Bundel van de Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën van 16 december 2021

1 Opening

2 Vaststellen van de agenda van 16 december 2021

3 Vaststellen van ingekomen agenderingen (Procedure)

Deze punten worden alleen procedureel behandeld. De leden van de commissie bespreken of, op welke wijze en voor hoe lang zij deze raadsvoorstellen en onderwerpen willen bespreken. Na vaststelling van dit behandeladvies, wordt het stuk voor een volgende vergadering geagendeerd.

Agenderingen Commissie VBF 16 december 2021.doc

2021 12 16 Behandelvoorraad Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën.docx

3.1 Derde begrotingswijziging 2021

Dossier 2329 voorblad

Raadsvoorstel Derde begrotingswijziging 2021.docx

Bijlage Derde Begrotinsgwijziging 2021 raad.docx

3.2 Nagekomen agenderingen

Nagekomen agenderingen Commissie VBF 16 december 2021.doc

3.2.1 Burgerberaad in Utrecht, brief aan de raad d.d. 22 november 2021

Dossier 2363 voorblad

Burgerberaad in Utrecht verslag en voorstel.pdf

3.2.2 Zienswijze kadernota 2023 Veiligheidsregio Utrecht

Raadsvoorstel Zienswijze Kadernota 2023 VRU.docx

Concept zienswijze aan VRU Kadernota 2023.docx

Kadernota VRU 2023.pdf

Uitnodiging zienswijze kadernota VRU 2023.pdf

3.2.3 Wensen en bedenkingen VRU: Oprichting Stichting Risicobeheer Veiligheidsrisico's

Raadsvoorstel Wensen en bedenkingen oprichting Stichting risicobeheer veiligheidsrisico's.docx

Concept brief wensen en bedenkingen oprichting en deelname stichting risicobeheer veiligheidsregio's.docx

Brief aan gemeenteraden inzake wensen en bedenkingen Stichting Risicobeheer Veiligheidsregios.pdf

Ontwerpbesluit VRU deelname Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's.pdf

3.2.4 Raadsinformatiebijeenkomst Bedelverbod

3.2.5 Raadsinformatiebijeenkomst Lachgasverbod

3.2.6 Spreektijden en Fractiebudget

3.3 Agenderingen ter plaatse, mede op basis van de lijst ingekomen raadsbrieven

Overzicht raadsbrieven 2 november tm 1 december 2021.docx

4 Verslag 18 november 2021

Bijgaand het openbare en geheime verslag van de commissie VBF van 18 november jl. De commissie heeft aangegeven dat delen van hetgeen besproken in de besloten vergadering die gezien de inhoud ervan openbaar kunnen worden gemaakt, in een openbaar verslag zullen worden opgenomen. In het geheime verslag zijn de geheime delen blauw gearceerd. Alle overige onderdelen kunnen getransponeerd worden naar het openbare verslag. Kan de commissie hiermee instemmen? Kan de commissie met deze instemming beide verslagen vaststellen?

Conceptverslag openbare vergadering Commissie Veiligheid, bestuur en financiën d.d. 18 november 2021.doc

4.1 Verslag adviescommissie Controle en Financiën

Adviescommissie CF 04-11-2021.docx

5 Raadsvoorstel Regeling Risicovolle Projecten Restauratie Domtoren, Cultuurcluster Berlijnplein en Programma Werven

Wethouder: Klein, Eerenberg en Diepeveen. Beleidsterrein: Financiën
Indicatieve behandeltijd: 60 minuten.

Op 17 juni 2021 heeft de gemeenteraad de Regeling Risicovolle Projecten vastgesteld. De regeling werkt de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad uit ten aanzien van risicovolle projecten. De startdocumenten structureren de kaderstelling en de informatievoorziening over de meest risicovolle projecten van de gemeente. Bij vaststelling van de Regeling heeft de raad besloten om voor de projecten een startdocument vast te stellen bij de tweede bestuursrapportage 2021, tenzij later in het jaar een projectbesluit wordt aangeboden. Dat betekent dat nu drie startdocumenten voorliggen en drie startdocumenten volgen later dit jaar, omdat voor deze projecten in het komend jaar een nieuw projectbesluit voorligt. Gelijktijdig zijn vijf voortgangsrapportages ter informatie bijgevoegd. De startdocumenten en voortgangsrapportages dragen er toe bij de dialoog over sturing, beheersing en bijsturing van deze projecten vorm te geven.
Met het startdocument stelt de raad niet de kaders zelf vast, maar de bundeling van reeds vastgestelde kaders voor betreffend project. Voor de overige drie van de zes RRP-projecten worden in de komende maanden nieuwe projectbesluiten aan de raad voorgelegd, waarna het startdocument, als bundeling van deze kaders, aan de raad zal worden aangeboden. Dit geldt voor de projecten Merwede, Overvecht Noord aardgasvrij en voor de NRU.

Advies griffie:
In dit debat wordt het desbetreffende raadsvoorstel met de bijbehorende startdocumenten behandeld in aanwezigheid van de wethouder financiën en de betrokken wethouders bij de inhoudelijke projecten (restauratie domtoren, cultuurcluster Berlijnplein en het programma werven). Hierbij kunnen naast de woordvoerders financiën ook de inhoudelijke woordvoerders aanwezig zijn.
In dit commissiedebat wordt tevens op verzoek van het college besproken of de opzet van de voortgangsrapportages bijdraagt aan de werking van het RRP-instrument (zie raadsbrief voortgangsrapportages RRP). Desgewenst kunnen de commissies de voortgangsrapportages (Overvecht Noord aardgasvrij en NRU, naast bovengenoemde projecten) inhoudelijk agenderen voor de eigen commissie.

Dossier 2100 voorblad

Raadsvoorstel RRP startdocumenten Restauratie Domtoren, Cultuurcluster Berlijnplein en Werven.docx

Startdocument Regeling Risicovolle projecten Restauratie Domtoren.pdf

Startdocument Regeling Risicovolle projecten Programma Wervengebied.docx

Startdocument Regeling Risicovolle projecten Cultuurcluster Berlijnplein.docx

Raadsbrief Voortgangsrapportages Regeling Risicovolle Projecten.docx

RRP voortgangsrapportage Berlijnplein juli 2021.docx

RRP voortgangsrapportage Werven juli 2021.docx

RRP Voortgangsrapportage restauratie Domtoren augustus 2021.pdf

RRP voortgangsrapportage Utrecht Overvecht aardgasvrij augustus 2021.docx

RRP voortgangsrapportage NRU juli 2021.docx

STVV Afwegingskader ijking en herijking (september 2021).docx

5.1 Rekenkamerbrief Raadsbrief Regeling Risicovolle Projecten

Dossier 2255 voorblad

20211108 Rekenkamerbrief Vervolg Regeling risicovolle projecten.pdf

5.2 Reactie op Rekenkamerbrief Regeling risicovolle projecten

Dossier 2280 voorblad

Raadsbrief over Reactie op Rekenkamerbrief Regeling risicovolle projecten van 8 november.docx.pdf

6 Raadsvoorstel Verordening Onroerende-zaakbelasting 2022

Wethouder: Klein, Beleidsterrein: Financiën
Indicatieve behandeltijd: 15 minuten

Jaarlijks wordt de verordening onroerende-zaakbelastingen geactualiseerd. In de tarieven is de besluitvorming van de voorjaarsnota en de waardeontwikkeling verwerkt. Met dit voorstel wordt de raad voorgesteld om de tarieven voor 2022 vast te stellen. De nieuwe tarieven gaan in per 1 januari 2022.
De volgende elementen worden in het tarief verwerkt:
*\- een aanpassing van het tarief met 1*5*\,4%*
*\- de verwachte waardeontwikkeling 2021: voor woningen 1*0*\,5% en voor niet\-woningen 0\,3%*
\- de bijstelling waardeontwikkeling 2020: voor woningen \-0\,6%\. Voor niet\-woningen is de verwachte waardeontwikkeling gelijk aan de werkelijke waardeontwikkeling\, te weten 1\,2%\, waardoor geen aanpassing plaats vindt\.

Dossier 2232 voorblad

Raadsvoorstel Verordening onroerende-zaakbelastingen 2022.docx

Verordening onroerende-zaakbelastingen 2022 - DROP.docx

7 Raadsvoorstel Nota 'Grenzen stellen, perspectief bieden': tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit

Burgemeester, Beleidsterrein: Openbare Orde en Veiligheid
Indicatieve behandeltijd: 150 minuten

Het college verzoekt de gemeenteraad de nota 'Grenzen stellen, perspectief bieden' vast te stellen, met als belangrijkste doel het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht, door een verstevigde meerjarige programmatische aanpak met als belangrijke pijlers het doorbreken van criminele carrières en het doorbreken van criminele geldstromen.

Dossier 2116 voorblad

Raadsvoorstel Nota Grenzen stellen perspectief bieden.docx

Nota Grenzen Stellen Perspectief Bieden.pdf

Bijlage Drugscriminaliteit in Utrecht 2021 - Een geintegreerd beeld 2.0.pdf

Raadsbrief Nota Grenzen stellen perspectief bieden.docx

8 Raadsbrief Stand van zaken aanpak straatintimidatie

Burgemeester, Beleidsterrein: Openbare orde en Veiligheid
Indicatieve behandeltijd: 120 minuten
Geagendeerd door: Bert van Steeg, (CDA), Myrthe van Mil, (S&S), Hester Assen, (PvdA), Tess Meerding (VVD), Cees Bos, (SBU), Sophie Schers, (GroenLinks)

Naar aanleiding van de Raadsinformatiebijeenkomst willen genoemde fracties in debat over de aanpak van straatintimidatie in Utrecht. Zij willen spreken over de huidige stand van zaken en hoe het beleid kan worden aangescherpt. Daarnaast willen zij ideeën en richting meegeven voor het aangekondigde plan van aanpak straatintimidatie. Naar aanleiding van de raadsinformatiebijeenkomst willen de fracties spreken over de manier waarop gedrag effectief kan worden beïnvloed en effectief omgegaan kan worden gegaan met meldingen. Als laatste wensen genoemde fracties stil te staan bij de onveilige plekken in de stad als het gaat om straatintimidatie en hoe deze plekken veiliger kunnen worden gemaakt.

Dossier 2242 voorblad

Raadsbrief Stand van zaken aanpak straatintimidatie.docx.pdf

Reactie wetsvoorstel seksuele misdrijven artikel seksuele straatintimidatie.pdf

Reactie wetsvoorstel seksuele misdrijven artikelen m.b.t seksuele straatintimidatie.pdf

8.1 Raadsbrief aanpak straatintimidatie

Dossier 2390 voorblad

Raadsbrief Aanpak straatintimidatie.docx (1).pdf

Meerjarenplan Utrecht.pdf

Agenderingen Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën
(Vast te stellen door de commissie op 16 december 2021)

Stukken afkomstig van het college		
Datum, soort stuk en onderwerp, wethouder	**Verzoek (wat vraagt de afzender?)**	**Behandeladvies griffie (+ datum, + behandelduur+uitnodigingen+ meepraters/toehoorders)**
Datum: 7 december 2021 Soort stuk: Raadsvoorstel Derde begrotingswijziging 2021 Wethouder: Klein Beleidsterrein: Financiën Commissiegriffier: Jochim Schueler	De programmabegroting en het meerjarenperspectief worden drie keer per jaar aangepast. De begrotingswijziging is opgebouwd uit technische wijzigingen en waar nodig de verwerking van eerdere besluiten. Dit is de derde en daarmee laatste wijziging van de Programmabegroting 2021.	Behandelvoorstel: Dit voorstel betreft de verwerking van de financiële consequenties van technische mutaties en eerdere besluiten. De technische wijzigingen zijn budgettair neutraal. Voorgesteld wordt om dit raadsvoorstel als A-punt door te geleiden naar de raad.

Behandelvoorraad Vergadering Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Openbare orde en Veiligheid, Handhaving en Vergunningen, prostitutie, Representatie, Bestuurlijke zaken, Internationale zaken, Wijkgericht werken en Participatie, Burgerzaken incl. verkiezingen, Publieksdienstverlening, Organisatie, Financiën en inkoop, Ombudszaken, Klachtafhandeling en Diversiteit (incl. Utrecht zijn we samen)

Burgemeester Dijksma		
	Openbare Orde en Veiligheid Raadsvoorstel Zienswijze Kadernota VRU 2023	45 min. (Fatale termijn 3 februari 2022)
	Openbare orde en Veiligheid Raadsvoorstel Oprichting Stichting risicobeheer Veiligheidsregio's	60 min. (Fatale termijn 3 februari 2022)
	Openbare Orde en Veiligheid RIB Bedelverbod (CDA, Denk, VVD, SBU)	60 min.
	Openbare Orde en Veiligheid RIB Lachgasverbod (CDA, CU, PVV)	60 min.
	Bestuurlijke Zaken Spreektijden en Fractiebudget (DENK)	45 min.

Wethouder Klein		
	Burgerberaad in Utrecht, brief aan de raad d.d. 22 november 2021 (GrLi, VVD, D66 en PvdA)	RIB 60 min. Cie 60 min.

Wethouder Voortman		
	Diversiteit Utrechtse mensenrechtenstrategie	60 min, agendering aangehouden door agendeerders

Raadslid Bos (SBU)		
	Bestuurlijke Zaken Initiatiefvoorstel referendum op raadsinitiatief	30 min (VBF 18/11)

Te verwachten Raadsvoorstellen/burgerinitiatief

	Financiën Kader Geldverstrekking	Verwacht PM
	Financiën Nota waarderen, activeren en afschrijven van vaste activa	Verwacht Q1 2022
	Financiën Actualisatie financiële verordening	Verwacht Q2 2022

	Handhaving en vergunningen *Verordening ingevolge de Wet Basisregistratie adressen en Gebouwen*	*Verwacht Q1 2022*
	Publiekdienstverlening *Visie Publieksdienstverlening*	*Verwacht Q4 2021*
	Wijkgericht werken en participatie Burgerinitiatief 'Geef Utrechters meer invloed'	*Aanbieding verwachting in raad 23 dec 2021*

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2329
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	3.1
Omschrijving	Derde begrotingswijziging 2021
ID	2499
Behandelend ambtenaar	Cora Bakker
Telefoon	14030
E-mail	cora.bakker@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Financiën
Referendabel	Nee
Reden niet referendabel	Sub d: Raadsvoorstel over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en rekening.
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	16 december 2021

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Derde begrotingswijziging 2021

Beleidsveld	Financiën
Organisatieonderdeel	Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
Opsteller	Cora Bakker
Kenmerk	
Vergaderdatum Raad	Volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De Derde begrotingswijziging 2021 vast te stellen, waarmee technische mutaties en de administratieve verwerking van besluiten van de gemeenteraad worden opgenomen in de Programmabegroting 2021 en de meerjarenraming.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting
De programmabegroting en het meerjarenperspectief worden drie keer per jaar aangepast. De begrotingswijziging is opgebouwd uit technische wijzigingen en waar nodig de verwekring van eerdere besluiten. Dit is de derde en daarmee laatste wijziging van de Programmabegroting 2021.

Context
Aanleiding
Als gevolg van recente besluitvorming van de raad zijn technische mutaties nodig in de Programmabegroting 2021. Deze mutaties vinden driemaal per jaar plaats. De ambitie is dit sneller te verwerken. In enkele stappen wordt toegewerkt naar aanpassing van de besluitvorming over begrotingswijzigingen.

De eerste stap is dat we met ingang van de P&C-cyclus van 2021 besluiten in P&C-documenten direct de begrotingstechnisch verwerken. Die komen dus niet meer terug in de technische wijzigingen. De tweede stap is dat we begrotingstechnische gevolgen van afzonderlijke raadsbesluiten meteen bij het raadsbesluit verwerken. Dit vraagt een aanpassing van werkprocessen. De eerste stappen daarin zijn gezet maar vraagt gezien het aantal aanpassingen vraagt dit om een langere doorlooptijd. Voor de technische begrotingswijzigingen resteren dan nog puur technische punten.

Juridische context
De gemeenteraad beschikt over het budgetrecht op grond de Gemeentewet, als onderdeel van haar Kader stellende rol. Het budgetrecht houdt in dat het college alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming of autorisatie van de raad. Met de vaststelling van de programmabegroting en begrotingswijzigingen geeft de raad het college deze toestemming.

Bevoegdheid raad
Het budgetrecht van de raad heeft betrekking op de programma's, mutaties op reserves, kredieten (investeringen) en bestedingen ten laste van voorzieningen (bijv. beheersplannen groot onderhoud). De bevoegdheid tot het verschuiven van budgetten tussen programma's, mutaties aan reserves, kredieten (investeringen) en bestedingen ten laste van voorzieningen is daarom voorbehouden aan de raad.

Bevoegdheid college
Door het vaststellen van de begroting geeft de raad het college mandaat om het beleid uit te voeren binnen het gestelde financiële kader. Mutaties binnen het programma (tussen producten) en waarbij geen mutatie in baten, lasten of reserves optreedt worden vastgesteld door het college. De overige mutaties worden aan de raad voorgelegd

Beoogd effect
Een actuele begroting 2021.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Vaststelling Programmabegroting 2021 (raadsbesluit 3 december 2020) en de aanpassing door de besluitvorming over de eerste en tweede begrotingswijziging.

In de adviescommissie Controle en Financiën van 14 mei 2020 is het voorstel “Technische begrotingswijziging leesbaarder” besproken en geaccordeerd. De bijlage derde begrotingswijziging 2021 raad is op basis van dit voorstel gemaakt.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico’s

Beslispunt	
1	In te stemmen met de Derde begrotingswijziging 2021, waarmee technische mutaties en de administratieve verwerking van besluiten van de gemeenteraad worden opgenomen in de Programmabegroting 2021 en de meerjarenraming.

Argumenten	
1.1	Met dit besluit wordt de Programmabegroting 2021 en de meerjarenraming geactualiseerd.
	De begrotingswijziging is opgebouwd uit technische mutaties zonder beleidsgevolgen (techniek) en waar nodig de administratieve verwerking van eerdere besluiten. De wijzigingen zijn opgenomen in de bijlage derde begrotingswijziging 2021 raad.

Financiën
Dit voorstel betreft de verwerking van de financiële consequenties van technische mutaties en eerdere besluiten. De technische wijzigingen zijn budgettair neutraal.

Vervolg
De Derde begrotingswijziging is de laatste van drie technische wijzigingen van het begrotingsjaar 2021. Dit jaar wordt afgerond met de Jaarstukken 2021.

Participatie
Er heeft geen participatie plaats gevonden. Dit betreft een technische aanpassing van de programmabegroting 2021 op basis van eerder genomen besluiten. Participatie is (mogelijk) relevant op het moment dat de beleidskeuzes worden voorbereid.

Communicatie
Niet van toepassing. Dit betreft een technische aanpassing van de begroting 2021 op basis van eerder genomen besluiten. Bij het voorleggen van de keuzes, bij de voorjaarsrapportage en programmabegroting, wordt hierover gecommuniceerd.

Niet-Referendabel
Op dit raadsbesluit is de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht niet van toepassing, omdat het een raadsbesluit betreft over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en rekening (artikel 3 lid 2 onder d Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Bijlage Derde begrotingswijziging 2021 raad.

Bijlagen informatief
-

Derde begrotingswijziging 2021 raad

De begrotingswijziging bestaat uit technische aanpassingen van de begroting, verwerking van raadsbesluiten en verwerking van besluiten over de cyclusproducten. Een aanpassing is budgettair neutraal. Het duurt drie tot zes maanden voordat van een raadsbesluit de administratieve verwerking in een begrotingswijziging terugkomt. We wijzigen de begroting drie keer per jaar om
- de raad inzicht te geven in de verwerking van de financiële gevolgen van besluitvorming,
- de begroting actueel te houden, onder andere als basis voor het maken van prognoses, en
- te kunnen voldoen aan de eisen rond de rechtmatigheid van de begroting.

Naast de algemene technische posten worden in deze begrotingswijziging de mutaties verwerkt van de verplichte posten (corresponderende posten en meicirculaire 2021 en de correctie met betrekking tot de loon- en prijscompensatie en de budgetoverheveling voor uitvoering regelingen CBW (Centraal Bureau WO/WIA).) en de budgettair neutrale bijsturingsvoorstellen bij de 'Tweede Bestuursrapportage 2021'. Ook zijn de mutaties waarover reeds een raadsbesluit genomen is opgenomen in deze begrotingswijziging.

In de adviescommissie Controle en Financiën van 14 mei 2020 is het voorstel 'Technische begrotingswijziging leesbaarder' besproken. De commissie heeft de daarin gedane voorstellen overgenomen:

a) Te onderzoeken wat nodig is om mutaties in de begroting meteen bij raadsvoorstel voor te leggen en -bij akkoord op het voorstel- in de begroting te verwerken;
b) Mutaties die kostentoerekeningen betreffen niet meer in de technische begrotingswijziging op te nemen;
c) Mutaties voor te leggen op het niveau van het budgetrecht; daarbij lasten- of batenmutaties binnen een programma in een regel samen te voegen in plaats van uitsplitsing per prestatiedoelstelling;
d) In het algemeen de kwaliteit van de tekstuele toelichting te vergroten en mutaties kleiner dan 50.000 euro niet separaat op te nemen/toe te lichten, en deze regel ook te laten gelden voor storting in en onttrekking aan reserves of voorzieningen.

De voorstellen zijn, met uitzondering van a), conform het verzoek van de commissie sinds de tweede begrotingswijziging 2020 uitgevoerd. In het kader van het voorstel onder a) zijn, vooruitlopend op nadere uitwerking ervan, in deze begrotingswijziging mutaties waarover al een raadsbesluit is genomen niet nogmaals in het document opgenomen. Het betreft twee mutaties. In paragraaf 1.3, tabel 1 zijn de opgetelde bedragen ervan weergegeven in de kolom 'Mutaties met raad/collegebesluit'.

In het vervolg van dit document worden in paragraaf 1.1 de mutaties in de begroting per programma gepresenteerd. In paragraaf 1.3 zijn tabellen met cijfers opgenomen die in paragraaf 1.2 kort worden toegelicht. Zo zijn de mutaties in de meerjarenraming in één totaaltabel (paragraaf 1.3, tabel 2) weergegeven. Op verzoek van de subcommissie Financiën is, met ingang van de derde begrotingswijziging 2018, tabel 6 toegevoegd waarin de mutaties zijn gerubriceerd naar hun aard.

1.1 Techniek algemeen

In het vervolg van deze paragraaf staan de afzonderlijke mutaties van de derde begrotingswijziging 2021. De mutaties zijn gerangschikt naar programma volgens de Programmabegroting 2021. Per programma is een tabel opgenomen met de mutaties voor de jaren 2021 tot en met 2024, waarin een uitsplitsing in lasten, baten, onttrekkingen aan en stortingen in de reserves.
Onder iedere tabel worden de daarin genoemde mutaties kort toegelicht, en worden de bijbehorende regels met de verschuiving van begrotingsbedragen getoond. Per regel wordt het bedrag vermeld met erbij aangegeven het programma en of het lasten dan wel baten betreft. Ook staat er vermeld of de verschuiving incidenteel of structureel is en voor welk jaar of welke jaren deze geldt.
Indien de regel een verhoging van de lasten of baten betreft begint deze regel met 'Stijging'. En indien de regel een verlaging van de lasten of baten betreft begint deze met 'Daling'. Hetzelfde geldt voor onttrekkingen aan en stortingen in de reserves.
Conform het in de inleiding van dit document genoemde voorstel aan de adviescommissie Controle en Financiën zijn de mutaties in de begroting kleiner dan 0,05 miljoen euro in de lasten en in de baten als ook voor storting in en onttrekking aan reserves of voorzieningen niet apart opgenomen en toegelicht. De betreffende bedragen worden per programma getotaliseerd en getoond in de tabellen achter 'Mutaties < 0,05 miljoen euro'.

1.1.1 Bewoners en Bestuur

Bedragen in 1.000 euro

	2021				**2022**				**2023**				**2024**			
Bewoners en Bestuur	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutaties < 0,05 miljoen euro	-9				-14				-14				-14			
Totaal	-9	0	0	0	-14	0	0	0	-14	0	0	0	-14	0	0	0

1.1.2 Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 1					500			-500								
Mutatie 2	303	125			253	125			253	125			253	125		
Mutatie 4	-166				-340				-340				-340			
Mutaties < 0,05 miljoen euro	16	-34			15	-34			15	-34			15	-34		
Totaal	153	91	0	0	428	91	0	-500	-72	91	0	0	-72	91	0	0

Mutatie 1 - Nadere verdeling middelen herinrichting speelplaats De Kameleon en sport- en speelbeleid

Bij de Voorjaarsnota 2021 is er 1,6 miljoen euro in 2022 beschikbaar gesteld voor de herinrichting van speelplaats De Kameleon (1,1 miljoen euro) en voor de beleidsinzet rondom sporten, spelen en bewegen in de openbare ruimte (0,5 miljoen euro). Deze middelen (1,6 miljoen) zijn nu geheel ondergebracht onder het programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed. Met deze mutatie wordt het beschikbare budget voor de beleidsinzet onttrokken aan de reserve. Deze middelen voor sport- en speelbeleid worden onder andere ingezet voor investeringen in speelplekken, het opstellen van speelruimtescans, advisering bij onderhoudsprojecten en bewonersinitiatieven.

Daling	Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	Storting reserve	Incidenteel	2022	-500.000
Stijging	Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	Lasten	Incidenteel	2022	500.000

Mutatie 2 - Verschuiving budget 'Netwerken en beurzen'

Het budget voor 'Netwerken en beurzen' dat nu is ondergebracht in het programma 'Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen', wordt verschoven naar het programma 'Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed'. Gezien de bredere inzet van het budget voor 'Netwerken en beurzen' voor het gehele ruimtelijke domein past dit beter bij de doelstelling 'De ruimtelijke ontwikkeling van de stad versterkt gezond stedelijk leven voor iedereen' van het programma 'Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed'.

Stijging	Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	Baten	Structureel vanaf	2021	125.000
Stijging	Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	Lasten	Incidenteel	2021	303.000
Stijging	Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	Lasten	Structureel vanaf	2022	253.000
Daling	Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	Lasten	Incidenteel	2021	-178.000
Daling	Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	Lasten	Structureel vanaf	2022	-128.000

Mutatie 3 - Verdeling basisniveau op orde voor realiseren RSU

Bij de Voorjaarsnota 2018 is structureel 2 miljoen euro beschikbaar gesteld voor ontwikkelcapaciteit die nodig is om de Ruimtelijke Strategie Utrecht (RSU) te realiseren. Een deel van dit budget is in 2018 en 2019 al overgeheveld naar de programma's waar ontwikkelcapaciteit nodig was. Het restant is ondergebracht bij het programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed. Met deze mutatie verdelen wij het resterende budget naar de programma's waar capaciteit nodig is om onze ambities te realiseren.

Wij hevelen in 2021 0,1 miljoen euro en voor 2022 en verder structureel 0,2 miljoen euro over naar het programma Bereikbaarheid. Ook hevelen wij voor 2021 en verder 0,1 miljoen euro naar het programma Openbare Ruimte en Groen en voor 2022 en verder 0,1 miljoen euro structureel naar het programma Duurzaamheid.

Daling	Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	Lasten	Incidenteel	2021	-166.307
Daling	Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	Lasten	Structureel vanaf	2022	-340.106
Stijging	Duurzaamheid	Lasten	Structureel vanaf	2022	78.787
Stijging	Bereikbaarheid	Lasten	Incidenteel	2021	94.000
Stijging	Bereikbaarheid	Lasten	Structureel vanaf	2022	177.533
Stijging	Openbare Ruimte en Groen	Lasten	Incidenteel	2021	75.000
Stijging	Openbare Ruimte en Groen	Lasten	Structureel vanaf	2022	78.787
Daling	Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	Lasten	Incidenteel	2021	-2.693
Stijging	Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	Lasten	Structureel vanaf	2022	4.999

1.1.3 Duurzaamheid

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Duurzaamheid	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 4	-413	-413			-423	-423										
Mutatie 3					79				79				79			
Mutaties < 0,05 miljoen euro																
Totaal	-413	-413	0	0	-344	-423	0	0	79	0	0	0	79	0	0	0

Mutatie 4 - Correctie raming baten en lasten Europese subsidie IRIS

De baten en lasten verbonden aan het Europese project IRIS (Internationale Research en Innovatie Samenwerking) werden voorgaande jaren verantwoord op doelstelling 2.1 van het programma Duurzaamheid (Gezonde veilige leefomgeving). Omdat dit Europese project sterke raakvlakken heeft met de energieambities worden deze baten en lasten vanaf 2020 onder doelstelling 1.1 van het programma Duurzaamheid (Uitwerken van de energieambities) verantwoord. Onder deze doelstelling 1.1 zijn de baten en lasten voor het project IRIS in de begroting reeds opgenomen. Met deze mutatie worden de baten en lasten onder doelstelling 2.1 daarom uit de begroting gehaald.

Daling	Duurzaamheid	Lasten	Incidenteel	2021	-413.000
Daling	Duurzaamheid	Baten	Incidenteel	2021	-413.000
Daling	Duurzaamheid	Lasten	Incidenteel	2022	-423.000
Daling	Duurzaamheid	Baten	Incidenteel	2022	-423.000

Mutatie 3 – zie programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed.

1.1.4 Bereikbaarheid

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Bereikbaarheid	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 3	94				178				178				178			
Mutaties < 0,05 miljoen euro	-3				-5				-5				-5			
Totaal	91	0	0	0	172	0	0	0	172	0	0	0	172	0	0	0

Mutatie 3 – zie programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed.

Mutatie 5 - Dotatie voorziening onderhoud gemeentelijk Vastgoed programma Bereikbaarheid

In de Managementletter 2020 stelt de accountant dat de gemeente Utrecht wat betreft het onderhoud van het gemeentelijk Vastgoed een consistente gedragslijn dient te hanteren wat betreft de onderhoudsvoorzieningen. Er is vervolgens een voorziening gevormd voor het groot onderhoud (planmatig onderhoud) van het gemeentelijk Vastgoed binnen het programma Bereikbaarheid. Met deze mutatie in de begroting wordt de jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor het groot onderhoud gemeentelijk Vastgoed binnen het programma Bereikbaarheid in de begroting geregeld. Daarnaast worden de budgetten voor het dagelijks onderhoud gesplitst in correctief onderhoud en preventief onderhoud. Dit dagelijks onderhoud loopt via de exploitatie.

NB: In de voorgaande tabel met de cijfers is deze mutatie niet opgenomen vanwege saldo 0 op de lasten waarin opgenomen is de storting in de voorziening.

Daling	Bereikbaarheid	Lasten	Structureel vanaf	2021	-1.276.291
Stijging	Bereikbaarheid	Storting voorziening	Structureel vanaf	2021	344.000
Stijging	Bereikbaarheid	Lasten	Structureel vanaf	2021	932.291

1.1.5 Openbare Ruimte en Groen

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Openbare Ruimte en Groen	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 3	75				79				79				79			
Mutaties < 0,05 miljoen euro	-14	-14			-14	-14			-14	-14			-14	-14		
Totaal	61	-14	0	0	64	-14	0	0	64	-14	0	0	64	-14	0	0

Mutatie 3 – zie programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed.

1.1.6 Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 2	-178				-128				-128				-128			
Mutatie 3	-3				5				5				5			
Mutaties < 0,05 miljoen euro																
Totaal	-181	0	0	0	-123	0	0	0	-123	0	0	0	-123	0	0	0

Mutatie 2 – zie programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed.

Mutatie 3 – zie programma Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed.

1.1.7 Werk en Inkomen

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Werk en Inkomen	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutaties < 0,05 miljoen euro																
Totaal																

Geen mutaties.

1.1.8 Onderwijs

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Onderwijs	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutaties < 0,05 miljoen euro	-39			39												
Totaal	-39	0	0	39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Geen mutaties.

1.1.9 Ondersteuning op Maat

	2021			2022			2023			2024		
Ondersteuning op maat	lasten	baten	onttrek- storting king	lasten	baten	onttrek- storting king	lasten	baten	onttrek- storting king	lasten	baten	onttrek- storting king
Mutaties < 0,05 miljoen euro												
Totaal												

Geen mutaties.

1.1.10 Volksgezondheid

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Volksgezondheid	lasten	baten	onttrek- storting king		lasten	baten	onttrek- storting king		lasten	baten	onttrek- storting king		lasten	baten	onttrek- storting king	
Mutatie 6	104				104				104				104			
Mutaties < 0,05 miljoen euro	-11				-11				-11				-11			
Volksgezondheid	93	0	0	0	93	0	0	0	93	0	0	0	93	0	0	0

Mutatie 6 - Besluit overhead Permanent Prioriteren

Bij de Programmabegroting 2021 heeft de raad in het kader van Permanent Prioriteren keuzes gemaakt met betrekking tot het 'Herschikken van capaciteit binnen Volksgezondheid'. Bij de verwerking is de overheadcomponent met betrekking tot Volksgezondheid abusievelijk ten laste van het programma Volksgezondheid gegaan in plaats van het programma Overhead. Met deze mutatie herstellen wij dit.

Daling	Overhead	Lasten	Structureel vanaf	2021	-103.800
Stijging	Volksgezondheid	Lasten	Structureel vanaf	2021	103.800

1.1.11 Veiligheid

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Veiligheid	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutaties < 0,05 miljoen euro					-2				-2				-2			
Totaal	0	0	0	0	-2	0	0	0	-2	0	0	0	-2	0	0	0

1.1.12 Cultuur

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Cultuur	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutaties < 0,05 miljoen euro																
Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Geen mutaties.

1.1.13 Samenleven en Sport

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Samenleven en Sport	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 7	-44		-40		-44		-40		-44		-40		-44		-40	
Mutatie 8	175		175		175		175		175		175		175		175	
Mutatie 10	100															
Mutaties < 0,05 miljoen euro																
Totaal	231	0	135	0	131	0	135	0	131	0	135	0	131	0	135	0

Mutatie 7 - Overboeking Augustusweg 30 (bouwspeeltuin de Balije)

Beheerde speeltuinen vallen onder het programma Utrechts Vastgoed. Bouwspeeltuin de Balije is overgekomen vanuit het programma Samenleven en Sport, maar zonder het bijbehorende budget voor de eigenaarslasten. Door middel van deze mutatie in de begroting nemen we Augustusweg 30 (bouwspeeltuin de Balije) op in de pandenbegroting (portefeuille Welzijn) en wordt ook het bijbehorende budget naar het programma Utrechts Vastgoed overgeheveld.

Daling	Samenleven en Sport	Lasten	Structureel vanaf	2021	-44.048
Daling	Samenleven en Sport	Onttrekking reserve	Structureel vanaf	2021	-40.350
Stijging	Utrechts Vastgoed	Lasten	Structureel vanaf	2021	44.048
Stijging	Utrechts Vastgoed	Onttrekking reserve	Structureel vanaf	2021	40.350

Mutatie 8 - Kapitaallasten gereed meldingen Samenleven en Sport 2020

In 2020 zijn diverse investeringsprojecten opgeleverd in het kader van het programma Samenleven en Sport. Deze investeringsprojecten zijn gespecificeerd in de Jaarstukken 2020 (paragraaf 'Investeringen en onderhoud kapitaalgoederen'). De kapitaallasten moeten na de oplevering van deze in de begroting worden verwerkt. Voor de in 2020 opgeleverde investeringsprojecten was budget in de begroting van 2020 beschikbaar. Door middel van deze mutatie worden de kapitaallasten vanaf 2021 structureel in de begroting verwerkt.

Stijging	Samenleven en Sport	Lasten	Structureel vanaf	2021	175.147
Stijging	Samenleven en Sport	Onttrekking reserve	Structureel vanaf	2021	175.147

Mutatie 9 - Dotatie voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed programma Sport

In de Managementletter 2020 stelt de accountant dat de gemeente Utrecht wat betreft het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed een consistente gedragslijn dient te hanteren wat betreft de onderhoudsvoorzieningen. Er is vervolgens een voorziening gevormd voor het groot onderhoud (planmatig onderhoud) van het gemeentelijk vastgoed binnen het programma Sport. Met deze mutatie in de begroting wordt de jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor het groot onderhoud gemeentelijk vastgoed binnen het programma Sport in de begroting geregeld.

NB: In de voorgaande tabel met de cijfers is deze mutatie niet opgenomen vanwege saldo 0 op de lasten waarin opgenomen is de storting in de voorziening.

Daling	Samenleven en Sport	Lasten	Structureel vanaf	2021	-2.790.806
Stijging	Samenleven en Sport	Storting voorziening	Structureel vanaf	2021	1.514.800
Stijging	Samenleven en Sport	Lasten	Structureel vanaf	2021	1.276.006

Mutatie 10 - Uitvoering Sportakkoord Amendement 2019/37

De gemeente heeft voor de uitvoering van het Utrechts Sportakkoord via Amendement 2019/37 extra middelen beschikbaar gesteld voor inzet in 2020 en 2021. Eerder in 2019 waren deze middelen ten onrechte al in de begroting 2019 van het programma Samenleven en Sport opgenomen. Bij de programmaverantwoording 2019 is dit gecorrigeerd middels een dekkings- en bestedingsvoorstel (beslispunt 30), waarbij 0,1 miljoen euro voor 2020 direct in de begroting van 2020 is verwerkt en de 0,1 miljoen euro voor 2021 tijdelijk in de algemene reserve is opgenomen. Wij onttrekken voor 2021 incidenteel 0,1 miljoen euro aan de algemene reserve voor uitvoering van het Utrechts Sportakkoord.

Stijging	Algemene Middelen	Onttrekking reserve	Incidenteel	2021	100.000
Stijging	Samenleven en Sport	Lasten	Incidenteel	2021	100.000

1.1.14 Utrechts Vastgoed

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Utrechts Vastgoed	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 11	-166	-166			-181	-181			-181	-181			-181	-181		
Mutatie 12	-330	-330														
Mutatie 13	-21	-21			-55	-55			-55	-55			-55	-55		
Mutatie 7	44		40		44		40		44		40		44		40	
Mutatie 14	-406		-406		-406		-406		-406		-406		-406		-406	
Mutatie 16	287		287													
Mutatie 17	488		488													
Mutatie 18	54	54			54	54			54	54			54	54		
Mutaties < 0,05 miljoen euro	91	64	27		20	20			20	20			20	20		
Totaal	40	-400	436	0	-525	-162	-366	0	-525	-162	-366	0	-525	-162	-366	0

Mutatie 11 - Beëindiging aanhuur Kromme Nieuwegracht 68-70

Per 31 januari 2021 is de aanhuur van het pand aan de Kromme Nieuwegracht 68-70 beëindigd. Ook de onderhuur is beëindigd. Met deze mutatie halen we dit pand uit de begroting.

Daling	Utrechts Vastgoed	Lasten	Incidenteel	2021	-166.039
Daling	Utrechts Vastgoed	Baten	Incidenteel	2021	-166.039
Daling	Utrechts Vastgoed	Lasten	Structureel vanaf	2022	-181.133
Daling	Utrechts Vastgoed	Baten	Structureel vanaf	2022	-181.133

Mutatie 12 - Verwerking Noodsteun Cultuur en Erfgoed 2021

Net als in 2020 gaat programma Vastgoed in 2021 huurkorting verstrekken aan verschillende culturele instellingen in het kader van de gemeentelijke regeling 'Noodsteun Cultuur en Erfgoed'. Met deze mutatie verwerken we de huurkorting in de begroting.

Daling	Utrechts Vastgoed	Lasten	Incidenteel	2021	-330.290
Daling	Utrechts Vastgoed	Baten	Incidenteel	2021	-330.290

Mutatie 13 - Verwerking uitgifte Koningslaan 9 Landhuis Oud-Amelisweerd

Per 12 augustus 2021 is het landhuis aan de Koningslaan 9 voor bepaalde tijd in erfpacht uitgegeven aan de Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V. Alle baten en lasten met betrekking tot het Landhuis komen vanaf dit moment voor rekening van de erfpachter. Met deze mutatie verwerken we dit in de begroting.

Daling	Utrechts Vastgoed	Lasten	Incidenteel	2021	-20.792
Daling	Utrechts Vastgoed	Baten	Incidenteel	2021	-20.792
Daling	Utrechts Vastgoed	Lasten	Structureel vanaf	2022	-55.445
Daling	Utrechts Vastgoed	Baten	Structureel vanaf	2022	-55.445

Mutatie 7 – zie programma Samenleven en Sport.

Mutatie 14 - Verwerking kapitaallastenbudget vrijval vaste activa reserve TivoliVredenburg

In 2021 heeft een onttrekking uit de vaste activa reserve van TivoliVredenburg plaatsgevonden van 18,300 miljoen euro, ten gunste van de algemene dekkingsreserve (conform besluitvorming Voorjaarsnota 2021, nr. 66). Om de lagere jaarlijkse vrijval van de vaste activa reserve te compenseren, heeft het programma Utrechts Vastgoed structureel kapitaallastenbudget gekregen. Door middel van deze mutatie verwerken we dit budget op de juiste wijze in de begroting.

Daling	Utrechts Vastgoed	Lasten	Structureel vanaf	2021	-406.366
Daling	Utrechts Vastgoed	Onttrekking reserve	Structureel vanaf	2021	-406.366

Mutatie 15 - Correctie op de voorziening onderhoud gemeentelijk Vastgoed binnen programma Vastgoed

In de Managementletter 2020 heeft de accountant geconstateerd dat de lasten voor dagelijks onderhoud, correctief en preventief, geen betrekking hebben op groot onderhoud en daarom in de exploitatie dienen te landen in plaats van via de voorziening te lopen. Met deze mutatie in de begroting wordt de voorziening met betrekking tot het onderhoud gemeentelijk Vastgoed binnen het programma Vastgoed gecorrigeerd voor het dagelijks onderhoud zodat alleen het groot onderhoud (planmatig onderhoud) via de voorziening loopt. Het dagelijks onderhoud wordt in de exploitatie opgenomen, gesplitst naar correctief en preventief onderhoud.
NB: In de voorgaande tabel met de cijfers is deze mutatie niet opgenomen vanwege saldo 0 op de lasten waarin opgenomen is de storting in de voorziening.

Daling	Utrechts Vastgoed	Lasten	Structureel vanaf	2021	-3.356.871
Stijging	Utrechts Vastgoed	Storting voorziening	Structureel vanaf	2021	1.673.212
Stijging	Utrechts Vastgoed	Lasten	Structureel vanaf	2021	1.683.659

Mutatie 16 - Asbestsanering Catharijnesteeg 6-7

Aan het pand aan de Catharijnesteeg 6-7 moest er asbestsanering plaats vinden om het te kunnen verhuren. De lasten hiervan bedragen 287.000 euro en onttrekken we aan de reserve Vastgoedbeheer.

Stijging	Utrechts Vastgoed	Lasten	Incidenteel	2021	287.000
Stijging	Utrechts Vastgoed	Onttrekking reserve	Incidenteel	2021	287.000

Mutatie 17 - Keulsekade, onttrekking aan de vaste activa reserve

In 2020 is er een bedrag gestort voor de verbouwing van de Keulsekade in de vaste activa reserve. Vanwege de renovatie werd er tijdelijk andere huisvesting gehuurd. We onttrekken in 2021 488.000 euro te onttrekken aan de reserve voor de dekking van de tijdelijke huisvestingslasten.

Stijging	Utrechts Vastgoed	Lasten	Incidenteel	2021	488.000
Stijging	Utrechts Vastgoed	Onttrekking reserve	Incidenteel	2021	488.000

Mutatie 18 - Verwerken gereed melding Bibliotheek Leidsche Rijn

Bij de Jaarstukken over boekjaar 2020 is de investering in Bibliotheek Leidsche Rijn afgesloten. Door deze mutatie wordt de in gebruik name structureel opgenomen in de pandenbegroting van het Utrechts Vastgoed.

Stijging	Utrechts Vastgoed	Baten	Structureel vanaf	2021	54.000
Stijging	Utrechts Vastgoed	Lasten	Structureel vanaf	2021	54.000

1.1.15 Algemene Middelen

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Algemene Middelen	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 9			100													
Mutaties < 0,05 miljoen euro																
Totaal	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Mutatie 9 – zie programma Samenleven en Sport.

1.1.16 Overhead

Bedragen in 1.000 euro

	2021				2022				2023				2024			
Overhead	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting	lasten	baten	onttrek-king	storting
Mutatie 6	-104				-104				-104				-104			
Mutaties < 0,05 miljoen euro	-27				-17				-17				-17			
Overhead	-131	0	0	0	-121	0	0	0	-121	0	0	0	-121	0	0	0

Mutatie 6 – zie programma Volksgezondheid.

1.2 Begrotingscijfers in tabellen

In het vervolg van deze paragraaf staan in tabel 1 de mutaties van de derde begrotingswijziging 2021, gesaldeerd per programma. De kolom ‘Algemeen’ in die tabel laat de bedragen van de mutaties zien die genoemd zijn in voorgaande paragraaf 1.1.
Vanuit de programma’s ‘Overhead’ en ‘Algemene Middelen’ worden kosten verdeeld naar overige programma's en verdelen de organisatieonderdelen de kosten weer binnen of tussen programma's. Die kostentoerekening tussen de programma’s is verwerkt. Het resultaat hiervan is in tabel 1 in de kolom ‘Kostentoerekening’ weergegeven.
Daarnaast zijn in genoemde tabel opgenomen in de tweede kolom de ‘Verplichte posten’ met de mutaties bij de ‘Corresponderende posten, Meicirculaire’. In de vierde kolom de mutaties bij de ‘Tweede Bestuursrapportage’. En in de vijfde kolom staan de cijfers bij de mutaties waarover reeds een raadsbesluit genomen is.
Uit de ‘Moties en amendementen’ die ingediend zijn over de ‘Voorjaarsnota 2021’ en de resultaat bestemming 2020 zijn geen mutaties voor de begroting voortgekomen.

In het vervolg zijn de volgende tabellen opgenomen:

- Tabel 1 met de mutaties derde begrotingswijziging 2021.
- Tabel 2 met de mutaties meerjarenraming 2022 – 2024.
- Tabel 3 met de actuele begroting 2021 waarin de nominale begroting plus de mutaties per wijzigingsronde.
- Tabel 4 met de actuele programmaraming 2021.
- Tabel 5 met de actuele productraming 2021.
- Tabel 6 met de categorisering naar aard en oorzaak van de mutaties.

Tabel 1. Mutaties derde begrotingswijziging 2021

Bedragen in 1.000 euro

	Algemeen	Verplichte posten	Kostentoerekening	Tweede Bestuursrapportage	Mutaties met raad/collegebesluit *)	Totaal resultaat
Bewoners en Bestuur	0	0	0	-246	0	-246
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	91	0	0	3.709	0	3.800
Duurzaamheid	-413	0	0	-755	0	-1.168
Bereikbaarheid	0	0	0	-7.161	0	-7.161
Openbare Ruimte en Groen	-14	0	0	-404	0	-418
Werk en Inkomen	0	0	0	14.050	0	14.050
Volksgezondheid	0	-79	-52	200	0	69
Veiligheid	0	0	0	-168	0	-168
Samenleven en Sport	0	0	0	1.953	0	1.953
Utrechts Vastgoed	-400	0	0	-2.102	0	-2.502
Algemene Middelen	0	5.019	0	27.628	0	32.647
Totaal baten	**-736**	**4.940**	**-52**	**36.704**	**0**	**40.856**
Bewoners en Bestuur	-9	0	-417	3.441	0	3.016
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	153	42	-2.427	5.371	-2.910	228
Duurzaamheid	-413	0	0	-2.094	0	-2.507
Bereikbaarheid	91	0	3	-1.496	0	-1.401
Openbare Ruimte en Groen	61	0	0	-2.256	160	-2.035
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	-181	0	0	1.666	0	1.485
Werk en Inkomen	0	828	-708	1.556	0	1.676
Onderwijs	-39	0	354	-203	0	113
Ondersteuning op Maat	0	3.919	9	-3.543	0	385
Volksgezondheid	93	14	236	1.297	0	1.640
Veiligheid	0	0	11	1.262	0	1.272
Cultuur	0	0	-27	7.697	0	7.670
Samenleven en Sport	231	693	172	143	0	1.239
Utrechts Vastgoed	40	0	36	969	0	1.045

Overhead	-131	-556	2.705	4.728	0	6.746
Totaal lasten	**-104**	**4.940**	**-52**	**18.538**	**-2.750**	**20.571**
Saldo van baten en lasten	**-632**	**0**	**0**	**18.166**	**2.750**	**20.285**

Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	0	0	0	-1.231	0	-1.231
Duurzaamheid	0	0	0	400	0	400
Bereikbaarheid	0	0	0	160	0	160
Openbare Ruimte en Groen	0	0	0	425	0	425
Onderwijs	0	0	0	3.000	0	3.000
Samenleven en Sport	135	0	0	0	0	135
Utrechts Vastgoed	436	0	0	2.551	0	2.987
Algemene Middelen	100	0	0	44.050	0	44.150
Overhead	0	0	0	600	0	600
Totaal onttrekking reserves	**671**	**0**	**0**	**49.955**	**0**	**50.625**
Bewoners en Bestuur	0	0	0	60	0	60
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	0	0	0	1.600	2.750	4.350
Openbare Ruimte en Groen	0	0	0	5.945	0	5.945
Onderwijs	39	0	0	4.500	0	4.539
Cultuur	0	0	0	103	0	103
Samenleven en Sport	0	0	0	2.300	0	2.300
Utrechts Vastgoed	0	0	0	1.305	0	1.305
Algemene Middelen	0	0	0	52.308	0	52.308
Totaal storting reserves	**39**	**0**	**0**	**68.121**	**2.750**	**70.910**

Saldo na mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

*) Het betreft de mutaties 'Amendement PB2021 herinneringsbomen | openbare begraafplaats Hamlaan' - amendement A30 bij de Programmabegroting 2021 en 'Activa-reserve cultuurcluster Berlijnplein' – raadsbesluit 2021-44 per 20 mei 2021.

Tabel 2. Mutaties meerjarenraming 2022 – 2024

Bedragen in 1.000 euro

	Mutaties 2022	Mutaties 2023	Mutaties 2024
Bewoners en Bestuur	-366	-366	-366
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	91	91	91
Duurzaamheid	447	0	0
Openbare Ruimte en Groen	-14	-14	-14
Ondersteuning op Maat	145	145	145
Volksgezondheid	-132	-134	-135
Samenleven en Sport	-77	-277	-277
Utrechts Vastgoed	-162	-162	-162
Algemene Middelen	10.584	11.115	11.145
Totaal baten	**10.516**	**10.398**	**10.427**
Bewoners en Bestuur	-59	7	7
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	-1.364	-2.364	-2.363
Duurzaamheid	2.425	654	654
Bereikbaarheid	172	172	172
Openbare Ruimte en Groen	64	64	64
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	-123	-123	-123
Werk en Inkomen	5.588	-385	-414
Onderwijs	1.431	1.431	1.431
Ondersteuning op Maat	28.894	14.888	14.891
Volksgezondheid	290	166	166
Veiligheid	169	169	169
Cultuur	679	679	249
Samenleven en Sport	-6.017	-6.217	-6.216
Utrechts Vastgoed	-225	-225	-225
Overhead	3.380	3.384	3.437
Totaal lasten	**34.462**	**11.458**	**11.899**
Saldo van baten en Lasten	**-23.947**	**-1.061**	**-1.473**
Duurzaamheid	575	575	575

Cultuur	0	0	309
Samenleven en Sport	135	135	135
Utrechts Vastgoed	-366	-366	-366
Algemene Middelen	23.206	820	820
Onttrekking reserves	**23.550**	**1.164**	**1.473**
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	-500	0	0
Cultuur	103	103	0
Storting reserves	**-397**	**103**	**0**
Saldo na mutaties reserves	**0**	**0**	**0**

Tabel 3. Actuele begroting 2021

Bedragen in 1.000 euro

	Nominale begroting 2021	Derde begrotingswijziging 2020	Eerste begrotingswijziging 2021	Tweede begrotingswijziging 2021	Derde begrotingswijziging 2021	Actuele begroting 2021
Bewoners en Bestuur	41.969	132	-4	2.246	3.016	47.358
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	124.830	76	150	-24.306	228	100.978
Duurzaamheid	13.910	1.723	0	4.624	-2.507	17.750
Bereikbaarheid	56.480	-300	1.164	8.770	-1.401	64.713
Openbare Ruimte en Groen	163.248	963	-153	15.264	-2.035	177.287
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	17.828	209	-10	236	1.485	19.747
Werk en Inkomen	235.453	3.269	-96	15.185	1.676	255.487
Onderwijs	103.058	316	4.066	411	113	107.964
Ondersteuning op Maat	297.574	-3.981	4.394	17.783	385	316.155
Volksgezondheid	26.668	244	29	930	1.640	29.512
Veiligheid	54.708	36	-241	1.670	1.272	57.446
Cultuur	53.868	-278	215	1.979	7.670	63.454
Samenleven en Sport	83.802	747	-5.477	-1	1.239	80.310
Utrechts Vastgoed	24.960	-713	-5.818	340	1.045	19.814
Algemene Middelen	69.317	-80	-3.200	-62.753	0	3.283
Overhead	169.761	513	-345	5.063	6.746	181.737
Vennootschapsbelasting	0	0	0	250	0	250
Totaal lasten	**1.537.434**	**2.875**	**-5.326**	**-12.310**	**20.571**	**1.543.244**
Bewoners en Bestuur	6.595	0	0	115	-246	6.464
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	131.671	0	-824	-29.590	3.800	105.057
Duurzaamheid	88	483	0	2.309	-1.168	1.712
Bereikbaarheid	53.311	-68	92	9.549	-7.161	55.723
Openbare Ruimte en Groen	101.478	400	45	11.709	-418	113.214
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	256	0	0	0	0	256
Werk en Inkomen	144.102	-223	0	8.137	14.050	166.066
Onderwijs	19.375	0	516	0	0	19.890
Ondersteuning op Maat	6.019	0	124	0	0	6.143

Volksgezondheid	2.025	114	0	446	69	2.654
Veiligheid	597	-8	0	1.021	-168	1.442
Cultuur	2	0	0	-2	0	0
Samenleven en Sport	15.784	-43	-689	0	1.953	17.005
Utrechts Vastgoed	27.862	42	-94	-21	-2.502	25.288
Algemene Middelen	942.497	-15.178	30	-11.789	32.647	948.207
Overhead	4.316	0	0	0	0	4.316
Totaal baten	**1.455.978**	**-14.481**	**-801**	**-8.116**	**40.856**	**1.473.436**
Saldo van lasten en baten	**-81.455**	**-17.356**	**4.525**	**4.194**	**20.285**	**-69.808**
Bewoners en Bestuur	0	0	0	-58	60	118
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	-6.325	0	-685	-28.766	4.350	40.126
Duurzaamheid	-41	0	0	-100	0	141
Bereikbaarheid	-13.659	0	0	-8.440	0	22.099
Openbare Ruimte en Groen	0	0	0	0	5.945	5.945
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	0	0	0	-2.500	0	2.500
Onderwijs	0	0	0	-1.186	4.539	5.725
Ondersteuning op Maat	-900	900	0	-1.200	0	1.200
Cultuur	-2	-285	0	2	103	388
Samenleven en Sport	-48	48	0	0	2.300	2.300
Utrechts Vastgoed	-568	-803	-5.025	-3.015	1.305	10.717
Algemene Middelen	-31.128	0	0	3.909	52.308	79.527
Totaal storting reserves	**-52.672**	**-140**	**-5.710**	**-41.354**	**70.910**	**170.786**
Bewoners en Bestuur	0	0	0	-1.259	0	1.259
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	-16.130	0	0	-37.571	-1.231	52.470
Duurzaamheid	-100	0	0	-2.420	400	2.920
Bereikbaarheid	-15.523	0	0	-1.307	160	16.991
Openbare Ruimte en Groen	-3	0	0	-1.188	425	1.616
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	0	-146	0	-2.500	0	2.646
Werk en Inkomen	0	0	0	-7.618	0	7.618
Onderwijs	-2.818	-8	-1.309	-2.788	3.000	9.923
Ondersteuning op Maat	0	0	0	-1.539	0	1.539
Volksgezondheid	-117	0	0	-145	0	262
Veiligheid	0	0	0	-226	0	226

Cultuur	-132	0	0	-807	0	939
Samenleven en Sport	-2.512	-13	113	0	135	2.547
Utrechts Vastgoed	-3.105	0	10	-18.374	2.987	24.455
Algemene Middelen	-93.687	-17.210	0	41.287	44.150	113.760
Overhead	0	-119	0	-706	600	1.425
Totaal onttrekking reserves	**-134.127**	**-17.496**	**-1.185**	**-37.160**	**50.625**	**240.594**
Saldo na mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 4. Actuele programmaraming 2021

Bedragen in 1.000 euro

	Baten	Lasten	Saldo van baten en lasten	Bijdrage algemene middelen	Totaalsaldo van baten en lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Resultaat
Bewoners en Bestuur	6.464	47.358	-40.894	39.753	-1.141	118	1.259	0
Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed	105.057	100.978	4.078	-16.422	-12.344	40.126	52.470	0
Duurzaamheid	1.712	17.750	-16.038	13.259	-2.779	141	2.920	0
Bereikbaarheid	55.723	64.713	-8.989	14.098	5.108	22.099	16.991	0
Openbare Ruimte en Groen	113.214	177.287	-64.073	68.402	4.329	5.945	1.616	0
Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen	256	19.747	-19.491	19.345	-146	2.500	2.646	0
Werk en Inkomen	166.066	255.487	-89.422	81.804	-7.618	0	7.618	0
Onderwijs	19.890	107.964	-88.073	83.875	-4.198	5.725	9.923	0
Ondersteuning op Maat	6.143	316.155	-310.012	309.673	-339	1.200	1.539	0
Volksgezondheid	2.654	29.512	-26.858	26.596	-262	0	262	0
Veiligheid	1.442	57.446	-56.004	55.778	-226	0	226	0
Cultuur	0	63.454	-63.454	62.903	-551	388	939	0
Samenleven en Sport	17.005	80.310	-63.305	63.059	-247	2.300	2.547	0
Utrechts Vastgoed	25.288	19.814	5.474	-19.212	-13.739	10.717	24.455	0
Algemene Middelen	948.207	3.283	944.924	-979.157	-34.233	79.527	113.760	0
Overhead	4.316	181.737	-177.421	175.996	-1.425	0	1.425	0
Vennootschapsbelasting	0	250	-250	250	0	0	0	0
Totaal	**1.473.436**	**1.543.244**	**-69.808**	**0**	**-69.809**	**170.786**	**240.594**	**0**

Lasten en baten, toevoegingen en onttrekkingen zijn opgenomen als positieve getallen.
In de saldokolommen betekent een positief getal (+) een voordeel en een negatief getal (-) een nadeel.

Tabel 5. Actuele productraming 2021

Bedragen in 1.000 euro

		Baten	Lasten	Saldo van baten en lasten	Bijdrage algemene middelen	Totaalsaldo van baten en lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Resultaat
6020	Bestuursorganen	0	1.937	-1.937	1.882	-55	0	55	0
6022	Bovengemeentelijke samenwerking	1.104	3.413	-2.309	2.309	0	0	0	0
6025	Internationale samenwerking	0	151	-151	151	0	0	0	0
6026	Burgerzaken	5.136	12.700	-7.564	7.440	-124	118	242	0
6027	Het Utrechts Archief	68	3.457	-3.388	3.388	0	0	0	0
6028	Volksfeesten	0	1.150	-1.150	850	-300	0	300	0
6035	Raadsorganen	0	6.795	-6.795	6.730	-65	0	65	0
6038	KlantContactCentrum	0	5.902	-5.902	5.902	0	0	0	0
6039	Publieksdienstverlening	0	1.179	-1.179	1.179	0	0	0	0
6059	Experiment Bedrijven Investeringszones	156	150	6	-6	0	0	0	0
6356	initiatievenfonds	0	5.096	-5.096	4.546	-550	0	550	0
6463	Wijkbureau's	0	5.430	-5.430	5.383	-47	0	47	0
Totaal Bewoners en Bestuur		**6.464**	**47.358**	**-40.894**	**39.753**	**-1.141**	**118**	**1.259**	**0**
6270	Beh. en gebr. Mon. en Cultuurhist. waard	316	2.989	-2.672	2.584	-88	0	88	0
6273	Wonen	316	3.643	-3.327	2.838	-489	0	489	0
6277	Vergunningen	11.819	10.001	1.818	-1.897	-79	0	79	0
6278	Bouw- en woningtoezicht	629	6.537	-5.908	5.854	-54	0	54	0
6359	Omgevingsrecht	529	1.918	-1.388	1.388	0	0	0	0
6380	Bedrijfsmiddelen SO	125	-12.469	12.594	-12.594	0	0	0	0
6381	Grondexploitaties binnenstedelijk	26.016	25.881	135	-17.222	-17.087	21.005	38.092	0
6383	Beleidsontwikkeling Grondzaken	0	1.421	-1.421	1.421	0	0	0	0
6384	Erfpachtbeheer	14.372	4.394	9.978	-9.978	0	0	0	0
6385	Conversies en best.wijz. erfpachten	10.515	4.744	5.771	-5.771	0	0	0	0

6387	Uitgifte gemeentelijke eigendommen	635	634	1	-1	0	0	0	0
6400	Gebiedsmanagement	792	6.785	-5.994	5.321	-673	79	752	0
6401	Investeringsimpuls RSU	0	11.973	-11.973	16.617	4.644	16.292	11.648	0
6402	Stedenbouw en planologie	0	396	-396	396	0	0	0	0
6403	Bovenstedelijke programmering	0	2.729	-2.729	2.181	-548	0	548	0
6405	Strategie	0	645	-645	645	0	0	0	0
6412	POS onderhanden werk	0	-28.742	28.742	-28.742	0	0	0	0
6413	Woningbouwprojecten	18.936	13.052	5.884	-5.884	0	0	0	0
6414	Commercieel Vastgoed	3.655	626	3.029	-3.029	0	0	0	0
6416	Parken en Plas	3.684	5.179	-1.496	1.496	0	0	0	0
6417	Leidsche Rijn Centrum	11.430	11.409	22	2.728	2.750	2.750	0	0
6418	Overige projecten	130	17.352	-17.222	16.503	-719	0	719	0
6419	Onderhanden werk	0	-17.162	17.162	-17.162	0	0	0	0
6480	Uitvoeren Masterplan	1.156	27.043	-25.887	25.887	0	0	0	0
Totaal Ruimtelijke Ontwikkeling, Wonen en Erfgoed		**105.057**	**100.978**	**4.078**	**-16.422**	**-12.344**	**40.126**	**52.470**	**0**
6430	Wettelijke taken Milieu	0	536	-536	536	0	0	0	0
6432	Utrecht Circulair	78	901	-823	823	0	0	0	0
6433	Milieu en aanpak luchtkwaliteit	85	563	-478	478	0	0	0	0
6434	Bodemverontreiniging	714	4.614	-3.899	1.908	-1.991	100	2.091	0
6435	Klimaatadaptatie	22	503	-481	390	-91	0	91	0
6438	Natuur- en milieueducatie	0	4.152	-4.152	4.193	41	41	0	0
6439	Utrechtse Energie	813	6.481	-5.668	4.930	-738	0	738	0
Totaal Duurzaamheid		**1.712**	**17.750**	**-16.038**	**13.259**	**-2.779**	**141**	**2.920**	**0**
6440	Maatregelen aanpak luchtkwaliteit	1.772	4.905	-3.133	421	-2.712	0	2.712	0
6441	Parkeren Offstreet Expl. SB	5.541	2.010	3.531	-4.217	-686	0	686	0
6442	Fietsparkeren Expl. SB	135	2.613	-2.479	2.479	0	0	0	0
6443	Parkeren Offstreet B&O SB	0	991	-991	607	-384	0	384	0
6444	Fietsparkeren B&O SB	0	254	-254	254	0	0	0	0
6445	Parkeren Straat VTH	37.916	9.485	28.431	-28.431	0	0	0	0
6446	Fietsparkeren VTH	198	2.226	-2.029	2.029	0	0	0	0
6447	Parkeren Offstreet UVO	27	5.519	-5.492	4.417	-1.075	0	1.075	0
6448	Fietsparkeren UVO	8	1.324	-1.316	904	-412	0	412	0

6449	Goederenvervoer	0	232	-232	0	-232	0	232	0
6450	Bedrijfsmiddelen	0	-2.586	2.586	-2.586	0	0	0	0
6451	Verkeers-, vervoer- en parkeerbeleid	500	3.051	-2.551	2.551	0	0	0	0
6452	Programmamanagement	150	9.380	-9.230	8.202	-1.028	0	1.028	0
6453	OV	3.665	4.464	-799	4.100	3.301	3.751	450	0
6454	Auto	156	1.445	-1.289	10.905	9.617	10.545	928	0
6455	Parkeren	0	1.343	-1.343	1.343	0	0	0	0
6456	Fietsparkeren	0	2.172	-2.172	2.172	0	0	0	0
6457	Fiets	4.005	7.714	-3.709	6.216	2.508	7.800	5.292	0
6458	Verkeersveiligheid	180	3.818	-3.638	1.401	-2.237	0	2.237	0
6459	P&R	0	0	0	3	3	3	0	0
6460	Duurzame Mobiliteit (niet fysiek)	1.380	4.206	-2.826	1.270	-1.556	0	1.556	0
6487	Duurzame Mobiliteit (niet fysiek) VTH	91	147	-55	55	0	0	0	0
Totaal Bereikbaarheid		**55.723**	**64.713**	**-8.989**	**14.098**	**5.108**	**22.099**	**16.991**	**0**
6041	Rioolrechten	43.132	880	42.252	-42.252	0	0	0	0
6280	Behandeling Vergunn. aavr. Openb Ruimte	1.309	1.363	-55	55	0	0	0	0
6281	Expl. Verhuur Openb. Grond en Reclamevz	3.197	237	2.960	-2.960	0	0	0	0
6282	Toezicht en Handhaving	77	2.067	-1.990	1.990	0	0	0	0
6396	Dierenwelzijn	0	617	-617	617	0	0	0	0
6398	Groenstructuurplan	0	4.351	-4.351	3.888	-463	0	463	0
6399	Groen en recreatie om de stad	0	1.654	-1.654	1.654	0	0	0	0
6425	Inzamelen en afvoeren van afval	50.865	4.624	46.241	-45.296	945	945	0	0
6718	Stedelijk Beheer Riolen & rioolgemalen	0	31.902	-31.902	31.902	0	0	0	0
6720	Dienstverlening Heel en Veilig	1.284	3.493	-2.208	2.183	-25	0	25	0
6722	Stedelijk beheer openbare ruimte	2.310	34.324	-32.014	37.014	5.000	5.000	0	0
6723	Stedelijk beheer ruimtelijke voorz.en	1.159	1.993	-834	834	0	0	0	0

6725	Dag. Onderh. Openb. Ruimte(excl straatr)	0	3.631	-3.631	3.631	0	0	0	0
6726	Dagelijks Onderhoud Straatreiniging	651	17.842	-17.191	16.991	-200	0	200	0
6731	Huishoudelijke afvalinzameling	2.816	35.164	-32.348	32.223	-125	0	125	0
6732	Overh.taken(excl HHafv)+facil inzameling	82	106	-24	24	0	0	0	0
6733	Bedrijfsafval inzameling	4.470	4.859	-389	389	0	0	0	0
6734	Marktdienst	747	1.062	-315	315	0	0	0	0
6735	Havendienst	355	932	-576	576	0	0	0	0
6752	Stedelijk beheer Wal- en kluismuren	0	4.100	-4.100	4.100	0	0	0	0
6754	Stedelijk beheer OR groen & recreatie	0	8.558	-8.558	7.758	-800	0	800	0
6755	Dag. Onderh. OR groen & recreatie	2	13.170	-13.168	13.168	0	0	0	0
6756	Havens overige activiteiten	757	358	399	-402	-3	0	3	0
Totaal Openbare Ruimte en Groen		**113.214**	**177.287**	**-64.073**	**68.402**	**4.329**	**5.945**	**1.616**	**0**
6090	Werkgelegenheid voor Iedereen	0	3.543	-3.543	3.543	0	0	0	0
6094	Vestigingsklimaat in balans	256	16.204	-15.947	15.801	-146	2.500	2.646	0
Totaal Economie en Werkgelegenheid voor Iedereen		**256**	**19.747**	**-19.491**	**19.345**	**-146**	**2.500**	**2.646**	**0**
6221	Verstrekken bijstandsuitkering	165.836	169.583	-3.747	-804	-4.551	0	4.551	0
6223	Minimabeleid	200	32.763	-32.563	32.004	-559	0	559	0
6224	Sociale Werkvoorziening	0	19.654	-19.654	19.654	0	0	0	0
6226	Reïntegratie	0	28.113	-28.113	25.605	-2.508	0	2.508	0
6231	Schulddienstverlening	30	5.112	-5.082	5.082	0	0	0	0
6368	Vers.Overvecht: Werk en ondernemerschap	0	263	-263	263	0	0	0	0
Totaal Werk en Inkomen		**166.066**	**255.487**	**-89.422**	**81.804**	**-7.618**	**0**	**7.618**	**0**
6127	Voorziening Huisvestingcalamiteiten	0	472	-472	472	0	0	0	0
6128	Leerlingenvervoer	0	5.719	-5.719	5.719	0	0	0	0
6134	Onderwijshuisvesting	2.089	45.671	-43.581	39.515	-4.066	4.818	8.884	0
6139	Bibliotheek	0	14.477	-14.477	14.477	0	0	0	0

6140	Cognitie 0-12	14.579	20.155	-5.576	5.574	-2	0	2	0
6141	Zorg 0-12	320	3.676	-3.356	3.356	0	0	0	0
6142	Talentontwikkeling 0-12	0	3.145	-3.145	3.145	0	907	907	0
6143	Talentontwikkeling 0-12 Cultuureducatie	0	2.095	-2.095	2.095	0	0	0	0
6150	Cognitie 12-23	0	211	-211	211	0	0	0	0
6151	Zorg 12-23	412	2.072	-1.660	1.660	0	0	0	0
6152	Talentontwikkeling 12-23	0	1.632	-1.632	1.632	0	0	0	0
6153	Schoolloopbaan 12-23	2.490	8.640	-6.150	6.020	-130	0	130	0
Totaal Onderwijs		**19.890**	**107.964**	**-88.073**	**83.875**	**-4.198**	**5.725**	**9.923**	**0**
6364	Aanpak sociale Problematiek	0	664	-664	664	0	0	0	0
6365	Versn overvecht opgroeien	0	664	-664	664	0	0	0	0
6369	Informatie, Advies & Onafhankelijke Clië	0	6.211	-6.211	6.211	0	0	0	0
6370	Begeleiding	0	15.680	-15.680	15.680	0	0	0	0
6371	Arbeidsmatige activering en dagbebeleidi	0	7.246	-7.246	7.246	0	0	0	0
6372	Sociale prestatie en dagondersteuning	0	4.980	-4.980	4.980	0	0	0	0
6373	Specialistische zorg voor jeugd	0	50.296	-50.296	50.296	0	0	0	0
6374	Overige aanvullende zorg	0	16.400	-16.400	16.400	0	0	0	0
6655	Buurtteams Jeugd en Gezin	0	23.620	-23.620	23.620	0	0	0	0
6666	SAVE	0	11.592	-11.592	11.592	0	0	0	0
6680	Buurtteamorganisatie Sociaal	0	20.359	-20.359	20.359	0	0	0	0
6686	Hulpmiddelen	0	6.187	-6.187	6.187	0	0	0	0
6687	Vervoer & huishoudelijke hulp	1.735	23.213	-21.478	21.478	0	0	0	0
6692	Geweld in afhankelijkheidsrelaties	0	13.336	-13.336	13.336	0	0	0	0
6693	Vreemdelingen	0	6.934	-6.934	6.249	-685	0	685	0
6694	Beschermd wonen	4.408	84.152	-79.744	79.744	0	0	0	0
6695	Daklozenopvang	0	24.619	-24.619	24.965	346	1.200	854	0
Totaal Ondersteuning op Maat		**6.143**	**316.155**	**-310.012**	**309.673**	**-339**	**1.200**	**1.539**	**0**
6367	Versnelling Overvecht: Gezonde Wijk	0	440	-440	440	0	0	0	0

6640	Utrecht stad waar inwoners gezond&veerk	2.654	29.072	-26.418	26.156	-262	0	262	0
Totaal Volksgezondheid		**2.654**	**29.512**	**-26.858**	**26.596**	**-262**	**0**	**262**	**0**
6006	Jeugd en Veiligheid	0	4.870	-4.870	4.870	0	0	0	0
6033	IB AUTO Cameratoezicht	0	494	-494	494	0	0	0	0
6063	Samenwerkingsverbanden	0	786	-786	786	0	0	0	0
6064	Gemeenschappelijke Regeling	0	30.324	-30.324	30.324	0	0	0	0
6065	Basis op orde	552	8.029	-7.477	7.322	-155	0	155	0
6066	Zorg en Veiligheid	66	2.189	-2.123	2.123	0	0	0	0
6067	Ondermijning	410	2.504	-2.094	2.023	-71	0	71	0
6068	Veiliger Digitale stad	0	30	-30	30	0	0	0	0
6069	Verkeersveiligheid	0	325	-325	325	0	0	0	0
6091	Veilig ondernemen	0	193	-193	193	0	0	0	0
6283	Thor Veiligheid	0	1.084	-1.084	1.084	0	0	0	0
6284	THOR Wijkveiligheid	0	2.334	-2.334	2.334	0	0	0	0
6285	THOR Jongerenoverlas	0	1.334	-1.334	1.334	0	0	0	0
6286	THOR Evenementen	0	265	-265	265	0	0	0	0
6366	Versnelling Overvecht: Veiligheid	0	612	-612	612	0	0	0	0
6437	Vergunning. & handhaving bijzond. wetten	414	2.073	-1.659	1.659	0	0	0	0
Totaal Veiligheid		**1.442**	**57.446**	**-56.004**	**55.778**	**-226**	**0**	**226**	**0**
6180	Productie en Programmering	0	46.479	-46.479	46.026	-454	285	739	0
6183	Participatie Cultuur	0	6.773	-6.773	6.676	-97	103	200	0
6185	Programmering Musea	0	9.411	-9.411	9.411	0	0	0	0
6186	Participatie Media	0	791	-791	791	0	0	0	0
Totaal Cultuur		**0**	**63.454**	**-63.454**	**62.903**	**-551**	**388**	**939**	**0**
6216	Accommodaties maatsch. activiteiten	0	11	-11	11	0	0	0	0
6375	Jongerenwerk	0	2.814	-2.814	2.814	0	0	0	0
6376	Iedereen kan meedoen	0	852	-852	852	0	0	0	0
6377	Samen in de wijk	0	87	-87	87	0	0	0	0
6378	Zorgen voor elkaar	0	432	-432	432	0	0	0	0
6379	Kinderrechten, inspraak en participatie	0	111	-111	111	0	0	0	0
6474	Topsport- en talentontwikkeling	0	415	-415	415	0	0	0	0

6475	Accomodaties beleid en ontwikkeling	500	2.836	-2.336	2.294	-42	0	42	0
6485	Sportstimulering	851	4.805	-3.954	3.954	0	0	0	0
6486	Sportevenementen	0	548	-548	548	0	0	0	0
6650	Verwijsindex en Jeugdmonitor	0	57	-57	57	0	0	0	0
6651	Jeugd en vrije tijd	0	550	-550	550	0	0	0	0
6652	Utrecht Zijn We Samen (preventie)	0	205	-205	205	0	0	0	0
6653	Anti-discriminatie	0	635	-635	635	0	0	0	0
6654	LHBTI	0	121	-121	121	0	0	0	0
6656	Diversiteit	0	155	-155	155	0	0	0	0
6671	Accommodaties MO (MO)	0	1.855	-1.855	1.838	-16	0	16	0
6672	Samenlevingsinitiatieven	0	10.793	-10.793	10.793	0	0	0	0
6675	Inf onderst basisvaardigheden volwassene	2.752	4.720	-1.968	1.968	0	0	0	0
6676	Informele ondersteuning, vrijwilligerswe	0	8.217	-8.217	8.217	0	0	0	0
6736	Zwembaden UVO	462	1.698	-1.235	3.259	2.024	2.300	276	0
6737	Zwembaden SB	4.300	8.827	-4.527	4.527	0	0	0	0
6738	Buitenaccommodaties UVO	1.451	6.545	-5.095	3.096	-1.998	0	1.998	0
6739	Buitenaccommodaties SB	1.466	4.749	-3.283	3.283	0	0	0	0
6746	Binnensportaccommodaties UVO	316	2.147	-1.831	1.617	-213	0	213	0
6747	Binnensportaccommodaties SB	4.102	9.693	-5.591	5.591	0	0	0	0
6748	Accommodaties Welzijn	805	6.430	-5.625	5.625	0	0	0	0
Totaal Samenleven en Sport		**17.005**	**80.310**	**-63.305**	**63.059**	**-247**	**2.300**	**2.547**	**0**
6740	Vastgoedbeheer DMO	0	-48	48	-48	0	0	0	0
6749	Facilitair beheer MFA's SB	1.130	1.454	-325	325	0	0	0	0
6750	Gemeentelijk vastgoed optimaal gebr.UVO	24.158	8.167	15.991	-29.533	-13.542	10.717	24.258	0
6751	Gemeentelijk vastgoed optimaal gebr.SB	0	10.241	-10.241	10.044	-197	0	197	0
Totaal Utrechts Vastgoed		**25.288**	**19.814**	**5.474**	**-19.212**	**-13.739**	**10.717**	**24.455**	**0**
6042	Financiering	551	-6.023	6.574	-6.574	0	0	0	0
6044	Frictiefonds Leidsche Rijn	0	-1.918	1.918	-1.918	0	0	0	0
6045	Aandelen en concessies	1.426	0	1.426	-1.426	0	0	0	0

6046	Onroerende-zaakbelastingen woningen	40.231	4.412	35.820	-35.820	0	0	0	0
6047	Precario-/Hondenbelasting	1.490	296	1.194	-1.194	0	0	0	0
6048	Gemeentefondsuitkering	824.271	0	824.271	-824.271	0	0	0	0
6049	Stelposten	0	5.316	-5.316	-28.917	-34.233	79.527	113.760	0
6053	Onroerende zaakbelastingen niet woningen	75.214	1.042	74.172	-74.172	0	0	0	0
6054	Toeristenbelasting	5.025	0	5.025	-5.025	0	0	0	0
6060	SP Onvoorzien	0	159	-159	159	0	0	0	0
Totaal Algemene Middelen		**948.207**	**3.283**	**944.924**	**-979.157**	**-34.233**	**79.527**	**113.760**	**0**
50300	Algemeen	0	54	-54	54	0	0	0	0
50304	BCS Concernmanagement F&C (product)	0	581	-581	581	0	0	0	0
50316	BCS Concernmanagement Strategie (prod.)	0	1.413	-1.413	1.413	0	0	0	0
50318	BCS Bestuurs- en Concernonderst. (prod.)	0	3.446	-3.446	3.446	0	0	0	0
50320	Staf BCS	0	1.040	-1.040	1.040	0	0	0	0
50322	BCS Concernposten	0	1.356	-1.356	1.356	0	0	0	0
50400	Staf	0	10.575	-10.575	10.575	0	0	0	0
50406	Human resource Mangement prod	2	-19	22	-22	0	0	0	0
50415	Projectmanagementbureau afd	447	945	-498	498	0	0	0	0
50417	Onderzoek afd	48	1.493	-1.445	1.445	0	0	0	0
505000	IPM/Domstad IT	5	905	-900	900	0	0	0	0
505001	CIO	0	3.369	-3.369	3.369	0	0	0	0
505005	IT Regie afd.	29	5.716	-5.687	5.687	0	0	0	0
505010	IT Delivery afd.	215	17.131	-16.915	16.915	0	0	0	0
50505	Concern Control (prod.)	0	1.035	-1.035	1.035	0	0	0	0
506	M&O	2.110	51.393	-49.283	48.577	-706	0	706	0
507000	CM afd.	0	1.955	-1.955	1.955	0	0	0	0
507010	Financien afd.	0	5.986	-5.986	5.986	0	0	0	0
507020	JZ afd.	0	4.690	-4.690	4.690	0	0	0	0
507030	Aanbesteding afd.	0	84	-84	84	0	0	0	0
508000	MCN Management	1	1.171	-1.170	1.170	0	0	0	0

508010	MCN Corporate en Strategie	4	999	-995	995	0	0	0	0
508020	MCN Media en bestuur	0	1.238	-1.238	1.238	0	0	0	0
508030	MCN Advies 1	13	470	-458	458	0	0	0	0
508040	MCN Advies 2	9	283	-274	274	0	0	0	0
508045	MCN Advies 3	0	-7	7	-7	0	0	0	0
508050	MCN Newsroom en Redactie	1	681	-680	680	0	0	0	0
510	VTH Vergunningen	0	4.319	-4.319	4.319	0	0	0	0
511	UVO Overhead	0	1.845	-1.845	1.845	0	0	0	0
512	WI Unit Participatie	462	7.409	-6.947	6.828	-119	0	119	0
513	Burgerzaken	15	1.624	-1.609	1.609	0	0	0	0
515	VG Jeugdgezondheidszorg	57	3.555	-3.498	3.498	0	0	0	0
534	MO Leerlingzaken	0	4.131	-4.131	4.131	0	0	0	0
535	Veiligheid RIEC	0	1.053	-1.053	1.053	0	0	0	0
536	Wk Wijkbureau Overvecht	0	1.923	-1.923	1.923	0	0	0	0
537	Kostenplaatsen Culturele Zaken	0	485	-485	485	0	0	0	0
538	Ruimte Overhead	0	9.347	-9.347	9.347	0	0	0	0
6034	Adviesdienst IB	0	-10.676	10.676	-10.676	0	0	0	0
805001	CIO prod.	0	3.521	-3.521	2.921	-600	0	600	0
805005	IT Regie prod.	0	375	-375	375	0	0	0	0
805010	IT Delivery prod.	699	19.576	-18.877	18.877	0	0	0	0
807000	CM prod.	0	132	-132	132	0	0	0	0
807010	Financien prod.	171	275	-105	105	0	0	0	0
807020	JZ prod.	25	-718	743	-743	0	0	0	0
807030	Aanbested. Prod.	0	835	-835	835	0	0	0	0
808080	MCN basis	2	818	-816	816	0	0	0	0
P502	Kostenplaatsen Stadswerken	0	13.919	-13.919	13.919	0	0	0	0
Totaal Overhead		**4.316**	**181.737**	**-177.421**	**175.996**	**-1.425**	**0**	**1.425**	**0**
6055	Vennootschapsbelasting	0	250	-250	250	0	0	0	0
Totaal Vennootschapsbelasting		**0**	**250**	**-250**	**250**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal		**1.473.436**	**1.543.244**	**-69.808**	**0**	**-69.809**	**170.786**	**240.594**	**0**

Lasten en baten, toevoegingen en onttrekkingen zijn opgenomen als positieve getallen.
In de saldokolommen betekent een positief getal (+) een voordeel en een negatief getal (-) een nadeel.

Tabel 6. Categorisering naar aard en oorzaak van de mutaties van de derde begrotingswijziging 2021

Categorie	Nummers van de betreffende mutaties
Aan elkaar gekoppelde baten en lasten. Deze mutaties volgen bijvoorbeeld uit toekenningen van subsidies of bijdragen van derden (provincie, Europa), toe- of afname in de vraag naar kostendekkende producten en besluitvorming over kostendekkende tarieven. Omdat hiermee de omvang van de baten wijzigt, moeten deze door de raad worden vastgesteld. Over de mutaties in de baten kan geen afweging plaatsvinden, omdat deze één op één zijn gekoppeld aan uitgaven.	2, 4, 11, 12, 13, 18
Verbijzondering van mutaties/besluiten die eerder op hoofdlijnen zijn verwerkt. Besluiten werken soms tot in diep detailniveau door in de begroting. Bij de besluitvorming wordt de financiële verwerking daarom vaak op hoofdlijnen gedaan, waarna deze in een volgende wijziging verder wordt verfijnd.	1, 3, 6
Terugkerende handmatige boekingen begrotingstechnisch regelen. Verdeling van kosten over de programma's en programmaonderdelen gaat soms handmatig op basis van nacalculatie. Als die verdeling jaar op jaar vrijwel gelijk is, is het efficiënter om die verdeling begrotingstechnisch te regelen.	5, 7, 9, 10, 15, 16, 17
Wijzigingen kostentoerekening inzet personeel/materieel. Heroverweging van inzet van personeel en/of materieel kan effect hebben op de kostentoerekening aan de programma's. Op dat moment moeten de kosten in de begroting weer aan het juiste programma(onderdeel) worden toegerekend.	
Herstel van eerder onjuist verwerkte wijzigingen. Dit is bijvoorbeeld aan de orde wanneer baten en/of lasten per abuis niet aan het juiste programma zijn toegekend.	
Aanpassing van kapitaallasten. Wanneer investeringsprojecten gereedkomen, worden deze geactiveerd en moeten de kapitaallasten worden verwerkt in de begroting. Besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden bij de investeringsaanvraag of –staten of –bijvoorbeeld- in een investeringsprogramma als het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting (MPOHV). De uitwerking vindt plaats in de technische begrotingswijziging. Daarnaast actualiseren we de rente- en afschrijvingscomponenten van de annuïteiten.	8, 14

Nagekomen agenderingen Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën
(Vast te stellen door de commissie op 16 december 2021)

Datum, soort stuk en onderwerp, wethouder	**Verzoek (wat vraagt de afzender?)**	**Behandeladvies griffie (+ datum, + behandelduur+uitnodigingen+ meepraters/toehoorders)**
Datum: 9 december 2021 Soort stuk: Burgerberaad in Utrecht, brief aan de raad d.d. 22 november 2021 Beleidsterrein: Wijkgericht werken en participatie Wethouder: Klein Commissiegriffier: Jochim Schueler	Afzender: Fred Dekkers, GroenLinks, Erik van der Marel, VVD, Has Bakker, D66, Irene Sinteur, PvdA RIB n.a.v. de brief Burgerberaad in Utrecht van 22 november 2021 over de vragen - Wat is een burgerberaad? - Waarom is het zinvol het burgerberaad toe te voegen aan de verschillende vormen waarmee we Samen Stad Maken in Utrecht vormgeven? - Wat kunnen we van burgerberaden leren voor stadsgesprekken en wat kunnen we van stadsgesprekken leren van burgerberaden? - Welke onderwerpen lenen zich voor een burgerberaad in Utrecht? Commissiedebat: Meningsvorming door discussie tussen raadsleden en met het college n.a.v. de brief Burgerberaad in Utrecht van 22 november 2021 over de vragen: - Is het zinvol het burgerberaad toe te voegen aan de verschillende vormen waarmee we Samen Stad Maken in Utrecht vormgeven? - Welke onderwerpen lenen zich voor een burgerberaad in Utrecht? - Wat is er nodig om een burgerberaad een stevig mandaat te geven en hoe wil de gemeenteraad betrokken zijn bij een burgerberaad?	Voorstel: 1. Agenderen voor een digitale RIB 2. Tijd: 60 minuten 3. Agenderen voor de commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën 4. Tijd: 60 minuten.
Datum: 15 december 2021	De gemeenteraad is verzocht om voor 3 februari 2022 een zienswijze kenbaar te maken ten aanzien	Behandelvoorstel: Agenderen voor de commissie VBF rekening

Soort stuk: Raadsvoorstel Zienswijze Kadernota VRU 2023 Portefeuillehouder: Dijksma Beleidsterrein: Openbare Orde en Veiligheid Commissiegriffier: Jochim Schueler	van de door de Veiligheidsregio Utrecht aangeboden concept Kadernota 2023. In de kadernota 2023 zijn de financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting van 2023 opgenomen conform artikel 4.3 van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht. De kadernota vormt het startpunt van het proces van begroting en verantwoording. De begroting van 2023 wordt in het voorjaar van 2022 opgesteld. Voordat het bestuur de begroting 2023 definitief vaststelt, wordt deze eveneens voor een zienswijze aan de gemeente aangeboden.	houdend met de fatale termijn van 3 februari 2022. De kadernota 2023 bevat extra bijdragen van gemeenten vanwege loon- en prijsaanpassing en een herijking van de ijkpuntscores, maar bevat geen extra bijdragen voor nieuw beleid. Dit overwegende wordt een behandeltijd van 45 minuten voorgesteld.
Datum: 15 december 2021 Soort stuk: Raadsvoorstel Wensen en bedenkingen VRU: Oprichting Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's Portefeuillehouder: Dijksma Beleidsterrein: Openbare Orde en Veiligheid Commissiegriffier: Jochim Schueler	Op 4 oktober jl. heeft het Veiligheidsberaad, het overlegorgaan van de 25 voorzitters veiligheidsregio, mede op advies van de Bestuurlijke Advies Commissie Brandweer het principebesluit genomen tot het oprichten van een stichting Risicobeheer, die veiligheidsregio’s adviseert op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en voor de veiligheidsregio’s verzekeringen inkoopt. De gemeenschappelijke regeling van de Veiligheidsregio Utrecht voorziet in de mogelijkheid tot het oprichten van een privaatrechtelijke rechtspersoon. De gemeenteraden van deelnemende VRU-gemeenten worden gevraagd hun wensen en bedenkingen kenbaar te maken aan het Algemeen Bestuur van de VRU. Op basis van alle reacties zal het Algemeen Bestuur van de VRU een definitief standpunt bepalen.	Behandelvoorstel: Agenderen voor de commissie VBF rekening houdend met de fatale termijn van 3 februari 2022. Voorgestelde behandeltijd is 60 minuten.
Datum: 15 december 2021 Soort stuk: RIB Bedelverbod	Afzender: Bert van Steeg, CDA, Ismael El Abbassi, Denk, Tess Meerding, VVD, Cees Bos, SBU De fractie van CDA, Denk, VVD en SBU willen graag	Voorstel: 1. Agenderen voor een RIB (met meepraters en experts) 2. Tijd: 60 minuten

Burgemeester Beleidsterrein: Openbare Orde en Veiligheid Commissiegriffier: Jochim Schueler	breed geïnformeerd worden over de wenselijkheid en het nut van de invoering van een bedelverbod in Utrecht. In een groot aantal Nederlandse steden is inmiddels een bedelverbod ingevoerd. Ook in Utrecht hebben ondernemers in de binnenstad, Kanaalstraat en Damstraat herhaaldelijk opgeroepen om een dergelijk verbod in te stellen. De genoemde fracties willen graag weten in hoeverre er een relatie is tussen bedelen en rondtrekkende bendes en financiering van criminele netwerken via bedelen. Daarnaast worden zij graag geïnformeerd in hoeverre lokale ondernemers, bezoekers en bewoners worden gehinderd door bedelen. Ook willen zij meer duidelijkheid over de toegevoegde waarde van een bedelverbod voor handhaving. Als laatste wensen zij stil te staan bij de alternatieven die kunnen worden geboden voor bedelen op straat.	
Datum: 15 december 2021 Soort stuk: RIB Lachgasverbod Burgemeester Beleidsterrein: Openbare Orde en Veiligheid Commissiegriffier: Jochim Schueler	Afzender: Bert van Steeg, CDA, Rachel Streefland, CU David Bosch, PVV De fracties van CDA, ChristenUnie en PVV willen graag geïnformeerd worden over de mogelijkheid van een algeheel verbod op lachgas in de gemeente Utrecht. Recent is de raad geïnformeerd over de evaluatie van het partiële lachgasverbod zoals dat in Utrecht is ingevoerd. De evaluatie biedt aanknopingspunten om te kijken naar uitbreiding van het partiële verbod. Een andere reden om hiernaar te kijken, kan het toenemend aantal verkeersongelukken zijn, dat wordt gelieerd aan lachgas. Daarnaast wordt steeds duidelijker welke risico's gebruik van lachgas met zich meebrengen voor de gezondheid van met name jongeren. Over de resultaten van het huidige lachgasverbod, de relatie tussen lachgas en verkeersongelukken en de gezondheidseffecten wensen genoemde fracties geïnformeerd te worden.	Voorstel: 1. Agenderen voor een RIB (met meepraters en experts) 2. Tijd: 60 minuten

Datum: 15 december 2021 Onderwerp: Spreektijden en Fractiebudget Burgemeester Beleidsterrein: Bestuurlijke Zaken Commissiegriffier: Jochim Schueler	Afzender: Mahmut Sungur (DENK) Al sinds de invoering van spreektijden in de commissie is dit punt een onderwerp van gesprek in het presidium. Er is structureel door met name kleinere fracties aangegeven dat de verdeling van spreektijden niet rechtvaardig is en de kleinere fracties onvoldoende ruimte geeft om hun politieke standpunt uit te dragen. DENK is van mening dat grote partijen geenszins beslag kunnen leggen op de spreektijd van kleinere partijen en hen de ruimte ontnemen om deel te nemen aan het politieke debat. We horen daar graag de zienswijze van het college op en gaan graag in debat met de overige fracties. Het onderliggend stuk betreft de Verordening op de raadscommissies Gemeente Utrecht. Een ander punt is de structureel toenemende werkdruk en daarmee gerelateerde ondersteuning/financiering van de raadsfracties. DENK is van mening dat het eerste uitgangspunt van de gemeenteraad zou moeten zijn het faciliteren van raadsfracties zodat zij hun controlerende, kaderstellende en volksvertegenwoordigende taak goed kunnen uitvoeren. Dat is het fundament van onze democratische rechtsstaat. Op dit moment is deze ondersteuning al beperkt en daar lijkt nu ook nog eens afbreuk aan gedaan te worden door de tijdelijke bijdrage die is afgesproken in 2019 niet structureel te maken. Graag gaan wij hierover in alle openheid in debat met als doel om het fractiebudget op een aanvaardbare peil te brengen zodat fracties hun medewerkers daadwerkelijk kunnen betalen op uurloon van 14 euro en het niet blijft bij een foto op twitter. Hierbij zal onder andere een parallel getrokken worden met de zevende wethouder (en staff), toenemende ambities en taken voor gemeenten, werkdruk in relatie tot gezondheid en goed	Voorstel: 1. Agenderen voor de commissie VBF 2. Tijd: 45 minuten

	werkgeverschap, vergelijking met de rest van G4 en het stemgedrag van geestverwanten aldaar etc. Ook de toenemende taken zoals het zelf organiseren van de RIB's die eerder door de Griffie werden gedaan zullen aan bod komen. Het onderliggend stuk is de Verordening op Financiële Bijdrage aan Fracties Gemeente Utrecht 2019.	

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2363
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	3.2.1
Omschrijving	Burgerberaad in Utrecht, brief aan de raad d.d. 22 november 2021
ID	2533
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Wijkgericht werken en participatie
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Jochim Schueler/Cie Veiligheid, Bestuur en Financiën/06-42238564
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	16 december 2021

Voorgesteld besluit

Burgerberaad in Utrecht?

Utrecht dd 22 november 2021
Aan de gemeenteraad van Utrecht

Beste mensen,
Zoals u weet – u was allen uitgenodigd- heeft er in Utrecht een expeditie Burgerberaad plaatsgevonden. We gingen uitzoeken: burgerberaad wat is dat? Wat zijn de voor- en nadelen? Bij welke ervaringen in Utrecht sluit het aan? Wat zijn goede vragen voor een burgerberaad? Wat is er nodig om het op zinvolle wijze in te zetten en te organiseren?

Met plezier bieden wij hierbij de uitkomsten aan van deze Expeditie. Onze conclusie: laten we het gaan doen. En laten we doorgaan met leren over burgerberaad.

Aan onze expeditie deden inwoners, ambtenaren en ook een aantal gemeenteraadsleden mee. Aan het einde spraken we af dat het burgerinitiatief -ontstaan vanuit de TransitieMotor 030, de leiding neemt in het vervolg van dit traject.

U vindt in dit document onze bevindingen en graag stellen wij voor dat u, als gemeenteraad, zich dit eigen maakt en tot het besluit komt om burgerberaad te gaan invoeren in Utrecht.
Namens het initiatief,
Louise Boelens en Theo Blom
E: utrechtregio@detransitiemotor.nl
T: 06- 21590926 (Louise Boelens)

Inhoudsopgave

1. Ons programma p.2
2. De conclusies in grote lijnen p.2
3. Aansluiting bij de Utrechtse praktijk p.3
4. Vraagstukken/ thema's voor een burgerberaad p.3
5. Burgerberaad in de wijk p.3
6. Het verslag van de expeditie: geleerde lessen p.4
7. Reactie van de ambtenaren op dit document p.7
8. Lijst van deelnemers p.8
9. Eindnoten p.8

1. Ons programma:
(1) 22 september: kennismaking, presentatie en vragen over burgerberaad met expert Eva Rovers[i], inventarisatie van belangrijke vragen en aandachtspunten. Dit is verwerkt in een checklist voor bijeenkomst twee.
(2) 13 oktober: uitwisseling opgedane inzichten; inleidingen over Burgertop Lunetten 2017 en Stadsgesprekken Energie 2015; uitdieping in subgroepen; korte uitwisseling m.b.t wat vind je belangrijk?
Tussentijds is de voorbereidingsgroep (twee inwoners, raadslid, ambtenaar) bijeengeweest om te interpreteren, voor te bereiden en de grote lijn (waar werken we naartoe) vast te houden.
(3) 3 november: De opbrengst uit deze sessies is verwerkt in een concept document dat is besproken. Tevens spraken we over wat goede thema's / vraagstukken zijn om voor te leggen aan een burgerberaad.

2. De conclusies in grote lijnen

In een burgerberaad komen burgers, al dan niet met anderen, samen voor een beraadslaging over een vraagstuk dat leeft in de gemeenschap, of waarvoor de politiek hun inzichten nodig heeft. Het beraad kan bijeen geroepen worden door burgers zelf of door de politiek. Het is een vorm van deliberatieve democratie.

De groep burgers in het beraad vormt (zo goed mogelijk) een afspiegeling van de gemeenschap namens wie zij beraden. De methodiek van gewogen loting wordt hier veelal voor gebruikt.

Essentieel is het mandaat. Van te voren worden er afspraken gemaakt wat er gebeurt met de uitkomsten. Het meest vergaande model is dat de uitkomst direct wordt overgenomen (met controle op het proces van het burgerberaad), een minder vergaand mandaat is ook voorstelbaar. Van zeer groot belang is dat álle voorstellen uit het burgerberaad een serieuze behandeling en verantwoording krijgen (*geen cherry-picking*) en dat de uitkomsten dus echt zwaar wegen! Essentieel is ook dat het mandaat politiek is gedekt.

Je kunt naar burgerberaad kijken vanuit het oogpunt van participatie van burgers. Burgerberaad is dan een hele mooie vorm omdat de burgers de leiding hebben in het beraad. Het is hun beraad, hun invloed wordt gehonoreerd (zeggenschap) en zij kunnen volgen wat er met hun inbreng wordt gedaan. Dit voorkomt 'participatie-frustratie'.

Burgerberaad kan ook worden benaderd als onderdeel van politieke besluitvorming en daarmee als een aanvulling op de representatieve democratie. M.b.t. lastige maatschappelijke vraagstukken wordt de wijsheid en de gezamenlijke denkkracht van burgers ingezet om tot oplossingen/ oplossingsrichtingen te komen die de politiek vervolgens overneemt/ uitwerkt/ naar beleid vertaalt.

Ervaringen leren dat burgerberaden hiertoe goed in staat zijn. Burgers delibereren (doen een beraadslaging) namens zichzelf, vanuit hun ervaringen en perspectieven. Uit onderzoek blijkt dat de burgers in zo'n beraad goed in staat zijn om vanuit het eigen perspectief naar gezamenlijke oplossingen/ oplossingsrichtingen te geraken.

Ervaring leert ook dat het voor de politiek van belang is erop te kunnen vertrouwen dat het burgerberaad aantoonbaar eerlijk, evenwichtig en onafhankelijk verloopt. Onafhankelijke procesbegeleiding speelt een rol, aangedragen expertise vanuit alle gezichtspunten, dialogen en inclusieve besluitvorming. Uiteraard is ook de samenstelling van het burgerberaad van groot gewicht. Is het een afspiegeling? En als dat niet helemaal het geval is, wat kun je doen om wel alle

invalshoeken op tafel te krijgen? Er zijn ondersteunende methodieken om de toegankelijkheid en de diversiteit qua inbreng te vergroten.

3. Aansluiting bij de Utrechtse praktijk

In Utrecht is ervaring opgedaan met participatieprocessen die lijken op burgerberaad. Denk bijvoorbeeld aan de Stadsgesprekken en denk aan processen zoals mbt Visie Kanaalstraat/Damstraat. Belangwekkende ervaringen waar we helaas vanwege de tijd maar gedeeltelijk bij konden stilstaan. Wel werd duidelijk dat er relevante leerpunten zijn om te integreren als de stap naar burgerberaad wordt gezet. Te denken valt bijvoorbeeld aan:

* rol van ambtenaren (grote rol in stadsgesprek, dat heeft voordelen en nadelen -zie verderop);
* wijze waarop de raad betrokken is
* wijze waarop de conclusies van het burgerberaad vorm krijgen
* inzetten van een 'procesgroep' om te waarborgen dat alle invalshoeken worden meegenomen (te leren uit Visie Kanaalstraat/Damstraat)
* leren van de projectaanpak: intensiteit, begroting, begeleiding, processtappen, wijze waarop informatie wordt vergaard en aangeboden.

NB In diverse steden is ervaring opgedaan met de zogeheten G1000 aanpak. Ook van hen kunnen we leren omtrent: hoe bevorder je dat het burgerberaad van de burgers is? Hoe betrek je politiek en gemeentelijke organisaties? Wat is de rol van andere stakeholders zoals maatschappelijke instellingen en ondernemers?

4. Vraagstukken/ thema's voor een burgerberaad

De expeditie is nieuwsgierig naar wat een Utrechts burgerberaad zou vinden van 'grote' thema's zoals: hoe gaan we om met de ruimte in Utrecht? Wat betekent de groei van de stad voor de huidige inwoners? Wat zijn oplossingsrichtingen voor de woonproblematiek en de toenemende tweedeling daarin? Hoe kan Utrecht de duurzaamste stad van Nederland worden?; hoe wordt/blijft Utrecht een stad voor iedereen? Hoe versnellen we de energietransitie in Utrecht? Hoe kunnen we biodiversiteit herstellen? Klimaatbeleid: voor welke uitgangspunten en maatregelen willen we gaan? Hoe ziet een jeugdzorg eruit die werkt? Wat wil Utrecht met haar drugsbeleid en de maatschappelijke impact daarvan?

Ook werd geopperd om te beginnen met een thema dat raakt aan 'verbinding'. Te denken valt aan een burgerberaad waar heel veel ideeën en voorstellen worden ontwikkeld voor het fijner en inclusiever samenleven in Utrecht en de Utrechtse wijken. Werken aan de stad als gemeenschap.

Het plan is ook dat het burgerinitiatief (waaronder onder andere de inwoners die meededen aan deze expeditie) gaat peilen in de stad -met name bij andere platforms- waarover een eerste burgerberaad in Utrecht zou moeten gaan.

5. Burgerberaad in de wijk

We bespraken de ervaring in Lunetten met hun Burgertop in 2017 en de recente ervaring met Burgertop Groenontwikkelplan. Beide zijn door bewoners geïnitieerd en georganiseerd. De gemeente werkt mee door te helpen bij het loten en beschikbaar stellen van expertise en deskundigen. Van de 1200 gelote mensen kwamen in 2017 80 personen en in 2021 50 personen. De groep was steeds redelijk divers m.b.t. leeftijd en spreiding over de wijk. Mensen die er vooral op afkomen zijn degenen die zich betrokken voelen bij de wijk en daarover willen meepraten. Het effect van de twee burgertops was, naast een goede en werkbare opbrengst qua besluiten, ook dat een grotere groep

mensen daadwerkelijk actief wordt in de wijk.
De expeditie vond dit een stimulerend verhaal. Het zou mooi zijn als we iets kunnen organiseren opdat andere wijken hiervan leren.

6. Het verslag van de expeditie: Geleerde lessen

(1) Wat is burgerberaad
Burgers beraden zich over een vraagstelling die speelt in de gemeenschap. Zij kunnen dit doen op eigen initiatief (zoals de Burgertop Lunetten) of op verzoek, bijvoorbeeld van de gemeente (zoals de Stadsgesprekken Energie). Expert Eva Rovers gaf ons vijf spelregels: helder mandaat, gewogen loting van de deelnemers (afspiegeling), onafhankelijkheid, deliberatief proces en transparantie. Volgens ons zijn dit punten om naar te streven, maar is het niet zo dat we pas spreken van burgerberaad als aan al deze voorwaarden wordt voldaan.

(2) Burgerberaad heeft zeggingskracht
Hoe beter het lukt om het burgerberaad een afspiegeling te laten zijn van de betreffende wijk/ stad/, des te meer waarde wordt gehecht aan de uitkomsten. Een klacht bij participatieprocessen is immers (vanuit de overheid) dat veel groepen zich niet laten horen. De kracht van een burgerberaad is dat met meer stelligheid kan worden gezegd dat het om uitspraken námens de betreffende gemeenschap gaat.

(3) Burgerberaad is deliberatieve democratie
In het burgerberaad draait het om een goede beraadslaging tussen mensen die er onbevangen met hun eigen levenservaring in stappen. Van belang is dat ze a) echt met elkaar in gesprek zijn, b) zich kunnen verdiepen in het thema, c) de expertise kunnen inroepen die nodig is, en d) middels dialoog en eerlijke besluitvorming tot inzichten en aanbevelingen komen. Idealiter is er voldoende tijd en budget om alles te doen wat het burgerberaad nodig vindt. Ook moeten er geen belemmeringen zijn om deel te nemen. Onkosten zoals kinderopvang moeten in ieder geval worden vergoed. Over een vergoeding voor aanwezigheid, hebben we niet uitgebreid gesproken. Bij de Stadsgesprekken Energie 2015 is dit gebeurd, maar later niet meer. Toch is voorstelbaar dat dit voor sommige potentiële deelnemers zeer relevant is.

(4) Burgerberaad heeft een mandaat
Vormen van participatie zoals bewonersbijeenkomsten en inspraak leiden vaak tot frustratie, omdat inwoners vaak niet weten waartoe hun bijdrage wordt gevraagd en wat er precies mee gebeurt. Vaak wordt de overheid verweten dat ze doen aan *cherry-picking* en/of dat de burger mag meedoen aan 'hun besluitvorming'. Kortom, burgers ervaren geen eigenaarschap. Burgerberaad kan hier een antwoord op zijn. Dat betekent niet dat de aanbevelingen 1 op 1 worden overgenomen, maar wel dat van te voren duidelijk is wát er met de aanbevelingen gebeurt. Als de raad er niet voor kiest om zich vooraf een-op-een te committeren aan de uitkomsten, kan het worden behandeld als een zwaarwegend advies waar de gemeenteraad enkel om hele zwaarwegende redenen van af zou kunnen wijken.

(5) Burgerberaad bevordert actief worden van inwoners
In beide Utrechtse voorbeelden kwam naar voren dat het burgerberaad een activerende werking heeft voor de deelnemers. Na afloop van de Stadsgesprekken Energie zeiden mensen dat ze nu zelf aan de slag gingen met de energietransitie en dat ook wilden uitdragen in hun omgeving. Na de Burgertop Lunetten ontstonden allerlei werkgroepen die zaken in de wijk oppakten.

Een burgerberaad kan heel goed beide aspecten in zich bergen: samen een visie ontwikkelen op de toekomst én dat vertalen naar concrete acties en dat op gang brengen. Met name burgerberaden in wijken zullen dit effect hebben. Op het niveau van de stad of het land ligt het accent meer op de aanbevelingen t.a.v. beleid, dus op de bijdrage aan politieke besluitvorming.

(6) Burgerberaad om tot politieke besluiten te komen

Wij leerden uit de voorbeelden uit Frankrijk (klimaat) en Ierland (abortuswetgeving) dat het mogelijk is dat een burgerberaad besluiten neemt die enkel door de politiek of een referendum bekrachtigd hoeven te worden. We leerden ook dat de politiek dat heel moeilijk vindt (Frankrijk bv.)[ii]. In de huidige representatieve democratie is het vertegenwoordigend orgaan immers het hoogste orgaan en spreekt zij al namens de burgers. Burgerberaden worden echter vaak georganiseerd omdat het de politiek niet lukt om een doorbraak (abortus/ klimaatcrisis) te bereiken[iii]. De vraag is daarom van belang: wat heeft het vertegenwoordigend orgaan (gemeenteraad) nodig om de besluiten van het burgerberaad te kunnen overnemen? Te denken valt aan: kaders vooraf, afspraken over het proces, monitoring, een rol voor de politici tijdens het burgerberaad, maatschappelijke inbedding, en controle op proces achteraf.

(7) Burgerberaad in relatie tot referendum en preferendum

In onze expeditie werd gezegd dat het referendum eigenlijk ook een vorm is van burgerberaad: burgers kunnen deelnemen aan allerlei debatten en gesprekken en uiteindelijk spreken ze zich uit over stelling A of B. Toch is burgerberaad iets anders. Het referendum is een vorm van directe democratie, bij burgerberaad spreken we over 'deliberatieve democratie'. De nadruk ligt hier op het feit dat een groep námens de burgers zich uitspreekt na een proces van onderzoek en beraadslaging (delibereren). Er wordt wel geëxperimenteerd om deze twee te combineren: het burgerberaad formuleert voorstellen die door de hele bevolking bekrachtigd kunnen worden in een referendum. In Ierland (abortus) was dit een succes, waarbij vermeld moet worden dat het referendum nodig was omdat het om de grondwet ging.

(8) Intermezzo: het preferendum

Een bezwaar bij een referendum is dat het makkelijk kan leiden tot een polarisatie waarbij de inhoud verloren gaat. Een alternatief biedt het preferendum waarbij bijvoorbeeld alle aanbevelingen uit het burgerberaad kunnen worden voorgelegd aan de bevolking. Ze kunnen ieder voorstel een waardering geven. Als er veel voorstellen zijn krijgt iedere burger er willekeurig bijvoorbeeld tien voorgelegd. En dit kan worden aangevuld met een methodiek om ook vast te stellen wat de volgorde in belangrijkheid is. (zie het artikel van David van Reybrouck in NRC dd 8 oktober 2021 waarin hij verwijst naar de WRR[iv]).

(9) Burgerberaad vormt een afspiegeling van de bevolking, lukt dat?

Ook bij burgerberaad is het lastig om een volledige representatie te bereiken. Extra inspanningen helpen enigszins: persoonlijke benadering (goede uitnodigingsbrief, aanbellen of opbellen); veel bekendheid geven aan het burgerberaad vooral op bepaalde plekken of middels contacten met doelgroepen. Ook kun je bij de loting gebruik maken van 'stratificatie': de loting vindt plaats in twee (of meerdere) stappen. Een hele grote groep wordt geloot, mensen melden zich aan, dan maak je groepen op basis van verschillende criteria: (bijv. geslacht, leeftijd, postcode) waarna je de volgende loting neemt. Een optie die wel wordt gebruikt is dat er bij de 1e loting een vragenlijst wordt meegestuurd om meer zicht te krijgen op welke groepen reageren. De antwoorden gebruik je bij de volgende stappen. Zo wordt er bijvoorbeeld gevraagd naar sociaal economische situatie en culturele achtergrond, maar het is ook mogelijk om te vragen naar hoe men zich vooraf verhoudt tot de vraagstelling van het burgerberaad (zo waarborg je dus bijvoorbeeld dat in een burgerberaad over

klimaat ook klimaat-sceptici deelnemen).
In onze expeditie werd ook opgemerkt dat als er meer en meer burgerberaden worden georganiseerd het vanzelf ook meer vanzelfsprekend wordt om mee te doen. Idealiter wordt het burgerberaad ervaren als een belangrijk onderdeel van het democratisch stelsel.
Een interessante ervaring uit de Stadsgesprekken Energie is dat bleek dat de mensen die meededen dit vooral deden omdat ze het zagen als kans om mee te praten.

(10) Burgerberaad is van de burgers

In de Burgertop Lunetten waar 80 inwoners van de wijk bijeenwaren werd begonnen met de vraag: wat is voor jou belangrijk? Op basis van de antwoorden werden onderwerpen gekozen en in groepen verder uitgediept. Deskundigen waren aanwezig en werden geraadpleegd wanneer een groep daaraan behoefte had. Hiermee werd beoogd dat de deelnemers zelf sturing gaven aan het burgerberaad.
De Stadsgesprekken Energie 2015 waren georganiseerd door ambtenaren en er was één expertise bureau aanwezig om informatie aan te dragen. Door sommige deelnemers werden vraagtekens geplaatst: was de aangedragen informatie wel onafhankelijk?
Expert Eva Rovers onderscheidde in het burgerberaad drie fasen: leren, delibereren en concluderen. Dat riep vragen bij ons op: als je meteen zo inzet op het leren van deskundigen, maak je dan van de burgers niet halve-politici? En ook: hoe zorg je dat de aangereikte expertise onafhankelijk is en alle perspectieven omvat? Een oplossing lijkt te zijn om altijd te starten met het burger-perspectief, dus met vragen zoals: wat vind jij belangrijk? Wat zijn je zorgen? Wat is je droom? Hoe heb jij er mee te maken en welke vragen heb je? Deze insteek was ook te herkennen in de Stadsgesprekken Energie: het 1e gesprek ging over 'je droom voor Utrecht in 2030'. In het tweede gesprek werden op basis hiervan scenario's ontwikkeld.
Ook spreekt het voor zich dat er veel expertise moet worden aangeboden, met een diversiteit aan invalshoeken. Tevens staat het de deelnemers aan het burgerberaad vrij om -naar eigen inzicht- nog andere deskundigheid in te schakelen.

(11) Het proces en de werkvormen

In de expeditie hebben we diverse ervaringen gehoord over het proces en de werkvormen. We hebben er niet uitvoerig over kunnen spreken. Belangrijk vinden we evenwel:
-Toegankelijkheid: Denk aan rolstoelen en andere handicaps waarvoor voorzieningen aanwezig moeten zijn; onkostenvergoedingen; plaats en tijdstippen die gunstig zijn. Maar denk ook aan vormen van communiceren en informatie aanbieden die minder alleen op het verbale zijn gericht.
- Gelijkwaardigheid: iedere deelnemer telt. Dat betekent dialoog i.p.v. debat, nadruk op luisteren, ruimte geven, etc. Bij de aanvang afspraken maken over dit soort regels. En ook valt te denken aan een opbouw van eerst in tweetallen, dan viertallen en dan achttallen (aanpak G1000). Dit waarborgt dat iedereen meteen zijn/haar stem laat horen.
- Onafhankelijkheid: degenen die het burgerberaad organiseren moeten op geen enkele wijze belangen hebben bij de uitkomsten. Hoewel bv na de Stadsgesprekken Energie – ontworpen en begeleid door ambtenaren- de deelnemers hierover redelijk tevreden waren, maakt dit het toch problematisch om het burgerberaad door ambtenaren te laten begeleiden. Zij kennen immers maar al te goed de agenda en doelen van het bestuur waarvoor ze werken. Tijdens het burgerberaad kunnen dilemma's zich voordoen waarin zij zich niet neutraal zullen voelen[v]. Door Eva Rovers werd bovendien gewezen op de verwachtingen van burgers. Er is een toenemend wantrouwen naar de overheid en politiek; dit kan afstralen op de ambtenaren en daarmee worden zij niet als neutraal ervaren[vi]
- Besluitvorming: idealiter komt het burgerberaad toe aan het maken van keuzes. Er zijn kaders (bv financieel) die afdwingen dat er afwegingen moeten worden gemaakt. Hoe worden deze besluiten

genomen? Een dialoog kán tot consensus leiden, dat gebeurt ook vaak maar niet altijd. Dit punt behoeft nog verdieping. Wat zijn de mogelijkheden van bijvoorbeeld sociocratie, consent en/of *deep democracy*?
- Gespreksbegeleiding: onafhankelijke begeleiders ondersteunen dat alle deelnemers aan het woord komen, dat er gelijkwaardigheid en respect is.

(12) Opvolging
Belangrijk werd ook gevonden dat de resultaten worden opgevolgd en bijgehouden. In Frankrijk bij het burgerberaad klimaat hebben de burgers zelf een groep opgericht die de follow-up nauwkeurig volgt. Dit kan echter ook door de organisator of opdrachtgever van het burgerberaad worden georganiseerd. In een G1000-burgertop wordt aan het einde een klankbordgroep of monitorgroep opgericht die de opvolging van het burgerberaad volgt.

(13) Kosten
De burgertop in Lunetten deed het met een budget van € 5.000,- Het betreft hier een burgerinitiatief dat werd gerund door vrijwilligers. De kosten betroffen vooral logistiek, zalen, catering, enkele ondersteunende professionals. De Stadsgesprekken Energie 2015 hebben zo'n € 500.000,- gekost. De grootste uitgaven betroffen de inzet van de ambtenaren zelf en de ingehuurde experts. Het is lastig te bepalen of dit goedkoper had gekund. Ook werd opgemerkt dat participatieprocessen altijd (veel) geld kosten. Wanneer de politieke besluitvorming in een stroomversnelling komt door het burgerberaad wordt er ook veel bespaard.

7. Reactie van de ambtenaren die hebben deelgenomen aan de expeditie

Het concept van het onderhavige document is voor publicatie gelezen door de ambtenaren die hebben meegedaan. Zij schreven ons:
Complimenten voor de samenvatting van de bijeenkomsten !
Hierbij nog onze aandachtspunten:
* Doel van de expeditie en de beschrijving ervan is helder; het doel was te onderzoeken wat deze vorm van democratie betekent, dat was leerzaam en zinvol om te doen en dat staat goed in het stuk.
* Over representativiteit is veel gesproken, conclusie is dat het aandacht vergt en er veel do's en don'ts bij komen kijken en dat volledige representatief niet bereikt kan worden. Door de loting komen vanzelf veel sectoren in een BB, kans is groot dat er dus naast bewoners ook bv ondernemers, docenten, en andere categorieën worden geloot waarmee je toch een brede vertegenwoordiging uit de samenleving krijgt. Inclusiviteit is belangrijk!
* Mandaat moet overeenkomen met vraagstuk. Het mandaat moet maatwerk zijn. Het hoeft niet áltijd te betekenen: overnemen van advies als dat aan de opdracht voldoet. Kan ook bijvoorbeeld zijn: raad zal openbaar beraadslagen mét het burgerberaad over hun advies, of zoiets.
* In het stuk staan een aantal onderwerpen benoemd die bij een BB zouden kunnen passen. Het gaat er om dat met deze info de raad kan besluiten om het middel BB in te zetten wanneer ze daar aanleiding toe ziet.
* Het idee is ook om te gaan experimenteren en ervaringen op te gaan doen met deze vorm van deliberatieve democratie als aanvulling op andere bestaande instrumenten.
* Een Burgerberaad (of Burgertop per wijk) kan een mooie aanvulling zijn op Samen Stad Maken.
* Breder input ophalen bij organisaties en bewoners vinden we belangrijk. Afgesproken was dat de initiatiefnemers:
- Organisaties in de stad en/of burgers in de wijken raadplegen.
- Dit stuk aanbieden ter bespreking met de raad en dat de raadsleden dit agenderen.

- Initiatief nemen om een verkiezingsdebat hierover te organiseren
Als er een vervolg komt, laat ons weten, dan kijken we wie hieraan deel kan nemen.

8. Deelnemers aan de expeditie

Inwoners: Louise Boelens (3x); Theo Blom (1x); Guus Dix (1x); Cock van der Kaaij (2x); Fatima Jadir (2x); Paul Huijsman (3x); Horia Afilal (2x) ; Mart Kievits (2x); Faraaz Ramdjanberg (1x); Hanna Gonsalves (1x); Marleen van Ooijen (2x); Mike Levy (3x); Chad van de Burg (3x)

Ambtenaren: Jacomijn Baart (1x); Rik Korst (3x); Desiree van de Ven (3x); Jennifer Rack (1x); Andrea Berghuizen (3x); Lars Schotel (3x); Yfke Faber (1x)

Griffie: Ties de Thije (2x)

Gemeenteraad: Has Bakker (2x); Erik van der Marel (2x); Fred Dekkers (3x); Jantine Zwinkels (1x)

[i] Eva Rovers publiceert al langere tijd over burgerberaad. Zij is mede oprichter van Bureau Burgerberaad dat zich vooral inzet voor burgerberaad klimaat en milieu.
[ii] President Macron organiseerde deze 'Assembly de Cilmat' en zegde toe dat op drie jokers na, alle voorstellen overgenomen zouden worden. Na afloop bleek dit echter niet zijn bevoegdheid te zijn. Het parlement heeft bitter weinig van de uitkomsten -die internationaal werden gewaardeerd- overgelaten.
[iii] Uiteraard is een politieke impasse niet de enige aanleiding voor burgerberaad. Vaak draait het wel om lastige en/of complexe maatschappelijke vraagstukken. De Stadsgesprekken Energie 2015 weren georganiseerd weldegelijk tegen de achtergrond van een impasse. De discussie over windenergie was behoorlijk spaak gelopen en werd o.i.v. het stadsgesprek weer aangegaan. Ook werd gezegd dat bv over klimaat er veel gevoelens zijn van machteloosheid waardoor mensen ook zelf niet tot actie overgaan. Burgerberaad helpt doordat het gevoel van invloed voedt. Het samen sleutelen aan een probleem genereert positieve energie.
[iv] NRC 8 oktober 2021 https://www.nrc.nl/nieuws/2021/10/08/geef-burgers-echte-invloed-op-het-klimaatbeleid-met-het-preferendum-a4061204
[v] Zowel in Utrecht als in bijvoorbeeld Zeist zijn stadsgesprekken/ burgeradviesgesprekken georganiseerd en begeleid door ambtenaren. Ambtenaren zelf vinden het erg leuk en zinvol om dit te doen. Ze leren erg veel, ze krijgen beter contact met inwoners en zicht op succesvolle participatie.
[vi] IPSOS Politieke Barometer 20 september 2021

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Zienswijze Kadernota 2023 Veiligheidsregio Utrecht

Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Organisatieonderdeel	Openbare Orde en Veiligheid
Opsteller	G.P.C. Klabbers
Kenmerk	9537867
Vergaderdatum Raad	3 februari 2022
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De bijgevoegde brief vast te stellen als zienswijze op de ontwerp Kadernota 2023 VRU, waarin de raad aangeeft in te stemmen met de kadernota..

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting
De gemeenteraad is verzocht om voor 3 februari 2022 een zienswijze kenbaar te maken ten aanzien van de door de Veiligheidsregio Utrecht aangeboden concept Kadernota 2023. Het college adviseert om in te stemmen met de voorliggende kadernota 2023.

Context
Aanleiding
Per brief van 22 november 2021 heeft de secretaris van het bestuur van de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) de kadernota 2023 van de Veiligheidsregio Utrecht aan onze raad aangeboden. Daarin is verzocht om uiterlijk 3 februari 2021 een zienswijze kenbaar te maken.

In de kadernota 2023 zijn de financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting van 2023 opgenomen conform artikel 4.3 van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht. De kadernota vormt het startpunt van het proces van begroting en verantwoording. De begroting van 2023 wordt in het voorjaar van 2022 opgesteld. Voordat het bestuur de begroting 2023 definitief vaststelt, wordt deze eveneens voor een zienswijze aan de gemeente aangeboden.

Gemeentelijke bijdrage
De bijdrage van de gemeente Utrecht voor het gemeentelijk basispakket stijgt in 2023 tov 2022 met € 1,093 miljoen. De verhoging van de bijdrage is een direct gevolg van de toepassing van de loon- en prijsaanpassingen en een herijking van de ijkpuntscores. Dit is een uitvloeisel van eerder gemaakte afspraken met alle gemeenten in de VRU. Door de herijking van de ijkpuntscores stijgt het relatieve aandeel van de gemeente Utrecht in VRU en daarmee eveneens de bijdrage van de gemeente Utrecht aan de VRU.

Juridische context
Conform artikel 4.3 van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht wordt er een kadernota opgesteld die voor een zienswijze aan u moet worden voorgelegd.

Beoogd effect
In de kadernota 2023 zijn de financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting van 2023 opgenomen conform artikel 4.3 van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht. De kadernota vormt het startpunt van het proces van begroting en verantwoording. De begroting van 2023 wordt in het voorjaar van 2022 opgesteld.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Geen

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico’s

Beslispunt	
1	De bijgevoegde brief vast te stellen als zienswijze op de ontwerp Kadernota 2023 VRU, waarin de raad aangeeft in te stemmen met de kadernota.
Argumenten	
1.1	De kadernota 2023 bevat extra bijdragen van gemeenten vanwege loon- en prijsaanpassing en een herijking van de ijkpuntscores, maar bevat geen extra bijdragen voor nieuw beleid
	In de kadernota ligt de nadruk op ontwikkelingen die geen effect hebben op de hoogte van de gemeentelijk bijdrage. In het beleidsplan VRU 2020-2023 is opgenomen dat er voor nieuw beleid geen extra bijdragen wordt gevraagd aan de deelnemende VRU-gemeenten.

1.2	De VRU houdt rekening met de onder druk staande gemeentefinanciën
	De VRU geeft aan zich te realiseren dat de gemeentefinanciën onder druk staan en binnen de bestuurlijk vastgestelde kaders actief zoekt naar mogelijkheden om de gemeentelijke bijdrage verder te beperken.
Kanttekeningen/ Risico's	
1.1	De bijdrage van de gemeente Utrecht voor het gemeentelijk basispakket stijgt in 2023 t.o.v. 2022 met 1,093 miljoen euro.
	De bijdrage voor het gemeentelijk basispakket stijgt t.o.v. 2022 met 1,093 miljoen euro. De verhoging van de bijdrage is een direct gevolg van de gemeente Utrecht voor het gemeentelijk basispakket veroorzaakt door de toepassing van de loon- en prijsaanpassing en een herijking van de ijkpuntscores. De toepassing van de reguliere loon -en prijssystematiek heeft geen directe gevolgen voor de gemeentelijke begroting daar de gemeente Utrecht eveneens gecompenseerd wordt voor loon- en prijsaanpassingen (circa 0,991 miljoen euro). Conform artikel 4.2 A van de Gemeenschappelijke Regeling vormen de ijkpuntscores van het Gemeentefonds voor het onderdeel Brandweer en Rampenbestrijding de grondslag voor het relatieve aandeel van de gemeenten in de totale bijdrage voor het GBTP. Door de herijking van de ijkpuntscores stijgt het relatieve aandeel van de gemeente Utrecht in de VRU en daarmee eveneens de bijdrage van de gemeente Utrecht aan de VRU. De ijkpuntscore van de gemeente Utrecht bedraagt in 2022 33,33% en stijgt in 2023 naar 33,55%.
1.2	De verwerking van de invulling van het restant taakstelling Repressieve Efficiency Utrecht zorgt voor een toename van de ijkpuntscore voor de Gemeente Utrecht van € 0,016 miljoen.
	Bij de invoering van het verdeelmodel voor de gemeentelijke bijdrage in 2015 is besloten tot een specifieke bezuinigingstaakstelling van € 1,8 miljoen voor het gebied van de gemeente Utrecht om het financiële nadeel van gemeente Utrecht als gevolg van de invoering van het nieuwe verdeelmodel af te bouwen. Het beoogde effect van de bezuiniging is bereikt. De taakstelling van € 1,8 miljoen is destijds volledig verwerkt in de bijdrage voor het gemeentelijk basistakenpakket (GBTP). Nu het resterende deel wordt ingevuld via het individueel gemeentelijk pluspakket (IGPP) vindt een saldo-neutrale overheveling plaats van het GBTP (stijging) naar het IGPP (afname). In de begroting 2022 is een deel (€ 0,236 miljoen) daarvan al (saldo-neutraal) verwerkt. Het resterende deel (€ 0,047 miljoen) wordt in de kadernota verwerkt. Tegelijkertijd zorgt dit wel voor een toename van de ijkpuntscore voor de Gemeente Utrecht van € 0,016 miljoen. De herijking van de ijkpuntscore leidt per saldo tot een verhoging van de deelnemersbijdrage in 2023 t.o.v. 2022 (circa 0,168 miljoen euro). De verhoging van de gemeentelijke bijdrage m.i.v. 1 januari 2023, als gevolg van een herijking van de ijkpuntscores is niet voorzien in de begroting en zal daarom worden verwerkt in de voorjaarsnota 2022.

Financiën

Uit de kadernota 2023 van de VRU blijkt dat de bijdrage voor het gemeentelijk basispakket stijgt ten opzichte van 2022 met 1,093 miljoen euro. Deze stijging is conform de regels die zijn vastgesteld in het verdeelmodel voor de gemeentelijke bijdragen voor de deelnemende VRU-gemeenten. De verhoging van de bijdrage is een direct gevolg voor de gemeente Utrecht voor het gemeentelijk basispakket veroorzaakt door de toepassing van de loon- en prijsaanpassing en een herijking van de ijkpuntscores. De toepassing van de reguliere loon -en prijssystematiek heeft geen directe gevolgen voor de gemeentelijke begroting daar de gemeente Utrecht eveneens gecompenseerd wordt voor loon- en prijsaanpassingen (circa 0,991 miljoen euro).

De herijking van de ijkpuntscore leidt per saldo tot een verhoging van de deelnemersbijdrage van de gemeente Utrecht in 2023 ten opzichte van 2022 (circa 0,168 miljoen euro). De verhoging van de gemeentelijke bijdrage met ingang van 1 januari 2023, als gevolg van een herijking van de ijkpuntscores is niet voorzien in de begroting en zal daarom worden verwerkt in de voorjaarsnota 2022 van de gemeente Utrecht.

Vervolg
Als de raad akkoord gaat met de zienswijzebrief wordt deze aan de VRU verzonden.

Participatie
Over dit voorstel heeft geen participatie plaatsgevonden.

Communicatie
Naast het verzenden van de zienswijzebrief is geen aanvullende communicatie voorzien.

Niet-Referendabel
Op dit raadsbesluit is de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht niet van toepassing omdat het een raadsbesluit betreft over stukken van een gemeenschappelijke regeling (artikel 3 lid 2 onder i Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Zienswijzebrief van gemeenteraad op concept Kadernota 2023 Veiligheidsregio Utrecht

Bijlagen informatief
- Concept kadernota 2023 Veiligheidsregio Utrecht
- Aanbiedingsbrief concept Kadernota 2023 Veiligheidsregio Utrecht

Gemeenteraad
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl/gemeenteraad

Gemeente Utrecht

VERSIE VOOR BESLUITVORMING

Veiligheidsregio Utrecht

t.a.v. mevrouw I. van Elderen-Verhoeven
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT

Behandeld door	GPC Klabbers	**Datum**	3 februari 2022
Doorkiesnummer	14 030	**Ons kenmerk**	9537867
E-mail	Gwenn.klabbers@utrecht.nl	**Onderwerp**	Zienswijze kadernota 2023 Veiligheidsregio Utrecht
Bijlage(n)			
Uw kenmerk	21.0003139	**Verzonden**	
Uw brief van	22 november 2021	Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden	

Geachte mevrouw Elderen-Verhoeven,

Per brief van 22 november 2021 heeft het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Utrecht de ontwerp kadernota 2023 aan ons aangeboden.

Daarbij zijn wij in de gelegenheid gesteld om uiterlijk op 3 februari 2022 een zienswijze bij u in te dienen. In deze brief is onze zienswijze verwoord.

Deze kadernota 2023 is in lijn met onze verwachting; wij stemmen in met de kadernota 2023.

Ervan uitgaande dat wij u hierbij voldoende geïnformeerd hebben.

Hoogachtend,
Gemeenteraad van Utrecht,

de griffier,
Merel van Hall

de voorzitter,
Sharon A.M. Dijksma

VEILIGHEIDSREGIO UTRECHT

Kadernota VRU 2023

Vastgesteld algemeen bestuur 8 november 2021

Colofon
Stafafdeling Bestuur & Control
Team Planning & Control

Documentnummer: 21.0003647
Vastgesteld op: 8 november 2021
Door: Algemeen bestuur VRU

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	**5**
1.1	Achtergrond	5
1.2	Opbouw kadernota	5
2	**Financieel kader**	**6**
2.1	Bijstelling ijkpuntscores gemeentefonds	6
2.2	Loonaanpassing	8
2.3	Prijsaanpassing	9
2.4	Lasten FLO-overgangsrecht	10
2.5	Brede doeluitkering Rampenbestrijding	10
2.6	Samenvatting mutatie GBTP financieel kader	11
3	**Ontwikkelingen**	**12**
3.1	Concessievergoeding openbaar meldsysteem	12
4	**Risico's**	**13**
4.1	Omgevingswet	13
4.2	Taakdifferentiatie brandweer (verplichtend of niet verplichtend karakter van de brandweer)	13
5	**Bijdrage gemeentelijk basistakenpakket**	**15**
6	**Vergoeding individueel gemeentelijk pluspakket**	**16**
7	**Bijlagen**	**17**
7.1	Bijlage 1: Uitkering gemeentefonds, onderdeel B&R	17
7.2	Bijlage 2: Meerjarenraming bijdragen en vergoedingen 2023-2026	18

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In de kadernota 2023 zijn de financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting van 2023 opgenomen conform artikel 4.3 van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht. De kadernota vormt het startpunt van het proces van begroting en verantwoording (zie figuur 1).

Figuur 1: proces begroting en verantwoording VRU

De gemeenten worden in de gelegenheid gesteld om hun zienswijze over de algemene financiële en beleidsmatige kaders naar voren te brengen. Alle zienswijzen worden betrokken bij het opstellen van de begroting van 2023. De begroting 2023 wordt in het voorjaar van 2022 opgesteld. Voordat het bestuur de begroting 2023 definitief vaststelt, wordt deze eveneens voor zienswijzen aan de gemeenten aangeboden. De gemeenten hebben op deze manier twee gelegenheden om invloed uit te oefenen op de begroting van de VRU.

1.2 Opbouw kadernota

In de kadernota ligt de nadruk op de ontwikkelingen die effect hebben op de hoogte van de gemeentelijke bijdrage. We maken onderscheid tussen de technische toepassing van het financiële kader (hoofdstuk 2) en de overige ontwikkelingen en risico's (hoofdstuk 3 en 4). In het beleidsplan VRU 2020-2023 is opgenomen dat voor nieuw beleid geen extra bijdragen wordt gevraagd aan gemeenten. De opgenomen onderwerpen zijn daarmee beperkt tot exogene ontwikkelingen en risico's. Hieruit volgt dat beleidsbijstellingen enkel betrekking hebben op bestaand beleid.

In hoofdstuk 5 worden de effecten uit hoofdstuk 2, 3 en 4 op de bijdrage voor het gemeentelijk basistakenpakket (GBTP) weergegeven. In hoofdstuk 6 wordt de vergoeding voor het individueel gemeentelijk pluspakket (IGPP) per gemeente inzichtelijk gemaakt.

2 Financieel kader

2.1 Bijstelling ijkpuntscores gemeentefonds

Conform artikel 4.2 A van de Gemeenschappelijke Regeling vormen de ijkpuntscores van het Gemeentefonds voor het onderdeel Brandweer en Rampenbestrijding de grondslag voor het relatieve aandeel van de gemeenten in de totale bijdrage voor het GBTP.

Momenteel wordt in opdracht van het Rijk onderzocht hoe het gemeentefonds opnieuw kan worden verdeeld. Het beoogde moment van invoering van de nieuwe verdeling is 1 januari 2023. Bestuurlijke consultatie over een aangepast voorstel voor een nieuwe verdeling van het gemeentefonds vindt plaats in het najaar van 2021. Het beoogde moment van invoering van de nieuwe verdeling is 1 januari 2023. De begroting van de VRU wordt jaarlijks gebaseerd op de meest actuele septembercirculaire. De individuele bijdrage per gemeente in de kadernota 2023 is daarmee nog gebaseerd op de huidige verdeling van het gemeentefonds. Zodra de herijkte verdeling van het gemeentefonds definitief is vastgesteld, kunnen de nieuwe ijkpuntscores bij het opstellen van de (geactualiseerde) begroting 2023 worden toegepast in het verdeelmodel voor de gemeentelijke bijdrage.

Verdelingsgrondslag GBTP 2023

In tabel 1 zijn de percentages voor 2023 opgenomen op basis van de septembercirculaire. Deze ijkpuntscores leiden niet tot een verandering van de totale bijdrage voor het GBTP. De ijkpuntscores worden alleen gebruikt om de verdeling tussen de gemeenten onderling te berekenen. Op totaalniveau is de bijstelling van de ijkpuntscores dus per saldo neutraal. Per gemeente kunnen wel verschuivingen plaatsvinden, afhankelijk van de ijkpuntscores.

Tabel 1: verdelingsgrondslag (relatief aandeel ijkpuntscores) bijdrage GBTP

Verdelingsgrondslag bijdrage GBTP		
Gemeente	**Begroting 2022**	**Kadernota 2023**
Renswoude	0,39%	0,39%
Eemnes	0,61%	0,62%
Oudewater	0,65%	0,63%
Woudenberg	0,77%	0,77%
Montfoort	0,89%	0,89%
Lopik	0,95%	0,95%
Bunnik	1,06%	1,05%
Bunschoten	1,27%	1,28%
Rhenen	1,32%	1,32%
Wijk bij Duurstede	1,52%	1,52%
Baarn	1,75%	1,72%
Leusden	1,89%	1,90%
IJsselstein	2,02%	2,01%
De Bilt	2,92%	2,91%
De Ronde Venen	2,97%	2,95%
Soest	3,00%	2,98%
Houten	3,05%	3,05%
Utrechtse Heuvelrug	3,38%	3,34%
Woerden	3,42%	3,41%
Vijfheerenlanden	3,68%	3,69%
Stichtse Vecht	4,34%	4,22%
Nieuwegein	4,46%	4,51%
Veenendaal	4,57%	4,54%
Zeist	4,58%	4,56%
Amersfoort	11,22%	11,25%
Utrecht	33,33%	33,55%
TOTAAL	**100%**	**100%**

De gemeenten met de grootste stijging in het relatieve aandeel zijn de gemeente Utrecht, Amersfoort, Nieuwegein, Leusden en Eemnes. Bij de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Leusden vindt de groei plaats binnen het huidige bebouwde gebied waardoor ook de mate van verstedelijking toeneemt. Bij Utrecht en Leusden neemt de waarde van de OZB niet-woningen daarbij ook toe. Bij de gemeente Nieuwegein en Eemnes is sprake van een uitbreiding van het aantal woonruimten en bebouwde oppervlakte. Ook neemt de OZB-waarde van niet-woningen bij de gemeente Eemnes flink toe.

De gemeenten met de sterkste afname in het relatieve aandeel zijn de gemeente Stichtse Vecht en de gemeente Oudewater. Bij de gemeente Stichtse Vecht neemt de compensatie voor meerkernigheid af, vermoedelijk omdat twee kernen samensmelten. Er is geen sprake van krimp van de afzonderlijke kernen. Uit een aanvullende analyse van CBS-cijfers op kernniveau blijkt dat het vermoedelijk gaat om de kernen Maarssen en Maarssenbroek. De daling in het relatieve aandeel van de gemeente Oudewater wordt veroorzaakt door een daling van het aantal woonruimten in 2020 en de daling van het aantal woonruimten werkt door in de gemiddelde verstedelijkingsgraad.

In bijlage 1 zijn de bedragen opgenomen die de gemeenten ontvangen uit het gemeentefonds voor het onderdeel Brandweer en Rampenbestrijding voor de jaren 2020 tot en met 2023, zoals berekend in de septembercirculaire 2021 van het gemeentefonds.

Verwerking invulling restant taakstelling Repressieve Efficiency Utrecht

Bij de invoering van het verdeelmodel voor de gemeentelijke bijdrage in 2015 is besloten tot een specifieke bezuinigingstaakstelling van € 1,8 miljoen voor het gebied van de gemeente Utrecht om het financiële nadeel van gemeente Utrecht als gevolg van de invoering van het nieuwe verdeelmodel af te bouwen. Het beoogde effect van de bezuiniging is bereikt en zelfs meer dan dat. Het samenstel van bezuinigingsmaatregelen heeft ervoor gezorgd dat ook Utrecht inmiddels tot de 'voordeelgemeenten'[1] behoort.

Het grootste deel van de taakstelling is gerealiseerd in de periode 2015 tot en met 2018. Het resterende deel van € 0,3 miljoen wordt ingevuld door vanaf 2022 een besparing door te voeren op het individueel gemeentelijk pluspakket van gemeente Utrecht. Hiermee wordt de taakstelling volledig gerealiseerd.

De taakstelling van € 1,8 is destijds volledig verwerkt in de bijdrage voor het gemeentelijk basistakenpakket (GBTP). Nu het resterende deel wordt ingevuld via het individueel gemeentelijk pluspakket (IGPP) vindt een saldo-neutrale overheveling plaats van het GBTP (stijging) naar het IGPP (afname). In de begroting 2022 is een deel (€ 236K) daarvan al (saldo-neutraal) verwerkt. Het resterende deel (€ 47K) wordt in deze kadernota verwerkt. Zoals blijkt uit tabel 2 blijft het totaal van de gemeentelijke bijdragen (GBTP) en vergoedingen (IGPP) per saldo gelijk.

Tabel 2: Verwerking taakstelling repressieve efficiency Utrecht

Bedragen x € 1.000

Verwerking taakstelling repressieve efficiency Utrecht	**GBTP**	**IGPP**	**Totaal**
Taakstelling repressieve efficiency Utrecht	-1.552	-283	**-1.835**
			-
Verwerking in gemeentelijke bijdrage/vergoeding			**-**
Initiële verwerking 2015-2018	-1.835		**-1.835**
Mutatie opgenomen in begroting 2022	236	-236	**-**
Verwerkt in gemeentelijke bijdrage/vergoeding	-1.599	-236	**-1.835**
Nog te verwerken begroting 2023/actualisatie 2022	**47**	**-47**	**-**

[1] Dit betekent dat de bijdrage van de gemeente Utrecht inmiddels lager is dan dat het geval zou zijn geweest als de nieuwe financieringssystematiek in combinatie met de bezuinigingen niet zou zijn ingevoerd. Als voordeelgemeente draagt Utrecht nu bij aan de compensatie van de nadeelgemeenten.

2.2 Loonaanpassing

De gemeentelijk bijdrage wordt geïndexeerd volgens artikel 4.3 van de Gemeenschappelijke Regeling. De loonaanpassing volgt de algemene loonontwikkeling[2]. Voor de kadernota hanteert de VRU de procentuele mutatie van het indexcijfer 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers' zoals berekend door het Centraal Plan Bureau (CPB)[3]. De ontwikkeling van dit indexcijfer en de relatie met de begroting van de VRU is weergeven in tabel 3.

Tabel 3: Ontwikkeling CPB indexcijfer 'Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers'

	Loonaanpassing		
Jaar	**Begroting 2022**	**Kadernota 2023**	**Bijstelling**
2021	1,6%	0,5%	-1,1%
2022	1,3%	3,1%	1,8%
Subtotaal	***2,9%***	***3,6%***	***0,7%***
2023	-	2,0%	2,0%
Subtotaal	***-***	***2,0%***	***2,0%***
Totaal	**2,9%**	**5,6%**	**2,7%**

Het restant van de stelpost looncompensatie in de geactualiseerde begroting 2021 bedraagt 1,6% en is bedoeld voor de CAO 2021. In de begroting 2022 is de stelpost voor loonontwikkeling verhoogd met 1,3% naar 2,9%. Op basis van de actuele berekeningen van het CPB in de septembercirculaire 2021 wordt de stelpost nu bijgesteld van 2,9% naar 3,6% voor 2021-2022. Voor 2023 is de loonontwikkeling door het CPB geraamd op 2,0%.

In tabel 4 is het financiële effect van de verwachte loonontwikkeling op de bijdrage voor het gemeentelijk basistakenpakket (GBTP) opgenomen en op de vergoeding voor het individueel gemeentelijk pluspakket (IGPP).

Tabel 4: financieel effect loonaanpassing

Bedragen x € 1.000		Financieel effect 2023		
Loonaanpassing	**Loon-aanpassing**	**Bijdrage GBTP**	**Vergoeding IGPP**	**Totaal**
Mutatie stelpost looncompensatie 2022	0,7%	474	9	483
Prognose premieontwikkeling 2022	1,2%	531	11	541
Inzet stelpost looncompensatie 2022	-1,2%	-531	-11	-541
Mutatie lasten loonaanpassing 2022	***0,7%***	***474***	***9***	***483***
Stelpost looncompensatie 2023	2,0%	1.331	27	1.358
Premieontwikkeling 2023		p.m.	p.m.	p.m.
Mutatie lasten loonaanpassing 2023	***2,0%***	***1.331***	***27***	***1.358***
Totaal effect	**2,7%**	**1.804**	**36**	**1.841**

Voor de jaren 2021 tot en met 2023 is een stelpost voor looncompensatie opgenomen, omdat de CAO voor deze jaren tijdens het opstellen van deze kadernota nog niet bekend is. De premieontwikkeling heeft ook invloed op de loonkosten. Op basis van de premieprognose van het ABP van juli 2021 stijgt het werkgeversaandeel in 2022 met ca. 1,2%. Het definitieve besluit over de premie van 2022 wordt eind november 2021 genomen. Voor de premieontwikkeling 2023 is een p.m. post opgenomen, omdat hiervoor nog geen premieprognose bekend is. De premiestijgingen worden ten laste van de stelpost voor looncompensatie gebracht.

[2] Bijdrageverordening, artikel 1: de loonontwikkeling conform de Collectieve Arbeidsregeling (CAR) en mutaties in de premieplichtigen van de werkgever op basis van wet CAR en rechtspositieregeling.
[3] Gepubliceerd in Tabel 4.2.2 van de septembercirculaire 2021.

Bij het opstellen van de begroting 2023 en bij actualisatie van de begroting 2022 wordt de loonontwikkeling nog bijgesteld op basis van de dan geldende CAO (mits bekend) en vastgestelde premie's. Een eventueel positief of negatief effect wordt dan verrekend met de gemeentelijke bijdrage zodat uiteindelijk de werkelijke loon- en premieontwikkeling wordt betaald.

Het financiële effect van de loonontwikkeling zoals opgenomen in de kadernota 2023 van de VRU, wordt volgens de huidige systematiek van het gemeentefonds indirect gecompenseerd via de algemene uitkering die gemeenten van het Rijk ontvangen. De loonontwikkeling van het Rijk wordt vertaald naar het accres van de algemene uitkering voor gemeenten. De compensatie voor de loonontwikkeling 2023 van gemeenten wordt bij de meicirculaire 2022 toegekend.

2.3 Prijsaanpassing

Voor de prijsaanpassing hanteert de VRU de procentuele mutatie van het Bruto Binnenlands Product zoals berekend door het Centraal Plan Bureau[4]. Dit is conform artikel 1 sub j van de Bijdrageverordening VRU. Daarbij vindt jaarlijks een correctie plaats op basis van de geactualiseerde cijfers over de voorliggende twee jaren ten opzichte van de begroting. Zo wordt nooit te veel of te weinig geïndexeerd. Voor 2023 bedraagt de cumulatieve prijsaanpassing 3,7%. De ontwikkeling van dit indexcijfer is weergeven in tabel 5. In tabel 6 is het financiële effect van deze prijsaanpassing opgenomen.

Tabel 5: Ontwikkeling CPB indexcijfer 'Prijs bruto binnenlands product'

	Prijsaanpassing		
Jaar	**Begroting 2022**	**Kadernota 2023**	**Bijstelling**
2020	1,7%	2,3%	0,6%
2021	1,5%	2,3%	0,8%
2022	1,4%	1,8%	0,4%
Subtotaal	***4,6%***	***6,4%***	***1,8%***
2023	-	1,9%	1,9%
Subtotaal	***-***	***1,9%***	***1,9%***
Totaal	**4,6%**	**8,3%**	**3,7%**

Tabel 6: financieel effect prijsaanpassing

Bedragen x € 1.000		Financieel effect 2023		
Prijsaanpassing	**Prijs-aanpassing**	**Bijdrage GBTP**	**Vergoeding IGPP**	**Totaal**
Mutatie prijsaanpassing 2020	0,6%	186	9	195
Mutatie prijsaanpassing 2021	0,8%	248	11	259
Mutatie prijsaanpassing 2022	0,4%	124	10	134
Mutatie lasten prijsaanpassing 2022	***1,8%***	***558***	***30***	***588***
Prijsaanpassing 2023	1,9%	592	41	633
Mutatie lasten prijsaanpassing 2023	***1,9%***	***592***	***41***	***633***
Totaal effect	**3,7%**	**1.150**	**71**	**1.221**

Het financiële effect van de prijsaanpassing zoals opgenomen in de kadernota 2023 van de VRU, wordt volgens de huidige systematiek van het gemeentefonds indirect gecompenseerd via de algemene uitkering die gemeenten van het Rijk ontvangen. De prijsontwikkeling van het Rijk wordt vertaald naar het accres van de algemene uitkering voor gemeenten. De compensatie voor de prijsontwikkeling 2023 wordt bij de meicirculaire 2022 aan gemeenten toegekend.

[4] Gepubliceerd in Tabel 4.2.2 van de septembercirculaire 2021 en verzamelde bijlagen Actualisatie Verkenning middellange termijn 2022-2025 (september 2021) | CPB.nl (verzamelde bijlagen met lange reeksen; bijlage 01 MEV 2022)

2.4 Lasten FLO-overgangsrecht

Het financiële kader van de lasten FLO-overgangsrecht bestaat uit een structurele en een incidentele component. Schommelingen in de kostenprognose worden geëgaliseerd via de bestemmingsreserve 'Lasten FLO-overgangsrecht'. De eerstvolgende actualisatie van de kostenprognose wordt verwerkt in de meerjarenraming van de begroting 2023. Op basis van de huidige berichtgeving over de lasten voor het FLO-overgangsrecht is er geen aanleiding het huidig meerjarig financieel kader bij te stellen. Dit betekent dat de budgetten voor FLO alleen worden verhoogd met de reguliere loon- en prijsaanpassing. In tabel 7 is de meerjarenraming van de lasten FLO-overgangsrecht weergegeven. Tabel 8 geeft inzicht in het financiële effect op de gemeentelijke bijdrage voor het basistakenpakket (GBTP) voor het jaar 2023.

Tabel 7: meerjarenraming lasten FLO-overgangsrecht 2023-2026

Bedragen x € 1.000				
Meerjarenraming FLO-overgangsrecht	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Begroting 2022				
Lasten FLO-overgangsrecht	3.504	3.251	2.978	2.710
Storting/ onttrekking reserve FLO-overgangsrecht	-459	-206	67	335
Lasten FLO-overgangsrecht begroting 2022	***3.045***	***3.045***	***3.045***	***3.045***
Kadernota 2023				
Lasten FLO-overgangsrecht	3.599	3.339	3.058	2.783
Storting/ onttrekking reserve FLO-overgangsrecht	-471	-212	69	344
Lasten FLO-overgangsrecht kadernota 2023	***3.127***	***3.127***	***3.127***	***3.127***
Mutatie lasten FLO-overgangsrecht	**82**	**82**	**82**	**82**

De mutatie van de lasten FLO-overgangsrecht kan worden opgevangen door inzet van de bestemmingsreserve 'Lasten FLO-overgangsrecht'. De actualisatie van de meerjarenraming leidt niet tot een mutatie van de gemeentelijke bijdrage.

Tabel 8: financieel effect mutatie lasten FLO-overgangsrecht

Bedragen x € 1.000	**Financieel effect 2023 GBTP**		
Lasten FLO-overgangsrecht	**Structureel**	**Incidenteel**	**Totaal**
Lasten FLO-overgangsrecht 2022	3.045	-	**3.045**
Lasten FLO-overgangsrecht 2023	3.127	-	**3.127**
Mutatie lasten FLO-overgangsrecht	82	**-**	**82**
Correctie loon- en prijsaanpassing 2023*	-82	-	**-82**
Totaal effect GBTP 2023	**-**	**-**	**-**

*De loon- en prijsaanpassing met betrekking tot de lasten FLO-overgangsrecht zijn onderdeel van de totale loonaanpassing (zie paragraaf 2.2). Daarom is een correctie toegepast.

2.5 Brede doeluitkering Rampenbestrijding

De hoogte van de Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) bedraagt voor 2023 op basis van de beschikking van 7 juni 2021 van het rijk € 9,7 miljoen. Dat is € 197K meer dan opgenomen in de huidige meerjarenraming. Het betreft met name de structurele doorwerking van de indexering van de rijksbijdrage voor 2021. Deze extra inkomst wordt in mindering gebracht op de bijdrage van de gemeenten voor het GBTP. De indexering van de BDuR 2022 en 2023 is nog niet bekend. In tabel 9 is het financiële effect van de BDuR opgenomen.

Tabel 9: financieel effect mutatie BDuR

Bedragen x € 1.000	Financieel effect 2023		
Brede doeluitkering Rampenbestrijding	**Bijdrage GBTP**	**Vergoeding IGPP**	**Totaal**
Loon- en prijsbijstelling BDuR 2021	-197	-	**-197**
Loon- en prijsbijstelling BDuR 2022	p.m.	-	**-**
Loon- en prijsbijstelling BDuR 2023	p.m.	-	**-**
Totaal effect	**-197**	**-**	**-197**

2.6 Samenvatting mutatie GBTP financieel kader

Tabel 10: effect financieel kader op bijdrage GBTP

Bedragen x € 1.000			
Mutaties financieel kader 2023	**Structureel**	**Incidenteel**	**Totaal**
Bijstelling ijkpuntscores gemeentefonds*	47	-	**47**
Loonaanpassing	1.804	-	**1.804**
Prijsaanpassing	1.150	-	**1.150**
Lasten FLO-overgangsrecht	-	-	**-**
Brede doeluitkering Rampenbestrijding	-197	-	**-197**
Totaal mutatie bijdrage GBTP	**2.805**	**-**	**2.805**

*De bijstelling van de ijkpuntscores leidt alleen tot onderlinge verschuivingen tussen de bijdragen van gemeenten. Het financieel effect van de bijstelling van ijkpuntscores voor 2023 wordt veroorzaakt door de verwerking van de invulling van het restant taakstelling repressieve efficiency Utrecht (zie paragraaf 2.1).

3 Ontwikkelingen

3.1 Concessievergoeding openbaar meldsysteem

Uit onderzoek in opdracht van het Veiligheidsberaad is duidelijk geworden dat de rol van de veiligheidsregio in het exploiteren van een openbaar meldsysteem (OMS) geen wettelijke grondslag heeft. Dit was de aanleiding voor het inrichten van een landelijke voorziening als vervanger van het huidige regionale OMS. De consequentie van deze ontwikkeling is dat de concessievergoeding van € 1,1 miljoen op termijn volledig vervalt bij ingebruikname van de landelijke voorziening.

Tijdens het algemeen bestuur van 29 maart 2021 is ingestemd met het instellen van het OMS-fonds. Dit fonds voorkomt een stijging van de gemeentelijke bijdrage als gevolg van het wegvallen van de OMS-opbrengsten in deze beleidsperiode (tot en met 2023). Bij de zienswijzen is door een aantal gemeenten gevraagd om het wegvallen van de OMS-opbrengsten structureel op te vangen binnen de begroting van de VRU door nieuwe bezuinigingen door te voeren. Eventuele bezuinigingen van deze omvang vragen om fundamentele keuzes in de taakuitvoering. In aanloop naar de nieuwe beleidsperiode (2024-2027) wordt daarom de bestuurlijke afweging gemaakt of de daling van de OMS-opbrengsten vanaf 2024 via een bezuiniging moet worden opgevangen en zo ja, welke keuzes dit vergt in de taakuitvoering.

Het OMS voor de veiligheidsregio's Utrecht, Flevoland en Gooi en Vechtstreek is in 2014 gezamenlijk aanbesteed. De overeenkomsten van de drie regio's met zes leveranciers hebben een looptijd tot 30 april 2024. Inmiddels is duidelijk geworden dat de landelijke voorziening gefaseerd in gebruik wordt genomen: regio's sluiten aan vanaf het moment dat de overeenkomst met de huidige OMS-leveranciers afloopt. Eind 2021 moeten de eerste regio's op de landelijke voorziening aangesloten zijn. Utrecht, Flevoland en Gooi en Vechtstreek zullen als één van de laatste regio's aansluiten.

In 2021 waren de veiligheidsregio's Utrecht, Flevoland en Gooi en Vechtstreek de enige regio's die nog een concessievergoeding hanteren. Net als in andere veiligheidsregio's met een lopende concessieovereenkomst wordt - vooruitlopend op de overgang naar de landelijke voorziening - de concessievergoeding per 2022 op nihil gesteld, zodat abonnees geen financieel nadeel ondervinden van de gefaseerde ingebruikname van de landelijke voorziening. Gelet op de gezamenlijke aanbesteding wordt het verlagen van de concessievergoeding uiteraard ook in afstemming gedaan met de veiligheidsregio's Flevoland en Gooi en Vechtstreek.

In de begroting voor 2022 is al rekening gehouden met het wegvallen van de OMS-opbrengsten. Derhalve leidt deze ontwikkeling niet tot een bijstelling van de gemeentelijke bijdrage.

4 Risico's

4.1 Omgevingswet

Om de (financiële) gevolgen van de stelselherziening als gevolg van de Omgevingswet voor de veiligheidsregio's goed in beeld te brengen, heeft de voormalige programmaraad Risicobeheersing aan onderzoeksbureau Cebeon gevraagd dit te onderzoeken. Het onderzoek heeft geleid tot inzicht in de verandering in tijd en kosten (meer- of minderkosten) die de veiligheidsregio's, gemiddeld en geaggregeerd, besteden aan taken op het gebied van risicobeheersing, als gevolg van de invoering van de Omgevingswet en daarmee samenhangende nieuwe wet- en regelgeving. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen implementatiekosten en structurele uitvoeringskosten.

Op basis van het rapport is een inschatting gemaakt wat de (financiële) gevolgen zijn voor de VRU. Op grond van de Cebeon-berekeningen kunnen de incidentele kosten voor de VRU geschat worden op ca. 1 miljoen euro (als één van de grotere regio's, met middel/hoog risicoprofiel). Incidenteel is er enkele jaren geleden eenmalig een opleidingsbudget van € 70K vrijgemaakt, alsmede een budget van € 30K voor de implementatie DSO. De overige kosten voor onder meer opleiding en projectleiding en productontwikkeling zijn tot nu toe binnen de eigen begroting opgevangen. Door al deze eerdere activiteiten zullen de nog te verwachten implementatiekosten lager uitvallen. Het gaat dan vooral om personele capaciteit voor het realiseren van de aansluiting op gemeenten, provincies en omgevingsdiensten en mogelijk ook nog kosten m.b.t. samenwerkingsafspraken. De inschatting is dat dit in de huidige beleidsperiode nog ca. € 100K-€ 200K aan personele capaciteit vraagt. Financiële dekking voor deze incidentele kosten voor 2022 en 2023 wordt gezocht binnen de kaders van de begroting van de VRU met mogelijk de inzet van de ontwikkel- en egalisatiereserve.

Door de wijziging in taken en benodigde uitvoeringsniveau veranderen ook de structurele kosten. Op basis van de berekening van Cebeon kunnen de structurele kosten voor de VRU geschat worden op ca. 0,5-1,5 miljoen euro. Deze kosten hebben met name betrekking op personeelskosten. Cebeon schat in dat ruim een kwart van de verwachte meerkosten bij advies samenhangt met advisering over de omgevingsvisie, -plannen en programma's (kerninstrumenten). Dit is een nieuw type adviezen. Daarnaast verwacht Cebeon dat de kosten per advies zullen stijgen. Enerzijds doordat de tijdsbesteding aan meer complexe aanvragen en processen zal toenemen. Anderzijds doordat het benodigde kennisniveau (en daarmee de inschaling) van de medewerkers omhoog moet om deze complexe aanvragen te behandelen.

Tussen het Rijk en de bestuurlijke partners zijn afspraken over het monitoren en evalueren van de financiële gevolgen van de stelselherziening Omgevingswet. De inzet is dat de wet budgetneutraal kan worden ingevoerd, waarbij de minister heeft afgesproken op zoek te gaan naar oplossingen als uit de financiële evaluatie blijkt dat de invoeringskosten substantieel hoger zijn dan eerder voorzien.

4.2 Taakdifferentiatie brandweer (verplichtend of niet verplichtend karakter van de brandweer)

Bij de voorbereidingen voor aanpassingsvoorstellen voor de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) is aan het licht gekomen dat de arbeidsvoorwaarden van brandweervrijwilligers op dit moment in strijd zijn met Europese wet- en regelgeving, in het bijzonder met de zogenaamde deeltijdrichtlijn. De reden hiervan is dat werkzaamheden en aanstellingseisen van beroepskrachten en vrijwilligers gelijk zijn, zodat brandweervrijwilligers op grond van het gelijkheidsbeginsel door hun werkgevers – de veiligheidsregio's – feitelijk als deeltijdwerkers beschouwd zouden moeten worden.

De minister van Justitie en Veiligheid en het Veiligheidsberaad hebben laten onderzoeken hoe de brandweervrijwilligers nadrukkelijk en fundamenteel zijn te onderscheiden van de beroepskrachten, zodat wordt voldaan aan de normen uit Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie. In de denkrichting wordt een taakdifferentiatie voorgesteld tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers, waarbij het systeem van vrijwilligheid behouden blijft. Uitgangspunt van de denkrichting is een werkbaar en fundamenteel onderscheid te maken tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers dat geen afbreuk doet aan het niveau en de kwaliteit van brandweerzorg.

Om te komen tot een fundamenteel onderscheid tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers zijn de volgende denkrichtingen uitgewerkt:

1. Verplichte beschikbaarheid voor vrijwilligers vervalt;
2. Specialistische taken voor vrijwilligers worden beperkt tot maximaal één;
3. Beroepskrachten gaan ten opzichte van vrijwilligers meer niet-repressieve taken uitvoeren;
4. Beroepskrachten krijgen een zwaardere belasting op het gebied van vakbekwaamheid met als gevolg zwaardere opleidingseisen.

Er bestaat een reëel risico dat de kosten voor brandweerzorg als gevolg van de taakdifferentiatie op basis van de genoemde denkrichtingen significant stijgen. De eventuele verschuiving van taken van vrijwilligers naar beroepskrachten kan leiden tot meer (parttime) beroepsaanstellingen en daarmee tot extra loonkosten voor de werkgever. Ook de kosten voor vakbekwaamheid kunnen toenemen als gevolg van een verschuiving van specialistische taken. Er is nog geen duidelijkheid over de omvang en fasering van de eventuele meerkosten als gevolg van de taakdifferentiatie.
In de uitwerking van de denklijn wordt de focus vooralsnog met name gelegd op bouwsteen 1. Concreet betekent dat voor de VRU dat de huidige praktijk met gekazerneerde vrijwilligers en vormen van piketregelingen voor vrijwilligers zullen moeten worden beëindigd, waarbij er sprake kan zijn van afkoop of afbouwregelingen. Daarbij zal er gekeken moeten worden naar het implementeren van alternatieven zoals ‘slimme piepers’ ten behoeve van de paraatheid.

Uitgangspunt van het Veiligheidsberaad is dat eventuele financiële consequenties als gevolg van wijzigingen in het stelsel door het Rijk worden gecompenseerd.

5 Bijdrage gemeentelijk basistakenpakket

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van de bijdrage voor het gemeentelijk basistakenpakket (GBTP) in 2023 opgenomen op basis van de mutaties in het financiële kader (zie hoofdstuk 2) en ontwikkelingen (zie hoofdstuk 3).

Tabel 11 : mutaties bijdrage GBTP Totaal

Bedragen x € 1.000		**Mutaties 2023 Totaal**		
Gemeente	**Bijdrage GBTP begroting 2022**	**Mutaties financieel kader**	**Mutaties ontwikkelingen**	**Bijdrage GBTP kadernota 2023**
Renswoude	358	11	-	369
Eemnes	554	29	-	583
Oudewater	596	5	-	600
Woudenberg	697	25	-	722
Montfoort	816	23	-	839
Lopik	872	26	-	898
Bunnik	947	22	-	969
Bunschoten	1.126	37	-	1.163
Rhenen	1.155	34	-	1.190
Wijk bij Duurstede	1.393	48	-	1.440
Baarn	1.557	32	-	1.589
Leusden	1.634	52	-	1.687
IJsselstein	1.723	55	-	1.778
De Bilt	2.641	76	-	2.717
De Ronde Venen	2.632	70	-	2.701
Soest	2.685	69	-	2.754
Houten	2.329	84	-	2.413
Utrechtse Heuvelrug	3.091	74	-	3.166
Woerden	3.010	87	-	3.097
Vijfheerenlanden	3.471	114	-	3.585
Stichtse Vecht	3.920	36	-	3.957
Nieuwegein	3.765	125	-	3.890
Veenendaal	3.183	125	-	3.308
Zeist	4.100	118	-	4.218
Amersfoort	9.870	334	-	10.204
Utrecht	27.693	1.093	-	28.786
Totaal	**85.819**	**2.805**	**-**	**88.624**

6 Vergoeding individueel gemeentelijk pluspakket

In tabel 12 is per gemeente de ontwikkeling van de vergoeding voor het gemeentelijk pluspakket (IGPP) opgenomen. Vanaf 2018 zijn de taakuitvoeringsovereenkomsten (TUO's) afgesloten voor onbepaalde tijd. Voor 2023 gaan we daarom uit van voortzetting van de plustaken. De vergoedingen voor 2023 kunnen nog veranderen als er tussentijds nog wijzigingen in de TUO's worden doorgevoerd.

Tabel 12: ontwikkeling vergoeding voor het individueel gemeentelijk pluspakket (IGPP)

Gemeente	Vergoeding IGPP begroting 2022	Mutaties TUO's 2023	Loon- & prijs-aanpassing 2023	Vergoeding IGPP begroting 2023
Renswoude	-	-	-	-
Eemnes	39	-9	1	31
Oudewater	19	-	1	20
Woudenberg	19	-	1	20
Montfoort	-	-	-	-
Lopik	-	-	-	-
Bunnik	-	-	-	-
Bunschoten	19	-	1	20
Rhenen	-	-	-	-
Wijk bij Duurstede	91	-1	0	90
Baarn	24	-	1	25
Leusden	-	-	-	-
IJsselstein	16	-0	0	16
De Bilt	-	-	-	-
De Ronde Venen	-	-	-	-
Soest	77	-	2	79
Houten	65	-1	0	64
Utrechtse Heuvelrug	102	-1	1	102
Woerden	129	-	5	134
Vijfheerenlanden	163	-	1	164
Stichtse Vecht	-	-	-	-
Nieuwegein	12	-	0	13
Veenendaal	69	-0	2	70
Zeist	911	-	26	936
Amersfoort	455	-	17	472
Utrecht	1.025	-48	34	1.011
Nog toe te rekenen	534	-	15	549
Totaal	**3.770**	**-60**	**107**	**3.817**

7 Bijlagen

7.1 Bijlage 1: Uitkering gemeentefonds, onderdeel B&R

In onderstaande tabel zijn de bedragen opgenomen die de gemeenten in het gemeentefonds ontvangen voor het onderdeel Brandweer en Rampenbestrijding. De bedragen voor 2021-2023 zijn gebaseerd op de septembercirculaire gemeentefonds 2021.

Tabel 13: bedragen GF onderdeel Brandweer en Rampenbestrijding per gemeente

Bedragen x € 1.000	**Bedrag subcluster Brandweer en Rampenbestrijding**			
Gemeente	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Renswoude	366	387	403	408
Eemnes	575	622	649	656
Oudewater	617	633	660	667
Woudenberg	726	770	804	813
Montfoort	846	888	926	936
Lopik	906	953	993	1.004
Bunnik	1.010	1.056	1.101	1.112
Bunschoten	1.205	1.277	1.332	1.348
Rhenen	1.252	1.320	1.376	1.390
Wijk bij Duurstede	1.444	1.528	1.593	1.609
Baarn	1.652	1.724	1.799	1.819
Leusden	1.791	1.901	1.984	2.006
IJsselstein	1.912	2.011	2.098	2.121
De Bilt	2.770	2.915	3.041	3.073
De Ronde Venen	2.811	2.951	3.078	3.112
Soest	2.837	2.978	3.108	3.143
Houten	2.883	3.055	3.187	3.222
Utrechtse Heuvelrug	3.203	3.348	3.494	3.532
Woerden	3.238	3.412	3.559	3.598
Vijfheerenlanden	3.490	3.692	3.851	3.893
Stichtse Vecht	4.121	4.233	4.416	4.462
Nieuwegein	4.213	4.515	4.710	4.763
Veenendaal	4.323	4.549	4.745	4.797
Zeist	4.330	4.563	4.761	4.814
Amersfoort	10.615	11.266	11.752	11.882
Utrecht	31.517	33.624	35.058	35.433
Totaal	**94.655**	**100.172**	**104.478**	**105.611**

Opgemerkt wordt dat de begroting van gemeenten ten aanzien van de brandweer en rampenbestrijding naast de bijdrage aan de VRU ook bestaat uit andere kosten zoals de huisvestingskosten voor de brandweerposten (voor zover dit niet via het individueel gemeentelijk pluspakket bij de VRU wordt afgenomen), de kosten voor de gemeentelijke crisisbeheersing en de bluswatervoorziening.

7.2 Bijlage 2: Meerjarenraming bijdragen en vergoedingen 2023-2026

Tabel 14: bijdragen en vergoedingen 2023-2026 per gemeente*

Bedragen x € 1.000

Gemeente	GBTP 2023	IGPP 2023	Bijdrage 2023	GBTP 2024	IGPP 2024	Bijdrage 2024	GBTP 2025	IGPP 2025	Bijdrage 2025	GBTP 2026	IGPP 2026	Bijdrage 2026
Renswoude	369	-	369	373	-	373	373	-	373	373	-	373
Eemnes	583	31	614	590	31	621	590	31	621	590	31	621
Oudewater	600	20	620	607	20	627	607	20	627	607	20	627
Woudenberg	722	20	742	730	20	750	730	20	750	730	20	750
Montfoort	839	-	839	849	-	849	849	-	849	849	-	849
Lopik	898	-	898	908	-	908	908	-	908	908	-	908
Bunnik	969	-	969	980	-	980	980	-	980	980	-	980
Bunschoten	1.163	20	1.183	1.177	20	1.197	1.177	20	1.197	1.177	20	1.197
Rhenen	1.190	-	1.190	1.203	-	1.203	1.203	-	1.203	1.203	-	1.203
Wijk bij Duurstede	1.440	90	1.531	1.457	89	1.546	1.457	88	1.544	1.457	87	1.543
Baarn	1.589	25	1.614	1.607	25	1.632	1.607	25	1.632	1.607	25	1.632
Leusden	1.687	-	1.687	1.707	-	1.707	1.707	-	1.707	1.707	-	1.707
IJsselstein	1.778	16	1.794	1.799	15	1.815	1.799	15	1.815	1.799	15	1.815
De Bilt	2.717	-	2.717	2.748	-	2.748	2.748	-	2.748	2.748	-	2.748
De Ronde Venen	2.701	-	2.701	2.732	-	2.732	2.732	-	2.732	2.732	-	2.732
Soest	2.754	79	2.833	2.785	79	2.864	2.785	79	2.864	2.785	79	2.864
Houten	2.413	64	2.478	2.446	64	2.509	2.446	63	2.508	2.446	62	2.507
Utrechtse Heuvelrug	3.166	102	3.267	3.201	101	3.301	3.201	99	3.300	3.201	98	3.299
Woerden	3.097	134	3.231	3.133	134	3.266	3.133	134	3.266	3.133	134	3.266
Vijfheerenlanden	3.585	164	3.749	3.624	164	3.788	3.624	164	3.788	3.624	164	3.788
Stichtse Vecht	3.957	-	3.957	4.001	-	4.001	4.001	-	4.001	4.001	-	4.001
Nieuwegein	3.890	13	3.903	3.937	13	3.950	3.937	13	3.950	3.937	13	3.950
Veenendaal	3.308	70	3.378	3.356	68	3.423	3.356	60	3.415	3.356	60	3.415
Zeist	4.218	936	5.154	4.266	936	5.202	4.266	936	5.202	4.266	936	5.202
Amersfoort	10.204	472	10.677	10.323	472	10.795	10.323	472	10.795	10.323	472	10.795
Utrecht	28.786	1.011	29.797	29.139	1.011	30.150	29.139	642	29.781	29.139	642	29.781
Nog toe te rekenen	-	549	549	-	549	549	-	549	549	-	549	549
Totaal	**88.624**	**3.817**	**92.440**	**89.676**	**3.810**	**93.485**	**89.676**	**3.429**	**93.105**	**89.676**	**3.426**	**93.102**

De bijdrage voor het basistakenpakket (GBTP) stijgt met € 1,05 miljoen in 2024 ten opzichte van 2023 als gevolg van het wegvallen van de incidentele dekking uit het OMS-fonds voor de structureel vervallen concessievergoeding OMS per 1-1-2022 (zie paragraaf 3.1).

*deze meerjarenraming is onder voorbehoud van wijzigingen als gevolg van de nadere uitwerking van het financieel kader en ontwikkelingen bij de actualisatie van de begroting 2022 en het opstellen van de begroting 2023.

Datum
22 november 2021

Aan de gemeenteraden van de deelnemende VRU-gemeenten

Onderwerp
Uitnodiging zienswijze kadernota VRU 2023

contactpersoon
Dhr. B.B. van 't Hoog
Stafafdeling Bestuur & Control

Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

088 878 1000
Bestuurlijke.zaken@vru.nl

Ons kenmerk
21.0003139

Uw kenmerk
.

Bijlagen
1

Geachte raad,

Ingevolge de gemeenschappelijk regeling van de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) wordt u elk jaar uitgenodigd uw zienswijze te geven op de begrotingskaders, zoals vertaald in de kadernota.

Hierbij ontvangt u de kadernota voor het begrotingsjaar 2023. De kadernota is op 8 november jl. behandeld in de vergadering van het algemeen bestuur van de VRU, bestaande uit alle burgemeesters van gemeenten in de provincie Utrecht. Daarbij zijn de adviezen van de bestuurlijke adviescommissie bedrijfsvoering en financiën en de adviescommissie gemeentesecretarissen veiligheid betrokken. Op 27 september en 1 november jl. hebben (online) bijeenkomsten plaatsgevonden voor de betrokken ambtenaren van de gemeenten, waarin de mutaties, ontwikkelingen en risico's nader zijn toegelicht.

Overeenkomstig uw wens, ontvangt u de kadernota in een vroeg stadium. Zodoende bent u in staat de financiële effecten, voor zover nu bekend en vastgesteld, te betrekken bij het opstellen van uw gemeentebegroting. In dat verband verwijzen wij naar de tabel in bijlage 1 bij deze brief, waarin de gemeentelijke bijdragen en vergoedingen aan de gemeenschappelijke regeling VRU zijn opgenomen.

Financiële situatie gemeenten
De VRU erkent de financiële situatie waarin een groot deel van de gemeenten verkeren. Om de gemeenten zoveel mogelijk financieel comfort te bieden wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de financiële krapte bij gemeenten door gedurende deze beleidsperiode:

- geen bijdrage te vragen voor nieuw beleid, maar in plaats daarvan structurele kosten voor nieuw beleid te dekken uit besparingen door steeds efficiënter te gaan werken en bestaand beleid te heroverwegen (nieuw voor oud);
- geen bijdrage te vragen voor de incidentele kosten voor organisatieontwikkeling door inzet van de ontwikkel- en egalisatiereserve die wordt gevoed uit positieve resultaten van de VRU;
- schommelingen in de gemeentelijke bijdrage zoveel mogelijk te voorkomen door de inzet van reserves.

De financiële positie van de gemeenten wordt uiteraard ook betrokken bij de invulling van de financiële en beleidsmatige kaders voor de begroting 2023. De voorliggende kadernota bevat dan

Veiligheidsregio Utrecht
Postbus 3154
3502 GD Utrecht
088 878 1000
info@vru.nl
www.vru.nl
brandweer.nl/utrecht
veiligheidsregioutrecht
@vrutrecht
@vrubrandweer

Iban
NL18 BNGH 0285 1331 79

kvk
51817330

ook geen mutatie van de gemeentelijke bijdrage, anders dan de actualisatie van de ijkpuntscores en de reguliere loon- en prijsaanpassing.

Ontwikkeling bijdrage gemeentelijk basistakenpakket
In de kadernota ligt de nadruk op de ontwikkelingen die effect hebben op de hoogte van de bijdrage voor het (collectieve) gemeentelijk basistakenpakket (GBTP). Het gemeentelijk basistakenpakket bevat de reguliere taken van de VRU conform het vastgestelde beleidsplan 2020-2023 (bestaand beleid). De kadernota 2023 bevat naast de reguliere bijstelling van het financiële kader, een overzicht van ontwikkelingen en risico's die op termijn mogelijk van invloed zijn op de ontwikkeling van de gemeentelijke bijdrage. Ondanks dat wij de financiële effecten van de risico's nog niet exact kunnen, inschatten willen wij gemeenten zo vroeg mogelijk informeren.

Mutaties financieel kader
De mutaties van het financiële kader hebben voor het grootste deel betrekking op de loon- en prijsaanpassing, inclusief de stelpost voor de loonontwikkeling 2023. Hiervoor worden dezelfde percentages gehanteerd als waarmee de uitkering aan gemeenten via het gemeentefonds wordt geïndexeerd.

Op 4 november jl. werd bekend dat er een principe-akkoord gesloten is voor een nieuwe cao voor de periode 2021 en 2022. Zowel werkgevers als vakbonden leggen dit principe-akkoord nu voor aan hun achterbannen. Daarmee is de cao voor 2021 en 2022 nog niet definitief en zijn er voor 2023 nog geen concrete afspraken gemaakt. In de voorliggende kadernota zijn stelposten opgenomen voor de loonontwikkeling tot en met 2023. In de begroting 2023, die wij in maart 2022 voorleggen aan het algemeen bestuur, wordt conform de reguliere werkwijze de loonontwikkeling bijgesteld op basis van de definitieve cao en de dan bekende premieontwikkeling.

Ontwikkelingen
De financiële effecten van het Openbaar Meldsysteem (OMS) zijn al verwerkt in de begroting 2022, waardoor dit geen financieel effect heeft op de gemeentelijke bijdrage 2023.

Risico's
Wij zien een aantal risico's die (mogelijk en/of op termijn) een financieel effect hebben op onze begroting. Het betreft de volgende onderwerpen:
- Omgevingswet;
- Taakdifferentiatie brandweer (verplichtend of niet verplichtend karakter van de brandweer).

Samengevat: financiële consequenties kadernota 2023
In totaal vragen wij een bedrag van € 88,6 miljoen aan gemeentelijke bijdragen voor 2023. Ten opzichte van de begroting 2022 betekent dit een stijging van € 2,8 miljoen (3,3%). Deze stijging is enkel het gevolg van de reguliere loon- en prijsaanpassing die weer gelijk is aan de ontwikkeling van het gemeentefonds.

Ontwikkeling vergoeding individueel gemeentelijk pluspakket
Op verzoek van gemeenten levert de VRU ook diensten aan individuele gemeenten. Hiervoor betalen deze gemeenten een (kostendekkende) vergoeding. De stijging van de vergoedingen voor het individueel gemeentelijk pluspakket (IGPP) is hoofdzakelijk het gevolg van de loon- en prijsaanpassing.

Zienswijze
Wij verzoeken u uw zienswijze uiterlijk 3 februari 2022 aan het bestuur van de VRU kenbaar te maken, ter attentie van de concerncontroller, de heer Van 't Hoog. Het proces daarna ziet er als volgt uit:

- De zienswijzen worden besproken in de vergadering van het algemeen bestuur op 7 februari 2022.
- De uitkomst van de bespreking van de zienswijzen in het algemeen bestuur op 7 februari wordt betrokken bij het opstellen van de ontwerp-begroting 2023 die voorligt in het algemeen bestuur op 28 maart 2022.
- De ontwerp-begroting wordt voor een zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden, waarna het algemeen bestuur de begroting 2023 op 4 juli 2022 vaststelt.

Met vriendelijke groet,
namens het dagelijks bestuur van de Veiligheidsregio Utrecht,

De heer J.R. Donker
secretaris

Bijlage 1: Bijdrage en vergoeding 2023 per gemeente

Bedragen x € 1.000	**Bijdrage en vergoeding totaal begroting 2022**	**Mutatie bijdrage (GBTP) kadernota 2023**	**Mutatie vergoeding (IGPP) kadernota 2023**	**Bijdrage en vergoeding totaal kadernota 2023**
Renswoude	358	11	-	369
Eemnes	594	29	-8	614
Oudewater	615	5	1	620
Woudenberg	716	25	1	742
Montfoort	816	23	-	839
Lopik	872	26	-	898
Bunnik	947	22	-	969
Bunschoten	1.146	37	1	1.183
Rhenen	1.155	34	-	1.190
Wijk bij Duurstede	1.484	48	-1	1.531
Baarn	1.581	32	1	1.614
Leusden	1.634	52	-	1.687
IJsselstein	1.739	55	0	1.794
De Bilt	2.641	76	-	2.717
De Ronde Venen	2.632	70	-	2.701
Soest	2.761	69	2	2.833
Houten	2.394	84	-0	2.478
Utrechtse Heuvelrug	3.193	74	0	3.267
Woerden	3.139	87	5	3.231
Vijfheerenlanden	3.634	114	1	3.749
Stichtse Vecht	3.920	36	-	3.957
Nieuwegein	3.777	125	0	3.903
Veenendaal	3.252	125	1	3.378
Zeist	5.011	118	26	5.154
Amersfoort	10.326	334	17	10.677
Utrecht	28.718	1.093	-14	29.797
Nog toe te rekenen	534	-	15	549
Totaal	**89.589**	**2.805**	**47**	**92.440**

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Wensen en bedenkingen VRU: Oprichting Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's

Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Organisatieonderdeel	Openbare Orde en Veiligheid
Opsteller	G.P.C. Klabbers
Kenmerk	9528265
Vergaderdatum Raad	3 februari 2022
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De bijgevoegde brief vast te stellen met wensen en bedenkingen van de raad op het ontwerpbesluit van de VRU ten aanzien van de oprichting en deelname aan de Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's, waarin de raad aangeeft positief te staan tegenover de oprichting van een landelijke stichting die veiligheidsregio's adviseert op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en voor de veiligheidsregio's verzekeringen inkoopt.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

Op 4 oktober jl. heeft het Veiligheidsberaad, het overlegorgaan van de 25 voorzitters veiligheidsregio, mede op advies van de Bestuurlijke Advies Commissie Brandweer het principebesluit genomen tot het oprichten van een stichting Risicobeheer, die veiligheidsregio's adviseert op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en voor de veiligheidsregio's verzekeringen inkoopt. De gemeenschappelijke regeling van de Veiligheidsregio Utrecht voorziet in de mogelijkheid tot het oprichten van een privaatrechtelijke rechtspersoon.
De gemeenteraden van deelnemende VRU-gemeenten worden gevraagd hun wensen en bedenkingen kenbaar te maken aan het Algemeen Bestuur van de VRU. Op basis van alle reacties zal het Algemeen Bestuur van de VRU een definitief standpunt bepalen.

Context

Aanleiding
Ten tijde van de regionalisering van de brandweer zijn de aanspraken bij ongevallen, zoals die golden bij de gemeentelijke en regionale brandweren via nieuwe verzekeringspolissen samengevoegd. Hierbij is veelal geen bewuste afweging gemaakt rondom aanspraken bij ongevallen.

Als gevolg van een aantal interne en externe ontwikkelingen bij de veiligheidsregio's is er een toenemend bewustzijn bij de veiligheidsregio's ontstaan over de aard en hoogte van aanspraken van medewerkers als gevolg van ongevallen tijdens het werk. In de loop der tijd bleek dat de dekking van de ongevallenverzekering niet in alle gevallen (meer) aansloot bij de verwachting die zowel de veiligheidsregio als ook de medewerkers. Daarnaast is er sprake van een "verharding" van de verzekeringsmarkt, dit betekent dat het aantal aanbieders afneemt, premies stijgen en voorwaarden versoberd worden met als gevolg dat de verzekerbaarheid onder druk komt te staan.

Om invulling te geven aan deze uitdagingen is de Raad van commandanten en directeuren Veiligheidsregio's (RCDV) het Project Risicomanagement & Verzekeringen gestart om via landelijke samenwerking, antwoord te vinden op bovenstaande ontwikkeling. Kort gezegd is het de bedoeling om met de oprichting van een landelijke stichting risicobeheer veiligheidsregio's:
- Landelijk te komen tot één set van aanspraken bij dienstongevallen
- Het collectief inkopen van één ongevallenverzekering (voor verzekerbare aanspraken);
- Een waarborgfonds op te richten om een oplossing te bieden voor (in ieder geval) de niet-verzekerbare aanspraken;
- Het oprichten van een (landelijk) expertisebureau dat kan adviseren en bemiddelen;
- Het aangaan van strategische samenwerkingsverbanden, w.o. met de VNG.

Juridische context
Het algemeen bestuur van de veiligheidsregio is bevoegd tot het oprichten van een stichting indien de gemeenschappelijke regeling in deze mogelijkheid voorziet en dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht te zijn voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Voorts wordt het besluit niet genomen dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen. Dit is op basis van artikel 31a, lid 2 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Beoogd effect
Een adequate landelijke advisering aan veiligheidsregio's op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en de borging van aansprakelijkheden door oa gezamenlijke inkoop van verzekeringen.

Eerdere besluitvorming
Niet van toepassing.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	

1	De bijgevoegde brief vast te stellen met wensen en bedenkingen van de raad op het ontwerpbesluit van de VRU ten aanzien van de oprichting en deelname aan de Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's, waarin de raad aangeeft positief te staan tegenover de oprichting van een landelijke stichting die veiligheidsregio's adviseert op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en voor de veiligheidsregio's verzekeringen inkoopt.
Argumenten	
1.1	<u>De dekking van de huidige ongevallenverzekering sluit niet meer aan bij de verwachting van veiligheidsregio's en medewerkers.</u>
	Als gevolg van een aantal interne en externe ontwikkelingen is een toenemend bewustzijn bij veiligheidsregio's ontstaan over de aard en hoogte van aanspraken van medewerkers als gevolg van ongevallen tijdens het werk. Dit bewustzijn is de afgelopen jaren gegroeid door een toenemende onderlinge samenwerking van veiligheidsregio's op dit vlak. In de loop der tijd bleek dat de dekking van de ongevallenverzekering niet in alle gevallen (meer) aansloot bij de verwachting die zowel de veiligheidsregio als ook de medewerker hadden.
1.2	<u>De verzekeringsmarkt is verhard</u>
	Het aantal aanbieders neemt af en de premies stijgen. Bovendien worden de voorwaarden versoberd met als gevolg dat de verzekerbaarheid op de huidige wijze onder druk komt te staan.
1.3	<u>De samenwerking van veiligheidsregio's in een landelijke stichting risicobeheer zorgt naar verwachting op termijn voor een efficiency- en kwaliteitsslag en een besparing op de kosten.</u>
	Er is gebleken dat de verzekeringsfunctie binnen de veiligheidsregio's veelal kwetsbaar is ingevuld door "eenpitters" met beperkte formatie en beperkte kennis en ervaring. Door onderling samen te werken en verbindingen te leggen met externe expertise in bestuurlijke context kan deze kwetsbaarheid worden verminderd. Naar verwachting levert de samenwerking behalve een efficiency- en kwaliteitsslag op termijn ook een besparing op door één gezamenlijke inkoop van de ongevallenverzekering en het collectief afhandelen en registreren van schades.
Kanttekeningen/ Risico's	
1.1	<u>De uiteindelijke kosten voor de oprichting en deelname aan de landelijke stichting risicobeheer Veiligheidsregio's zijn nog niet bekend.</u>
	Aanvullend op de brief is door de VRU aangegeven dat de beraamde kosten voor de oprichting en deelname aan de stichting € 22.500 per veiligheidsregio bedraagt. Als volgende stap moet er nog een waarborgfonds worden opgericht met als doel om de niet-verzekerbare risico's te kunnen dragen. De VRU gaat de gemeenteraden van de VRU-gemeenten hier in de eerste helft van 2022 over informeren en hierbij hebben de gemeenteraden opnieuw de mogelijkheid om hun wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Financiën

De uiteindelijke kosten voor de oprichting en deelname aan de landelijke stichting risicobeheer Veiligheidsregio's zijn nog niet bekend. De jaarlijkse kosten voor de oprichting en deelname van de

stichting risicobeheer zijn geraamd op € 22.500 per veiligheidsregio. Door de VRU is aangegeven dat dit bedrag uit de bestaande begroting van de VRU wordt gedekt. Als volgende stap moet er een waarborgfonds worden opgericht met als doel om de niet-verzekerbare risico's te kunnen dragen. De kosten voor het waarborgfonds zijn nog niet bekend.

Vervolg
Wat volgt is de oprichting van een waarborgfonds. Naar verwachting is een voorstel hierover in de eerste helft van 2022 gereed. Dit zal ook door het algemeen bestuur van de VRU aan de gemeenteraad worden voorgelegd om wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Participatie
Over dit voorstel heeft geen participatie plaatsgevonden.

Communicatie
Naast het verzenden van de brief met wensen en bedenkingen is geen aanvullende communicatie voorzien.

Niet-Referendabel
Op dit raadsbesluit is de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht niet van toepassing omdat het een raadsbesluit betreft over stukken van een gemeenschappelijke regeling (artikel 3 lid 2 onder i Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Brief wensen en bedenkingen van de gemeenteraad op het ontwerpbesluit van de VRU ten aanzien van de oprichting en deelname aan de Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's.

Bijlagen informatief
- Brief aan gemeenteraden inzake wensen en bedenkingen Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's.
- Ontwerpbesluit VRU deelname Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's.

Gemeenteraad
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl/gemeenteraad

Gemeente Utrecht

VERSIE VOOR BESLUITVORMING

Veiligheidsregio Utrecht

t.a.v. Mevrouw Van Elderen-Verhoeven
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT

Behandeld door	G.P.C. Klabbers	**Datum**	3 februari 2022
Doorkiesnummer	14 030	**Ons kenmerk**	9528265
E-mail	Gwenn.klabbers@utrecht.nl	**Onderwerp**	Wensen en bedenkingen oprichting Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's
Bijlage(n)			
Uw kenmerk	21.0003078	**Verzonden**	
Uw brief van	11 november 2021	Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden	

Geachte mevrouw Van Elderen-Verhoeven,

Per brief van 11 november 2021 heeft het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Utrecht ons geïnformeerd over de voorgenomen oprichting en deelname aan de Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's. Hierbij maken wij onze wensen en bedenkingen aan u kenbaar.

Wij staan positief tegenover de oprichting van een landelijke stichting die veiligheidsregio's adviseert op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en voor de veiligheidsregio's verzekeringen inkoopt. Voor de oprichting en deelname aan de Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's hebben wij aanvullend op de brief begrepen dat de jaarlijkse kosten geraamd zijn op een bedrag per veiligheidsregio van €22.500 inclusief btw. Wij gaan ervan uit dat u binnen uw begroting ruimte vindt om deze kosten op te vangen.

Hopende u hierbij voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Gemeenteraad van Utrecht,

de griffier,
Merel van Hall

de voorzitter,
Sharon A.M. Dijksma

VEILIGHEIDSREGIO UTRECHT

Datum
11 november 2021

Aan de gemeenteraden van de deelnemende VRU-gemeenten
Ter attentie van de voorzitter door tussenkomst van de Colleges van burgemeesters en wethouders

Onderwerp
Wensen en bedenkingen Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's

Geachte raad,

Op 4 oktober jl. heeft het Veiligheidsberaad, het overlegorgaan van de 25 voorzitters veiligheidsregio, mede op advies van de Bestuurlijke Advies Commissie Brandweer het principebesluit genomen tot het oprichten van een stichting Risicobeheer, die veiligheidsregio's adviseert op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en voor de veiligheidsregio's verzekeringen inkoopt.

Het algemeen bestuur van uw veiligheidsregio is bevoegd tot het oprichten van een stichting indien de gemeenschappelijke regeling in deze mogelijkheid voorziet en dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht te zijn voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Voorts wordt het besluit niet genomen dan nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen. Dit is op basis van artikel 31a, lid 2 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

De gemeenschappelijke regeling van Veiligheidsregio Utrecht voorziet in de mogelijkheid tot het oprichten van een privaatrechtelijke rechtspersoon. Hieronder licht ik u toe waarom de oprichting van deze stichting wordt geacht bijzonder aangewezen te zijn van het daarmee te dienen openbaar belang.

Huidige situatie
De Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio's (RCDV) is enige tijd aan de slag met het thema 'Goedwerkgeverschap na dienstongevallen'. Ten tijde van de regionalisering van de brandweer zijn de aanspraken bij ongevallen, zoals die golden bij de gemeentelijke en regionale brandweren via nieuwe verzekeringspolissen samengevoegd. Hierbij is veelal geen bewuste afweging gemaakt rondom aanspraken bij ongevallen.

Als gevolg van een aantal interne en externe ontwikkelingen is een toenemend bewustzijn bij veiligheidsregio's ontstaan over de aard en hoogte van aanspraken van medewerkers als gevolg van ongevallen tijdens het werk. Dit bewustzijn is de afgelopen jaren gegroeid door een toenemende onderlinge samenwerking van veiligheidsregio's op dit vlak. In de loop der tijd bleek dat de dekking van de ongevallenverzekering niet in alle gevallen (meer) aansloot bij de verwachting die zowel de veiligheidsregio als ook de medewerker hadden. Veelal spitst zich dit toe op de vraag of aan alle elementen van ongevalsdefinitie is voldaan, terwijl de medewerker evident letsel heeft opgelopen tijdens zijn werk. Daarnaast is sprake van een 'verharding' van de verzekeringsmarkt, hetgeen inhoudt dat het aantal aanbieders afneemt, premies stijgen en voorwaarden versoberd worden met als gevolg dat de verzekerbaarheid onder druk komt te

contactpersoon
Mevr. I. van Elderen-Verhoeven
Accountmanagement

Archimedeslaan 6
3584 BA Utrecht

088 878 3662
accountmanagement@vru.nl

Ons kenmerk
21.0003078

Uw kenmerk
0000751

Bijlagen
1

Veiligheidsregio Utrecht
Postbus 3154
3502 GD Utrecht
088 878 1000
info@vru.nl
www.vru.nl
brandweer.nl/utrecht
veiligheidsregioutrecht
@vrutrecht
@vrubrandweer

Iban
NL18 BNGH 0285 1331 79

kvk
51817330

staan. Dit alles heeft bijgedragen aan de gedachte dat verzekeren ‘slechts’ een van de mogelijke opties is om financiële risico’s als gevolg van schade bij ongevallen op te vangen. In feite is daarmee de stap gezet van ‘verzekeringsdenken naar risicodenken’. Ook is de stap van ‘verzekeringsdenken naar het denken in aanspraken’: niet de verzekering, maar de aanspraak dient leidend te zijn voor de medewerker.

Daarnaast is gebleken dat de verzekeringsfunctie binnen de veiligheidsregio’s veelal kwetsbaar is ingevuld door ‘eenpitters’ met beperkte formatie en beperkte kennis en ervaring. Door onderling samen te werken en verbindingen te leggen met externe expertise in bestuurlijke context kan deze kwetsbaarheid worden verminderd.

Om invulling te geven aan deze uitdagingen is de RCDV het Project Risicomanagement & Verzekeringen gestart om via landelijke samenwerking, antwoord te vinden op bovenstaande ontwikkeling. Kort gezegd is het de bedoeling om:

- Landelijk te komen tot één set van aanspraken bij dienstongevallen
- Het collectief inkopen van één ongevallenverzekering (voor verzekerbare aanspraken);
- Een waarborgfonds op te richten om een oplossing te bieden voor (in ieder geval) de niet-verzekerbare aanspraken;
- Het oprichten van een (landelijk) expertisebureau dat kan adviseren en bemiddelen;
- Het aangaan van strategische samenwerkingsverbanden, w.o. met de VNG.

De voorliggende brief gaat over de stap op te komen tot een stichting risicobeheer. De aangewezen rechtsvorm voor het expertisebureau risicobeheer is een stichting. Deze stichting behoeft bovendien een vergunning van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Toekomstige situatie
De veiligheidsregio’s hebben straks een gezamenlijk expertisebureau risicobeheer waarmee zij collectief een ongevallenverzekering kunnen inkopen en deze schades kunnen afwikkelen. Op termijn kunnen ook andersoortige risico’s door dit expertisebureau worden opgepakt en vindt ook de schadebehandeling centraal plaats. Hiermee ontstaat een professionele organisatie die invulling geeft aan het risicobeheer van de veiligheidsregio’s. Het expertisebureau risicobeheer heeft bovendien samenwerkingsverbanden afgesloten met soortgelijke organisaties, zoals VNG Risicobeheer en Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam om het initiatief waar mogelijk te versterken. Deelname aan het expertisebureau risicobeheer is vrijwillig.

Naar verwachting levert de samenwerking behalve een efficiency- en kwaliteitsslag op termijn ook een besparing op door één gezamenlijke inkoop van de ongevallenverzekering en het collectief afhandelen en registreren van schades.

Privaatrechtelijk
Voor de activiteiten van het expertisebureau risicobeheer is een vergunning van de Autoriteit Financiële Marken (AFM) vereist. Dit vloeit voort uit wet- en regelgeving over het adviseren en bemiddelen rondom verzekeringen. Deze vergunningsplicht heeft tot gevolg dat het oprichten van een privaatrechtelijke rechtspersoon noodzakelijk is. Het is niet mogelijk om deze activiteiten onder te brengen bij een veiligheidsregio of een andere rechtspersoon. Hier liggen drie overwegingen aan ten grondslag:

1. Het is de verwachting van juridisch experts dat de AFM niet akkoord gaat met het onderbrengen van deze activiteiten bij een rechtspersoon met andersoortige activiteiten;

2. Het samenvoegen van de activiteiten van het expertisebureau met de werkzaamheden van een veiligheidsregio leidt tot aansprakelijkheidsrisico's voor de veiligheidsregio's;
3. Het expertisebureau is wettelijk verplicht om een beroepsaansprakelijkheidsverzekering af te sluiten. Net als de AFM zal de beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar bedenkingen hebben bij het samenvoegen van activiteiten.

Stichting
De aangewezen rechtsvorm voor deze samenwerking is een stichting. De keuze voor de stichting is afgeleid van het reeds gegeven advies over de rechtsvorm voor een waarborgfonds. Dit fonds is bedoeld voor het in gezamenlijkheid dragen van niet-verzekerbare risico's. Dit heet 'verzekeren' en is daarmee een activiteit die een vergunning van De Nederlandse Bank (DNB) vereist. Er kan echter voor het fonds een beroep worden gedaan op een vrijstelling van deze vergunningsplicht. Hierbij is het dan wel van belang dat geen sprake is van een winstoogmerk. Dat maakt dat gekozen moet worden tussen de rechtsvorm 'stichting' en de rechtsvormen 'onderlinge waarborgmaatschappij'. Dit laatste is een bijzondere verenigingsvorm. Gelet op de wens voor een lichte structuur wordt voor het waarborgfonds een stichting beoogd (een vereniging is in dat opzicht veel omvangrijker). Om de activiteiten van het expertisebureau hierop te laten aansluiten ligt een stichting eveneens voor de hand. Hiermee wordt geen zwaardere structuur opgetuigd dan strikt noodzakelijk is.

Vervolg
Wat volgt is een waarborgfonds, dat eveneens een (separate) stichting dient te zijn. Dit fonds beoogt een financieringsoplossing te zijn voor in ieder geval niet-verzekerbare risico's. Naar verwachting is een voorstel hierover in de eerste helft van 2022 gereed, waarna ook voor dit fonds een voorstel voor een soortgelijke procedure volgt.
Het is niet mogelijk om de oprichting van beide stichtingen tegelijkertijd voor te leggen als gevolg van de beperkte tijd die resteert tot aan de einddatum van de ongevallenverzekeringen van de veiligheidsregio's. Aangezien voor het invullen van het expertisebureau risicobeheer een aantal extra stappen moet worden gezet, zoals de aanvraag van een vergunning bij de AFM en het bemensen van deze organisatie is ervoor gekozen om eerst te komen tot de oprichting van het expertisebureau.

Verzoek
Gelet op het bovenstaande verzoek ik u hierbij om eventuele wensen en bedenkingen ten aanzien van de oprichting en deelname aan de stichting risicobeheer veiligheidsregio's kenbaar te maken. Graag ontvang ik uw reactie binnen 6 weken na toezending van deze brief.

Met vriendelijke groet,
Namens het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Utrecht,

mevrouw S.A.M. Dijksma
voorzitter algemeen bestuur

de heer J.R. Donker
secretaris

Het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Utrecht;

gelet op:

- Artikel 31a, lid 2 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

overwegende:

- de veiligheidsregio's veelal problemen ervaren bij het inkopen van onder meer de ongevallenverzekering;
- de verzekeringsmarkt 'verhardt', hetgeen inhoudt dat het aantal aanbieders afneemt, premies stijgen en voorwaarden versoberd worden met als gevolg dat de verzekerbaarheid onder druk komt te staan;
- het verzekeren van financiële risico's geen schade voorkomt;
- de veiligheidsregio's in het kader van goedwerkgeverschap een gezamenlijke lijn willen hanteren bij de afhandeling van schades na ongevallen;
- het bovenstaande vraagt om een omslag 'van verzekeringsdenken naar risicodenken' en om een omslag 'van verzekeringsdenken naar het denken in aanspraken';
- de verzekeringsfunctie bij de veiligheidsregio's veelal kwetsbaar is georganiseerd;
- de veiligheidsregio's door samenwerking een beter antwoord kunnen bieden op deze interne en externe ontwikkelingen;
- het derhalve van bijzonder aangewezen belang is dat de veiligheidsregio's afspraken maken hoe hier invulling aan te geven;
- deze samenwerking vorm moet krijgen in een expertisebureau risicobeheer die de veiligheidsregio's adviseert rondom risicobeheer en bemiddelt en ondersteunt bij inkoop van in ieder geval (ongevallen)verzekeringen;
- de samenwerking naar verwachting behalve een kwaliteitsslag tevens een efficiencyslag oplevert;
- er voor de oprichting van het expertisebureau een separate rechtspersoon vereist is omdat dit voortvloeit uit het wettelijk kader dat geldt voor het 'adviseren en bemiddelen' rondom verzekeringen;
- in de vergadering van het Veiligheidsberaad van 4 oktober 2021 het principebesluit is genomen om te komen tot de oprichting van een expertisebureau risicobeheer wetende dat;
    - De aangewezen rechtsvorm een stichting is;
    - Deze stichting een vergunning behoeft van de Autoriteit Financiële Markten (AFM);
    - Deelname aan de stichting vrijwillig is;
- voor het afdekken van niet-verzekerbare risico's een voorstel voor de oprichting van een waarborgfonds in voorbereiding is, waarvoor eveneens de oprichting van een separate stichting noodzakelijk is;
- de formele oprichting van de Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's zo spoedig mogelijk volgt en dat ter voorbereiding hierop ondertussen zoveel mogelijk voorbereidingen worden getroffen, zoals de voorbereiding van de vergunningsaanvraag bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM);
- de raden van de inliggende gemeenten in de gelegenheid zijn gesteld om hun wensen en bedenkingen ten aanzien van deelname aan de stichting kenbaar te maken;

besluit:

- tot oprichting van en deelname aan de Stichting Risicobeheer Veiligheidsregio's, die namens de veiligheidsregio Utrecht in ieder geval ondersteuning biedt bij de afhandeling van ongevallen en de gezamenlijke inkoop van een ongevallenverzekering, gehoord hebbende de gemeenteraden.

Utrecht, 11 november 2021,

mevrouw S.A.M. Dijksma
voorzitter

de heer J.R. Donker
secretaris

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën d.d. 16 december 2021

Ingekomen raadsbrieven 2 november t/m 1 december 2021

Nr.	Ontvangstdatum	Beleidsveld	Onderwerp	Aandachtspunt
1	23-11-2021	Internationale Zaken	Raadsbrief deelname en vervolg COP26	
2	17-11-2021	Openbare Orde en Veiligheid	Raadsbrief Update gevolgen en aanpak coronavirus in Utrecht	
3	16-11-2021	Openbare Orde en Veiligheid	Raadsbrief Opbrengsten wapeninleveractie en bewustwordingscampagne	
4	16-11-2021	Openbare Orde en Veiligheid	Raadsbrief Toezegging Public Attitude Survey	
5	05-11-2021	Openbare Orde en Veiligheid	Raadsbrief Update gevolgen en aanpak coronavirus in Utrecht	
6	03-11-2021	Openbare Orde en Veiligheid	Raadsbrief Evaluatie lachgasverbod	
7	10-11-2021	Bestuurlijke zaken	Raadsbrief Geen centrale intocht Sinterklaas	
8	02-11-2021	Bestuurlijke zaken	Raadsbrief Reactie op initiatiefvoorstel referendum op raadsinitiatief	
9	05-11-2021	Prostitutie	Raadsbrief Beëindigen tender het Nieuwe Zandpad en instellen expertcommissie	
10	03-11-2021	Burgerzaken	Raadsbrief Opkomstbevordering bij verkiezingen	

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën d.d. 16 december 2021

Ingekomen raadsbrieven 2 november t/m 1 december 2021

Nr.	Ontvangstdatum	Beleidsveld	Onderwerp	Aandachtspunt
11	30-11-2021	Wijkgericht werken en participatie	Raadsbrief Vierde Voortgangsrapportage Samen Stad Maken	
12	25-11-2021	Financiën	Raadsbrief Toezegging automatische kwijtschelding en update stand van zaken bghu	
13	16-11-2021	Financiën	Raadsbrief over Reactie op Rekenkamerbrief Regeling risicovolle projecten van 8 november	
14	05-11-2021	Financiën	Raadsbrief Beantwoording diverse toezeggingen raadscommissies Programmabegroting 2022	
15	16-11-2021	Diversiteit	Raadsbrief Voortgang onderzoek institutioneel racisme	

Griffie Gemeenteraad Utrecht
Secretariaat raadscommissie Mens & Samenleving
Postadres Postbus 16200 3500 CE Utrecht
Telefoon 030 - 286 10 69 **Fax** 030 - 286 15 18
www.utrecht.nl/gemeenteraad

Gemeente Utrecht

VERSLAG OPENBARE VERGADERING COMMISSIE VEILIGHEID, BESTUUR EN FINANCIËN D.D. 18 NOVEMBER 2021

[Typ hier]

Datum verslag	26 november 2021
Locatie	Stadhuis, de hal
Verslag door	Geertjan Benus (Notutekst)
Vaststelling verslag	december 2021

Verslag openbare vergadering Commissie Veiligheid, bestuur en financiën

Aanwezigen:

Middagvergadering

De voorzitter, mevrouw R. Heijne, de burgemeester mevrouw S. Dijksma, de wethouder de heer E. Eerenberg en voorts de leden: mevrouw S. Schers (GroenLinks), mevrouw Bijsterbosch (D66), mevrouw R. Streefland (ChristenUnie), mevrouw T. Meerding (VVD), mevrouw H. Assen (PvdA), de heer B. van Steeg (CDA), mevrouw A. Sasbrink (Partij voor de Dieren), de heer R. Wiegant (SP), mevrouw M. van Mil (Student & Starter), de heer C. Bos (Stadsbelang Utrecht), de heer E. Abassi (DENK), de heer H. van Deún (PVV), en van de griffie de commissiegriffier de heer J. Schueler en de (commissiesecretaris).

Avondvergadering1(agendapunt 7)

De voorzitter, mevrouw T. Sturkenboom, de burgemeester mevrouw S. Dijksma, de wethouder mevrouw L. Voortman, de wethouder de heer E. Eerenberg, de wethouder de heer K. Diepeveen en voorts de leden, mevrouw S. Schers (GroenLinks), de heer F. Dekkers (GroenLinks), de heer M. Saiah (D66), mevrouw R. Streefland (ChristenUnie), mevrouw T. Meerding (VVD), mevrouw H. Assen (PvdA), mevrouw I. Raaijmakers (PvdA), de heer B. van Steeg (CDA), mevrouw J. Zwinkels (CDA), mevrouw A. Sasbrink (Partij voor de Dieren), de heer R. Wiegant (SP), mevrouw M. van Mil (Student & Starter), mevrouw E. Kendir (Student & Starter), de heer M. Sungur (DENK) de heer El Abassi (DENK), en van de griffie de commissiesecretaris de heer J. Schueler.

Avondvergadering2 (Agendapunt 8)

De voorzitter, mevrouw T. Sturkenboom, de burgemeester mevrouw S. Dijksma, de wethouder mevrouw L. Voortman, de wethouder de heer E. Eerenberg, de wethouder de heer K. Diepeveen en voorts de leden, mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks), mevrouw F. de Koning (GroenLinks), de heer M. Saiah (D66), mevrouw R. Streefland (ChristenUnie), mevrouw T. Meerding (VVD), mevrouw I. Raaijmakers (PvdA), mevrouw J. Zwinkels (CDA), mevrouw E. Kendir (Student & Starter), de heer M. Sungur (DENK), de heer El Abassi (DENK), en van de griffie de commissiesecretaris de heer J. Schueler.

Aanwezigen: ..... - 1 -
1. Opening en mededelingen ..... - 2 -
2. Vaststellen van de agenda en agenderingen ..... - 2 -
2. Vaststellen agenda en inventarisatie agendapunten ..... - 2 -
3. Vaststellen van de agenderingen, ingekomen agenderingen ..... - 2 -
4. Verslagen ..... - 4 -
4.1 Verslag Adviescommissie Controle en Financiën 23 september en 7 oktober 2021 ..... - 4 -
5. Toezeggingen/moties ..... - 4 -
6. Raadsbrief beëindigen tender het Nieuwe Zandpad en instellen expertcommissie ..... - 4 -
7. Beantwoording schriftelijke vragen 2021 nr. 216 ..... - 31 -
8. Raadsvoorstel Antidiscriminatieagenda ..... - 35 -
8.1. Discriminatie op de Arbeidsmarkt ..... - 35 -

Middagvergadering 18 november 2021

1. Opening

De voorzitter, mevrouw Heijne, opent de vergadering van deze commissie om 14.00 uur en heet iedereen welkom. Zij attendeert op de corona-richtlijnen die nageleefd zullen worden.

Avondvergadering

1a. Heropening

De voorzitter, mevrouw Sturkenboom, heropent de vergadering van deze commissie om 20.00 uur. Zij heet alle aanwezigen welkom.

Mededelingen

Geen.

2. Vaststellen van de Agenda en agenderingen

2.1 Vaststellen van de Agenda van 18 november

Zie de voorgestelde agendapunten op de Agenda van vandaag. Gewijzigd vastgesteld op de behandeltijden van de punten 6 (van 60 naar 120 minuten) en 9 (van 120 minuten naar 60 minuten). In de loop van de vergadering wordt besloten agendapunt 9 van deze Agenda af te halen in verband met uitloop. Hiermee is de Agenda vastgesteld.

3. Vaststellen van de agenderingen, ingekomen agenderingen

De commissie besluit het navolgende:

3.1 Raadsvoorstel nota grenzen stellen, perspectief bieden, en tegengaan van ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit

GroenLinks sluit aan bij de agendering: de behandeltijd wordt 150 minuten.
Het agendavoorstel is aldus aanvaard.

3.2 Raadsbrief stand van zaken aanpak straatintimidatie

Het voorstel is een behandeltijd van 90 minuten.
Mevrouw Schers (GroenLinks) sluit zich aan bij de agendering.
Mevrouw Meerding (VVD) kan zich voorstellen dat de behandeltijd nu langer wordt.
De heer Van steeg (CDA) stelt voor 120 minuten te reserveren.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) stemt in met 120 minuten.
De voorzitter leidt af van de instemmende non-verbale reacties dat de commissie akkoord gaat met 120 minuten.

3.3 initiatiefvoorstel referendum op raadsinitiatief

Het voorstel is een behandeltijd van 60 minuten. Voorzitter constateert dat de commissie hiermee akkoord gaat.

3.4 Raadsvoorstel verordening onroerende zaakbelasting

Het voorstel is een behandeltijd van 15 minuten.

Mevrouw Meerding (VVD) stelt in de prioritering de volgorde van deze agendapunten aan te houden.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) stelt voor de OZB aan het begin te behandelen en daarna de volgorde aan te houden.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) verwacht dat het initiatiefvoorstel een zeer beperkte behandeling vergt; een paar minuten. Hij stelt voor dat initiatiefvoorstel eerst te behandelen. Dan is de ruimte daarna ook bekend op de andere agendapunten.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) stelt voor de behandeltijd van dat agendapunt korter te maken.
De voorzitter concludeert dat het halve uur dat opgeplust is bij straatintimidatie van dit voorstel is af te halen. Daarmee wordt de behandeltijd van het initiatiefvoorstel 30 minuten.
Zij concludeert dat de OZB naar voren gehaald wordt. De heer Bos stelt voor het referendum snel af te handelen. Haar voorstel is na te gaan wat praktisch past in de Agenda's. Dit is aan de secretaris en de voorzitter.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vraagt naar de termijn waarop de raad dit verneemt. **De voorzitter** antwoordt *over twee weken*.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) stelt voor prioriteit gegeven aan het agendapunt van de burgemeester: grenzen stellen et cetera in het geval mocht blijken dat agendapunten op een latere datum behandeld zouden moeten worden. Daarover is recentelijk in de Raadsinformatiebijeenkomst gehouden.
De voorzitter concludeert dat de volgorde zoals gepresenteerd aangehouden wordt, met inachtneming van de fatale termijn van de OZB en met inachtneming van wat in de Agenda past.

3.5 Nagekomen agendering en(of ter plaatse) mede op basis van de lijst ingekomen raadsbrieven.

De voorzitter attendeert de raadsleden op de lijst met raadsbrieven die de commissie heeft ontvangen. Zij voegt daaraan toe de aankondiging van een agendering van de Utrechtse mensenrechtenstrategie. Het gaat om drie agenderende partijen waarvoor 60 minuten is uitgetrokken.
Mevrouw Schers (GroenLinks) gaat akkoord met 60 minuten. Zij voorziet dat de agendering lichtelijk zal worden aangepast in afwachting van de antwoorden van het college op de vragen die vanmiddag worden gesteld.
De voorzitter concludeert dat de definitieve agendering nog in aantocht is. De raadsleden die willen aansluiten weten de fractie van GroenLinks te vinden. Dit is het vijfde punt in de rij die zojuist is vastgesteld.

3.6 De langetermijn Agenda.

De voorzitter attendeert op de bij deze commissieagenda toegevoegde lange termijn Agenda. De commissie maakt geen opmerkingen.

4. Verslagen

Er zijn geen verslagen om vast te stellen.

4.1 Verslag Adviescommissie Controle en Financiën 23 september en 7 oktober 2021

Deze verslagen zijn ter kennisgeving aangenomen.

5. Toezeggingen/moties

Geen opmerkingen. De lijst is conform vastgesteld.

6. Raadsbrief beëindigen tender het Nieuwe Zandpad en instellen expertcommissie

Burgemeester, wethouder Eerenberg, Beleidsveld: Prostitutie
Indicatieve behandeltijd: 120 minuten

Geagendeerd door: Tess Meerding, VVD, Rachel Streefland, CU, Ellen Bijsterbosch, D66, Myrthe van Mill, S&S, Hester Assen, PvdA, Anne Sasbrink, PvdD, Ruurt Wiegant, SP, Sophie Schers, GroenLinks

De agenderende fracties willen de raadsbrief 'Beëindigen tender het Nieuwe Zandpad en instellen expertcommissie' agenderen voor een commissiedebat. De fracties willen met het college in gesprek over het bericht dat de tender is beëindigd, hoe dit heeft kunnen gebeuren en wat dit voor gevolgen heeft voor de Utrechtse raamprostitutie en het Nieuwe Zandpad. Daarnaast willen fracties input meegeven aan het college over de uitgangspunten voor het vervolgtraject met een expertcommissie. Partijen willen tot slot met elkaar in debat over hoe de toekomst en bestemming van het Nieuwe Zandpad eruit moet gaan zien.
Het college heeft de raad per brief met kenmerk 9275857, d.d. 5 november 2021 geïnformeerd over het feit dat om moverende redenen de inschrijving is afgewezen en de tenderprocedure is beëindigd inzake het vervullen van de prostitutiezone op het Nieuwe Zandpad.

De fracties van SBU, Denk, PVV en CDA willen graag een spoeddebat voeren over de oorzaken van het mislukken van de tender en op zo kort mogelijke termijn duidelijkheid scheppen richting de inwoners van Overvecht over de positie van het Nieuwe Zandpad.
Daarnaast wensen zij te spreken over de keuze van het college om te komen tot de instelling van een expertcommissie die (onder leiding van mw. W. Sorgdrager) met een voorstel komt over de toekomst van sekswerk in Utrecht Een voorstel waarin recht wordt gedaan aan de ontwikkelingen die in dit legale beroep gaande zijn en een betere positie van sekswerkers, veilige werkomstandigheden en vergunde (thuis)werkplekken vooropstelt.
Het spoedeisende karakter voor dit agenderingsverzoek, behelst naast de positie van het Zandpad, de gewenste discussie over de oormerking dekkingsbron versus ruime opdracht waarmee de commissie op pad gesteld wordt. Het college handelt buiten zijn boekje. Het gebruikt R.O./grondzakengeld wordt aangewend voor onderzoeken naar vergunningverlening van (thuis)werkplekken, voor arbeidsomstandigheden en veiligheidszaken.
De raad heeft budgetrecht in dit kader. Door het eigenstandige besluit betreffende dit onderzoek treed de het college hierin. Een inbreuk op de financiële spelregels.
Tegelijk, terwijl een onderzoek loopt naar werkomstandigheden & (thuis)werkplekken, aan het Zandpad als bestemming voor een prostitutiezone te blijven vasthouden lijkt ons niet gepast, de grondexploitatie moet vanwege het feit dat de tender is beëindigd terstond gesloten worden met verliesneming. Het onderzoek is een apart onderzoek, en valt buiten de realisatiescope van het Nieuwe Zandpad. Nu de tender weer is mislukt, is opnieuw beginnen niet opportuun.

De voorzitter licht deze agendering toe conform de annotatie bij de Agenda. (zie hier boven) en zij constateert desgevraagd dat de commissie behoefte heeft de geheime bijlage in beslotenheid te bespreken.

Heropening van de openbare vergadering om 14.56 uur.

De commissie

Mevrouw Meerding (VVD) laakt het gegeven dat acht jaar na de sluiting van het oude Zandpad het bestuur nog steeds in discussie is over hoe verder.
Zij benadrukt dat sekswerk een legaal beroep is. De inzet van de VVD is dan wel steeds op een veilige werkplek voor sekswerkers. Zij legt de vraag voor wat de afgelopen acht jaar heeft opgeleverd. Zij schetst de gang van zaken vanaf 2014 met de niet-succesvolle tenders. In 2019 leek het nieuwe Zandpad er te komen tot nu opnieuw een tender eindigt in een teleurstelling.
Het stadsbestuur staat opnieuw met lege handen en met vrij lege zakken; dit hele proces heeft tijd en geld gekost.
Zij noemt de vragen die de brief over de beëindiging van de tender oproept: hoe is het mogelijk dat de gemeente er in een zo laat stadium achter komt dat de wederpartij de financiering niet rond krijgt. Zij ziet de burgemeester die vraag graag beantwoorden.
Met elke mislukte aanbesteding is ook het vertrouwen van de VVD in het nieuwe Zandpad stukje bij beetje afgenomen. Voorafgaand aan deze vierde tender stond haar fractie op het standpunt dat wanneer het weer niet zou lukken het klaar zou zijn; dan moet het Zandpad een nieuwe bestemming krijgen. Op dat punt is het bestuur nu aanbeland. De VVD heeft er geen vertrouwen in dat een nieuwe aanbesteding tot succes zal leiden.
Mevrouw Assen (PvdA) vraagt of mevrouw Meerding de beëindiging van deze tender koppelt aan de precieze locatie.
Mevrouw Meerding (VVD) gaat uit van de informatie die zij nu heeft gekregen. Dan hangt het om de financiering. Zij beseft dat het om een totaalplaatje gaat. Deze locatie is aangewezen, het stadsbestuur heeft daaraan bepaalde voorwaarden verbonden. Die voorwaarden zijn na drie mislukte pogingen ook veranderd om de kans van slagen te vergroten. En nu blijkt dat het weer niet gelukt is. Zij gaat ervan uit dat het een samenspel van factoren is, als het gaat om de gevraagde koppeling. Haar fractie vindt het zonde dat deze locatie al acht jaar lang stilligt.
Mevrouw Assen (PvdA) vraagt wat mevrouw Meerding nu hiermee zegt tegen sekswerkers. Zij ziet zelf niet de relatie met deze locatie. Zij houdt het voor mogelijk dat de burgemeester daarover iets kan zeggen. Wat zegt ze tegen sekswerkers wanneer op het Zandpad huizen gebouwd moeten worden?
Mevrouw Meerding (VVD) zou de vraag andersom willen stellen: wat zegt de PvdA tegen de omwonenden van het Zandpad? Dit speelde bij de VVD heel erg mee. Hoe langer dit proces voortduurt, hoe meer dit een rol speelt voor haar fractie. Uiteraard wil haar fractie een veilige plek voor sekswerkers. Het college geeft zelf ook wel aan dat de branche veranderd is. Misschien moet het bestuur naar andere kaders kijken. Dat houdt dan ook een nieuwe locatie in.
Mevrouw Assen (PvdA) stelt voor dat mevrouw Meerding haar vraag beantwoordt (de impact voor sekswerkers), dan beantwoordt zij de vraag van mevrouw Meerding.
Mevrouw Meerding (VVD) zet uiteen dat de impact voor sekswerkers is dat de expertcommissie Sorgdrager gaat kijken naar hoe sekswerk in Utrecht is in te vullen en een plaats is te geven. Dat kunnen wat haar fractie betreft zeker ook nieuwe locaties zijn. Dat moet dan niet het Zandpad zijn. Dat betekent niet dat sekswerk

geen plek meer heeft in Utrecht. Dat betekent dat het bestuur op een keerpunt staat om sekswerk op een andere manier in te vullen.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) schetst een tijdlijn vanuit het perspectief van het afhalen van de functie van sekswerk van locaties. Zij vraagt of mevrouw Meerding het wenselijk vindt om alvast de bestemming van het nieuwe zandpad af te halen, voordat een andere locatie er is die de VVD zich wenst.
Mevrouw Meerding (VVD) ziet dat in dit geval als wenselijk, gezien de omstandigheden en gezien het gegeven dat acht jaar lang niets is gebeurd op deze locatie en de omwonenden nog steeds in onzekerheid zitten.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) vraagt hoe de VVD aankijkt tegen het steeds sluiten van sekswerkplekken voordat er weer nieuwe plekken gerealiseerd zijn,
Mevrouw Meerding (VVD) beschouwt dit als een herhaling van de vorige vraag. De VVD ziet nu reden om de sekswerkbestemming van deze plek af te halen gezien de lange tijd waarin de omwonenden in onzekerheid hebben gezeten. Het college oppert met experts te kijken naar alle andere locaties. Haar fractie staat daarachter.
Mevrouw Schers (GroenLinks) vraagt mevrouw Meerding waarom sekswerkers nu langer kunnen wachten op duidelijkheid dan de bewoners van Overvecht.
Mevrouw Meerding (VVD) antwoordt dat deze raad met de beste bedoelingen al heel veel pogingen heeft ondernomen om sekswerkers een plek te geven; dat is blijkbaar niet gelukt. Het stadsbestuur heeft zelf de kaders vastgesteld. Daarvoor was een meerderheid in de raad. Dat blijkt nu niet te werken. Daarom moet het stadsbestuur het over een andere boeg gooien. Zij herhaalt haar conclusie.
Zij vervolgt haar betoog. Zij ziet dat de sekswerkbranche zich in een andere richting ontwikkelt. Haar fractie vindt bovendien dat het bestuur de omwonenden van het Zandpad niet nog langer in onzekerheid moet laten. Wat haar fractie betreft moet het stadsbestuur de conclusie trekken dat het nieuwe Zandpad er niet komt. Wat haar betreft kan de locatie beter voor een andere functie gebruikt worden.
De conclusie van het college is een andere. Het college heeft besloten en stelt voor een expertcommissie in te stellen en stuurt de raad daarover een brief inplaats van een raadsvoorstel. De VVD is niet blij met deze gang van zaken. Zij verneemt graag de reactie van de burgemeester waarom voor deze weg gekozen is. Zij vindt de gang van zaken niet netjes gezien de gevoeligheid van het onderwerp.
Zij vindt het op zich fijn dat het college met het instellen van een expertcommissie erkent dat het stadsbestuur op een keerpunt staat dat het bestuur niet op deze oude voet kan doorgaan. Het college stelt voor de expertcommissie onder andere te vragen naar oplossingen voor het gebrek aan geschikte locaties. Zij vindt dat op zich een goede vraag.
Het gaat haar om het hele proces en niet om een factor daarom schetste zij ook de tijdlijn. Alles bij elkaar doet haar bewegen vanuit het besef dat dit geen geschikte locatie meer is. De steun van de VVD vervalt.
Mevrouw Assen (PvdA) vraagt of mevrouw Meerding het met haar eens is dat zij haar oude schoenen verkoopt voordat zij nieuwe heeft. De gemeente deed dat ook al in de afgelopen acht jaar; er zijn geen schoenen meer om op te lopen.
Mevrouw Meerding (VVD) antwoordt bevestigend. Zij begrijpt dat op dit voorstel kritiek is. Haar fractie kiest ervoor een knoop door te hakken.
Met betrekking tot de financiën stelt het college dat het op basis van de uitkomst van het onderzoek de financiële consequenties zal bepalen. Ieder jaar is geld gereserveerd voor toezicht en handhaving op het Zandpad. De VVD geeft mee dat dit geld wat haar fractie betreft moet worden ingezet voor toezicht en handhaving elders in de

stad, nu dit niet gaat worden ingezet op het Zandpad. Zij verneemt hierop graag de reactie van de burgemeester.
Voor de VVD was de realisatie van raamprostitutie op het Zandpad belangrijk dat tijden lang kon rekenen op de steun van haar fractie. Er zijn grenzen: het realiseren van het nieuwe Zandpad mag niet ten koste gaan van alles. Die grens is nu bereikt.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vindt *opnieuw beginnen* niet opportuun nu de tender opnieuw is mislukt. De grondexploitatie dient dit jaar nog gesloten te worden met verliesneming, als het aan Stadsbelang Utrecht ligt. Dit zijn zijns inziens de regels van het spel. Daarom ontvangt Stadsbelang Utrecht graag een toezegging dan wel een toelichting van het college waarom het college hiertoe nu niet beslist.
Zijn fractie steunt het voorstel van het college om te komen tot een voorstel voor de toekomst van prostitutie in Utrecht. Daartoe riep zijn fractie op; ook zijn fractie heeft een betere positie van prostituees, veiligere werkomstandigheden en vergunde thuiswerkplekken voor ogen.
Zijn fractie is er voorstander van het initiatief voor locaties aan de markt over te laten en niet zelf op zoek te gaan naar locaties. Van meet af aan is de gemeente zowel marktmeester als marktpartij in dit dossier. De overheidsbemoeienis zou zich moeten beperken tot de veiligheid van de prostituees en van de klanten. Daarvoor ging zijn fractie steeds.
Hij wees steeds op datgene wat nu gebeurt. Zijn voorspelling is uitgekomen. Hij noemt de fracties die hij verantwoordelijk acht voor de verspilling van zevenen-eenhalf miljoen euro gemeenschapsgeld.
Anderhalve maand geleden riep Stadsbelang Utrecht samen met DENK op om het besluit in te trekken om tot raamprostitutie te komen en een plan te maken voor de prostituees. Dat werd door de partijen die hij zojuist noemde afgeserveerd, maar nu is dit deels in uitvoering gebracht door het college. Er komt een voorstel voor de toekomst van sekswerkers in Utrecht. Daarvoor wordt zelfs Winnie Sorgdrager ingevlogen, de Minister van Staat. Stadsbelang Utrecht zal volgende week 25 november zo mogelijk gezamenlijk met DENK, CDA, PVV, SP en de Utrechtse VVD een rerun voorstellen van de twee weken geleden ingediende motie tot het definitief schrappen van het Zandpad als ontwikkellocatie als enige prostitutievoorziening in Overvecht. De indieners hopen dat de rest van de raad deze motie zal kunnen steunen.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) probeert welwillend te luisteren naar de heer Bos. Zij is het op zich eens met een deel van zijn analyse, namelijk dat dit in principe zou moeten werken als een normale markt. Tegelijkertijd is te zien dat dit niet helemaal functioneert juist door de beperkingen die de overheid oplegt. Zij vraagt zich af of de heer Bos wellicht suggesties heeft hoe deze sector meer te normaliseren.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) bevestigt dat het hier gaat om een hele normale sector. Het enige probleem in deze casus is dat de sector geen grondpositie heeft. Wanneer financiering voor gebouwen aangetrokken wordt, wordt dan gesproken over rente van opstal. Die rente van opstal is praktisch niet op een goede manier te financieren zonder de exploitatie geweld aan te doen. Hij geeft een voorbeeld van een vereniging die daarmee ook te maken heeft. In een dergelijke situatie zou de gemeente zich moeten beperken tot het reguleren van de activiteiten die plaatsvinden om te voorkomen dat het criminogene karakter van de sector de overhand gaat krijgen.

Hij wil duidelijkheid bieden naar de inwoners, naar de politie, hij wil dat het bestuur handelt vanuit het oogpunt van beheersbaarheid. Hij wil duidelijkheid bieden naar hulpverleners en naar de prostituees zelf. Hij noemt dat laatste als mogelijk het belangrijkste. Met een voorstel voor de toekomst creëert de overheid nog meer duidelijkheid. Zijn fractie steunt dat, zeker kijkende naar wat hij leest in de brief van het college waarin het college zich richt op veilige werkomstandigheden, op zo mogelijk vergunde thuiswerkplekken. De hele markt is veranderd, zo benadrukt de heer Bos. Hij duidt op de moeilijkheidsgraad van de businesscase.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) hoort de heer Bos een analyse maken van de veranderde markt, en thuiswerk. Zij vraagt of de heer Bos het met haar interessant vindt om die analyse te vragen aan de expertcommissie; waardoor zijn deze veranderde situatie en veranderde behoeften ontstaan?
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) antwoordt bevestigend en is daarover zeer enthousiast. Hij benadrukt in zijn eigen woorden hiernaar gevraagd te hebben. Hij heeft de indruk dat die vraag is overgekomen.
Hij vervolgt zijn inbreng in zijn termijn. Hij wil af van het Zandpad als locatie voor de prostitutie vanwege de zeveneneenhalf miljoen euro verlies; de gemeente zal (voor een deel) het geleden verlies moeten terugverdienen op deze prachtige locatie. Hij realiseert graag daar een betaalbare woonvoorziening voor ouderen. Hij spreekt over een “Knarrenhof” voor ouderen uit Overvecht, Zuilen, Ondiep in de buurt met ruimte voor ontmoeting en zorg dichtbij.
Mevrouw Sasbrink (Partij voor de Dieren) is er voorstander van deze locatie nog niet af te schrijven voor deze functie. Zij vraagt of Stadsbelang zich realiseert dat op deze locatie heel veel natuur is verdwenen, waaronder 200 bomen. Deze locatie is niet geschikt voor een woonfunctie vanwege het tankstation en de rioolzuivering. Zij stelt voor de natuur terug te laten keren wanneer het hier niet lukt met de seksbestemming.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) is het daarmee niet eens. Woningbouw zou zijns inziens daar goed op zijn plaats zijn. Dat betekent iets. Daarvoor moet het stadsbestuur zijn best doen. Dat vergt ook behoorlijke investeringen.
Mevrouw Sasbrink (Partij voor de Dieren) vraagt hoe dan om te gaan met de milieuzonering; waardoor denkt Stadsbelang dat woningen daar überhaupt nog mogelijk zijn daar.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) is ervan overtuigd dat daar een prima verblijfsgebied is waar woningen goed te realiseren zijn.
Mevrouw Assen (PvdA) merkt op dat de huidige omwonenden rond de waterzuivering daarover anders denken. Zij vraagt zich af hoe heer Bos die woningen met hoge kwaliteit gaat realiseren.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) herhaalt daarvan overtuigd te zijn.
Hij vervolgt zijn inbreng in zijn termijn. Hij benadrukt dat de gemeente geen marktmeester en marktpartij moet willen spelen in deze sector.
Het voorstel is dat het onderzoek betaald gaat worden uit de grondexploitatie het Nieuwe Zandpad. Dat lijkt zijn fractie een verkeerde bron. In de grondexploitatie zit wat zijn fractie betreft ook grondzakengeld. Dat moet niet aangewend worden voor veiligheidszaken, arbeidsomstandigheden en een onderzoek naar vergunningverlening voor thuiswerkplekken. De oormerking van dit geld is een totaal andere als waarvoor het college dit wil gebruiken.
Als het aan zijn fractie ligt, wordt het geld voor het onderzoek van de expertgroep uit een andere portefeuille gehaald. De heer Bos vraagt zich af of dit wellicht in een

raadsvoorstel gevat moet worden vanwege het budgetrecht van de raad. Hij krijgt hierover graag duidelijkheid en zo mogelijk een toezegging.

Punt van orde
***De voorzitter** geeft aan dat de spreektijden voor de vergadering van vandaag opgehoogd zullen worden in de schorsing naar het avonddeel van de vergadering conform de e-mail van 10 november.*

Voortzetting van het debat

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) haalt de afgelopen acht jaar aan. De ChristenUnie kon alleen instemmen met de ontwikkeling van het nieuwe Zandpad als het zo schoon, veilig en transparant mogelijk zou zijn. Wat haar betreft zet de gemeente stevig in op handhaving en goede hulpverlening. Daarbij was het voor haar fractie cruciaal dat de gemeente geen financiële garantstelling zou verlenen of op een andere manier een financiële bijdrage zou leveren aan de voorkant. Dat staat haaks op de zeer belangrijke toezichthoudende taak van de gemeente in deze branche.
De partij die dit zou gaan ontwikkelen, blijkt niet te beschikken over de benodigde financiën en dacht wellicht dat de gemeente een zeer grote financiële garantstelling zou afgeven. Daarmee zal de gemeente het volledig ondernemersrisico dragen voor de exploitatie van de raamprostitutie. Dit is niet conform de tendervoorwaarden. Daarover is uitvoerig in de raad gesproken. Die voorwaarden staan zwart op wit; dat is meer dan helder en transparant in haar beleving. De argumentatie dat deze partij deze voorwaarden mogelijk niet zou kennen, verwijst zij naar het rijk der fabelen.

Het uitgangspunt van haar fractie was dat toezicht altijd gehouden moet worden. Het ontwikkelen en faciliteren van raamprostitutie is geen kerntaak van de overheid. De vraag die nu voorligt is, wat dan nu te doen.
Wat haar fractie betreft, trekt de gemeente de stekker uit dit dossier voor de ontwikkeling van raamprostitutie op deze locatie. De kosten rijzen de pan uit door de vier mislukte tenders.
De vraag is nu wat het betekent voor de bestemming van het Zandpad. De commissie gaat zich buigen over de brede vraag wat de verandering in deze branche betekent voor het sekswerk in heel Utrecht, en niet wat deze verandering betekent voor mogelijk toekomstig sekswerk aan het Zandpad. Dat onderzoek is gehouden en de uitkomst daarvan wordt vandaag besproken.
In de brief staat dat het nieuwe Zandpad als mogelijke locatie kan dienen. Haar fractie gunt Overvecht op deze locatie iets anders. Zij is met moeite bereid de uitkomst van het onderzoek van deze commissie af te wachten. Haar fractie kan zich heel goed voorstellen dat er een hele andere uitkomst komt op de vraag naar thuiswerkende vergunde plekken, en dat dat mogelijk iets heel anders kan betekenen voor de stad Utrecht en de plekken die daarvoor komen.
Haar fractie zal pleiten voor een uitgebalanceerde samenstelling van de expertgroep. Voor de ChristenUnie is het belangrijk dat daar ook vertegenwoordiging inzit vanuit de politie en vanuit het OM en de rapporteur mensenhandel. Met betrekking tot het laatste pleit zij voor alertheid op die kant aan deze branche. Zij krijgt graag een toezegging van de burgemeester op dit punt.

Mevrouw Meerding (VVD) hoort veel overeenstemming met haar inbreng en dan zegt zij uiteindelijk dat ze met moeite de uitkomst van het onderzoeksrapport van de expertgroep afwacht om de bestemming op het Zandpad definitief weg te halen. Zij vraagt wat haar tot die keuze heeft gebracht.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) is klaar met het bieden van de mogelijkheid voor raamprostitutie op deze locatie. Daar komt haar fractie volledig overeen met de inbreng van de VVD. Zij zou heel graag het onderzoek willen afwachten; dat onderzoek betreft de brede vraag voor de hele stad Utrecht als het gaat om de betekenis van sekswerk en dat daarna mogelijk te besluiten is dat het sekswerk op het Zandpad niet meer nodig is. Dan is haar fractie de eerste die aan deze locatie een andere functie toedicht.

De heer Van Steeg (CDA) kan het betoog van mevrouw Streefland goed volgen. Ook hij ziet wat mevrouw Streefland zegt; de gemeente moet dit niet meer doen bij het Zandpad. Hij vraagt hoe mevrouw Streefland terugkijkt. Zijns inziens heeft dit te maken met de aard van prostitutie. Hij vraagt hoe mevrouw Streefland dat ziet.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) is het nadrukkelijk eens met het gegeven dat enerzijds gezegd wordt dat het een branche is waarvoor een markt is. Dat dat zichzelf ontwikkelt. Zij zou dat daar willen laten. Tegelijkertijd is ook bekend dat er een wereld omheen zit waarvoor het bestuur van de stad zijn ogen niet moet sluiten. Dat die wereld daar zit, ligt niet aan de sekswerkers. Daarvoor is de toezichthoudende rol van de gemeente. Het is niet mogelijk om te zeggen dat de gemeente zich er niet meer mee zou moeten bemoeien. Die taak moet heel serieus genomen worden. Dat is eigenlijk een hele ingewikkelde constructie.

De heer Van Steeg (CDA) vraagt of mevrouw Streefland met hem deelt dat de ChristenUnie in een onmogelijke spagaat is gekomen in deze periode.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) verwacht dat het de heer Van Steeg niet zal verbazen dat uitgebreid is gesproken over dit onderwerp in haar fractie. Dat is ook gezegd in december 2019. Op dit dossier heeft de fractie zich afgevraagd wat gedaan moet worden ten aanzien van de tippelzone. De ChristenUnie is van mening dat voor deze sekswerkers een ander perspectief nodig is dan de omstandigheden die daar zijn. Zij stelt vast dat dat gebeurd is. Als het gaat om de ontwikkeling van het Zandpad: haar fractie alleen instappen wanneer het zo schoon, veilig en transparant mogelijk is. Wat haar betreft zou er geen financiering moeten plaatsvinden aan de voorkant en ook geen overlast moeten plaatsvinden in de buurt. Daarin is een voorstel gemaakt. Van tevoren is beseft dat dit zou kunnen mislukken.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) hoort mevrouw Streefland goed: ze zegt raamprostitutie aan het Zandpad. Hij vraagt of mevrouw Streefland voor andere vormen van prostitutie op het Zandpad het besluit wil uitstellen.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) licht toe dat zij aangegeven heeft het advies van de commissie af te wachten. Ze kan zich voorstellen dat daar totaal iets anders uitkomt en dat er helemaal geen prostitutie meer nodig is op het Zandpad; haar fractie is daar zeer kritisch op. Haar fractie zal de uitkomst van de commissie heel nauwkeurig beoordelen.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) begrijpt dat hiermee mevrouw Streefland zegt "geen raamprostitutie op het Zandpad en op andere mogelijkheden houdt de ChristenUnie haar handen graag vrij.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) antwoordt dat het niet zozeer gaat om *handen vrijhouden*, maar wel om kritisch volgen en beoordelen en het besluit nemen op het moment waarop de commissie haar uitkomsten presenteert.

Hiermee rondt zij haar inbreng af in haar termijn.

De heer El Abassi (DENK) heeft in de raadsbrief kunnen lezen waarom realisatie van het Zandpad voor de zoveelste keer is afgeblazen. In deze raadsbrief wordt niets gezegd over de buurtbewoners die allesbehalve zitten te wachten op het nieuwe Zandpad. Hij spreekt wekelijks bewoners die in afschuw en angst de nieuwe ontwikkelingen omtrent het nieuwe Zandpad volgen. Zelfs een petitie met bijna 3700 handtekeningen wordt volledig genegeerd.
Hij vindt het volledig begrijpelijk dat de bewoners in Overvecht niet zitten te wachten op een prostitutiezone. Zijn fractie gaf dat al eerder aan. Raamprostitutie is een trekpleister voor criminaliteit en de veiligheid in de omgeving zal daaronder gebukt gaan, zo stelt de heer El Abassi zich voor. En dit terwijl de gemeente werkt aan veiligheid en het tegengaan van criminaliteit in Overvecht.
Nu is al sprake van een hoge werkdruk en onderbezetting bij de politie. Wanneer er al per se een plek moet komen voor raamprostitutie, dan niet in de kwetsbare wijk Overvecht. Zijn fractie heeft een flink aantal moties ingediend om prostitutie op het Zandpad te voorkomen. Tot zijn spijt waren die zonder succes.
Hij wil nogmaals uitsluiten dat het Zandpad in de toekomst een locatie zal zijn voor de prostitutie. Hij vraagt hoe het college hierover denkt nu de stad inmiddels 7 miljoen euro armer is.
Het bestuur praat vandaag over onder meer de toekomst van sekswerk in Overvecht. Een van de bezwaren die zijn fractie al jaren heeft tegen de prostitutiezone op het Zandpad, is het gegeven dat deze in de nabijheid ligt van een islamitische basisschool. In de beleidsregels voor koffieshops is opgenomen dat koffieshops niet binnen een straal van 250 meter van een basisschool gevestigd mogen zijn. Maar ook in locatieonderzoeken met betrekking tot prostitutie, is een soortgelijke bepaling opgenomen. Maar niet bij het Zandpad. Zijn fractie vraagt waarom dat het geval is. Hij verneemt graag van het college waarom deze bepaling bij het Zandpad is weggelaten.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) kent het standpunt van DENK over deze locatie. Zij vraagt of zij een opening hoort bij DENK voor andere locaties in de stad.
De heer El Abassi (DENK) kreeg deze vraag al eerder. DENK heeft nooit gezegd niet open te staan voor andere locaties.
Hij vraagt naar het standpunt van de burgemeester als het gaat om de nabijheid van een islamitische basisschool.
Hij pleit ervoor Overvecht niet de dupe te laten worden van beslissingen van het stadsbestuur.
Mevrouw Meerding (VVD) vraagt of het uitmaakt of het gaat om een islamitische basisschool of maakt het uit dat er überhaupt een basisschool zit. In dat opzicht zou geen onderscheid gemaakt moeten worden in dit verband.
De heer El Abassi (DENK) heeft bewust dit ook genoemd in zijn vorige bijdrage. Toen liet hij het woord islamitisch weg; juist omdat het niet moet uitmaken. In de beleidsregel gaat het ook om scholen, en zo hoort het ook. Hij hoopte dat hierover een vraag gesteld werd. In die zin had de toevoeging van *islamitisch* effect op dit moment.

Mevrouw Bijsterbosch (D66) betreurt het dat het bestuur terug bij af is. Deze commissie ervaart zij als een déjà vu. Dit is voor sekswerkers onverteerbaar; over

heel Nederland is het aantal veilige sekswerkplekken in het afgelopen 20 jaar afgenomen, gehalveerd zelfs.
Zij wil meer informatie over hoe dit zo mis is kunnen gaan. Hoe kan het dat bijna een jaar nadien de gemeente ontdekt dat het financiële plaatje niet klopt.
In maart 2021 viel een partij af omdat op twee criteria lager gescoord werd dan 60 punten. Is die partij nog een mogelijkheid geboden tot reparatie? Zo ja, is die benut?

Het nieuwe Zandpad moest de grote oplossing zijn voor alles. Zij stelt grote vraagtekens bij alle prostitutie op één plek. Onder dat mom werd ook de Hardebollenstraat opgekocht. Recent is de prostitutiebestemming van het pand op de Jaffastraat afgehaald. Het college had het perspectief op Nieuwe Zandpad meegewogen. Zij vraagt of het college dan zelf ook niet ziet dat het college hierin te voorbarig is geweest.

D66 was altijd duidelijk over dat er in Utrecht ruimte moet zijn voor sekswerkers, in vrijheid, veiligheid en gezondheid. Voor haar fractie is ook duidelijk dat doodleuk nog een keer tenderen niet de weg vooruit is.
Mevrouw Bijsterbosch denkt dat het zinnig is met de commissie Sorgdrager een stap terug te zetten om na te gaan wat wel de stap vooruit kan zijn. Haar fractie zou aan de commissie enkele zaken willen meegeven over financiering, locaties, behoeftes van sekswerkers en over décriminalisering.
Zonder mogelijkheden voor financiering is dit debat een clownshow. Uiteindelijk is dit steeds de crux. Zij wil de vraag meegeven aan de commissie Sorgdrager hoe de financierbaarheid voor prosititutielocaties of –panden te vergroten is. Welke rol zou de gemeente hierin kunnen nemen? Zij beseft dat dit een spannende vraag is.
Doorgaans heerst de mening dat dit een marktactiviteit is. Zij veronderstelt dat het mogelijk handig is hoe hierin banken een vroegtijdige rol te kunnen geven.
Zij heeft inmiddels haar twijfels bij de financierbaarheid vanuit de sector voor één grote locatie. Zij legt de vraag voor of kleinere partjes of meerdere plekken in de stad de financierbaarheid ten goede zou kunnen komen.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) vraagt of dit voor D66 ook het einde betekent van raamprostitutie als branche als zij voor kleine plekken gaat.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) antwoordt ontkennend. Het is niet aan haar om te bepalen of raamprostitutie de vorm is. Volgens haar is het heel goed dat de commissie aan de slag gaat. Zij hoopt ook dat de commissie met veel sekswerkers zal spreken. Zij houdt het voor mogelijk dat het bestuur op dit dossier meer gaat handelen op basis van feiten.
De heer Van Steeg (CDA) begrijpt uit de inbreng van mevrouw Bijsterbosch dat zij nooit enthousiast was over het plan voor het Zandpad.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) antwoordt dat de heer Van Steeg dat niet goed hoort.
De heer Van Steeg (CDA) merkt op dat mevrouw Bijsterbosch een andere analyse gaf van de ontwikkeling van de markt van prostitutie.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) houdt het voor mogelijk dat het in de loop van haar betoog duidelijker wordt. Zij stelt zich voor dat het bestuur zich lerend opstelt. Zij kan zich voorstellen dat op dat punt D66 en het CDA elkaar vinden.
De heer Van Steeg (CDA) bevestigt dat partijen het daarover eens zijn. Ook het college zegt inmiddels dat het anders moet. Hij zou dit ook niet meer willen doen op deze plek. Hij vraagt of D66 dat deelt.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) antwoordt ontkennend.

Mevrouw Assen (PvdA) hoort mevrouw Bijsterbosch spreken over de commissie en dat het goed is dat die aan het werk gaat. Zij maakt zich zorgen over wat het stadsbestuur in de tussentijd doet. Zij vraagt of mevrouw Bijsterbosch daarop een antwoord heeft; op alle verdwenen sekswerkplekken en of in de tussentijd iets aan herstel te doen is.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) heeft ook daarover ideeën. Zij vervolgt haar betoog en stelt zich beschikbaar voor de beantwoording van vragen die daarna zijn overgebleven.
D66 wil de huidige locatie voor sekswerk niet weggooien. Haar fractie ziet geen heil in een vijfde tender waarin dezelfde uitgangspunten worden gehanteerd als de laatste. Wanneer de gemeente nu afscheid neemt van deze locatie, loopt zij het risico dat alle ruimte voor sekswerkers in de stad volledig uitsterft, met alle gevolgen vandien. Wat haar betreft kijkt het bestuur breder en inventariseert de commissie in gesprek met de branche naast deze locatie meerdere mogelijke type locaties voor sekswerk. In september zei zij al in een commissiedebat dat de huidige aanpak van *een loketje openen en afwachten* niet voldoende is in de ogen van haar fractie.

Zij wil daarbij ook een aanvulling doen. Wanneer de wens bestaat sekswerk te décriminaliseren waarover de raad onlangs een uitspraak deed, vraagt zij of voor elke vorm van sekswerk noodzakelijk is dat de locatie of het pand specifiek een prostitutiebestemming moet hebben. Graag ziet D66 dat de commissie Sorgdrager hier ook verder induikt. Het zou haar een lief ding waard zijn wanneer ook hier zonder taboe naar te kijken is. Zij krijgt hierop graag de reactie van de burgemeester.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) begrijpt deze vraag van D66; zij legt de vraag voor of de gemeente Utrecht wellicht gebonden is aan landelijke regelgeving als het gaat om vergund en onvergund.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) antwoordt dat dat juist is. Zij brengt het begrip “geitenpaadjes” in. Zij is benieuwd te vernemen of die er zijn. Zij is geen jurist. Mogelijk zijn er landelijk mensen te vinden die daarop een antwoord kunnen geven.
Mevrouw Meerding (VVD) vult hierop de vraag aan hoe dit rond veiligheid op te lossen. Onvergunde plekken zijn minder goed in beeld. Heeft mevrouw Bijsterbosch daarover al ideeën?
Mevrouw Bijsterbosch (D66) onderscheidt daarin twee afzonderlijke vragen. De ene kant is dat de vraag of iets bestemmingsplan technisch mag en aan de andere kant is het de vraag of voor iets een vergunning is verleend. Haar vraag gaat over het ruimtelijke deel. Wanneer de andere vraag ook mee te nemen is, beveelt zij dat van harte aan bij de expertcommissie.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) heeft niet echt gelezen dat het college ook in ruimtelijke zin een uitgebreid voorstel gaat neerleggen bij de expertcommissie. De vragen hebben te maken met andere aspecten: veilige werkplek, niet-vergunde thuiswerkplekken maar niet met het ruimtelijke aspect zoals de realisatie van een groot prostituéhotel. Hij vraagt wat D66 precies wil.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) brengt de discussie in september onder de aandacht; los van raamprostitutie zijn er maximaal zes vergunningen mogelijk voor privéhuizen, clubs, massagesalons. In theorie zijn er zes vergunningen uit te geven, maar Utrecht heeft geen 6 plekken waar dat mogelijk is. Daarin zit de ruimtelijke vraag: hoe dit mogelijk te maken.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vindt dit een interessante gedachte van D66. Te denken is aan de verruiming van het aantal vergunningen. Dan is het stadsbestuur

aan de lat voor het stellen van kaders. Hoeveel meters verwijderd van een school? Hoe is de veiligheid te borgen? Et cetera. Dan bepaalt het stadsbestuur de regels. Hij vraagt of D66 op dat spoor zit.

Mevrouw Bijsterbosch (D66) kan zich voorstellen dat een prostitutiebestemming met een grote uitstraling op de omgeving, bijvoorbeeld door veel verkeer dat er op afkomt, specifiek opgenomen moet worden in een bestemmingsplan. Zij is er benieuwd naar of kleinschaliger werkplekken waar de voorbijganger niets aan ziet, een prostitutiebestemming nodig heeft.

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat het exploitatiemodel waarvoor het bestuur nu bijeen is, raamprosititutie is. Raamprostitutie is heel iets anders dan een club, een privéhuis of bij mensen thuis in een vergunde kamer. Dat betekent dat een hele andere aanvliegroute nodig is als die bij *de fast moving consumerservices* die raamprositutie is. De verkeersaanzuigende werking bij raamprostitutie is er niet bij een club of bij een privéhuis.

Mevrouw Bijsterbosch (D66) is het daarmee eens. Zij licht toe te proberen het verhaal breder te trekken. Zij beschouwt de opdracht aan de expertcommissie ook als breder. Zij refereert hierbij aan het debat in september.

Zij vervolgt haar inbreng in haar termijn met te pleiten voor ruimte aan verandering in de seksbranche. Bijna geen enkele sector is zo gereguleerd met zoveel specifieke regels als de seksbranche. Daardoor loopt haars inziens de overheid vaak achter de feiten aan. Het zou fijn zijn wanneer de expertcommissie mengvormen van verschillende vormen van sekswerk onderzoekt. De vraag is dan hoe veranderende manieren van werken zo legaal en zo veilig mogelijk te maken als overheid; manieren die soms al lang bestaan of waaraan al lang behoefte is in het sekswerk.

Het sekswerkdebat blijft tot haar spijt vaak feitenvrij. Vaak graven politieke partijen zich in, in morele posities zonder daadwerkelijke interesse in hoe de sector werkt en hoe de veiligheid het beste te bevorderen. Zij ziet de ingestelde expertcommissie ook als een kans om meer feiten in de uiteindelijke afweging te krijgen. Aan welke vorm van sekswerk is behoefte bij sekswerkers? Thuiswerken moet wat D66 betreft veiliger. Maar niet elke sekswerker ziet thuiswerk als fijne of reële optie. Zij ziet ook graag meer inzicht in of thuiswerk nu noodgedwongen is door het gebrek aan locaties of dat er een behoefte is die losstaat van de beschikbaarheid van locaties. Zij verneemt graag iets meer over de verhoudingen van het aantal sekswerkers dat graag thuiswerkt en het aantal sekswerkers die dat liever elders doen wanneer zij daartoe elders de mogelijkheid krijgen.

Het wachten is nu op de formatie van een nieuw kabinet. Utrecht kan niet afwachten. Wat doet het gemeentebestuur van Utrecht in de tussentijd om bij te dragen aan het tegengaan van discriminatie van sekswerkers als het bijvoorbeeld ook gaat om het krijgen van leningen en verzekeringen. Hoe loopt de lobby richting Den Haag voor volledige décriminalisering van sekswerk waartoe D66 namens heel veel partijen in de raad opriep. Wat doet Utrecht in de tussentijd voor de veiligheid en gezondheid van sekswerkers zolang er geen zicht is op nieuwe werkplekken?

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) vraagt wat D66 gaat doen als het gaat om de criminele kant van de sector. Zij hoorde D66 daarover niet spreken. Zij krijgt daarop graag nog een reflectie.

Mevrouw Bijsterbosch (D66) heeft mogelijk een verkeerde indruk gewekt. Uiteraard is zij niet waardevrij. Ook haar betoog is ideologisch. Zij constateert dat het bestuurlijke gesprek, ook landelijk, over sekswerk vrij feitenarm blijft. Zij betreurt dat, terwijl zij hierin wel een morele posities inneemt.

De heer Van Deún (PVV) stelt drie punten aan de orde: (1) het proces rondom het Zandpad, (2) de instelling van de expertcommissie en (3) een aanzet richting de mogelijke legalisatie van deze sector en de mogelijke ondersteuning ervan.
12 september 2019 vond zijn eerdere bijdrage plaats. Op die avond gaf hij kort en bondig aan wat de PVV vond van deze zaken. Hij adviseerde het college dit de prullenbak in te gooien.
Ook hij heeft gezegd dat sekswerk een legale branche is. De PVV heeft niets tegen sekswerkers. De PVV ziet hen als een normale beroepsgroep. Dat betekent dat de PVV ze als gewone werknemers wil behandelen. Dat doet het bestuur van de stad niet wanneer het de locatie het Zandpad en alles eromheen faciliteert met gemeenschapsgeld. Hij hoort nu niet meer terug wat voorbijkwam in de Raadsinformatieavond, behalve in de bijdrage van de heer El Abassi van DENK. Hij noemt in dit verband de ruim 4000 handtekeningen van bewoners uit Overvecht die tegen de locatie waren. De bewoners verwachtten daar overlast. Sekswerk is dan misschien wel legaal maar kwetsbaar. Sekswerk is soms verbonden met criminaliteit, maar niet altijd. Uitbuiting, mensenhandel, overlast, kwam vandaag niet aan de orde. De vraag is dan of de overheid dat moet legaliseren en faciliteren. Zijn antwoord daarop is ontkennend. En zeker niet wanneer het advies van Justitie en politie negatief is.
Mevrouw Assen (PvdA) vraagt naar de waarde ervan dat sekswerk een legaal beroep is.
De heer Van Deún (PVV) bevestigt dat sekswerk een legaal beroep is. Dat betekent niet dat de gemeente dat zou moeten faciliteren. Hij attendeert op de gemeenten rondom Utrecht en hij neemt Nieuwegein als voorbeeld. Daar is een uitstekende club al jaren aan het werk, niet gefaciliteerd door de overheid. Dat is de markt. Zij zijn gevestigd op een industrieterrein, de Liesbosch. In Maarssen gaat het ook zo aan de Gageldijk. Hij kijkt naar Woerden met drie vestigingen in de markt. Dat wordt gefaciliteerd; er is toezicht vanuit de wijkagenten. Maar niet een voorziening die gefaciliteerd wordt door de gemeente Utrecht met 7 miljoen euro.
Hij vervolgt zijn inbreng in zijn termijn. Met betrekking tot toezicht gaat het om 30 fte politie; die is ook ergens anders in te zetten. Een van de voorwaarden van de politie was de registratie. De gemeente is tot het uiterste gegaan tot aan de Raad van State, en de gemeente Utrecht kreeg ongelijk. Dit plan had het stadsbestuur niet moeten doen. Hij adviseert het college hiermee te stoppen en het over te laten aan de markt.
Zijn tweede punt betreft de expertcommissie. Hij is op zich blij met een commissie. Hij had daarover willen meepraten in deze raad. Het college passeert de raad. Het gaat geld kosten. De gemeenteraad gaat over het geld. Hij heeft niet het gevoel nu inbreng te kunnen leveren aan de commissie. Wordt dit een feestje van D66 met een D66-ideologie? Mevrouw Sorgdrager is lid van D66. Hij zou graag de commissie een aantal punten willen meegeven die zij ook zou kunnen onderzoeken.
De prostitutie vindt momenteel plaats vanuit huizen. Hij legt de vraag voor waarom het stadsbestuur dat niet legaliseert. Waarom stelt het stadsbestuur geen regels vast dat mensen die op een adres wonen en daar al jarenlang zijn ingeschreven het vak mogen uitoefenen. Dit zou zijn voorstel zijn op korte termijn. Mogelijk moeten er andere dingen gebeuren op de lange termijn. Mogelijk komt de expertcommissie daarmee.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) dankt de PVV voor deze tegemoetkoming. Ook zij denkt dat iedereen wil voorkomen dat vanuit de angst om uit huis gezet te worden

sekswerkers geen aangifte doen. Daarnaast is nog wel meer nodig. Zij vraagt of de heer Van Deún dat eens is met D66.

De heer Van Deún (PVV) antwoordt bevestigend. Er zijn nu zes vergunningen voor grote projecten. Die komen niet allemaal tot stand. Er zal ook een vraag zijn. Hij benadrukt dat aan de markt te willen overlaten. Dat is het standpunt van zijn partij. Hij adviseert het college te beginnen met de dames die uit huis werken. Thuiswerken is in coronatijd heel normaal; waarom dan niet voor deze beroepsgroep?
Hij rondt hiermee zijn bijdrage af.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) merkt op dat de PVV de partij is die zegt dat volgens de regels gewerkt moet worden. Voor thuiswerk is een vergunning nodig. Zegt de PVV hiermee dit niet meer van de thuiswerkers te vragen? Hoe moet dit gerealiseerd worden?

De heer Van Deún (PVV) antwoordt op te roepen tot legalisering. Dat moet met een vergunning. Dan is daarop ook toezicht en handhaving mogelijk. Dan is ook bekend waar dit plaatsvindt in de stad. Hoe dit te doen, is uitwerking. Hij benadrukt het belang ervan het mogelijk te maken.

Mevrouw Van Mil (Student&Starter) vergelijkt dit project met de Uithoflijn. Op korte termijn is in Utrecht behoefte aan nieuwe plekken voor sekswerk. Het sekswerk in Utrecht duikt de illegaliteit in omdat er veel plekken zijn opgeheven. Ondertussen groeit de stad; maar het aantal plekken voor sekswerk blijft afnemen. Haar fractie vindt zelfreflectie van de gemeente over de mislukte tender ontbreken in de raadsbrief aan de gemeenteraad. Zij vraagt zich af hoe het mogelijk is dat vier tenders mislukt zijn, en dat de garantstelling zo laat aan het licht kwam toen alles in kannen en kruiken leek te zijn. Zij vraagt uitleg van de burgemeester over de totstandkoming van de miscommunicatie.
Het mislukken van de tender betekent voor haar niet dat het bestuur zich moet neerleggen bij het mislukken van het sekswerk in Utrecht. Haar fractie is heel blij met de erkenning van de gemeente over de verschuiving van traditionele vormen naar onlinevormen. Zij refereert aan eerdere inbreng van haar fractie in een andere commissie. Zij kijkt uit naar het rapport van de expertise commissie. Zij adviseert het college alle vormen te onderzoeken en de behoefte daaraan.
Zij heeft jarenlang gepleit voor een plek voor sekswerkers in Utrecht. Aangezien het Zandpad in de afgelopen tijd nog steeds voor mogelijk werd gehouden, ook als compensatie voor sluitingen, is zij meegegaan met die sluitingen. Daarom is het lastig om te zien dat het is mislukt. Zij erkent dat het een lastige casus is. De belofte van ruimte voor iedereen lijkt nu niet waargemaakt te worden.
De vraag is wat meegenomen wordt van de mislukte tenders. Mogelijk moet het bestuur zich niet meer inzetten op die ene oplossing het Zandpad, maar moet het bestuur zich richten op meerdere locaties in de stad. Momenteel zijn slechts drie van de zes te vergeven vergunningen in gebruik. Heeft de gemeente hierin een te passieve houding? Weten mensen dat ze van de vergunningen gebruik kunnen maken? Zij legt de vraag voor of het bestuur de potentiële mogelijkheden voldoende benut. Is er mogelijkheid sekswerkers meer te verspreiden over de stad?

De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat er wordt uitgegaan van aanbodgerichte markt, terwijl een vraagsturing beter zou kunnen werken. Dan ligt het initiatief niet bij de gemeente, dan ligt het initiatief bij de prostituee die thuis een veilige werkplek wil realiseren die zogenaamd te vergunnen is. Student & Starter spreekt

over de gemeente als degene die voor die plek moet zorgen. Hij oppert de suggestie de initiatiefnemers in staat te stellen een plek te realiseren.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) houdt eraan vast dat een deel van de verantwoordelijkheid bij de gemeente ligt. De gemeente kan de vergunningen afgeven voor een daadwerkelijke seksbestemming. Zij erkent dat de verschuiving plaatsvindt. Zij vindt dat ook gekeken moet worden naar sekswerk in verschillende vormen.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) pleit ervoor om als gemeente met een andere mindset de toekomst in te gaan waarbij nagegaan wordt hoe zij de initiatiefnemer kan faciliteren.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) denkt dat hier een stuk ontbreekt. Zij vraagt zich af of het bestuur een goed beeld heeft van de vraag die momenteel bestaat. Momenteel is alleen een beeld van wat legaal plaatsvindt. Zij hoopt dat de expertisecommissie de werkelijke vraag boven water kan halen.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) pleit voor een “ja, mits-houding” daarin om daarin te slagen.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) heeft de indruk dat Stadsbelang Utrecht en Student & Starter het op dit punt eens zijn: nagaan wat de gemeente kan met de initiatieven. Zij vervolgt haar inbreng in haar termijn.
Zij vraagt zich af hoe de gemeente succesvol opereert wanneer aan het Zandpad toch een of andere seksbestemming wordt gegeven; zij vraagt een toelichting van de burgemeester.
Zij vraagt de expertcommissie te erkennen dat sekswerk een legaal beroep is. Zij vraagt die commissie ervoor te zorgen dat sekswerkers hun beroep veilig kunnen uitoefenen, ervoor te zorgen dat er plek is voor verschillende vormen van sekswerk en dat Utrecht weer ruimte geeft aan iedereen, dus ook aan de sekswerker.

De heer Van Steeg (CDA) vindt het goed dat vandaag gesproken wordt over de stopzetting van de tender met betrekking tot het Zandpad. Dat was een uitdrukkelijke wens van het CDA. Hij roept op definitief te stoppen met het Zandpad, met te werken aan de prostitutiezone in Overvecht.
Dat het niet zou gaan werken is nu tot zijn spijt werkelijkheid geworden. Hij vraagt de burgemeester terug te kijken naar het proces zoals dat is gelopen. Het is vreemd dat het niet lukt na een zo lang lopende tender. Onduidelijkheid is er gerezen over de garantstelling. Hij vraagt wat dit zegt over de betrouwbaarheid van de partijen. Moet de gemeente samenwerken met een dergelijke partij? Hij vraagt de reactie van burgemeester hierop.
Hij was er verbaasd over dat de raad zich niet eerder heeft kunnen uitspreken over de expertcommissie. De commissie zal met een breed perspectief kijken. Ook hier is te merken dat het debat gepolitiseerd is. Hij ziet ook graag mensen zitting nemen in die commissie van een andere kleur dan de bekende kleuren. Hij krijgt daarop graag de reactie van de burgemeester.
Hij is er voorstander van met de VVD de 20 fte handhaving elders in de stad in te zetten. Hij hoopt dat de burgemeester dat wil toezeggen.
Mevrouw Assen (PvdA) vraagt waar de prostitutie dan wel gevestigd moet worden wanneer het CDA tegen deze locatie is.
De heer Van Steeg (CDA) beseft dat prostitutie niet weggaat. Hij noemt het een legaal beroep maar niet een normaal beroep. Hij is benieuwd naar de analyse van de expertcommissie. Hij vindt dat de overheid er niet te dicht tegenaan moet gaan zitten. Hij pleit ervoor niet op deze weg door te gaan.

Mevrouw Assen (PvdA) vindt de mislukking van de tender enorm teleurstellend en zorgwekkend. Het bestuur lijkt verder weg dan dichter bij de realisatie van schone, veilige en transparante werkplekken voor sekswerkers. Het gaat erom dat sekswerk een legaal beroep is dat al jaren vrijwel nergens in de stad legaal uit te oefenen is. Dat zal nu nog langer duren. De PvdA vindt dat niet uit te leggen. Zij vraagt of de burgemeester die mening deelt. Zij wil in dit debat antwoorden op de vraag hoe deze tender toch kon mislukken na het positieve nieuws in juni. Zij wil nagaan hoe richting de toekomst de sekswerkers zo snel mogelijk in Utrecht veilig hun werk kunnen doen.
Het is serieus tijd om plan B te gaan verkennen. Zij wil weten hoe zij de raadsbrief moet lezen waarin het gaat om de toename van online thuiswerk door sekswerkers onder andere als gevolg van corona. Dat klinkt in haar oren bijna als *vooruitlopen op de realisatie van minder sekswerkplekken in Utrecht*.
Haar fractie wil aangeven te weten en te snappen dat er ook mensen blij zijn wanneer het nieuwe Zandpad er niet komt omdat zij een toename van overlast vrezen. Haar fractie is ervan overtuigd dat door goed toezicht en hulpverlening overlast te voorkomen is. Daarnaast is sekswerk een legaal beroep dat nu amper uit te oefenen is. Zij vindt dat onacceptabel met het oog op de gezondheid en veiligheid van sekswerkers. Tegelijkertijd zei ook de PvdA dat deze tender moest lukken. Haar fractie is er geen voorstander van concessies te doen in de eisen en opnieuw te tenderen. Dat lijkt haar gezien de tegenwerkende financiële regelgeving niet zinvol. Welke lobby voert de burgemeester daarover richting Den Haag? Van sekswerk een legaal beroep maken lijkt nog niet zo gemakkelijk. Zij refereert aan de uitzending van Pointer van drie weken geleden: slechts in drie gemeenten in Nederland is in bepaalde situaties thuiswerk legaal gemaakt. Daarom vraagt zij de burgemeester naar alternatieven. Ziet zij zoals de PvdA en andere partijen dat kleinschaliger sekswerkplekken kansrijker zijn, juist gezien de financiële beperkingen bij grote exploitatie?

Haar fractie staat ervoor dat dit college zo snel mogelijk alles op alles zet om werkplekken te bieden voor raamprostitutie en andere vormen omdat op online prostitutie (thuiswerk) vrijwel geen toezicht en zorg mogelijk zijn; zij verneemt graag wanneer de burgemeester daarvoor andere oplossingen ziet. In de uitzending van Pointer werd zij erover geïnformeerd dat thuiswerk vrijwel altijd *illegaal* betekent. Dat betekent niet alleen een gebrek aan toezicht, maar ook de dreiging dat iemand uit huis te zetten is. De PvdA vindt inzetten op thuiswerk op die manier geen alternatief. Zij vraagt welke kansen het college ziet nog op het Zandpad zelf, mogelijk in een andere vorm. Zij vraagt of de burgemeester met haar van mening is dat serieuze alternatieve moeten worden verkend.
De raad maakt vaker nieuwe plannen voor nieuwe gebiedsontwikkelingen. Zij vraagt of het college daar ook nog naar kijkt; of ziet zij meer in het mogelijk maken van kleinschalige prostitutie? Haar fractie staat open voor meer varianten; als de doelstelling maar is zo snel mogelijk voldoende nieuwe werkplekken te creëren. De gemeente laat sekswerkers wat haar betreft al veel te lang in de kou staan met alle gevolgen vandien.

Mevrouw Sasbrink (Partij voor de Dieren) is erover zeer teleurgesteld dat deze tender is afgebroken. Bij de sluiting in 2013 kwamen meer dan 300 mensen zonder werkplek te zitten. Die moeten nu nog langer wachten op een veilige vaste plek. Zij

begrijpt het gegeven van de huidige situatie waarin juridisch geen andere mogelijkheid was. Dat neemt haar teleurstelling niet weg.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) vraagt zich af of mevrouw Sasbrink en anderen een beeld hebben van de aantallen prostituees van Utrechtse origine of uit het verzorgingsgebied die nu feitelijk zonder emplooi zitten of nog over zijn. Er waren ook veel Oostblokkers bij.
Mevrouw Sasbrink (Partij voor de Dieren) heeft die cijfers nu niet. Zij kan zich voorstellen dat deze mensen niet acht jaar lang op de bank hebben gezeten en dat die ergens anders terecht zijn gekomen. Maar die hebben nog steeds niet die veilige werkplek in Utrecht en die moeten daarop nu nog langer wachten. Zij vervolgt haar inbreng in haar termijn.
Voor haar fractie hangt het Zandpad direct samen met natuurvernietiging. Zij denkt aan de honderden bomen die gesneuveld zijn. Zij vraagt zich steeds meer af of dat nodig was en waarom de motie Kappen met Kappen niet gehanteerd is. Die kaalslag heeft plaatsgevonden. En nu gaat het om de vraag of een plek voor prostitutie hier te realiseren is en of dit het kappen waard was. Zij legt de vraag voor waarom het zo gelopen is.
Ondertussen ziet zij de kosten oplopen door deze mislukte tender en daar weer bovenop het juridisch gedoe eromheen. Zij vraagt zich af of dit moet worden terugverdiend met een volgende tender en of het eerlijk is dit steeds te laten oplopen en door te berekenen. Zij vraagt hoe het college daarover denkt.
In de brief wordt gesignaleerd dat er een verschuiving is van traditioneel locatiegebonden naar onvergund en bemiddeld via internet. Wanneer die beweging er is, begrijpt zij de logica dat te faciliteren. Haar fractie maakt zich hierover ook zorgen; zij vraagt zich af of deze verschuiving voor alle sekswerkers een eigen keuze is en of dit voor iedereen aan de orde is, of dat er nog steeds een groep is die wel gebaat is bij een vaste locatie. Hoe is ervoor te zorgen dat het onvergund en geen vaste locatie veilig en transparant blijft. Deze twee aandachtspunten geeft zij de commissie Sorgdrager mee.
Het college doet tot haar geluk ook goede voorstellen. Zij vraagt zich af hoe het thuiswerk veiliger te maken is en hoe de positie van sekswerkers te verbeteren is en voor veilige werkomstandigheden is te zorgen.
Deze commissie gaat ook naar belemmeringen die ondernemers ervaren. Een van de vragen is het gebrek aan geschikte locaties. Er liggen veel locatieonderzoeken uit eerdere besprekingen. De negatieve impact op de omgeving is ook bekend. De locatie is niet de reden voor het stopzetten van deze tender. Geeft het bestuur nu valse hoop aan omwonenden met een nieuw onderzoek naar geschikte locaties terwijl er al locatieonderzoeken liggen? Zij vraagt de reactie van de burgemeester en wil weten in hoeverre daarover is nagedacht.
Uit de brief blijkt de samenstelling van de commissie Sorgdrager nog niet duidelijk. Het lijkt haar nuttig aan de commissie naast vertegenwoordigers van de branche ook juridische en financiële deskundigen toe te voegen. Ook bancaire kennis lijkt haar fractie een goed plan en dan met de vraag hoe eraan bij te dragen is dat een eventuele volgende tender ook juridisch en financieel succesvol kan zijn. Dan kan het nuttig zijn om niet alleen naar de recent mislukte inschrijving te kijken, maar ook te evalueren waarom al die andere inschrijvingen niet in behandeling te nemen waren.
Stel dat de commissie Sorgdrager een andere locatie geschikter vindt, bijvoorbeeld omdat een kleinere locatie volstaat, ontvangt zij graag scenario's van de toekomst voor deze locatie óf van deze commissie óf van het college zelf, gelijktijdig met het

voorstel van de commissie. Wat haar fractie betreft wordt dan ingezet op natuurherstel en compensatie op deze locatie van de 200 bomen die gekapt zijn.

Voor **de heer Wiegant** (SP) was het mislukken van deze tender geen verrassing. Hij had het de vorige keer al voorspeld. Hij vraagt hoeveel miljoenen nog in deze procedure geïnvesteerd moeten worden zonder resultaat. Hoeveel mensen in de stad had de gemeente Utrecht kunnen helpen van het geld dat hiermee gemoeid is. Hij beschouwt dit als een overschot aan wensdenken en als een gebrek aan realiteitszin.
De SP had graag gezien dat het nieuwe Zandpad al jaren geleden succesvol was afgerond. Zijn fractie was er ook oorspronkelijk voorstander van. Al een tijd is bekend dat deze tender niet werkte.
Hij is er voorstander van dat de gemeente het zelf aanpakt. Het aantrekken van partijen blijkt niet te lukken. Wat zijn fractie betreft, gaat de gemeente dit niet doen. Hij ziet weinig nut in het meenemen van de huidige locatie in het onderzoek, des te meer omdat de buurt hierop tegen is.
Zijn fractie is voorstander van het onderzoek op zich. Zijn fractie blijft van mening dat hier een taak voor de overheid ligt om prostitutie in Utrecht fatsoenlijk te faciliteren.

Mevrouw Schers (GroenLinks) vindt het mislukken van de tender een hele zure appel. GroenLinks bijt daarin liever niet. Sekswerkers bijten al 8 jaar in die appel; het spijt haar fractie dat Utrecht niet de stad is van iedereen. Dat voelt het voor haar nu ook niet.
De gemeente heeft te maken met gedeelde opvattingen hierover. De stad moet er wel samen uitkomen. Sekswerkers hebben een veilige plek nodig om te kunnen werken. Daarvoor zijn locaties nodig in de stad. Haar fractie geeft de expertcommissie het vertrouwen uit te zoeken wat te ontwikkelen is op de locatie het nieuwe Zandpad, maar zeker ook elders in de stad.
Wat haar fractie betreft gaat er wel duidelijkheid komen. Wat haar betreft mag het rapport van de expertcommissie zo concreet mogelijk zijn zodat de raad volgend jaar daar direct mee verder kan en er voor zowel sekswerkers als bewoners in Overvecht duidelijkheid komt over deze locatie.
Dat de burgemeester de raad de handschoen toewerpt om de expertcommissie aandachtspunten mee te geven, stelt zij op prijs. Een groot aandachtspunt is voor GroenLinks décriminalisering van sekswerk. Daarin sluit haar fractie aan op de opvatting van D66. Zij wenst dit terug te zien als randvoorwaarde en krijgt daarop graag een toezegging. Dat betekent voor GroenLinks dat sekswerkers een prominente vertegenwoordiging in de expertcommissie krijgen; hun vertrouwen in de werkwijze en de uitkomsten is voor haar fractie enorm van belang. Het gaat om de toekomst van hun werk. Zij vraagt hoe de burgemeester dit ziet er wat zij hierop kan toezeggen.
Zij sluit zich aan bij het punt van Student & Starter alle vormen van sekswerk mee te nemen in de visie. Ook zij vraagt of de burgemeester kan toezeggen dat de commissie geen groepen uitsluit, ook als het gaat om kenmerken als geslacht en afkomst. Zij sluit zich ook aan bij eerdere sprekers als het gaat om de gewenste sekswerklocaties en thuiswerken.
Décriminalisatie betekent voor GroenLinks dat de sekswerkplek een economisch dossier is waarbij andere beleidsgebieden zoals welzijn, veiligheid ondersteunend zijn in plaats van het veiligheidsdossier met aandachtsgebieden op welzijn en maatschappelijke ondersteuning. Haar fractie wil daarom de expertcommissie vragen na

te gaan hoe de gemeente het beleid heeft ingebed. Zij vraagt of de burgemeester kan toezeggen dit ook mee te geven in de opdracht aan de commissie. De gemeente heeft wat GroenLinks betreft een belangrijke rol in het bieden van voorwaarden voor verdere invulling van werkplekken: een toegankelijke zorg en een laagdrempelige huiskamer. Die huiskamer is er al. Daar hoort ook de bestrijding van stigma's bij. Voor haar fractie is het belangrijk dat de middelen die voor de zorg aan sekswerkers gereserveerd waren, behouden blijven. Zij begrijpt dat de subsidievoorwaarden mogelijk niet helemaal meer aansluiten bij het advies waarmee de commissie Sorgdrager zal komen. Daarom wil haar fractie een toezegging dat er nieuwe subsidievoorwaarden gedeeld worden met de raad die aansluiten bij het advies van de expertcommissie.
Zij vraagt tenslotte het college een voorstel te doen voor een stedelijke klankbordgroep die de participatie van sekswerkers inbedt bij de uitvoering van de stedelijke visie op sekswerk. Het stadsbestuur legt de verantwoordelijkheid bij deze groep. De groep die haars inziens economisch is gemarginaliseerd in de stad.
De heer El Abassi (DENK) vraagt wat GroenLinks ervan vindt dat dit plaatsvindt in de nabijheid van een basisschool.
Mevrouw Schers (GroenLinks) refereert aan de discussie in 2019.
De heer El Abassi (DENK) weet zich te herinneren dat GroenLinks daarover niet heeft gesproken in 2019. Hij krijgt graag antwoord van GroenLinks. Wanneer GroenLinks niet antwoordt, stelt hij een vervolgvraag: in ander locatieonderzoek wordt wel aangegeven dit niet te realiseren in de buurt van een school. Hij vraagt of GroenLinks kan uitleggen waarom dit hier specifiek anders is.
Mevrouw Schers (GroenLinks) wil niet in herhaling vallen. Zij weet zeker dat deze vraag haar is gesteld in 2019. De tender is nu mislukt. GroenLinks pakt de handschoen aan om verder te kijken. Als van het Zandpad toch gezegd wordt dat het een geschikte locatie is voor sekswerk in een bepaalde vorm, is haar fractie bereid daarnaar te kijken. Zij bevestigt dat er een basisschool in de buurt zit. In de ogen van haar fractie zit op sekswerk geen taboe.
Zij weet dat er mensen zijn die vanuit opportunisme zich met criminele oogmerken mengen in de branche. Haar fractie vindt dat zeer zorgelijk. Haar fractie ziet dat niet als een gevaar voor de basisschool. Die school is open op schooltijden. Sekswerkers zijn soms ook moeders en hebben kinderen op school; niet te stellen is dat die belangen helemaal tegenovergesteld zijn.
De heer El Abassi (DENK) brengt onder de aandacht dat de politie hiervan iets vindt. Daarnaast heeft het stadsbestuur in elk locatieonderzoek de afstand tot een school wel is meegenomen. Juist hier op het Zandpad laat het college dit daarbuiten en neemt het college die school niet op. Waarom is die uitzondering gemaakt?
Mevrouw Schers (GroenLinks) refereert aan de discussie in 2019. Ook het college heeft daarover destijds gesproken. Haar fractie wil nu verder kijken. Mogelijk is op een later moment hierover verder te spreken wanneer het aan de orde is.
Zij vervolgt haar inbreng in haar termijn met in te gaan op de klankbordgroep. Bij de afgelopen tender heeft participatie plaatsgevonden van sekswerkers. Dat kwam volgens GroenLinks ten goede aan het proces; zij vindt dat het tijd is om daarvoor een officiële en structurele vorm te vinden. Zij krijgt hierop graag een toezegging.
De heer Van Steeg (CDA) vraagt naar de analyse van GroenLinks van het mislopen van de tender.
Mevrouw Schers (GroenLinks) verwijst naar de brief van het college. Zij uit haar spijt daarover.

De heer Van Steeg (CDA) hoort de ChristenUnie en D66 zeggen dat dit niet een plan is dat in de praktijk kan werken. Of dat de markt zo ver is ontwikkeld dat de opzet anders moet. Hij vraagt hoe GroenLinks daar naar kijkt. Is het plan dat er lag niet juist het probleem?
Mevrouw Schers (GroenLinks) merkt op dat de visie van D66 een andere was dan de heer Van Steeg nu te berde brengt. Zij vindt dat daar verschillend naar te kijken is; de vraag is te stellen of een dergelijke grote locatie haalbaar is. Zij vindt dat de commissie deze vraag kan meenemen. Zij wacht het onderzoek af.
Mevrouw Meerding (VVD) bespeurt twijfel bij GroenLinks. Zij vraagt of het Zandpad nog steeds de voorkeurslocatie is voor deze fractie. Of zegt mevrouw Schers dat het net zo goed een andere locatie kan zijn of misschien wel liever een andere locatie?
Mevrouw Schers (GroenLinks) vraagt of mevrouw Meerding dan een locatie op het oog heeft voor een groot aantal werkplekken.
Mevrouw Meerding (VVD) antwoordt bevestigend – of voor sekswerk in het algemeen. Zij vraagt of het resultaat van de commissie op het Zandpad moet uitkomen of op een andere locatie.
Mevrouw Schers (GroenLinks) had in haar inbreng al gezegd dat het Zandpad aangewezen is als locatie waar sekswerk kan; daar staat GroenLinks nog steeds achter. Zij wil niet vooruitlopen op het advies van de commissie als het gaat om de vorm en het aantal werkruimten. Wanneer andere locaties geadviseerd worden, wil zij zeker ervoor zorgen dat er vergunningen komen voor andere locaties. Wanneer dan de locatie voor Het Nieuwe Zandpad niet meer nodig is, wil haar fractie daar serieus naar kijken.
De heer El Abassi (DENK) vraagt GroenLinks of de commissie rekening moet houden met de afspraken die gemaakt zijn met de punten centraal: wonen, leefomgeving, veiligheid, welzijn en gezondheid en meedoen. Hij vraagt of GroenLinks het met zijn fractie eens is daarmee rekening te moeten houden, zeker gezien het veiligheidsaspect.
Mevrouw Schers (GroenLinks) gaat ervanuit dat ambtenaren ook over de schouders kijken van hun collega's en ook daarover zullen spreken en van daaruit een goed voorstel zullen doen.
De heer El Abassi (DENK) merkt op dat ambtenaren uitvoerend werk doen. Hij vraagt of GroenLinks van mening is dat het bestuur de opdracht moet meegeven aan de ambtenaren vooral rekening te houden met het gegeven dat Overvecht veiliger, toegankelijker, en met minder criminaliteit moet worden. Hij refereert aan de afspraken Samen voor Overvecht. Hij vraagt of GroenLinks het met hem eens is.
Mevrouw Schers (GroenLinks) herhaalt haar inbreng. Zij voegt toe dat sekswerk en Samen voor Overvecht elkaar niet per definitie uitsluiten en elkaar mogelijk kunnen aanvullen. Daarin loopt zij niet vooruit op de manier waarop dit georganiseerd moet worden. Thuiswerk vindt al plaats op Overvecht. Daaruit concludeert zij dat het mogelijk is.
De heer Van Steeg (CDA) houdt hiermee moeite. Het Zandpad is met hand en tand verdedigd in de afgelopen jaren door de coalitiepartijen. Nu zeggen de coalitiepartijen dat er onderzoek te doen is en dat zij er nog open naar kijken. Hij vraagt wat het is. Is mevrouw Schers nog steeds enthousiast over het Zandpad of is de markt zo veranderd dat een onderzoek gedaan moet worden om het helemaal opnieuw in te vullen.

Mevrouw Schers (GroenLinks) verwijst naar het begin van haar betoog: dit is een zure appel. Zij had liever gezien dat de tender was gelukt. Dat geldt ook voor het college.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) merkt op dat GroenLinks niet door de zure appel heen wil bijten. Pas als het onderzoek gereed is, zal deze fractie een besluit nemen met betrekking tot het doorbijten van de appel het afserveren van de locatie Zandpad wanneer het voorstel daartoe gerede aanleiding geeft. Hij vraagt of dit juist is.
Mevrouw Schers (GroenLinks) antwoordt dat wanneer uit het onderzoek een zoete appel komt, zij door die zure appel heen zal bijten richting de zoete.

De beantwoording
Burgemeester Dijksma gaat eerst in op het mislukken van de tender met het geven van een reflectie. Daarna gaat zij in op de bestemming/de locatie. Vervolgens de financiën, dan de expertcommissie en tenslotte op de toekomst van het sekswerk, hoe breed daar naar te kijken en de lobby.
Zij sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Schers dat dit een proces/dossier is dat voorlopig alleen verliezers kent. Niet alleen vanwege de kosten maar vooral ook omdat velen de hoop hadden gevestigd op een ontwikkeling van een locatie met legale sekswerkplekken in Utrecht. In Utrecht zijn eerder minder dan meer plekken gekomen. Dat is voor deze branche en de betrokkenen erg zuur. Het college ziet dat zeker mét de raad. De burgemeester betreurt het dat deze tender te goed was om waar te zijn. Bij de inschrijving van de Stichting Huisvesting het Nieuwe Zandpad, leek op basis van de ingediende documenten dat de stichting over de financiële middelen beschikte om de ontwikkeling te kunnen financieren in de vorm van een lening van ABN Amro. De stichting heeft pas na de voorlopige gunning in de verificatiegesprekken aan de gemeente kenbaar gemaakt dat de bank rekende op een gemeentelijke garantstelling voor het gehele bedrag en dat dat een contractuele voorwaarde was. Op een eerdere vraag van de stichting of de gemeente bereid was tot een garantstelling, is duidelijk ontkennend geantwoord. Men heeft later ook verklaard te weten dat de gemeente niet garant zou staan. Mogelijk heeft de stichting gehoopt dat het mogelijk bleek om over voorwaarden alsnog te kunnen spreken. Dat blijkt niet het geval te zijn. De burgemeester vindt dat zuur. Daarmee eindigt de tender.
Mevrouw Bijsterbosch opperde de mogelijkheid om met een eerder afgevallen kandidaat door te spreken. De burgemeester zet uiteen dat dat onderhands mogelijk is. Daarmee zou de gemeente bijna onmiddellijk in een vijfde marktverkenning terecht komen. Dan ontstaat een nieuwe tender met een buitengewoon ongewisse uitkomst. Want dan gaat het om een partij die eerder in het proces is afgevallen. Daarmee is niet zeker of een gesprek tot een succes leidt. De kans dat dat niet succesvol eindigt is behoorlijk groot. Veel van de fracties zeiden niet in een nieuwe tender terecht te willen komen. Daarmee is dat een belangrijk uitgangspunt.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) begrijpt dat er geen optie was voor een herkansing tijdens het proces.
Burgemeester Dijksma antwoordt dat formeel de gemeente ondershands in gesprek mag gaan met een afgevallen partij. Dan zou doorgegaan kunnen worden naar een vijfde marktverkenning. Dan moet de gemeente zeker weten succesvol te kunnen zijn. De inschatting is dat dat niet kansrijker is dan waar partijen nu gekomen zijn. De burgemeester denkt dat het ook niet verstandig zou zijn geweest. Dan was

de Boulevard of Broken Dreams alleen verlengd. De burgemeester kan zich voorstellen dat de raad dat niet wil, en het college wil dat zeker niet.
De vraag was voor het college hoe nu verder. Er is aanleiding om te denken dat de markt veranderd is. De burgemeester vindt de vraag terecht of er een grotere behoefte is aan thuiswerk vanwege een gebrek aan legale plekken of dat dat een autonome ontwikkeling is. Het antwoord daarop zal meegewogen moeten worden in de vraag die de commissie zich gaat stellen en in de gesprekken met de ervaringsdeskundigen. Een reset van het beleid is ook omdat de raad dat in september al aangaf. De wereld verandert ook snel en corona maakt ook duidelijk dat de omstandigheden waaronder mensen hun werk doen ook echt onderhevig zijn aan verandering. De uitgangspunten blijven voor het college staan: veilig, eerder de emancipatie van de individuele sekswerkers bevorderen dan dat men de onderdrukking vergroot ziet worden, een legale vorm van werk, en voldoende zorg en hulp aangeboden. Over dat laatste kan de wethouder nog iets zeggen.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) benadrukt dat de businesscase niet kan.
Burgemeester Dijksma antwoordt dat wat haar betreft deze vraag voor een deel ook voorligt bij de commissie. Daarop heeft de commissie met meerdere partijen gewezen: heeft een grootschalige vorm van sekswerk wel toekomst? Of moet dat kleiner worden georganiseerd? Het werk van de commissie moet dan afgewacht worden.
De heer Van Steeg (CDA) heeft er moeite mee dat het mislukken van de tender ertoe leidt dat de conclusie dat de wereld van het sekswerk veranderd is en dat er een nieuw onderzoek moet komen. Waar in het oude plan voor de tender sluit dat volgens de burgemeester niet aan op de nieuwe ontwikkelingen; wat is er mis met het plan dat er lag en dat ertoe leidt dat de gemeente op een hele andere manier naar prostitutie in Utrecht moet kijken?
Burgemeester Dijksma antwoordt dat de raad in meerderheid dat eerder heeft vastgesteld bij aanname van de motie van mevrouw Bijsterbosch. Het stadsbestuur grijpt het mislukken van de tender aan om het verzoek van mevrouw Bijsterbosch vervroegd vorm te geven via deze expertcommissie. In het debat in september heeft het stadsbestuur al vastgesteld dat er meer mensen zijn die thuiswerken. De burgemeester herhaalt haar overwegingen over wat dan moet worden vastgesteld aangaande het thuiswerken. Daarvoor is de expertcommissie. De burgemeester pleit ervoor de commissie haar werk te laten doen en een analyse te maken van waaraan behoefte is. Dat kan alleen door in de commissie mensen uit de branche zelf een plek te geven naast mensen die thuis zijn in de rechtszekerheid (justitie et cetera). En ook door gesprekken te hebben met mensen uit de branche zodat een en ander goed bekend is. Op basis van die analyse is dan vervolgens te beslissen wat te doen met de huidige locatie of dat de gemeente actief op zoek moet naar andere locaties voor eventuele andere vormen van sekswerk: escortbureaus, thuiswerkers, et cetera.

De commissie neemt alvast een voorschot op de uitkomst van het onderzoek door de bestemming buiten de orde te verklaren. De raad heeft daarvoor argumenten. Maar daarmee zorgt de raad ervoor dat er minder ruimte is ook voor de expertcommissie om eventueel bepaalde voorstellen te doen. De burgemeester vindt dat jammer.
De heer Van Steeg (CDA) oordeelt daarover anders. Gezien de geschiedenis moet het bestuur zijns inziens tot een andere conclusie komen. Hij deelt met heer Bos dat het plan niet kon werken en dat anders gekeken moet worden naar prostitutie, ook

volgens het college. Daarom was zijns inziens dit plan al ten dode opgeschreven ook al toen de raad hierover sprak.
Burgemeester Dijksma antwoordt dat de heer Van Steeg dan een voorspellende gave heeft. Zij denkt dat een aantal andere zaken in de tender niet goed gegaan zijn. Dat er partijen zijn die voor dit plan wilden gaan, is klaarblijkelijk; er waren meerdere inschrijvingen. De burgemeester sluit niet uit dat er voor dit plan uiteindelijk geen draagkracht is in de markt. Zij kan dat op dit moment niet concluderen. Zij vindt het dan nodig de analyse die sommige van de commissieleden vragen, erbij te pakken. Daarover is overeenstemming.
Gefilosofeerd is over mogelijke andere bestemmingen van deze locatie. Daarbij geldt dat de milieunormen momenteel zo streng zijn dat bijvoorbeeld huisvesting niet voor de hand ligt. Andere opties zoals kantoren, eventueel groen wel.
De VVD vroeg een nieuw voorstel voor toezicht. De kosten voor de expertcommissie zullen niet betaald worden uit de exploitatie van de grond. Het college zal een voorstel doen binnen het budget voor veiligheid.
Vast staat dat de minister van Staat Sorgdrager deze expertcommissie zal leiden. Het college wil vertegenwoordigers uit de seksbranche in die commissie hebben en mensen met expertise vanuit Justitie en Veiligheid. Op basis van dit raadsdebat wil het college dat samen met de voorzitter van de commissie de samenstelling van de commissie vervolmaken.
Als het gaat om de opdracht aan de commissie zal alles wat gevraagd is in deze commissie meegenomen worden. Naarmate de lading van de opdracht groter wordt, wordt Q1 als streefdatum wel onzeker. Deze commissie kan geen ijzer met handen breken.
Mevrouw Schers (GroenLinks) vraagt of het dan mogelijk is in Q1 een deelrapport te presenteren.
Burgemeester Dijksma kan dat vragen. Dat is aan de expertcommissie.
De heer Bos (Stadsbelang Utrecht) hecht aan kwaliteit en integraliteit. Wanneer de expertcommissie daarvoor tijd nodig heeft, geeft hij haar die tijd graag.
Burgemeester Dijksma vervolgt haar beantwoording met in te gaan op de inbreng van de heer El Abassi over een afstandscriterium en dat die alleen hier er niet zou zijn. Er is wel heel goed gekeken naar de wijze waarop het voorstel in elkaar zit ten opzichte van bijvoorbeeld de school; dat er geen dwang is om in ramen te kijken. Er is altijd een ruimtelijke weging. Anders dan bij koffieshops geldt hier geen afstandscriterium. Altijd wordt gekeken naar goede inbedding. Dat is hier wel degelijk gebeurd. Dat is in eerdere debatten in de raad ook uitgesproken.
De heer El Abassi (DENK) spreekt niet aan koffieshops. Het gaat over locatieonderzoeken met betrekking tot bijvoorbeeld de tippelzone in verschillende gebieden. Hij verneemt graag van de burgemeester waarom bij die locatieonderzoeken met betrekking tot tippelzones wel rekening gehouden is met het afstandscriterium als het gaat om de afstand tot scholen.
Burgemeester Dijksma zal dat nagaan.
De heer El Abassi (DENK) heeft het onderzoek voor zich. Hij zou dat willen delen met de raad. Hij heeft dit eerder aangekaart en destijds ook geen antwoord gekregen. Hij krijgt op deze vraag graag een antwoord.
De voorzitter antwoordt dat de burgemeester hierop terug zal komen en zij vraagt wanneer de burgemeester erop terugkomt.
Burgemeester Dijksma zet uiteen dat het afhankelijk is van haar ambtelijke ondersteuning. Zij vervolgt haar beantwoording met in te gaan op vragen over de

lobby. De wet die gaat over de regulering van het sekswerk is controversieel verklaard. In de gesprekken die het college voert, is het college bezig met het uit de sfeer van de criminaliteit te halen. Het college is afhankelijk in dezen van het werk van de Tweede Kamer. Dat maakt het lastig.
De burgemeester heeft enkele detailvragen van verschillende fracties niet beantwoord. Op hoofdlijnen heeft zij naar zij hoopt alle grote items aangeraakt.
Het college vindt een stedelijke klankbordgroep een goed idee. Ook lijkt haar verstandig te kijken naar subsidievoorwaarden, et cetera. Het college zal geen smaller opdracht geven aan de expertcommissie maar het brede beleid uitvragen. Naar wat de burgemeester heeft gehoord deelt de hele raad dat.

De voorzitter legt de vraag voor of de commissie antwoorden heeft gemist op gestelde vragen.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) gaat ervan uit dat het college alles wat gezegd is, gehoord heeft. Zij stelt voor dat de burgemeester schriftelijk op een rijtje zet wat zij heeft gehoord in deze bespreking. Dan weet de raadscommissie dat alles naar de expertcommissie wordt meegenomen.
Burgemeester Dijksma antwoordt bevestigend. Het college zal de opdrachtformulering delen met de raad.
Ordevoorstel
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) oppert dat het mogelijk handig is de gemiste vragen door te schuiven naar de avond.
De voorzitter stelt voor de beantwoording af te maken in de avond. De avond zal beginnen met de beantwoording door de burgemeester in dit agendapunt.
De darkrooms staan op de Agenda en anti-discriminatie staat op de Agenda en risicovolle projecten. Zij stelt voor risicovolle projecten af te voeren van de Agenda voor vandaag.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) kan zich daarin vinden.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) kan zich daarin vinden. Zij vraagt of dat effect heeft op de voortgang.
De voorzitter legt die vraag voor aan het college. Zij verneemt dat risicovolle projecten door te schuiven zijn. Zij handhaaft haar voorstel: darkrooms, anti-discriminatieagenda en het restant van de beantwoording Nieuwe Zandpad.
Zij concludeert dat dit agendapunt wordt voortgezet om 20.00 uur en schorst de vergadering omstreeks 17.05 uur.

Voortzetting beantwoording door de Burgemeester

De voorzitter mevrouw Sturkenboom, heropent de vergadering om 20.00 uur met de voortzetting van agendapunt 6.

Burgemeester Dijksma beantwoordt de vraag van de heer El Abassi over de afstandscriteria die gehanteerd zouden worden bij sommige andere situaties. Hij verwees naar de tippelzone. De burgemeester bevestigt dat omdat de tippelzone plaatsvindt in de openbare ruimte een locatieonderzoek gedaan is voor het maken van een inschatting of er sprake van overlast zou kunnen zijn. Voor woningen is daarvoor een afstandscriterium van 75 meter gehanteerd. Dat heeft men gedaan omdat de tippelzone een ander karakter heeft dan de raamprostitutie en ook de manier van vormgeving in de plannen. Ook bij het Zandpad is een locatieonderzoek

gedaan. Eén van de criteria bij het Zandpad was *Geen overlast voor de woonomgeving en de zone wordt met een hek en dichte beplanting onttrokken aan het zicht van de straat en de zone is een afgebakend terrein, heeft een duidelijke ingang.* Van buitenaf ontstaat geen dwang om in de ramen te kijken. Het is belangrijk die verschillende vormen te onderscheiden. Om die reden is er op een andere manier naar gekeken. In beide gevallen is het voorkomen van overlast voor de omwonenden wel degelijk uitgangspunt geweest.

De voorzitter stelt voor eerst nu over te gaan naar interrupties om daarna het rondje gemiste vragen te starten.
De heer El Abassi (DENK) heeft ook een aantal andere locatie-onderzoeken gevonden. Hij heeft geen locatieonderzoeken gevonden waarbij dit criterium niet was opgenomen: een afstand tot een school, tot een gebouw met een maatschappelijke functie. Hij was op zoek naar het antwoord op zijn *waarom vraag*.
Destijds is een brandbrief naar de raad gestuurd waarin de Aboe Daoed heeft gezegd dat in de periode waarin het Zandpad daar was, hinder is ondervonden van naalden, van allerlei situaties waarin de school niet verzeild wilde raken. Ook daarop heeft geen reflectie van de raad plaatsgevonden. Hij zou nu met dit in zijn achterhoofd de vraag voorleggen wat de commissie ervan vindt dat deze locatie in de buurt staat van een basisschool. Kent de burgemeester een andere situatie waarin dit het geval is, een basisschool in de buurt.
Burgemeester Dijksma krijgt het gevoel nu in een oud debat terecht te komen. Dat debat is destijds uitgebreid gevoerd. De raad heeft in dat debat ook een aantal criteria meegegeven die de raad van belang vond voor de inrichting van het Zandpad ten opzichte van het type overlast. Het heeft niet veel zin om een eerder gevoerd debat en waarin standpunten zijn ingenomen, nu over te doen.
In algemene zin is er vaker sprake van seksbedrijven in de buurt van woonhuizen of van plekken waar mensen wonen. Dit is dan het algemene antwoord wanneer het in algemene zin gevraagd wordt.
De heer El Abassi (DENK) heeft die vraag in algemene zin gesteld, en die vraag is in algemene zin beantwoord. Hij vindt dat het stadsbestuur de school tekortdoet door nog steeds niet het antwoord te geven waarom in deze specifieke situatie hiervoor niet gekozen is. Het voorbeeld is genoemd van de koffieshops. Vanuit de politie is bekend dat dit in de buurt van een basisschool een veel ernstiger geval is dan een koffieshop. Hij blijft het opmerkelijk vinden dat het stadsbestuur hiervoor kiest in deze situatie. Hij wil dit punt maken en hoeft in principe daarop geen antwoord.
De voorzitter merkt op dat de burgemeester hierop geen antwoord hoeft te geven.
Burgemeester Dijksma geeft wel een antwoord. De inbreng van de heer El Abassi is niet helemaal precies. Hij zegt dat de politie zegt dat dit sowieso veel ernstiger is. Zo heeft de burgemeester dat niet begrepen. De politie maakt zich zorgen over bijvoorbeeld mensenhandel, over de uitwassen van de criminogene kanten van het verhaal. Dat is iets anders dan de impact die dat direct op de woonomgeving heeft. Zij pleit ervoor precies te blijven in de argumentatie van de verschillende betrokken partijen.
De heer El Abassi (DENK) licht zijn inbreng toe. Wanneer gesproken wordt over veiligheidsissues de discussie niet speelt over veiligheid of mankracht bij de politie. Dat speelt hier wel degelijk. Hier is te constateren dat een prostitutiezone iets meer doet met de veiligheid van de buurt, met de veiligheid van de school dan wanneer gesproken wordt over een koffieshop. Dan blijft het vreemd wanneer bij een

koffieshop gezegd wordt niet in de buurt van een school en dat deze prostitutiezone wel in de buurt van een school mag liggen. Hij komt dit nergens anders tegen.

De voorzitter legt de vraag voor of andere partijen nog antwoorden hebben gemist op gestelde vragen.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) deelt mee dat haar collega mevrouw Assen er vier had:
Hoe moet de raad duiden dat de burgemeester in de brief stelt dat er een beweging is richting meer Online (Thuis werken). Loopt zij daarmee vooruit op minder sekswerkplekken?
De tweede vraag is of de burgermeester denkt dat na deze mislukte tender aanleiding geeft om naar meer kleinschaliger opties te kijken en dat de gemeente zich daarin flexibeler moeten opstellen.
Ten derde vraagt zij of alles weer op tafel ligt voor de commissie die wordt ingesteld; dus ook alle vormen van sekswerk en ook de tippelzone.
Wat gebeurt er in de tijd waarin de commissie aan het werk is? De PvdA vindt dat dan ingezet moet worden op meer sekswerkplekken.

Mevrouw Van Mil (Student & Starter) brengt de vraag onder de aandacht dat met drie van de zes vergunningen die in gebruik zijn, er een opening zou kunnen zijn om op korte termijn meer te kunnen doen en hoe de burgemeester daarover denkt.

Mevrouw Sasbrink (Partij voor de Dieren) miste waarom de motie Kappen met Kappen niet gehanteerd is op deze locatie.

De voorzitter constateert dat hiermee alle gemiste antwoorden op vragen zijn gesteld. Zij geeft de burgemeester het woord.

Burgemeester Dijksma licht toe dat de beweging richting meer thuiswerk een waarneming is in coronatijd. Zij dacht die vraag impliciet te hebben beantwoord. Zij heeft gezegd dat er een analyse moet komen op de vraag of dat inderdaad een autonome ontwikkeling is die gewenst is, of dat het eigenlijk komt omdat sekswerkers vinden dat er te weinig legale sekswerkplekken zijn zoals in een raamprostitutiezone. Zij doet daarover nu geen ultieme uitspraken. Zij hoopt dat het rapport van de commissie hierover iets gaat zeggen.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) hoort de burgemeester nu *of* zeggen; wat haar betreft had de burgemeester *en/of* mogen zeggen.
Burgemeester Dijksma antwoordt bevestigend. Het gaat om een breed onderzoek dus het kan beide.
Dan is de vraag of zij denkt dat er meer naar kleinschaliger locaties gekeken moet worden en dat de gemeente zich daarin wellicht flexibeler moeten opstellen. De burgemeester antwoordt bevestigend met dat dit open ligt. De tippelzone is wat haar betreft nu geen onderdeel van dat onderzoek. Het gaat over de werkplekken, al dan niet thuis of in een bebouwde omgeving.
Zij sluit zich aan bij de vraag die mevrouw Van Mil stelde over het aantal vergunningen dat is uitgegeven. Het kan zijn dat er activistischer ondersteuning moet komen vanuit de gemeente in de zoektocht naar locaties wanneer mensen zich melden. Zij heeft niet de indruk dat de gemeente daarin terughoudend is of nalatig was. Het

gesprek dat zij heeft toegezegd met mensen vanuit de vertegenwoordiging van de seksbranche, kan haar tot nieuwe inzichten brengen. Wanneer zij laaghangend fruit tegenkomt is zij zeker bereid dat te plukken.
Mevrouw Van Mil (Student & Starter) is blij met het antwoord van de burgemeester over laaghangend fruit. Misschien is dit ook iets om mee te nemen door de expert-commissie. Het voelt voor haar als een logische weg om door die commissie te bewandelen als het gaat om de bredere toekomst van het sekswerk in Utrecht.
Burgemeester Dijksma antwoordt bevestigend. Zij oppert dat het bestuur twee dingen tegelijk kan doen: (1) zelf niet gaan stilzitten onder het motto dat er een commissie aan het werk is en dat het bestuur dan even iets doet. Dat is haar natuurlijke houding niet. (2) Ondertussen is de expertcommissie te vragen daarover verstandige woorden te spreken. Dan gaat het misschien niet specifiek over locaties, maar veel meer over de werkwijze en hoe die ervaren wordt: de interactie met de gemeente.
Mevrouw Schers (GroenLinks) brengt onder de aandacht dat de burgemeester sprak over “de tippelzone geen onderdeel van het onderzoek”. Zij sprak eerder vandaag over sekswerkers te vragen waaraan zij behoefte hebben. Wanneer daaruit komt dat ze behoefte hebben aan een locatie die geen kamer is, maar we willen wel werken en dat ze ook niet op een doorsnee straathoek staan in de stad, sluit de burgemeester dan uit dat de expertcommissie iets doet met de terugkoppeling vanuit sekswerkers.
Burgemeester Dijksma vindt het onverstandig om aan de voorkant de commissie op te zadelen met allerlei taboes. Zij vindt het wijs om gezien het debat dat de commissie recent met de wethouder heeft gevoerd en waar met recht en rede een aantal stappen is gezet, nu niet binnen een paar maanden te doen alsof dat allemaal water onder de brug is. Zij pleit ervoor dat ergens in het verstandige midden partijen elkaar weer kunnen vinden. Zij begrijpt wel dat er bij sommige behoefte is, maar de raad heeft recentelijk een besluit genomen. Zij vindt dat met terugwerkende kracht uitgummen politiek gezien niet fair.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt hierover of alle opties echt openliggen.
Burgemeester Dijksma herhaalt haar uitspraak over de taboes waarmee zij de commissie niet wil opzadelen. Het college heeft hierin wel een besluit genomen. Sommige raadsleden waren het niet eens met dat besluit. Zij gaat niet de indruk wekken als overweegt het bestuur opnieuw een tippelzone. Dat is voor het college geen overweging. Wanneer sekswerkers zouden zeggen daaraan behoefte te hebben, zal het college niet zeggen dat niemand dat mag opschrijven. Zij stelt dat het zo niet werkt.
Met betrekking tot de bomen zet de burgemeester uiteen dat elders in Overvecht en binnen het projectgebied compensatie heeft plaatsgevonden. Binnen het plangebied moeten er nu nog ongeveer 40 bomen gecompenseerd worden. Dat zou dan grotendeels plaatsvinden langs het fietspad langs de Vecht. Daar zijn bijna alle bomen ruim gecompenseerd met alle groencompensaties inclusief een natuurvriendelijke oever.
Mevrouw Sasbrink (Partij voor de Dieren) kan zich voorstellen dat de burgemeester een beetje overvraagd is gezien de geschiedenis en dat het eigenlijk ruimtelijke ordening is; haar vraag was waarom Kappen met Kappen hier niet is toegepast. Die motie zegt “Pas velvergunningen uitgeven en gebruiken als alle andere benodigde bouwvergunningen er zijn.” Die waren hier niet. Dan was compenseren niet aan de orde geweest. Zij herhaalt haar vraag. Wanneer zij de burgemeester overvraagt, mag

de burgemeester wat haar betreft ook antwoorden met een memo. Zij vindt de reflectie hierop interessant.
Burgemeester Dijksma bevestigt dat zij overvraagd is. Zij is het over eens dat de bomen heel erg belangrijk zijn. Zij heeft deze informatie niet paraat. Zij zal nagaan of via een van de wethouders het antwoord is te geven.
De voorzitter ziet mevrouw Sasbrink non-verbaal aangeven hiermee tevreden te zijn en rondt deze beantwoording af.

Wethouder Eerenberg kreeg een paar vragen over de hulpverlening. D66 vroeg naar de betekenis van thuiswerken voor de hulpverlening. Hij denkt dat het goed is te bevestigen dat er een groep sekswerkers thuis werkt. Signalen zijn dat dit aantal gestegen is in de coronatijd. De burgemeester zei terecht dat het niet bekend is of het aantal zo blijft. Het is goed te beseffen dat er voor een gedeelte van de sekswerkers thuiswerken een alternatief is die ook op een veilige manier kan omdat zij bijvoorbeeld goed zijn in het selecteren van hun klanten. Voor een ander deel van de sekswerkers is thuiswerken buitengewoon kwetsbaar. Dan moet er ook een aantal zaken onder ogen gezien worden. Dan moeten vragen beantwoord worden als wat dit doet met de veiligheid en hoe die veiligheid te ondersteunen en of het dan eigenlijk wel thuis kan. De wethouder vindt het belangrijk die nuance aan te brengen. De vraag wat georganiseerd wordt op het gebied van hulpverlening beantwoordt de wethouder met uiteen te zetten dat de gemeente een Outreachend team heeft. Wanneer er meldingen zijn van overlast, er altijd een hulpverlener mee op bezoek gaat; dus niet alleen de politie of een BOA. De hulpverlener gaat de situatie na. Dan gaat het om warme en apathische gesprekken. Uiteindelijk moet het ook gedaan worden in relatie met de sekswerker. Dat functioneert nu al en houdt het college ook in stand.

Gevraagd is ook naar getallen. De wethouder antwoordt dat het moeilijk is in te schatten: de aantallen en de verhoudingen. Vaak zijn de thuiswerkers onzichtbaar of ze werken op meerdere plekken. Dat is niet bekend. Het is goed wanneer de commissie Sorgdrager hierover iets zegt in gesprekken met de branche. De PVV deed een concrete suggestie voor het werken aan huis. Het lijkt hem goed die concrete suggestie hierin te laten meelopen.
Hij onderstreept de opmerking van de burgemeester in antwoord op de vraag van GroenLinks over de stedelijke klankbordgroep. De wethouder bevestigt dat er een stedelijke klankbordgroep is via Belle. Die is nadrukkelijk bedoeld voor thuiswerkers, mensen die achter een cam zitten. Er is ook een klankbordgroep van het Zandpad. In die groep wordt ook over de ontstane situatie gesproken.
De laatste vraag die de wethouder heeft genoteerd ging over de verordening en hoe het zit met de voorwaarden en het stedelijk aanbod. Op 1 juli 2022 loopt die af. Dat betekent dat het college een nieuwe nadere regel zal vaststellen. Die loopt parallel met het traject van de commissie Sorgdrager. De uitkomsten die uit de commissie zullen komen, bijvoorbeeld ook over aanvullende dienstverlening voor welke sekswerker dan ook in Utrecht, zijn in die nadere regel te laten landen. Dat is het proces dat het college voor zich ziet.

De voorzitter dankt het college voor de beantwoording.
Zij verneemt dat de commissie geen gemiste vragen heeft. Zij concludeert dat de commissie hiermee de eerste en enige termijn heeft behandeld. Volgende week zal

de raad dit onderwerp behandelen en is dit onderwerp voor 60 minuten geagendeerd. De voorzitter constateert dat dat nog steeds afdoende is.
Zij recapituleert de gedane **toezegging:**
De burgemeester zal
- de raad binnen vier weken na deze vergadering schriftelijk doormiddel van een brief informeren over de opdrachtformulering aan de expertcommissie.

Zij schorst de vergadering voor enkele minuten voor een woordvoerderswisseling.

7. Beantwoording schriftelijke vragen 2021 nr. 216

Burgemeester, Beleidsterrein: Openbare Orde en Veiligheid
Indicatieve behandeltijd: 30 minuten
Geagendeerd door Fred Dekkers (GL), D66 en PvdA
De Fracties van GroenLinks, D66 en PvdA zijn van mening dat er bij facultatief gebruik van een darkroom, zonder aparte betaling, voor vrijwillige onbetaalde onderlinge seks van gasten onderling er geen sprake is van een seksinrichting en dat er ook geen vergunning voor een seksinrichting nodig is voor het organiseren van evenementen of het exploiteren van een gay sauna war deze faciliteit wordt geboden. De fracties willen graag met het college bespreken hoe de gemeente het organiseren van evenementen en het exploiteren van een gay sauna mogelijk kan maken zonder een vergunning voor een seksinrichting te vragen.
Het onderwerp kan in de commissie besproken worden in 30 minuten. Er is tijdsdruk bij dit onderwerp omdat er anders voor de betrokken ondernemer kansen verlopen om evenementen en een gay sauna met deze faciliteit te realiseren.

De voorzitter heropent de vergadering met de introductie van dit agendapunt. (zie boven de annotatie bij de Agenda)

De commissie
De heer Dekkers (GroenLinks) stelde vragen over een ondernemer die betaalde feesten wil organiseren waarbij een darkroom is waar bezoekers vrijwillig zonder extra betaling met elkaar seksuele handelingen kunnen verrichten. Ook wil deze ondernemer een gay-sauna vestigen met een darkroom. Ambtenaren en het college hebben aangegeven dat hiervoor een vergunning voor de seksinrichting nodig zou zijn. GroenLinks is van mening dat hier geen sprake is van het bedrijfsmatig faciliteren van het verrichten van seksuele handelingen tegen betaling en dat die vergunning niet nodig zou zijn. Slechts een klein deel van de gasten maakt vrijwillig gebruik van de darkroom. De eigenaar wil niet dat dit op toiletten of in de garderobe plaatsvindt. Het gaat niet om sekswerkers. Met huisregels en toezicht daarop kunnen die geweerd worden. De ondernemer wordt door de vergunningsplicht onnodig gehinderd. Het is moeilijk om een locatie te vinden en de bank vraagt mogelijk ook rente op financiering. Zijn fractie vindt dat de gemeente deze faciliteit in Utrecht mogelijk moet maken zonder dat een vergunning voor een seksinrichting nodig is.
Zijn fractie ziet twee manieren om dit mogelijk te maken:
(1) Een uitspraak van de raad over de interpretatie van de bestaande bepalingen in de APV dat deze voorziening niet valt onder de definitie van een seksinrichting en dus geen vergunning nodig is of
(2) Een herformulering van de APV zoals in Amsterdam is gedaan waarin een limitatieve opsomming staat van seksinrichtingen zonder dat daar darkroom bij staat.
Hij verneemt graag van het college wat de beste manier is om een vrijwillige darkroom bij feesten en een gay-sauna mogelijk te maken zonder dat hiervoor een vergunning voor een seksinrichting nodig is.

Mevrouw Bijsterbosch (D66) kan zich grotendeels vinden in de bijdrage van de heer Dekkers. Zij voegt een derde suggestie toe. Die heeft ermee te maken dat in de beleidsregel voldoende toezicht seksinrichtingen het meeste gericht is op dingen die te maken hebben met sekswerkers. De ondernemer moet intakegesprekken voeren met sekswerkers. Zij denkt dat het bestuur van deze ondernemer die een darkroom wil beginnen niet intakegesprekken verwacht. Mogelijk heeft de gemeente dan wel te maken met een seksinrichting, maar dan zonder sekswerkers. Zij vraagt zich af of als alternatief een lichter type-vergunning mogelijk is; of het college daartoe bereid is.
Mevrouw Zwinkels (CDA) vindt een lichter type vergunning een interessante gedachte. Zij vraagt waarop D66 zich baseert wanneer zij zegt dat de huidige vergunning te zwaar is voor dit doel.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) licht toe dat in de beleidsregels als het gaat om toezicht op seksinrichtingen, een heel groot deel ervan eruit bestaat hoe omgegaan diend te worden met sekswerkers. In principe hebben mensen in een darkroom niet te maken met sekswerkers. Dan worden ook geen intakegesprekken gehouden. Dat kan er dan van af.
Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt of het een kwestie is van definitie of zijn er daadwerkelijk bepaalde omgangsvormen waarmee rekening gehouden moet worden bij sekswerkers maar dat hoeft in een situatie als deze niet.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) kan de desbetreffende beleidsregel even doorsturen; dan kan mevrouw Zwinkels die doorlezen. Dan is te zien dat niet alles heel logisch van toepassing is op een darkroom of op een gay-sauna.
Mevrouw Zwinkels (CDA) vroeg wat niet van toepassing is.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) antwoordt en herhaalt “intakegesprekken, bijvoorbeeld”.
De heer Dekkers (GroenLinks) vindt de oplossing van D66 een bijzondere. Hij begrijpt dat de redenering is zoals die van GroenLinks dat er geen sprake is van sekswerkers. Hier worden niet tegen betaling seksuele handelingen verricht. Het gaat om vrijwillige handelingen onderling. Dan is er geen vergunning nodig voor een seksinrichting. Hij vraagt of mevrouw Bijsterbosch dat met hem eens is.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) antwoordt bevestigend. Tegelijkertijd kan zij zich voorstellen dat er op het gebied van hygiëne wel iets te doen is. Dat lijkt haar opportuun in een darkroom. Zij bevestigt dat er geen sprake is van sekswerkers.
De heer Dekkers (GroenLinks) attendeert op de regelgeving rondom seksinrichtingen bedoeld voor vooral ook de bescherming van sekswerkers tegen mensenhandel et cetera. Daarvan is hier geen sprake. Uiteraard zijn bij dergelijke feesten allerlei regels op het gebied van hygiëne en veiligheid en allerlei regels rondom horeca of evenementen zijn van toepassing. Daarvoor is een vergunning voor een seksinrichting niet nodig te eisen. Hij vraagt of mevrouw Bijsterbosch dat met hem eens is.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) merkt op dat nog steeds wel de betrokkene te maken heeft met de richtlijnen vanuit het landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid. De ruimten moeten schoon zijn; daarvoor zijn wel degelijk eisen. De vergunning kan wat haar betreft veel lichter. Het grootste deel in de vergunning gaat over hoe de veiligheid voor sekswerkers te borgen. Dat lijkt haar niet relevant. Hygiëne lijkt haar wel relevant, ook in een darkroom.
Mevrouw Zwinkels (CDA) reageert op GroenLinks. Zij stelt dat een seksinrichting een seksinrichting is of er sprake is van betaalde seks of van vrijwillige seks. Dat wat

D66 zegt over hygiëne, is niet te vergelijken met een reguliere horeca of evenementenlocatie.
De heer Dekkers (GroenLinks) antwoordt dat er een stevige definitie is van wat een seksinrichting is. Daar worden seksuele handelingen verricht bedrijfsmatig en tegen betaling. Dat is sekswerk. Dat is echt iets anders dan wat mensen onderling vrijwillig doen. Hij zou dat onderscheid graag handhaven. Uiteraard zijn er andere regels van belang dan bij een evenement of sauna; daarvoor is geen vergunning voor een seksinrichting nodig en kan dat op een andere manier. De vergunning kan belemmerend zijn op een andere manier, bijvoorbeeld omdat dan blijkt dat de initiatiefnemer moeilijker een locatie kan vinden of dat financiering bij een bank moeilijker wordt.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) sluit zich aan bij de inbreng van GroenLinks.

Mevrouw Meerding (VVD) kan zich vinden in de beantwoording van het college. Zij begrijpt waarom ervoor wordt gekozen dat dit ook een seksinrichting is.
De heer Dekkers (GroenLinks) vraagt of mevrouw Meerding kan uitleggen waarom de definitie van seksinrichting hier van toepassing is.
Mevrouw Meerding (VVD) begrijpt niet zo goed waarom hier specifiek over darkrooms wordt gesproken, terwijl bijvoorbeeld seksbioscopen ook onder een seksinrichting vallen. Zij ziet niet waarin een seksbioscoop anders is dan een darkroom. Zij voorziet dat het afhalen van de bestemming seksinrichting een glijdende schaal wordt. Het gaat ook om een semi-openbare ruimte. Haar partij vindt dat dat een seksinrichting zou moeten zijn.
De heer Dekkers (GroenLinks) vraagt of de VVD van mening is dat overal waar seksuele handelingen plaatsvinden, seksinrichting moet zijn. Wel degelijk is een seksbioscoop iets anders dan een darkroom. In een seksbioscoop komen mensen enkel en alleen omdat daar seksuele films vertoond worden die beroepsmatig gemaakt zijn. Dan gaat het niet om mensen die onderling seks hebben. Hij vraagt of dat onderscheid ook gezien wordt tussen betaalde en onbetaalde seks.
Mevrouw Meerding (VVD) heeft onderzoek verricht naar wat een seksbioscoop inhoudt. Haar fractie kwam op een andere definitie uit, namelijk dat dat ook een plek is waar mensen vrijwillig seks kunnen hebben. Zij ziet daarin geen verschil. Zij geeft mee het belangrijk te vinden dat seks op plekken die (semi) openbaar zijn op een veilige manier moet kunnen plaatsvinden en dat dat hygiënisch moet zijn, en schoon. Daarom hecht haar fractie aan de definitie. Te zien is aan dit debat dat wanneer hiermee begonnen wordt het om een glijdende schaal gaat en dat de discussie alleen maar moeilijker wordt. Zij oppert de definitie van het college te volgen.

De voorzitter brengt in herinnering dat voor dit debat 30 minuten uitgetrokken is.

Mevrouw Bijsterbosch (D66) vraagt of mevrouw Meerding zich kan vinden in een lichtere vergunning.
Mevrouw Meerding (VVD) vindt dat een interessant idee. Zij is benieuwd hoe het college daarop reageert en wat daarvoor de mogelijkheden zijn.

De beantwoording
Burgemeester Dijksma vindt de suggestie van mevrouw Bijsterbosch een interessante. Het komt erop neer dat in de beantwoording op vragen van onder meer

GroenLinks is aangegeven dat het wel degelijk nu zo is dat daar waar seksuele handelingen plaatsvinden, of het nu commercieel is of niet, het college dat beschouwt als een seksinrichting. De oorsprong in deze vragen ligt in het gegeven dat de aanvraag van de ondernemer ook lang op zich heeft laten wachten als het gaat om de beantwoording. De gemeente heeft hiermee lang gewerkt; dat ging allemaal niet van een leien dakje. De burgemeester vermoedt dat daardoor ook zorgen zijn ontstaan bij de vraag of een dergelijke vergunning wel gegeven wordt en of dat wel soepel loopt. Luisterend naar de discussie en de dingen die mevrouw Bijsterbosch daarin naar voren brengt, is de vraag te stellen of alles wat nu binnen de APV wordt gevraagd aan een instelling die vergunningsplichtig wil zijn, altijd van toepassing op bijvoorbeeld het kunnen organiseren van een dakroom. Zij zou aan de raad willen meegeven ervoor te waken niet alles los te laten. Wat het stadsbestuur niet wil, is dat bijvoorbeeld een seksinrichting zich vermomd als zijnde een darkroom, maar feitelijk niet is. Daar zit een soort van escape voor ondernemers. Die wil het college niet aanmoedigen.
De burgemeester kreeg drie opties voorgelegd. Zij zou dan in de derde optie herdefiniëren wat binnen de APV aan vergunning te vragen; daarvan dan een lichter type vergunning te maken. Dat zou zij de meest verstandige optie vinden. Wanneer het gemeentebestuur hier iets anders wil dan er nu is, zal het naar een herdefiniëring toe moeten van de APV. “We lezen het zo dat…” Wordt door de juristen van de gemeente niet gezien als verstandige weg (de optie 1 valt daarmee af). Dan blijft vergunningsvrij over. Daarvoor moet de APV gewijzigd worden. Dat is optie 1 of optie 3 met daarbij de vraag wat recht doet. Het is wijs om aan zaken als hygiëne een basisnormering te koppelen omdat wanneer er excessen zijn de gemeente de betrokkenen moet kunnen vinden. Dan past het wellicht beter bij datgene wat daadwerkelijk aan de orde is en komt dit ook tegemoet aan de ondernemers die vrezen dat ze een zware vergunningplicht en mogelijk financieringsproblemen hebben. Die drempel zal dan minder groot zijn. Dan is er niet helemaal geen drempel. Zij stelt de commissie voor daarvoor een voorstel te doen. Het moet toch leiden tot een APV-wijziging. Dan kan de commissie meeschrijven wanneer zij de teksten niet goed genoeg vindt. Dan is het debat op basis van het voorstel van het college te vervolgen.
Mevrouw Bijsterbosch (D66) begrijpt dat het dan gaat om een sekswerkervrije seksinrichting. Dan gaat het niet alleen om een darkroom. Dan gaat het ook om de gay-sauna, de seksbioscoop en de parenclub.
De burgemeester antwoordt bevestigend.
Mevrouw Zwinkels (CDA) dankt de burgemeester voor het antwoord. Zij stelt de volgende vragen: (1) Zij is benieuwd hoe de burgemeester gaat optreden wanneer inderdaad blijkt dat er toch een seksinrichting komt met betaalde seks terwijl er een lichtere vergunning is verleend. Zal de gemeente dan ook hard optreden? Volgt dan een boete? (2) Zij vraagt de burgemeester of zij bij het voorstel dat naar de raad gaat een verkenning wil bijsluiten van wat andere risico’s zijn bij een niet betaalde seksinrichting. Misschien gaan er wel andere eisen spelen en niet alleen minder eisen waaraan extra aandacht gegeven moet worden omdat het juist niet om sekswerkers gaat.
Burgemeester Dijksma licht toe dat wanneer een APV gewijzigd wordt waardoor ondernemers kunnen opteren voor een lichtere vergunning, dat in de praktijk ook zo moet blijken te zijn. Wanneer dat niet het geval is, handhaaft het college. Zij benadrukt dat zij dit heel belangrijk vindt. Het is niet de bedoeling een net iets gemakkelijker route te maken voor de professionele seksinrichtingen. Het college zal in de

analyse moeten laten zien welke soort van vragen dan wel gesteld worden en hoe andere steden dat zien. In andere steden zijn ook andere eisen en het college zal dat ook zeker meenemen.
De heer Dekkers (GroenLinks) begrijpt dat de burgemeester zegt een en ander in de APV-regeling te kunnen treffen voor sekswerkersvrije locaties. Hij vraagt naar de logica een regeling die bedoeld is om sekswerkers te beschermen daarop van toepassing te laten zijn. Die logica ontgaat hem.
Burgemeester Dijksma licht toe dat dit een nieuwe route wordt. Het is niet de regeling die bedoeld is voor de inrichtingen met sekswerkers. Zij licht het voorstel van mevrouw Bijsterbosch toe. Het gaat om zaken die niet aan de orde hoeven te zijn bij niet-commerciële seksinrichtingen. Dan ontstaat er een andere variant binnen de APV.

De voorzitter dankt de burgemeester voor de beantwoording. Zij legt de vraag voor aan de agenderende partijen of dit agendapunt afdoende is behandeld en verneemt aldus.
De heer Dekkers (GroenLinks) vraagt naar de termijn waarbinnen de burgemeester haar suggestie zal kunnen presenteren.
Burgemeester Dijksma denkt aan het voorjaar van 2022. Goed moet gekeken worden naar de regelgeving. Er is altijd een moment waarop de APV gewijzigd wordt; zij meent dat dat moment in het voorjaar plaatsvindt.

Toezegging
De burgemeester zegt toe om binnen de APV de mogelijkheden naar een lichter type vergunning voor een sekswerkvrije seksinrichting te verkennen en hier de raad bij de volgende APV-wijziging over te informeren.

De voorzitter rondt hiermee dit agendapunt af. Zij schorst de vergadering voor 5 minuten.

8. Raadsvoorstel Antidiscriminatieagenda

Wethouder: Voortman, Beleidsterrein:Diversiteit
Indicatie behandeltijd: 120 min.
In 2016 is de eerste Utrechtse antidiscriminatie Agenda opgesteld. Met deze nieuwe Agenda zetten de gemeente een volgende stap: een stevigere aanpak van discriminatie. De gemeente pakt een actievere rol, stelt grenzen en biedt perspectief op de volgende thema's: arbeidsmarkt, woningmarkt, onderwijs, publieke ruimte & openbare orde, sport en vrijheid van levensbeschouwing. Tevens nodigt de gemeentepartners in de stad uit actief mee te doen. Ook wordt kritisch gekeken naar de eigen voorbeeldrol.

8.1. Discriminatie op de Arbeidsmarkt

Wethouders Diepeveen en Voortman, Beleidsterrein: Wonen en Diversiteit
Geagendeerd door E. Oosters (Student & Starter), M. Deldjou Fard (Groenlinks), I. el Abassi (DENK), H. Dekker-Abdulaziz (D66), I. Raaijmakers (PvdA), J. Wijmenga, (ChristenUnie), J. Zwinkels (CDA).
Al in 2018 stemde de gemeenteraad van Utrecht de motie over een onderzoek naar woningmarkt discriminatie in. Nu, bijna drie jaar later, wordt steeds meer duidelijk hoe schrijnend dit probleem nog steeds is. De brief van 31 maart 2021, met de resultaten van de nieuwe correspondentie testen, laat zien dat de problematiek urgent is. Ook heeft het Verwey-Jonker instituut een uitgebreide analyse gemaakt van mogelijke oplossingsrichtingen. Het college geeft in de brief met bijlagen aan over welke acties zij nadenken. De agenderende fracties hebben Schriftelijke Vragen ('discriminatie op de woningmarkt') gesteld, om zo meer duidelijkheid te krijgen over de acties die het college wil gaan uitvoeren. Na de antwoorden op deze technische vragen, willen

agenderende fracties graag met elkaar en het college in debat over de oplossingen van woningmarkt discriminatie. Hierbij zijn een aantal bespreekpunten aan te geven:
De prioritering van de uit te voeren acties (die volgen uit het onderzoek van het Verwey-Jonker instituut) om woningmarkt discriminatie aan te pakken (met hierbij de verhouding tussen landelijke en lokale maatregelen)
De uitwerking van verschillende oplossingen, zoals het algemene en transparante werving- en selectiesysteem voor huurders
Effectiviteit en juridische houdbaarheid van de verschillende maatregelen
Samenwerking met partners in de stad om woningmarkt discriminatie tegen te gaan
Signalen uit de stad over woningmarkt discriminatie
Het mogelijk toevoegen van onderzoeksgroepen in het kader van discriminatie, zoals bijvoorbeeld (internationale) studenten.
De relatie van deze onderzoeken met de anti-discriminatie Agenda en het anti-discriminatiepact

8.2. Beantwoording schriftelijke vragen 2021 over discriminatie op de woningmarkt nummer 100

De voorzitter leidt de bespreking van deze agendapunten in. Ze brengt in herinnering dat in 2015 de eerste Anti DiscriminatieAgenda is opgesteld. Nu is sprake van een nieuwe Agenda en die ligt ter bespreking voor. Het gaat om een stevige aanpak van discriminatie. De raad en de commissie willen de agendapunten graag in samenhang bespreken. Om die reden zijn er twee voorstellen gedaan. Dit onderwerp zal besproken worden in twee termijnen.
De heer Sungur (DENK) stelt voor dat hij als uitzondering op de Coronaregel met twee raadsleden aanwezig mag zijn omdat niet alle fracties aanwezig zijn (De PVV en Stadsbelang zijn niet vertegenwoordigd).
De voorzitter legt dit voor aan de commissie.
Uit de discussie die hierna volgt blijkt dat een aantal partijen het voorstel niet steunt. Daaruit trekt **de heer Sungur** (DENK) de conclusie dat zijn partijgenoot de zaal gaat verlaten.
De voorzitter dankt de heer Sungur voor zijn galante houding. Zij opent de discussie.

De commissie
Punt van orde
De heer Saiah (D66) merkt op dat de agendapunten samengevoegd zijn en vraagt af te zien van de agenderingslijst. **De voorzitter** gaat daarmee akkoord
De heer Sungur (DENK) had kenbaar gemaakt aan de griffie behoefte te hebben aan korte schorsing voor een wissel. Zijn collega zal de discriminatie op de woningmarkt voor zijn rekening nemen. **De voorzitter** neemt hiervan kennis en geeft het woord aan de commissie.

Mevrouw Kendir (Student & Starter) brengt in dat Utrecht een diverse stad is. Het zet Utrecht in zijn kracht wanneer Utrecht die diversiteit weet te omarmen. Utrecht hoort een stad te zijn waar iedereen zich thuis voelt en waar iedereen zichzelf kan zijn. Discriminatie hoort daar niet in thuis.
De Anti DiscriminatieAgenda snijdt veel punten aan die naar zij hoopt in de komende jaren de discriminatie zal aanpakken. Zij complimenteert het college met deze Agenda.
Student & Starter vraagt aandacht op de volgende punten met betrekking tot de Anti DiscriminatieAgenda. Zij begint dan met de woningmarkt.

De focus ligt momenteel nadrukkelijk op de etniciteit en geaardheid. Haar fractie ontvangt veel signalen dat ook jonge mensen veel te maken hebben met discriminatie op de woningmarkt door vooroordelen die heersen rondom deze groep. Zij vraagt of de wethouder kan toezeggen dat discriminatie op grond van leeftijd ook meegenomen wordt in de plannen om discriminatie op de woningmarkt aan te pakken.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) vraagt verheldering. Zij vraagt of de redenen bekend zijn bij de fractie van Student & Starter waarom jongeren meer gediscrimineerd zouden worden op de woningmarkt. Heeft dat bijvoorbeeld te maken met een instabiel financieel beeld?

Mevrouw Kendir (Student & Starter) licht toe dat het gaat om vooroordelen rondom deze groep. Als dat jonge mensen feestbeesten zijn en veel overlast veroorzaken. Dat is een van de factoren waarom jonge mensen minder snel een woning kunnen bemachtigen. Haar fractie is van mening dat dat aangepakt moet worden.
Zij vervolgt haar inbreng in haar termijn.
Daarnaast ontvangt haar fractie veel signalen dat internationals moeite hebben om een woning te vinden om allerlei verschillende redenen. Op dit vlak vindt haar fractie het erg belangrijk dat onderwijsinstellingen hun verantwoordelijkheid nemen door goede voorlichting te geven en door voldoende huisvesting beschikbaar te stellen en alleen onder die voorwaarde internationals naar Utrecht te halen.

Mevrouw Meerding (VVD) sluit zich aan bij het punt van het stellen van voorwaarden aan internationale studenten naar Utrecht toehalen.
Zij miste bij de woningmarkt kansengelijkheid bij het hospiteren. Zij is benieuwd hoe Student & Starter dat ziet.

Mevrouw Kendir (Student & Starter) bevestigt dat dit een punt is dat voor veel complexiteit zorgt en dat ook de discriminatie kan versterken. Zij ziet hierin ook een spanningsveld: enerzijds wil zij de studenten de ruimte geven te kiezen met wie zij samenwonen, anderzijds wil ze ook niet dat internationals 30 keer vaker moeten hospiteren. Het lijkt haar goed dat de wethouder hiernaar kijkt.

De heer Saiah (D66) vraagt of het bestuur iets moet met het spanningsveld bij het hospiteren. Of vraagt Student & Starter het college er alleen naar te kíjken en ziet die fractie wel wat er uitkomt? Of moet er volgens Student & Starter meer gebeuren met het systeem hospiteren.

Mevrouw Kendir (Student & Starter) zou het vooral handig vinden wanneer vanuit het college wordt gekeken hoe hierin verbeteringen zijn te bewerkstelligen. Het gaat om een complex spanningsveld.

De heer Saiah (D66) bevestigt dat het complex is. Discriminatie en uitsluiting zijn altijd complexe begrippen, zoals op de stagemarkt, zoals arbeidsmarktdiscriminatie. Hier is te zien dat groepen systematisch worden uitgesloten. Wanneer iemand met een beperking gaat hospiteren is de kans op een kamer heel erg klein. Wanneer iemand vanaf het MBO komt en die persoon gaat hospiteren is de kans heel erg klein in een groep te komen die volledig opgeleid is. Dat spanningsveld ziet het bestuur, maar wat moet het bestuur hiermee?

Mevrouw Kendir (Student & Starter) merkt op dat het hier vooral misgaat dat überhaupt studenten en internationals heel vaak moeten hospiteren. De oplossing ligt haars inziens vooral in het meer gaan bouwen. Ervoor te zorgen dat onderwijsinstellingen alleen Internationals hierheen halen wanneer ze hen ook kunnen toeleiden naar huisvesting. Wanneer gevraagd wordt naar een oplossing die het probleem aanpakt bij de wortels, adviseert zij meer te gaan bouwen.

De heer Saiah (D66) maakt dit breder dan alleen Internationals. Er zijn nogal een aantal groepen in de samenleving die tijdens het hospiteren het gevoel hebben dat ze uitgesloten worden. Dan is het bestuur vrij strikt bij stagemarktdiscriminatie, dan heeft het bestuur maatregelen x en ij om de discriminatie tegen te gaan. Hier gaat het om het systeem dat hospiteren heet waarin precies hetzelfde wordt geconcludeerd, maar dan zegt Student & Starter niet te weten wat ermee te doen. Dat lijkt hem ingewikkeld. Misschien kan de fractie van Student & Starter daarop nog een reactie geven.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) herhaalt dat het haar goed lijkt wanneer de wethouder hiernaar kijkt. Het voorstel vanuit haar fractie zou het bevorderen van meer bewustzijn zijn onder studenten, een campagne te houden zo dat de studenten weten hoe zij cultuursensitief kunnen acteren samen met andere internationals. En dat de kloof gedicht wordt tussen enerzijds internationals en anderzijds de Nederlandse studenten door de voorlichtingscampagne. Zij kan zich voorstellen dat de wethouder dat meeneemt.
Zij vervolgt haar betoog met in te gaan op de arbeidsmarktdiscriminatie. Het is vooral belangrijk dat werkgevers ondersteund worden in de inrichting van hun werving en selectiebeleid op een dergelijke manier dat er geen ruimte is voor discriminatie, waarbij opties als open hiring en quotum zijn te overwegen.
Daarnaast is het van belang werkgevers uit te lichten die juist heel goed bezig zijn in het kader van diversiteit en inclusie zodat met best practices andere werkgevers te inspireren zijn.
Het bevorderen van diversiteit en inclusie op de werkvloer is heel erg belangrijk, vooral als het gaat om het MKB en zij zou het college willen vragen daarbij werkgevers te ondersteunen specifiek het MKB.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) kan zich hierin heel goed vinden. Zij vraagt of Student & Starter ook van mening is dat een platform opgericht zou moeten worden, zoals ook de andere G4-steden een platform hebben.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) vindt dat een goede suggestie.
Zij vervolgt met in te gaan op onderwijs. Het is in de overtuiging van haar fractie heel belangrijk onderwijssegregatie en onderwijsdiscriminatie tegen te gaan. De gemeente Amsterdam heeft daarop een uitgebreide Agenda. Zij vraagt de wethouder of de wethouder punten ziet die zij kan overnemen van die Agenda om die segregatie en discriminatie tegen te gaan.
Het is ook belangrijk dat meldingen plaatsvinden op het moment waarop discriminatie plaatsvindt en dat de discriminatie vervolgens wordt aangepakt. Haar fractie vangt momenteel signalen op dat meldingspunten te weinig middelen hebben. Om die reden vraagt zij of de wethouder mogelijkheden ziet budget vrij te maken om deze punten te ondersteunen. Zij vraagt ook een concreet stappenplan zodra een melding wordt gemaakt zo dat het besef ontstaat dat er iets gedaan wordt met de melding, en de meldingsbereidheid wordt vergroot.
In de Anti DiscriminatieAgenda komt niets terug over islamofobie terwijl dit een groot probleem is in de huidige samenleving: ruim 70% van Nederlanders met een islamitische achtergrond heeft het gevoel discriminatie te ervaren. Zij vraagt de wethouder hierop concrete doelen te formuleren in de Agenda om die vorm van discriminatie tegen te gaan.
Mevrouw Meerding (VVD) vraagt de wethouder antisemitisme ook mee te nemen.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) dankt mevrouw Meerding voor de aanvulling.
Wat haar fractie betreft mag de gemeente geen gebruik maken van onderzoeken en

barometers die werken met discriminerende factoren. In hoeverre werkt de gemeente met dergelijke onderzoeken en barometers, zoals de leefbaarheidsmeter?
Zij vraagt of de wethouder kan toezeggen dat de maatregelen die worden getroffen in deze Agenda jaarlijks worden gemonitoord zodat de raad kan weten of de punten op de Agenda daadwerkelijk effect hebben op de bestrijding van discriminatie.
Zij las in de Agenda dat de middelen vanaf 2023 aflopen. Zij betreurt dat. De raad heeft de ambitie uitgesproken discriminatie aan te pakken. Daarbij geeft de raad een bepaald vertrouwen aan de burger. Het is eenvoudig vertrouwen te verliezen. Dat moet het stadsbestuur niet willen. Dat zorgt voor grote teleurstellingen. Student & Starter wil daarom dat er een domeinoverstijgende TaskForce komt met mandaat en middelen en voldoende middelen ook vanaf 2023 zodat effectief te handelen is en er een brede aanpak in te zetten is om discriminatie in Utrecht domeinoverstijgend aan te pakken. Zij vraagt of de wethouder de opzet daarvan kan toezeggen.
De heer Saiah (D66) gaat in op dit laatste punt. Ook binnen de Anti DiscriminatieAgenda is dit spanningsveld te zien met zoveel middelen en veel ambitie; waaruit zou Student & Starter dit laatste punt (een domeinoverstijgende TaskForce) willen bekostigen.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) las in de Agenda dat de gemeente tot 2023 goed zit als het om de budgetten gaat. Vanaf 2023 is het de vraag of de gemeente vanuit het Rijk voldoende middelen ontvangt. Dit onderwerp vindt de raad heel belangrijk. Zij roept de wethouder op om in G4 verband voldoende middelen te vragen van het Rijk.
De heer Saiah (D66) merkt op dat de middelen die er nu zijn voldoende zijn om de ambitie uit de Anti DiscriminatieAgenda te bekostigen. Komt het geld voor de TaskForce dan met de bestaande middelen in de Anti DiscriminatieAgenda en gaat de gemeente dan een deel van de plannen in de Agenda niet doen, of moet het geld ergens anders vandaan komen?
Mevrouw Kendir (Student & Starter) ziet een mogelijkheid om middelen te geven aan de domeinoverstijgende TaskForce vanuit de middelen die nu gereserveerd zijn voor de Agenda. Daarnaast is na te gaan waar dat geld vandaan komt. Haar fractie wil de ambitie uitspreken dat dit er moet komen omdat alleen met afzonderlijke onderdelen het doel niet bereikt zal worden. Het probleem moet een brede aanpak krijgen.
Mevrouw Zwinkels (CDA) sluit zich aan bij D66 als het gaat om de financiering. Ook zij maakt zich daarover zorgen. Dit gaat gauw ten koste van anderen zaken.
Zij stelt hierop een vervolgvraag. Zij vraagt of Student & Starter niet vreest dat wanneer iets overkoepelends wordt gecentraliseerd, de feeling gaat ontbreken met juist de domeinen. Zij doet de suggestie dit veel meer in de organisatie te zetten, zoveel mogelijk dicht bij de verschillende vakgebieden zodat de gemeente concreet aan de slag gaat en de afstand verkleind wordt binnen de organisatie.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) denkt dat het hier niet *of of* is. Zij denkt dat het vooral belangrijk is dat die brede aanpak er komt maar dat de domeinoverstijgende TaskForce korte lijntjes moet hebben en dat gekeken moet worden naar een nauwe samenwerking. Er is een Raadsinformatiebijeenkomst geweest waarbij de raad experts om input heeft gevraagd. Dit is een punt waarbij zij ook vanuit experts vernam dat dit nodig is om het probleem bij de wortels aan te pakken. Daarom denkt zij dat is een goede oplossing is.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) merkt op dat in de Raadsinformatiebijeenkomst gezegd werd door veel experts dat Utrecht een hele ambitieuze Agenda heeft.

Zij vindt dat heel erg mooi. Op vele terreinen zet de gemeente Utrecht in om discriminatie aan te pakken. Daarbij is aangegeven dat daarvoor middelen nodig zijn. Dat is precies de reden waarom zij in de programmacommissie de wethouder vroeg de raad een overzicht te geven van hoeveel middelen er nodig zijn na dit jaar en na volgend jaar om de plannen daadwerkelijk te realiseren. Zij vraagt of Student & Starter het met haar eens is dat het goed is eerst dat af te wachten. De wethouder zal dit overzicht in Q2 geven. Daarna is na te gaan over bijvoorbeeld een TaskForce.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) vindt het heel belangrijk het vertrouwen van de burger niet te verliezen. Het stadsbestuur moet geen hoop creëren die ertoe zal leiden dat het bestuur het vertrouwen van de burger gaat verliezen en dat het bestuur teleurstellingen gaat veroorzaken. In die zin lijkt het haar goed eerst in kaart te hebben of dit budget er is. Zij roept de wethouder ook op het Rijk voldoende budget te vragen. Dit probleem moet aangepakt worden.
De heer Sungur (DENK) heeft begrepen dat de ambities in de Anti Discriminatie Agenda waar te maken zijn met het vrijgemaakte geld. Voor de komende jaren is dat onzeker. Dan moet er geld bij. Voor zijn fractie maakt het niet uit waar het geld vandaan komt; komt het niet vanuit het Rijk, zal de stad daarvoor geld moeten vrijmaken. Als het goed is, zal de commissie allerlei voorstellen indienen om de Anti DiscriminatieAgenda nog meer te verbeteren. De vraag is dan of het stadsbestuur richting de verkiezingen het commitment kan uitdragen dat het bestuur na de verkiezingen onder het nieuwe coalitieakkoord extra geld zal vrijmaken.

De heer Saiah (D66) vindt racisme en discriminatie in de stad een echte dreiging. Het zorgt ervoor dat Utrechters niet zichzelf kunnen zijn, dat groepen Utrechters gemarginaliseerd worden dat zowel individuen als groepen tegenover elkaar komen te staan en dat aangetast wordt wat de bewoners eigenlijk bindt. Dat maakt dat zijn fractie van mening is alle vormen van discriminatie en uitsluiting ongeacht waar deze zich bevinden, aan te moeten pakken. Het bestuur moet deze dreiging tegengaan met alles wat het tot zijn beschikking heeft.
Iedere ervaring met discriminatie of racisme is er één teveel. Hij wil namens zijn gehele fractie iedereen, alle organisaties alle instellingen, alle Utrechters, bedanken voor hun tijd en energie om mee te denken aan de inhoud van de Anti Discriminatie Agenda. Hij dankt hen voor wat ze gaan doen om de ambities in deze Agenda tot realiteit te maken. Hij bedankt alle ambtenaren vanuit zijn positie. Het verhaal staat als een huis. Hij is daar blij mee. Hij bedankt ook de wethouder. Die heeft zich vanaf dag één hard gemaakt voor deze punten van de raad. De raad heeft hierop heel lang moeten wachten, maar wat er nu ligt, is mooi.
Voor de fractie van D66 is het waardevol dit document een levend document te laten zijn om te kunnen meevloeien met de wijze waarop de samenleving functioneert. Dat wil zeggen wanneer de raad dit straks vastlegt, het zomaar kan zijn dat vanuit de partners, vanuit individuen in de stad, ideeën komen waarvan het bestuur denkt die er nog bij te kunnen doen omdat het goed is voor nu. Hij verneemt graag de reactie van de wethouder. Hij zou hierop graag een toezegging willen omdat hij dit heel belangrijk vindt.
Hij stipt enkele punten kort aan die hij vindt ontbreken in de Agenda.
(1) De politie, publieke ruimte en openbare orde. Hij mist iets over etnisch profileren. Dit ook vanwege het vorig debat waarin iets is gezegd over racisme, dat het heel belangrijk is naar de stad toe dingen zichtbaar te maken. Wanneer de politie zegt heel veel te doen op het tegengaan van etnisch profileren, mag de politie dat van

hem laten zien. Hij wil graag dat in de Anti DiscriminatieAgenda een punt opgenomen wordt hoe etnisch profileren zichtbaar te maken voor de stad en vooral als het gaat om de acties die de politie daarop maakt. Hij krijgt hierop graag de reactie van de wethouder.
De heer Sungur (DENK) sluit zich van harte aan bij deze oproep. Tegelijkertijd vraagt hij de heer Saiah hoe dit er uit gaat zien in de Anti DiscriminatieAgenda. Zijn fractie deed eerder voorstellen stopformulieren te gebruiken om etnisch profileren bij de politie tegen te gaan. Hoe kijkt D66 daartegen aan? Het is landelijk in het verkiezingsprogramma van deze fractie opgenomen; hoe zit dit op lokaal niveau?
De heer Saiah (D66) brengt in dat het standpunt van zijn fractie op dat punt niet is veranderd. In iedere discussie die gevoerd is, ook met de burgemeester, is de raad steeds verteld door de burgemeester dat de politie veel doet, dat de politie maatregel X heeft ingevoerd, maatregel IJ heeft uitgevoerd en dat ze zich hard inzetten om etnisch profileren tegen te gaan. Zijn fractie moedigt dat ook aan. Tot nog toe is daarop geen zicht. Die zichtbaarheid is niet alleen voor hem belangrijk, maar ook voor de stad omdat daarmee de kloof te dichten tussen groepen die best een grote afstand ervaren tot de politie. Zijn fractie stelt zich voor een positief effect te kunnen verwachten wanneer de acties van de politie zichtbaar worden gemaakt en niet alleen in de Anti DiscriminatieAgenda maar naar de stad toe,
De heer Sungur (DENK) vraagt *wel of geen stopformulieren in Utrecht*?
De heer Saiah (D66) antwoordt op dit moment ontkennend. Dat heeft er voornamelijk mee te maken dat de politie zelf zegt iets te hebben gevonden dat beter werkt dan stopformulieren. Wanneer de politie dat zegt, wil hij dat graag zien. Tot nog toe heeft hij dat niet kunnen zien. Zonder dat te weten kan hij niet beoordelen of de gemeente die stopformulieren nu wel of niet nodig heeft. Hij vervolgt zijn inbreng in zijn termijn met zijn tweede punt:
(2) Hij zag ook de discriminerende algoritmes niet terug in de Agenda. Hij ziet graag dat op het moment waarop de gemeente zegt geen gebruik te maken van discriminerende algoritmes, dit op te nemen in de Anti DiscriminatieAgenda, ook omdat de gemeente een voorbeeldrol heeft naar andere organisaties in de stad, zo dat die het ook zien en daarom ook afzien van dergelijke algoritmes. Hij krijgt graag een toezegging op dit punt.
(3) Zijn fractie vindt de voorbeeldrol van de gemeente heel erg belangrijk en mooi. Uit de Agenda spreekt heel veel ambitie en laat mooie acties zien. Hij wil graag dat de gemeente dit heel actief gaat uitdragen, dat zichtbaar te maken naar de stad. Dat is niet een raadsbrief naar de raad, dat is dit zichtbaar maken voor de stad. Hij heeft nog geen idee hoe dat te realiseren. Hij noemt voorbeelden als posters en een campagne. Hij vraagt een toezegging.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) kan zich nadrukkelijk aansluiten bij dit punt. Dit is ook benoemd in het actieplan Diversiteit en Inclusie: hoe te kijken wanneer de gemeente de stad erbij betrekt en de deuren openzet en andere werkgevers erbij betrekt. Zou D66 dan de suggestie van Student & Starter en PvdA willen volgen om dit samen te doen in een platform? Zij denkt dat de gemeente iets kan leren van andere werkgevers.
De heer Saiah (D66) denkt niet dat de gemeente nog een platform moet optuigen. In een vorige Anti DiscriminatieAgenda is dit ook gezegd dat er een platform zou komen. Dat platform is er niet gekomen. Er is nu een fantastisch Pact waaronder ook werkgevers hun handtekening hebben gezet. Dat vindt hij het middel en de manier

om met de werkgevers in gesprek te gaan. Hij houdt zich liever daaraan vast omdat de gemeente hen al in het Pact heeft.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) is benieuwd welke werkgevers hun handtekening hebben gezet. In deze Agenda is vooral bij arbeidsmarktdiscriminatie het stukje Pact heel summier.
De heer Saiah (D66) zet in op meer handtekeningen in dit Pact. Vanuit deze ervaring relativeert hij de waarde van een dergelijk platform.
Hij vervolgt zijn inbreng in zijn termijn met het Pact. Hij is heel erg blij met de uitvoering van motie Samen zeggen we Nee tegen Discriminatie. Er staan toch verschillende partners onder dat Pact. Zijn fractie is daarover verheugd. Hij ziet graag dat de partners die het Pact hebben ondertekend, actieve ambassadeurs worden. Dat zij een gezicht krijgen, dat ze een verhaal vertellen en dat de gemeente die verhalen naar buiten kan brengen. Hij krijgt graag een toezegging op dit punt.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat haar partij ook onder die motie stond. Haar fractie is iets kritischer over wat uitgerold is. Zij citeert enkele frases uit de motie: “als onderdeel van dit Pact op ieder terrein duidelijke en concrete tools, doelstellingen en onderlinge afspraken te formuleren waaraan betrokken organisaties zich committeren.” Dat heeft zij niet gezien in deze Agenda. Zij is benieuwd waar de heer Saiah dit heeft gezien.
De heer Saiah (D66) merkt op dat de Agenda de basis is voor de gemaakte afspraken. In die Agenda zijn verschillende zaken opgeschreven waarvan de gemeente denkt het voor elkaar te kunnen krijgen. Hij is daar optimistisch en blij over, omdat dit een eerste stap is naar wat de gemeente, het gemeentebestuur uiteindelijk willen: dat partijen afspraken gaan maken. Op bepaalde terreinen is een Pact gevormd met een aantal partijen waarvan hij heel graag zou zien dat het er heel veel worden. Wanneer het aantal groot wordt, zijn echte afspraken te maken over wat gezamenlijk te doen. Nu moet wat hem betreft doorgepakt worden.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat deze motie dateert van twee jaar geleden. Het bestuur lijkt nu tevreden, maar de doelstellingen zijn er nog niet. Waarop gaat gemonitoord worden met dit Pact en deze Agenda? Zij refereert hierbij aan het desbetreffende punt van de fractie van Student & Starter.
De heer Saiah (D66) is heel erg optimistisch en aan de andere kant ook realistisch. Niet veel ambtenaren zitten op diversiteit. Hij is ontzettend blij met wat ze voor elkaar gekregen hebben. Het is belangrijk dat de ambtenaren hiervoor de tijd hebben genomen. Het ideaalbeeld is een Pact met alle partijen in de stad. Hij hoopt dat nog te kunnen meemaken.
De heer Sungur (DENK) begrijpt dat mevrouw Raaijmakers stelt dat de motie onvoldoende is vertaald naar deze Agenda met weinig concrete doelstellingen. Het gaat om een motie waar heel veel partijen hun handtekening onder gezet hebben op initiatief van de heer Saiah. Hij vraagt of de heer Saiah dat beeld herkent.
De heer Saiah (D66) herkent dat beeld omdat gezegd is een Pact te willen waaronder heel veel partijen hun handtekening hebben gezet die elkaar kunnen aanspreken. In dat opzicht herkent hij het. De andere kant van de medaille is de vraag wat het stadsbestuur nu voor elkaar kan krijgen. Hij herhaalt en stipuleert dat zijn conclusie is dat het stadsbestuur nu moet doorpakken en doorbouwen: het nog groter en ambitieuzer te maken.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) leest dit anders op pagina 18 en voegt het navolgende toe aan het debat. Volgens haar was dit Pact bedoeld om handtekeningen daaronder te zetten van organisaties die samen met de gemeente de schouders

er onder willen zetten. Zij leest in de plannen dat de gemeente nu al bezig is met hen om de volgende stappen te zetten en na te gaan welke plannen te maken zijn om de arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan. Zij vraagt of haar collega's dit hebben gezien op pagina 18.

De heer Saiah (D66) vervolgt zijn betoog in zijn termijn. Zijn fractie ziet graag dat het Pact en informatie daarover op de website van de gemeente Utrecht wordt gezet: ieder individu, iedere organisatie kan meedenken en zich toevoegen aan het Pact. Het gaat hem om de laagdrempeligheid van die mogelijkheid. Op dat punt krijgt hij ook graag een toezegging van het college.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vindt het een mooi streven dat iedereen zich kan aansluiten bij het Pact. Zij vraagt of de heer Saiah het met haar eens is dat juist het risico bestaat dat partijen waarmee het nog niet goed gaat, zich niet zullen melden. Zij vraagt zich af of hiermee het probleem aan te pakken is; of zullen hiermee de partijen bereikt worden die al vooroplopen?

De heer Saiah (D66) vindt het vrij logisch de partijen te bereiken die al vooroplopen. Het gaat hem om de wens dat zij onder invloed van de aansluiting van zoveel partijen gaan overwegen mee te doen of hun handtekening te zullen zetten. Hij hoopt dat dit proces realiteit kan worden.

Hij vervolgt zijn betoog in zijn termijn. Als het gaat om de meldingscijfers leest hij in de Agenda dat juist de partijen die heel actief met de gemeente samenwerken (Buurtteams, jongerenwerkers, WMee-Loket, Sociaal Werkers, Sociaal Makelaars) in ieder geval weten hoe het meldingssysteem werkt, zo dat mensen door te verwijzen zijn, dat de kloof voor jongeren en volwassenen te dichten is om überhaupt een melding te maken. De heer Saiah weet dat het voor jongeren gemakkelijker is om tegen een jongerenwerker te zeggen dat het niet meezit met een stage en dat het discriminatie kan zijn. De vraag is dan of die jongerenwerker de handvatten heeft en de middelen om de brug te slaan. De heer Saiah weet nog niet precies waarnaar hij op zoek is. Hij hoopt dat de wethouder hem een beetje begrijpt. Hij denkt aan een training van Artikel 1 Midden Nederland of dat ze zelf de melding kunnen maken. Te zien is dat er een kloof is voor jongeren/volwassenen. Hij vraagt iets hiervan op te nemen in de Anti DiscriminatieAgenda. Hij krijgt graag de reactie van de wethouder hierop.

In het vorige debat heeft hij eigenlijk gevraagd of het mogelijk is om op MBO?HBO/WO-instellingen tekst en beeld aan te leveren en dat zij dan een voorlichtingscampagne kunnen houden. De scholen hebben de middelen. Artikel 1 Midden Nederland heeft al tekst en beeld. Hij vraagt of hiermee iets gedaan is. De gemeente heeft scholen in ieder geval nodig hiervoor. Kan de gemeente dit alsnog doen wanneer dit nog niet is gedaan.

Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) gaat terug naar het punt over de jongerenwerkers en dat die het kunnen melden. Zij vraagt of de heer Saiah gezien heeft dat dat expliciet is genoemd in de Agenda.

De heer Saiah (D66) vindt dat fantastisch om te horen. Dan hoeft de wethouder daarop niet te reageren. Hij verwacht nog wel een reactie op zijn inbreng over de sociaal makelaars en de mensen van het Wmo-loket en alle andere punten; dan is hij tevreden. Hij vervolgt zijn betoog in zijn termijn.

Mevrouw Zwinkels (CDA) zit ermee in haar maag jongerenwerkers de melding te laten doen voor iemand die een stage doet. Het kan gebeuren dat die jongerenwerker ziet dat er nog iets anders aan de hand is. Zij onderkent dat er sprake is van discriminatie. Zij vraagt wat de heer Saiah wil doen in die situatie op het moment

waarop de jongerenwerker wordt gevraagd een melding te doen maar daar zelf ernstige twijfels bij heeft of er wel sprake is van discriminatie.
De heer Saiah (D66) is het eens mevrouw Zwinkels en licht toe dat daaruit zijn dilemma voortkomt: moeten zij dit zelf doen of een training krijgen vanuit Artikel 1 Midden Nederland waarmee zij goed kunnen peilen of het iets anders is of discriminatie. Hij vervolgt zijn betoog.
Hij gaat in op het onderwerp Sport. In de Agenda is veel nadruk op voetbal. Hij mist de andere sporten. Hij leest in de krant over seksisme op hockeyvelden en van andere vormen van uitsluiting. Zou die Agenda uitgebreid moeten worden naar alle sporten. Hij vraagt of dat kan. Hij krijgt daarop graag reactie van het college en zo mogelijk een toezegging.
Hij gaat in op Wonen. Te zien is dat groepen systematisch worden uitgesloten van de woningmarkt. Hij pleit ervoor inzichtelijk te maken wat gedaan gaat worden. Nu is in de Agenda opgenomen er kritisch naar te kijken of ermee in gesprek te gaan. Dat is voor hem niet genoeg. Hij vraagt of het stadsbestuur dit gaat onderzoeken, of iets anders doen. Hij vraagt de wethouder hierover meer duidelijkheid te geven.
Ook hij maakt zich zorgen over de terugloop van de middelen in 2023. Hij wenst het komende stadsbestuur heel veel wijsheid toe en hij zal zich hiervoor binnen D66 zeker hard voor blijven maken.
Met deze Agenda geeft het stadsbestuur een signaal af voor alle Utrechters. Het is zeker dat de gemeente er alles aan doet om ervoor zorg te dragen dat iedereen zich thuis voelt in de stad. Dat wil hij ook echt uitstralen. De oproep aan alle Utrechters is hun ervaringen te blijven delen om zo in ieder geval verder te kunnen bouwen aan een inclusiever Utrecht.

Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) gaf afgelopen jaren namens GroenLinks vele voorstellen mee om in de Utrechtse Anti DiscriminatieAgenda te verwerken. Zij vindt het mooi om te zien dat het college daarvan werk maakt. Zij complimenteert de wethouder voor haar sterke inzet. Er ligt een ambitieuze Agenda voor. Met deze Agenda zegt Utrecht luid en duidelijk nee tegen discriminatie en racisme en zet de gemeente stevige stappen vooruit in de juiste richting. Dat geeft haar als Utrechter hoop, ook al weet zij dat het gemeentebestuur er nog lang niet is.
De aanpak van discriminatie en racisme is complex en vraagt een lange adem. Zij is het meest trots op de ambitieuze streefcijfers: om de talenten voor hogere functies eerlijker kansen te bieden. Zij is er trots op dat Utrecht door de motie van GroenLinks een slavernij-verledenmonument krijgt.
Met het Plan van Aanpak tegen MBO stagediscriminatie loopt Utrecht landelijk voorop. Zij is daar mega trots op.
Zij licht één voorstel in de Agenda er uit; zij leest “Utrecht stimuleert steeds meer dat zowel mensen die discriminatie ervaren als omstanders een melding kunnen maken.” Hiermee zet Utrecht wat haar betreft een enorm belangrijke stap in de strijd tegen dit hardnekkige monster. Voor de aanpak van discriminatie kijkt het gemeentebestuur nu te vaak richting de slachtoffers. Tegen jongeren die geen stage kunnen krijgen wordt gezegd dat ze zich moeten invechten, dat ze weerbaar moeten worden. Discriminatie wordt daarmee een probleem dat op de schouders terechtkomt van slachtoffers. En dat terwijl dit een probleem is van iedereen. Om precies die reden stond de stad ook vorig jaar op het Jaarbeursplein: zwart en wit zij aan zij. Een maatschappelijke verandering op gang brengen doet de stad gezamenlijk. Zij vindt het mooi dat de Utrechtse Agenda daarvoor aandacht heeft. Zij deelt die visie

hartgrondig en wat haar betreft mag die richting de toekomst nog verder uitgewerkt worden.
Zij vervolgt haar betoog met inhoudelijke aanscherping van de Anti Discriminatie Agenda:
(1) Vrouwen van kleur krijgen vaak te maken met meerdere vormen van discriminatie. Zij staan daardoor vaak dubbel op achterstand. Via een motie vroeg haar fractie eerder aandacht voor hen in de Agenda. Toch ontbreekt deze groep. In het straatintimidatiebeleid mist haar fractie aandacht voor vrouwen met een hoofddoek en de intimidatie waarmee zij te maken krijgen in de openbare ruimte. Zij vraagt de wethouder dit onderwerp vanaf nu toe te voegen aan het Utrechtse straatintimidatie beleid. Zij krijgt hierop graag een toezegging.
De heer Sungur (DENK) is blij dit te horen. Ook zijn fractie had dit punt. Hij vraagt of GroenLinks dit ook verwerkt wil zien in de Anti DiscriminatieAgenda.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) zet uiteen dat haar fractie de wethouder gevraagd heeft alle acties die op dit punt worden ingezet te bundelen in de Anti DiscriminatieAgenda. Wat haar betreft komt het zeker in deze Agenda. Dat geeft de raad ook de kans om op den duur dit te kunnen blijven volgen en te zien hoe het gaat.
Mevrouw Zwinkels (CDA) leest in het voorstel “het terugdringen van straatintimidatie in Utrecht onder alle bewoners, in het bijzonder meisjes, vrouwen en LHBTI+-ers. Waar zoekt mevrouw Deldjou Fard nog meer naar? Er wordt duidelijk een voorkeur uitgesproken als het gaat om de prioriteit.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) sprak inderdaad over vrouwen. Het ging haar specifiek om vrouwen die een hoofddoek dragen. Zij vindt discriminatie tegen moslims een belangrijk onderwerp.
Mevrouw Zwinkels (CDA) is het er niet mee eens. Zij vindt het goed dat daarvoor óók aandacht is. Maar er mag ook aandacht zijn voor studenten, vrouwen die volgens bepaalde mannen net een te kort rokje dragen. Waarom maakt mevrouw Deldjou Fard nu al deze verbijzonderingen? Zij vindt die niet nodig.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) zegt niet dat zij andere onderwerpen niet belangrijk vindt. Zij benadrukt dit een belangrijk onderwerp te vinden. In het onderzoek *Utrecht is ook van mij* staat te lezen dat 72% van de moslims te maken heeft met discriminatie. Voor een groot deel gaat het dan ook om vrouwen. Wat haar betreft mag die groep niet gemist worden in het beleid over intimidatie in de openbare ruimte. Wat haar betreft mogen ook andere groepen toegevoegd worden.
Zij nodigt mevrouw Zwinkels uit voorstellen te doen.
Mevrouw Zwinkels (CDA) weigert daarvoor voorstellen te doen. Zij vindt dat Utrecht inclusief moet zijn en naar alle vrouwen en meisjes zou moeten kijken. Het lijkt haar onverstandig daarop een verbijzondering aan te brengen. Haars inziens zijn mevrouw Deldjou Fard en zij het met elkaar eens. Zij waakt ervoor een doelgroep wel te noemen en de andere niet.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) was met DENK als enige andere partij, te gast bij een moskee. Zij kan niet wegkijken van de verhalen die zij daar heeft gehoord. Als het aan GroenLinks ligt, gaat het stadsbestuur echt stappen zetten om intimidaties tegen te gaan.
De heer Sungur (DENK) reageert op de inbreng van mevrouw Zwinkels. Hij denkt zoals GroenLinks dat het wel goed is specifieke aandacht te geven aan intimiderende acties richting vrouwen met hoofddoekjes die net als vrouwen met korte rokjes te maken krijgen met intimiderende geluiden.

Mevrouw Zwinkels (CDA) ziet dat als een nuancering in het debat. Partijen zijn het daarover eens met elkaar.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vraagt GroenLinks of het stadsbestuur dan niet beter kan aansluiten bij de oproep van Student & Starter om islamofobie meer aandacht te geven in deze Anti DiscriminatieAgenda. Het gaat niet alleen om straatintimidatie, maar ook in het onderwijs, op de arbeidsmarkt. Het gaat om breder dan alleen op straat.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) handhaaft haar inbreng zoals hij die heeft gegeven en stelt in het vooruitzicht dat zij daarop nog terugkomt in haar bijdrage. Zij vervolgt haar betoog in haar termijn.
(2) De aanpak van discriminatie vraagt gerichte acties voor diverse groepen. Zij vraagt de wethouder welke concrete acties het college wil inzetten om werk te maken van de aanpak van anti-zwartracisme, moslimdiscriminatie, en anti Aziatisch racisme. Na stagediscriminatie van MBO-studenten is ook sprake van diverse vormen van discriminatie van hbo- en universitaire studenten. Zij vraagt op welke wijze de wethouder een rol kan spelen om dit onderwerp op de Agenda te krijgen van de onderwijsinstellingen.
Om de ambities te realiseren zijn middelen nodig. Daarom vroeg haar fractie ook eerder aan de wethouder wat nodig is om de ambities te faciliteren. Zij kijkt om die reden ook enorm uit naar de toegezegde brief in Q2.

Mevrouw De Koning (GroenLinks) gaat in op discriminatie op de woningmarkt. Zij noemt dat een gigantisch probleem in Utrecht. Makelaars in Utrecht geven in wel 80% van de gevallen aan bereid te zijn te discrimineren op basis van etniciteit. Ze zijn in toenemende mate zich ervan bewust dat dat wettelijk niet mag. Dat strookt ook met een bericht dat zij vandaag kreeg van iemand met een huisbaas; die huisbaas gaf aan hem aan dat hij geen moslims in zijn huis wilde. Die persoon heeft geprobeerd om een aanklacht in te dienen bij de politie, dit aan te kaarten bij Artikel 1. Die kreeg overal te horen dat daarmee niets te doen is omdat er geen slachtoffer is, er is niet iemand die gericht uitgesloten is. Mevrouw De Koning benadrukt dat dit een enorm probleem is in Utrecht.
Mevrouw De Koning is blij dat de Anti DiscriminatieAgenda voortvarend is opgepakt. Kijkende naar de Agenda die voorligt en kijkende naar de prioriteiten ziet zij voorlichting, objectivering van selectiemethoden, en ondersteuning van kandidaat huurders. Daarbij vraagt zij zich af of het stadsbestuur voldoende doorgrijpt op dit dossier. Hij is een bewustzijn dat het niet mag, maar het gebeurt toch. GroenLinks vindt dat harder ingezet moet worden op het creëren van nieuwe mogelijkheden om ook sancties op te leggen en daaraan ook prioriteit te geven bij de inzet ervan. Zij vraagt hoe de wethouder dit ziet.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) vraagt of er zaken voorkomen waarbij dit soort meldingen niet ontvankelijk zijn bij Artikel 1. Zij kan zich dat niet voorstellen. Dit is juist het platform waar dit soort problemen wel gemeld kunnen worden.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) vindt het goed wanneer de wethouder hierop reflecteert. Het was meer als een illustratie bedoeld van een groter probleem zoals dat uit de cijfers in Utrecht blijkt.
Mevrouw Meerding (VVD) vindt het voorbeeld van mevrouw De Koning schrijnend. Zij is van mening dat daarmee iets gedaan zou moeten worden. Vervolgens stelt zij de open vraag aan de wethouder of het stadsbestuur meer kan doen. Zij ziet juist op het thema woningmarkt heel veel in deze Agenda terugkomen. Zij noemt als voor-

beeld de toetsing van de mystery guest, een gestandaardiseerd systeem. Zij ziet vergaande acties. Zij vraagt zich af wat het stadsbestuur nog meer kan en wil doen.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) is blij dat mevrouw Meerding vergaande acties ziet. Ook zij ziet acties. Zij is met die acties ook blij. Zij denkt dat het nodig is nog verder te gaan omdat te zien is uit de mystery calls dat de gemeente niet hard kan ingrijpen en dat ook uit de cijfers blijkt dat veel makelaars en bemiddelaars eigenlijk al weten dat het niet mag. De uitleg dat het niet mag, lijkt haar niet de oplossing voor deze groep. Daarop vraagt zij de reflectie van de wethouder. Zij heeft ook een idee hoe de gemeente verdergaande maatregelen kan treffen.
Zij vindt dat straffen in het laatste geval meer aangezet mag worden. Zij vreest dat het hier niet gaat om hele kleine groep. Zij stelt voor snel een verhuurdersvergunning in te stellen in Utrecht. Die is er sinds januari 2019 in Groningen, sinds januari 2021 in Rotterdam. De gemeenteraad in Utrecht zou eind 2021 een voorstel krijgen. Zij legt de vraag voor aan de wethouder of dat nog steeds het plan is. Kan de raad dat ook spoedig vaststellen zodat dit volgend jaar gaat gelden? Is de wethouder bereid om daarover een ruime definitie op te nemen van mogelijke gronden voor discriminatie zodat er niet meer een individueel slachtoffer moet zijn van iemand die een woning vanwege zijn achtergrond niet heeft gekregen. Mevrouw De Koning denkt aan het opnemen van de vergunning op basis van bijvoorbeeld uitsluitende uitspraken. Zij krijgt hierop graag de reactie van de wethouder.
Met betrekking tot voorlichting en het aanspreken op verantwoordelijkheid is haar fractie blij te zien dat dit is opgenomen in de Anti DiscriminatieAgenda. Tegelijkertijd vraagt zij zich af of daarin nog een stap verder te zetten is. Te zien is dat de NVM (de brancheorganisatie van makelaars) pleit voor een landelijke maatregel. Zij vond dat een zwakke reactie. Dan is de NVM toch liever die makelaar kwijt dan rijk. Zou de gemeente brancheorganisaties zoals de NVM kunnen aanspreken op hun verantwoordelijkheid en dat ze zich niet verschuilen achter dat niet alle makelaars onder die organisatie vallen, maar dat zij hun verantwoordelijkheid moeten nemen.
Zij oppert de mogelijkheid alle ondertekenaars van het Stadsakkoord Wonen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid over dat ze echt inclusief moeten zijn en geen uitsluiting moeten toepassen. In dat Stadsakkoord zitten heel veel grote verhuurders. Nu is te zien dat alleen gesproken wordt met een kopgroep. Zij vraagt of het stadsbestuur druk gaat zetten op de hele groep van ontwikkelaars en verhuurders waarmee de gemeente werkt.
Veel discriminatie vindt plaats onder studenten. Zij vernam een bericht van Student & Starter over internationale studenten. Ook haar fractie krijgt veel signalen over discriminatie van MBO-studenten. Zij las dat er een nieuw hospiteersysteem zou komen en dat BOX en SSH daarnaar kijken. Zij las dat ongeveer driekwart jaar geleden. Zij vraagt wanneer zij dit nieuwe systeem kan verwachten en of het stadsbestuur daar vaart achter kan zetten.
De heer Saiah (D66) deelt mee dat afgelopen maandag BZK het verhaal bracht dat Utrecht in ieder geval een proeftuin zou worden, een pilot om discriminatie op de woningmarkt aan te pakken en dat Utrecht meer mogelijkheden krijgt om daarmee creatief om te gaan. Hij vraagt GroenLinks of de voorstellen die zij zojuist deed voorstellen zijn die zij binnen deze Agenda wil oppakken of die de wethouder kan meepakken in het pilot. Omdat het om BZK gaat, zou de gemeente Utrecht veel meer kunnen doen.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) dankt de heer Saiah voor deze herinnering. Die pilot gaat over de verplichting van brancheorganisaties om een melding te doen. Zij

vindt dat een stap in de goede richting. Het voorstel dat zij deed zorgt ervoor dat verhuurders rechtstreeks zijn aan te pakken wanneer zij discriminerend optreden en dat hen de vergunning is te ontnemen. Dat gaat drie stappen verder dan branche-organisaties een melding te laten doen waarna mogelijk een bericht verschijnt op de website van de gemeente zonder materiële gevolgen voor de verhuurder. Het mag wat haar betreft beide. Zij vindt haar voorstel ingrijpender.
De heer Saiah (D66) vraagt of mevrouw De Koning het met hem eens is dat Utrecht BZK mogelijk kan meekrijgen met de Utrechtse voorstellen.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) heeft de indruk dat de wethouder daar goed mee bezig is, in overleg met grote steden, met BZK, om dit probleem dat breder leeft aan te pakken en als Utrecht daarin voorop te lopen. Volgens haar loopt Utrecht ook voorop. Utrecht moet ook nog een extra stap bijzetten. Al langer wordt gesproken over de verhuurdervergunning, en er is al gezegd dat het bestuur daarnaar wil kijken. Zij vraagt daar prioriteit aan te geven en er snelheid in te maken. Zij zou het fijn vinden wanneer BZK daarin stappen zet. Zij spoort het stadsbestuur aan daarop niet te wachten en net als Rotterdam en Groningen een stap vooruit te zetten.

Mevrouw Streefland (ChristenUnie) dankt het college voor deze Anti Discriminatie Agenda. Zij begrijpt dat dit veel werk was van het college en van de ambtenaren om dit belangrijke thema uit te werken.
Zij vindt het belangrijk te letten op de terugloop van middelen in 2023. Dat hangt samen met de realisatie van de Agenda; of het gaat lukken of niet. De toon van de wethouder is zeer positief. Zij kijkt naar het advies van het college in het voorjaar. Zij deelt de oproep van DENK.
Zij gaat in op de subsidie. Het is niet toegestaan om in die subsidieverordening regels op te nemen over bestrijding van discriminatie wanneer dat geen directe relatie heeft met de gesubsidieerde activiteit. In plaats daarvan worden opties onderzocht op het thema diversiteit en inclusie; van de social returnopgave een vast onderdeel te maken. Zij vindt dat op zich een heel goed streven maar nog weinig stevig. De vraag is aan de wethouder hoe het met deze verkenning staat. Hoe expliciet is de diversiteit en inclusie te maken zo dat dit daadwerkelijk richting geeft?

Zij gaat in op digitalisering en discriminatie met betrekking tot algoritmes. Het Webcareteam ontwikkelt in samenwerking met Artikel 1 Midden Nederland een protocol over het omgaan met kwetsende en beledigende berichten. Zij vindt het heel erg goed dat de gemeente inzet op actief normen stellen rondom discriminerende reacties op het internet. De lelijke tegenstellingen en de discriminerende overtuigingen maken mensen ziek. Binnen die onlinesfeer vindt ook discriminatie plaats aan de achterkant. Dat werd al eerder genoemd. Het zou goed zijn een analyse te doen naar de algoritmes die worden gebruikt. In het afgelopen jaar is er bij meerdere overheidsinstellingen en gemeenten geconstateerd dat zij daarvan gebruik maken.
Zij vraagt de wethouder of dit al een onderdeel is van het externe onderzoek naar institutioneel racisme binnen de gemeente; dat is in april 2021 gestart.
Diverse instroom in het werving- en selectieproces is al eerder in deze raadszaal genoemd: hoe de diversiteit in de bovenste laag te laten toenemen en ook wat haar fractie betreft de doorstroom. Op dit moment staat er dat nagegaan wordt hoe de geleerde lessen in het werving- en selectieproces te benutten. Zij vraagt de wethouder of dit al niet bekend is. Hoe concreet zal het gemaakt worden om morgen hierin andere stappen te zetten?

Zij sluit zich volledig aan bij de inbreng van mevrouw De Koning van GroenLinks over de woningmarkt. Ook haar fractie denkt dat hierin nog stevige stappen te zetten zijn, hoe ingewikkeld het ook is.
Zij vindt het goed dat zoveel input is opgehaald bij een grote en diverse groep inwoners, belangenorganisaties en partners. Ze denkt dat dat heel belangrijk is. Zij vraagt de wethouder of de gemeente met deze ondernomen acties zoals enquêtes, de brede groep inwoners ook daadwerkelijk bereikt. Zij vraagt hoe de wethouder dit ziet. Wat zou nog aanvullend gedaan kunnen worden om die groep die gevoelsmatig gediscrimineerd wordt, daadwerkelijk in deze Anti DiscriminatieAgenda een stem te laten hebben.

Mevrouw Zwinkels (CDA) complimenteert namens haar fractie het college met deze Anti DiscriminatieAgenda. De verbinding in de samenleving spreekt uit de Agenda. Zij vindt het goed dat gekeken wordt naar de verschillende segmenten: onderwijs, arbeidsmarkt, woningmarkt. Ten aanzien van het onderwijs is haar fractie er benieuwd naar of ook goed gekeken wordt naar het voortgezet onderwijs. Haar fractie vindt dit van belang.
Over de arbeidsmarkt sluit zij zich aan bij Student & Starter met betrekking tot de open hiring. Zij vindt dat dat instrument door het stadsbestuur verkend moet worden.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) omarmt het idee van open hiring. Tegelijkertijd ziet zij daar een probleem. Open Hiring is voor bepaalde werkgebieden op een bepaald niveau, veel ingewikkelder. Zij is benieuwd te vernemen hoe het CDA dat wil inzetten, meer dan alleen bij bijvoorbeeld de posterijen en dergelijke.
Mevrouw Zwinkels (CDA) zet uiteen dat het om een relatief nieuw fenomeen gaat. Wat haar betreft gaat de gemeente Utrecht daarmee starten en ervaren en leren in de praktijk hoe dat breder is in te zetten. Tegelijkertijd beseft zij dat dit zich niet leent voor alle beroepen of banen.
Zij vervolgt haar inbreng met in te gaan op Sport. Zij vindt het mooi en heel erg goed dat gekozen wordt om dit soort zaken bespreekbaar te maken in de voetbalkantine; zij beschouwt dat als ingegeven vanuit een positieve cultuur.
Als het gaat om de levensbeschouwelijke kant van de Agenda maakt haar fractie zich wel enige zorgen. Zij sluit zich aan bij de inbreng over islamofobie en het antisemitisme. Dat mag ook wat haar betreft uitgebreider in de Agenda. Haar andere zorg betreft de middelen die lijken op te houden op dit onderdeel. Dit is te lezen in de financiële paragraaf waarin staat dat eind 2021 bekend wordt of de middelen worden voortgezet, uitgebreid of stopgezet. Het is onduidelijk of na 1 juli 2022 middelen beschikbaar zijn. Zij verneemt hierop graag de reactie van het college.
Tegelijkertijd beseft zij dat de raad enorm ambitieus is maar dat het buiten in de stad nog te vaak misgaat. De onveiligheidsgevoelens nemen toe. De cijfers liegen daar niet om. Haar fractie is op zoek naar hoe mensen te kunnen beschermen en hoe mensen aan te pakken die discrimineren. Zij heeft gemerkt in dit debat dat daar een bredere wens leeft. De tekst in de Agenda over *persoonsgerichte aanpak* vindt zij net iets te lief. Zij vindt het goed om de dialoog aan te gaan. Zij stelt voor ervoor te kiezen ouders erbij te betrekken, mensen uit de eigen omgeving om ervoor te zorgen dat bemoeienissen leiden tot een gedragsverandering.
Met betrekking tot het maken van keuzes is haar fractie blij met deze Agenda maar het stadsbestuur wil heel veel. Als het dan gaat om het maken van keuzes wil haar fractie iets minder inzetten op de verhoging van de meldingsbereidheid. Zij stelt zich voor dat het college overspoeld zal worden met meldingen en dat de gemeente het

niet aankan. Zij vindt het belangrijk na te gaan hoe de signalen die de gemeente ontvangt zijn op te lossen.
Met betrekking tot de toegankelijkheid van openbare ruimte las zij de zin “We zetten mystery guests in om de toegankelijkheid van de openbare ruimte te toetsen.” Wanneer zij door de stad loopt ziet zij de voorbeelden voorbijkomen; daarin is iedereen een mystery guest. Zij denkt dat dit niet het juiste instrument is voor dit probleem. Volgens haar is op dit punt heel veel op te lossen op dit vlak en zijn juist met mensen van het SOLGU en met mensen van andere belangengroepen die knelpunten aan te pakken. Zij stelt voor na te gaan waar mystery guests op hun plek zijn. Wat haar betreft is dat in dit geval niet nodig.
Mevrouw Meerding (VVD) gaat in op de meldingsbereidheid. Het verbaast haar dat het CDA zegt dat het CDA de meldingsbereidheid wil schrappen wanneer er dan toch iets geschrapt moet worden. Zij vindt juist die meldingsbereidheid belangrijk omdat heel veel mensen nog geen melding doen. Zonder melding kan de gemeente er niets mee en kan zij het ook niet oplossen. Zij zou dan toch andere prioriteiten willen stellen. Zij vraagt hoe het CDA dat ziet.
Mevrouw Zwinkels (CDA) is benieuwd waarmee de VVD dan komt. Zij wil niet zeggen dat dit geen probleem is. Zij denkt veel meer over waar nu de urgentie ligt, waar nu de prioriteit ligt. Dan ziet zij heel veel andere maatregelen in deze Agenda staan waaraan het bestuur zijn handen vol heeft. Zij denkt juist met een Artikel 1 Midden Nederland een partner te hebben die voor de gemeente hard kan meewerken. Zij pleit ervoor goed na te gaan waarop de energie het beste is in te zetten.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) is er over verheugd dat nu eindelijk gesproken wordt over de Anti DiscriminatieAgenda. Discriminatie is een hardnekkig en tot haar spijt diepgeworteld probleem in de samenleving, ook in Utrecht. In de laatste jaren is dit in de stad nog zichtbaarder geworden door allerlei onderzoeken, op de woningmarkt, in het onderwijs, op straat bijvoorbeeld worden Utrechters niet gelijk behandeld. De PvdA vindt dat onacceptabel. Wat haar betreft moet het stadsbestuur dat actief blijven aankaarten en bestrijden. Het onderliggende doel van deze Agenda dat er geen plek is voor discriminatie in deze stad, onderschrijft haar fractie volledig. Zij sluit zich ook aan bij de complimenten van D66 en de ChristenUnie over de betrokkenheid van alle insprekers. Zij steunt de oproep hen aangehaakt te houden.
Zij noemt de financiële middelen als de roze olifant in de kamer van de raad. Wanneer het college ambitieuze plannen presenteert zonder daarbij budget te doen, vraagt zij zich af hoe serieus het college de plannen neemt. Haar fractie is van mening dat als het iets waard is, het iets mag kosten. Haar fractie heeft bij de programmabegroting daarvoor voorstellen gedaan. Wat haar fractie betreft had het college het nu mogelijk kunnen maken. Het bestuur zit nu aan de knoppen. Dit zeggen ook de experts met wat zij tijdens de Raadsinformatiebijeenkomst naar voren brachten. Zij benoemden de haalbaarheid; wat kan het stadsbestuur waarmaken van de beloftes? De experts hebben liever een eerlijk verhaal dan teveel beloftes. Zij riepen op keuzes te maken en aan verwachtingenmanagement te doen; hoe ziet de wethouder dit? Hoe zal een en ander gemonitoord worden
Zij kan zich aansluiten bij de inbreng van Student & Starter over de domeinoverstijgende TaskForce. Die suggestie kwam naar voren tijdens de Raadsinformatiebijeenkomst. Zij krijgt hierop graag de reactie van de wethouder.
Een andere variant kan een lokale coördinator zijn tegen racisme en discriminatie. Er is nu een Nationale coördinator. Die is vorige maand begonnen. Zij legt de vraag

voor of dat in Utrecht mogelijk kan zijn. Over de motie Samen zeggen we Nee tegen Discriminatie zei zij al dat dat Pact concreter uitgewerkt had kunnen worden.
Over de doelstellingen en de afspraken verneemt zij graag de inbreng van de wethouder.
De heer Sungur (DENK) brengt in herinnering dat vorig jaar een lokale coördinator is benoemd. Die was volgens hem meteen ter plekke. Misschien zal de wethouder daarover straks nog iets meer zeggen? **Mevrouw Raaijmakers** (PvdA) herinnert zich dit als dat het een ambtenaar was. Die is direct aan te spreken. Dan is haar oproep die coördinator voor de hele stad bekend te maken.
Zij focust vervolgens op de thema's. Bij Onderwijs ontbreekt volgens haar fractie de focus op docenten. Nu gaat het vooral over leerlingen. Ook docenten kunnen bewust of onbewust discrimineren. Zij hoorde hierover schrijnende voorbeelden op een school. Ook ouders kunnen discrimineren. Zij ziet graag bij het hoofdstuk onderwijs daarvoor aandacht.
De heer Saiah (D66) zou het plezierig vinden wanneer mevrouw Raaijmakers haar voorbeelden wel deelt. **De voorzitter** staat één voorbeeld toe
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) vernam dat een docent tegen een kind op een basisschool zei dat het kind niet op de school hoorde.
Zij vervolgt haar inbreng in haar termijn. Zij legt de vraag voor waarom geen Pact gesloten wordt met schoolbesturen. Zij legt de vraag voor of dat is mee te nemen in andere allianties, zij noemt als voorbeelden Gelijke Kansen Alliantie, de Utrechtse Onderwijsagenda. Voor haar fractie is belangrijk dat het ergens vastgelegd wordt.
Het tweede punt gaat over de arbeidsmarkt. Zij vindt het hoofdstuk arbeidsmarkt discriminatie erg summier; het gaat over een expertmeeting. Tijdens de Raadsinformatiebijeenkomst hoorde zij meerdere experts over het belang van samenwerken. Letterlijk is gezegd dat er geen budget is voor het oprichten van een platform. De PvdA denkt dat die noodzaak voor een platform er wel is, vooral in het kader van de MKB ziet zij dat er meer samengewerkt moet worden en dat de gemeente welkom is als aanjager. Zij legt de vraag voor wat dan nog wel mogelijk is aan samenwerking.
Eerder riep haar fractie de wethouder op tot lef en durf en dat de Agenda mag schuren en gevoelige onderwerpen als straatnamen en standbeelden niet uit de weg gaat. Zij vraagt waar dit gebleven is in deze Agenda. Eerder was toegezegd dit mee te zullen nemen. Zij is benieuwd naar de reactie daarop.

Mevrouw Meerding (VVD) vindt discriminatie verschrikkelijk. Tot haar spijt komt dat nog te vaak voor in de stad. Daarom is het goed dat het bestuur vanavond de Anti DiscriminatieAgenda bespreekt. Vanwege de uitgebreidheid van de Agenda kan zij niet op ieder detail ingaan. Zij licht er een paar zaken uit.
De VVD deelt ongetwijfeld hetzelfde doel als het college als het gaat om het tegengaan van discriminatie. College en VVD delen niet altijd dezelfde middelen. De Anti DiscriminatieAgenda is in de basis goed, maar slaat op moment ook de plank mis als het aan de VVD ligt.
Zij gaat eerst in op zaken die zij als goed beoordeelt: de verhoging van de meldingsbereidheid, het bespreekbaar maken van discriminatie in het onderwijs en in de sport, het niet samenwerken met bedrijven die aantoonbaar discrimineren.
De punten waarop het college de plank misslaat in de ogen van de VVD, zijn de punten waar de gemeente buiten haar eigen bevoegdheid probeert te treden en wel heel erg aan het betuttelen slaat. Zij geeft daarvan een aantal voorbeelden.

(1) Het hospiteren bij studentenhuizen; het college zegt dat SSH en BOX onderzoek gaan doen naar het systeem van hospiteren en dat de gemeente daaraan acties wil verbinden. Hierover is vaker gesproken in de raad. Het liefst zou het college hospiteren standaardiseren. Het toegewezen krijgen van een huisgenoot vindt de VVD bizar. Zij vindt het heel normaal dat iemand zelf wil kiezen met wie hij of zij samenwoont. De gemeente heeft zich daarmee niet te bemoeien. Zij vraagt of de wethouder kan toezeggen dat hospiteren niet verplicht gestandaardiseerd gaat worden.
Met betrekking tot de particuliere woningmarkt lobbyt de gemeente voor een landelijk gestandaardiseerd systeem voor werving en selectie waarmee makelaars en verhuurders hun huurders moeten selecteren. Daar geldt opnieuw dat verhuurders niet zelf mogen kiezen aan wie zij verhuren; de overheid bemoeit zich daarmee. Dat is wat haar fractie betreft een stap te ver. Wat haar betreft mogen makelaars en verhuurders die aantoonbaar discrimineren bestraft worden. Dat is iets anders dan aan de voorkant zich zo te bemoeien en te betuttelen.
De VVD vond het hoofdstuk met betrekking tot publieke ruimte en openbare orde het meest tegenvallen. Haar fractie had verwacht dat hierin concrete acties zouden staan hoe de BOA's ingezet gaan worden om discriminatie tegen te gaan, bijvoorbeeld door extra te surveilleren op bepaalde plekken. Zij stelt dat het tegendeel waar is. Er wordt vooral gesproken over hoe klachten over BOA's gemakkelijk te melden zijn. Hoewel een meldpunt voor misstanden goed is, vindt haar fractie deze insteek geen recht doen aan de belangrijke rol die BOA's vervullen.
De heer Sungur (DENK) krijgt de indruk dat in het betoog van mevrouw Meerding een tegenstrijdigheid zit. De VVD zei dat het goed is om discriminatie onder verhuurders aan te pakken. Tegelijkertijd kwalificeert mevrouw Meerding de acties als betutteling. Hij vraagt wat mevrouw Meerding daarmee precies bedoelt.
Mevrouw Meerding (VVD) zet uiteen dat onderscheid te maken is in welke fase is in te grijpen. Het college zegt nu te gaan lobbyen voor een gestandaardiseerd verwerkingssysteem; alle verhuurders en alle makelaars moeten hun huurders via een bepaalde vastgestelde manier selecteren. Dat vindt haar fractie geen goed idee. Haar fractie zegt wel dat ingegrepen moet worden wanneer aantoonbaar gediscrimineerd wordt.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat die plannen niet zomaar zijn gekomen. Allerlei onderzoeken zijn daaraan voorafgegaan. Wanneer werving en selectie gestandaardiseerd wordt, dus ook bij woningen, helpt dat om discriminatie tegen te gaan. Dat is ook gebaseerd op onderzoek. Het gaat om een eerste levensbehoefte en zij vindt dat het stadsbestuur hierin niet ver genoeg kan gaan. Zij vindt dat mevrouw Meerding het te gemakkelijk wegzet als betutteling.
Mevrouw Meerding (VVD) vindt dat het verschil tussen de PvdA en VVD. Haar fractie vindt het eigendomsrecht belangrijk. Wanneer iemand een eigenaar is van een woning die hij verhuurt, vindt zij het normaal dat die persoon mag kiezen aan wie hij verhuurt. Uiteraard is het goed om mensen bewust te maken van vooroordelen. Het komt haar voor als doet de eigen keuze er niet toe.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) begrijpt dat de VVD erkent dat er discriminatie is en vindt het vervolgens acceptabel dat de discriminatie blijft bestaan. Ze heeft niet gehoord hoe het dan anders is aan te pakken.
Mevrouw Meerding (VVD) merkt op dat mevrouw Raaijmakers die conclusie zelf trekt. Dat is niet gebaseerd op haar woorden die zei zojuist bezigde. Zij heeft gezegd discriminatie wel degelijk te bestraffen. Zij heeft ook duidelijk gezegd daarbij ook te kijken naar eigendomsrechten en dat mensen zelf kunnen beslissen aan wie ze

verhuren. Zij begrijpt uit de interruptie van mevrouw Raaijmakers dat zij dat onbelangrijk vindt en dat ze daar overheen stapt. Dat is een keuze. De VVD doet dat niet.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) probeert scherp te krijgen wat mevrouw Meerding bedoelt. Als er een objectieve maatstaf zou komen zodat standaard niet meer gediscrimineerd kan worden is daarna nog altijd een keuze te maken, maar niet meer op discriminerende gronden. Hoe kijkt mevrouw Meerding daartegen aan?
Mevrouw Meerding (VVD) weet niet hoe het systeem uitwerkt. Het klinkt al een stuk beter zoals mevrouw De Koning het beschrijft. Zij zou dan de wethouder willen vragen wat een gestandaardiseerd systeem is. Zij heeft het gelezen als een set van regels waaraan voldaan moet worden dat steeds verantwoord moet worden waarom iemand al of niet gekozen is en dat daarmee de keuzemogelijkheden beperkt worden.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) legt mevrouw Meerding de data voor waaruit het anti discriminatiebeleid voortkomt: 80% van de makelaars discrimineert op de woningmarkt er is een maatregel die daarin kan helpen die mogelijk iets minder keuzevrijheid laat in de inrichting van het wervingsproces. Hoe maakt mevrouw Meerding dan de afweging tussen de keuzevrijheid en de maatregel? Is mevrouw Meerding bereid een klein beetje minder vrijheid toe te laten in het selectieproces zodat iets te doen is aan die enorme discriminatie op de Utrechtse woningmarkt?
Mevrouw Meerding (VVD) antwoordt dat wanneer het om een klein beetje gaat - zij dat graag van de wethouder verneemt – DAN kan zij daarover nadenken. Het is een aanname dat keuzevrijheid wordt opgegeven. Zij leest deze maatregel als geeft degene die selecteert veel vrijheid op. Er komt veel invloed op hoe de potentiële huurder geselecteerd wordt. Daarvan is de VVD geen voorstander. Zij verneemt graag van de wethouder hoe het gestandaardiseerde proces eruit komt te zien.
De heer Sungur (DENK) merkt op dat VVD een voorstander is van een efficiënte overheid. Hij vraagt of het efficiënter is om aan de voorkant bepaalde regels vast te stellen in plaats van achteraf te gaan handhaven en te moeten straffen zeker gelet op de omvang van het aantal verhuurders dat bereid is te discrimineren.
Mevrouw Meerding (VVD) merkt op dat dit debat gaat over de vrijheid die de overheid geeft aan de verhuurders. Haar fractie is van mening dat de overheid in eerste instantie geen rol heeft in het selectieproces. Dat is het verschil tussen de VVD en mogelijk ook andere partijen in de raad die hierover nu vragen stellen.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) vindt wat zij hoort schokkend: dat de vrijheid van een verhuurder die in 80% van de gevallen tegen de wet handelt, en tegen de grondwet zelfs door te discrimineren, zwaarder weegt dan de vrijheid om niet gediscrimineerd te worden en de vrijheid van het recht op een huis in dit land. Zij schrikt daarvan. Zij vraagt hoe mevrouw Meerding daarop reflecteert.
Mevrouw Meerding (VVD) vindt dat het nu wel heel groot gemaakt wordt. Zij herhaalt haar vraag aan de wethouder over hoe het systeem in elkaar zit. Zij is ook benieuwd of de cijfers van 80% van de makelaars die discrimineert, klopt. Zij krijgt daarvan graag bevestiging. Het standpunt van haar fractie blijft dat de overheid in de eerste plaats geen rol heeft in het selecteren van huurders. De selectie zou bij de eigenaar moeten liggen. Wanneer de eigenaar aantoonbaar discrimineert is dat slecht en dan moet dat worden aangepakt en bestraft. Zij stelt voor de rollen niet om te draaien.
De voorzitter vraagt de commissie gezien het tijdstip waarop de vergadering zich momenteel bevindt, niet in herhaling te vervallen.

Mevrouw Meerding (VVD) gaat in op de publieke ruimten en openbare orde. Dit wekt de indruk dat alle BOA's etnisch profileren in plaats van dat ze een belangrijke rol spelen in het beschermen burgers. Zij doet als suggestie BOA's vaker te laten surveilleren bij LHBTI-gelegenheden. Zij vraagt hoe het college dat ziet. Zij vraagt of dit is op te nemen in de Agenda.
Met betrekking tot de financiën brengt zij voor het voetlicht dat in 2016 de Agenda nog 12 pagina's telde. De vernieuwde Agenda bestaat uit maar liefst 47 pagina's. Kijkend naar het extra papier, gaat de gemeente Utrecht heel veel extra doen. Kijkend naar de financiële paragraaf blijkt dat dat niet mogelijk is. Uit het advies dat de griffier heeft gegeven blijkt dat nu weliswaar een Agenda met ambities ligt maar dat er onvoldoende geld beschikbaar is gemaakt om die ambities te realiseren. Zij vraagt wat al deze plannen waard zijn zonder voldoende financiën en wat zal het stadsbestuur dan schrappen? Zij legt deze vraag voor aan de wethouder.
Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt wat de VVD gaat schrappen. Dit is besproken bij de inbreng van het CDA.
Mevrouw Meerding (VVD) schrapt de punten over de woningmarkt en zij vraagt een aanvulling op wat is geschreven over de boa's.

De heer Sungur (DENK) complimenteert iedereen die heeft bijgedragen aan deze Anti DiscriminatieAgenda. Hij zal puntsgewijs zijn voorstel doen.
Hij vraagt aandacht voor de aanpak van moslimdiscriminatie. Uit het Utrechtse onderzoek naar de islamofobie blijkt dat 72% van de moslims in Utrecht te maken heeft gekregen met discriminatie op grond van hun geloof. Hij schrikt er niet meer van. Iets dat al langer bekend was, is nu inzichtelijk gemaakt. Het resultaat blijft stuitend, net zo stuitend als de zeer beperkte aandacht in deze Agenda voor moslim discriminatie. Deze kritiek werd tijdens de Raadsinformatiebijeenkomst nadrukkelijk naar voren gebracht door verschillende sprekers. Wat zijn fractie betreft verdient het punt meer aandacht. Hij pleit daarom voor een plan van aanpak moslim discriminatie waarin concrete acties worden opgenomen die zich specifiek richten tot deze vorm van discriminatie. Uit onderzoek van Kennisplatform integratie en samenleving blijkt dat moslim discriminatie effectiever is aan te pakken wanneer het beleid niet alleen generiek blijft maar ook specifiek wordt met daarbij aandacht voor meldingsbereidheid onder deze doelgroep. Hij krijgt hierop graag de reactie van de wethouder op dit voorstel.
Zijn tweede punt richt zich op straatintimidatie van moslimvrouwen. Hij ziet het graag terug in Anti DiscriminatieAgenda en refereert aan een eerder moment in deze discussie. Hij krijgt hierop graag de reactie van de wethouder.
Mevrouw Streefland (ChristenUnie) merkt op dat in Utrecht een hele kleine joodse gemeenschap is die wel heel erg te maken heeft met antisemitisme en discriminatie. Zij vraagt of het voor het voor DENK denkbaar is deze groep daaraan toe te voegen.
De heer Sungur (DENK) antwoordt bevestigend.
Hij vervolgt zijn betoog in zijn termijn met nader in te gaan op moslimdiscriminatie. Jaarlijks besteedt de gemeente aandacht aan bijzondere dagen zoals de Dag tegen Racisme en Discriminatie op 21 maart, Keti Koti op 30 juni en ComingOutDay op 11 oktober. Zijn fractie vindt dat de gemeente ook jaarlijks stil kan staan op 21 september bij de Europese actiedag tegen Islamofobie. Met verschillende lokale en nationale moslimorganisaties is te kijken naar hoe invulling is te geven aan deze dag. Hij krijgt graag de reactie op dit voorstel.

Hij doet enkele voorstellen over de rol van de gemeente als werkgever vanuit een voorbeeldfunctie. GroenLinks sprak zojuist over een streefcijfer. De gemeente heeft nu een streefcijfer van 20% wanneer het gaat om mensen met een migratie-achtergrond voor functies vanaf schaal 12. Zijn fractie ziet daarin nog graag een onderscheid gemaakt om recht te doen aan de samenstelling van de stad. Op dit moment worden de Westerse en niet-westerse mensen met een immigratie achtergrond gebundeld; wat zijn fractie betreft kan het ook afzonderlijk als doel worden neergezet.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) vraagt of haar collega van DENK nader wil toelichten hoe hij het te ontstane onderscheid voor zich ziet.
De heer Sungur (DENK) zet uiteen dat op dit moment het streefcijfer 20% is. Dat is in principe een mooi begin. Tegelijkertijd wordt daarin geen onderscheid gemaakt tussen westers en niet westers. Dat kan betekenen dat een groot deel van de mensen die wordt aangenomen onder die 20% uit Engeland of uit België kunnen komen. Dan lijkt daarmee het doel behaald zijn, terwijl dan toch een minder goede afspiegeling bestaat van de stad. Een belangrijk deel van de stad bestaat uit mensen met een niet-westerse achtergrond. Hij stelt voor de indeling te maken naar verhouding van de beroepsbevolking waarbij de helft van de 20% westers en de helft van die 20% niet westers is.
Hij vervolgt zijn betoog in zijn termijn. Hij vindt dat meer actie nodig is om het streefcijfer te halen. Hij doet om die reden een drietal voorstellen om de diversiteit op de werkvloer te vergroten.
Allereerst stelt hij voor, te gaan werken met een voorkeursbeleid waarbij bij gelijke geschiktheid voor een functie vanaf schaal 12 de voorkeur wordt gegeven aan persoon met een niet-westerse migratieachtergrond. Zijn fractie heeft dit al langer bepleit. Hij verneemt graag wat de wethouder hiervan vindt.
Een ander voorstel van zijn fractie richt zich op het oprichten van een personeels netwerk dat zich in het bijzonder richt op personeel met een migratieachtergrond. Een dergelijk netwerkorganisatie zal helpen bij het binden van medewerkers aan de organisatie en zal een blijk van waardering zijn voor diversiteit. Hij krijgt graag de reactie van de wethouder.
Het lijkt zijn fractie een goed idee om diversiteit in het personeelsbestand niet alleen bij de gemeentelijke organisatie te bevorderen maar deze inzet ook breder te trekken naar alle deelneming waarvan de gemeente aandeelhouder is. Dit punt werd ook ingebracht in de Raadsinformatiebijeenkomst. Hij verzoekt de wethouder om het aan jagen van diversiteit bij deelnemingen van de gemeente te bevorderen en na te gaan welke deelnemingen zich hiervoor lenen. Hij denkt daarbij aan bijvoorbeeld Vitens en de UW. Hij krijgt hierop graag de reactie.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) gaat in op het vorige punt over het netwerk binnen de gemeente om dat iets scherper te krijgen. Zij vraagt of DENK doelt op het ontstaan van een afzonderlijk netwerk met mensen met migratieachtergrond, of doelt DENK om het beter geborgd moet worden binnen de bestaande netwerken. Zij heeft vernomen dat er ook een netwerk is voor jonge ambtenaren is. Het viel haar op dat het daar ook nog niet goed zit met diversiteit. Zij vraagt hoe DENK daarover denkt: een nieuw netwerk of juist het de bestaande netwerken te stimuleren tot meer diversiteit.
De heer Sungur (DENK) stelt voor te inventariseren of er behoefte is aan een afzonderlijk netwerk dat zich specifiek richt op mensen op een migratieachtergrond. Bij het jonge ambtenarennetwerk of bij het U-pride-netwerk voor LHBTI-plussers binnen de gemeente is te zien het effect heeft op het behoud van personeel. Er is

veel diversiteit te bevorderen, maar wanneer de organisatie de mensen niet behoudt en de mensen onvoldoende perspectief geboden wordt en een goede omgeving niet geborgd wordt, is zijn verwachting dat ze ook net zo gemakkelijk weer uit de organisatie gaan. Een dergelijk personeelsnetwerk kan in dat opzicht helpen.
De heer Saiah (D66) merkt op dat dit punt werd ingebracht in het debat over de culturele barometer. De wethouder heeft daarbij toegezegd dat ze dit niet zelf gaat doen omdat dit uit de organisatie zelf moet komen. Ze zou dit wel opnieuw in het daglicht brengen. Als het aan hem ligt gaat de gemeente dit niet opnieuw doen. Hij vraagt of de heer Sungur het met hem eens is dat wanneer dit al gebeurt, de gemeente het niet opnieuw gaat proberen.
De heer Sungur (DENK) is er geen voorstander van om dit drie keer te doen. Wanneer dit gebeurt, is zijn fractie alleen maar blij. Hij heeft alleen niet de idee dat dit al in gang is gezet. Om die reden doet hij dit voorstel.
Hij vervolgt zijn betoog met in te gaan op de Roma- en Sinti-gemeenschap. Hij brengt in herinnering dat vorig jaar de motie aangenomen werd met de oproep om antiziganisme in het bijzonder mee te nemen in de Anti DiscriminatieAgenda. Dat is zijns inziens niet in voldoende mate gebeurd. Het verzoek aan de wethouder is om een strekt ter vervanging in te dienen en in de Anti DiscriminatieAgenda aandacht te besteden aan de problemen die de Roma- en Sinti-gemeenschap in Utrecht in het bijzonder ervaart en wat de gemeente daarin kan gaan betekenen. Hij krijgt graag een reactie op het verzoek.
In de Anti DiscriminatieAgenda is expliciet aandacht voor het slavernijverleden en de rol van de gemeente Utrecht daarin. Zoals bekend is bepleit zijn fractie al een lange tijd voor dat de dubieuze straatnamen die verwijzen naar het koloniaal verleden plaats moeten maken voor andere straatnamen. Hij zou graag willen dat de gemeente de mogelijkheden daartoe gaat verkennen om dit te realiseren. Hij krijgt hierop graag de reactie van de wethouder.
Eerder heeft de gemeente met groot succes praktijktesten (ook bekend als mystery-guest) ingezet op de woning- en stagemarkt om de discriminatie inzichtelijk te maken. Daarom verzoekt hij de wethouder om ook op de arbeidsmarkt bijvoorbeeld bij uitzendbureaus en detacheringsbureaus discriminatie te onderzoeken door middel van praktijktesten. Hij krijgt hierop graag een reactie.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) vraagt verheldering over de straatnamen. Zij vraagt hoe DENK dit voor zich ziet.
De heer Sungur (DENK) pleit al langere tijd voor het veranderen van de dubieuze straatnamen. Dat is geen groot onderwerp in het debat in deze raad. Hij merkt wel dat steeds meer ook vanuit de maatschappij hieraan gehoor wordt gegeven. Wat zijn fractie betreft kan als eerste stap het onderzoek naar de mogelijkheden en tegen welke knelpunten zou de gemeente kunnen aanlopen zodra de gemeente die kant opgaat. Het voorstel is dit te verkennen met het oog op het veranderen van de straatnamen. Waarmee moet zij rekening houden?
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) valt DENK bij op dit onderwerp. Voor haar fractie is het ook belangrijk dat de gemeente hieraan gehoor kan geven om na te gaan wat hiervoor nodig is. Zij geeft daarbij mee de bewoners daarbij te betrekken zodat zij goed gehoord worden.

De voorzitter schorst voor 30 seconden de vergadering voor een sprekerswisseling bij DENK.

De heer El Abassi (DENK) kan zich nog goed herinneren op 21 juni 2018 de noodzaak en de urgentie aangekaart te hebben met betrekking tot de aanpak van discriminatie op de woningmarkt. Op 5 juli 2018 heeft zijn fractie hierover een motie ingediend. Hij heeft die avond als spannend ervaren.
Vandaag ziet hij een fijne verandering. Hij kan zich namelijk herinneren dat aan het begin fracties waaronder ook de grotere zoals D66 en GroenLinks twijfels hadden over de inzet van mystery guests. Last minute besloot GroenLinks tot zijn geluk toch voor zijn motie te stemmen en kwam hij uit op een meerderheid van plus 1. Zijn fractie was heel blij met deze meerderheid.
Deze motie heeft uiteindelijk geleid tot een onderzoeksuitslag waarvan de wethouder de resultaten als schokkend heeft ervaren en als onacceptabel bestempelde. Voor zijn fractie waren de resultaten niet verrassend. Voor zijn fractie was het een bevestiging van wat zij en vele Utrechters hadden verwacht. De uitslag van de onderzoeken hebben er wel toe geleid tot een pakket van maatregelen die onder andere opgesomd zijn in de raadsbrief van 31 maart jongstleden. De heer El Abassi heeft ook het gevoel dat de raad een stap in de goede richting maakt. De onderzoekers geven aan dat er sprake moet zijn van een integraal pakket aan maatregelen om het proces voorafgaand, tijdens en na de werving en selectie te kunnen verbeteren. Hij vraagt of de wethouder het met de onderzoekers eens is dat vooral de combinatie van de maatregelen een meerwaarde vormt in de bestrijding van discriminatie op de woningmarkt. Hij vraagt of de wethouder kan zeggen dat hij alle in de raadsbrief genoemde maatregelen echt gaat uitvoeren in Utrecht.
Zijn fractie is blij met de landelijke ontwikkelingen waarbij bijvoorbeeld de vergunningsplicht gekoppeld wordt aan Antidiscriminatiebepalingen. Zijn fractie wil niet afhankelijk zijn van een landelijke regeling. Zijn fractie wil graag dat de gemeente hierin het voortouw neemt. Hij verneemt graag van de wethouder de stand van zaken in de verkenning van de lokale verhuurdersheffing. Hij vraagt hoe dit gekoppeld wordt aan de antidiscriminatiebepaling. Hij vraagt of de wethouder het met hem eens is dat bij alle maatregelen het stadsbestuur niet moet wachten op eventueel landelijk beleid, maar dat het bestuur lokaal zo snel mogelijk aan de slag moet.

De voorzitter legt de vraag voor aan de commissie of dit onderwerp helemaal behandeld gaat worden of dat iemand zijn vetorecht gaat gebruiken.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) wil geen gebruik maken van haar vetorecht. Zij zou een korte pauze zeer waarderen.
Mevrouw Meerding (VVD) wil geen gebruik maken van haar vetorecht. Zij roept op zo snel mogelijk de Agenda te behandelen en voor 24.00 uur gereed te zijn.

De voorzitter schorst voor 5 minuten en heropent de vergadering.

De beantwoording
Wethouder Diepeveen beantwoordt de vragen over de woningmarkt. Hij merkt op dat de heer El Abassi de wordingsgeschiedenis waardevol heeft neergezet. Het praktijktesten blijkt dat dit fenomeen zeer hardnekkig is met schokkende uitkomsten. Hij refereert hierbij ook aan het interruptiedebat tussen mevrouw Meerding en mevrouw De Koning. Mevrouw Meerding vroeg naar hoe het zit met die 80%. De wethouder bevestigt dat die 80% echt de uitkomst is van de laatste praktijktest die het college per brief van 31 maart naar de raad heeft gestuurd. 80% van de makelaars is bereid in te gaan op discriminerende verzoeken. Dat is een hard en

wreed gegeven waarvan de wethouder zich kan voorstellen dat het gehele stadsbestuur daarmee geen genoegen kan nemen. Voor iedereen is de urgentie en het belang van het onderwerp duidelijk.
De wethouder gaat terug naar de bijdrage van mevrouw Kendir. Zij vroeg naar ongelijke behandeling op basis van leeftijd. De wethouder bevestigt dat ongelijke behandeling bij wet verboden is als het gaat om arbeid en beroepsonderwijs, maar niet bij wet verboden als het gaat om Wonen. Bij de verhuur van woningen is daar geen juridisch aanknopingspunt. De algemene wet Gelijke Behandeling beschermt op heel veel dingen maar niet op leeftijd. Er is ook een wet gelijke behandeling op grond van leeftijd. Maar die gaat alleen in op de arbeidsmarkt en op het beroepsonderwijs. Daarbij komt dat er nauwelijks meldingen binnenkomen met betrekking tot leeftijdsdiscriminatie. Er is ook weinig wetenschappelijke literatuur beschikbaar. Daarbij is er een indicatie dat er sprake is van ongelijke behandeling van potentiële huurders op basis van leeftijd. Op basis van dat alles heeft het college tot nog toe de keuze gemaakt om leeftijd niet als grond mee te nemen in de praktijktesten. De praktijktesten zijn wel uitgevoerd. Het college is begonnen met etniciteit, afkomst en met seksuele geaardheid. Het college heeft fysieke beperking toegevoegd. Ook die test laat een schrijnend beeld zien.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) vraagt dit mee te nemen in de praktijktesten. Daartoe ziet zij aanleiding. Haar fractie krijgt signalen dat jonge mensen hiermee te kampen krijgen. Zij roept de wethouder op dit mee te nemen als factor.
Wethouder Diepeveen wil aan die oproep nu geen gehoor geven. Dat heeft nog een andere reden, namelijk dat het college zich in het vervolg bij de praktijktesten van Binnenlandse Zaken zal aansluiten. Het college zal Binnenlandse Zaken vragen om te oversampelen zo dat voor Utrecht relevante gegevens uit de praktijktesten komen. Het college doet dat ook om het een beetje van zich af te organiseren, ook omdat de praktijktesten voor het college van belang zijn voor monitoring. Het belang is ook om dit goed te kunnen volgen. Dit blijkt minder belangrijk te zijn als het gaat om het middel om discriminatie te bewijzen. Daarom zoekt het college daarvoor een andere vorm. Die vindt het college door aansluiting te zoeken bij Binnenlandse Zaken. Dit wordt nationaal ook niet gezien als een groot probleem. De wethouder beseft alert te moeten blijven. Dit is niet het allereerste waaraan het college nu denkt.
Voor wat betreft de internationale studenten was dat aan de orde bij de mondelinge vragen. Het college heeft daarin de lijn gekozen de onderwijsinstellingen niet af te remmen als het gaat om Internationals. De onderwijsinstellingen doen dat bescheiden. Dat is ook niet mogelijk omdat daarvoor Europese regels bestaan. De wethouder stelt zich voor dat het bestuur de internationalisering een groot goed voor de stad vindt. Utrecht heeft veel minder internationale studenten dan steden als Amsterdam, of Delft of Wageningen of zelfs Groningen. De wethouder heeft vanmiddag in het vragenuur ook toegezegd de verantwoordelijkheid voor de huisvesting nog eens indringend onder de aandacht brengen van de onderwijsinstellingen.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) vindt het fijn te horen dat die verantwoordelijkheid is besproken met de onderwijsinstellingen. Zij voegt hieraan toe dat haar fractie Internationals zeker als meerwaarde ziet maar dat haar fractie het heel erg belangrijk vindt dat het naar Utrecht toehalen van Internationals geen verdienmodel is, maar dat alleen doen wanneer de instellingen de juiste begeleiding kunnen bieden en ook woningen. Om die reden zit haar fractie hierop scherp; haar fractie ziet dit als een groot probleem.

Mevrouw Meerding (VVD) kan de beantwoording van de wethouder volgen. Wat haar betreft zou daaraan toegevoegd moeten worden dat onderwijsinstellingen ook een eerlijk beeld geven aan internationale studenten die naar Utrecht toekomen van hun kansen op huisvesting.
Wethouder Diepeveen wilde dat laatste van mevrouw Meerding ook toevoegen aan zijn inbreng en wat hij in zijn beantwoording vanmiddag ook heeft genoemd; de onderwijsinstellingen zijn terughoudend. Die terughoudendheid heeft ook een relatie met de woningmarkt. De onderwijsinstellingen schetsen ook een reëel beeld over de moeilijke situatie op de studenten woningmarkt. Het college zal spoedig de berichten presenteren naar aanleiding van de TaskForce over flexibel en tijdelijk wonen. Dat kan van belang zijn voor de groep studenten in het algemeen.
De wethouder bevestigt dat gekeken wordt naar hospiteren. Gevraagd is naar de resultaten. De wethouder stelt in het vooruitzicht dat die resultaten spoedig zullen komen. Intern wordt door SSH samen met de huurorganisatie BOX gekeken naar de eerste uitkomsten. Binnenkort wordt gesproken in de werkgroep studentenhuisvesting met daarin de gemeente en ook Vidius vertegenwoordigd én de onderwijsinstellingen. Begin volgend jaar komen de gegevens uit de evaluatie van het hospiteren naar buiten. Het college heeft geen vooropgezette mening. Het college vindt het wel goed om te kijken naar bewuste of onbewuste discriminatie of selectiviteit. Het college vindt het heel verheugend dat SSH en BOX dit onderzoek gezamenlijk doen en dat ze allerlei vormen van onderzoek hebben beproefd om mensen in de onderzoeksfase al bewust te maken onbewuste discriminatie. Het onderzoeksinstrument heeft in zichzelf ook waarde. Het college zal begin 2022 de uitkomsten daarvan geven.
Mevrouw De Koning noemde een indringend voorbeeld van een antwoord op een melding van discriminatie dat men er niets mee kon omdat er geen slachtoffer aan te wijzen was. Het verbaast de wethouder. Mogelijk gaat zijn collega, wethouder Voortman, nog in op de meldingsfunctie bij Artikel 1; dat is juist een platform om allerlei dingen te signaleren. Met dit signaal zou Artikel 1 iets moeten kunnen. De wethouder stelt zich voor dat dit verder te brengen moet zijn. Hij heeft hiervoor geen verklaring. Hij adviseert de commissie stil te staan bij de meldingsfunctie bij Artikel 1. De wethouder kreeg de indruk dat het voorbeeld op die functie betrekking heeft.

Mevrouw De Koning vroeg ook naar sanctionering: nu voldoende bekend is door te pakken. Het college is daarmee drukdoende. Het college zit niet op het spoor van de praktijktesten om discriminatie te bewijzen. Het gaat om de meldplicht voor verhuurders, voor verhuurbemiddelaars in het geval zij discriminerende verzoeken krijgen. Utrecht loopt daarmee voorop met financiële middelen van BZK. Utrecht doet op dit gebied een proeftuin. Er is grote bereidheid bij BZK om de uitkomsten een plek te geven in de komende wet op het goed verhuurschap. Het college heeft een brief naar de raad gestuurd op 6 oktober jl. over die wet naar aanleiding van het pilot van het college. In die brief zegt het college dat die komende wet voor het college een belangrijk houvast gaat bieden, ook als het gaat om de stand van zaken in de verhuurvergunning. Over die verhuurvergunning heeft het college al vaker gezegd dat juristen van de gemeente zeggen dat een lokale verhuurvergunning in juridisch opzicht wankel is. In de lobby van het college richting het Rijk heeft het college al heel vaak gevraagd een wet te maken die een goede basis biedt voor een dergelijke verhuurvergunning. De wet Goed Verhuurderschap moet daar de juridische basis voor gaan geven. Die wet gaat naar verwachting in per 1 juli 2022. In die wet staan

algemene regels. Die algemene regels hebben belangrijk gewicht als het gaat om het tegengaan van discriminatie; het gaat daarbij over een transparant wervings- en selectieproces en over de mogelijkheden om de meldplicht toe te passen. De wethouder verwijst naar de proeftuin op dit moment. Op basis van die wet kan het college via algemene regels discriminatie op de Utrechtse woningmarkt flink tegengaan. En vervolgens is er ook nog de mogelijkheid om een vergunningsplicht voor bepaalde categorieën Woningen in te voeren en een vergunningsplicht voor bepaalde wijken. Het college inventariseert op dit moment welke categorieën woonruimte eventueel zijn aan te wijzen voor welke wijken in Utrecht een vergunningsplicht is in te voeren. Het college bereidt zich momenteel voor op de invoering van de wet en hoopt zo snel mogelijk, zodra de wet er is en ingaat per 1 juli 2022 en algemene regels klaar te hebben en een vergunningstelsel. Die route loopt het college.
De heer Sungur (DENK) vraagt hoe het college gaat toezien op het toepassen van de meldplicht wanneer Utrecht geen praktijktesten meer uitvoert.
Wethouder Diepeveen antwoordt dat dit een van de dingen is die in de proeftuin beproefd worden. Hij licht toe wat allemaal deel uitmaakt van het pilot in Utrecht in de goede samenwerking met BZK die het wettelijk instrumentarium achter de hand heeft om vervolgens de uitkomsten van het pilot daarin vorm te geven.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) vindt het teleurstellend tot deze zomer te gaan wachten totdat het college een verhuurdersvergunning gaat invoeren. Zij vindt ook dat de meldplicht voor de brancheorganisaties geen vervanging is. Er zijn heel veel kleine organisaties in de stad die zonder brancheorganisaties werken. Daarmee doet de gemeente tot die tijd dan niets mee. Zij rekende erop dat de raad voor het einde van dit jaar een voorstel zou krijgen. Zij schrikt ervan dan nog te gaan onderzoeken of en welke woningen en welke wijken daar dan eventueel onder gaan vallen. Discriminatie is een structureel en een enorm schokkend probleem in de stad; zij legt de vraag voor of het gemeentebestuur die vergunning niet direct voor de hele stad zou moeten invoeren. Zij vraagt hoe de wethouder dat ziet.
Wethouder Diepeveen houdt het voor mogelijk dat het college dat zou willen. Het college heeft wel te maken met een wetsontwerp waarin het op deze manier bepaald is. In het hele onderwerp Wonen is te zien dat er in toenemende mate bevoegdheden komen naar de lagere overheden. Dat geldt ook voor de opkoopbescherming. Nu spreekt het bestuur over de algemene regels op basis van de wet goed Verhuurderschap en een Verhuurvergunning. Dat legt bij de lokale overheid een enorme verantwoordelijkheid en een nieuwe taak die om een goede voorbereiding vraagt. Partijen moeten weten waarover ze spreken. De wet stelt zware eisen aan de argumentatie voor het aanwijzen van gebieden, categorieën. Daarop bereidt het college zich voor. Dat geldt ook voor de opkoopbescherming. Ook daar wil het college snelheid, maar beseft het, zorgvuldigheid te moeten betrachten om dit op goede manier te doen. Er ligt een heel nieuw taakveld op het bord van het stadsbestuur. De wethouder heeft de indruk, dat dit nog onvoldoende beseft wordt.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) bevestigt ook van mening te zijn dat zaken goed voorbereid moet worden. Tegelijkertijd is te zien dat er steden zijn in Nederland waar die maatregel al geldt. Juridisch wankel maar het werkt. Dat heeft in ieder geval een signalerende waarde. Zij zou het belangrijk vinden dat een stad als Utrecht daarin vooroploopt. Zij vindt het prima te wachten tot dat de wet wordt ingevoerd, maar dan geen *minimale uitvoering en onderzoeken of* maar gewoon doen en maximaal open zetten wat mogelijk is. Zij vraagt of de wethouder kan toezeggen het met die intentie te gaan uitwerken en een voorstel zal doen.

De heer Sungur (DENK) attendeert erop dat er een onderzoek ligt waaruit blijkt dat 80% van de makelaars hiertoe bereid is. Dit zou ook moeten gelden voor bepaalde wijken of voor bepaalde soorten woningen. Hij denkt dat er weinig twijfel is over dat dit een generiek probleem is. Hij vraagt of de wethouder dat met zijn fractie eens is.
Wethouder Diepeveen bevestigt maximaal in te zetten. Dat doet het college ook bij de opkoopbescherming: een zo hoog mogelijk prijsgrens en bij voorkeur voor de hele gemeente. Dat geldt ook hier. De wet gaat er niet zonder meer van uit dat dit voor de hele stad gedaan wordt. De wet spreekt over het aanwijzen van bepaalde categorieën in bepaalde wijken. Dat is iets anders. Uiteraard lobbyt het college samen met de G4 om een en ander zoveel mogelijk op te rekken omdat de grote steden de urgentie veel harder voelen dan elders in het land. Bovendien doet het college zijn best om dat voor elkaar te krijgen. Utrecht loopt voorop, samen met Rotterdam. Utrecht werkt aan de meldplicht, Rotterdam aan het werving- en selectieproces. Dat zijn belangrijke bouwstenen die straks hun plek gaan vinden in het wettelijk kader.
BZK werkt momenteel aan nieuw voorlichtingsmateriaal. Daarvan zal de gemeente Utrecht gebruik maken. Utrecht staat klaar met de partners. Hij noemt in dat verband Artikel 1 Midden Nederland, NVM, Vastgoedbelang, de vereniging bemiddeling onroerend goed is toegetreden (VBO). Die partijen zijn allemaal overtuigd van het belang van voorlichting voor hun eigen leden voor de hele branche. Zij willen hierop volop meewerken. Daar ligt een belangrijke basis. Utrecht denkt in het licht van deze ontwikkeling een flinke slag te kunnen slaan samen met haar partners.
Het onderwerp zal besproken worden in de maand december met partijen van het Stadsakkoord. Daarmee bereikt Utrecht meer partijen.
Mevrouw Meerding sprak over een gestandaardiseerde werving en selectie. De wethouder weet niet waar die term vandaan komt. Het college spreekt over transparant en objectief. Het college en het ministerie zijn er zeer van overtuigd dat het heel erg behulpzaam kan zijn bij de bestrijding van expliciete en impliciete vooroordelen en te komen tot een goed selectieproces. Dat is in ieder geval van belang op een woningmarkt waar heel veel mensen een plek willen bemachtigen.
Mevrouw Meerding (VVD) licht toe dat deze term in de Anti DiscriminatieAgenda is opgenomen precies bij dit onderwerp.
Wethouder Diepeveen verlaat zich op de stukken die vanuit Wonen zijn gekomen. Daarin wordt steeds gesproken over transparant en objectief. Dat is ook het pilot zoals Rotterdam dat doet en waarop Utrecht is aangehaakt en waarvan de resultaten zullen volgen.
De heer El Abassi sprak naar het oordeel van de wethouder heel terecht over een combinatie van maatregelen. De wethouder bevestigt dat het college het daarin zoekt op een breed front met alle mogelijke middelen om de aandacht voor dit onderwerp levend te houden en ook stappen vooruit te zetten in de sfeer van sanctionering, in algemene regels, in vergunningen, verhuurvergunning, et cetera.
Mevrouw Meerding (VVD) merkt op dat het debat ook ging over de vraag wat een gestandaardiseerd systeem betekent. Zij vraagt een korte toelichting van wat de gemeente daarbij voor ogen heeft.
Wethouder Diepeveen antwoordt dat verhuurders en bemiddelaars gebruik gaan maken van transparant en objectief werving- en selectieproces en dat ze dat dan ook kunnen laten zien. Dat is neer te leggen in de algemene regels op basis van de wet goed Verhuurderschap. Dat zal straks ook gevraagd kunnen worden van verhuurders in een verhuurvergunning. Zoveel mogelijk verhuurders dan. Met een brede inzet van

het instrument Verhuurvergunning moeten verhuurders kunnen voldoen aan transparant en objectief wervings- en selectieproces. Dat wordt momenteel verder uitgewerkt in een pilot in Rotterdam. Het college komt daar zeker binnenkort op terug.
Mevrouw Meerding (VVD) begrijpt dat de verhuurder moet bewijzen dat hij niet heeft gediscrimineerd in het selectieproces bij de selectie van de huurder. Dat is hoe de bewijslast omgedraaid gaat worden.
Wethouder Diepeveen gaat van partijen vragen om gebruik te maken van een transparant proces; dat het navolgbaar is wat er gebeurt. Niet alleen Utrecht maar ook andere grote steden en ook het ministerie denken dat het heel belangrijk is gezien de hardnekkigheid van het fenomeen van discriminatie op de woningmarkt.

Gemiste vragen
Mevrouw De Koning (GroenLinks) vraagt of de wethouder brede brancheorganisaties en de hele groep van het Stadsakkoord aanspreken op hun verantwoordelijkheid hierin.
Wethouder Diepeveen heeft melding gemaakt van de toetreding van de vereniging Bemiddeling Onroerend Goed. Die zijn aangehaakt ook op lokaal niveau. Dat is goed voor de samenwerking van partijen. Verder heeft de wethouder gezegd dat in de maand december in het Stadsakkoord het onderwerp discriminatie op de woningmarkt op de Agenda staat; ook met partijen van het Stadsakkoord zal het college met partijen in de komende tijd intensief spreken.
Mevrouw De Koning (GroenLinks) had begrepen dat het alleen om de kopgroep zou gaan van het Stadsakkoord. Blijkbaar is dat breder. Ze is daarover tevreden. Zij was geschrokken van de NVM die zich leek te ontslaan van de verantwoordelijkheid om hierin zelf iets te doen. Zij hoopt dat de wethouder daarop scherp kan zijn en dat het niet een lof-verhaal wordt: dat het moeilijk is om er iets tegen te doen omdat makelaars zich dan niet meer aansluiten bij de NVM. Dat lijkt haar geen excuus. Zij vraagt de wethouder de NVM daarop aan te spreken wanneer de NVM opnieuw met een dergelijk verhaal komt.
Wethouder Diepeveen zal dat zeker doen. Hij constateert dat de NVM en ook de andere brancheorganisatie voorstander zijn van de Meldplicht. Juist omdat Utrecht een pilot doet, is dat van belang.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt als verduidelijking of later nog gesproken zal worden over de openbare ruimte.
De voorzitter licht toe dat wethouder Voortman dat voor haar rekening neemt. Zij concludeert dat hiermee het onderwerp discriminatie op de woningmarkt is afgerond.

De voorzitter geeft het woord aan wethouder Voortman.
Wethouder Voortman dankt de commissie voor alle complimenten voor deze Anti DiscriminatieAgenda. Zij geeft die complimenten graag door aan haar ondersteuning en ook aan iedereen in de stad die heeft meegewerkt aan de totstandkoming ervan. Nog meer dan de vorige Agenda is deze tot stand gekomen in samenwerking met de stad. Utrecht loopt duidelijk voorop en niet alleen op de woningmarkt zoals wethouder Diepeveen zei maar ook op een aantal andere terreinen. Dat past ook in de stad waarin ruimte is voor iedereen en waarin het stadsbestuur discriminatie onacceptabel vindt. De wethouder vindt het mooi om te horen hoe de commissie veel suggesties heeft om de Agenda aan te scherpen en te verrijken. Aan de andere kant stelt de

commissie ook de vraag of het bestuur nu al niet te ambitieus is. De wethouder maakt dat dilemma zelf ook door.
Zij zal eerst in algemene zin antwoorden over monitoring en financiën en specifieke groepen. Daarna gaat zij in op de rol van de gemeente, arbeidsmarkt, het onderwijs, openbare orde, publieke ruimte, Sport, religie, gedeelde geschiedenis.
In deze Agenda wordt meer samengewerkt met de partners. De gemeente neemt ook een meer actieve rol in. De gemeente is meer normerend en zij stelt ook grenzen. In de richting van mevrouw Raaijmakers zegt de wethouder dat het daarbinnen kan schuren. Dat zit niet per se alleen op het onderwerp. Er zijn ook verschillende dingen die al tot schuring hebben geleid. Zij noemt als voorbeeld het streefcijfer. Zoals mevrouw Deldjou Fard aangaf, bevestigt de wethouder dat discriminatie van ons allemaal is, het is niet iets van de persoon die het ervaart, maar het is een probleem waar iedereen met een dealen heeft en waarvoor iedereen verantwoordelijk is. Ook dat vindt zij iets van een steviger aanpak in deze Agenda.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) merkt op dat de wethouder een voorbeeld noemt waartoe de raad heeft opgeroepen; dat is niet vanzelf in de Agenda terechtgekomen. Zij vraagt of de wethouder nog andere voorbeelden heeft waar het stadsbestuur lef toont of dat het schuurt.
Wethouder Voortman noemt het moment waarop de gemeente zich steviger uitspreekt, steviger gaat normeren, duidelijker grenzen stelt. Zij begrijpt niet wat mevrouw Raaijmakers bedoelt.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) licht toe dat de raad had opgeroepen tot een hoger streefcijfer. Dat is niet spontaan er ingekomen.
Wethouder Voortman bevestigt dat dat wel een onderwerp is dat het bestuur anders had kunnen invullen. Gekozen is voor een verdubbeling van het aantal functionarissen in vijf jaar tijd. Er zijn mensen die vinden dat het stadsbestuur daarin doorslaat. Daar zit de schuring. Zij had dit ook niet schurend kunnen invullen. Dan was het anders gegaan.
Met betrekking tot het participatietraject heeft het college met heel veel verschillende groepen gesproken. Bij aanvang moest het ook een half jaar uitgesteld worden omdat het college hoopte tot een fysieke participatie te kunnen komen. Dat kon niet vanwege corona. Uiteindelijk is dit toch online gebeurd. Het college heeft met alle verschillende gemeenschappen gesproken. Ook die hebben intern gesprekken gevoerd. Dat heeft geleid tot de vele input.
Zoals gezegd hanteert het college een inclusieve werkwijze. Het leek het college niet wenselijk om apart beleid voor verschillende groepen op te stellen; de Agenda is er voor iedereen. Wel levert het college maatwerk voor bepaalde groepen. Zij noemt als voorbeeld het onderzoek naar slavernijverleden, het slavernijmonument. De G4-lobby, specifiek op slavernij. Als het gaat om moslim racisme, is bekend dat meldingsbereidheid binnen de moslimgemeenschap laag is. Daarom lopen er vanuit Artikel 1 Midden Nederland momenteel verschillende activiteiten om die meldings-bereidheid te vergroten. Artikel 1 is regelmatig aanwezig op vrijdagen bij de Utrechtse moskeeën. Dat is een voorbeeld waarbij specifiek wordt ingezet. Dat is de manier waarop de wethouder wil werken. Discriminatie wordt bestreden voor iedereen, of het nu gaat om een vrouw met een hoofddoek of om een vrouw met een kort rokje. Wanneer het nodig is, kijkt het college naar specifieke maatregelen.
De vraag hoe te monitoren en hoe te evalueren, de vraag van onder meer mevrouw Kendir van Student & Starter. Het college wil zich meer richten op de beweging en de ambitie; wat heeft effect? Het college wil zich minder richten op losse acties. Dat

betekent, zegt de wethouder richting de heer Saiah, dat in die zin de aanpak levend is. Elk jaar wordt gekeken of wat de gemeente doet werkt, samen met focusgroepen van de organisaties in de stad van de mensen voor wie het college het doet. Of moet de gemeente ook andere dingen inzetten om het effect te bereiken. Dat kan ertoe leiden dat tussentijds besloten wordt ergens mee te stoppen met iets anders door te gaan. Op het moment waarop blijkt dat iets financiële consequenties heeft, zal het college de gemeenteraad een voorstel doen. De wethouder zegt toe steeds naar het effect te zullen kijken en dat waar nodig bijgesteld zal worden. Deze toezegging heeft geen termijn. Het college komt jaarlijks in de voortgangsbrief hierop terug.

De wethouder vervolgt haar beantwoording met in te gaan op de financiën. Binnen de huidige coalitieperiode is er voldoende budget beschikbaar voor de uitvoering van deze Agenda. De wethouder bevestigt dat vanaf 2023 er sprake is van een terugloop in middelen. Dat is de reden waarom het college in het voorjaar van 2022 bij de raad terugkomt met een integraal advies over de bredere opgave Inclusie waarvan de Anti DiscriminatieAgenda onderdeel uit zal maken. Op dat moment adviseert het college over hoe om te gaan met deze terugloop van middelen, enerzijds door de nieuwe raad in het overdrachtdossier te informeren over wat daarvoor nodig is en anderzijds door in die eerdergenoemde visie op inclusie een financiële paragraaf op te nemen. Op die manier zijn dan ook goede keuzes te maken.

De wethouder is niet direct voorstander van de suggestie van Student & Starter om een Taskforce in te richten. Het is logischer om eerst dat integrale advies te maken. Een afzonderlijke Taskforce kost tijd. Zij ziet daarvan niet direct de meerwaarde in. Wel van de lobby in G4-verband. De heer Sungur zei dat het daarvan niet moet afhangen als het gaat om het antwoord op de vraag wat Utrecht gaat doen. Ook dat kan de wethouder volgen. Utrecht trekt samen op met de G4 op verschillende onderwerpen op het terrein van discriminatie. Dit kan daarbij horen.
Mevrouw Kendir vroeg ook naar het tekort aan middelen voor de Anti Discriminatie Agenda; de enorme toename van het aantal meldingen en de toegenomen complexiteit van de klachten. Het college herkent die. Dat is de reden waarom het budget wordt verhoogd voor de basisdienstverlening van de anti discriminatie voorzien in Artikel 1 Midden Nederland. In de Meicirculaire heeft het Rijk de algemene uitkering van de anti discriminatie voorziening ook verhoogd; dat betreft een structurele verhoging. Wat gesignaleerd is, is bekend. De oplossing is de verhoging van het budget. De wethouder zou er geen voorstander van zijn om te bezuinigen op het melden. Zij benadrukt dat zij melden wel degelijk heel belangrijk vindt, zegt de wethouder richting mevrouw Zwinkels.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) had een vraag gesteld over de coördinator. Zij licht toe vanuit welke motivatie zij deze vraag had gesteld: iemand die een mandaat heeft op al die terreinen en middelen om daarover iets te zeggen zo dat die verschillende onderwerpen niet op andere plekken worden belegd. De wethouder zegt nu daar in geen noodzaak te zien. Ook bij de Raadsinformatiebijeenkomst is door verschillende experts duidelijk geadresseerd. Zij vraagt een nadere uitleg van de wethouder voor haar standpunt.
Wethouder Voortman licht toe dat zij de Taskforce van mevrouw Kendir begreep als dat het om een ambtelijke Taskforce ging waarbij verschillende ambtenaren op het gebied van discriminatie actief zijn. Daar is ook contact op. Vanuit het team Utrecht voor Iedereen heeft het college daarop ook een coördinerende rol. Zij is er geen voorstander van om daarbovenop nog iets afzonderlijks neer te zetten. De coördinator vatte zij op als een onafhankelijke instantie, een soort van ombudsachtige

functionaris. Dan denk zij dat daarvoor Artikel 1 bestaat. Zij verneemt graag of zij het goed heeft begrepen.
Mevrouw Zwinkels (CDA) gaat in op de financiering van het onderdeel vrijheid van levensbeschouwing. Zij hoort de wethouder daarover iets zeggen. Zij leest nu in het voorstel dat de raad eind dit jaar nog geïnformeerd wordt of het wordt voortgezet of stopgezet en dat er nog middelen zijn tot 1 juli 2022. Zij hoort de wethouder zojuist zeggen dat er nog middelen zijn voor het hele jaar en dat het college met een advies komt bij de Voorjaarsnota of eerder. Een en ander spoort niet met elkaar in haar beleving. Zij wil daarover graag uitleg en waarom een harde knip wordt gemaakt met een volgend college.
Wethouder Voortman zet uiteen dat wat zij zei over 2022 betrekking had op de Anti DiscriminatieAgenda breed en het budget dat de gemeente daarvoor heeft. Specifiek het budget voor vrijheid van levensbeschouwing is bedoeld voor 2021. Dat is tot eind dit jaar beschikbaar. Om dat serieus te kunnen oppakken zijn daarna meer middelen nodig. De gemeente Utrecht heeft daarvoor een decentralisatie uitkering gekregen van 25.000 euro.
De activiteiten die in de Anti DiscriminatieAgenda staan, ook onder het blok levensbeschouwing, kunnen tot en met 2022 betaald worden uit wat daar staat.
Mevrouw Zwinkels (CDA) begrijpt dat er nu een Agenda voorgesteld wordt waarvoor de gemeente nog anderhalve maand middelen heeft voor de vrijheid van levensbeschouwing, waaronder de strijd tegen Islamofobie en antisemitisme.
Wethouder Voortman antwoordt ontkennend. Voor geheel 2022 is hiervoor een budget, voor alle terreinen, ook voor vrijheid van levensbeschouwing. Utrecht heeft van het Rijk een specifieke uitkering gekregen tot eind 2021. Dat betekent niet dat de activiteiten in dat kader ophouden in 2021. Dat kan binnen de middelen die er zijn voor de Anti DiscriminatieAgenda, ook in 2022 doorgaan.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) komt terug over een onduidelijkheid. Zij doelde ook op waar mevrouw Raaijmakers op doelde. Dit is tijdens de Raadsinformatiebijeenkomst besproken. Zij vindt dat een domein overstijgend orgaan nu vooral nodig is, met een mandaat en met middelen en daarin kan handelen zo dat er een bredere aanpak is. Ook haar fractie ziet daarvan de meerwaarde hier.
Wethouder Voortman dankt haar voor de verduidelijking. Richting mevrouw Raaijmakers over een stedelijke coördinator handhaaft de wethouder haar antwoord over Artikel 1. Zij vraagt naar het verschil tussen Artikel 1 en de stedelijke coördinator. Artikel 1 is actief op heel veel terreinen en heeft een stevige positie.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) zet uiteen dat Artikel 1 een ombudsfunctie heeft. Dit gaat echt over het aansturen, ervoor zorgen dat de Agenda wordt uitgevoerd. Die taak ligt niet bij Artikel 1.
Wethouder Voortman antwoordt dat het college de taak heeft de Agenda uit te voeren. Zij en haar collega's kunnen daarop worden aangesproken. Daarvoor is niet een afzonderlijke instantie nodig.
De heer Sungur (DENK) pleit ervoor de groep - bestaande uit 3-5 personen - die momenteel de Agenda uitvoert - uit te breiden conform de ambities die het stadsbestuur heeft. Hij denkt dat dat wordt bedoeld met de TaskForce, of hoe ook genoemd.
Wethouder Voortman antwoordt dat de Agenda niet wordt uitgevoerd door 3-5 personen. Deze Agenda wordt uitgevoerd door medewerkers van de gemeente op allerlei verschillende organisatieonderdelen en door veel organisaties in de stad. Het gaat om een lijst met ongeveer 30 organisaties.

De heer Sungur (DENK) licht aanvullend toe dat hij de groep mensen bedoelde die de integraliteit van de uitvoering borgt.
Wethouder Voortman licht toe dat zij dat zelf is als wethouder Diversiteit. Zij werkt met een team dat dit coördineert. Dan gaat het om meer dan 3-5 personen.
De wethouder vervolgt haar beantwoording in haar termijn.
Verschillende fracties hebben inbreng geleverd over discriminerende algoritmes monitoring. De gemeente Utrecht gebruikt die niet. De gemeente Utrecht beschikt over een openbaar algoritmeregister waarin te zien is welke algoritmes de gemeente gebruikt. Richting de heer Saiah benadrukt de wethouder dat zij de Agenda wil beperken tot de acties en dat zij de Agenda die niet wil belasten met wat de gemeente *niet* gaat doen.
De heer Saiah (D66) weet dat de gemeente Utrecht dit niet doet. Het gaat hem erom nu het stadsbestuur de verantwoordelijkheid neemt van de voorbeeldrol, dat het wellicht helpt wanneer inwoners in de stad en organisaties dat van de gemeente Utrecht weten.
Wethouder Voortman antwoordt dat dit ook in de visie staat van de digitale stad. Zij kan zich voorstellen dat de mensen die hiermee bezig zijn nog eerder de visie Digitale Stad lezen dan de Anti DiscriminatieAgenda. In die zin ziet zij dit niet als een toevoeging.
De heer Sungur (DENK) stelt voor het zo te formuleren dat de gemeente Utrecht het uitdraagt dat ook anderen hierop alert moeten zijn in hun contacten met de stad, gelet op de uitvoering van de Anti DiscriminatieAgenda en de partners die daarbij betrokken zijn.
Wethouder Voortman antwoordt bevestigend. Zij vraagt regelmatig zelf daarvoor aandacht. Dit past daar zeker in.
Zij vervolgt haar beantwoording met in te gaan op het blok Voorbeeldrol Gemeente. Het ging om de streefcijfers rondom culturele diversiteit. Het verzoek van DENK was de twee groepen *westers en niet-westers* in één streefcijfer gevat afzonderlijk benoemen. De wethouder had bij aanvang dat idee ook. De focus op het beleid van de gemeente ligt op mensen met een niet-westerse achtergrond en minder op iemand van wie de vader uit België komt of de moeder uit Frankrijk. Zij wil ook dat in een volgende periode goed te kijken is of vorderingen gemaakt worden. Zij wil dit straks ook meetbaar laten zijn. Het CBS werkt momenteel aan het herzien van de categorieën van die indeling en zal waarschijnlijk een andere categorie voorstellen. Door beide groepen samen te nemen, maakt de gemeente geen onderscheid in het type land waaruit de immigrant komt. Wanneer het stadsbestuur dat anders zou doen, ontstaat iets dat straks niet goed meetbaar is. De wethouder verzekert de heer Sungur dat in de beleidsaanpak de focus ligt op medewerkers met een niet-westerse migratie achtergrond.
De heer Sungur (DENK) brengt in dat het CBS al een half jaar in overweging over hoe hiermee om te moeten gaan. Hij legt de vraag voor aan de wethouder of de gemeente wellicht vooruitloopt op wat het CBS gaat doen en welke cijfers zij gaat hanteren door geen onderscheid te maken tussen westers en niet westers.
Wethouder Voortman antwoordt ontkennend. Ook als het CBS niet wijzigt, het CBS daarop terug zal blijven komen. Dan is nog steeds de optelsom van de losse cijfers te zien. Het blijft daarmee zichtbaar. Wanneer het CBS wel tot andere indeling zal komen, matcht wat de gemeente Utrecht nu doet nog steeds.
De heer Sungur (DENK) heeft de indruk dat hier verkeerde dingen gebeuren. Hij wil weten hoe het zit met niet-westerse mensen. Daarop richt het stadsbestuur zijn

beleid op in, zoals de wethouder terecht zegt. Nu lijkt het als gooit het bestuur dat op een hoop en helemaal niet meer op kan toezien. Hij wil met de streefcijfers juist het effect van het beleid in kaart kunnen brengen. Met de streefcijfers zoals die nu gesteld zijn is dat niet mogelijk.
Wethouder Voortman bevestigt dat dat mogelijk niet direct te zien is aan de streefcijfers. Het is wel te zien in komende CBS-monitoren zo lang het onderscheid er is. Wanneer dat onderscheid er niet meer is omdat het CBS dat niet maakt, kan Utrecht dat ook niet meer, tenzij Utrecht zelf gaat registreren. Zij veronderstelt dat de heer Sungur dat niet bepleit. Zij herhaalt en benadrukt het vigerende beleid.
De wethouder heeft een gesprek gevoerd met de wethouder, de gemeentesecretaris en met de gemeentesecretaris van Amsterdam over het voorkeursbeleid. Dat gesprek was één grote herkenning. Het bleek dat Amsterdam en Utrecht heel veel hetzelfde doen. Amsterdam kon nog niet aangeven of het voorkeursbeleid effect heeft. De wethouder refereert aan de raadsbrief van haar en benadrukt dat het college verschillende acties inzet om te zorgen voor meer diversiteit in de gemeentelijke organisatie waardoor ook meer doorstroming is en zo dat de gemeentelijke organisatie op mensen behoudt en dat mensen zich kunnen ontwikkelen; ook dat vindt de wethouder van belang. Wanneer die culturele diversiteit generiek wordt ingesteld, zouden er mensen kunnen zijn die daarmee moeite hebben. Zij heeft gesprekken gevoerd met medewerkers met een migratie achtergrond die zeiden daarmee moeite te hebben en dat ze beoordeeld zullen worden op hun kwaliteit en niet op hun achtergrond en dan het idee hebben dat ook al gaat het om gelijke geschiktheid iets meer weegt dan hun kwaliteit. In de praktijk kan het zo zijn dat er voorkeursbeleid is. Het college vindt dat er specifiek gekeken moet worden naar de samenstelling en de huidige diversiteit in het team of naar de aard van de functie. Dan gaat het niet enkel om culturele diversiteit, maar ook andere vormen van diversiteit of andere perspectieven die meerwaarde kunnen zijn voor de kwaliteit van het team. Het college past dit niet standaard toe. Maar in de praktijk kan het zo zijn dat de voorkeur bij gelijke geschiktheid uitgaat naar iemand met een cultureel diverse achtergrond.
De heer Sungur (DENK) verzekerd de wethouder honderden mensen te kennen met een migratie achtergrond die ook bij gelijke geschiktheid juist niet vanwege hun achtergrond zijn geselecteerd op basis van kenmerken die er niet toe zouden doen. Daarom is hij deze Anti DiscriminatieAgenda. Iedereen weet dat de verhouding op dit moment heel scheef is. Er zijn wat zijn fractie betreft wellicht tijdelijke maar ook radicale ideeën voor nodig. Op het moment waarop de verhouding weer in balans is, kan de gemeentelijke organisatie weer van dat soort maatregelen af. Daarom pleit hij voor dit voorstel. Hij vraagt hoe de wethouder dit ziet.
Wethouder Voortman antwoordt dat zij precies om die reden inzet op een verdubbeling van het aantal mensen met een migratie achtergrond boven schaal 12. Daar is het scheef op dit moment. Op andere schalen is veel meer een afspiegeling te zien. Hierop zet het college voor zijn. Dan kan het zo zijn dat in bepaalde situaties wel gekozen wordt voor het voorkeursbeleid. Dat is iets anders dan dat het voorkeursbeleid standaard wordt uitgevoerd. Zij wil de ruimte om van het gangbare beleid af te wijken blijven geven aan teams. Leidinggevenden weten dat ze op het voorkeursbeleid bevraagd zullen worden wanneer de samenstelling van het team niet beantwoordt aan het beleid.
Mevrouw Kendir (Student & Starter) gaat in op de streefcijfers. Het doel is een weerspiegeling te kunnen zijn van de gemeente Utrecht. Kijkend naar de

samenleving in Utrecht is te zien dat 36,4% van de Utrechters een migratie-achtergrond heeft. Daarvan heeft 24,3% een niet-westerse achtergrond en 12,1% een westerse. Dat betekent dat de verhouding tussen niet-westerse en westers twee keer zoveel is. Maar wanneer zij vervolgens kijkt naar de medewerkers van de gemeente Utrecht, heeft daarvan 10% een migratie achtergrond waarvan slechts 3% een niet-westerse achtergrond en 7% een westerse achtergrond heeft. In dat aspect ziet zij een disbalans tussen de samenleving in Utrecht en de medewerkers van de gemeente Utrecht. Zij valt DENK bij over dat ook haar fractie het belangrijk vindt dat de streefcijfers overeenkomen met de verhouding in de samenleving. Zij vraagt de wethouder de streefcijfers specifiek te maken op grond van niet-westerse achtergrond zodat het effect ook de monitoren is en de raad er zeker van kan zijn dat het college het doel behaalt.

Wethouder Voortman herhaalt haar antwoord richting de heer Sungur richting mevrouw Kendir. Zij spreekt over 36%; dat percentage betreft de hele bevolking. Dan gaat het ook om dat deel van de bevolking dat niet behoort tot de beroepsbevolking. Kijkende naar de beroepsbevolking en specifiek naar de schalen die de gemeente heeft, gaat het om 23% of 26%. Wanneer dan ook nog gekeken wordt naar de hogere schalen komen die percentages en de streefcijfers dichter bij elkaar. Daarbij is het van belang te beseffen dat het CBS een definitie van beroepsbevolking heeft waarbij het gaat om leeftijden tussen de 15 en 75% en doorgaans weinig vijftien-jarigen bij de gemeente werken.

De heer Sungur vroeg naar een netwerk voor medewerkers met een migratie-achtergrond. Wanneer er medewerkers met een migratie-achtergrond een netwerk willen oprichten, steunt het college hen, zoals het college ook U-Pride steunt en ook de jonge Utrechtse ambtenaren. De gemeente Utrecht heeft ook niet besloten dat er een LHBTIQ+netwerk moet komen. Zo doet het college dat ook hierbij niet.

Met betrekking tot deelnemingen deelt het college wat het heeft op het gebied van diversiteit en inclusie met deelnemingen. Zij is daartoe bereid.

Mevrouw Streefland vroeg naar de subsidieverordening. Het college is daar nog mee bezig. Zij komt daarover graag terug in de voortgangsbrief over de Anti Discriminatie Agenda in Q2 2022.

Hiermee sluit zij haar beantwoording af over de voorbeeldrol gemeente.

De wethouder vervolgt met de beantwoording van de onderwerpen in het kader van arbeidsmarktdiscriminatie.

Op basis van de uitkomsten van de expertmeeting die georganiseerd is met de werkgevers over de aanpak van de arbeidsmarktdiscriminatie, werkt het college aan een aanpak arbeidsmarktdiscriminatie. Die gaat zeker ook over het realiseren van kansen voor iedereen. De wethouder bevestigt dat vooralsnog geen budget is voor het opzetten van een netwerk naar het voorbeeld van Amsterdam of Rotterdam. Dat zou 75.000 – 100.000 structureel zijn. Ook werkgevers gaven vooral aan dat ze liever gesteund worden in praktische acties. Binnen de bestaande programma's kijkt het college naar de volgende mogelijkheden om alvast een start te maken. Over stagediscriminatie is gesproken. Het college gebruikt bestaande netwerken om het bewustzijn rond om arbeidsmarktdiscriminatie te vergroten. Het college zoekt naar kansen op samenwerking binnen bepaalde sectoren zo dat de aanpak ook aansluit op de context van de werkgever. De wethouder bevestigt dat in dat opzicht het MKB iets anders is dan de Rabobank. Werkgevers geven ook aan graag hulp te krijgen bij de uitvoering van de Wet Gelijke Kansen bij werving en selectie zodra die door de Tweede Kamer is aangenomen. Deze wet is nu nog controversieel verklaard. Het

gaat om een aanpak in lange adem. Het college zal in het overdrachtsdossier een voorstel doen voor het opzetten van een structureler Pact met werkgevers vanuit de integrale aanpak arbeidsmarkt discriminatie waarvan stagediscriminatie ook deel uitmaakt.
Bij de expertmeeting over mystery guests. Experts zeggen daarover dat het inzetten van mystery guests bruikbaar is bij uitzendbureaus en andere tussenpersonen. Dat is ook de reden waarom de ABU en de NBBU dit ook inzetten samen met inspectie Sociale Zaken. Voor individuele werkgevers is dit niet zo geschikt omdat bij de afwijzing vaak moeilijk aan te tonen is dat er sprake is van discriminatie. Het is vaak heel impliciet en er worden vaak andere redenen opgegeven. Het advies vanuit de expertmeeting was in te zetten op een positieve benadering van werkgevers. Zij zou niet willen voorstellen mystery guest in te zetten.
Mevrouw Kendir en mevrouw Zwinkels vroegen naar Open Hiring. In het kader van Werkbeweging kijkt het college naar mogelijkheden. Dit kan niet ingezet worden voor alle functies, bevestigt zij dat de informatie van mevrouw Zwinkels.
De wethouder gaat in op het Onderwijs; wat in de Agenda staat over onderwijs geldt ook voor het voortgezet onderwijs.
Mevrouw Kendir sprak over het Plan van Aanpak van Amsterdam. Zij is benieuwd over welke punten zij specifiek sprak. Het college werkt aan een segregatiemonitor. Amsterdam heeft dat ook. Eind september is de raad geïnformeerd over de stand van zaken inzake het tegengaan van segregatie. In Q4 presenteert het college daarover een update.
D66 vroeg naar informatie over Artikel 1 op de schermen. Artikel 1 is erg actief op de MBO's in Utrecht. Het college kan Artikel 1 vragen daar zelf naar te kijken.
Met betrekking tot MBO-stagediscriminatie en de uitbreiding van de activiteiten daartegen naar HBO en WO stelt de wethouder voor de ervaringen op het MBO mee te nemen in gesprekken met het HBO en het WO. Zij zal in de voortgangsbrief in Q2 aangeven wat het college daarop heeft gedaan.
Mevrouw Raaijmakers ging in op discriminerende leerkrachten en zij noemde een voorbeeld waarvan haar de kou om het hart sloeg wanneer iemand zoiets zou zeggen tegen een kind. Wanneer ouders zich gediscrimineerd voelen, kunnen ze dat binnen de school aangeven. Elke school moet ook een klachtenregeling hebben waarin staat hoe de school om gaat met klachten. Die is ook te vinden op de website of in de school Gids van de school. Wanneer dat geen oplossing biedt, kunnen leerlingen, ouders of personeelsleden een officiële klacht indienen bij de klachtencommissie. Slachtoffers kunnen ook terecht bij de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs. Ongeveer de helft van alle VO en MBO-scholen een gendersexuality aliens. Het doel is daarmee een veilig schoolklimaat te maken voor iedereen. De wethouder vindt het gedrag van de leraar uit het voorbeeld onacceptabel.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) zocht meer naar preventieve middelen: die bewustwording heeft ook betrekking op scholen. Bijvoorbeeld de PABO in Utrecht heeft geen specifieke aandacht voor lesgeven in een grootstedelijke context. Er is veel meer te doen aan bewustwording.
Wethouder Voortman brengt in herinnering dat in september de projectgroep Lesgeven in een Grootstedelijke Context gestart is. Het doel van het project is om toekomstige leerkrachten te professionaliseren om les te geven in een klas met een hoge mate van diversiteit in de achtergrond. Daardoor zijn leerkrachten ook beter voorbereid op het lesgeven aan leerlingen in een grote stad waardoor ze leerlingen

beter te begrijpen en meer vertrouwen hebben in hun lesgeven. Startende leerkrachten zijn dan beter toegerust. Dit project wordt bottum up vormgegeven door leerkrachten in Overvecht samen met de lerarenopleiding en de Universiteit Utrecht.
Mevrouw Raaijmakers (PvdA) begrijpt dat dit een voorbeeld is. Zij had opgeroepen tot het sluiten van een Pact met schoolbesturen om dat te laten landen in de Utrechtse Onderwijsagenda, de Gelijke Kansen Alliantie of in de Anti Discriminatie Agenda; zij wil dit ergens vastgelegd zien en gaan monitoren.
Wethouder Voortman beschouwt schoolbesturen zeker als partners wanneer het gaat om het tegengaan van discriminatie en het tegengaan van segregatie in het onderwijs. Zij stelt voor over dit punt in de voortgangbriefing Q2 terug te komen.

Met betrekking tot publieke ruimte en openbare orde bracht het CDA iets in over of de mystery guests nodig waren. Mevrouw Zwinkels gaf terecht ook aan dat het SOLGU dat kan doen. Het college doet dit ook samen met het SOLGU en andere organisaties. Die samenwerking is een meerwaarde.
De wethouder is het eens met mevrouw Meerding over dat BOA's belangrijk zijn als het gaat om bescherming van burgers of zij vroeg verder ook over het surveilleren bij LHBTI-café's. Zij vindt dat op zich een goed idee. Dit heeft ook iets te maken met capaciteit. Dat is het domein van de burgemeester. De wethouder kan daarover geen toezegging doen. Op 16 december is er een commissiebespreking over straatintimidatie misschien kan het daar ook aan de orde gesteld worden.
D66 maakte een terecht punt over de zichtbaarheid van wat de politie nu doet als het gaat om het tegengaan van etnisch profileren, als het gaat om het tegengaan van discriminatie. De politie gaat beter in beeld brengen wat minderheidsgroepen intern en extern vinden van de politieorganisatie en het werk, zowel door periodiek onderzoek naar de eigen reputatie als door het organiseren van dialogen met formele en informele vertegenwoordigers van groepen in de samenleving, bijvoorbeeld in het bondgenootoverleg. Naast dat de politie vooringenomenheid bij controles wil tegengaan en voorkomen, wil de politie beter uitleggen waarom bepaalde controles op straat worden uitgevoerd. Belangrijk is dat burgers erop kunnen vertrouwen dat agenten zorgvuldig zijn in de controles die ze uitvoeren. De politie heeft een ambitieus programma en startte het thema "De Politie voor Iedereen". Daarin wordt ook juist de samenwerking opgezocht. De politie houdt zich inderdaad bezig met het zichtbaar maken van wat en waarom gedaan wordt
De wethouder attendeert DENK op de campagne-film tegen straatintimidatie met in een prominente rol een vrouw met hoofddoek. In de beleving van de wethouder laat dat al duidelijk zien dat juist ook vrouwen met hoofddoek meegenomen zijn in de strijd tegen straatintimidatie. Wanneer hier gesproken wordt over vrouwen, spreekt de gemeente zeker ook over vrouwen met een hoofddoek of over welke andere reden dan ook van waarop intimidatie gericht kan zijn. In de campagne worden ze niet gemist.
De wethouder vervolgt met in te gaan op Sport. De heer Saiah vroeg waarom gekozen is om eerst te focussen op voetbal. Voetbal is de grootste sport in de stad. Daarmee bereikt de gemeente de meeste mensen. Het college neemt de ervaring die het college opdoet binnen het voetbal, mee naar andere sporten. De bedoeling is om een en ander uit te breiden naar andere sporten.
Het college wil het aantal dagen beperken omdat er heel veel dagen zijn om stil bij te staan. Tegelijkertijd heeft de heer Sungur wel een punt met de dagen die nu in de belangstelling staan te noemen. De wethouder zou willen verkennen ook met

organisaties in de stad of er behoefte is om iets te doen aan de Nationale actiedag islamofobie op 21 september. Zij denkt dan bijvoorbeeld aan de moskeebesturen. Zij komt hierover terug in de voortgangsbrief.
De heer Saiah ging in op de relatie van Artikel 1 Midden Nederland met maatschappelijke organisaties en of die ook toegerust kunnen worden. Artikel 1 is vaak aanwezig bij dergelijke organisaties om trainingen te geven over hoe discriminatie te herkennen en door te verwijzen.
De wethouder vervolgt haar beantwoording met in te gaan op de straatnamen en de gedeelde geschiedenis. Het standpunt van het college was steeds dat het van belang is een compleet beeld te geven van de geschiedenis; het college wil de geschiedenis niet wegpoetsen. Het is ook een mogelijkheid om de zwarte bladzijden in de geschiedenis te laten zien. De wethouder bevestigt dat er dan ook nog praktische bezwaren zijn waarmee rekening gehouden moet worden. Dat kan grote consequenties hebben voor bewoners; die moeten adreswijzigingen doorgeven. De straatnamencommissie gaat daarover en heeft om die reden ook aangegeven daartoe niet over te willen gaan. De wethouder zou die energie graag willen steken in andere belangrijke zaken die in deze Anti DiscriminatieAgenda staan. Er is ook geen dekking voor extra acties op dit gebied. Dan zou daarvoor budget vrijgemaakt moeten worden. Het college handhaaft zijn standpunt van de afgelopen jaren.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) dankt de wethouder voor de beantwoording. GroenLinks vindt een eerste aanzet heel belangrijk. Zij hoort goed wat de wethouder zegt. Zij vraagt wat de wethouder voorstelt welke eerste stappen wel te maken zijn om de beweging te maken richting verwijdering van de foute straatnamen.
Wethouder Voortman herhaalt haar inbreng over de grote consequenties daarvan. Het gaat om veel mensen die aan de straten te wonen. Moeten die dan bijvoorbeeld ook gecompenseerd worden. Dan moet daarvoor geld vrijgemaakt worden. Zij spreekt dan nu alleen nog maar over de praktische zaken. Zij spreekt dan nog niet over haar argument de geschiedenis extra in de aandacht te zetten. Of zegt de raad dat dat niet nodig is? Ze noemt in dit verband de bitterzoete route. Dit is samen met de bewoners gedaan. De wethouder handhaaft haar standpunt.
Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) begrijpt dat een dergelijk besluit middelen zou vergen. Zij had met DENK gevraagd te verkennen wat daarvoor nodig is. Kost dat ook te veel?
Wethouder Voortman antwoordt dat wat hiervoor nodig is eerder is geïnventariseerd. Er is overleg nodig met bewoners. Moeten de kosten die dit met zich meebrengt voor de bewoners door de bewoners zelf betaald worden?
Een punt is ingebracht door de heer Sungur over de Roma en de Sinti. De wethouder benadrukt dat deze Anti DiscriminatieAgenda voor alle groepen die gediscrimineerd worden, geldt, dus ook voor Roma en Sinti. Zij maken statenloosheid mee als probleem. Daarover zijn al contacten met de Roma en Sinti-gemeenschappen. Momenteel loopt er een onderzoek naar aanleiding van een motie van de heer Sungur. De wethouder heeft de stand van zaken daarin niet paraat.
Hiermee rondt de wethouder haar beantwoording af.

Gemiste vragen
De heer Saiah (D66) had gevraagd over de zichtbaarheid naar de stad toe van wat het bestuur gaat doen.
Zijn tweede vraag had betrekking op het Pact en of het laagdrempeliger is te maken voor andere organisaties om zich nog aan te sluiten.

Mevrouw Deldjou Fard (GroenLinks) vraagt welke concrete acties gedaan worden in het kader van de aanpak van moslimdiscriminatie en anti-zwartracisme en anti-aziatisch racisme.

De heer Sungur (DENK) mist een reactie op het voorstel rond om specifiek plan van aanpak voor moslimdiscriminatie.

Mevrouw Raaijmakers (PvdA) had gevraagd naar wat experts zeiden tijdens de Raadsinformatiebijeenkomst over uw verwachtingenmanagement en haalbaarheid.

Mevrouw Kendir (Student & Starter) heeft geen antwoord gekregen op haar vraag of deze punten in de Agenda jaarlijks gemonitoord kunnen worden.

Wethouder Voortman denkt dat het inderdaad goed is om zichtbaar te maken voor de stad wat de gemeente doet op dit dossier. Zij wil dat mensen weten in de stad dat het stadsbestuur hiermee bezig is. De vraag is hoe dat het beste te doen. Zij denkt aan video's in sociale media. Zij stelt voor bij de acties steeds na te gaan hoe dat het best naar buiten te brengen en dan juist ook naar de groepen waar het om gaat. Het middel dat wordt ingezet, hangt ook af van de doelgroep.
Zij stelt voor in de voortgangsbrief ook steeds aan te geven wat gedaan is om dit zichtbaar te maken.
In de Anti DiscriminatieAgenda zijn de huidige partners genoemd. Er kunnen steeds nieuwe partners bijkomen. In die zin is het een levend document ook voor wat betreft de partners.
De wethouder is ingegaan op moslimdiscriminatie en anti-zwartracisme en anti-aziatisch racisme, namelijk dat het college met de drie gemeenschappen gesprekken heeft gevoerd en dat steeds specifiek maatwerk geleverd wordt waar dat nodig is, bijvoorbeeld als het gaat om slavernij, de meldingsbereidheid bij moslims verhogen, et cetera.
Voor wat betreft de haalbaarheid bevestigt de wethouder dat het om een ambitieuze Agenda gaat. Zij ziet ook veel ambitie in deze gemeenteraad en heel erg breed ook, breder dan de drie partijen in het college. Daarom vindt de wethouder vooral in volle vaart vooruit te gaan. Voor 2022 is het budget er om het allemaal goed te kunnen uitvoeren. Het college zal klaarzetten wat nodig is om in een volgende periode tot die brede inclusie Agenda te komen. Dan is het aan de volgende raad en aan het volgend college om daarin keuzes te maken. De haalbaarheid hebben de mensen in de stad zelf in handen met de keuzes die ze maken bij de volgende verkiezingen.
Op de vraag van Student & Starter over monitoring zet de wethouder uiteen dat in deze Anti DiscriminatieAgenda expliciet aandacht besteed zal worden aan het monitoren, juist ook om de beweging van de opgave in kaart te brengen. Dat zal het college doen aan de hand van kwalitatieve (ervaringen) en kwantitatieve (cijfers, data, bewoners-enquêtes) informatie. Zo haalt het college op wat gedaan is, wie de gemeente bereikt, en welke de ervaringen zijn. Een focus groep zal worden opgericht met partners en belangenorganisaties uit de stad met wie jaarlijks dergelijke informatie zal worden besproken in relatie tot de gestelde ambities. Daarmee zal het college inzicht krijgen in of de gemeente de juiste dingen doet en of de gemeente de dingen juist doet. Die inzichten kunnen vervolgens leiden tot bijsturing van de aanpak. Dat is vergelijkbaar met wat gedaan wordt binnen Werkbeweging en wat

gedaan wordt bij de ActieAgenda Schulden. Over deze werkwijze is een paragraaf opgenomen in de Anti DiscriminatieAgenda.

De voorzitter vraagt of de commissie een tweede termijn wenst.

De heer Saiah (D66) dankt de wethouder voor de beantwoording.

De voorzitter concludeert dat de commissie geen tweede termijn wenst.

De voorzitter recapituleert de gedane **toezeggingen**.

De wethouder zal
- Jaarlijks bij de voortgangsbrief de effecten van de Anti Discriminatie Agenda nagaan, de Agenda waar nodig bijstellen en nieuwe inzichten toevoegen.
- De ervaringen in het kader van de MBO-stagediscriminatie delen met HBO en het WO
- In gesprek gaan met schoolbesturen over bewustwording bij leerkrachten.
- De voortgangsbrief in Q2 2022 naar de raad sturen.

Zij stelt voor na ampel overleg met de commissie het raadsvoorstel de Anti DiscriminatieAgenda door te geleiden met de B-status voor een behandeling van 60 minuten in de raad.
De overige agendapunten in deze behandeling zullen afzonderlijk geagendeerd moeten worden in de raad. De voorzitter verneemt dat ook daar voor moties in de maak zullen zijn.
De Raadsbrief discriminatie op de woningmarkt krijgt de B-status met een reservering van 30 minuten voor het debat in de raad. De agenderende partijen willen een raadsdebat hierover.

De voorzitter sluit de vergadering om 00.20 uur.

VERSLAG ADVIESCOMMISSIE CONTROLE EN FINANCIËN
4 november 2021 van 20.00-22.00 uur
online vergadering

Gemeente Utrecht

Adviescommissie: Has Bakker (waarnemend voorzitter), Janneke Admiraal, Has Bakker, Cees Bos, David Bosch, Floor de Koning, Marijn de Pagter, Bert van Steeg, Rick van der Zweth en Daniëlle Rijnders (raadsadviseur Control & Audit)

Overige deelnemers: Sandra Emsbroek (strategisch adviseur bedrijfsvoering), Paul Venhoeven en Gerth Molenaar (Rekenkamer), Richard Sessink (adviseur grondexploitaties), Agnes Scholte (strategisch adviseur bedrijfsvoering), Jochim Schueler (raadsadviseur MO), Edwin Westphal (concernmanager financiën, inkoop en juridische zaken) en Rein-Aart van Vugt en Niels Fritz (Deloitte)

Niet aanwezig: Dimitri Gilissen, Tessa Sturkenboom en Ruurt Wiegant (commissie)

1. a. Opening en mededelingen

De waarnemend voorzitter opent de vergadering. Er zijn geen mededelingen.

b. Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld zoals opgegeven.

2. Verslag vorige vergadering (07-10-2021)

Het verslag is niet correct gedateerd; de vorige vergadering (locatie Grote Trouwzaal) was op 7 oktober jl., niet op 23 september. Dit wordt aangepast. Afgezien hiervan wordt het verslag verder zonder wijzigingen vastgesteld.

3. Ingekomen en verzonden stukken

Er is geen post die door de Adviescommissie behandeld moet worden.

4. Raadsvoorstel Regeling risicovolle projecten

Zie het raadsvoorstel en onderliggende stukken (startdocumenten en voortgangsrapportages), bij vergaderstukken. Mevrouw Scholte memoreert dat de raad de regeling in juli jl. vaststelde, en dat voor de drie startdocumenten de kaders al eerder werden vastgesteld. Voor de NRU, Overvecht Aardgasvrij en Merwedekanaalzone zijn de kaders in ontwikkeling. Voor de projecten Berlijnplein en Programma werven zijn geen afwijkingen te melden; dit geldt ook voor de restauratie Domtoren. Kan de commissie uit de voeten met deze wijze van rapportering?

Bij de behandeling werd gevraagd of de rapportage RRP op een ander moment kan worden aangeboden; de wethouder heeft toegezegd dat zij laat onderzoeken of dat mogelijk is. Ook werd gevraagd om een extra beoordelingscriterium (impact op de stad en kwetsbare groepen). Dit is toegevoegd, en het ijkingskader is erop aangepast.

commissiegriffier Adviescommissie CF ✉danielle.rijnders@utrecht.nl

De ambtelijke organisatie is nog wat zoekende naar een heldere presentatievorm; misschien zijn de documenten nog niet goed met elkaar vergelijkbaar. De kleuraanduiding is nog een punt van aandacht: 'rood' geeft een risico aan, maar de risico's zijn goed in beeld. Ook over de interpretatie van 'kwaliteit' wordt nog overlegd: wat bedoelen we daarmee – ziet het er goed uit en werkt het, of gaat dit meer over de beoordeling van het project door externen?

De verschillende formats maken het er voor de raad niet eenvoudiger op; er wordt gepleit voor werken met steeds hetzelfde format. Het viel op dat het startdocument Programma wervengebied weinig omvangrijk is, terwijl dit het grootste en meest risicovolle project is. De indruk wordt gewekt dat het programma nu start, terwijl het toch al enige tijd loopt. Hoe zijn de startdocumenten tot stand gekomen en hoe wordt de zorgvuldigheid van elk document gecontroleerd? Mevrouw Scholte licht toe dat het format conform de regeling is aangehouden; de gehanteerde formats zijn inhoudelijk niet verschillend, maar het ene document is wat uitgebreider dan het andere, of de lay-out is iets anders. Het Wervenprogramma loopt inderdaad al langer, maar pas enkele maanden geleden werd het programmaplan vastgesteld. In het startdocument zijn de reeds bestaande kaders gebundeld en wordt verwezen naar het uitvoerige programmaplan. De Adviescommissie pleit ervoor om voor elke rapportage dezelfde indeling en lay-out toe te passen, in het bijzonder in de risicoparagrafen.

Elk project vermeldt een aantal risico's. Hoe zijn die geïdentificeerd? Er wordt niets vermeld over de snelle toename van bouwkosten; de Adviescommissie ziet dat in alle projecten toch wel als een aanzienlijk risico. De inschattingen zijn gemaakt op basis van risicomanagement, meldt mevrouw Scholte. In het startdocument Berlijnplein is het risico van snel toenemende bouwkosten wel benoemd; mevrouw Scholte verwacht dat dit bij de volgende voortgangsrapportage een punt van bespreking wordt. De heer Van Steeg geeft aan dat hij meer expliciete informatie had verwacht over stijgende grondstoffenprijzen en de daaruit voortvloeiende stijgende bouwkosten.

In elk geval, wordt gezegd, biedt de informatie de raad de kans om risico's beter te monitoren en om haar controlerende taak beter uit te voeren. De Adviescommissie zou graag zien dat risico's proactief worden benoemd, niet pas als ze zich voordoen.

De accountant vindt dat er met de wijze van rapporteren een goede stap vooruit is gezet. De documenten hebben echt toegevoegde waarde. Bij de reeds genoemde verbeterpunten sluit de heer Van Vugt zich aan, en voegt daaraan de aanbeveling toe om in de teksten beknopter te zijn. De toelichtingen kunnen meer puntsgewijs. Daarnaast geven de rapportages niet duidelijk aan wat er nu van de raad wordt verwacht; moet er bijsturing of besluitvorming volgen, of zijn de stukken uitsluitend ter informatie bedoeld? Zie bijvoorbeeld de voortgangsrapportage NRU: er wordt wel besluitvorming aangekondigd, maar het is de vraag of de stand van zaken duidelijk genoeg is voor de raad en wat er vervolgens van de raad wordt verwacht.

Ook de Rekenkamer noemt voorliggende rapportages een goed begin. De heer Venhoeven sluit zich bij de opmerkingen aan en heeft ook enkele aanvullende suggesties: het zou duidelijk zijn als steeds zou worden vermeld welke projecten er zijn getoetst, op welke punten, en als ook zou worden aangegeven of er projecten van de risicolijst zijn afgevoerd. In de rapportages kan een duidelijker verband worden gelegd met de begroting. Concerncontrol heeft een belangrijke taak bij de risicovolle projecten, maar er wordt niet vermeld hoe deze wordt ingevuld en hoe dit in de praktijk werkt. Een toegevoegde analyse daarvan zou de rapportage nog meer verbeteren. De Rekenkamer geeft nog een schriftelijke reactie, en zal daarin ook ingaan op het afwegingskader.

Hoeveel moeite heeft het gekost om de gevraagde informatie te verzamelen? Hierop legt mevrouw Scholte uit dat het nieuw is voor de organisatie om de zaken zo gestructureerd en eenduidig weer te geven. Het verzamelen van informatie was per project verschillend, maar niet wat betreft bereidwilligheid. Iedereen wil het graag goed doen. Het gaat steeds beter met de aanpak risicomanagement.

Wat wordt er ondernomen als er 'stoplichtjes' op rood worden gezet – wat dus betekent dat het niet goed gaat? Volgens mevrouw Scholte worden er dan beheersmaatregelen genomen, maar daarnaast is betrokkenheid van raad en college belangrijk: is er naar hun oordeel een ingreep nodig? Als het college vindt dat er een nieuw of gewijzigd voorstel moet komen, wordt de raad daar uiteraard van op de hoogte gesteld. Voortgangsrapportages zijn in principe ter informatie; het is aan de raad of zij daarover in gesprek wil gaan met het college.

Zie het raadsvoorstel, blz. 2: 'Voor de overige drie van de zes RRP-projecten worden in de komende maanden nieuwe projectbesluiten aan de raad voorgelegd, *waarna* het startdocument aan de raad zal worden aangeboden.' Waarom krijgt de raad het startdocument niet tegelijk met het raadsvoorstel? Mevrouw Scholte stelt dat dit inderdaad de voorkeur heeft. Het is de bedoeling om beide gelijktijdig aan te bieden.

Waarom is het Wervengebied een 'programma' en de andere onderwerpen niet? Betekent dit iets bijzonders voor de raad? Vooralsnog niet, veronderstelt mevrouw Scholte, daar is het nog te vroeg voor. De organisatie is conform afspraak begonnen met het herijken van zes risicovolle projecten en kijkt al vooruit of ook andere projecten onder de regeling moeten vallen, het programma Veiligheid bijvoorbeeld.

5. Raadsbrief Analyse verschillen begroting en realisatie

Mevrouw Emsbroek geeft een toelichting aan de hand van de raadsbrief (bij vergaderstukken) en een presentatie.

De grootste afwijkingen worden gevonden bij Utrechts Vastgoed en Stedelijke Ontwikkeling, wat overeenkomt met wat de commissie al veronderstelde. De raadsbrief geeft een goed overzicht;

het zou goed zijn om zo'n overzicht aan de jaarstukken toe te voegen. Mevrouw Emsbroek wil nagaan of dat mogelijk is, al kan het wel een wat gefragmenteerd beeld geven.

Voor het dichter bij elkaar brengen van begroting en realisatie van de beheersmaatregelen wordt veel naar financiële instrumenten gegrepen, zoals rekenen met onderimplementatie of overprogrammering. De raad wil hier echter beter op kunnen sturen – wat doen we wel en wat doen we niet? Zijn er ook andere manieren om de zaken beter in lijn te krijgen? Hierop verduidelijkt mevrouw Emsbroek dat de aanbeveling in de managementletter ter harte wordt genomen, om erop te letten dat de ambities ten opzichte van de haalbaarheid worden afgewogen.

De Adviescommissie had verwacht dat de verwachtingen ten aanzien van grondexploitaties voortaan geraamd zouden gaan worden, maar dit wordt in de brief niet vermeld. De heer Sessink licht toe dat de winsten op grondexploitaties Leidsche Rijn worden geraamd in het verloop van de reserve grondexploitatie. Er wordt rekening gehouden met tussentijdse winstneming. Het Stationsgebied heeft een negatief saldo; daar is geen winstverwachting en dit is ook niet geraamd. Voor binnenstedelijke projecten wordt winst geraamd als het om substantiële bedragen gaat. Het overschot van de reserve grondexploitaties wordt berekend aan de hand van het saldoverloop van de komende vijf jaar. Als het saldo elk van die vijf jaren positief is, wordt dat bedrag vermeld in de Voorjaarsnota. Tussentijdse winstneming voor Leidsche Rijn is daarin begrepen.

De heer Sessink verduidelijkt dat de winstnemingen op Leidsche Rijn worden verwerkt in het verloop van de reserve van de grondexploitatie. Als het saldo de komende vijf jaren positief is, wordt dat positieve bedrag in één keer meegenomen in de Voorjaarsnota van dit jaar. Als de verwachting voor dit jaar positief is, en voor volgend jaar niet, dan wordt er gecorrigeerd. Er wordt nu een paar jaar winst gemaakt, maar in 2015 was het negatieve saldo € 36 miljoen. Na de actualisatie van 2021 is de tussentijdse winstneming toegevoegd aan de reserve. Er is een verwachting met betrekking tot het verloop van tussentijdse winstneming in de komende vier jaren. Die winsten worden allemaal aan de reserve toegevoegd. Als de komende vier jaren precies conform verwachting verlopen, is er die jaren geen extra geld meer.

Het is goed dat raad en ambtelijke organisatie de verschillen tussen begroting en realisatie op de agenda hebben gezet, vindt de heer Van Vugt. Het is hem opgevallen dat de analyse in de raadsbrief sterk gericht is op de exploitatierekening; verschillen ontstaan echter ook in de reserves. Er worden wel mutaties begroot, maar die worden vervolgens niet werkelijk uitgevoerd – of ze worden anders uitgevoerd. Hier ziet de accountant aanzienlijke afwijkingen. Het is interessant om na te gaan wat er aan dotaties en onttrekkingen wordt voorzien, wat daarmee werkelijk gebeurt en hoe dit in de afgelopen jaren ging. Daarnaast is het belangrijk om na te gaan waar/hoe de afwijkingen ontstaan. De heer Van Vugt adviseert om de analyse daamee aan te vullen. Bij de grondexploitaties kan het interessant zijn om te weten hoeveel uitgaven en

inkomsten er in een jaarschijf worden geraamd en hoe dat in werkelijkheid uitkomt. De accountant heeft de indruk dat grote verschillen niet ontstaan in de programma's, maar in grote projecten en in mutaties in de reserves. De voorzitter vraagt de accountant om de Adviescommissie zijn commentaar schriftelijk toe te sturen.

Worden risico's niet dubbel afgedekt, bijvoorbeeld voor Leidsche Rijn? De heer Sessink benadrukt dat negatieve saldi (bijvoorbeeld voor Stationsgebied) niet worden 'weggestreept' tegen positieve (bijvoorbeeld voor Leidsche Rijn). Voor het Stationsgebied is een voorziening gevormd, ter dekking van het negatieve saldo. Het positieve saldo van Leidsche Rijn wordt middels tussentijdse winstneming toegevoegd aan de reserve. Risico's voor de grondexploitatie Leidsche Rijn worden opgevangen met beheersmaatregelen. Binnen de deelgebieden grondexploitatie Leidsche Rijn vindt in voorkomend geval wel verevening plaats.

Hoe wordt de raad geïnformeerd over het vervolg? Hierop stelt de heer Westphal voor om het onderwerp regelmatig bij de Adviescommissie op de agenda te zetten, met bijzondere aandacht voor bijstellingen in het lopende jaar. De heer Westphal stelt ook voor om investeringen als apart onderwerp te blijven zien. De heer Sessink vult aan dat het hem zinvol lijkt om ook tijd in te ruimen voor de reserve grondexploitaties, bijvoorbeeld een half uur, eventueel al in de volgende vergadering, of in een apart te plannen technische sessie begin 2022.

Mevrouw Emsbroek wijst erop dat de reserve van de gemeente, inclusief vaste-activareserve, al jarenlang ongeveer constant € 600 miljoen is (€ 300 miljoen algemene bestemmingsreserve en € 300 miljoen vaste activa). Dit is wel te verklaren, maar voor de raad wellicht niet altijd even duidelijk en transparant. De heer Van Steeg meldt hierop dat hij graag inzicht wil hebben in de planning van dotaties aan reserves, om te voorkomen dat de gemeente meer geld gaat uitgeven.

De heer Bos merkt op dat het de komende maanden druk wordt voor raadsleden met het oog op de naderende gemeenteraadsverkiezingen. Hij pleit ervoor om *noodzakelijke* vergaderingen in te plannen, en met *wenselijke* vergaderingen te wachten tot na de verkiezingen. Mevrouw De Koning doet de suggestie om een 'menukaart' van lopende onderwerpen te maken voor de nieuwe raad, gezien het belangrijke onderwerp.

6. Vooruitblik Jaarplan 2021/2022

Mevrouw Rijnders meldt dat zij een overdrachtsdocument voor de nieuwe raadsleden gaat maken; daarvoor zal zij de leden van de Adviescommissie om inbreng vragen.
Zie het jaarplan, bij vergaderstukken: nog niet vermeld is de bijeenkomst Financiën voor nieuwe raadsleden (07-04-2022). De planning wordt verder ingevuld in overleg met de heer Westphal.

Vragen en opmerkingen over het jaarplan kunnen per e-mail aan mevrouw Rijnders worden gesteld.

Schorsing
De ambtenaren verlaten de vergadering.

7. Update raadstoets

Een voorstel voor de aanpak van de raadstoets is bij de stukken gevoegd. De raadstoets is een goed en bruikbaar instrument, maar in verkiezingstijd is er waarschijnlijk te weinig tijd voor. Mevrouw Rijnders stelt in overleg met de heer Gilissen voor om de voor 2022 geplande onderwerpen door te schuiven naar het voorjaar van 2023, en om vóór de verkiezingen een concept-planning voor de volgende vier jaar te maken.

Is het nodig om de raadstoets in 2022 over te slaan? Mevrouw Rijnders licht toe dat verkiezingstijd ook voor de griffie een drukke tijd is, en dat er daarom voor doorschuiven gekozen is.

Is het nodig om nu al een planning te maken voor de hele volgende raadsperiode? Wellicht volstaan één of twee onderwerpen voor 2023. Het vervolg kan beter bij de nieuwe raad worden gelaten. Mevrouw Rijnders legt uit dat het idee is dat er nog wel iets kan worden aangepast als er eenmaal een plan is; als er helemaal geen plan is, zou de raadstoets verloren kunnen gaan.

Vervolgens constateert de voorzitter dat de Adviescommissie zich kan vinden in de opzet.

8. Rondvraag en sluiting

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraagmogelijkheid. De vergadering wordt gesloten.

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2100
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	5
Omschrijving	Raadsvoorstel Regeling Risicovolle Projecten Restauratie Domtoren, Cultuurcluster Berlijnplein en Programma Werven
ID	2264
Behandelend ambtenaar	Agnes Scholte
Telefoon	0638080575
E-mail	agnes.scholte@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Bestuur en ondersteuning
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Financiën
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	18 november 2021
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	**16 december 2021**

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Regeling Risicovolle projecten: startdocumenten Restauratie Domtoren, Cultuurcluster Berlijnplein en Programma Werven

Beleidsveld	Financiën
Organisatieonderdeel	Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
Opsteller	Agnes Scholte
Kenmerk	9197610
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Geheime bijlagen

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De startdocumenten van de projecten Restauratie Domtoren, Cultuurcluster Berlijnplein en Programma Werven die vallen onder de Regeling Risicovolle Projecten (RRP) vast te stellen, waarin de door de raad reeds vastgestelde kaders gebundeld en op een meer uniforme wijze zijn weergegeven.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Geheimhouding

Het college heeft tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlage ‘Financiële bijlage bij hoofdstuk 3 Basisrapportage Cultuurcluster Berlijnplein” op grond van artikel 55 lid 1, artikel 86 lid 2 en artikel 25 lid 2 Gemeentewet om redenen genoemd in artikel 10 lid 2 sub b en g Wet Openbaarheid van bestuur (WOB) tot realisatie van het project of zoveel eerder als het college de raad in openbaarheid kan informeren. De raad wordt separaat gevraagd deze geheimhouding op grond van artikel 25 lid 3 Gemeentewet in de eerstvolgende raadvergadering te bekrachtigen.
Openbaarmaking kan het gemeentelijke financiële belang in de toekomstige onderhandelingen met (markt)partijen schaden en kan leiden tot onevenredige bevoordeling van derden

Samenvatting

Op 17 juni 2021 heeft de gemeenteraad de Regeling Risicovolle Projecten vastgesteld. De regeling werkt de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad uit ten aanzien van risicovolle projecten. De startdocumenten structureren de kaderstelling en de informatievoorziening over de meest risicovolle projecten van de gemeente. Bij vaststelling van de Regeling heeft de raad besloten om voor de projecten een startdocument vast te stellen bij de tweede bestuursrapportage 2021, tenzij later in het jaar een projectbesluit wordt aangeboden. Dat betekent dat nu drie startdocumenten voorliggen en drie startdocumenten volgen later dit jaar, omdat voor deze projecten in het komend jaar een nieuw projectbesluit voorligt. Gelijktijdig zijn vijf voortgangsrapportages ter informatie bijgevoegd. De startdocumenten en voortgangsrapportages dragen er toe bij de dialoog over sturing, beheersing en bijsturing van deze projecten vorm te geven.

Met het startdocument stelt de raad niet de kaders zelf vast, maar de bundeling van reeds vastgestelde kaders voor betreffend project. Voor de overige drie van de zes RRP-projecten worden in de komende maanden nieuwe projectbesluiten aan de raad voorgelegd, waarna het startdocument, als bundeling van deze kaders, aan de raad zal worden aangeboden. Dit geldt voor de projecten Merwede, Overvecht Noord aardgasvrij en voor de NRU

Context

Aanleiding

Op 17 juni 2021 heeft de raad de regeling risicovolle projecten vastgesteld. Daarbij is tevens besloten om bij de tweede bestuursrapportage drie startdocumenten voor te leggen en voortgangsrapportages aan te bieden. De voortgangsrapportages zijn als bijlage toegevoegd aan dit raadsvoorstel.

Juridische context

In de Regeling Risicovolle Projecten is het startdocument benoemd als basisdocument voor de kaderstelling en controle van risicovolle projecten op hoofdlijnen (artikel 7).
In de Regeling is tevens vastgelegd dat het college de raad twee keer per jaar bij de bestuursrapportages informeert over voortgang, ontwikkelingen en afwijkingen (artikel 8).

Beoogd effect

De Regeling Risicovolle projecten beoogt de controlerende en kaderstellende rol van de raad ten aanzien van risicovolle projecten te versterken. Dit door tijdens het ontwerp en de uitvoering van een risicovol project risico's en gewijzigde omstandigheden ten aanzien van de kaders te kunnen signaleren, het verloop en de uitvoering van de projecten te monitoren en op basis daarvan de dialoog over sturing en beheersing ervan te voeren. Waar nodig leidt dit tot een voorstel voor bijsturing door een wijziging van de kaders van een risicovol project. Dat laatste is in dit voorstel niet aan de orde

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

17 juni 2021 Raadsbesluit Regeling Risicovolle Projecten
Tijdens de raadsbehandeling van de Regeling Risicovolle Projecten is door het college toegezegd om naar aanleiding van de eerste besprekingen van de voortgangsrapportages in gezamenlijkheid met de raad te bezien of aanbieding van de voortgangsrapportages bij de bestuursrapportages voldoende bijdraagt aan het beoogde effect.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De startdocumenten van de projecten Restauratie Domtoren, Cultuurcluster Berlijnplein en Programma Werven die vallen onder de Regeling Risicovolle Projecten (RRP) vast te stellen, waarin de door de raad reeds vastgestelde kaders gebundeld en op een meer uniforme wijze zijn weergegeven.
Argumenten	
1.1	De startdocumenten en voortgangsrapportages dragen er toe bij de dialoog over sturing,

	beheersing en bijsturing van deze projecten vorm te geven.
	Door het vaststellen van het startdocument per project stelt de raad voor deze drie RRP-projecten het referentiekader vast voor de voortgangsinformatie. In de voorgangsrapportages worden de stand van zaken en eventuele afwijkingen van de kaders -zoals gebundeld weergegeven in de startdocumenten- aan de raad voorgelegd
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	De startdocumenten verschillen in omvang en (inhoudelijke) diepgang.
	De implementatie van de regeling en de nieuwe instrumenten vragen verder te ontwikkelen werkwijzen. De eerste ervaringen zullen worden meegenomen bij de volgende op te stellen startdocumenten.

Financiën
Aan de vaststelling van de startdocumenten en het kennisnemen van de voortgangsrapportages zijn geen financiële consequenties verbonden.
Wanneer voor een of mee van de projecten wordt voorgesteld tot wijziging van de kaders kan dit leiden tot financiële consequenties en worden deze in beeld gebracht bij de besluitvorming over bijstelling van deze kaders. Dat is in deze voortgangsrapportages niet aan de orde

Vervolg
Voor de overige drie van de zes RRP-projecten worden in de komende maanden nieuwe projectbesluiten aan de raad voorgelegd, waarna het startdocument, als bundeling van deze kaders, aan de raad zal worden aangeboden. Dit geldt voor de projecten Merwede, Overvecht Noord aardgasvrij en voor de NRU

.
De volgende voortgangsrapportages worden aangeboden bij de eerste bestuursrapportage 2022.

Participatie
Er heeft geen participatie plaatsgevonden over dit voorstel omdat het voorstel gaat over de werkwijze tussen raad en college.

Communicatie
Er is geen aanvullende communicatie voorzien.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming
- Startdocument Restauratie Domtoren
- Startdocument Programma Werven
- Startdocument Cultuurcluster Berlijnplein + GEHEIM Financiële bijlage bij hoofdstuk 3 Basisrapportage Cultuurcluster Berlijnplein

Bijlagen informatief
- Raadsbrief Voortgangsrapportages Regeling Risicovolle projecten
    - Voorgangsrapportage Restauratie Domtoren
    - Voorgangsrapportage Programma Werven
    - Voorgangsrapportage Cultuurcluster Berlijnplein
    - Voorgangsrapportage NRU + geheime bijlage NRU Budget en besteding t/m 30 juni 2021
    - Voorgangsrapportage Overvecht noord aardgasvrij
    - Afwegingskader ijking en herijking (september 2021)

Startdocument Realisatiefase

Project
Restauratie Domtoren

Gemeente Utrecht | Vastgoed Organisatie Utrecht (VGU)
16 Juni 2021

Colofon

Titel document
Startdocument Realisatiefase Project Restauratie Domtoren

Versienummer
5.0 - DEFINITIEF

Versiedatum
16 juni 2021

Versiebeheer
Het beheer van dit document berust bij de projectleider van het project ‘Restauratie Domtoren’.

In opdracht van
Bestuurlijk opdrachtgever: Eelco Eerenberg, wethouder Vastgoed
Ambtelijk opdrachtgever: Metta Streefkerk, hoofd VGU

Met dank aan
Nathalie Wink, gedelegeerd opdrachtgever VGU
Ralph Backer, projectleider restauratie VGU - Antea Group
Hans van Oort, senior projectmanager PMB
Lonneke Ceelie, medior strategisch adviseur PMB
Margot Kat, communicatieadviseur MCN

Basisgegevens project	
Ontwikkelorganisatie:	Vastgoed Organisatie Utrecht (VGU)
Team:	Vastgoed
Portefeuille:	Erfgoed
Project:	Restauratie Domtoren
Projectnummer:	111.0127
Object:	Domtoren
Objectlocatie:	Domplein 21, Utrecht

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Doelstelling 4

a.1. Doel en beoogd effect
a.2. Context van het project
a.3. Bijdrage aan publieke waarde
a.4. Beoogd eindmoment

2. Scope 6

b.1. Wat hoort wel en wat niet bij de uitvoering van het project
b.2. Deelprojecten of fasering
b.3. Plan van aanpak voor de realisatiefase

3. Geld 8

c.1. Het beschikbare budget en de inzet ervan per fase, per jaar of per deelproject
c.2. Onzekerheden in het budget, aan de kostenkant en aan de dekkingskant
c.3. De raming, de geprognosticeerde eindstand per fase en de verwachte besteding per kostensoort worden op dezelfde manier per fase, deelproject of per jaar opgenomen.
c.4. Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk worden gemaakt.

4. Tijd 10

d.1. De planning, zo mogelijk beschreven in mijlpalen, van het project, waarbij expliciet wordt aangegeven op welke wijze rekening is gehouden met vertragingsrisico's

5. Kwaliteit 11

e.1. Wijze van borging van de kwaliteit van de uitvoering
e.2. Eventuele verschillen daarin tussen de fasen of deelprojecten
e.3. Toelichting, onderbouwing en duiding van projecten of activiteiten, zowel van interne als externe partijen, die van invloed zijn op dan wel de uitvoering raken van het project
e.4. Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk worden gemaakt

6. Risico's 13

f.1. Belangrijkste risico's
f.2. Beheersmaatregelen en actiehouders
f.3. Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie

7. Organisatie 15

g.1/g2. Besturing van het project (governance)
g.3. Samenwerkingspartners, contractpartijen en -vormen, inclusief een overzicht van verdeling van de beslissingsmacht
g.4. Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk worden gemaakt
g.5. Regelingen die tussen de samenwerkingspartners zijn getroffen
g.6. Afspraken over informatievoorziening aan de raad over (geheime) informatie die ressorteert bij samenwerkingspartners en derden, het project betreffende.

8. Communicatie 24

h.1/h.2. Communicatie en participatie met inwoners en stakeholders

Voor het restauratieproject is een definitief Startdocument opgesteld d.d. 7 juli 2020. In juni 2021 is de Regeling Risicovolle Projecten door de gemeenteraad bekrachtigd. In deze regeling is een Handreiking bijgevoegd met een inhoudsopgave iets gewijzigd ten opzichte van ons reeds opgesteld startdocument in 2020. Op basis van deze Handreiking is nu het bestaande Startdocument uit 2020 omgebouwd naar de structuur van de handreiking behorende bij de Regeling Risicovolle Projecten. Het onderliggend document is daar het resultaat van. Hieronder nog het Voorwoord behorende bij de versie van 2020.

Voorwoord

Dit document betreft het Startdocument Realisatiefase Project Restauratie Domtoren. We zijn al een tijdje onderweg met het project; inmiddels is de realisatiefase van start.

Voor de zomer in 2019 is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op mijn verzoek een 'gateway review' uitgevoerd. Uit deze collegiale reflectie kwam onder andere de aanbeveling dat een integraal projectplan essentieel is om meer duidelijkheid te geven over de aanpak van het project en het sturingsmodel van de projectorganisatie.

Tegelijkertijd werkt de Bestuurs- en Concernstaf aan een 'regeling risicovolle projecten' waarin extra afspraken over de informatievoorziening bij risicovolle projecten worden gemaakt. De restauratie van de Domtoren staat op de lijst van risicovolle projecten. Tot slot vraagt de overgang van de voorbereidingsfase naar de realisatiefase (begin 2020) om een herijking van het project en met name het sturingsmodel.

Alle reden om dit moment aan te grijpen om een startdocument voor de realisatiefase te maken, daarin de aanbevelingen van de gateway review te verwerken en het project hiermee voor te bereiden op de regeling risicovolle projecten die binnenkort wordt vastgesteld.

Het periodiek bijstellen van dit document is noodzakelijk voor het goed functioneren van het project. Ik zie erop toe dat dit gebeurt.

Tot slot wil ik graag iedereen bedanken die zich inzet om dit project tot een succesvol einde te brengen.

Jurrien Brombacher
Hoofd UVO

Utrecht, februari 2020

1. Doelstelling

a. Doel en beoogd effect

Doelstelling
Het casco van de Domtoren restaureren waarbij de historische waarde van de Domtoren voor de toekomst voor de stad Utrecht burgers en bezoekers behouden blijft en de toren de komende 50 jaar gevrijwaard is van groot onderhoud en toegankelijk blijft voor bezoekers.

b. Context van het project

De Domtoren is hét icoon van Utrecht en bijna 700 jaar oud. Door velen wordt de Domtoren als middelpunt van Utrecht gezien en zelfs van Nederland. De cultuurhistorische waarde van de Domtoren voor de stad is evident. Ondanks dat dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd, blijft groot onderhoud ongeveer eens in de 40 tot 50 jaar nodig. De eerste restauratie is uitgevoerd tussen 1519 en 1525. In 1975 is de laatste grote restauratie afgerond. Nu 45 jaar later blijkt de onderhoudsstaat van de Domtoren 'matig' en is een restauratie noodzakelijk om de toren voor de komende 50 jaar weer te vrijwaren van groot onderhoud.

Aanleiding
Gemeente Utrecht is eigenaar van de Domtoren en heeft een wettelijke onderhoudsverplichting. Monumentenwacht inspecteert jaarlijks de staat van de Domtoren. In 2015 is de toren op verzoek van de gemeente uitgebreider geïnspecteerd. Uit deze inspectie bleek dat de bouwkundige staat van de toren 'redelijk' en de onderhoudsstaat 'matig' is. Daarom is restauratie op dit moment noodzakelijk.

Opgave
De Domtoren restaureren is een hele opgave. De uitdaging zit in het zoveel mogelijk behouden van het bouwhistorisch erfgoed en tegelijkertijd het uitvoeren van groot onderhoud om de toren voor de komende 50 jaar van groot onderhoud te vrijwaren. Daarnaast is de Dom van iedere Utrechter. De betrokkenheid van de stad is groot. De restauratie gaat velen aan het hart. Bij elke gebeurtenis is veel aandacht van de media, uit de stad, de politiek en soms zelfs heel het land. De impact is dan ook groot: de Dom is de komende 5 jaar minder zichtbaar door de aanwezigheid van de steiger. Gelukkig blijft de Domtoren tijdens de restauratie wel toegankelijk voor bezoekers. De ligging van de Domtoren in de binnenstad van Utrecht is een complicerende factor bij de uitvoering van de werkzaamheden. Het is een uitdaging om de overlast van de restauratiewerkzaamheden voor de directe omwonenden, ondernemers en organisaties zoveel mogelijk te beperken. De restauratieperiode biedt ook unieke kansen voor extra activiteiten om de cultuurhistorische waarde van de Domtoren onder de aandacht te brengen.

c. Bijdrage aan Publieke waarde

Door het casco van de Domtoren te restaureren blijft de historische waarde van de Domtoren voor de toekomst voor de stad Utrecht burgers en bezoekers behouden. Met daarbij de focus op het vrijwaren van de toren voor de komende 50 jaar van groot onderhoud blijft deze toegankelijk voor bezoekers.

d. Beoogd eindresultaat

Resultaat realisatiefase

Resultaat van de realisatiefase is dat de restauratie van het casco van de Domtoren volgens het restauratieplan is afgerond en de Domtoren daarmee voor de komende 50 jaar gevrijwaard is van groot onderhoud binnen de vastgestelde kaders (stichtingskostenbudget van € 37,2 miljoen en de verwachte planning eind 2024 gereed).
Jaarlijks planmatig onderhoud van de Domtoren blijft noodzakelijk.

Resultaat is dat eind 2024 de steiger kan worden afgebouwd en daarmee de Domtoren teruggegeven kan worden aan de stad Utrecht.

Resultaten ontwerpfase/voorbereidingsfase

De ontwerpfase/voorbereidingsfase is eind 2019 positief afgerond met als resultaat een gecontracteerde architect en aannemer, een gerealiseerde steiger, bouwplaats, bouwlift en bezoekerslift en een uitgewerkt en gedragen contractdossier met een restauratieplan en -bestek.

2. Scope

a. Wat hoort wel en wat niet bij de uitvoering van het project

Afbakening
De restauratie concentreert zich op het casco van de Domtoren en bestaat uit het aanbrengen en vervangen van voegwerk en het herstellen en vervangen van natuurstenen onderdelen, met name van de fijnere geornamenteerde natuurstenen onderdelen. Daarnaast zal er, vanwege het roesten van ijzerwerk en de schade die hierdoor veroorzaakt wordt aan het natuursteen, restauratie van ijzerwerk plaatsvinden. De conserveringstechniek van de natuursteen is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Het jaarlijks planmatig en dagelijks onderhoud van de Domtoren valt buiten de scope van het project, maar wordt wel in nauwe afstemming met het project uitgevoerd.

Randvoorwaarden
Belangrijke randvoorwaarden om de doelstelling te behalen zijn:

- Borging beschikbare kaders (raad heeft budget beschikbaar gesteld)
- Beschikbaarheid projectleden
- Samenwerking met betrokkenen
- Borging communicatie, omgevings- en raakvlakmanagement
- Bewaking van de kaders en scope
- Borging van dit startdocument in de gemeentelijke organisatie

b. Deelprojecten of fasering

Fasen
Het project bestaat uit verschillende fasen:

Begin 2020 is de realisatiefase van het project; de daadwerkelijke restauratiewerkzaamheden gestart. Op 14 februari 2020 is de start van de realisatie officieel ingeluid door de wethouder Vastgoed (Eelco Eerenberg).

Belangrijke mijlpalen in de realisatiefase zijn:
-restauratie lantaarn en torenspits (70-112 meter)
-restauratie tweede geleding (40 – 70 meter)
-restauratie eerste geleding (0 tot 40 meter)

Het afronden van de realisatiefase wordt geëvalueerd met betrokken partijen, voordat overgegaan wordt naar de laatste fase van het project: nazorg.

c. Plan van aanpak voor de realisatiefase

Primaire werkzaamheden
De primaire werkzaamheden voor de restauratie van de Domtoren worden uitgevoerd door aannemingsbedrijf Nico de Bont en architect Rothuizen. Deze partijen zijn in eerdere projectfasen via een aanbesteding gecontracteerd. De gemeente werkt in gecoördineerd verband (in een zogenaamd 'Bouwteam') samen met de aannemer en architect aan de uitvoering van de restauratie. In dit bouwteam zijn ook adviseur erfgoed van de gemeente vertegenwoordigd en adviseurs van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

De architect heeft een Restauratieteam ingesteld, waar inhoudelijke afstemming en voorbereiding plaatsvindt over verschillende restauratiekeuzes ter voorbereiding op het bouwteam.

Deelprojecten kernteam
Een kernteam van projectmedewerkers ondersteunt de projectleider. Dit team werkt aan de planvorming en uitvoering van communicatie, omgevingsmanagement, raakvlakmanagement en regulier beheer- en onderhoudswerkzaamheden. Dit levert een aantal deelprojecten op:
1. Aanvragen en verantwoorden van subsidies
2. Communicatie
3. Omgevingsmanagement
4. Onderhoud en storingsbezoekerslift
5. Raakvlakmanagement

3. Geld

a. Het beschikbare budget en de inzet daarvan per fase, per jaar of per deelproject

Begroting
Op basis van een stichtingskostenoverzicht (STIKO) is door de projectorganisatie een kredietaanvraag van €37,2 miljoen bij de gemeenteraad ingediend en goedgekeurd. Hieronder is het budget verdeeld over de deelfasen.

Fase	**Budget**
Initiatiefase	€ 0
Definitiefase	€ 390.000
Ontwerpfase	€ 220.000
Voorbereidingsfase	€ 2.300.000
Realisatie en nazorgfase	€ 34.250.000
Totaal	**€ 37.200.000**

Daarnaast zijn verschillende subsidies aangevraagd en verkregen:
- €8 miljoen uit het Fonds Erfgoedparels 2018 (Provincie Utrecht en het Rijk)*
- €404.000 uit de Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM) (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed).
- €797.894 uit het Restauratiefonds Extra Rijks Regeling
- € 590.000 uit het Fonds Erfgoedparels 2021 (Provincie Utrecht, beschikkingsbrief met exact bedrag volgt nog in Juli 2021)

***** *Alleen de € 8 miljoen uit het fonds Erfgoedparels 2018 maakt onderdeel uit van het budget en raadsvoorstel. De andere drie subsidies zijn extra verkregen inkomsten in de tijd na toekenning budget en maken geen onderdeel uit van de budgettoekenning.*

b. Onzekerheden in het budget, aan de kostenkant en aan de dekkingskant

Bij de start van het project is een gedetailleerde budgetraming opgesteld, waarin uitgebreid rekening is gehouden met indexatie, uitvoeringsperiode, marktwerking en onvoorzien. Tevens is de bouwteam(voorbereidingsfase gebruikt in aanloop naar de uitvoering om maximaal beeld te krijgen van de (financiële) risico's . Voor de start van de restauratie is ook een financiële risicosessie gehouden om middels kans maal gevolg inzicht te krijgen in mogelijke financiële risico's in het project. Dit overzicht wordt gebruikt als toetsingskader voor verrekening meer- en minderwerk met de aannemer.
Zie voor meer informatie omtrent de financiële risico's paragraaf 6a.

c. De raming, de geprognosticeerde eindstand per fase en de verwachte besteding per kostensoort worden op dezelfde manier per fase, deelproject of per jaar opgenomen

Met het stichtingskostenoverzicht (STIKO) als onderlegger is het budget verdeeld over de deelfasen (zie ook paragraaf 3a). In de raming is ook rekening gehouden met een post onvoorzien/onzekerheden.
De projectleider verzorgt samen met de projectcontroller periodiek een budgetoverzicht inclusief werkelijk gemaakte kosten, nog te verwachten kosten en een geprognosticeerde eindstand per fase. Dit wordt vergeleken met de (deel) budgetten. Het budgetoverzicht wordt vervolgens periodiek besproken in de stuurgroep en de raad wordt omtrent de financiële stand van zaken geïnformeerd in de voortgangsrapportages.

d. Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk worden gemaakt

Het opgestelde Stichtingskostenoverzicht (STIKO) is in 2018 tot stand gekomen na intensieve afstemming met gedelegeerd opdrachtgever, projectleider, architect, business control alsook getoetst door een extern adviesbureau.

De projectleider verzorgt samen met de projectcontroller periodiek een budgetoverzicht inclusief werkelijk gemaakte kosten, nog te verwachten kosten en een geprognosticeerde eindstand per fase. Dit wordt vergeleken met de (deel) budgetten. Het budgetoverzicht wordt vervolgens periodiek besproken in de stuurgroep en de raad wordt omtrent de financiële stand van zaken geïnformeerd in de voortgangsrapportages.

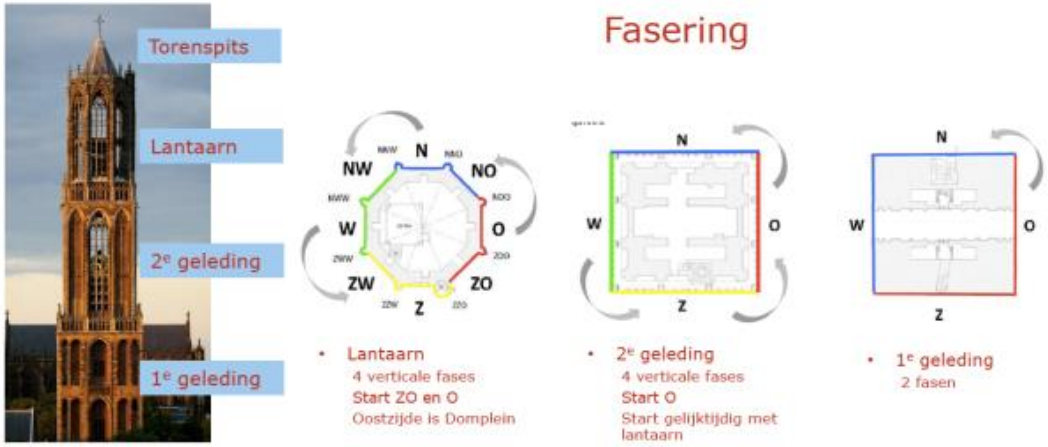
4. Tijd

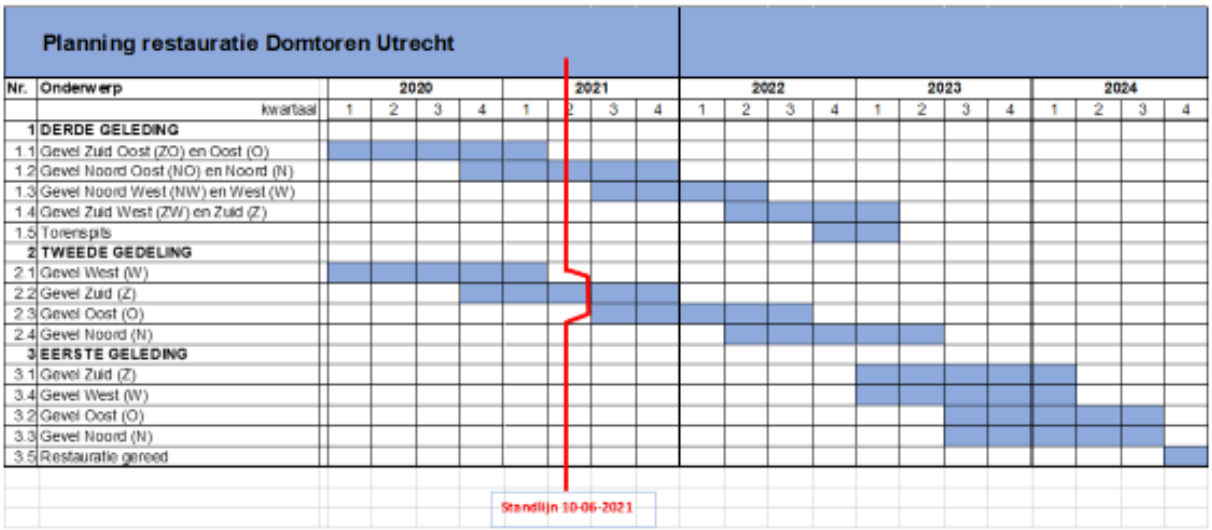
a. De planning, zo mogelijk beschreven in mijlpalen, van het project, waarbij expliciet wordt aangegeven op welke wijze rekening is gehouden met vertragingsrisico's.

In november 2019 is de voorbereidingsfase van het project afgerond conform planning. Gemeente Utrecht en aannemingsbedrijf Nico de Bont B.V. ondertekenden een maand later, in december 2019, de restauratieopdracht. De realisatiefase van het project duurt volgens planning 5 jaar. Er is door de aannemer een uitvoeringsplanning opgesteld. Het werk is begonnen op 1 december 2019. De afronding van het werk staat gepland op eind 2024.

Het werk wordt gefaseerd uitgevoerd: in hoofdlijnen van boven naar beneden. In de planning is rekening gehouden met een start bij de minder complexe onderdelen en er is voldoende tijd ingeruimd voor complexe vraagstukken. Zo wordt een maximaal leereffect bereikt, zowel t.a.v. risico's als kwaliteit. De aannemer weet hierdoor beter wat hij kan verwachten bij het uitvoeren van volgende onderdelen van de restauratie.

De start van de uitvoering is bij de lantaarn (3e geleding) en de 2e geleding. De restauratie van de lantaarn is na circa 3 jaar gereed. Zie onderstaande figuren voor de fasering en huidige stand van zaken in de planning. Zoals zichtbaar (zie standlijn) verloopt de restauratie conform planning.

5. Kwaliteit

a. Wijze van borging van de kwaliteit van de uitvoering

Kwaliteit

De kwaliteit van de restauratie wordt onder andere gewaarborgd door:

- **Het werken met een bouwteam en restauratieteam.**
  Gemeente Utrecht werkt vanaf de ontwerpfase samen met architect Rothuizen en aannemer Nico de Bont om de juiste keuzes te maken t.a.v. het restauratieonderzoek, voorbereiding op de uitvoering en voor het opstellen van het restauratiebestek en -tekeningen. Op deze manier is de ervaring en deskundigheid van de aannemer op het gebied van uitvoering en de daarmee samenhangende kostentechnische aspecten al in een vroeg stadium van het project gebruikt. De kennis van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en afdeling Erfgoed van gemeente Utrecht is ook in het bouwteam en restauratieteam vertegenwoordigd. Op incidentele basis worden diverse experts geraadpleegd of betrokken bij de te maken keuzes (o.a. TNO, Dom Xanten, Dom Keulen en natuursteenspecialisten uit België).

- **Het opstellen van een restauratievisie.**
  Architect Rothuizen heeft voor de uitvoeringswerkzaamheden een restauratievisie opgesteld als vertrekpunt voor het restauratieonderzoek. Deze visie is tot stand gekomen in samenwerking met onder andere de RCE en afdeling Erfgoed van gemeente Utrecht. Tevens is de (concept) visie gepresenteerd aan de monumentencommissie en blijven zij geïnformeerd over de voortgang hiervan.

- **Het uitvoeren van een proefrestauratie.**
  Tijdens de ontwerpfase is een proefrestauratie uitgevoerd. Dit was nodig om de juiste keuzes te maken, ervaring met de werkzaamheden aan de Domtoren op te doen en zicht te krijgen op de kwaliteit van werken van de aannemer als uitgangspunt voor de restauratieopdracht. De uitkomsten van de proefrestauratie zijn breed gedragen in het bouwteam en verwerkt in het restauratiebestek.

- **Het werken met een directievoerder en toezichthouder.**
  De directievoerder en toezichthouder zorgen dat de uitvoering van de werkzaamheden volgens het restauratiebestek en –tekeningen gebeurt. Zij rapporteren aan de projectleider. De directievoerder stemt namens gemeente Utrecht de werkzaamheden af tussen de architect, aannemer en andere adviseurs. De directievoerder bewaakt met name de voortgang op de kosten en uitvoeringsplanning, beoordeelt het meer- en minderwerk van de aannemer, signaleert tijdig eventuele knelpunten en adviseert gemeente Utrecht over afwijkingen. De toezichthouder houdt toezicht op de werkzaamheden van de aannemer op locatie.

- **Het regelmatig evalueren van de samenwerking.**

Voor de zomer in 2019 voerde het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een ‘gateway review’ uit in opdracht van hoofd UVO uitgevoerd. Naast deze externe toetsing wordt periodiek geëvalueerd met architect, aannemer en kernteam. Aansluitend aan de realisatiefase vindt een overdracht en evaluatie plaats in aanloop naar de nazorgfase.

b. Eventuele verschillen daarin tussen de fasen of deelprojecten

Het project bevindt zich heden in de realisatiefase. In de ontwerpfase is onder andere gewerkt met het op stellen van een restauratievisie in bouwteamverband en een proefrestauratie. Zie ook hoofdstuk 5.a.

c. Toelichting, onderbouwing en duiding van projecten of activiteiten, zowel van interne als externe partijen, die van invloed zijn op dan wel de uitvoering raken van het project

De Domtoren blijft tijdens de restauratie ook open voor publiek, dit hebben wij kunnen bo0rgen door intensieve afstemming in de bouwteam/voorbereidingsfase. Utrecht marketing exploiteert de toren. Er vindt derhalve intensief overleg en afstemming plaats met Utrecht Marketing omtrent de werkzaamheden. Tevens is mogelijk gemaakt de bespelingen van het carillon door de beiaardier doorgaan (door wijze van inpakken van het carillon).

Middels de vergunningaanvraag en opgestelde BLVC (Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie) plan is informatie voor derden en andersom geborgd.

Er zijn (voor zover nu bekend) geen andere projecten, die van invloed zijn op de restauratiewerkzaamheden

d. Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk worden gemaakt

Voor de zomer in 2019 is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op verzoek van het Hoofd van UVO een ‘gateway review’ uitgevoerd. Uit deze collegiale reflectie kwam onder andere de aanbeveling dat een integraal projectplan essentieel is om meer duidelijkheid te geven over de aanpak van het project en het sturingsmodel van de projectorganisatie.

Tegelijkertijd werkt de Bestuurs- en Concernstaf aan een nu vastgestelde ‘regeling risicovolle projecten’ waarin extra afspraken over de informatievoorziening bij risicovolle projecten worden gemaakt. De restauratie van de Domtoren staat op de lijst van risicovolle projecten. Tot slot vroeg de overgang van de voorbereidingsfase naar de realisatiefase (begin 2020) om een herijking van het project en met name het sturingsmodel.

In dit startdocument zijn de aanbevelingen van de gateway review verwerkt (met name projectaanpak vastleggen in een startdocument voor governance) is ook rekening gehouden met de Regeling Risicovolle Projecten (onderliggend startdocument is conform handreiking RRP).

In juni 2021 is de Regeling Risicovolle Projecten door de gemeenteraad bekrachtigd ,waardoor het startdocument uit 2020 nu conform de structuur van de Regeling (handreiking startdocument RRP) is opgesteld in deze nieuwe definitieve versie.

6. Risico's

a. Belangrijkste risico's

De top vijf risico's uit de risicomatrix zijn:

Nr.	Ongewenste gebeurtenis	Oorzaak	Gevolg	Beheersmaatregelen	Soort	Actie houder
1	Schade aan carillon, luidklokken, wijzerplaten en uurwerk	Stoten met onderdelen tegen uurwerken e.d.	Schade aan uurwerken.	Startbespreking, toolboxmeeting, vaste ploegen, toezicht, wijze van inpakken van Carillon.	Technisch - Kwaliteit	Aannemer en toezichthouder
2	Schade / ongevallen door vallende voorwerpen	Vallende voorwerpen	Schade/ongeval	Veiligheidsmaatregelen (o.a. valschotten, en steigernetten, instructie en toezicht, BLVC plan, toolboxmeeting.	Veiligheid	Aannemer Gemeente (BLVC)
3	Losse onderdelen waaien weg op de steiger	Wind	Persoonlijk letsel/schade gebouw/openbare ruimte/omgeving	Veiligheidsmaatregelen (o.a. valschotten en steigernetten, instructie en toezicht, BLVC plan, toolboxmeeting. Opruimen steiger (windproof en opgeruimd).	Veiligheid	Aannemer Gemeente (BLVC)
4	Steiger bezwijkt	Niet correct gebouwd	Steiger bezwijkt	Bouwen volgens tekening en getoetst ontwerp, toezicht, eindcontrole constructeur.	Veiligheid	Aannemer Constructeur
5	Fouten in uitvoering restauratie door foutief handelen	Door planningsdruk gehaast werken	Fouten in uitvoering	Voldoende ruimte en flexibiliteit in planning, detailplanning, gedegen besluitvorming in bouwteam. Tijdig weten wat gemaakt moet worden.	Technisch -kwaliteit	Gemeente bouwteam en aannemer

De top vijf risico's uit de financiële risicomatrix zijn:

Nr.	Ongewenste gebeurtenis	Oorzaak	Gevolg	Beheersmaatregelen	Soort	Actie houder
1	Afwijkende hoeveelheden vervanging natuursteen verrekenposten (pas zichtbaar/definitief tijdens de restauratie)	Tijdens restauratie blijken hoeveelheden te vervangen natuursteen groter dan bedacht.	Meerwerk	Opnemen als financieel risico (post onvoorzien). Gedetailleerde inschatting van verrekenposten. Pro actief bijhouden van de stel- en verrekenposten.	Financieel	Gemeente Aannemer
2	Uitloop in planning	Externe factoren (b.v. corona)	Uitloop in planning en meerwerk	Opnemen als financieel risico, Coronamaatregelen op de Bouw.	Financieel en tijd	Gemeente Aannemer
3	Extra inzet intern en/of extern benodigd	Door nieuwe inzichten extra inzet benodigd (bv aanvullende onderzoeken	Meerwerk	Opnemen als financieel risico (post onvoorzien) Intensieve ontwerpfase in bouwteamverband, proefrestauratie. Gelijk	Financieel en organisatie	Gemeente Bouwteam

				oplopen bouwhistorisch onderzoek.		
4	Extra benodigde veiligheidsmaatregelen (onvoorzien)	Tijdens restauratie blijkt extra beveiliging (inklimmen benodigd	Meerwerk	Opnemen als financieel risico (post onvoorzien)	Financieel en veiligheid	Gemeente
5	Beschikbaarheid natuursteen (Portlandstone - Brexit)	Door Brexit	Beperkte of verlate levering natuursteen uit groeve Portland, keuze alternatief	Opnemen als financieel risico. Vooruitbestelling, intensief contact met groeve, inschakelen toetsing stenen in Engeland.	Financieel	Gemeente Utrecht Aannemer Architect

De mogelijke financiële gevolgen van bovenstaande risico's (kans maar gevolg) zijn passend in beschikbare post onvoorzien en taakstellend budget.

b. Beheersmaatregelen en actiehouders

In paragraaf 6a. zijn de beheersmaatregelen en actiehouders weergegeven in de risicomatrices.

c. Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie

Voor het project is een risicomatrix opgesteld. Dit dynamische document is tot stand gekomen met het bouwteam en wordt periodiek (eens per kwartaal) geactualiseerd. Voor de start van de restauratie is ook een financiële risicosessie gehouden om middels kans maal gevolg inzicht te krijgen in mogelijke financiële risico's in het project. Dit overzicht wordt gebruikt als toetsingskader voor verrekening meer- en minderwerk met de aannemer.

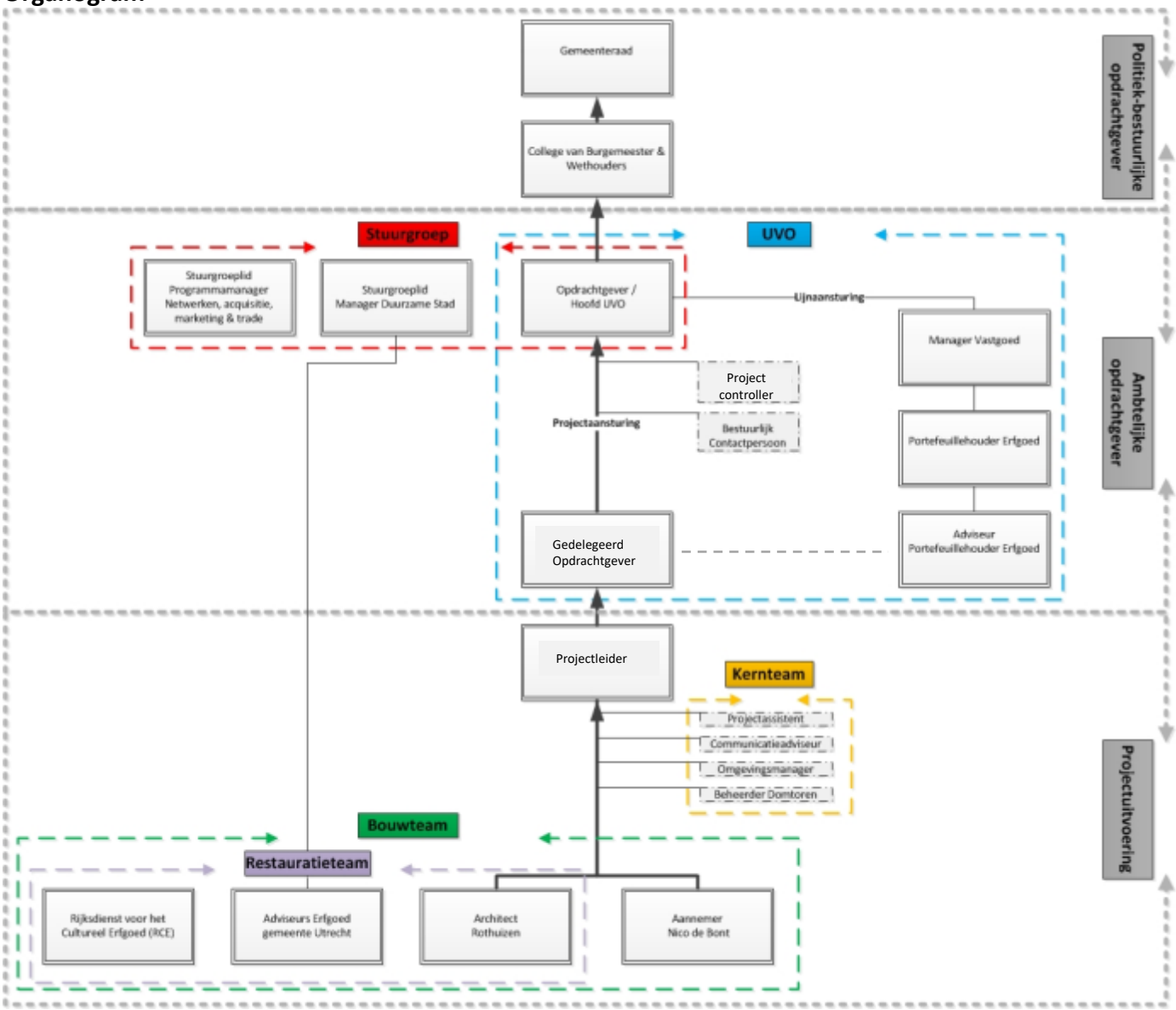
Beide risicomatrices worden besproken in stuurgroep verband (o.a. voor ook de strategische afwegingen). Alle geldende randvoorwaarden rondom het project zijn geborgd in het contractdossier (o.a. eisen aan de opdracht, BLVC plan etc.).

7. Organisatie

a. Besturing van het project (governance)

In deze paragraaf is het sturingsmodel (de 'governance') van het project uitgewerkt voor de realisatiefase. Per projectfase dient het sturingsmodel te worden bijgesteld. In het projectorganogram staan de verschillende organen en projectrollen. . Per orgaan en rol zijn de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden benoemd. Ook is de projectaansturing t.o.v. de lijnaansturing binnen UVO (in 2021 VGU) verduidelijkt. De overleg-, besluitvormings- en verantwoordingsstructuur is aangescherpt voor de realisatiefase.

Organogram

Besluit- en verantwoordingsstructuur

De besluit- en verantwoordingprojectleiderslijn loopt van de projectleider via de gedelegeerd opdrachtgever naar de opdrachtgever en vervolgens (na afstemming met de stuurgroep) naar de wethouder en tot slot gemeenteraad.

De budgetbevoegdheid is als volgt vastgelegd:
- Projectleider: mandaat voor het nemen van beslissingen tot €10.000
- Gedelegeerd opdrachtgever: mandaat voor het nemen van beslissingen tot €50.000
- Opdrachtgever: mandaat voor het nemen van beslissingen vanaf €50.000

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Aan de hand van bovenstaand organogram wordt hieronder per orgaan en van de belangrijkste rollen van projectmedewerkers, de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden uiteengezet. Er is sprake van een tijdelijke projectorganisatie onder verantwoordelijkheid van het hoofd VGU (opdrachtgever), naast het lijnmanagement van VGU.

Gemeenteraad
- is verantwoordelijk voor: het stellen van kaders en controleren van het college voor de uitvoering van beleid.
- is bevoegd om: de benodigde financiële middelen ter beschikking te stellen (budgetrecht).
- heeft als taak: ter beschikking stellen van het budget voor het project en a.d.h.v. raadsbijeenkomsten, voortgangs- en verantwoordingsrapportages zich te informeren over en de uitvoering van het project te controleren.

College van B en W / Wethouder Vastgoed
- is verantwoordelijk voor: het uitvoeren van besluiten van de gemeenteraad en uitvoeren van wet- en regelgeving.
- is bevoegd om: het dagelijks bestuur (wethouder Vastgoed t.a.v. portefeuille vastgoed) te voeren.
- heeft als taak: de belangen t.a.v. de portefeuille vastgoed, erfgoed en economische zaken af te wegen in de uitvoering van het project, daar waar het politiek-bestuurlijke domein wordt geraakt. Verantwoording af te leggen aan de gemeenteraad over de uitvoering van het project.
- wordt in 2021 ingevuld door wethouder Vastgoed.

Stuurgroep
- is verantwoordelijk voor: het afwegen van de belangen t.a.v. vastgoed, erfgoed en economische zaken alvorens besluiten voor te leggen aan de wethouder Vastgoed.
- is bevoegd om: gevraagd en ongevraagd advies te geven aan de opdrachtgever (VGU) en de verschillende wethouders t.a.v. de uitvoering van het project.
- heeft als taak: het op strategisch niveau vervullen van een klankbord voor de opdrachtgever (VGU), het signaleren van conflicterende belangen en het afwegen van de belangen t.a.v. vastgoed, erfgoed en economische zaken, gevraagd en ongevraagd advies te geven aan de opdrachtgever (VGU) en aan de verschillende betrokken wethouders over de uitvoering van het project, besluiten voor te leggen aan in eerste instantie de wethouder Vastgoed en daarnaast andere betrokken wethouders.
- wordt in 2021 ingevuld door: Manager (namens het Hoofd) Vastgoedorganisatie Utrecht en vertegenwoordigers van Erfgoed) en Economische zaken).

Hoofd VGU / Opdrachtgever
- is verantwoordelijk voor: het (op ambtelijk niveau uitvoering geven aan) het eigendom en de verhuur van de Domtoren, het beheer en onderhoud van de Domtoren en daarmee het aansturen van het project.
- is bevoegd om: gedelegeerd opdrachtgever en projectleider te selecteren, projectplan vast te stellen en te wijzigen, besluiten te nemen over de uitvoering van het project (bijv. t.a.v. tijd, geld, scope) met een budgetbevoegdheid vanaf €50.000.

- heeft als taak: het contracteren van gedelegeerd opdrachtgever en projectleider, het afbakenen van de verantwoordelijkheden van het lijnmanagement t.o.v. het project, het informeren van de stuurgroep, het besluiten voorleggen aan en informeren van de wethouder, het aangaan/ondertekenen van overeenkomsten/contracten, het scheppen van draagvlak, het meedenken met de projectleider en kernteam, het bewaken van de voortgang van het project, het beschikbaar stellen en bewaken van het budget, het bewaken van de kwaliteit. Daarnaast is de opdrachtgever voorzitter van de stuurgroep en voorzitter van het Top Domdriehoek overleg.
- wordt in 2021 ingevuld door: Hoofd Vastgoedorganisatie Utrecht/ vervanging door Manager Vastgoed

Gedelegeerd opdrachtgever
- is verantwoordelijk voor: de (dagelijkse) aansturing van het project
- is bevoegd om: besluiten te nemen over de uitvoering van het project (bijv. t.a.v. tijd, geld, scope) met een budgetbevoegdheid tot €50.000.
- heeft als taak: te fungeren als eerste aanspreekpunt voor de projectleider en als eerste aanspreekpunt voor de opdrachtgever, het i.s.m. projectleider voorbereiden van de stuurgroep, het is projectleider voorbereiden van besluiten en informeren van de wethouder, het scheppen van draagvlak, het meedenken met de projectleider en kernteam, het bewaken van de voortgang van het project, het beschikbaar stellen en bewaken van het budget, het bewaken van de kwaliteit.
- wordt in 2021 ingevuld door: assetmanager vastgoedorganisatie Utrecht

Lijnmanagement VGU
- is verantwoordelijk voor: het uitvoeren van het contractmanagement t.a.v. Utrecht Marketing en Stichting Utrechts EigenDom.
- is bevoegd om: overeenkomsten/contracten af te sluiten.
- heeft als taak: overeenkomsten/contracten af te sluiten en de contractrelatie te onderhouden met Utrecht Marketing en Stichting Utrechts EigenDom. Het gaat hier om de huurovereenkomst inclusief restauratieallonge en liftovereenkomst met Utrecht Marketing en de overeenkomst t.a.v. afdracht financiële middelen naar de gemeente met de Stichting Utrechts EigenDom.
- wordt in 2021 ingevuld door: manager Vastgoedorganisatie Utrecht, portefeuillemanager Erfgoed en assetmanager Vastgoed

Projectleider
- is verantwoordelijk voor: het realiseren van het projectresultaat.
- is bevoegd om: besluiten te nemen over de uitvoering van het project met een budgetbevoegdheid tot €10.000.
- heeft als taak: projectbeheersing, opstellen van een projectplan, projectteam samenstellen en aansturen, aansturen van de aannemer en architect, vaststellen van benodigde middelen, beheersen van planning en budget, relatiemanagement, voortgang rapporteren aan de gedelegeerd opdrachtgever en opdrachtgever, aansturen en voorzitten van het bouwteam en kernteam, bewaken van de kwaliteit van de op te leveren producten, zorgen voor interne en externe communicatie, vormgeven en evalueren van de samenwerking, i.s.m. gedelegeerd opdrachtgever voorbereiden van de stuurgroep en van besluiten van de wethouder.
- wordt in 2021 ingevuld door: Projectleider Vastgoedorganisatie Utrecht.

Projectcontroller
- is verantwoordelijk voor: monitor voortgang van het project en bewaakt financiele kaders samen met de projectleider.
- heeft als taak: Monitoren en bewaken financiële kader project samen met projectleider. Escaleert , indien nodig, naar de Businesscontroller of de Concerncontroller.

- wordt in 2021 ingevuld door: Adviseur Businesscontrol Vastgoedorganisatie Utrecht.

Kernteam
- is verantwoordelijk voor: het ondersteunen en adviseren van de projectleider bij de uitvoering van de restauratie alsmede met eigen taken op het gebied van informatiebeheer, communicatie, omgevingsmanagement, raakvlakmanagement en regulier beheer en onderhoud Domtoren.
- is bevoegd om: geen formele bevoegdheid.
- heeft als taak: adviseren van en rapporteren aan de projectleider bij de uitvoering van taken op het gebied van informatiebeheer, communicatie, omgevingsmanagement, raakvlakmanagement en regulier beheer en onderhoud Domtoren. Opstellen en uitvoeren van deelprojectplannen op deze taakgebieden.
- wordt in 2021 ingevuld door: Projectleider, project assistent, beheerder, communicatieadviseur, omgevingsmanager en gedelegeerd opdrachtgever.

Bouwteam
- is verantwoordelijk voor: het afstemmen van het restauratieonderzoek, -visie en -plan van de architect en de restauratiewerkzaamheden van de aannemer.
- heeft als taak: het afstemmen van het restauratieonderzoek, -visie en -plan en de restauratiewerkzaamheden van de aannemer, adviseren van de projectleider t.a.v. restauratie- en uitvoeringskeuzes.
- wordt in 2021 ingevuld door: Projectleider, project assistent, beheerder, omgevingsmanager, architect, assistent architect, directievoerder, toezichthouder, adviseurs Erfgoed, projectleider en uitvoerder aannemer en adviseurs RCE.

Aannemer (Nico de Bont)
- is verantwoordelijk voor: het uitvoeren van de restauratiewerkzaamheden op basis van het restauratieplan.
- heeft als taak: het uitvoeren van de restauratiewerkzaamheden op basis van het restauratieplan, opstellen uitvoeringsplanning, opstellen en naleven BLVC-plan, voorbereiden en deelnemen aan bouwteamoverleg.
- wordt in 2021 ingevuld door: Projectleider en uitvoerder.

Restauratiearchitect (Architect Rothuizen)
- is verantwoordelijk voor: het opstellen van een restauratievisie en restauratieplan. Het adviseren van de projectleider t.a.v. de restauratiewerkzaamheden en te maken restauratiekeuzes.
- heeft als taak: het opstellen van een restauratievisie en restauratieplan, het voorbereiden in het restauratieteam en het vervolgens adviseren van de projectleider t.a.v. de restauratiewerkzaamheden en te maken restauratiekeuzes in het bouwteam.
- wordt in 2021 ingevuld door: Architect, assistent architect, directievoerder en toezichthouder.

Directievoerder (Architect Rothuizen)
- is verantwoordelijk voor: het bewaken van de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden van de aannemer volgens het restauratieplan en de afstemming van werkzaamheden tussen de architect, aannemer en andere adviseurs namens de projectleider.
- heeft als taak: de voortgang op de kosten en uitvoeringsplanning te bewaken, het meer- en minderwerk van de aannemer te beoordelen, tijdig eventuele knelpunten te signaleren en de projectleider te adviseren over afwijkingen.
- wordt in 2021 ingevuld door: Directievoerder namens architect.

Restauratieteam

- is verantwoordelijk voor: het adviseren van de architect t.a.v. restauratiekeuzes en de restauratievisie.
- heeft als taak: het adviseren van de architect t.a.v. restauratiekeuzes, het voorbereiden van het bouwteamoverleg.
- wordt in 2020 ingevuld door: Architect, assistent architect, directievoerder, toezichthouder, adviseurs Erfgoed, projectleider en uitvoerder aannemer, onderaannemer steenhouwerij en adviseurs RCE.

Overlegstructuur

In onderstaand schema staan de belangrijkste overleggen op politiek-bestuurlijk, strategisch, tactisch en operationeel niveau. Met daarbij de bijbehorende frequentie per jaar en rolverdeling. Een aantal overleggen gebeurt vanuit het lijnmanagement met de externe stakeholders Utrecht Marketing en Stichting Utrechts EigenDom vanwege de aard van de (contract)relatie met deze partijen.

Overleg	Frequentie per jaar	Rolverdeling Voorzitter	Secretaris (verslaglegging)	Leden
Stafoverleg wethouder vastgoed	6x	Hoofd VGU	Managementassistent VGU	• Projectleider • Gedelegeerd opdrachtgever
Stuurgroep	4x	Hoofd VGU en/of Manager Vastgoed VGU	Projectondersteuner	• Gedelegeerd opdrachtgever • Projectleider • Stuurgroeplid Culturele Zaken • Stuurgroeplid Economie
Opdrachtgevers	12x	Hoofd VGU	-	• Projectleider • Gedelegeerd opdrachtgever
Bilateraal financiën	12x	Projectleider	-	• Project Controller
Bilateraal adviseurs erfgoed	6x	Projectleider	-	• Adviseur Erfgoed • Adviseur Erfgoed
Kernteam	52x	Projectleider	Projectondersteuner	• Beheerder Domtoren • Communicatieadviseur • Omgevingsmanager • Gedelegeerd opdrachtgever *(ad hoc)*
Restauratieteam	12x	Architect	Architect	• Adviseur Erfgoed • Adviseur Erfgoed • Aannemer projectleider • Aannemer uitvoerder • Steenhouwerij • RCE • RCE • RCE

				• Toezichthouder
Bouwteam	12x	Projectleider	Projectondersteuner	• Beheerder Domtoren • Omgevingsmanager • Aannemer projectleider • Aannemer uitvoerder • RCE • RCE • Architect • Architect assistent • Architect directievoerder • toezichthouder • Adviseur Erfgoed
ActiviteitenDomdriehoek	12x	Omgevingsmanager	-	• Beheerder Domtoren • Coördinator Domtoren Utrecht Marketing • Vertegenwoordiger Stichting Utrechts EigenDom
Communicatie extern	12x	Communicatieadviseur	-	• Coördinator Domtoren Utrecht Marketing • Communicatieadviseur Stichting Utrechts EigenDom

Overleggen onder verantwoordelijkheid van het lijnmanagement VGU
De volgende overleggen gebeurt vanuit het lijnmanagement van VGU met de externe stakeholders Utrecht Marketing en Stichting Utrechts eigenDom vanwege de aard van de (contract)relatie met deze partijen. Het gaat hier om overleg t.a.v. overeenkomsten tussen de gemeente Utrecht en deze partijen.

Overleg	Frequentie per jaar	Rolverdeling Voorzitter	Secretaris (verslaglegging)	Leden
Topoverleg Domdriehoek (strategisch lijnmanagement niveau)	2x	Hoofd VGU en/of Manager Vastgoed VGU	-	• Directeur Utrecht Marketing • Bestuursvoorzitter Stichting Utrechts EigenDom
Bezoekers(Lift) Huuroverleg GU en UM (tactisch lijnmanagement niveau)	4x	Assetmanager VGU	-	• Utrecht Marketing
Fundraisingoverleg GU en Stichting Utrechts EigenDom (tactisch lijnmanagement niveau)	4x	Assetmanager VGU	-	• Bestuursvoorzitter Stichting Utrechts EigenDom

b. Samenwerkingspartners, contractpartijen en -vormen, inclusief een overzicht van verdeling van de beslissingsmacht

Zie paragraaf 7a.

c. Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk worden gemaakt

Zie paragraaf 7a.

d. Regelingen die tussen de samenwerkingspartners zijn getroffen

Voor het selecteren van de aannemer en architect (inclusief directie en toezicht) hebben Europese aanbestedingen plaats gevonden. Met de aannemer is eerst een bouwteamovereenkomst gesloten alvorens over te gaan tot een realisatieovereenkomst (conform de aanbestedingsprocedure).

e. Afspraken over informatievoorziening aan de raad over (geheime) informatie die ressorteert bij samenwerkingspartners en derden, het project betreffende.

In de informatievoorziening aan de raad wordt zorgvuldig omgegaan met de belangen van de samenwerkingspartners. Indien relevant worden zij vooraf geconsulteerd

8. Communicatie

a. Communicatie en participatie met inwoners en stakeholders

Omgevingsmanagement
De omgevingsmanager is verantwoordelijk voor het onderhouden van goede relaties met de directe omwonenden, ondernemers en andere partijen rondom de Domtoren. En fungeert als liaison tussen het project en de omgeving om de verschillende belangen zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld om belangen t.a.v. leefbaarheid, bereikbaarheid en veiligheid.

In het BLVC-plan (Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie) staan de maatregelen beschreven die de aannemer in acht moet nemen om de overlast van de uitvoeringswerkzaamheden op de omgeving te beperken.

Omdat de Domtoren het icoon van de stad is en dus alles wat er met de toren gebeurt nauwlettend in de gaten wordt gehouden, is voor het project is de omgeving breder dan de directe omgeving: de hele stad Utrecht (burgers, bedrijven, belangenorganisaties etc.) is betrokken bij de restauratie van de Domtoren. En ook intern bij gemeente Utrecht is er veel belangstelling voor het project.

Samenwerking met de communicatieadviseur is evident; de omgeving moet passend geïnformeerd worden over de het project.

De bijzondere externe stakeholders zijn: Utrecht Marketing en Stichting Utrechts Eigendom.

Utrecht Marketing (UM)
UM verzorgt bezoekersrondleidingen en exploiteert hiervoor de bezoekerslift. UM is hiermee huurder van de Domtoren. Hun bezoekersactiviteiten worden direct geraakt door de restauratie van de Domtoren.

Stichting Utrechts EigenDom
Op 12 december 2017 is de Stichting Utrechts EigenDom opgericht. De stichting heeft als doelstelling:

- het behouden en versterken van het Rijksmonument de Domtoren
- het werven van fondsen, financiële bijdragen, subsidies en gelden ten behoeve van de grootschalige restauratie van de Domtoren alsmede ten behoeve van het onderhoud en de instandhouding van de Domtoren nadat deze restauratie is voltooid

en verder al hetgeen hiermee in de ruimste zin verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De stichting verwerft kortgezegd extra financiële middelen om activiteiten mogelijk te maken, die niet vanuit het project restauratie Domtoren gefinancierd en uitgevoerd kunnen worden (deze activiteiten vallen op dit moment buiten de scope van het project).

Raakvlakmanagement

Een aantal zaken raakt aan het project Restauratie Domtoren. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om projecten van andere afdelingen binnen gemeente Utrecht, maar ook activiteiten van derden. De raakvlakmanager zorgt voor een goede relatie en afstemming met de verschillende partijen.

Het gaat hierbij in ieder geval om:

- Afstemmen met Utrecht Marketing t.a.v. gebruik van de bezoekerslift en uitvoeren van bezoekersrondleidingen.
- Afstemmen met Stichting Utrechts EigenDom t.a.v. fondsenwerving en uitvoeren extra activiteiten rondom de restauratie.
- Afstemmen met Culturele Zaken t.a.v. kunstregeling.
- Afstemmen met Economische Zaken t.a.v. Trajectum Lumen.
- Afstemmen met gebiedsopgave Centrum t.a.v. projecten die worden uitgevoerd op het Domplein.
- Afstemmen met het Evenementenbureau t.a.v. evenementen die worden gehouden op het Domplein.

Communicatie

Omdat het restaureren van de Domtoren meer is dan het restaureren van zomaar een pand in Utrecht, vraagt dit project meer dan standaard communicatie inzet. Van de Domtoren wordt gehouden en die liefde is belangrijk om ook vanuit de gemeente zichtbaar maken tijdens de restauratie. Dat met aandacht en zorg en menselijkheid het icoon van de stad vijf jaar lang in de steigers staat. Hoewel de keuze van de middelen vrij standaard is, zijn stijl, keuze van beeld en taalgebruik dat zeker niet. Openheid in het vertellen van het verhaal van de restauratie, met daarbij steeds de menselijke kant laten zien is een belangrijk onderwerp voor communicatie.

Communicatie levert hiermee een bijdrage aan het te realiseren projectresultaat door het verzorgen van alle communicatie rondom het restauratieproject. De communicatieadviseur is aanspreekpunt op het gebied van communicatie voor alle betrokkenen (in- en extern).

Het opstellen en uitvoeren van het communicatieplan behoort tot de verantwoordelijkheid van de communicatieadviseur van het project. In het communicatieplan staat beschreven: doelgroepen communicatiedoelstelling, -boodschap, -middelen, -planning.

Communicatiemiddelen die onder andere worden ingezet:

- Informatiebijeenkomsten en lezingen
- Wijkberichten
- Website: www.utrecht.nl/domtoren
- Twitter en Instagram: @TorensUtrecht
- DocU van RTV Utrecht (jaarlijkse tv-documentaire)

De inzet van social media is bijzonder in dit project, in vergelijk met andere gemeentelijke projecten. Er bestonden voor het project al een Twitter en Instagram account. De beheerder van de Domtoren beheert deze accounts sinds 2013. Nu ligt het grootste werk hiervoor bij de communicatieadviseur, maar de torenbeheerder schrijft en fotografeert nog steeds mee. De afgelopen jaren is het aantal volgers verdrievoudigd door het plezier van beiden te laten zien over ontdekkingen en uitzicht van de toren. Daar waar andere projecten bijvoorbeeld de ‘Bouwapp’ gebruiken, zijn deze twee kanalen de belangrijkste middelen van het project.

Daarnaast is een belangrijk communicatiemiddel bijna gereed. De Domtoren is volledig aan het zicht onttrokken door de steiger en de bouwschutting. Om de toeristen en stadbewoners toch te kunnen laten zien hoe de toren er uit ziet, is een bouwschutting ontworpen die museaal aandoet. In samenwerking met stadsconservator René de Kam en ontwerpbureau DeVrijer en VanDongen wordt voor vijf jaar de bouwschutting een openlucht tentoonstellingsplek. Met het verhaal van de Domtoren van bouw tot nu. De vormentaal van de toren komt terug in de vormgeving van de schutting. Zo 'halen we de toren tijdelijk naar beneden'.

Aandacht voor interne communicatie binnen de gemeente zal dit jaar meer zijn dan de afgelopen jaren. Nu valt er ook echt wat te zien, het project wordt concreet en kunnen ook de medewerkers van het project zichtbaar zijn.

Ook geven verschillende leden van het restauratieteam presentaties en lezingen. Waaronder de architect, maar ook de communicatieadviseur en de torenbeheerder hebben de afgelopen tijd al zo'n tiental presentaties gegeven. Dit zal ook de komende jaren gebeuren. Inzet tijdens Open Monumentendag in samenwerking met aannemer en Utrecht Marketing hoort bij deze activiteiten.

De relatie met de lokale pers is belangrijk. Op momenten dat er mijlpalen bereikt worden, maar ook als er mooie verhalen te vertellen zijn. Bijzondere ontdekkingen, maar ook tegenslagen mogen gedeeld worden. Persvragen worden behandeld door zowel de persvoorlichting en collegecommunicatie als de communicatieadviseur. De torenbeheerder is woordvoerder en zorgt voor afstemming met een van bovenstaande als hij vragen binnenkrijgt.

Informatie

Jaarlijks wordt de gemeenteraad geïnformeerd d.m.v. een voortgangsrapportage. Met name wijzigingen in planning, begroting en risico's worden gerapporteerd. Waar nodig wordt een raadsbijeenkomst georganiseerd.

Tijdens de Staf Vastgoed wordt wethouder Vastgoed geïnformeerd over de voortgang van het project. In de stuurgroep wordt afgewogen of het nodig is om ook andere betrokken wethouders te informeren en op welke manier. Het gaat dan om de portefeuillehouders erfgoed, wijk binnenstad en economische zaken.

De stuurgroep wordt elk kwartaal geïnformeerd en waar nodig incidenteel bijeen geroepen.

Bij het afsluiten van de realisatiefase (verwachting eind 2024) wordt een overgangsdocument opgesteld, voordat overgegaan wordt naar de projectfase van nazorg.

De project assistent is verantwoordelijk voor het informatiebeheer van het project. Het 'zaaksysteem' en 'MUIS' zijn de archiefwaardige systemen waarin documenten worden beheerd en bewaard. De systemen en 'Digiplaza' worden gebruikt als dagelijks werkarchief.

Startdocument Regeling Risicovolle projecten – Programma Wervengebied

Inleiding
Het programmaplan wervengebied is op 15 juli 2021 vastgesteld. Met het startdocument stelt de raad niet de kaders zelf vast, maar de bundeling van reeds vastgestelde kaders voor betreffend project.

a. Doelstelling

Doel en beoogd effect
De centrale opgave van het programma is een samenhangend en gezamenlijk herstel en behoud van het wervengebied.

Uit het programmaplan zijn de volgende vijf doelen te halen:
1. Herstel van schade aan Erfgoed
2. Voorkomen van schade aan Erfgoed
3. Beheren van het Wervengebied
4. Voorkomen van onveilige situaties
5. Het beter invullen van de burenplicht en de maatschappelijke zorgplicht

Beoogd effect
Bij afronding van het programma zijn de walmuren, kluismuren en de kelders hersteld, zijn maatregelen genomen om schade aan het erfgoed te voorkomen, is het beheer op orde en is de samenwerking verbeterd.

Bijdrage aan publieke waarde
Het wervengebied is een 900 jaar oud gebied, waarbij de werven een belangrijke functie vervullen voor de stad. Voor dit uniek gebied moet goed gezorgd worden zodat het voor de volgende generaties behouden blijft.

Dankzij de gedane onderzoeken is duidelijk geworden wat er moet gebeuren om de opgave van het programma te realiseren. Door een intensieve samenwerking met eigenaren en omdat de objecten zich in de openbare ruimte bevinden die bijdragen aan de identiteit van de stad Utrecht heeft het realiseren van de doelen direct een effect op de publieke waarde.

b. Scope

Het programma richt zich op het rijksmonument Stadsbinnengrachten en Werven met de middeleeuwse kelders in de nabijheid van de werven. Daarmee is het gebied groter dan alleen de werven aan de grachten. De focus ligt op het herstel en behoud van het middeleeuwse erfgoed aan de werven en alles dat daarop direct invloed heeft.

Dit wervengebied bestaat uit verschillende onderdelen. Het programma heeft als uitgangspunt een gezamenlijke, samenhangende en integrale aanpak van gevel tot gevel, waaronder de bruggen, wegen, ondergrondse infrastructuur, waterbeheer, wal- en kluismuren, watergevels, straat-, kluis- en werfkelders en bomen. Met andere woorden: het hele gebied wordt vanuit zijn totaliteit benaderd. Deze benadering is nodig omdat er veel samenhang is tussen de onderdelen.

De focus van het programma is het herstel en behoud van de werven als erfgoed. Aspecten die te maken hebben met de functie, het gebruik en beheer van het wervengebied die geen directe relatie hebben met het herstel en behoud van het erfgoed, maken geen onderdeel uit van de scope. Veel daarvan is onderdeel van het omgevingsvisie binnenstad, mobiliteitsplan of de programma's (sociale) veiligheid en het beheer van de openbare ruimte. Zo valt het weren van te zwaar verkeer dat schade toebrengt aan kelders binnen de scope, maar het weren van personenauto's, verkeersveiligheid en het opheffen van parkeerplaatsen juist niet.

Ondanks dat het geen onderdeel is van het programma wervengebied, fungeert de programmaorganisatie voor dagelijkse zaken wel als loket. Vragen van bewoners worden middels goede interne afstemming overdragen naar collega's van de gemeente. De aan te stellen wervenmeester gaat hier invulling aan geven.

Bij de behandeling van het programmaplan zijn d.m.v. moties de volgende onderdelen aan de scope toegevoegd:

1. Te onderzoeken hoe de integrale samenhang tussen alle verschillende (bestaande en toekomstige) functies die bij mobiliteitsbeleid en Omgevingsvisie Binnenstad horen samengaan met het herstel van wervengebied en het eventueel geschikt maken van erfgoed in Wervengebied voor gebruik van een bepaalde functie;
2. Om bij gemeentelijk eigendommen wel de functie en gebruik van erfgoed in Wervengebied mee te nemen in de scope van Programmaplan Wervengebied en hiermee rekening te houden met herstelwerkzaamheden van erfgoed in Wervengebied
3. Te onderzoeken welke spook- en weeskelders wél een nieuwe ruimte voor de stad kunnen zijn, hierbij ook de opties voor bestemmen en het geven van een functie te onderzoeken evenals de kosten en (maatschappelijke) baten.

Deelprojecten of fasering

Het programma gebruikt een afwegingskader om te programmeren. Hiermee wordt er geprogrammeerd op basis van urgentie, samenhang, het voorkomen van aantasting van erfgoed, continuïteit en efficiëntie, én de programmawaarden (veiligheid, erfgoed en gebruik). De verschillende deelprojecten zitten in verschillende fases. Op dit moment zitten deelprojecten in voorbereiding, uitvoering en overdracht. Voor specifiek informatie zie hoofdstuk tijd in het programmaplan (link in de inleiding).

Plan van aanpak voor de eerste fase met doorkijk voor het vervolg

Om de opgave behapbaar en beheersbaar te maken wordt ieder jaar een uitvoeringsprogramma gepresenteerd met een korte looptijd, waarbij de te verwachten kosten inzichtelijk worden gemaakt. De uitvoeringsplanhorizon in het programmaplan is 3 jaar. In 2022 wordt een vierjaren uitvoeringsplan gemaakt, dat jaarlijks wordt geactualiseerd en er zal worden aangesloten bij de bestaande systematiek van de meerjarenbegroting en de recent vastgestelde nota beheer openbare ruimte. In dat vierjaren uitvoeringsplan staat wat er de komende 4 jaar wordt uitgevoerd en wat dat kosten. Bij de actualisatie na een jaar wordt het plan weer met een extra jaar aangevuld..

c. Geld

Met de nieuwe scope worden de totale kosten voor de gemeente en (kelder)eigenaren voor de komende circa 30 jaar ingeschat op 450 tot 550 miljoen euro. De kosten zijn gebaseerd op de huidige inzichten. Het betreft een grove raming die op basis van de vierjarenuitvoeringsplannen steeds verder wordt verfijnd.

Het beschikbare budget en de inzet ervan per fase, per jaar of per deelproject

Het uitvoeringsprogramma 2021-2023 met onder meer maatregelen voor het herstel van muren, kelders, weren van zwaar verkeer en voorkomen van schade aan erfgoed, wordt geraamd op 48 miljoen euro. Hiervan is voor 38 miljoen dekking beschikbaar gesteld bij vaststelling van het programmaplan en is de resterende 9 miljoen vastgesteld in de VJN 2021.

Jaar	Budget
2021	€11.200
2022	€15.800
2023	€21.300

Voortgang, prognose, fasering worden continu integraal in de financiën bijgewerkt. Elk jaar wordt d.m.v. uitvoeringsplannen 4 jaar vooruitgekeken en worden de nieuwste inzichten in de prognose/fasering verwerkt.

Onzekerheden in het budget, aan de kostenkant en aan de dekkingskant

In 2021-2023 is ingeschat dat 48 miljoen nodig is, waarbij elk jaar aangegeven wordt wat resteert en in een opvolgend jaar gebruikt kan worden, dit wordt verwerkt in de jaarlijkse vierjaarprognose. Ook is het mogelijk in de jaarlijks op te stellen uitvoeringsplannen werk naar voren te halen indien er budget ruimte overblijft.

In de raming t/m 2050 is een eerste indicatieve inschatting van de kosten gemaakt met de onderdelen wal- en kluismuren (WKM) (circa 110 miljoen), kelders (circa 250 miljoen), overige onderdelen zoals toegangsbruggen (circa 40 miljoen) en extra beheer, onderhoud en handhaving (circa 100 miljoen). De kosten binnen die onderdelen zijn ruwweg bouwkosten, voorbereidings- en begeleidingskosten en een risicoreservering. Vanwege de doorlooptijd van dertig jaar kent de raming t/m 2050 een grote mate van onzekerheid. Daarnaast is een van de grootste risico's dat de gevolgen van werken in erfgoed bijna niet voorspeld kunnen worden. Achter elke steen kan een verrassing vandaan komen.

Voor de dekking van de kosten voor de uitvoering van het programmaplan wervengebied voor de periode van 2024 tot circa 2050 wordt een financiële strategie uitgewerkt. Deze wordt betrokken bij de Voorjaarsnota in 2022. Onderdeel daarvan is een structurele financiering van de uitvoering van het programma wervengebied. Hierin wordt tevens duidelijk welk deel te activeren is en welk deel ten laste van de exploitatie komt. De financiering van het programma wervengebied betreft een continu, doorlopend proces omdat de opgave van beheer, onderhoud, herstel altijd zal doorgaan.

Het programma brengt in kaart welke subsidiemogelijkheden er voor zowel de gemeente als de eigenaren zijn.

De raming, de geprognosticeerde eindstand per fase en de verwachte besteding per kostensoort worden op dezelfde manier per fase, deelproject of per jaar opgenomen.

Tabel 1: Kosten van het uitvoeringsprogramma 2021-2023 (x1000)

Onderdeel van het programma	2021	2022	2023	Totaal
Walmuren, kluismuren en kelders	€ 7.500	€ 10.500	€ 15.800	€ 33.800
Weren Zwaar Verkeer	€ 500	€ 900	€ 1.100	€ 2.400
Interventie & Onderzoek	€ 1.500	€ 1.600	€ 1.600	€ 4.700
Programma kosten	€ 1.300	€ 1.600	€ 1.600	€ 4.500
Aanvullend Beheer & Onderhoud	€ 400	€ 1.200	€ 1.200	€ 2.900
Totaal x 1000	€ 11.200	€ 15.800	€ 21.300	€ 48.300

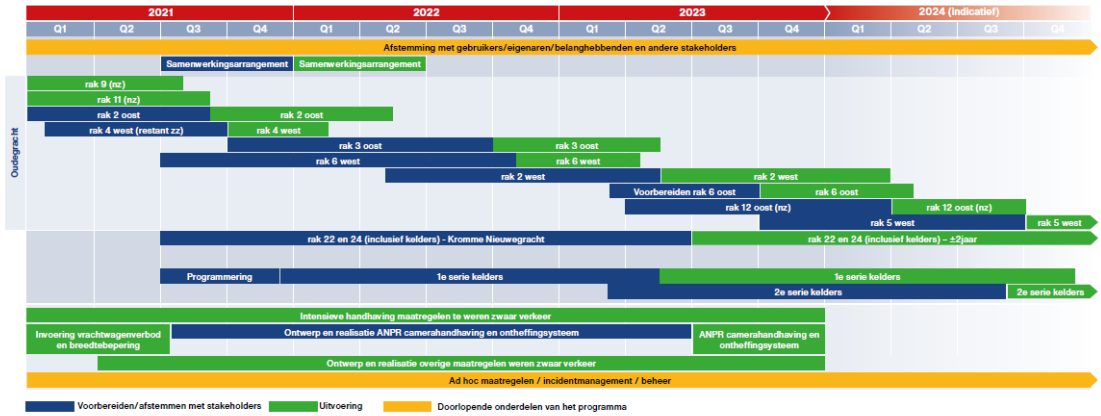
Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk worden gemaakt.
De raming is opgesteld door een senior kostendeskundige waarbij gebruik is gemaakt van de ervaringscijfers op de Oudegracht en van Rak21. Daarnaast is hebben de verschillende andere deelprojecten (zoals Weren te Zwaar Verkeer en het wervenkadaster) een opgave gedaan van de te verwachten kosten. De 48,3 miljoen is daarmee tot stand gekomen o.b.v. meer detail dan de raming t/m 2050. Per jaar wordt d.m.v. een prognose en verdere uitwerking de inzet per fase, per jaar en/of per deelproject aangescherpt.

De raming t/m 2050 is opgesteld door een externe kostendeskundige gespecialiseerd in het maken van raming vanaf de start en onderzoeksfase van complexe projecten. Daarnaast is er veel uitvoeringskennis gebruikt van het project wal en kluismuren en is een senior kostendeskundige van de uitvoering betrokken. Ook is informatie bij beheer opgehaald over het areaal en de beheerskosten. Voor de risicoreservering is gebruikt gemaakt van de standaard systematiek t.a.v. het ramen van uitvoeringsprojecten (SSK-systematiek CROW).

d. Tijd

De planning, zo mogelijk beschreven in mijlpalen, van het project, waarbij expliciet wordt aangegeven op welke wijze rekening is gehouden met vertragingsrisico's

Planning voor de komende 3 jaar. Vanaf 2022 wordt elk jaar een doorkijk voor de komende 4 jaar gegeven.

Figuur 13: de planning zoals vastgesteld voor de komende drie jaar

Uitvoeringsmijlpalen Walmuren Oude gracht		
	Startdatum	Einddatum
Rak 9 Oost		Q3 2021
Rak 11 Oost		Q3 2021
Rak 2 Oost	Q4 2021 (start werkzaamheden)	Q4 2022*
Rak 4 West	Q4 2021 (start werkzaamheden)	Q1 2022
Rak 6 West	Q3 2021 (start voorbereiding)	Q2 2023
Rak 3 Oost	Q4 2021 (start voorbereiding)	Q2 2023
Rak 2 West	Q2 2022 (start voorbereiding)	> 2024 **
Rak 6 Oost	Q1 2023 (start voorbereiding)	> 2024 **
Rak 12 Oost (nz)	Q2 2023 (start voorbereiding)	> 2024 **
Rak 5 West	Q4 2023 (start voorbereiding)	> 2025 **
Kromme Nieuwegracht		
Rak 22	Q3 2021 (start voorbereiding)	> 2025 **
Rak 24	Q3 2021 (start voorbereiding)	> 2025 **
Kelders		
Choorstraat/lijnmarkt	Q3 2021 (start programmering kelders)	> 2024 **
Weren te zwaar verkeer		
Intensieve handhaving	Juni 2021	continu
Vrachtwagen verboden en Fysieke breedtebeperkingen	Juli 2021	Q4 2021
Overige Mijlpalen		
Eerste resultaten samenwerkingsarrangementen		Q2 2022

*) De einddatum van rak 2 oost is t.o.v. het programmaplan aangepast omdat abusievelijk een verkeerde grafische weergave van de einddatum van rak 2 oost in het programmaplan was opgenomen.

**) De einddatum is nog niet in de programmaplanning opgenomen omdat enerzijds gekeken wordt naar het uitvoeringsprogramma tot en met 2023 en anderzijds omdat de doorlooptijden zeer indicatief zijn en het verfijnen daarvan plaats zal vinden bij de op te stellen meerjarenplanning.

De planning wordt ook jaarlijks herzien in de vierjarenplanning. Eventuele vertraging van gemelde rakken wordt zo ver mogelijk en indien tijdig gesignaleerd opgevangen door het opstarten van een ander deelproject zodat altijd een balans gevonden kan worden in de uitvoering. Als de vertraging optreed door onverwachte omstandigheden in een laat stadium dan schuift de uitvoering van dat rak door (en ook de uitvoeringskosten), maar worden de overige rakken zo ver mogelijk wel opgestart conform deze planning. Het is in gevallen mogelijk parel te werken.

e. Kwaliteit

Wijze van borging van de kwaliteit van de uitvoering
Daarnaast is er binnen het programma tegenspraak georganiseerd zodat er extra klankborden zijn. Vanwege het belang van tegenspraak is er al vanaf het begin ingezet op verschillende vormen van tegenspraak, bijvoorbeeld met de commissie van wijzen wervengebied.
Tegenspraak zal zich binnen het programma manifesteren als reviews (onafhankelijke toetsingen), het inschakelen van experts uit de markt voor onderzoeken, evaluaties/eindrapportages van de uitgevoerde deelprojecten wal- en kluismuren, en interne audits. Dit proces zal gespecificeerd worden in het programmabeheersing plan.

Toelichting, onderbouwing en duiding van projecten of activiteiten, zowel van interne als externe partijen, die van invloed zijn op dan wel de uitvoering raken van het project
Medio 2021 wordt gestart om op basis van het advies van de commissie van wijzen wervengebied samen met (kelder) eigenaren en beheerders een samenwerkingsarrangement te maken ten aanzien van de samenwerking en financiering van het herstel en behoud van het wervengebied. Dit gebeurt onder leiding van een onafhankelijke derde. Er worden afspraken gemaakt over de uitwerking en invulling van de wervenmeester voor het dagelijks beheer, de organisatie van gezamenlijk opdrachtgeverschap voor het herstel van kelders, de invulling van integraal herstel en behoud, de beheerverantwoordelijkheden en de zorgplicht, en de kostenverdeling voor het herstel van schade en het toekomstig beheer. Deze samenwerkingsafspraken wil de gemeente toepassen bij de uitvoering.

Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk worden gemaakt
Ruimte, Stadsbedrijven en VTH hebben zitting in de stuurgroep. Daarnaast heeft concern control een adviserende functie. Het advies van concern control wordt met de raad gedeeld via de VGR.

f. Risico's

Belangrijkste risico's en Beheersmaatregelen en actiehouders
Het programma voert actief risicomanagement uit waardoor risico's beheerst worden. Beheersing vindt met name plaats in de verschillende deelprojecten. De deelprojecten zijn daarbij de actiehouders.

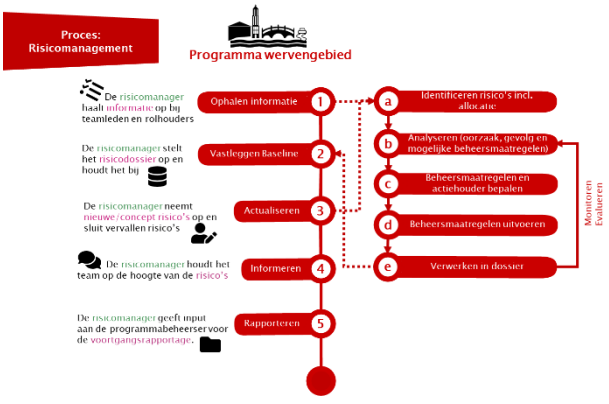
- Er zijn onvoorziene zaken bij de werkzaamheden. Achter elke steen kan een verrassing zitten. Het wervengebied is eeuwen oud. Onderzoek waarbij schade aangericht moet worden om 'achter of in' een muur of fundering te kijken, is soms de enige manier om echt te weten wat de staat van de kelder of muur is en wat er gedaan moet worden. Dit is uiteraard geen wenselijke optie voor een programma dat juist gericht is op het beschermen van het erfgoed. Onvoorziene zaken zullen daarom altijd invloed hebben op de planning en kosten. Hiervoor bestaat de beheersmaatregel uit voldoende onderzoek, het in de programmering actief meenemen van geleerde lessen van de uitvoering, en acceptatie dat er zich soms verrassingen voordoen De komende jaren is het "doen" van onderzoek expliciet opgenomen in het takenpakket door elk jaar 4 jaar vooruit te kijken, en die vooruitblik aan de raad te zenden, wordt laten zien dat actief geprogrammeerd wordt en dat lessen worden meegenomen.
- Er blijft een risico dat bij een gebrek aan draagvlak en door verschillende interpretaties van het programmaplan de samenwerking met stakeholders niet soepel verloopt. Goede samenwerking is cruciaal

maar niet vanzelfsprekend. Bij een gebrek aan draagvlak kan een meningsverschil ontstaan over het beleid, de rolverdeling en de 'beste' oplossing. Ook kan het voorkomen dat eigenaren de gemeente geen toestemming geven voor beheersmaatregelen bij een kelder die in slechte staat verkeert. Het programma zet daarom sterk in op het verbeteren van de samenwerking en het vertrouwen door het aantrekken van een Wervenmeester (zie programmaplan) en een strategisch omgevingsmanager. Samen stellen zij het komende half jaar samenwerkingarrangementen op, waarbij de voortgang daarop gerapporteerd wordt aan de raad. Ook wordt actief ingezet op participatie.

- Beschadiging van panden, muren en kelders tijdens het werk. Door werkzaamheden is het mogelijk dat er beschadigingen optreden op of naast de locatie waar gewerkt wordt. De schade zal dan herstelt moeten worden door gemeente. Voor aanvang van de uitvoer wordt daarom grondig onderzoek gedaan en worden beheersmaatregelen genomen. Het voorkomen van schade is echter nooit te garanderen. Daarbij kunnen aangrenzende constructies in slechtere staat blijken dan gedacht, waardoor ze extra kwetsbaar zijn. De specifieke beheersmaatregelen die hier zullen worden toegepast worden gespecificeerd per deelproject in een eigen plan van aanpak/deelprojectplan.
- Er vindt een calamiteit plaats los van de geprogrammeerde werkzaamheden, op een locatie waar het programma niet bezig is. Ondanks de reeds uitgevoerde inspecties, onderzoeken, programmering en het de komende jaren actief zoeken naar mogelijke knelpunten, is nooit voor de volle 100% uit te sluiten dat alsnog een deel van een kade, kelder, of brug verzakt of zelfs instort.
- Verwachtingen van stakeholders zijn hoger dan de doelstelling die bij het programma hoort. Het programma vraagt bestuurlijk gezien een lange adem (van decennia). Daarnaast verlangen stakeholders antwoorden die nu nog niet gegeven kunnen worden of verlangen zij maatregelen die niet tot de scope van het programma behoren. Als de verwachtingen te hoog zijn in vergelijking met de doelstelling, kan dit zorgen voor een gebrek aan vertrouwen. Het aantrekken van de wervenmeester om het vertrouwen te herstellen zal ook bijdragen aan het duidelijk(er) maken van verwachtingen. Ook kan de wervenmeester de juiste ingangen in de gemeente benutten om de vragen die buiten het programma vallen wel te beleggen. Daarnaast hoort hier ook bij het accepteren van dit risico. Het programma zal duidelijk maken welke taken en verantwoordelijkheden onder het programma vallen.
- Problemen rondom uitvoering en handhaving weren te zwaar verkeer. Er kan bijvoorbeeld bezwaar worden gemaakt tegen verkeersmaatregelen die in de toekomst worden genomen, zoals extra verboden of een andere route indeling. Door het betrekken van de bewoners en het goed informeren over de maatregelen wordt dit risico verkleint. Voor de camera gestuurde handhaving op basis van een kenteken en met automatische boetes is juiste toestemming en techniek nodig. Hiervoor wordt een projectleider aangetrokken met ervaring in het realiseren van dergelijke systemen. De specifieke beheersmaatregelen die hier kunnen worden toegepast, zijn gespecificeerd in het plan van aanpak van weren te zwaar verkeer.

<u>Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie</u>

Het team heeft een risicoproces opgesteld conform welke risicomanagement in het programma zal plaatsvinden. Dit proces is te zien in het onderstaande schema. Tegelijkertijd voeren de deelprojecten risicomanagement uit op een iets gedetailleerder proces.

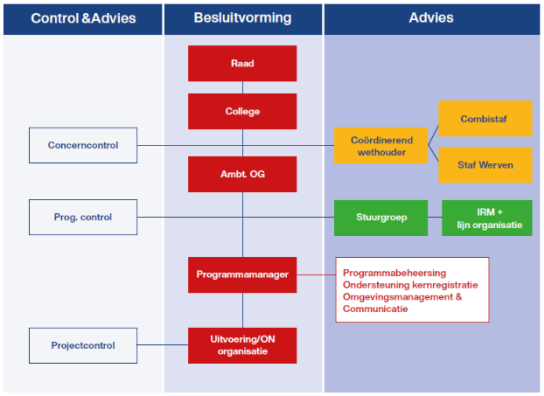
Het ophalen van de risico's bij partners in de stad (gebruikers, belangengroepen en eigenaren), de andere onderdelen van de gemeente (BOR, VTH, Erfgoed, Bomen, FIJ-JZ) en de stuurgroep wordt de in Q3-4 2021 georganiseerd.

Binnen het programma worden al periodiek risico-inventarisaties gehouden. Deze worden gehouden op basis van gesprekken met diverse partijen en zijn gebaseerd op de risicodossiers en geleerde lessen van de uitvoering.

Weerstandsvermogen
Op dit moment worden de risico's in de deelprojecten gekwantificeerd. De risico's op het 'algemene' programmaniveau zijn strategischer van aard. De beheersmaatregelen zijn veelal de activiteiten die het programma ontplooid om de doelen te halen. Het kwantificeren van het risico is bij strategische risico's lastig en de beheersingskosten van die risico's zijn de opgestelde en vastgestelde budgetten/ramingen.
Eventuele risico's die niet binnen het programma vallen (exogeen) maar wel een grote impact kunnen hebben worden in overleg met concern, in het weerstandsvermogen gealloceerd.

g. Organisatie

Besturing van het project (governance)
De programmaorganisatie wordt een integrale gemeentelijke opdrachtgeversorganisatie die voor alle belanghebbenden in de stad een betrouwbare partner is voor het behoud van het wervengebied. Deze kan deelprojecten oppakken, realiseren en beheersen.

Ten aanzien van de besturing van de programmaorganisatie zijn er 3 lijnen (zie afbeelding): de uitvoering en besluitvormingslijn, de (onafhankelijke) controllijn, en de advieslijn.

Samenwerkingspartners, contractpartijen en -vormen, inclusief een overzicht van verdeling van de beslissingsmacht
De taken die onder leiding van de programmamanager worden uitgevoerd, zijn als volgt:
• Opdrachtgeverschap voor herstel van wervengebied en coördinatie van beheer
• Opdrachtgeverschap voor de uitvoeringsorganisatie, ofwel de projectteams herstel van muren/kelders en weren te zwaar verkeer, de wervenmeester, en het interventieteam
• Voor verbinding zorgen met eigenaren en beheerders en gebruikers
• Voor verbinding zorgen met een in de toekomst uit te werken vorm van extern en/of gezamenlijk opdrachtgeverschap voor het herstel van de kelders
• Portefeuille- en dienstoverstijgend werken, maar niet losgezongen van de lijnonderdelen
• Motor voor de ontwikkeling van vakgebied overstijgende samenwerking en probleemoplossing
• Verantwoordelijkheid nemen waar het moet, loslaten waar het kan
• Het gebruik van specifieke kennis en expertise (bijvoorbeeld juridisch, bij innovatief aanbesteden, subsidies, administratief, databeheer, procesinrichting)
• Omgevingsmanagement en communicatie
• Afleggen verantwoording aan ambtelijk opdrachtgever, college en de Raad

h. Communicatie

Communicatie en participatie met inwoners en stakeholders
Goed nabuurschap kan niet zonder een implementatie van waarden zoals openheid, transparantie, wendbaarheid en eigenaarschap. Als er belangentegenstellingen zijn, moeten deze worden overbrugd, en deze waarden kunnen hierbij helpen. Rollen moeten worden ingevuld, verantwoordelijkheden moeten worden genomen, en de gemeente dient haar zorgplicht uit te oefenen. De gemeente stelt een samenwerkingsarrangement voor om invulling te geven aan goed nabuurschap.

In het arrangement is ruimte voor verschillende maatregelen om de samenwerking te verbeteren. In dit kader is tijdens een participatiebijeenkomst door een van de aanwezigen aangegeven: "Ik geloof dat we nu zover zijn, in dit stadium, dat we elkaar nu allemaal als samenwerkingspartners gaan zien."
Belangrijk is dat de keldereigenaren hier een grote rol in hebben. Dit arrangement is dus niet iets van alleen de gemeente; alleen samen kunnen we het arrangement invullen.

Startdocument

Circulair Cultuurcluster Berlijnplein

Implementatie regeling risicvolle projecten

Datum: 23 juli 2021

Versie: definitief

Colofon

Uitgave

berlijnplein@utrecht.nl

Internet

www.utrecht.nl

Rapportage

Bas van Stratum (financieel manager PMB), Birgit Nouwens (assistent businesscontroller, VGU), Ilhan Tekir (controller CZ) Lars Wolfkamp (assetmanager, VGU a.i.), Isaac Nicolaas (planningsadviseur, PMB),

Informatie

Trudie Timmerman, projectmanager PMB

Versie

definitief

Inhoud

1 Doelstelling 5

1.1 Doel en beoogd effect 5

1.2 Context van het project 5

1.3 Bijdrage aan publieke waarde 6

1.4 Beoogd eindmoment 7

2 Scope 8

2.1 Wat hoort wel en wat niet bij de uitvoering van het project 8

2.2 Deelprojecten 8

2.3 De aanbesteding 9

3 Geld 11

3.1 Beschikbare budget en de inzet per fase, per jaar of per deelproject 11

3.2 Onzekerheden in het budget aan de kostenkant en de dekkingskant 11

4 Tijd 13

4.1 De mijlpalen in het project 13

5 Kwaliteit 15

5.1 Wijze van borging van de kwaliteit van de uitvoering 15

5.2 Eventuele verschillen daarin tussen de fasen of deelprojecten 15

5.3 Vormen van tegenspraak (audits, dwarskijksessies, reviews of second opinion) 16

5.4 Vastleggen en gebruiken van leerervaringen 17

6 Risico's en beheersmaatregelen 19

6.1 De belangrijkste risico's en beheersmaatregelen (zoals financieel, organisatorisch, technisch of juridisch) voor de korte en de langere termijn ; 19

6.2 Toelichting onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie 21

7 Organisatie 22

7.1 Besturing van het project (governance); 22

7.2 Samenwerkingspartners, contractpartijen en -vormen, inclusief een overzicht van de beslissingsmacht 25

7.3 Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk wordt gemaakt 25

7.4 Regelingen die tussen samenwerkingspartners zijn getroffen 25

7.5 Afspraken over informatievoorziening aan de raad over (geheime) informatie die ressorteert bij samenwerkingspartners, het project betreffende. 25

8. Communicatie 26

8.1 Communicatie met de inwoners en stakeholders 26

1 Doelstelling

1.1 Doel en beoogd effect

Het doel van het project is het realiseren van een culturele voorziening aan het Berlijnplein in Leidsche Rijn Centrum om daarmee Leidsche Rijn Centrum compleet te maken met een groeiend aanbod van culturele activiteiten voor wijk en stad in Leidsche Rijn Centrum, plekken voor makers en voor eigentijdse, grootstedelijke kunstvormen in flexibele toekomstbestendige gebouwen met een vernieuwende culturele uitstraling, passend bij de kwaliteit van Leidsche Rijn Centrum en vormgegeven rondom het centrale thema 'De Toekomst van de Stad'. In de uitwerking van de plannen wordt daarbij ook samenwerking gezocht met amateurkunstorganisaties, wijkbewoners en jongeren. Meer over de doelstelling, de ambities en het beoogd effect voor het Berlijnplein is te lezen in het Ontwikkelplan Berlijnplein. (vastgesteld door de gemeenteraad dd. 20 mei 2021).

De beoogde effecten zijn

- Groeiend aanbod van culturele activiteiten in Leidsche Rijn Centrum voor publiek uit wijk, stad en land en meer worteling van de betrokken cultuurpartijen in Leidsche Rijn. Passende complementaire invulling voor Leidsche Rijn Centrum: een gebied met een vernieuwende culturele uitstraling met binnen- en buitenruimtes van hoge kwaliteit en met aandacht voor biodiversiteit, dat bijdraagt aan het voltooien van dit nieuwe stadshart;
- vernieuwende samenwerkingsverbanden tussen partijen rondom maatschappelijke thema's gerelateerd aan 'de Toekomst van de Stad', die input leveren voor beleids- en kennisontwikkeling.
- een versnelling op gebied van circulair bouwen door realisatie van een duurzaam en energieneutraal cultuurcluster, dat input geeft voor volgende nota Kapitaalgoederen Vastgoed Utrecht
- innovatie, ontmoeting en kruisbestuiving voor en door makers vanuit verschillende disciplines, dankzij het realiseren van betaalbare fysieke ontwikkelruimte voor deze doelgroep.
- Pionieren in programma, publiekswerking en beheer in de periode 2021-2024 in de aanloop naar de permanente gebouwen.

1.2 Context van het project

Vorm volgt ambitie
Met het Ontwikkelkader Berlijnplein en de leidende principes (2019) ligt de leidraad voor de ontwikkeling van het gebied vast: de gemeente ontwikkelt de kavel aan het Berlijnplein stapsgewijs tot een plek met een divers cultureel programma voor een breed publiek rond het thema 'De Toekomst van de stad' in samenwerking met RAUM, DePlaatsmaker en een groot aantal andere partijen. Tegelijkertijd werd besloten om een investeringsbeslissing voor te bereiden voor de verbouwing van boerderij Hofstede ter Weide, om deze geschikt te maken voor bestendige huisvesting van kinderkunstlocatie de Vrijstaat. Na het vaststellen van de Programmabegroting 2020 is de verbouwing van de boerderij Hofstede ter Weide voorbereid en de uitvoering start in 2021.
De ambities voor de invulling van het cultuurcluster Berlijnplein zijn geconcretiseerd in het Ontwikkelplan Berlijnplein 'Cultuur bouwt aan de Toekomst van de Stad, de stichtingskostenraming voor de bijbehorende bebouwing en publieke ruimte. Op 20 mei 2021 stemde de gemeenteraad in met het Ontwikkelplan en de bijbehorende businesscase.

Juridisch kader
De wet Markt en overheid schrijft voor dat de overheid bij uitvoering van ondernemingsactiviteiten de integrale kostprijs in rekening brengt. De wet voorziet in de mogelijkheid dat de gemeenteraad van

algemeen belang verklaart dat specifieke activiteiten worden aangeboden zonder dat de integrale kostprijs wordt gerekend.
De gemeenteraad heeft d.d. 20 november 2014 een zodanig Algemeen belang besluit genomen. Dit eerdere raadsbesluit voorziet voor dit cultureel project al voor een deel in een uitzondering op de regel van integrale kostprijs, namelijk waar het gaat om:

- verhuur t.b.v. sport, gezondheid, welzijn,
- verhuur aan bewoners(groepen), belangengroepen en maatschappelijke instellingen voor sociale, educatieve en culturele activiteiten.

Bovendien houdt punt 6 van het Algemeen belang besluit uit 2014 als uitzonderingsmogelijkheid in “Onrendabele top bij verhuur, verkoop of andere vervreemding vastgoed of grond (negatieve grondexploitatie)”. De gemeenteraad kan een project expliciet kwalificeren als een “extra investering in het algemeen belang bij een grote gebiedsontwikkeling waarbij de markt niet de wil of de mogelijkheid heeft om te investeren…”, en tevens sprake is van een onrendabele top bij verhuur van vastgoed.
Voor het realiseren van de ambities uit het Ontwikkelplan en de daarbij passende mix van partijen heeft de gemeenteraad op 20 mei 2021 een aanvullend besluit genomen, waarin zij heeft vastgelegd dat de verhuur plaatsvindt in het algemeen belang. De gemeente brengt een marktconforme huur in rekening, gebaseerd op een voorafgaande onafhankelijke taxatie. De concurrentieverhoudingen worden dus niet verstoord en er worden geen belangen van derden onevenredig geschaad ten opzichte van de met het besluit te dienen belangen.

Planologisch traject
In het vigerende bestemmingsplan heeft de Culturele kavel de bestemming Gemengd. Daarbinnen passen onder andere maatschappelijke voorzieningen, cultuur & ontspanning en bepaalde horecacategorieën. Voor inpassen van de functies creatieve bedrijvigheid en onderwijs zal alleen voor het desbetreffende deel van het bouwplan dat strijdig is met het bestemmingsplan een planologische wijziging worden aangevraagd. Hiervoor wordt een projectbesluit voorbereid, waarvan de procedure gecoördineerd wordt uitgevoerd met de omgevingsvergunningsprocedure.

Het ontwikkelplan past binnen de volgende kaders:

- Visie Leidsche Rijn Centrum ‘Het levende centrum’ (2004)
- Masterplan Leidsche Rijn Centrum (2006)
- Stedenbouwkundig Plan Leidsche Rijn Centrum Zuid (2009)
- Bestemmingsplan Leidsche Rijn Centrum Kern en Zuid (2013).
- Investeringsbeslissing parkeergarage Berlijnplein (2017)
- Cultuurnota 2021-2024, Kunst kleurt de stad (2019)

1.3 Bijdrage aan publieke waarde

De gebouw- en gebiedsontwikkeling van het Berlijnplein draagt bij aan de volgende publieke waarden:

1. **Innovatie vanuit cultuur**

Het project draagt bij aan de ontwikkeling van grootstedelijke eigentijdse kunstvormen, urban arts en jongerencultuur en vernieuwende samenwerkingsverbanden tussen partijen rondom maatschappelijke thema’s gerelateerd aan ‘de Toekomst van de Stad’, die input leveren voor beleids- en kennisontwikkeling. Daarnaast biedt het project een vernieuwend en divers publieksprogramma voor bewoners en bezoekers.

2. **Circulair**

Met het project realiseert de gemeente Utrecht een versnelling op gebied van circulair bouwen door realisatie van een duurzaam en energieneutraal cultuurcluster, dat input geeft voor volgende nota Kapitaalgoederen Vastgoed Utrecht
De gebouwen op het Berlijnplein worden adaptief ontworpen zodat met eenvoudige ingrepen verschuiving van functies mogelijk is Binnen de circulaire principes onderscheiden we circulair materiaalgebruik en circulair ontwerp. We dagen ontwerpers en bouwers bij de tender uit om met concrete en innovatieve voorstellen om de circulaire ambities waar te maken.
Voor het Berlijnplein wordt gebruikgemaakt van het S-lagen model. Dit is voor het Berlijnplein aangepast met een vijftal extra S-waarden. Hierover is meer te lezen in het Ontwikkelplan Berlijnplein (pagina 41) en de bijlage circulaire ambities Berlijnplein.

3. **Samen**

Samen maken we het Berlijnplein: betrokkenheid is het sleutelwoord. Het concept van het Berlijnplein is ontwikkeld door verschillende culturele partijen, gefacilieerd door de gemeente. Over de verschillende partijen die samenwerken op het Berlijnplein staat meer omschreven in het Ontwikkelplan Berlijnplein en de bijlage Samenwerking en co-creatie.

1.4 Beoogd eindmoment

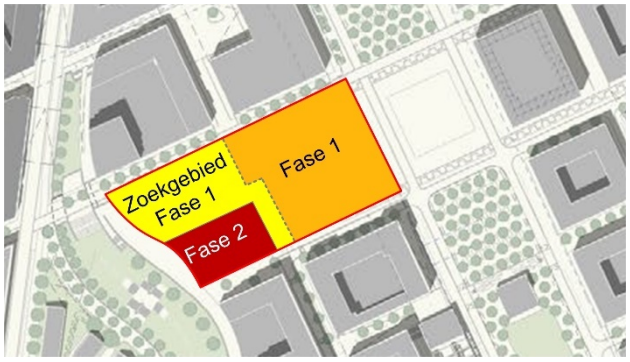
Het project is afgerond als de bebouwing en de publieke ruimtes behorend bij de investeringsbeslissing zijn gerealiseerd, er afspraken zijn gemaakt over een passend publieksprogramma dat na oplevering wordt uitgevoerd en er afspraken zijn gemaakt over de invulling van de rol van de gemeente Utrecht in de exploitatiefase. Het beoogd eindmoment, de oplevering van fase 1 en de overdracht naar de beheerorganisatie, wordt verwacht in Q3 2025.

2 Scope

2.1 Wat hoort wel en wat niet bij de uitvoering van het project

Berlijnplein is een culturele nieuwbouwontwikkeling van 9.200 m2. In het cultuurcluster komen ruimtes voor publieksprogramma en werk- en ontwikkelplekken zoals een presentatie studio, dans- en theaterstudio's, ateliers, expositieruimte, horeca e.d.. De gebouwen en het terrein faciliteren creativiteit, innovatie en ontmoeting. Het cultuurcluster wordt circulair en energieneutraal gebouwd en geëxploiteerd, is flexibel in opzet, waardoor het kan meebewegen met de veranderende behoeftes. De gemeente zoekt een consortium voor het ontwerpen, realiseren en gedeeltelijk onderhouden van deze culturele nieuwbouwontwikkeling incl. buitenruimten op basis van een twee-fasen contract. De gebouwen moeten een kwalitatief hoogwaardig en innovatief ontwerp krijgen met een herkenbare architectuur en publiek karakter. Belangrijk onderdeel van de opgave is de co-creatie met de huurders en eindgebruikers.

De ontwikkeling van de culturele kavel (F2) bestaat uit 2 gebiedsfases (zie onderstaand figuur).

Onderverdeling gebiedsfase 1 en gebiedsfase 2 van de Culturele kavel

De scope van het project betreft de gebiedsfase 1: het realiseren van ca. 9.200 m^2 BVO met specifieke functies en een bijbehorend publieksprogramma zoals vastgelegd in het Ontwikkelplan 'Cultuur bouwt aan de Toekomst van de Stad'. Het gebied dat in de afbeelding oranje is gekleurd, is zeker nodig voor de eerste fase, het gele gebied is voor 75% te benutten voor fase 1. De ontwikkeling van gebiedsfase 2 valt niet binnen de scope van het project. Binnen de scope van het project worden afspraken gemaakt over de invulling van de rol van de gemeente Utrecht na in gebruik name van het cultuurcluster. De exploitatieperiode van het cultuurcluster valt buiten de scope van het project.

Daarnaast is de projectorganisatie Berlijnplein (nauw) betrokken bij de renovatie van de boerderij Hofstede ter Weide (de Vrijstaat) en de invulling van de werfkelders onder de stadstuin van Leidsche Rijn Centrum. Beide opgaven zijn geen onderdeel van het raadsbesluit van 20 mei 2021 en vallen derhalve buiten de scope van deze rapportage. In de programmabegroting 2020 heeft de raad middelen beschikbaar gesteld voor de renovatie van de boerderij, als onderdeel van de ontwikkeling van de cultuuras in Leidsche Rijn Centrum, waar de Vrijstaat onderdeel van uit maakt. De werfkelders vallen binnen de grondexploitatie van Leidsche Rijn. Over beide opgaven zal de raad via reguliere rapportages worden geïnformeerd.

2.2 Deelprojecten

Het project Berlijnplein bestaat uit twee deelprojecten:

I. Deelproject programma

II. Deelproject gebouw

In het deelproject programma wordt stapsgewijs toegewerkt naar een vernieuwend cultureel publieksprogramma rond de Toekomst van de Stad met daarbij passende partijen.
Vanaf 2021 groeit het programma en het aantal betrokken jaarlijks door. Het deelproject programma kent de volgende stappen:

1. **Initiatief** (2021-2022) In deze fase start het gezamenlijk publieksprogramma van de coöperatie Berlijnplein en worden partijen geworven voor de invulling van de m2.
2. **Ontwikkeling** (2022-2023) Het publieksprogramma en het aantal partijen groeit, in de aanloop naar de realisatie van de permanente gebouwen.
3. **Voorbereiding** (2024-2025) een aangepast programma tijdens de bouw van het cultuurcluster en voorbereiding van het programma in het nieuwe cultuurcluster.

Het programma ontwikkelt zich geleidelijk, de gemeente monitort op basis van de ingediende jaarplannen en jaarbegrotingen.

Het deelproject gebouw doorloopt de volgende stappen:

1. **Aanbesteding** (2021-2022). In deze fase doorlopen we de aanbestedingsprocedure en selecteren we een consortium (aannemer en minimaal twee architectenbureaus). Het resultaat van deze fase is een gunningsbesluit op basis van een schetsontwerp.
2. **Ontwerp** (2022-2023). In deze fase werkt het consortium in co-creatie toe naar een Definitief Ontwerp (DO). Op basis van dit DO volgt een prijsaanbieding en een contract.
3. **Uitvoering** (2024-2025). In deze fase worden de verschillende gebouwen van Fase 1 gerealiseerd.

2.3 De aanbesteding

De aanpak voor de aanbesteding is beschreven in de aanbestedingsstrategie (pag. 124) die op 2 februari is vastgesteld in het college. Gezien de circulaire ambities in het project, de gewenste co-creatie en de beoogde invloed van huurders en gemeente in het ontwerpproces kiezen we ervoor om de markt intensief en langdurig te betrekken bij het project. We werken toe naar het afsluiten van een geïntegreerd contract met twee fasen (DNR/UAV) met een consortium dat verantwoordelijk is voor het ontwerp, de realisatie en het onderhoud. Op deze manier willen we komen tot een ontwerp, dat ook in onderhoud en exploitatie betaalbaar en maximaal circulair is.

De aanbesteding bestaat grofweg uit drie stappen: De aanbestedingsprocedure verloopt in 3 stappen

Overzicht van fasen tenderprocedure gebouw- en gebiedsontwikkeling Berlijnplein

De aanbesteding is in Q1 2021 gestart. In september 2021 start de gunningsfase, waarna begin 2022 de voorlopige gunning zal plaats vinden.

3 Geld

De geraamde kosten van het project zijn, conform de kaderbrief Vastgoed, gedekt door huurinkomsten en een structurele bijdrage vanuit gemeente Utrecht. In onderstaand schema is deze businesscase weergegeven.

De dekking (of inkomsten) van de structurele lasten is opgebouwd uit diverse inkomstenbronnen:

- De structurele bijdrage van de gemeente bedraagt 3,9 miljoen euro (prijspeil 2025);
- Huurinkomsten van de toekomstige gebruikers.

De uitgaven (of kosten) worden gevormd door de huisvestinglasten (kostprijsdekkende huur, KPD) en kosten voor de culturele programmering.

Zie verder bijlage 1 (geheim)

De onrendabele top is hoog: deels vanwege de lage huren, die de beoogde gebruikers wegens de aard van hun activiteiten en het daarbij behorende beperkte verdienvermogen kunnen betalen en deels vanwege de hogere investering, die circulair, adaptief en energieneutraal en architectonisch onderscheidend bouwen met zich meebrengt.

3.1 Beschikbare budget en de inzet per fase, per jaar of per deelproject

Met het Raadsbesluit van 20 mei 2021 is het uitvoeringskrediet beschikbaar bij VGU.
Alle kosten in de investeringsbegroting zijn geïndexeerd met 4 jaar naar de geplande opleverdatum medio 2025. Een onderverdeling van het beschikbare budget wordt nog verder uitgewerkt.

De voorbereidingskosten zijn gedekt uit het budget voor het Cultuurkavel vanuit Leidsche Rijn. De voorbereidingsfase is afgerond en financieel afgesloten. Uit de onderbesteding 2017 en 2018 is uit het budget Cultuur een bedrag van 2,75 miljoen toegevoegd aan de grondexploitatie Leidsche Rijn. Dit bedrag is conform de BBV richtlijnen, ingebracht in een vaste activareserve en vormt dekking voor de investering. Dit bedrag is dus niet afkomstig uit de grondexploitatie Leidsche Rijn Centrum.

3.2 Onzekerheden in het budget aan de kostenkant en de dekkingskant

Er is een risicoreservering opgenomen voor het BTW-risico (als gevolg van mogelijke hogere kapitaallasten en huur) in de structurele lasten Dit risico wordt na een standpunt vanuit de belastingdienst duidelijk (naar verwachting eind 2021). *(zie voor bedragen bijlage 1, geheim)*

Circulaire businesscase
De ambitie voor het circulaire cultuurcluster Berlijnplein is om op het gebied van circulariteit verder te gaan dan alleen het implementeren van circulaire principes. We willen toewerken naar een circulaire businesscase waarbij ook rekening is gehouden met restwaarden en alternatieve verdienmodellen (lease, huur, pay-per-use). Het doel van het rekenen met restwaarden en alternatieve verdienmodellen is om naast aspecten van waarde-creatie, ook de focus te leggen op waarde-behoud en daarmee een bijdrage te leveren aan de circulaire economie.

In een circulaire businesscase worden de kosten en alle baten van het project gedurende de hele levenscyclus tegen elkaar afgewogen. Het uitgangspunt is dat producten en materialen een restwaarde hebben, die als baat wordt meegenomen in de businesscase. Dit kan een extra inkomst opleveren in de

toekomst (oftewel leiden tot lagere kapitaallasten). Dit in vergelijking tot een gebruikelijke businesscase waar baten voor een culturele voorziening alleen bestaan uit huurinkomsten.

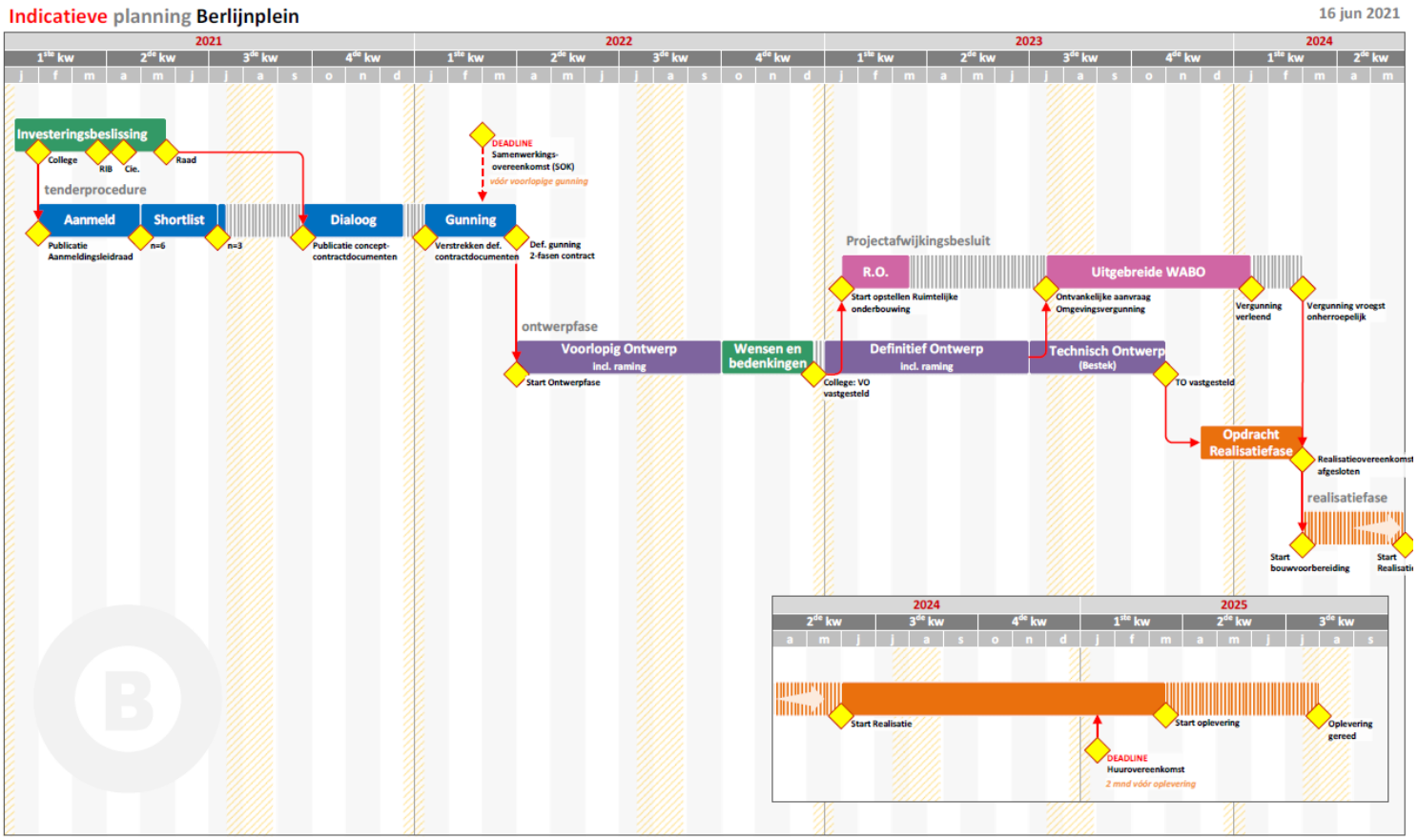
NB. de businesscase is nog opgesteld op de traditionele manier. Er is dus nog geen opbrengst ingeboekt. We onderzoeken of een circulaire businesscase een positief effect kan hebben.

4 Tijd

4.1 De mijlpalen in het project

Voor het project worden verschillende versies van de planning opgesteld:

1. Detailplanning: voor intern gebruik (projectteam). Hier kan worden ingezoomd op onderdelen van de planning die op dat moment relevant zijn.
2. Relatieschema: geeft afhankelijkheden tussen mijlpalen weer.
3. Indicatieve Planning op hoofdlijnen: overzichtsplanning voor de hele projectscope; van nu t/m oplevering. Deze versie van de planning is gebaseerd op, en in overeenstemming met, bovenstaande planningen.
   NB. de planning voor het gebouw zit hierin op het kritieke pad en is leidend. .

Indicatieve planning op hoofdlijnen, d.d. 17 juni 2021

Mijlpaal	Cfm. planning jul 20	Cfm planning aug 20	Actueel (jun 21)
Collegebesluit vrijgave Investeringsbeslissing	Okt 20	Nov 20	Feb 21
Raadsbesluit vaststelling Investeringsbeslissing	Dec 20	Feb 21	Mei 21
Publicatie Tender (start Aanmelding)	Nov 20	Nov 20	Feb 21

Definitieve gunning Ontwerp	Sep 21	Sep 21	Mrt 22
…planologisch traject mp 1 (n.t.b.)	..	..	..
…planologisch traject mp 2 (n.t.b.)	..	..	..
Vaststelling DO gebiedsfase 1	Sep 22	Sep 22	Jun 23
Definitieve gunning Uitvoering gebiedsfase1	Dec 22	Dec 22	Feb 24
Start uitvoering gebiedsfase 1	Mei 23	Mei 23	Mei 24
Oplevering eerste deel gebiedsfase 1	Mei 24	Mei 24	Mrt 25
Oplevering laatste deel gebiedsfase 1	Nov 24	Nov 24	Aug 25

.
De toezegging aan de raad dd. 20 mei 2021 is verwerkt in de planning. De wensen en bedenkingen van de raad worden betrokken bij de beoordeling van het Voorlopig Ontwerp, waarmee de raad de mogelijkheid heeft om het ontwerp op punten bij te sturen, binnen de kaders van het afgesloten contract met het consortium. Het consortium krijgt de gelegenheid om het ontwerp zo nodig aan te passen voor de vaststelling van het Definitieve Ontwerp (DO)..

5 Kwaliteit

5.1 Wijze van borging van de kwaliteit van de uitvoering

In het amendement A25 heeft de raad op 20 mei de kwaliteitskaders voor het project verbijzonderd:

In het project Berlijnplein gelden in het bijzonder de onderstaande kwaliteitskaders. afwijking van de onderstaande kaders wordt te allen tijde voorkomen en is alleen mogelijk na instemming van de gemeenteraad.

- Het cultuurcluster Berlijnplein biedt een jaarrond en divers programma voor de wijk en voor de stad. Meer dan 50% van het budget blijft beschikbaar voor programma (en gaat niet in stenen zitten).
- Er wordt 9.200 m2 (bruto vloeroppervlak) en de bijbehorende terreininrichting gerealiseerd op basis van het Ontwikkelplan Berlijnplein.
- In het cultuurcluster Berlijnplein versterken creatieve bedrijvigheid, onderwijsinstellingen, culturele organisaties en makers elkaar. Er is blijvend ruimte voor culturele huisvesting voor niet-kapitaalkrachtige huurders. Waarbij niet significant (meer dan 10%) wordt afgeweken van het doel van 4.000 m2 bruto vloeroppervlak (bvo) voor culturele huisvesting voor niet-kapitaalkrachtige huurders.
- Het cultuurcluster wordt circulair en energieneutraal gebouwd en geëxploiteerd. Met als ondergrens de criteria in het document ‘circulaire ambities Berlijnplein’ van 12 november 2020, waaronder een maximale milieubelasting (schaduwkosten) per m2 BVO op gebouwniveau van € 0,80.

Contractbeheersing

Er is bewust gekozen een geïntegreerd contract met twee fasen (DNR/UAV). Om de circulaire ambities te bereiken is het wenselijk om het ontwerp, de realisatie en het onderhoud in één hand te houden en te kiezen voor een geïntegreerd contract. Vanwege de gewenste co-creatie en de beoogde invloed van huurders en gemeente in het ontwerpproces sluit een twee fasen contract beter aan dan de andere geïntegreerde contractvorm ‘Design Build en Maintain’. Een geïntegreerd contract met ruimte voor co-creatie is alleen mogelijk met een zogenaamd ‘tweefasencontract’. De term ‘tweefasen contract’ kan hier verwarrend zijn: het klinkt alsof het gaat om twee contracten, maar het is één contract waarbij het besluit aan het begin genomen wordt. Het ‘go/no-go moment’ waar aan wordt gerefereerd betreft een toetsmoment, waarbij wordt getoetst of het ontwerp en de prijsaanbieding aansluiten bij de vooraf overeengekomen kaders en contractvoorwaarden. Als dat niet het geval is, kan de opdrachtgever de overeenkomst ontbinden. Als dat wel het geval is, wordt overgegaan tot realisatie. Niet overgaan tot realisatie is aan (juridische) regels gebonden. In het deelproject gebouw is een contractmanager verantwoordelijk voor het beheersen van de afspraken die in het contract vastgelegd zijn.

5.2 Eventuele verschillen daarin tussen de fasen of deelprojecten

Aanbesteding gebouw en initiatief programma

Het doel van de aanbesteding is het selecteren van een consortium dat de culturele nieuwbouwontwikkeling op Berlijnplein gaat ontwerpen, realiseren en gedeeltelijk onderhouden. In het cultuurcluster komen ruimtes voor publieksprogramma en werk- en ontwikkelplekken zoals een presentatiestudio, dans- en theaterstudio’s, ateliers, expositieruimte en horeca. De gebouwen en het terrein faciliteren creativiteit, innovatie en ontmoeting.

In deze periode ontwikkelt het culturele publieksprogramma zich en worden de Programma’s van Eisen voor de verschillende ruimtes opgesteld.

Ontwerp gebouw en ontwikkeling programma
Het doel van de ontwerpfase is om met consortium, de gemeente en huurders gezamenlijk tot een ontwerp te komen dat gerealiseerd kan worden binnen budget en voldoet aan de doelstellingen. Het realisatiebudget wordt taakstellend meegegeven aan beide partijen. Dit is bedoeld om gezamenlijk commitment te krijgen. Gedurende de ontwerpfase worden de bekende besluitvormingsmomenten van VO (Voorlopig Ontwerp), DO (Definitief Ontwerp) en bestek gehanteerd. De ontwerpproducten worden daarin getoetst aan de doelstellingen, het budget en de toezeggingen uit de aanbesteding.
Het publieksprogramma ontwikkelt zich door, waarmee zowel thematische samenwerkingsprojecten als andere vormen van publieksrelatie ontstaan.
Ook sluiten nieuwe partijen aan, zowel hoofdhuurder(s) als eindgebruikers. De samenwerking ontwikkelt zich, de kennis en netwerken vergroten.

De gemeenteraad de gelegenheid om het ontwerp binnen de kaders van het afgesloten contract met het consortium op punten bij te sturen. De raad krijgt daartoe bij het toetsen van het Voorlopig Ontwerp de gelegenheid om haar wensen en bedenkingen mee aan het college. Het consortium krijgt vervolgens de gelegenheid om het ontwerp hierop zo nodig aan te passen, zodat deze meegenomen kunnen worden in het Definitieve Ontwerp en de uitwerking in een Technisch Ontwerp (TO).

Realisatie gebouw en voorbereiding programma
Nadat het ontwerp is afgerond kan het project gerealiseerd worden. In het contractdeel realisatie is een tijd, kwaliteit en prijs gebonden afspraak gemaakt met het consortium. Doordat de uitvoerende partijen betrokken zijn geweest in het ontwerp is hun uitvoeringskennis maximaal benut en wordt discussie over de maakbaarheid van het ontwerp beperkt. Wanneer in de realisatie ontwerpfouten worden geconstateerd, kan de gemeente het consortium daar op aanspreken. Voor de aansprakelijkheid dient dan terug gevallen te worden op het overeenkomst deel van de ontwerpfase.
Tussen de ontwerp- en de realisatiefase van het contract zit een go/no go moment, zodat de opdrachtgever kan toetsen of het consortium een TO oplevert dat voldoet aan de gestelde kwaliteit, invulling geeft aan de ambities en binnen het taakstellend budget past. Als dit het geval is, dan mag het consortium het project realiseren. Voldoet het TO niet aan de kaders, dan kan de gemeente besluiten om afscheid te nemen van het consortium en op grond van het opgestelde bestek een nieuwe aanbesteding op de markt zetten voor de realisatiefase. Als deze situatie zich voordoet, zullen we de raad betrekken bij de verdere afweging.
Tijdens de realisatie worden afspraken gemaakt over de invulling van de rol van de gemeente Utrecht na de ingebruikname van het cultuurcluster.

Gedurende de realisatie is er een aangepast publieksprogramma en wordt het publieksprogramma na opening van het cultuurcluster voorbereid.

5.3 Vormen van tegenspraak (audits, dwarskijksessies, reviews of second opinion)

Door de opzet van het project, waar co-creatie de basis is van de aanpak, is van nature een vorm van tegenspraak georganiseerd.

De gemeente is eigenaar van gebouwen en terrein en verhuurt deze aan hoofd- en subhuurders. Een groot deel van deze hoofd- en subhuurders (de *Pleingenoten* van Berlijnplein) zijn intensief en op alle niveaus betrokken bij het project. Co-creatie vindt niet alleen plaats met de pleingenoten, maar ook met andere stakeholders zoals direct omwonenden, bewoners Leidsche Rijn en jongerenorganisaties.

Audits
Audits kunnen op verzoek van het opdrachtgeversoverleg, de stuurgroep, Financiën & Control of gemeenteraad uitgevoerd worden. Het opdrachtgeversoverleg is verantwoordelijk voor de uitvoering van de aanbevelingen uit de audits.

Reviews en second-opinion
Bij de bewaking van de kwaliteit wordt zowel het product als het proces beoordeeld. De beoordeling vindt plaats door een interne collegiale review en indien nodig aangevuld met een externe toetsing (second opinion).
Er vindt periodiek vindt herijking plaats: als de uitwerking niet binnen het taakstellend budget past, moeten er aanpassingen gedaan worden in het ontwerp van het consortium zodat het wel past en binnen de kaders blijft. Wijzigingen worden voorgelegd aan de projectmanager en zo nodig aan het ambtelijk opdrachtgeversoverleg en de bestuurlijke stuurgroep.

Specificatie van de werkwijze (zie ook raadsbrief van 30 april 2021)
- We benutten de expertise van onze eigen (financieel) deskundigen in reviews per fase.
- We zetten een externe bouwkostendeskundige in om de financiële toets op het programma van eisen uit te voeren en om de ramingen van het consortium te controleren..
- We laten een second opinion uitvoeren door een onafhankelijk bureau op de financiële raming van het Programma van Eisen en op de financiële raming van het Voorlopig Ontwerp en het Definitief Ontwerp.
- Elke stap in het project heeft een financieel toetsmoment, met gelegenheid tot bijsturen binnen de kaders. We hanteren hierbij de gebruikelijke fasering in bouwprojecten: Programma van Eisen, Aanbesteding en contractering (dialoogfase en voor gunning), Voorlopig Ontwerp (VO), Definitief Ontwerp (DO), Bestek en uiteindelijk Realisatie.

Co-creatie
We kiezen bewust voor co-creatie op het Berlijnplein, omdat we zo meer diverse meningen en een betere afweging krijgen, en daarmee meer kwalitatieve keuzes: verschillende groepen brengen verschillende inzichten en ervaringen mee, die we inzetten om een goed plan te maken. Met het vergroten van betrokkenheid ontwikkelen we meer zorg voor de omgeving en voor gedeelde waarden.

Tijdens het ontwerp zal de cocreatiemanager samen met het consortium de ontwerpfase inrichten en daarbij de betrokkenen voldoende aanhaken en in positie brengen om op het vastgestelde niveau van samenspraak deel te kunnen nemen.

5.4 Vastleggen en gebruiken van leerervaringen

In het project worden, als onderdeel van de innovatie, de geleerde lessen vastgelegd. Dit gebeurt onder meer door het publiceren van interviews met de direct betrokken en het vastleggen van de geleerde lessen in het aanbestedingstraject in een aantal greenpapers (in samenwerking met Cirkelstad Utrecht, een netwerk van private en publieke partijen in de circulaire economie en de provincie Utrecht).Tevens wordt samengewerkt met kennisinstellingen zoals HKU en UU om kennisuitwisseling (in en uit) te vergroten.

De belangrijkste lessen uit vergelijkbare projecten van gemeente Utrecht zijn geïnventariseerd. Het betreft de volgende projecten:
- Tivoli Vredenburg
- Museum Depot

- Vlampijpateliers
- De Nieuw Lunet
- bouwprojecten Ruimte (o.a. Stationsgebied, Veemarkt, Leidsche Rijn, Hoge Weide)
- Circulaire inkoopprojecten bij gemeente (algemeen)
- Bouw- projecten en realisatieprojecten van tijdelijke buitenruimte en tijdelijke paviljoens (4x) op Berlijnplein

Lessen rond samenwerking, die toegepast worden in het project

Tivoli Vredenburg

- Maak governance gemeente bij realisatie effectiever
- Vraag VGU vroeger aan tafel
- Werk hoge ambities helder uit door ze goed te onderbouwen
- Stuur als gemeente eenduidig in je subsidietoekenning

Museum depot

- Houd zelf de regie, breng specifieke kennis in
- Weet waar je prioriteiten liggen bij nodige besluiten
- Rol van de beheerder van het gebouw is essentieel

Vlampijpateliers

- Bouwteam geschikte samenwerkingsvorm voor dit project

Nieuw Lunet

- Bouwteam past bij gemeente
- Begin tijdig met visie op contractbeheersing & kwaliteitsborging

Circulaire inkoop

- Creëer draagvlak bij de stakeholders.
- Zorg voor gezamenlijke definitie van circulariteit.
- Vraag tijdig hulp om circulaire doelstellingen handen en voeten te geven

Lessen rond contractvorm

Tivoli Vredenburg

- Verbindt het bouwproces met de ingebruikname van het gebouw
- Maak een realistische exploitatie op basis van programmering en activiteiten

Museum depot

- Neem onderhoud mee in contract. Leg een duidelijk demarcatie.
- Beschrijf de groei of waar flexibiliteit in contract nodig is
- Reken in contract met totale levenscycluskosten (total cost of ownerschip)

6 Risico's en beheersmaatregelen

6.1 De belangrijkste risico's en beheersmaatregelen (zoals financieel, organisatorisch, technisch of juridisch) voor de korte en de langere termijn ;

De onderstaande risico's worden op dit moment gezien als de belangrijkste strategische risico's voor het project:

nr	Risico	Beheersmaatregelen
1	**Te weinig/niet de juiste bouwmaterialen beschikbaar** Doordat er te weinig of niet de juiste bouwmaterialen beschikbaar zijn, bestaat de kans dat de circulaire ambities onder druk komen te staan en er meer tijd nodig is voor de realisatie van het project met als gevolg vertraging (en hogere kosten als gevolg van een langere doorlooptijd)	1. Keuze in materialen mede bepalen door beschikbaarheid en betaalbaarheid van materialen. Op dit moment zijn de houtprijzen hoog en levertijden onzeker, dan kan de keuze naar staalbouw gerechtvaardigd zijn als die zekerder en meer beheersbaar is. (let wel! Dit is een momentopname) 2. In de voorbereiding inzetten worden op modulair bouwen. Dit gaat meestal gepaard met prefab, waarbij de bouwtijd (buiten) controleerbaarder en verkort wordt (kosten zitten dan wel in de 'fabriek', maar die is veel efficiënter dan de bouwplaats. 3. Aan consortia suggesties aanreiken dat ze materialenbanken / slopers toevoegen (als niet al gedaan) 4. Circulair bouwen vraagt hoe dan ook om een andere materiaalstrategie; mining/delven van materialen uit bestaande (te slopen/demonteren) gebouwen, nieuwe biosbased materialen al dan niet lokaal geproduceerd etc. Niet perse goedkoper of sneller, maar het consortium zal dit in zijn
2	**Ontwikkelingen in de markt** Door ontwikkelingen in de markt stijgen de prijzen, waardoor de kans bestaat dat de financiële haalbaarheid van het project onder druk komt te staan met als effect dat de ambities niet gerealiseerd kunnen worden binnen de beschikbare middelen.	1. Keuze in materialen mede bepalen door beschikbaarheid en betaalbaarheid van materialen. 2. De expertise in het consortium, waarin aannemers en leveranciers aan tafel zitten optimaal benutten en hiermee het risico beperken. 3. Via het consortium ook een leverancier van kritische / schaarse materialen vroegtijdig aanhaken (als niet al gedaan).
3	**Stapeling van ambities** Door de stapeling van ambities bestaat de kans dat er keuzes gemaakt moeten worden met als effect dat niet alle ambities binnen het beschikbare budget gerealiseerd moeten worden.	1. Op voorhand nadenken wat basis is in het gebouw en wat partijen zelf moeten meenemen, regelen. Prioritering waarbij investering in basiskwaliteit en infrastructuur voorop moet staan. Daarmee maak je keuzen en exploitatie (in de toekomst) niet onmogelijk. De eindvoorzieningen bij gebruiker laten liggen en financiering uit andere bronnen laten komen (vb. wel vloerpotten, data en loze leidingen in een geluid-theaterruimte evt. een tussensysteem, maar geen lichtarmaturen, boxen etc.). 2. Subsidieregelingen onderzoeken i.s.m. consortium
4	**Aanbesteding mislukt** Door de stapeling van ambities in combinatie met het beschikbare budget bestaat de kans dat de inschrijvingen onvoldoende passen bij de ambities of dat	1. Maatregel vanuit de gemeente is open blijven staan voor de signaleringen van risico's van marktpartijen. De risico's niet bij partijen neerleggen, maar bespreekbaar maken van hoe dat op te vangen en daarna pas waar deze zou moeten liggen. Stelregel hanteren. Het risico ligt bij die partij die erop kan sturen

	partijen zich terugtrekken in de aanbesteding.	2. Door in dialoog met elkaar in gesprek te zijn kunnen ambities en invullingen tussentijds worden bijgestuurd. Terugtrekken kan altijd gebeuren. We hebben drie goede consortia geselecteerd. Door in gesprek te blijven wordt dit risico kleiner 3. Vroegtijdig het gesprek aangaan over prijsrealisme 4. Flexibiliteit: ambitieniveau / afwerkingsniveau op onderdelen 'afprijzen'
5	**Wensen en bedenkingen gemeenteraad** Door de implicaties van de wensen en bedenkingen van de raad in de toetsing van het Voorlopig Ontwerp bestaat de kans dat het project vertraagt en niet binnen de meegegeven kaders gerealiseerd kan worden.	1. Goed informeren en uitleggen van het SO. Het consortium (o.a. architect) het SP laten presenteren. 2. Kaders vooraf nogmaals onder de aandacht brengen. Ruimte binnen kaders goed benutten. 3. Proberen heldere procesafspraken vooraf te maken met presidium. 4. Impact van de wensen en bedenkingen inzichtelijk maken en vervolgens toetsen of er een meerderheid is voor wijziging.
6	**Technisch ontwerp voldoet niet aan de gestelde kwaliteitseisen** Doordat het Technisch Ontwerp niet voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen of niet past binnen het taakstellend budget bestaat de kans dat de gemeente het contract met het consortium wil beëindigen waardoor het project niet gerealiseerd kan worden zoals beoogt en er een nieuwe aanbesteding gestart moet worden.	1. Eerder inbouwen van toets/ijkmomenten (op kwaliteit, geld en planning) met een goede controle door contract / technische kwaliteitsmanager + experts + pleingenoten. 2. Ontwerp vindt plaats in co-creatie, dus continu sturing op kwaliteit door pleingenoten en gemeente aanwezig. 3. Consortium contractueel mede verantwoordelijk voor het bewaken van de kaders, inclusief de financiële kaders, met controle door de gemeentelijk financieel manager en de externe kostenexpert.
7	**Vernieuwende samenwerking en kruisbestuiving komt niet van de grond** Door diverse omstandigheden komt de beoogde samenwerking, kruisbestuiving en innovatie tussen partijen in het cultuurcluster Berlijnplein niet van de grond	1. Community management al in een vroeg stadium oppakken en mee laten ontwikkelen 2. Samenwerkingsafspraken en innovatie-trajecten met partijen opzetten. 3. Coöperatieven oprichten om elkaar te scherpen 4. Gezamenlijke ambities formuleren en smart maken naar events en targets 5. Vastleggen wat er gebeurt, ook wat er onder de radar vaak onzichtbaar is naar boven brengen
8	**Te weinig passende inzet beschikbaar in de organisatie** Doordat het project op meerdere terreinen (programma, aanbesteding, contractvorm, gebouw) innovatief is bestaat de kans dat er onvoldoende passende capaciteit beschikbaar is binnen de gemeente Utrecht met als gevolg dat de realisatie van de ambities binnen de meegegeven kaders onder druk komt te staan.	1. Extra budget opnemen bij de opdrachtgeverskosten om specifieke expertise in te huren 2. In de planning tijd opnemen om de gemeentelijke organisatie mee te nemen in de beoogde innovatie 3. Zorgen voor korte lijnen tussen de betrokken organisatieonderdelen in het opdrachtgeversoverleg, zodat er indien nodig snel opgeschaald kan worden.

6.2 Toelichting onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie

De risico-inventarisatie in uitgevoerd aan de hand van een aantal brede sessies met vertegenwoordigers van VGU, CZ en het projectteam. De planner beheert het risicodossier van het project. De inventarisatie is besproken in het opdrachtgeversoverleg en in de stuurgroep.

Actualisatie risicodossier
Viermaal per jaar wordt het risicodossier geactualiseerd:

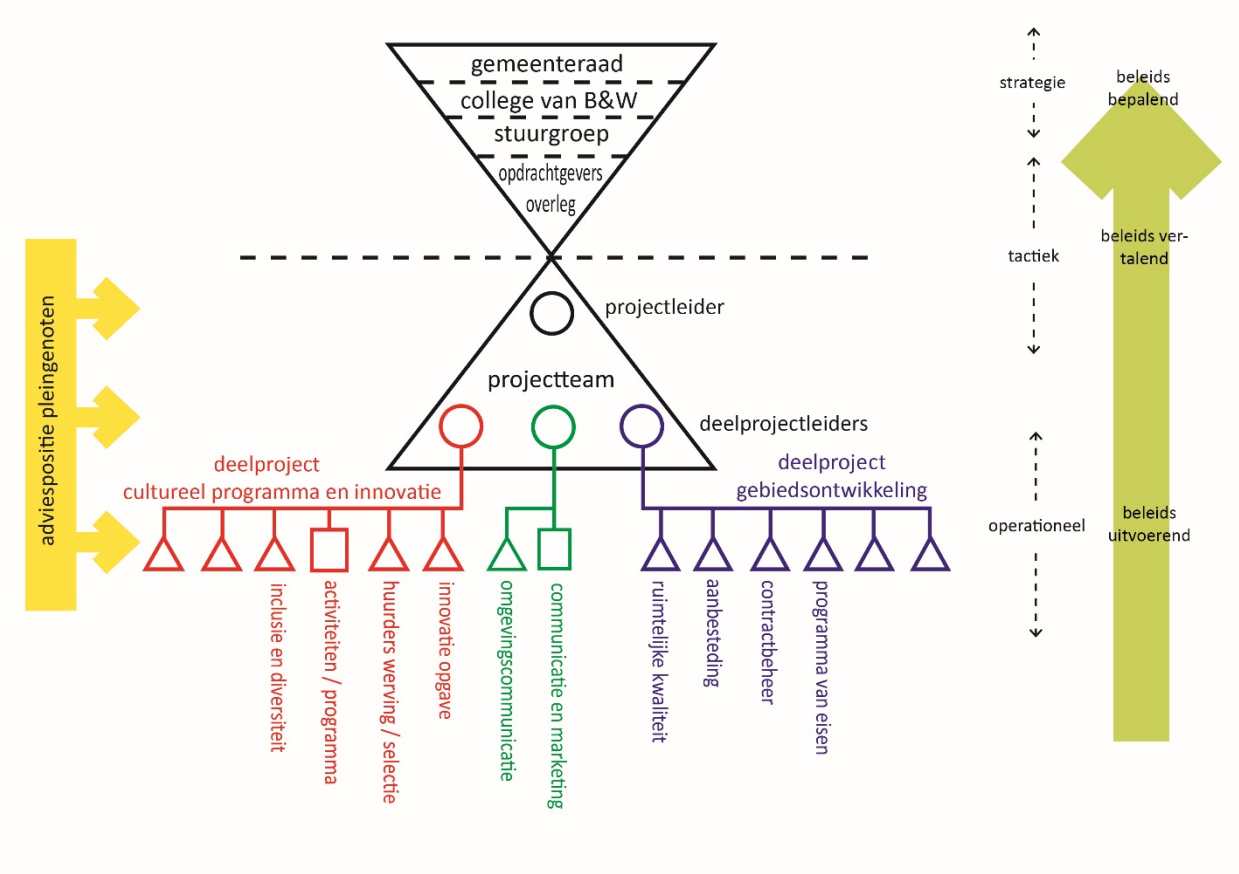
- Tweemaal per jaar, op vaste momenten, een plenaire risicosessie met het projectteam, aangevuld met de op dat moment inhoudelijk meest relevante medewerkers, projectjurist en controller. De projectbeheerser begeleidt het proces van de plenaire risicosessie.
- Tweemaal per jaar voert de projectbeheerser gesprekken met deelprojectleiders om ‘hun’ risico’s te actualiseren.
- Met bovengenoemde medewerkers wordt, zo nodig, bij faseovergangen ook een sessie georganiseerd.
- Daarnaast worden opdrachtgevers betrokken bij een risicosessie.

In het programma van Eisen – deel Proces en Samenwerking is de gezamenlijke risicobeheersing beschreven en zijn de verantwoordelijkheden van het consortium (opdrachtnemer) vastgelegd.

7 Organisatie

7.1 Besturing van het project (governance);

Binnen het project hanteren we onderstaande structuur. De verschillende rollen worden hieronder toegelicht.

Raad
De raad stelt de kaders voor het project vast en controleert of het project binnen deze vastgestelde kaders wordt uitgevoerd. De raad heeft budgetrecht. De raad wordt geïnformeerd via de voortgangsrapportages in het kader van de Regeling Risicovolle projecten (RRP) en bij het bereiken van specifieke mijlpalen in het project, zoals bij veel grote projecten gebruikelijk is. Dit vindt plaats bij de gunning van de opdracht aan een consortium en bij het vaststellen van het Voorlopig Ontwerp, het Definitieve Ontwerp en voorafgaand aan de start van de bouw.
Daarnaast krijgt de raad de gelegenheid om op het moment van het toetsen van het Voorlopig Ontwerp wensen en bedenkingen mee te geven.

College
Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project binnen de door de raad vastgestelde kaders.

Bestuurlijk opdrachtgever (Stuurgroep Berlijnplein)
De wethouders Leidsche Rijn, Vastgoed en Cultuur zijn namens het college bestuurlijk opdrachtgever voor het project Berlijnplein en portefeuillehouder in het college. Binnen de stuurgroep is de wethouder

Cultuur eindverantwoordelijk. Besluitvorming door college en raad wordt voorbereid in de Stuurgroep Berlijnplein. De Stuurgroep Berlijnplein komt 4 x per jaar bijeen. Als een besluit de portefeuilles van andere wethouders raakt, wordt het besluit voorafgaand aan de collegebehandeling geagendeerd voor de staven van de desbetreffende wethouders.

Ambtelijk opdrachtgever
De Themadirecteur Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen is ambtelijk opdrachtgever (AOG) voor het project. De AOG is verantwoordelijk voor een juiste uitvoering van de projectopdracht en stuurt de projectmanager aan. De AOG is het eerste escalatieniveau voor besluitvorming in het geval er tegenstrijdige belangen zijn binnen of op de raakvlakken van het project.

Opdrachtgeversoverleg
Voor de duur van het project wordt een opdrachtgeversoverleg ingesteld. Het opdrachtgeversoverleg bestaat uit de volgende leden:
- Themadirecteur Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen (voorzitter);
- IRM Vastgoed Utrecht (VGU);
- IRM Culturele Zaken (CZ);
- Gebiedscoördinator Leidsche Rijn Centrum;
- Projectmanager Berlijnplein

Het opdrachtgeversoverleg stuurt op realisatie van het project binnen de door de raad vastgestelde kaders. Het opdrachtgeversoverleg komt elke 6 weken bij elkaar, of vaker indien nodig. Tijdens de vergaderingen wordt de voortgang van het project besproken en worden besluiten genomen over uitwerkingen en/of afwijkingen van de planning, kosten, risico's en organisatie van het project. Besluiten en documenten die ter besluitvorming worden voorgelegd aan college of raad, worden na bespreking in het opdrachtgeversoverleg, geagendeerd voor de Stuurgroep en eventuele relevante staven. De Stuurgroep en besluitvorming wordt voorbereid door de secretaris van het opdrachtgeversoverleg.

Projectmanager (gedelegeerd opdrachtgever)
De gedelegeerd ambtelijk opdrachtgever treedt op als dagelijks aanspreekpunt voor de opdrachtnemer. Het gedelegeerd opdrachtgeverschap is belegd bij de projectmanager Berlijnplein.

Projectteam
De dagelijkse leiding van het project is de verantwoordelijkheid van het projectteam.
Het projectteam bestaat uit:
- Overall programma manager: organiseert, stuurt en coördineert het overall proces voor programma, gebouwen&terrein. Voorzitter van het PT.
- Projectleider Gebouw & Terrein: organiseert, stuurt en coördineert het proces voor gebouwen & terrein. Stuurt de werkgroepen aan. De projectleider Gebouw&Terrein is het directe aanspreekpunt voor de projectleider van de Opdrachtnemer.
- Projectleider cultureel Programma en Innovatie: organiseert, stuurt en coördineert de aansturing van het culturele programma, de innovatie en het co-creatieproces
- Communicatie- en omgevingsmanager: organiseert, stuurt en coördineert de communicatie over het project

De ondersteuning bestaat uit een projectsecretaris, een financieel manager en een plannings- en risicomanager.

Deelprojecten en werkgroepen
De deelprojecten Programma en Gebouw zijn georganiseerd in werkgroepen:

Het deelproject Programma is gericht op het ontwikkelen en programmeren van publieksprogramma in de huidige situatie, (ook tijdens de bouw) naar de exploitatie van de nieuwe gebouwen en verder, zodat de samenwerking groeit, het publieksbereik groeit en het eigenaarschap met de plek groeit.

Werkgroepen in het deelproject Programma:
- Werkgroep publieksprogramma
- Werkgroep huurders/werving
- Werkgroep ontwikkelen en monitoren innovatie
- Adviesgroep diversiteit en inclusie

Het deelproject gebouw kent de volgende werkgroepen
- Werkgroep Aanbesteding
- Werkgroep Techniek en Contracten
- Werkgroep Financieel

In het PvE deel Proces en Samenwerking is in hoofdstuk 5 en 6 de projectorganisatie van de opdrachtgever en van de opdrachtnemer voor de fase na gunning gespecificeerd.

Pleingenoten
De Pleingenoten zijn de huidige en toekomstige huurders en eindgebruikers van het cultuurcluster Berlijnplein. Zij hebben een actieve rol in het tot stand komen van het programma en in de voorbereiding van het ontwerp, de realisatie en het onderhoud van de gebouwen. Op dit moment zijn RAUM, DePlaatsmaker en HKU in beeld als huurders van het cultuurcluster (intentie-overeenkomsten getekend, samenwerkingsovereenkomsten in voorbereiding). Overige pleingenoten (subhuurders) zijn onder meer: Nieuw Utrechts Toneel, Buurtwerkkamer Hart voor Leidsche Rijn, junior adviesbureau Jonge Honden, Ontwerpcollectief Goede Vrijdag en de dansgezelschappen 155, IRC en SHIFFT. Gedurende het proces zal de groep pleingenoten uitbreiden en van samenstelling veranderen.

Projectcontroller
De projectcontroller is geen lid van het projectteam, omdat hij namens de organisatie en de ambtelijk opdrachtgever bewaakt of het project Berlijnplein ‘in control’ is. Daarvoor is het belangrijk dat de projectcontroller een onafhankelijke rol heeft en houdt ten opzichte van het project. De projectcontroller geeft (ongevraagd) advies aan zowel de projectmanager, (gedelegeerd) ambtelijk opdrachtgever, opdrachtgeversoverleg, concerncontroller en bestuurder. De projectmanager is verantwoordelijk voor adequate projectinformatie aan de projectcontroller zodat deze zich een goed oordeel kan vormen van de stand van zaken van het project.

7.2 Samenwerkingspartners, contractpartijen en -vormen, inclusief een overzicht van de beslissingsmacht

Met RAUM, DePlaatsmaker en HKU zijn intentie-overeenkomsten gesloten voor het huren van m2 in het cultuurcluster Berlijnplein, deze worden uitgewerkt tot samenwerkingsovereenkomsten en huurovereenkomsten.

Met het consortium wordt bij gunning een contract afgesloten voor het ontwerpen, bouwen en (gedeeltelijk) onderhouden van het cultuurcluster. De concept ontwerp- realisatie- en onderhoudsovereenkomsten vormen onderdeel van het programma van Eisen (gereed september 2021).

7.3 Toelichting, onderbouwing en duiding van de opgenomen informatie, waarbij de bevindingen van adviseurs of toezichthouders expliciet inzichtelijk wordt gemaakt

Zie eerder bij kwaliteitsborging.

7.4 Regelingen die tussen samenwerkingspartners zijn getroffen

Zie boven bij 7.2

7.5 Afspraken over informatievoorziening aan de raad over (geheime) informatie die ressorteert bij samenwerkingspartners, het project betreffende.

n.v.t. Dergelijke afspraken zijn niet gemaakt.

8. Communicatie

8.1 Communicatie met de inwoners en stakeholders

Co-creatie en participatie zit in het DNA van de organisatie en de mensen die nu al op Berlijnplein werken. In de afgelopen jaren hebben in verschillende bijeenkomsten meer dan 750 bezoekers actief meegedacht over de programmering en de ontwikkeling van de kavel. De culturele partijen organiseren de culturele voorziening zo dat gebruikers en bezoekers zoveel mogelijk betrokken zijn. Zowel in de ontwikkel- en ontwerpfase als in de realisatie-, beheer- en programmeerfase. Hiervoor is het BSC model ontwikkeld, dat is een bijlage bij Ontwikkelplan , waarin de co-creatieve manier van ontwikkelen verder is uitgewerkt. Op basis van een combinatie van de zogenaamde ladder van betrokkenheid (B) van Sherry Arnstein en de S-lagen benadering (Stewart Brand) is een nieuw model (BSC-methode) ontwikkeld dat voor de verschillende type betrokkenen / cocreatoren (C) helderheid en houvast kan bieden.
De komende jaren is de communicatie ook gericht op uitbreiden van het netwerk zodat meer bezoekers en deelnemers de weg naar Berlijnplein weten te vinden.

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	A.J.A. Scholte	**Datum**	17 september 2021
Doorkiesnummer	030 - 28 61735	**Kenmerk**	9197610
E-mail	agnes.scholte@utrecht.nl	**Onderwerp**	Voortgangsrapportages Regeling Risicovolle projecten
Bijlage(n)	7	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

Bijgaand bieden we u de eerste voortgangsrapportages aan van de projecten die door u zijn aangewezen als risicovol project in het kader van de Regeling Risicovolle Projecten, zoals door u vastgesteld op 17 juni 2021. Conform de Regeling Risicovolle Projecten wordt u twee keer per jaar geïnformeerd over de voorgang en ontwikkelingen ten opzichte van de vastgestelde kaders. In de voortgangsrapportage wordt per kader via een dashboard aangegeven wat de stand van zaken is en wat de risico's zijn met betrekking tot dit kader.

Geheimhouding

We hebben op bijlage 'NRU Budget en besteding t/m 30 juni 2021" tijdelijke geheimhouding opgelegd op grond van artikel 55 lid 1, 86 lid 2 en 25 lid 2 van de Gemeentewet om redenen genoemd in artikel 10 lid 2 onder b en g van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), Openbaarmaking kan het gemeentelijke financiële belang in de toekomstige onderhandelingen met (markt)partijen schaden en kan leiden tot onevenredige bevoordeling van derden. De tijdelijke geheimhouding is van kracht tot realisatie van betreffend project of zoveel eerder als wij uw raad in openbaarheid kunnen informeren.

Bijgevoegd zijn vijf voortgangsrapportages van de projecten Restauratie Domtoren, Overvecht Noord aardgasvrij, Noordelijke Randweg Utrecht, Programma Wervengebied en Cultuurcluster Berlijnplein. Voor deze projecten heeft de raad reeds kaders vastgesteld of is de raad via raadsbrieven geïnformeerd, zodat we u op basis hiervan kunnen informeren over de voortgang. Voor de projecten Restauratie Domtoren, Programma Wervengebied en Cultuurcluster Berlijnplein zijn deze kaders ook gebundeld vastgelegd in de startdocumenten zoals nu voorliggen. Voor de NRU wordt de raad begin volgend jaar een besluit voorgelegd over de lopende variantenstudie en het vervolg van het planproces. Mocht de raad begin volgend jaar besluiten met alternatieven uit spoor 2 verder te gaan, zal een nieuw startdocument worden voorgelegd. Voor Overvecht Noord zijn nog geen kaders vastgesteld en wordt u geïnformeerd over de voortgang vooruitlopend op de wijze waarop dat na vaststelling van de kaders zal plaatsvinden. Dit zal naar verwachting in de zomer 2022 zijn. Voor de Merwedekanaalzone vindt dit najaar besluitvorming plaats over de Omgevingsvisie deel 2, het Stedenbouwkundig Plan Merwede en Raadsvoorstel Invoering betaald parkeren omgeving Merwedekanaalzone; daarna zal u een startdocument worden voorgelegd. Een eerste voortgangsrapportage wordt u aangeboden bij de eerste daaropvolgende bestuursrapportage. In de

reguliere planning en controlcyclus rapporteren wij over het project bij het Meerjarenperspectief Ruimte (MPR) en de Peilstok Stedelijke Ontwikkeling.

Samengevat ziet de voortgang er voor de vijf projecten er als volgt uit, zie onderstaande tabel. Voor de projecten Cultuurcluster Berlijnplein en programma Werven wordt de voortgangsrapportage tegelijkertijd met de startdocumenten opgeleverd en zijn de kaders onlangs vastgesteld. Bij die projecten zijn er dus nog geen ontwikkelingen ten opzichte van het startdocument te melden. Daarom staat de status voor deze projecten in het dashboard voorlopig nog op grijs. Bij de volgende voortgangsrapportage zullen we de voortgang op basis van het kleurenschema melden. Voor verdere informatie per project verwijzen we naar de bijgevoegde voortgangsrapportages.

RRP-project	**Dashboard**								**Korte toelichting**
	Doelstelling	**Scope**	**Geld**	**Tijd**	**Kwaliteit**	**Risico's**	**Organisatie**	**Communicatie**	
Overvecht Noord Aardgasvrij	🟩	🟨	🟨	🟩	🟩	🟩	🟩	🟩	Doel is reeds helder. Er wordt gewerkt aan een Wijkuitvoeringsplan dat in de zomer 2022 aan de raad wordt voorgelegd, daarin zijn scope en inzet PAW/corona middelen benoemd.
Cultuurcluster Berlijnplein	⬜	⬜	⬜	⬜	⬜	⬜	⬜	⬜	
Programma Werven	⬜	⬜	⬜	⬜	⬜	⬜	⬜	⬜	
Restauratie Domtoren	🟩	🟩	🟩	🟩	🟩	🟩	🟩	🟩	
Noordelijke Rondweg Utrecht	🟩	🟥	🟥	🟥	🟨	🟥	🟩	🟩	Dashboard heeft betrekking op spoor 1. In de periode van januari t/m juni 2021 is gewerkt aan spoor 2, waar de raad over is geïnformeerd met raadsbrief van 9 april 2021. In dit spoor wordt integraal gekeken naar alternatieven die invulling kunnen geven aan de oorspronkelijke hoofddoelstelling.

Toelichting kleuren

🟩 Conform afspraken startdocument

🟨 Er zijn ontwikkelingen die aandacht vragen die kunnen leiden tot afwijkingen ten opzichte van het startdocument. In de gaten houden.

🟥 Er zijn grote afwijkingen ten opzichte van het startdocument, mogelijk is herziening van de afspraken nodig.

⬜ Omdat de kaders en de RRP-rapportage op dezelfde informatie zijn gebaseerd zijn er nog geen verschillen t.o.v. het startdocument.

De voortgangsrapportages vormen samen met de startnotities een basis om met elkaar de dialoog te voeren over de ambities en doelstellingen van het project in relatie tot de dilemma's, onzekerheden en risico's. De voortgangsrapportages zijn qua opzet gelijk, maar verschillen onderling van omvang en diepgang, mede afhankelijk van de fase waarin het project zich bevindt, de inhoud van eerdere voortgangsrapportages en eventuele toezeggingen die zijn gedaan met betrekking tot inhoud van de voortgangsrapportage. Specifiek voor programma Werven wordt u over enkele weken een voortgangsrapportage over de eerste helft van 2021 aangeboden die ingaat op de uitvoeringen van herstel van het erfgoed, voorkomen van schade, regie op beheer en gebruik en samenwerking met

eigenaren en beheerders. Deze voortgangsrapportage komt iets later om de toezeggingen in de raadsvergadering van 15 juli 2021 over het programmaplan wervengebied te kunnen verwerken. De informatie sluit inhoudelijk aan bij de nu bijgevoegde voortgangsrapportage Vanaf de rapportage over de tweede helft van 2021 wordt één voortgangsrapportage voor programma Werven opgesteld waarin zowel hoofdstukken over de acht onderwerpen uit het dashboard van de regeling risicovolle projecten komen, als de nadere informatie over de uitvoering en samenwerking.

Als bijlage is tevens toegevoegd het aangepaste ‘Afwegingskader ijking en herijking’, waaraan een toevoeging “en in het bijzonder voor kwetsbare groepen” is gedaan aan het criterium ‘ímpact op de samenleving’, conform de toezegging die is gedaan tijdens de behandeling van de Regeling.

We gaan graag samen met u in gesprek over in hoeverre de eerste oplevering van de voortgangsrapportages bijdragen aan de werking van het RRP-instrument als geheel.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
- Voortgangsrapportage Overvecht Noord aardgasvrij
- Voortgangsrapportage Cultuurcluster Berlijnplein
- Voortgangsrapportage Programma Werven
- Voortgangsrapportage Restauratie Domtoren
- Voortgangsrapportage Noordelijke rondweg Utrecht
- Geheime bijlage NRU Budget en besteding t/m 30 juni 2021
- Aangepast Afwegingskader ijking en herijking (september 2021).

BETREFT: CULTUURCLUSTER BERLIJNPLEIN

PEILDATUM 1 AUGUSTUS 2021

Hierbij ontvangt u een rapportage over de voortgang van Cultuurcluster Berlijnplein. In deze rapportage informeren wij u over de voortgang en stand van zaken in het project aan de hand van de aspecten tijd, geld, kwaliteit, risico's, organisatie en communicatie. Deze voortgangsrapportage is ingericht volgens het format en de richtlijnen van de vastgestelde Regeling Risicovolle Projecten, waar het Cultuurcluster Berlijnplein onder valt.

Het doel van het project is het realiseren van een culturele voorziening aan het Berlijnplein in Leidsche Rijn om daarmee het Centrum om compleet te maken met een groeiend aanbod van culturele activiteiten voor wijk en stad.

1. Dashboard: Stand van zaken ontwikkelingen, voortgang en afwijkingen

	Status 1-8-21	Status 1-3-21	Korte toelichting
a. doelstelling			
b. scope			
c. geld			
d. tijd			
e. kwaliteit			
f. risico's			
g. organisatie			
h. communicatie			

Toelichting kleuren

- Conform afspraken startdocument
- Er zijn ontwikkelingen die aandacht vragen die kunnen leiden tot afwijkingen ten opzichte van het startdocument. In de gaten houden
- Er zijn grote afwijkingen ten opzichte van het startdocument, mogelijk is herziening van de afspraken nodig
- Omdat het ontwikkelplan, startdocument en de RRP-rapportage op dezelfde informatie zijn gebaseerd zijn er nog geen verschillen t.o.v. het startdocument

2. Toelichting ontwikkelingen, afwijkingen en voortgang

Het startdocument is opgesteld in juni 2021. De implicaties van het raadsbesluit dd. 20 mei 2021 zijn hierin op alle onderdelen verwerkt.

Op enkele aspecten van het dashboard zijn ontwikkelingen gesignaleerd die vragen om aandacht en/of maatregelen. Die aspecten zijn oranje gemarkeerd en worden onder de betreffende paragraaf toegelicht

2a. doelstelling

Geen wijzigingen ten opzichte van het startdocument

2b. scope

Geen wijzigingen ten opzichte van het startdocument

2c. geld

In deze fase van het project wordt het programma van eisen en de uitgangspunten voor de opgave van het consortium geformuleerd. De actuele raming is nog gelijk aan het startdocument, deze wordt geactualiseerd op basis van het PvE en is voor de volgende voortgangsrapportage beschikbaar.

In het 2e kwartaal 2021 is een sterke stijging in de materiaalprijzen te constateren. Dit geldt met name voor staal en hout. Dit vormt een potentieel risico dat de indexeringsreserve onvoldoende is om deze sterke stijgingen op te vangen. Er is rekening gehouden met een indexering van 3%, conform de gemeentelijke vastgoedsystematiek. De marktontwikkelingen worden in de financiële beheersing gespiegeld aan de indexeringsreserveringen. Daarnaast is beschikbaarheid van materialen een risico.

2d. tijd

De beschikbaarheid van de materialen is een punt van aandacht (zijn de juiste materialen beschikbaar cq op tijd leverbaar). Dit is één van de onderwerpen die we meenemen in de dialoogronde met de consortia.

2e. kwaliteit

Geen wijzigingen met betrekking tot kwaliteit te rapporteren

2f. risico's

Actualisatie van de risicoanalyse

Risico-omschrijving *Benoem oorzaken, risico en gevolgen*	Risico	Toelichting
Risico's uit startdocument of laatste rapportage		
Beschikbaarheid bouwmaterialen		Zie toelichting onder 2d
Marktontwikkelingen		Zie toelichting onder 2c
Stapeling ambities		
Mislukken aanbesteding		
wensen & bedenkingen GR		

Kwaliteitseisen niet halen		
Geen passende inzet vanuit gemeente		Zie toelichting onder 2g
Samenwerking en innovatie komt niet van de grond		
Nieuwe risico's		
Geen nieuwe risico's		

Toelichting kleuren risico

- Beheersbaar risico, heeft op dit moment geen gevolgen voor doelstelling en randvoorwaarden
- Middelgroot risico, kan gevolgen hebben voor doelstellingen en randvoorwaarden
- Groot risico, heeft grote gevolgen voor project, bij optreden risico is herziening afspraken nodig
- Omdat het ontwikkelplan, startdocument en de RRP-rapportage op dezelfde informatie zijn gebaseerd zijn er nog geen verschillen t.o.v. het startdocument

2g. organisatie

In de opbouw van de organisatie conform de intern gemeentelijke afspraken omtrent 'professionalisering projectbeheersing' en 'Regeling Risicovolle projecten' is de bezetting van nog niet volledig ingevuld.

- In afstemming met de Business Controllers VGU en CZ wordt een onafhankelijk projectcontroller ingevoegd.
- De projectbeheersing en rolverdeling worden ingevuld conform de afspraken invulling control risicovolle projecten (juni 2021), De ondersteuning ten behoeve van de integrale projectbeheersing is momenteel nog niet volledig ingevuld.

Beschikbaarheid van mensen vanuit de Utrechtse organisatie is zowel kwantitatief als kwalitatief beperkt en de invulling daarvan is dan ook een uitdaging.

2h. Communicatie

Geen nadere ontwikkelingen en toelichting

3. Eventuele overige ontwikkelingen

BETREFT: PROGRAMMA WERVENGEBIED

Voortgangsrapportage i.r.t. RRP - PEILDATUM 1 AUGUSTUS 2021

1. Dashboard: Stand van zaken ontwikkelingen, voortgang en afwijkingen

	Status 1-8-21	Status 1-3-21*	Korte toelichting
a. doelstelling			
b. scope			
c. geld			
d. tijd			
e. kwaliteit			
f. risico's			
g. organisatie			
h. communicatie			

** Op 1-3-21 was er nog geen voortgangsrapportage in het kader van de RRP*

Toelichting kleuren

- Conform afspraken startdocument
- Er zijn ontwikkelingen die aandacht vragen die kunnen leiden tot afwijkingen ten opzichte van het startdocument. In de gaten houden
- Er zijn grote afwijkingen ten opzichte van het startdocument, mogelijk is herziening van de afspraken nodig
- Neutraal: omdat het programmaplan, het startdocument, , en de RRP-voortgangsrapportage op dezelfde informatie zijn gebaseerd zijn er nog geen verschillen t.o.v. het startdocument.

In het kader van de RRP wordt de raad volgens een uniforme wijze geïnformeerd over voortgang en afwijkingen in de projecten. Deze rapportage geeft invulling aan de afspraken uit de regeling.
Bij de vaststelling van het programmaplan zijn o.a. toezeggingen i.r.t. de samenwerking met eigenaren, juridische zaken gedaan. Om aan die toezeggingen te voldoen hebben volgt binnenkort een bredere voorgangsrapportage dan deze rapportage. Dat betekent dat op een aantal onderdelen dezelfde informatie nog een keer wordt aangeboden. Vanaf de rapportage over de 2e helft van 2021 wordt dit format aangepast zodat naast de onderdelen uit de regeling ook de bredere onderwerpen vanuit het programma in één rapportage worden opgenomen.

2. Toelichting ontwikkelingen, afwijkingen en voortgang

2a. doelstelling

Het doel van programmabeheersing is te sturen op de doelen van het programma. Daarbij is het van belang te bekijken of de bedachte maatregelen een positieve bijdrage hebben aan het doel en/of er andere oorzaken zijn op de doelstelling. De komende periode wordt gebruikt om het hoofddoel, behoud van erfgoed en de daarbij geformuleerde doelen m.b.t. veiligheid en functionaliteit, om te zetten in meetbare indicatoren. Daarmee wordt het mogelijk object te bepalen wat de voortgang op de programma doelen is.

Stand van zaken voortgang t.o.v. de doelstelling

	Stand van zaken
1. Herstel van schade aan erfgoed	■
2. Voorkomen van schade aan erfgoed	■
3. Beheren van het Wervengebied	■
4. Voorkomen van onveilige situaties	■
5. Het beter invullen van de burenplicht en de maatschappelijke zorgplicht	■

✔ = Er worden veel activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan het doel.

↻ = Nog niet alle activiteiten zijn opgestart om het doel te bereiken.

⊘ = Er worden geen of beperkte activiteiten uitgevoerd om het doel te behalen.

■ = Neutraal t.o.v. startdocument

Toelichting:

1. Met het vaststellen van het programmaplan is een helder plan geformuleerd om het erfgoed te behouden. Daarmee is een basis gecreëerd voor toekomst. Daarnaast is gestart met het herstel op de Oudegracht (rak 9 en 11) en staan in het Uitvoeringsplan het herstel van urgente delen geprogrammeerd.

2. Het voorkomen van schade aan erfgoed wordt gedaan door het nemen van maatregelen waardoor het erfgoed beter beschermd wordt. T.a.v. het weren van te zwaar verkeer en het voorkomen van schade aan wal- en kluismuren zijn er diverse maatregelen genomen en adviezen gegeven over aslast beperkingen. Op andere vlakken, zoals vaarbewegingen, moeten nog afspraken gemaakt worden.

3. In Q3, na het vaststellen van het programmaplan, wordt de samenwerking met beheer geïntensiveerd en worden formele afspraken gemaakt. De werving voor een wervenmeester die de regie gaat voeren, is gestart. Vooruitlopend op de vaststelling van het programmaplan zijn samen met beheerders de eerste stappen gezet om schades en kleine reparties sneller en eenvoudiger op te lossen.

4. Er zijn geen onveilige situaties opgetreden. In de afgelopen periode zijn er preventief inspecties uitgevoerd, er zijn onderzoeken naar de stabiliteit van kelders gedaan en waar nodig zijn maatregelen genomen, en er zijn breedte beperkingen ingevoerd.

5. Het programma zal het verbeteren van de burenplicht en maatschappelijke zorgplicht invullen door het uitwerken van de samenwerkingsarrangementen. Deze uitwerking zal, na het vaststellen van het programmaplan, starten in Q3. De werving van een omgevingsmanager die de uitwerking zal trekken is gestart.

   Daarnaast heeft er communicatie plaatsgevonden over het plan als geheel, is er contact tussen de bewoners en de locaties waar de uitvoering plaatsvindt, is de afhandeling van klachten versneld en verbeterd, vindt er gezamenlijk met eigenaren onderzoek plaats en wordt samen met eigenaren schade hersteld en lekkages verholpen.

Aanvullend hebben op 26 en 27 mei 2021 drie online participatiebijeenkomsten plaatsgevonden met circa 75 bewoners, ondernemers en keldereigenaren in het wervengebied. In de schriftelijke beantwoording van vragen van raadsleden op 1 juni 2021 is bij de beantwoording van vraag 20 een korte samenvatting gegeven van de uitkomsten van deze bijeenkomsten.
Met het oog op het vertrouwen van eigenaren in de commissie van wijzen overleggen we met keldereigenaren, die in het kader van het uitvoeringsplan bij samenwerkingsarrangementen zijn betrokken, over de rol die de commies van wijzen of individuele leden daarvan in het vervolgtraject kunnen hebben.

2b. scope

De scope van het programma is op hoofdlijnen in het vastgestelde programmaplan en het raadsvoorstel beschreven. Op dit moment zijn er nog geen scope afwijkingen t.o.v. het programmaplan en het start document.

2c. geld

Geld (x €1.000)		
Totaal budget 2021-2023		€ 48.300
Kosten gerealiseerd (uitgaven en verplichtingen)	€ 3.920	
Kosten prognose to go tot eind 2023	€ 44.270	
Prognose kosten totaal 2021 - 2023		€ 48.190

In 2021 is €1,6 miljoen besteed aan het opstellen van het programmaplan, interventies en onderzoek en €2,3 miljoen aan de uitvoering weren te zwaar verkeer, kelders en wal en kluismuren.

In het programmaplan is opgenomen dat er voor 2021 totaal 11,2 miljoen euro nodig is. De bestedingen lijken, met een uitgave van 3,9 miljoen, daarmee op dit moment iets achter te liggen t.o.v. de geschatte uitgaven. Het is de verwachting dat in de 2e helft van het jaar de uitgaven en verplichtingen zullen stijgen tot ca 10,1 miljoen omdat een (groot) aantal onderdelen van het programma na de zomer zal starten. Daarnaast ziet het programma dat de inkoopprijs van staal (t.b.v. de damwanden en buispalen in de uitvoering) sterk aan het stijgen is. Als beheersmaatregel wordt de komende periode damwanden en buispalen ingekocht.

De huidige indeling van de financiën is gebaseerd op de werkwijze beschreven in het plan van aanpak om te komen tot een programmaplan. Om het programma beter te (financieel) te kunnen sturen zal worden gewerkt aan een iets andere indeling van de administratie. In de komende periode wordt die indeling vormgegeven.

2d. tijd

Het herstel van de walmuren verloopt over het algemeen volgens planning. Op rak 9 Oost zijn de werkzaamheden vooruitlopend op de planning afgerond, een evaluatie volgt nog. De noodmaatregel op rak 6 West stond niet in de planning, maar is wel afgerond. Om schade aan rak 11 oost te voorkomen is in overleg met HDSR de werkwijze aangepast en zijn extra voorzorgsmaatregelen genomen. Ook is tijdens aanvraag tot een voorlopige voorziening preventief het werk stil gelegd. Daardoor is rak 11 oost met 1 kwartaal vertraagd.

Uitvoeringsmijlpalen Walmuren Oude gracht		
	Datum	Status
Rak 9 Oost	Q3 2021 (oplevering)	Gereed
Rak 11 Oost	Q3 2021 (oplevering)	Vertraagd
Rak 2 Oost	Q4 2021 (start werkzaamheden)	Op schema
Rak 4 West	Q4 2021 (start werkzaamheden)	Op schema
Rak 6 West	Q2 2021 (start voorbereiding)	Gestart
Rak 3 Oost	Q4 2021 (start voorbereiding)	Op schema
Rak 2 West	Q2 2022 (start voorbereiding)	Op schema
Rak 6 Oost	Q1 2023 (start voorbereiding)	Op schema
Rak 12 Oost (nz)	Q2 2023 (start voorbereiding)	Op schema
Rak 5 West	Q4 2023 (start voorbereiding)	Op schema
Kluismuren en -kelders Kromme Nieuwegracht, Drift, Plompetorengracht		
Rak 22	Q3 2022 (start voorbereiding)	Op schema
Rak 24	Q3 2022 (start voorbereiding)	Op schema
Kelders Choorstraat/lijnmarkt		
Choorstraat/lijnmarkt	Q3 2021 (start voorbereiding)	Op schema
Weren te zwaar verkeer		
Intensieve handhaving	Juni 2021	Gestart
Vrachtwagen verboden en Fysieke breedtebeperkingen	Juli 2021	Gereed

2e. kwaliteit

Op verschillende wijzen is tegenspraak georganiseerd, onder meer door advisering door de commissie van wijzen wervengebied, door externe bureaus (onder meer met een expertoordeel) bij onderzoek naar belastbaarheid, schade, lekkage van kelders en de maatregelen om zwaar verkeer te weren, door advisering door werkgroepen en participatiebijeenkomsten met keldereigenaren, met reviews door bureau gatewayreview en door afstemming en reviewen door andere opgaven, waaronder mobiliteit en omgevingsplan binnenstad. Deze tegenspraak heeft geleid tot tussentijdse aanpassing van de werkwijze en tot input en wijzigingen die zijn verwerkt in het programmaplan en raadsvoorstel.

Interne evaluaties

Op verschillende wijzen is tegenspraak georganiseerd, onder meer door advisering door de commissie van wijzen wervengebied, door externe bureaus (onder meer met een expertoordeel) bij onderzoek naar belastbaarheid, schade, lekkage van kelders en de maatregelen om zwaar verkeer te weren, door advisering door werkgroepen en participatiebijeenkomsten met keldereigenaren, met reviews door bureau gatewayreview en door afstemming en reviewen door andere opgaven, waaronder mobiliteit en omgevingsplan binnenstad. De uitkomsten hebben geleid tot tussentijdse aanpassing van de werkwijze en tot input en wijzigingen die zijn verwerkt in het programmaplan en raadsvoorstel.

Evaluatie opstellen van het Programmaplan (juni 2021)
Voor het zomerreces heeft een interne evaluatie plaatsgevonden van het programmateam om terug te blikken op de samenwerking om te komen tot een programmaplan.
De lessen die daaruit zijn geleerd worden betrokken bij het verder vormgeven van de programmaorganisatie. Concreet zijn voor onderdelen van het programma start-ups georganiseerd om invulling te geven aan en daarmee gesteld te staan voor het begeleiden van het uitvoeringsprogramma.

Evaluatie uitvoering walmuur rak 9 oost – Oudegracht
Rak 9 is in mei 2021 in gebruik genomen. In de zomermaanden vindt de administratieve oplevering plaats. In het kader van de oplevering wordt een evaluatie opgesteld van de voorbereiding en uitvoeringsfase. Verbetervoorstellen n.a.v. die evaluatie zullen worden geïmplementeerd bij de toekomstige uitvoeringsprojecten.

Evaluatie interventieteam
Uit de evaluatie van het functioneren en de rol van het interventieteam komt naar voren dat met het opgestelde raadsvoorstel en programmaplan enkele onderdelen die eerder onder het interventieteam vielen zoveel mogelijk geborgd zijn binnen het programma en de verschillende onderdelen. Het interventieteam blijft bestaan voor acute situaties, zodat er waar nodig direct actie kan worden ondernomen. Organisatorisch zal het worden samengebracht met het team van de wervenmeester die regie voert op het dagelijks beheer en gebruik van het wervengebied.

2f. risico's

Risico-omschrijving *Benoem oorzaken, risico en gevolgen*	Risico score	Beheersing en toelichting
Risico's uit startdocument of laatste rapportage		
Er zijn onvoorziene zaken bij de werkzaamheden. Achter elke steen kan een verrassing zitten. Het wervengebied is eeuwen oud. Onderzoek waarbij schade aangericht moet worden om 'achter of in' een muur of fundering te kijken, is soms de enige manier om echt te weten wat de staat van de kelder of muur is en wat er gedaan moet worden. Dit is uiteraard geen wenselijke optie voor een programma dat juist gericht is op het beschermen van het erfgoed. Onvoorziene zaken zullen daarom altijd invloed hebben op de planning en kosten.	🟥	Hiervoor bestaat de beheersmaatregel uit onderzoek, het in de programmering actief meenemen van geleerde lessen van de uitvoering (zie 2e. kwaliteit), en acceptatie dat er zich soms verrassingen voordoen. We doen veel onderzoek t.b.v de uitvoering en we doen algemene onderzoeken naar de staat van objecten. Leiden tot meer inzicht. De kans op dit risico het effect daalt.
Er blijft een risico dat bij een gebrek aan draagvlak en door verschillende interpretaties van het programmaplan de samenwerking met stakeholders niet soepel verloopt. Goede samenwerking is cruciaal maar niet vanzelfsprekend. Bij een gebrek aan draagvlak kan een meningsverschil ontstaan over het beleid, de rolverdeling en de 'beste' oplossing. Ook kan het voorkomen dat eigenaren de gemeente geen toestemming geven voor beheersmaatregelen bij een kelder die in slechte staat verkeert. Het programma zet	🟥	Er wordt een Wervenmeester geworven, er wordt actief ingezet op participatie en er worden samenwerkingsarrangementen opgesteld.

daarom sterk in op het verbeteren van de samenwerking en het vertrouwen.		
Beschadiging van panden, muren en kelders tijdens het werk. Door werkzaamheden is het mogelijk dat er beschadigingen optreden op of naast de locatie waar gewerkt wordt. Het voorkomen van schade is echter nooit te garanderen. Daarbij kunnen aangrenzende constructies in slechtere staat blijken dan gedacht, waardoor ze extra kwetsbaar zijn.	🟩	Voor aanvang van de uitvoer wordt daarom grondig onderzoek gedaan en worden beheersmaatregelen genomen. Daarin wordt rekening gehouden met eventuele kwetsbare constructies en worden locatie specifieke maatregelen beschreven.
Het programma is niet overal tegelijk bezig en het zal nog jaren duren voor het programma overal is geweest. Er is daarom niet voor de volle 100% uit te sluiten dat alsnog een deel van een kade, kelder, of brug verzakt of zelfs instort.	🟩	Om dit te beheersen vindt extra onderzoek plaats en wordt gewerkt met risico gestuurde prioritering waarbij de meest slechte delen eerst worden aangepakt. Risico t.o.v. programmaplan iets geherformuleerd i.v.m. onduidelijkheid.
Verwachtingen van stakeholders zijn hoger dan de doelstelling die bij het programma hoort. Het programma vraagt bestuurlijk gezien een lange adem (van decennia). Daarnaast verlangen stakeholders antwoorden die nu nog niet gegeven kunnen worden of verlangen zij maatregelen die niet tot de scope van het programma behoren. Als de verwachtingen te hoog zijn in vergelijking met de doelstelling, kan dit zorgen voor een gebrek aan vertrouwen.	🟨	Er wordt een Wervenmeester geworven en er worden samenwerkings-arrangementen opgesteld.
Problemen rondom uitvoering en handhaving weren te zwaar verkeer. Er kan bijvoorbeeld bezwaar worden gemaakt tegen verkeersmaatregelen die in de toekomst worden genomen, zoals extra verboden of een andere route indeling. Voor de camera gestuurde handhaving op basis van een kenteken en met automatische boetes is juiste toestemming en techniek nodig.	🟨	Door het betrekken van de bewoners en het goed informeren over de maatregelen wordt dit risico verkleint. Er wordt een projectleider aangetrokken met ervaring in het realiseren van dergelijke camera systemen.

Nieuwe risico's		
De kwaliteit en capaciteit van het programma is niet voldoende om de behoeftes te vervullen.	🟨	De arbeidsmarkt is krap wat het vinden van de juiste mensen lastiger maakt (en daardoor meer tijd kost). De onderzoeksbureaus hebben het zeer druk waardoor onderzoeken mogelijk langer duren en/of later worden opgestart.

Toelichting kleuren risico

- Beheersbaar risico / risico met weinig gevolgen, heeft op dit moment geen gevolgen voor doelstelling en randvoorwaarden
- Middelgroot risico, kan gevolgen hebben voor doelstellingen en randvoorwaarden
- Groot risico, heeft grote gevolgen voor project, bij optreden risico is herziening afspraken nodig

Een groot deel van de maatregelen die bijdragen aan de beheersing van de hiervoor genoemde risico's zijn onderdeel geworden van het reguliere werk. Daarnaast wordt tijdens de participatiebijeenkomsten en andere contact moment met stakeholders expliciet stilgestaan bij het verbeteren van de samenwerking en behoeften vanuit de omgeving.

Om de juiste kwaliteit en capaciteit voor het programma te verkrijgen wordt samenwerkt met de verschillende organisatie onderdelen binnen de gemeente en wordt een wervingscampagne opgestart. Er is een grote druk op de arbeidsmarkt, waarbij o.a. de technische functies schaars zijn. Dit betekent dat er extra inzet nodig is om de juiste mensen te kunnen werven. Daarbij loopt het programma het risico dat het niet vinden van de juiste mensen zal leiden tot een vertraging in de planning.

De wijze waarop op de Oudegracht t.h.v. rak 11 samenwerkt wordt met VTH en het waterschap om o.b.v. meetgevens en signalering keuzes te maken over de werkmethode en het eventueel direct ingrijpen is een voorbeeld van risico gestuurd werken in de uitvoering. Daarmee wordt de kans en/of de impact van de uitvoeringsrisico's op dat rak verkleind.

2g. organisatie

In het afgelopen anderhalf jaar is een programmaorganisatie opgebouwd om te komen tot een programmaplan.
Het programma is na vaststelling van het programmaplan een nieuwe fase ingegaan. Van het opstellen van het programmaplan is de focus verlegd naar het uitvoeren van de verschillende onderdelen het programmaplan. De programmaorganisatie wordt doorontwikkeld en past zich daar op aan.

Er wordt op dit moment een wervingscampagne opgezet om voor deze fase opnieuw voldoende capaciteit en kwaliteit van binnen en buiten de gemeente voor het wervengebied te krijgen. Het vinden van de benodigde mensen is, door een zeer gespannen arbeidsmarkt, een risico geworden dat van invloed kan zijn op de het programma. Zie ook 2f
Een belangrijk onderdeel is de werving van de aanstelling van een wervenmeester.

2h. Communicatie

T.a.v de communicatie zijn meerdere manier gebruikt. Zo wordt actief gebruikt gemaakt van de wervenapp, nieuwsbrieven, wijkberichten en wordt tijdens de uitvoering van projecten actief gecommuniceerd over de werkzaamheden.

Campagne Zet je kelder op de kaart

Met deze campagne hebben we in april de zoektocht naar onbekende kelders onder de aandacht gebracht bij inwoners van de binnenstad, met de oproep voor de gemeente onbekende kelders te melden. Dit heeft er toe geleid dat er weer enkele kelders zijn toegevoegd aan de het overzicht van april 2021.

Publicatie programmaplan Werk aan de Werf
In april 2021 is het programmaplan Werk aan de Werf gepresenteerd. Hierbij is o.a. gebruikt gemaakt van diverse kanalen zoals de website, een wijkbericht, een persbericht, nieuwsbrieven en een video waarbij opgeroepen is deel te nemen aan de online participatiebijeenkomsten.

Communicatie in cijfers januari – juni 2021
Aantal deelnemers participatiebijeenkomsten: 105
Aantal wijk berichten: 14
Aantal eigenaren in werkgroep: 30
Actief contact met keldereigenaren 24%

3. Eventuele overige ontwikkelingen

In de bredere voortgangsrapportage van het programma wervengebied zal nadere informatie opgenomen worden over de effecten van de maatregelen t.b.v. weren te zwaar verkeer, omgevingsmanagement, de zoektocht naar kelders, de uitvoering op de Oudegracht en juridische zaken.

VOORTGANGSRAPPORTAGE

PROJECT RESTAURATIE DOMTOREN UTRECHT

PEILDATUM 1 AUGUSTUS 2021

1. Inleiding

Hierbij ontvangt u (in navolging op de 1e voortgangsrapportage d.d. 17-11-2020) een rapportage over de voortgang van het restauratieproject Domtoren. In deze rapportage informeren wij u over de voortgang en stand van zaken in het project aan de hand van de aspecten tijd, geld, kwaliteit, risico's, organisatie en communicatie. Deze voortgangsrapportage is ingericht volgens het format en de richtlijnen van de vastgestelde Regeling Risicovolle Projecten, waar het restauratieproject Domtoren onder valt.

2. Dashboard: Stand van zaken ontwikkelingen, voortgang en afwijkingen

	Status 1-8-21	Status 1-3-21	Korte toelichting
a. doelstelling	🟢	🟢	Geen afwijkingen
b. scope	🟢	🟢	Geen afwijkingen
c. geld	🟢	🟢	Binnen budget cf. verwachting. Extra verkregen subsidie Erfgoedparel 590K.
d. tijd	🟢	🟢	Werk verloopt goed op planning
e. kwaliteit	🟢	🟢	Deskundige uitvoering
f. risico's	🟢	🟢	Risico's actief beheerst
g. organisatie	🟢	🟢	Deskundig en vast team
h. communicatie	🟢	🟢	Actief via website, informatieavonden en social media - verloopt goed

🟢 Conform afspraken startdocument

🟡 Er zijn ontwikkelingen die aandacht vragen die kunnen leiden tot afwijkingen ten opzichte van het startdocument. In de gaten houden

🔴 Er zijn grote afwijkingen ten opzichte van het startdocument, mogelijk is herziening van de afspraken nodig

3. Toelichting ontwikkelingen, afwijkingen en voortgang

3a. doelstelling

Het casco van de Domtoren restaureren waarbij de historische waarde van de Domtoren voor de toekomst voor de stad Utrecht burgers en bezoekers behouden blijft en de toren de komende 50 jaar gevrijwaard is van groot onderhoud en toegankelijk blijft voor bezoekers.

Er zijn geen actuele ontwikkelingen of afwijkingen op de doelstelling. De doelstelling blijft ongewijzigd.

3b. scope

De restauratie concentreert zich op het casco van de Domtoren en bestaat uit het aanbrengen en vervangen van voegwerk en het herstellen en vervangen van natuurstenen onderdelen, met name van de fijnere geornamenteerde natuurstenen onderdelen. Daarnaast zal er, vanwege het roesten van ijzerwerk en de schade die hierdoor veroorzaakt wordt aan het natuursteen, restauratie van ijzerwerk plaatsvinden. De conserveringstechniek van de natuursteen is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Het jaarlijks planmatig en dagelijks onderhoud van de Domtoren valt buiten de scope van het project, maar wordt wel in nauwe afstemming met het project uitgevoerd.

Er zijn geen actuele ontwikkelingen of afwijkingen op de scope. De scope blijft ongewijzigd.

3c. geld

Geld	
Totaal budget	€ 37.4 MLN
Kosten gerealiseerd (uitgaven en verplichtingen)	€ 30.2 MLN
Kosten prognose	€ 7.2 MLN
Saldo prognose einde project	€ 37.4 MLN

Budget - stichtingskosten
Op basis van een stichtingskostenoverzicht (STIKO) is door de projectorganisatie een kredietaanvraag van €37,2 MLN bij de gemeenteraad ingediend en goedgekeurd. Het krediet is bij de eerste bestuursrapportage 2021 opgehoogd naar 37,4 MLN voor de kosten van het installeren van de bezoekerslift. Hieronder is het budget verdeeld over de deelfasen:

Fase	**Budget**
Initiatiefase	€ 0
Definitiefase	€ 390.000
Ontwerpfase	€ 220.000
Voorbereidingsfase	€ 2.300.000
Realisatie en nazorgfase	€ 34.450.000
Totaal	**€ 37.400.000**

In de uitvoeringsmaanden tot heden zijn geen bijzonderheden op het gebied van meer- en minderwerken te benoemen. De geraamde restauratiekosten vallen binnen de eerder vastgestelde kaders. Op het moment zijn er geen negatieve gevolgen ervaren door de corona crisis. Binnen het budget is rekening gehouden met een reële post onvoorzien voor het totale project (inclusief bouw steiger). Op dit moment is 48% van de totale post onvoorzien nog beschikbaar in het project. Gelet op het feit dat de steiger al is gerealiseerd, in het bouwteam diverse risico's zijn ingeperkt en de resterende post onvoorzien passend is voor de huidige stand van het werk, verloopt het project ruim binnen de kaders. Zie ook onderstaand dashboard (figuur 1).

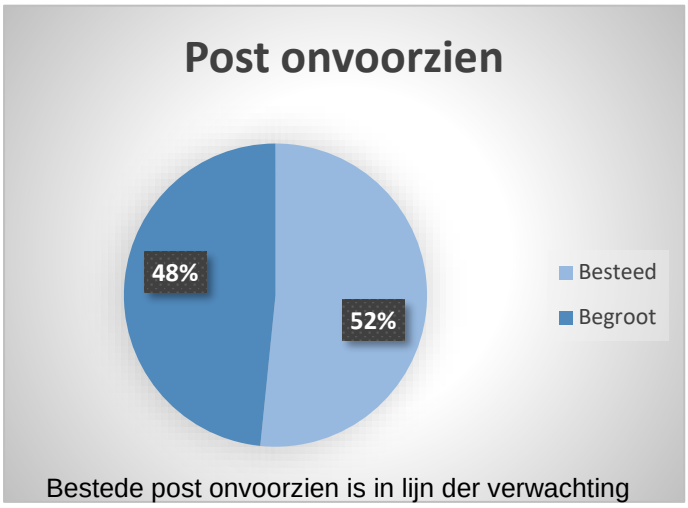
Subsidies
Binnen bovenstaand budget van € 37,4 MLN was reeds een subsidie van € 8 MLN opgenomen verkregen uit het Fonds Erfgoedparels (Provincie Utrecht en het Rijk). Daarnaast zijn in 2019/2020 en 2021 de volgende subsidies aangevraagd en verkregen:

- €404.000 uit de Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM) (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed).
- € 797.894 Restauratiefonds Extra Rijks Regeling
- € 590.000 Fonds Erfgoedparels 2021

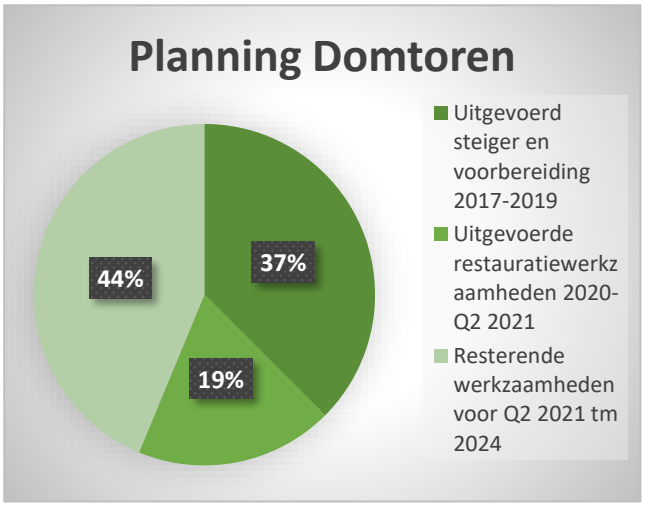
Voor alle verkregen subsidies dient achteraf een verantwoording te worden overlegd. Absolute zekerheid over het verkrijgen van de subsidie kan pas na deze verantwoording (einde project) worden verkregen.

Over bovenstaande verkregen subsidiebedragen was u reeds geïnformeerd. De in juni 2021 verkregen extra € 590.000 subsidie uit het fonds Erfgoedparels 2021 is echter nieuw goed nieuws aan de inkomstenkant.

Hieronder wordt samenvattend de stand van zaken in de planning en financiën gevisualiseerd:

Figuur 1 Huidige status post onvoorzien

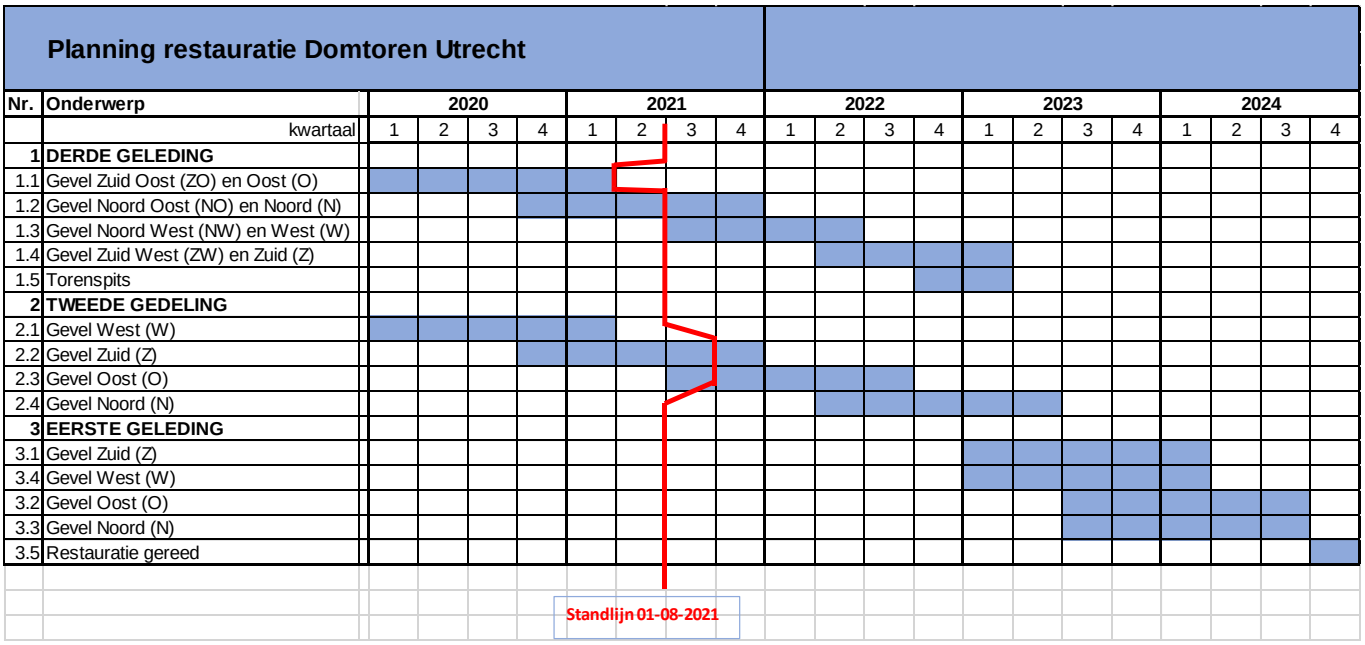
Figuur 2 planning restauratie Domtoren

3d. tijd

Het werk gaat volgens planning

Zoals bekend startte de restauratie in december 2019 en zijn de werkzaamheden naar verwachting eind 2024 afgerond. Ondanks de Coronacrisis gaat het restauratiewerk door en verloopt deze volgens planning. Het restauratiewerk bestaat in hoofdlijnen uit demontage van natuursteen in de lantaarn en reinigingswerkzaamheden. Het Carillon is ingepakt en beschermd. De bespelingen van het Carillon gaan gewoon door. Bij het werk op de bouwplaats worden de geldende (RIVM) maatregelen in acht genomen. De levering van natuursteen (onder andere uit Italië en Engeland) loopt gewoon door en er zijn geen signalen bekend van mogelijke problemen bij de leveringen of anders.

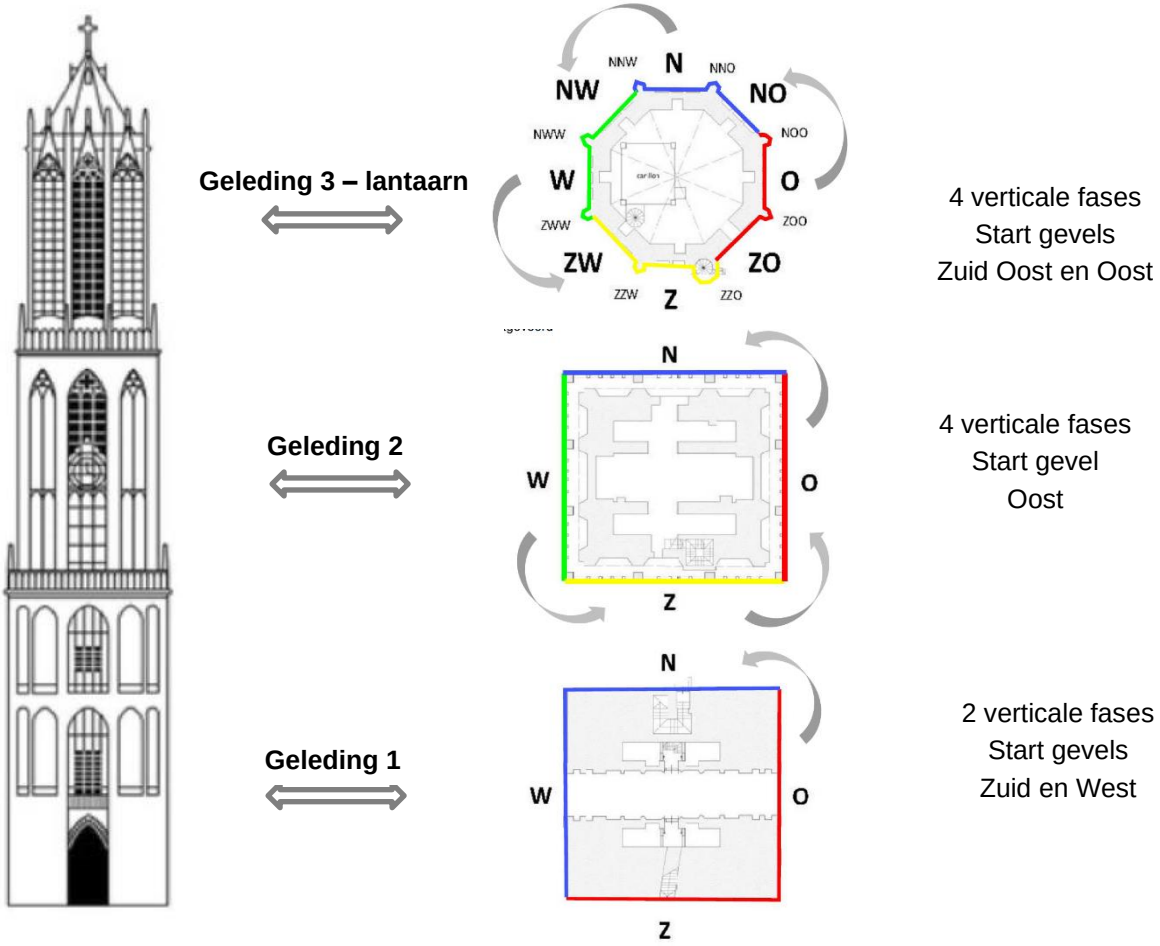
In figuur 3 is de planning van de restauratie van de Domtoren weergegeven inclusief de standlijn (status planning werkzaamheden d.d. 1 augustus 2021). In deze planning is zichtbaar dat de restauratie op planning verloopt en zelfs iets voor loopt voor de tweede geleding (zie de standlijn bij gevels West en Zuid).

Figuur 1 planning restauratie Domtoren inclusief standlijn

Fasering

Het werk wordt gefaseerd uitgevoerd: in hoofdlijnen van boven naar beneden. In de planning is rekening gehouden met een start bij de minder complexe onderdelen en er is voldoende tijd ingeruimd voor complexe vraagstukken. Zo wordt een maximaal leereffect bereikt, zowel t.a.v. risico's als kwaliteit. De aannemer weet hierdoor beter wat hij kan verwachten bij het uitvoeren van volgende onderdelen van de restauratie. De start van de uitvoering is bij de lantaarn en de 2e geleding. De restauratie van de lantaarn is na circa 3,5 jaar gereed.

Figuur 4: Fasering restauratie Domtoren

3e. kwaliteit

De restauratie verloopt tot heden voorspoedig, niet alleen in tijd en geld, maar zeker ook in kwaliteit.

Ontwerpfase (tot 2019)
In de ontwerpfase is de kwaliteit reeds geborgd door onder andere:

- Het werken met een bouwteam en restauratieteam waarin Gemeente Utrecht al vanaf de ontwerpfase samenwerkt met onder andere architect Rothuizen en aannemer Nico de Bont, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en afdeling Erfgoed van gemeente Utrecht (bouwhistorisch onderzoek).
- Op incidentele basis zijn diverse experts geraadpleegd of betrokken bij de te maken keuzes (o.a. TNO, Dom Xanten, Dom Keulen en natuursteenspecialisten uit België).
- Het uitvoeren van een proefrestauratie.
- Het opstellen van een restauratievisie door de architect als toetsingskader.
- Het gedetailleerd opgestelde uitvoeringsbestek/contractdocument en dossier voor de aannemer.

Uitvoeringsfase (2020-2024)
In de huidige uitvoeringsfase is het werken met een bouwteam en restauratieteam voortgezet en dient het contractdossier inclusief de visie als toetsingskader en borging van de scope.

Aanvullend is een directievoerder en toezichthouder (namens de architect) aangesteld om de kwaliteit van het uitgevoerde werk van de aannemer te monitoren. Zij houden o.a. toezicht op locatie en leggen de vorderingen en het uitgevoerde werk vast en rapporteren hierover aan de projectleider. Alle betrokkenen zijn zeer positief over de kwaliteit van het geleverde werk (o.a. herplaatst natuursteen).

3f. risico's

Het risicomanagement in het project is onder andere verzorgd door risicosessies en een daarin opgestelde risicomatrix. In deze matrix zijn de risico's opgenomen, gewogen en gekoppeld aan beheersmaatregelen om de risico's in te perken. Bij deze beheersmaatregelen moet worden gedacht aan onder andere:

- Volgen van een bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie (BLVC) plan, waarin opgenomen is om zorgvuldig en veilig te werken rekening houdend met de omgeving;
- Plaatsen veiligheidsdek, en brandvertragende netten om de steiger;
- Drie steigerverdiepingen uitgevoerd in metaal om als 'brandoverslag-stop' te dienen.

De risicomatrix is een dynamisch document dat tot stand is gekomen met het hele bouwteam. Deze wordt eens per kwartaal geactualiseerd. Voor de start van de restauratie is ook een financiële risicosessie gehouden om middels 'kans maal gevolg' inzicht te krijgen in mogelijke financiële risico's in het project. Dit overzicht wordt gebruikt als toetsingskader voor verrekening van meer- en minderwerk met de aannemer.

Alle geldende randvoorwaarden rondom het project zijn geborgd in het contractdossier.

De top vijf risico's uit de risicomatrix zijn:

Nr.	risico	Ongewenste gebeurtenis	Oorzaak	Gevolg	Beheersmaatregelen	Soort	Actie houder
1	●	Schade aan Carillon, luidklokken, wijzerplaten en uurwerk	Stoten met onderdelen tegen uurwerken e.d.	Schade aan uurwerken	Startbespreking, toolboxmeeting, vaste ploegen, toezicht, wijze van inpakken van Carillon.	Technisch - Kwaliteit	Aannemer en toezichthouder
2	●	Schade / ongevallen door vallende voorwerpen	Vallende voorwerpen	Schade/ ongeval	Veiligheidsmaatregelen (o.a. valschotten, steigernetten, instructie en toezicht, BLVC-plan, toolboxmeeting)	Veiligheid	Aannemer Gemeente (BLVC)
3	●	Losse onderdelen waaien weg op de steiger	Wind	Persoonlijk letsel/ schade gebouw/ openbare ruimte/ omgeving	Veiligheidsmaatregelen (o.a. valschotten en steigernetten, instructie en toezicht, BLVC plan, toolboxmeeting. Opruimen steiger (windproof en opgeruimd)	Veiligheid	Aannemer Gemeente (BLVC)
4	●	Steiger bezwijkt	Niet correct gebouwd	Steiger bezwijkt	Bouwen volgens tekening en getoetst ontwerp, toezicht, eindcontrole constructeur.	Veiligheid	Aannemer Constructeur
5	●	Fouten in uitvoering restauratie door foutief handelen	Door plannings-druk gehaast werken	Fouten in uitvoering	Voldoende ruimte en flexibiliteit in planning, detailplanning, gedegen besluitvorming in bouwteam. Tijdig weten wat gemaakt moet worden.	Technisch -kwaliteit	Gemeente bouwteam en aannemer

De top vijf risico's uit de financiële risicomatrix zijn:

Nr.	risico	Ongewenste gebeurtenis	Oorzaak	Gevolg	Beheersmaatregelen	Soort	Actie houder
1	●	Afwijkende hoeveelheden vervanging natuursteen verrekenposten (pas zichtbaar/definitief tijdens de restauratie)	Tijdens restauratie blijken hoeveel-heden te vervangen natuursteen groter dan bedacht	Meerwerk	Opnemen als financieel risico (post onvoorzien). Gedetailleerde inschatting van verrekenposten. Proactief bijhouden van de stel- en verrekenposten.	Financieel	Gemeente Aannemer
2	●	Uitloop in planning	Externe factoren (b.v. corona)	Uitloop in planning en meerwerk	Opnemen als financieel risico, Coronamaatregelen op de Bouw.	Financieel en tijd	Gemeente Aannemer

3	🟢	Extra inzet intern en/of extern benodigd	Door nieuwe inzichten extra inzet benodigd (bv aanvullend onderzoek)	Meerwerk	Opnemen als financieel risico (post onvoorzien) Intensieve ontwerpfase in bouwteamverband, proefrestauratie. Gelijk oplopen bouwhistorisch onderzoek.	Financieel en organisatie	Gemeente Bouwteam
4	🟢	Extra benodigde veiligheidsmaatregelen (onvoorzien)	Tijdens restauratie blijkt extra beveiliging (inklimmen) benodigd	Meerwerk	Opnemen als financieel risico (post onvoorzien)	Financieel en veiligheid	Gemeente
5	🟢	Beschikbaarheid natuursteen (Portlandstone - Brexit)	Door Brexit	Beperkte of verlate levering natuur-steen uit groeve Portland, keuze alternatief	Opnemen als financieel risico. Vooruitbestelling, intensief contact met groeve, inschakelen toetsing stenen in Engeland.	Financieel	Gemeente Utrecht Aannemer Architect

De mogelijke financiële gevolgen van bovenstaande risico's ('kans maal gevolg') zijn passend in beschikbare post onvoorzien en taakstellend budget.

Toelichting kleuren risico

🟢 Beheersbaar risico, heeft op dit moment geen gevolgen voor doelstelling en randvoorwaarden

🟡 Middelgroot risico, kan gevolgen hebben voor doelstellingen en randvoorwaarden

🔴 Groot risico, heeft grote gevolgen voor project, bij optreden risico is herziening afspraken nodig

3g. organisatie

Voor het project is een startdocument opgesteld en vastgesteld waarin het sturingsmodel (de 'governance') van het project is uitgewerkt voor de realisatiefase met onder andere een duidelijke projectorganisatie- en overlegstructuur.

De huidige projectorganisatie- en overlegstructuur werkt. Er is op dit moment geen aanleiding om deze aan te moeten passen.

3h. Communicatie

Het uitgangspunt van communicatie tijdens de restauratie is verbinding. Verbinden met de buurt en voorbijgangers. Verbinden met geïnteresseerden in het project en verbinden met de partners waarmee we samenwerken om de Domtoren als icoon van de stad in deze bijzondere periode zichtbaar te maken en te houden.

Met al deze groepen wordt op voor hun passende wijze gecommuniceerd. Denk aan informatieavonden voor de buurt, de bouwschutting met de geschiedenis van de toren, verhalen op social media, de jaarlijkse documentaire op RTV Utrecht. In een stijl die menselijkheid, trots, liefde en aandacht uitstraalt. Duidelijk voor iedereen. In woord en beeld, of het nou een raadsbrief is of een Tweet.

Er zijn meer partijen, die communiceren over de toren dan het restauratieteam. Regelmatig overleg met de Stichting Utrechts eigenDom en Utrecht Marketing levert het versterken van elkaars boodschap op en samenwerking op elkaars activiteiten en mijlpalen als dat passend is. Voor bijvoorbeeld de activiteiten rond '700 jaar geleden eerste steen' en de marketing rondom het afkomend materiaal. Met veel plezier presenteerden we in juni samen met René de Kam de derde druk van het boek 'Trots van de stad'. Met daarin bijna 20 pagina's beeld en tekst over de huidige restauratie. Met hem rondden we in december 2020 ook de prachtige bouwschutting af. Die dagelijks door honderden mensen wordt bekeken. Afstemming met de aannemer, de restauratiearchitect, maar ook de RCE, afdeling Erfgoed, over hun specifieke communicatiemomenten is onderdeel van de communicatieaanpak. We kijken mee hoe de contacten met hun specifieke media en relaties ingevuld worden.

Communicatie is bij dit project telkens weer meer dan een middelenmix, waarbij we de basis: de uitgangspunten in het BLVC-plan, in het oog houden. Proces-communicatie over veiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid. In nauwe samenwerking tussen communicatieadviseur en omgevingsmanager.

4. Eventuele overige ontwikkelingen

4a. Afkomend natuursteen

U bent middels de Raadsbrief stand van zaken restmateriaal Domtoren 20 mei 2021 recent geïnformeerd omtrent de samenwerking tussen partners Stichting Utrechts eigenDom, Utrecht Marketing, Brokkenmakers en Gemeente Utrecht en de door hen gelanceerde campagne "Van Dom tot Steengoed" om duurzaam en circulair om te gaan met het afkomende restmateriaal van de Domtoren. In deze rapportage verwijzen wij graag naar hun website voor meer informatie: www.vandomtotsteengoed.nl.

4b. Kunstregeling

Ook voor dit project geldt de 1,5 % kunstregeling. Hiervoor is een aparte werkgroep geformeerd. Inmiddels is de kunstenaar geselecteerd, die op dit moment de uitvoeringstechnische zaken onderzoekt en het ontwerp van de kunstobjecten vervolmaakt.
Uitgangspunt bij de opdracht is dat er geen kunstobjecten op of aan de Domtoren komen, maar dat de (naar verwachting enkele) objecten zichtbaar zijn vanaf de Domtoren in de omgeving.
De koers is dat de object(en) in Q2 2022 worden gerealiseerd.

4c. Bezoekerslift

Vanaf 5 juni is de Domtoren weer te bezoeken via de trap en de bezoekerslift, die ook door Utrecht marketing wordt geëxploiteerd. Daarbij worden de maatregelen in het kader van COVID-19 in acht genomen. Zie www.domtoren.nl voor meer informatie omtrent tickets en activiteiten.

FORMAT VOORTGANGSRAPPORTAGE RRP

Algemene toelichting format
1. Twee keer per jaar informeren burgemeester en wethouders de raad over de ontwikkelingen, afwijkingen en voortgang van risicovolle projecten in een voortgangsrapportage per project bij de bestuursrapportage.
2. De voortgangsrapportage beschrijft de voortgang in het project, de actuele ontwikkelingen en afwijkingen ten opzichte van de informatie in het startdocument.
3. Wanneer burgemeester en wethouders bij een voorgangsrapportage constateren dat een aanpassing van de kaders van één of meerdere risicovolle projecten nodig is, gaat de voortgangsrapportage gepaard met een raadsvoorstel tot vaststelling van de gewijzigde kaders van het project.

Betreft:

OVERVECHT NOORD AARDGASVRIJ

Peildatum 1 juli 2021

1. **Dashboard: Stand van zaken ontwikkelingen, voortgang en afwijkingen**
   Er is voor Overvecht Noord nog geen startdocument vastgesteld door de raad, deze wordt gelijktijdig met de vaststelling van het Wijk Uitvoeringsplan aan de raad voorgelegd.
   Mede daarom kan formeel nog geen reflectie worden gegeven in de voortgangsrapportage op de kaders uit het startdocument. Het onderstaand dashboard reflecteert op de huidige procesafspraken die we gebruiken om tot het Wijk Uitvoeringsplan te komen.

	Status 1-7-21	Korte toelichting
a. doelstelling	🟡	Doel is om Overvecht Noord in 2030 gasvrij te maken. De kaders van het doel “op welke wijze we de wijk gasvrij maken” is in onderzoek en nog niet helder.
b. scope	🟡	Er wordt gewerkt aan een Wijkuitvoeringsplan, daarin worden scope en warmteoplossing voor (deel)wijken uitgewerkt en aangedragen.
c. geld	🟡	Er wordt gewerkt aan een Wijkuitvoeringsplan, daarin worden scope en inzet PAW/corona middelen benoemd. De proceskosten van het project worden gedekt uit het programma energietransitie.
d. tijd	🟢	Doelstelling is om Overvecht Noord in 2030 van het gas af te sluiten, met een besluit van de raad in 2022 lijkt dat haalbaar
e. kwaliteit	🟢	Opstarten van het programma voldoet aan gedefinieerde kwaliteitseisen
f. risico’s	🟢	Er wordt een risicoanalyse voorbereid voor in het startdocument en Wijkuitvoeringsplan.
g. organisatie	🟢	Organisatiestructuur is opgezet vooruitlopend op Wijkuitvoeringsplan en startdocument RRP
h. communicatie	🟢	Communicatie met de wijk Overvecht loopt, er zijn jaarlijkse participatiemomenten en terugkoppelingsmomenten, de raad wordt hier in meegenomen d.m.v. raadsbrieven.

Toelichting kleuren

🟢 Conform afspraken om te komen tot Wijk Uitvoeringsplan

🟡 Er zijn ontwikkelingen die aandacht vragen die kunnen leiden tot afwijkingen om te komen tot een Wijk Uitvoeringsplan. In de gaten houden

🔴 Er zijn grote afwijkingen om te komen tot een Wijk Uitvoeringsplan, mogelijk is herziening van de afspraken nodig

2. Toelichting ontwikkelingen, afwijkingen en voortgang

In Utrecht zijn zo'n 130.000 huizen en andere gebouwen nog aangesloten op aardgas. Uiterlijk in 2050 moeten alle woningen en bedrijven aardgasvrij zijn. Daarbij heeft de gemeente Utrecht de ambitie om de eerste 40.000 woningen en gebouwen richting 2030 aardgasvrij te maken.

In 2017 is de wijk Overvecht-Noord aangewezen voor subsidie vanuit het rijk vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) om (onrendabele) kosten te dekken voor de overstap om woningen van het gas af te halen. Met samenwerkende partners (3 corporaties, Mitros, Bo-Ex, Portaal, netbeheerder Stedin en bewonersvertegenwoordiging Energie-U) is gewerkt aan een breed plan om heel Overvecht Noord (8800 wooneenheden) in 2030 van het gas af te halen.

Woningcorporaties Mitros, Bo-Ex en Portaal knappen de komende jaren een groot deel van hun huurwoningen op (circa 70% van de wijk). Dit is een goede kans om op hetzelfde moment de manier van koken en verwarmen te veranderen. Door dit tegelijkertijd aan te pakken, zijn er minder vaak werkzaamheden aan de woning en in de straat nodig.

Op 3 juni is de Transitievisie warmte deel I vastgesteld door de raad. Hierin zijn kaders opgenomen voor de uitwerking van de beoogde warmteoplossing per buurt en de bijbehorende publieke (rand)voorwaarden die tevens kaderstellend zijn voor de uitwerking in Overvecht Noord. Verder heeft de raad toestemming gegeven om de uitbreiding van het warmtenet in Overvecht-Noord en stad met Eneco te verkennen.

Over de voortgang van de plannen en het proces in Overvecht Noord is de raad jaarlijks op de hoogte gehouden door middel van raadsbrieven.
Tevens zijn processtappen continue aan de raad gedeeld.
De volgende brieven zijn met de raad over de voortgang in Overvecht Noord gedeeld:

12-10-2017 Overvecht-Noord aardgasvrij in 2030
29-06-2018 Raadsbrief Aanvraag bij het Rijk (Overvecht als proeftuin voor een aardgasvrije wijk)
22-07-2019 Raadsbrief Voortgang stadsakkoord, Transitievisie warmte en Overvecht-Noord
29-10-2019 Raadsbrief Transitieplan Overvecht-Noord Aardgasvrij
07-02-2020 Raadsbrief Elektrisch koken Overvecht-Noord
03-04-2020 Raadsbrief Motie inzet Crisis- en herstelwet bij elektrisch koken
27-07-2020 Raadsbrief Transitievisie Warmte
27-07-2020 Raadsbrief Voortgang Overvecht Noord aardgasvrij
24-11-2020 Raadsbrief Voortgang Overvecht-Noord aardgasvrij
30-11-2020 Raadsbrief Toelichting 3,75 miljoen voor Overvecht-Noord
11-01-2021 Raadsbrief Transitievisie Warmte, deel I en II
04-03-2021 Raadsbrief City Deal Energieke wijken
08-04-2021 Raadsbrief Terugkoppeling informatie en participatie Overvecht-Noord aardgasvrij
25-05-2021 Raadsbrie Vervolg elektrisch koken Overvecht-Noord
03-06-2021 Transitievisie Warmte deel 1 vastgesteld door raad
01-07-2021 Raadsbrief Betaalbaarheid Warmtetransitie
05-07-2021 Raadsbrief Voortgang Overvecht-Noord aardgasvrij

Op dit moment zijn we in gesprek met de bewonersinitiatieven over de alternatieve warmteoplossingen en zijn gesprekken gestart met Eneco om de uitbreiding van het bestaande warmtenet te verkennen. Alle uitkomsten van de onderzoeken brengen we samen in het Wijk

Uitvoeringsplan, op basis waarvan een afweging en besluit door de raad wordt genomen en de inzet van PAW-subsidie en middelen uit de programmabegroting 2021 (onderdeel pakket 4 ‘Investeren met maatschappelijk rendement)’ wordt bepaald. Dan blijkt ook of de alternatieve warmteoplossing (financieel) op schaalbaar is in heel de wijk of in delen daarvan. We werken hier het komende jaar aan en zullen het wijkuitvoeringsplan, mede afhankelijk van de voortgang rond de betaalbaarheid van het aanbod, naar verwachting in de zomer van 2022 aan de raad voorleggen. Gelijktijdig leggen we het startdocument conform de regeling risicovol project voor aan de raad.

2a. doelstelling

De doelstelling wordt meegenomen in het startdocument RRP en het Wijkuitvoeringsplan waarin naast het doel ook de kaders om te komen tot een aardgasvrije wijk worden geformuleerd.

2b. scope

De scope van de opgave wordt meegenomen in het startdocument RRP en het Wijkuitvoeringsplan.

2c. geld

Er wordt gewerkt vanuit de projectbegroting binnen het programma energietransitie. De inzet van de PAW projectmiddelen (€ 4.705.000,-) en middelen uit de programmabegroting 2021 (€ 3.750.000,- onderdeel pakket 4 ‘Investeren met maatschappelijk rendement)’ voor afdekking van onrendabele top aan woningen worden in het Wijkuitvoeringsplan aan de raad voorgelegd. Met de huidige werkzaamheden wordt nog geen aanspraak gemaakt op deze middelen totdat de raad hiervoor toestemming geeft.

Binnen de huidige begroting van de opgave energietransitie, werken we aan procesbegeleiding, zetten we benodigde onderzoeken uit en voeren we gesprekken en geven voorlichting aan bewoners. Op dit moment is er geen overbesteding in de raming van kosten en dekking te verwachten.
Indien er een overbesteding is op de begroting van de opgave energietransitie dan zal het verschil opgevangen worden met de PAW proceskosten (€ 410.000,-) welke vanuit het rijk beschikbaar zijn gesteld ten behoeve van het proces om de PAW middelen in te zetten.

2d. tijd

Er is nog geen uitvoeringspanning opgezet op welke wijze de wijk Overvecht Noord van het gas af gaat, dit is onderdeel van de gesprekken en onderhandelingen met Eneco. De uitkomsten daarvan worden opgenomen in het Wijkuitvoeringsplan

2e. kwaliteit

Er wordt op dit moment veel geïnvesteerd in gesprekken en klankbord met buurtinitiatieven en bewoners. De groep van betrokkenen personen is echter relatief gering kijkend naar het aantal mensen dat in Overvecht Noord woonachtig is. Wel informeren we iedereen met brieven deur aan deur. Om hen te informeren in het lopende proces en de keuze om te komen tot een warmteoplossing voor de wijk die betaalbaar is. Om een volgende stap naar uitvoering te zetten zal een oplossing gevonden moeten worden voor de betaalbaarheid, uit eerder gevoerde participatie in de wijk blijkt dat

dit voor bewoners het belangrijkste knelpunt is om over te stappen op een warmte en kooksysteem zonder aardgas.

2f. risico's

Er is nog geen risicoanalyse uitgevoerd deze staat op de planning voor najaar 2021. De uitkomsten worden meegenomen in het startdocument in het kader van de RRP en Wijk uitvoeringsplan.

2g. organisatie

Er is een projectteam welke werkt aan de (deel)projecten van Overvecht Noord. Daarbij zijn specialisten actief voor het participatie en communicatie traject. Hebben we deelprojectleiders welke zich richten op de mogelijke warmteoplossingen samen met ingehuurde bureaus. Er werken deelprojectleiders aan oplossingen voor 3 buurtinitiatieven en MKB bedrijven in de wijk en er wordt gewerkt aan oplossingen voor dakisolatie en elektrisch koken. Het gehele projectteam wordt overzien door een projectleider en secretarieel ondersteund. De financiën worden bewaakt vanuit business controle.

Wethouder Energie is verantwoordelijk voor het programma Overvecht Noord aardgasvrij en stuurt vanuit een samenwerkingsverband met Portaal, Mitros, Bo-ex, Stedin en Energie-U aan op breed gedragen oplossing voor de wijk.

Er is een uitgebreid organogram van interne en externe organisatie en medewerkers, met bijbehorende werkafspraken. Op dit moment wordt conform dat model gewerkt. E.e.a. zal worden opgenomen in het startdocument RRP.

2h. Communicatie

Zie hiervoor de inleiding, met daarin benoemde communicatie momenten naar de raad, welke tevens met media en bewoners wordt gedeeld.

3. **Eventuele overige ontwikkelingen**

FORMAT VOORTGANGSRAPPORTAGE RRP

Algemene toelichting format
1. Twee keer per jaar informeren burgemeester en wethouders de raad over de ontwikkelingen, afwijkingen en voortgang van risicovolle projecten in een voortgangsrapportage per project bij de bestuursrapportage.
2. De voortgangsrapportage beschrijft de voortgang in het project, de actuele ontwikkelingen en afwijkingen ten opzichte van de informatie in het startdocument.
3. Wanneer burgemeester en wethouders bij een voorgangsrapportage constateren dat een aanpassing van de kaders van één of meerdere risicovolle projecten nodig is, gaat de voortgangsrapportage gepaard met een raadsvoorstel tot vaststelling van de gewijzigde kaders van het project.

Betreft: Voortgangsrapportage 7 (in vernieuwde vorm VGR regeling risicovolle projecten)
Project: Noordelijke Randweg Utrecht (NRU)

Peildatum: 30 juni 2021

1. Dashboard: Stand van zaken ontwikkelingen, voortgang en afwijkingen

Deze voortgangsrapportage heeft betrekking op de periode januari 2021 tot en met juni 2021, met een doorkijk naar de tweede helft van 2021. In voortgangsrapportage 6 van 9 april 2021 is gemeld dat de drie bekostigende partijen geen mogelijkheden zien het budgettekort voor de uitgewerkte variant aan te vullen. Het projectdashboard NRU spoor 1, het plan waar het budget aan gelabeld is, is in onderstaande tabel weergegeven. Omdat er geen zicht is op een sluitende dekking van het initiële plan, voeren we dit jaar slechts nog enkele afrondende activiteiten uit onder spoor 1 zoals een tussentijdse afrekening van subsidie en activiteiten die samen hangen met de mogelijke verwerving van grond bij de Einsteindreef. Het dashboard is daarmee voor verschillende onderdelen hetzelfde als de vorige rapportage (wel is de rapportage zelf iets aangepast op basis van het format RRP).

	Status 30-06-21	Status 01-01-21	Korte toelichting
a. doelstelling	🟢	🟢	Geen bijzonderheden
b. scope	🔴	🔴	Uitgangspunten uit keuzedocument van januari 2014 lijken onhaalbaar i.v.m. financieel tekort
c. geld			
Variant 1 onderdoorgang	🔴	🔴	Budget ontoereikend
Variant 2 onderdoorgangen	🔴	🔴	Budget ontoereikend
d. tijd	🔴	🔴	Onzeker gezien budgettekort
e. kwaliteit	🟡	🟡	Onzeker i.v.m. financieel tekort
f. risico's	🔴	🔴	Risico's opgetreden
g. organisatie	🟢	🟢	Geen bijzonderheden
h. communicatie	🟢	🟢	Geen bijzonderheden

Toelichting kleuren

🟢 Conform afspraken

🟡 Er zijn ontwikkelingen die aandacht vragen die kunnen leiden tot afwijkingen. In de gaten houden

🔴 Er zijn grote afwijkingen, mogelijk is herziening van de afspraken nodig

In de eerste helft van 2021 hebben we het onderzoek naar alternatieve oplossingen in spoor 2 voortgezet. Naast de toelichting op spoor 1, richt deze rapportage zich daarom vooral op de stand van zaken van spoor 2. Mocht de Raad begin volgend jaar, op basis van de conclusies uit de variantenstudie, besluiten met alternatieven uit spoor 2 verder te gaan dan zal een nieuw startdocument worden opgesteld.

2. Toelichting ontwikkelingen, afwijkingen en voortgang

2a. Doelstelling

Zoals in de raadsbrief van 14 juli 2020 en 9 april 2021 is gemeld werken we vanuit de oorspronkelijke doelstellingen van de NRU (verbetering bereikbaarheid, verkeersveiligheid/oversteekbaarheid en leefbaarheid) alternatieven uit in een variantenstudie. Alternatieve oplossingen worden niet alleen gezocht in een verbeterde doorstroming van de NRU, maar ook in het beïnvloeden van de vervoersvraag (verminderen drukte in de spits). Daarnaast speelt o.a. de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en het verminderen van de barrièrewerking van de NRU een grote rol in de zoektocht naar alternatieve oplossingen.

2b. scope
Mogelijk leidt het geraamde budgettekort (zie 2c) tot herziening van de uitgangspunten zoals neergelegd in het Keuzedocument van 31 januari 2014 en de Voorkeursvariant NRU van 17 december 2013 . In spoor 2 worden de mogelijke alternatieven onderzocht.

2c. geld

Spoor 1
Herkomst van middelen
Het project heeft drie partijen die bijdragen aan het beschikbare projectbudget: het ministerie van IenW, de provincie Utrecht (beide subsidieverleners) en de gemeente Utrecht. Ten opzichte van de vorige bestuurlijke voortgangsrapportage is het totale budget niet gewijzigd. In bijlage 1 is het actuele overzicht van het budget opgenomen, inclusief een prognose van nog uit te keren indexatie.

Het ministerie van IenW, de provincie Utrecht en de gemeente Utrecht hebben afgesproken dat het gezamenlijke budget dat gereserveerd is voor spoor 1, beschikbaar blijft tot het BO MIRT van eind 2021. Afhankelijk van de voortgang van de variantenstudie kan op dat moment besloten worden om de budgetten langer beschikbaar te houden, totdat de raad een besluit heeft genomen over de uitkomsten van de studie en het vervolg van het planproces.

Besteding van middelen
In voortgangsrapportage 6 was al gemeld dat het geraamde tekort is teruggebracht van 94 naar 62 miljoen euro en dat daarmee het budget nog steeds ontoereikend is om het Voorlopig Ontwerp te realiseren. In onderstaande tabel is de kostenraming nogmaals weergegeven.

Geld	Eén onderdoorgang Robert Kochplein		Twee onderdoorgangen Robert Kochplein en Henry Dunantplein	
	x 1 milj. *(prijspeil 2020)*	*x 1 milj.* *(geïndexeerd t/m 2029)*	*x 1 milj.* *(prijspeil 2020)*	*x 1 milj.* *(geïndexeerd t/m 2029)*
Totaal budget	€ 217,1	€ 243,7	€ 230,1	€ 257,9
Kosten gerealiseerd (uitgaven en verplichtingen)	€ 17,1	€ 17,1	€ 17,1	€ 17,1
Kosten prognose	€ 236,6	€ 273,4	€ 261,2	€ 302,3
Saldo prognose einde project	€ -36,6	€ -46,8	€-48,2	€ -61,5

*bovenstaande raming is gebaseerd op P85 raming

Uitgaven tot en met 30 juni 2021
In 2021 is in totaal afgerond € 0,5 miljoen uitgegeven. Daarvan is afgerond €50.000 besteed aan onderzoekskosten spoor 2. Overige kosten bestaan voornamelijk uit interne kosten (apparaatskosten). De totale uitgaven tot en met 30 juni 2021 komen daarmee (afgerond) op € 17,1 miljoen.
In de geheime bijlage is een overzicht opgenomen van de totale uitgaven tot en met 30 juni 2021 en de dekking voor deze uitgaven.

Het vrijgegeven voorbereidingskrediet voor de NRU bedraagt € 45,1 miljoen, te dekken uit de provinciale bijdrage en de gemeentelijke bijdrage. Met provincie Utrecht voeren wij nu het gesprek over tussentijdse vaststelling van de subsidie voor de gezamenlijke dekking van de tot en met 2020 gemaakte kosten van 16,6 miljoen euro in spoor 1. Dit gebeurt conform afspraak in de subsidiebeschikking van 2016. Daarin is vastgelegd dat provincie Utrecht 2/3^{e} en gemeente Utrecht 1/3^{e} bijdraagt aan de gemaakte plankosten. Het resterende deel van het gemeentelijk beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet is €2,3 miljoen. Dat is beschikbaar voor onder andere het uitwerken van de tussentijdse afrekening van subsidie, activiteiten die samenhangen met de mogelijke verwerving van grond bij de Einsteindreef (spoor 1) en de voorziene (plan)kosten van spoor 2 (inclusief aankoop stikstofrechten). Dit is naar verwachting ruim voldoende.

De subsidie van het ministerie van IenW is uitsluitend beschikbaar voor dekking van realisatiekosten. De accountantscontrole over het jaar 2020 is onlangs met positief resultaat afgerond en samen met het activiteitenverslag aangeleverd bij de provincie.

Spoor 2

Plankosten
Op 8 juli 2021 heeft de raad bij het raadsvoorstel Meerjarenperspectief Ruimte 2021 ingestemd met een gewijzigde besteding van het voorbereidingskrediet NRU. Er is daarmee, naast de reeds beschikbaar gestelde €0,25 miljoen, €0,5 miljoen extra beschikbaar vanuit het voorbereidingskrediet voor de uitvoering van de variantenstudie en overige juridische- en inkoopkosten. Over de plankosten voor uitvoering van spoor 2 in 2021 is met de provincie afgesproken dat de gemeente Utrecht deze kosten dekt uit het beschikbare gemeentelijke voorbereidingskrediet voor de NRU. Binnen het resterende gemeentelijke voorbereidingskrediet is voldoende dekking beschikbaar om de geprognosticeerde plankosten te bekostigen. Na afronding van de fase van de variantenstudie maken we nieuwe subsidieafspraken met de provincie voor het vervolg van de planvorming NRU.

2d. Tijd
Spoor 1
Omdat er geen zicht is op een sluitende dekking, zijn in spoor 1 geen nieuwe activiteiten gestart. De indicator ‘tijd’ blijft op rood staan. In voortgangsrapportage 6 is gemeld dat als spoor 1 in de toekomst zou worden hervat, het bestemmingsplan opnieuw ter visie moet worden gelegd. Omdat teveel tijd verstreken is sinds de ter visie legging van het ontwerpbestemmingsplan in januari 2019, is de procedure van het bestemmingsplan NRU beëindigd. Indieners van zienswijzen zijn hierover geïnformeerd.

Spoor 2
De inspanningen voor spoor 2 zijn er op gericht om dit najaar de variantenstudie op te leveren en vervolgens aan te bieden aan de gemeenteraad. Er zijn op het moment van het opstellen van deze rapportage geen ontwikkelingen die het halen van deze planning voor afronding van de variantenstudie bedreigen.

2e. Kwaliteit
Voor spoor 1 is een Voorlopig Ontwerp uitgewerkt, op basis van de uitgangspunten uit het Keuzedocument uit 2014. Gezien het geraamde financiële tekort is het onzeker of een alternatief plan dezelfde kwaliteit voor de NRU en de omgeving kan hebben. Dat moet de variantenstudie gaan uitwijzen.

2f Risico's
Spoor 1
De risico's van spoor 1 zijn, gezien de impasse waarin dit spoor zicht bevindt, niet geactualiseerd. Zie voortgangsrapportage 6 voor het risico-overzicht spoor 1.

Spoor 2
We hebben een analyse gedaan van de risico's van spoor 2, die hieronder zijn weergegeven. Daarbij zijn in de toelichting ook mogelijke beheersmaatregelen beschreven. Een gebeurtenis die een grote impact kan hebben op het planproces van de NRU is het niet doorgaan van de wegverbredingen A12/ A2,7 als gevolg van de stikstofproblematiek Als dat gebeurt zal het de variantenstudie vertragen. Bezien zal dan moeten worden wat de inhoudelijke implicaties zijn voor het verkeersonderzoek NRU en hoe het NRU-project een vervolg kan krijgen, mede afhankelijk van hoe het plan voor de A12/A27 een vervolg krijgt. Een eventueel besluit hierover wordt in dat geval aan de Raad voorgelegd.

Risico-omschrijving	Risico	Toelichting
Risico's uit startdocument of laatste rapportage		
Niet van toepassing		
Nieuwe risico's		
Er wordt geen kansrijke oplossing gevonden om de doelstellingen te realiseren doordat alternatieven niet binnen budget passen of omdat ze te weinig probleemoplossend zijn.		In het geval er geen kansrijke alternatieve oplossingen gevonden worden, staan we voor de keuze hoe we door gaan: met spoor 1 (waarvoor dan extra budget nodig is) of toch doorgaan met alternatieven voor spoor 2 met bijgestelde doelen of extra budget. Dit vraagt om politieke keuzes. We hebben nu geen aanwijzingen dat dit risico op zal treden omdat de eerste resultaten van het onderzoek bemoedigend zijn, maar uit te sluiten is het niet.
Alternatieve oplossingen hebben onvoldoende draagvlak onder bewoners en maatschappelijke organisaties doordat oplossingen de overlast voor Overvecht onvoldoende vermindert en/of de oversteekbaarheid te weinig verbetert.		De Adviesgroep NRU (de NRU-"begeleidingsgroep" met bewoners uit Overvecht) is intensief betrokken en zijn duidelijk over hun wens (aanpak NRU met zo min mogelijk overlast voor Overvecht). Het is niet uit te sluiten dat haalbare/ betaalbare oplossingen onvoldoende aansluiten bij de wensen van de Adviesgroep, waardoor het draagvlak beperkt is. Om te voorkomen dat we onnodig in een patstelling terecht komen, trekken we intensief op en blijven we bespreken onder welke condities een oplossing bijdraagt aan de wensen van bewoners en we de overlast voor Overvecht zo veel mogelijk kunnen verminderen.
Tracébesluit A12/A27 haalt de eindstreep niet om politieke redenen of doordat de Raad van State het Tracébesluit vernietigt (bv vanwege het stikstofdossier).		Het is denkbaar dat het Tracébesluit A12/ A27 de eindstreep niet haalt. Dit heeft consequenties voor de NRU, die aan twee kanten verbonden is met de ring Utrecht. Dit kan inhoudelijke consequenties hebben. De vraag is dan hoe het plan voor de A12/A27 een vervolg krijgt en wat mogelijke alternatieven voor de wegverbreding is. Ook kan het ervoor zorgen dat nieuwe verkeermodelberekeningen nodig zijn om de effectiviteit van de varianten voor aanpak van de NRU te berekenen. E.e.a. zal zorgen voor vertraging in de planvorming. Samen met IenW/ RWS kunnen we snel in beeld brengen wat de consequenties zijn en bepalen welke bijsturing en politieke besluitvorming aanvullend nodig is voor het planproces van de NRU.

We bereiken geen overeenstemming met IenW en/of provincie over het benutten van het gehele budget van spoor 1 voor alternatieve oplossingen doordat de belangen van deze partijen onvoldoende gediend worden (bv doordat de doorstroming van het verkeer in de onderzochte oplossingen tegenvalt).	🟡	Onder andere de aanstaande Kabinetswissel is een risico, waarbij er nieuwe prioriteiten gesteld kunnen gaan worden. Het langer vasthouden van het budget, om spoor 2 te kunnen uitwerken, kan zodoende op bezwaren stuiten. Om de kans op optreden zo klein mogelijk te houden, zijn we heel nauw in overleg met de provincie, RWS en IenW, bij elke onderzoeksstap die we nemen. Vooralsnog zijn er geen aanwijzingen dat het budget onder druk staat.

Toelichting kleuren risico's

🟢 Beheersbaar risico, heeft op dit moment geen gevolgen voor doelstelling en randvoorwaarden

🟡 Middelgroot risico, kan gevolgen hebben voor doelstellingen en randvoorwaarden

🔴 Groot risico, heeft grote gevolgen voor project, bij optreden risico is herziening afspraken nodig

2g. organisatie
Geen noemenswaardige wijzigingen ten opzichte van de vorige rapportage.

2h. Communicatie
In de periode januari - juli 2021 hebben twee digitale bijeenkomsten en één fysieke bijeenkomst met de adviesgroep plaatsgevonden. In de geplande informatiesessies met de adviesgroep worden kansrijke oplossingen besproken en wordt afgesloten met een advies van de adviesgroep aan het college van B&W in november. Daarnaast is het Bewonersplatform Overvecht geïnformeerd over de stand van zaken. Het opstellen van bestuurlijke voortgangsrapportages aan de raad wordt gecontinueerd.

3. Eventuele overige ontwikkelingen
In de periode van januari t/m juni 2021 is gewerkt aan spoor 2, waar de raad over is geïnformeerd met de raadsbrief van 9 april 2021. In dit spoor wordt integraal gekeken naar alternatieven die invulling kunnen geven aan de oorspronkelijke hoofddoelstelling.

Ontwikkelingen januari – juni 2021
Begin 2021 stond in het teken van het contracteren van een ingenieursbureau dat de geplande activiteiten zoals verwoord in de 'Aanpak uitwerking spoor 2 NRU 2021' uit kan voeren. Medio maart 2021 is de opdracht aan RHDHV gegund. De uitvoering van de opdracht is van start gegaan met het beschrijven van de huidige situatie van de NRU en de opgave. Daarna zijn de mogelijke alternatieve varianten voor reconstructie en mogelijke vraagbeïnvloedingsmogelijkheden in kaart gebracht, in overleg met de Adviesgroep NRU (vertegenwoordiging bewoners Overvecht).

Geplande activiteiten juli – december 2021
Deze zomer is de effectiviteit van de varianten en maatregelen berekend en deze wordt beoordeeld langs een beoordelingskader. Na de zomer levert RHDHV het eindrapport op. De Adviesgroep NRU zal vervolgens een schriftelijk advies uitbrengen over de rapportage aan het college. Besluitvorming over de variantenstudie en het vervolg van het planproces leggen we dit najaar aan de gemeenteraad voor.

In de raadsbrief 6e bestuurlijke voortgangsrapportage NRU en Aanpak uitwerking spoor 2 NRU 2021 van 9 april 2021 is aangegeven dat er in het BO MIRT 2021 op basis van de inzichten en voortgang op dat moment nadere afspraken worden gemaakt over de kansrijke oplossingsrichtingen voor de NRU en het vervolg van het planproces. In de raadsbrief van 13 juli 2021 is aanvullend aangegeven dat er op het BO MIRT van dit najaar nog geen inhoudelijke besluiten worden genomen over de NRU. Besluitvorming over kansrijke oplossingsrichtingen en het vervolg van het planproces leggen we eerst aan de gemeenteraad voor, ná het BO MIRT van dit najaar. Eerder is niet mogelijk, in verband met het zorgvuldige planproces dat we doorlopen (onder andere met de bewoners van Overvecht). De bekostigende partijen zullen een afspraak maken over het al dan niet langer vast houden van het budget tot na het BO MIRT.

Bijlage 1 Herkomst van middelen

afgeronde bedragen x 1.000.000 exclusief BTW	**Variant:** *1x onderdoorgang*	
Rijk		
Rijksbijdrage MIRT 2020: 182 incl. BTW = 148 excl.	130,0	
Extra Rijksbijdrage t.g.v. Amendement Schonis	4,1	
Indexering	11,3	
subtotaal		**145,4**
Provincie Utrecht		
Bijdrage beschikking d.d. 5 juli 2016	33,4	
Extra bijdrage motie 'Mosterd bij de maaltijd' besluit PS 18 februari 2019	-	
Indexering	1,6	
subtotaal		**35,0**
Gemeente Utrecht *		
Raadbesluit over Voorkeursvariant NRU d.d. 6 maart 2014	16,7	
Extra Bijdrage Amendement 2017/24 "boter bij de Vis"	19,0	
Bijdrage voor meerdere onderdoorgangen in MPR 2019	0,0	
Indexering (pp. 2018 obv. MPR 2019)	1,0	
subtotaal		**36,7**
Totaal Herkomst		**217,1**
Totaal budget inclusief prognose indexering (t/m 2029)		**243,8**

Herkomst van middelen

afgeronde bedragen x 1.000.000 exclusief BTW	**Variant:** *2x onderdoorgang*	
Rijk		
Rijksbijdrage MIRT 2020: 182 incl. BTW = 148 excl.	130,0	
Extra Rijksbijdrage t.g.v. Amendement Schonis	4,1	
Indexering	11,3	
subtotaal		**145,4**
Provincie Utrecht		
Bijdrage beschikking d.d. 5 juli 2016	33,4	
Extra bijdrage motie 'Mosterd bij de maaltijd' besluit PS 18 februari 2019	9,0	
Indexering	1,6	
subtotaal		**44,0**
Gemeente Utrecht *		
Raadbesluit over Voorkeursvariant NRU d.d. 6 maart 2014	16,7	
	19,0	
Extra Bijdrage Amendement 2017/24 "boter bij de Vis"	4,0	
Bijdrage voor meerdere onderdoorgangen in MPR 2019		
Indexering (pp. 2018 obv. MPR 2019)	1,0	
subtotaal		**40,7**
Totaal Herkomst		**230,1**
Totaal budget inclusief prognose indexering (t/m 2029)		**257,9**

Toelichting bij de tabellen herkomst van middelen

Rijksbijdrage
In het MIRT 2021 is een rijksbijdrage voor de NRU opgenomen van 182 miljoen euro (inclusief BTW):

- De extra bijdrage van 5 miljoen euro (inclusief BTW) naar aanleiding van het Tweede Kamer amendement Schonis (4 december 2018) is opgenomen in het bedrag van 182 miljoen euro.

Afdracht BTW naar BCF
De rijksbijdragen aan MIRT projecten worden inclusief BTW begroot. De BTW over die rijksbijdrage wordt toegevoegd aan het BTW Compensatiefonds (BCF). De gemeente kan de BTW die door opdrachtnemers in rekening wordt gebracht terugvorderen van het Rijk via het BCF. Aangezien de BTW niet op de projectbegroting drukt, worden alle kosten exclusief BTW weergegeven.
Bij de bepaling van het netto beschikbare budget is tot dusver als uitgangspunt gehanteerd dat de kostenraming volledig is onderworpen aan BTW. Nadere bestudering leert echter dat niet alle activiteiten BTW-plichtig zijn. Het netto beschikbare budget valt daardoor hoger uit.

Provinciale bijdrage
De provinciale bijdrage bestaat uit 2 bedragen:

- de oorspronkelijke bijdrage van 33,4 miljoen euro (ex. BTW),
- een extra bijdrage van 9 miljoen euro naar aanleiding van de motie ‘Mosterd bij de maaltijd’.

De gemeentelijke bijdrage
De gemeentelijke bijdrage bestaat uit 4 bedragen:

- de oorspronkelijke bijdrage van 16,6 miljoen euro (ex. BTW).
- een extra bijdrage van 19,0 miljoen euro naar aanleiding van het amendement ‘Boter bij de Vis’.
- een extra bijdrage van 4 miljoen euro (ex. BTW) in MPB 2019.

Indexatie budget
Rijk, provincie en gemeente indexeren hun bijdragen op basis van de index voor bruto overheidsinvesteringen (IBOI). De indexatie wordt gebruikt voor het opvangen van prijsstijgingen. Rijk en provincie indexeren hun bijdragen tot aan het moment dat de bijdrage wordt uitbetaald aan de gemeente. In de tabel is onderscheid gemaakt tussen reeds uitgekeerde indexatie en nog niet uitgekeerde indexatie.

Geheime bijlage: Budget en besteding t/m 30 juni 2021

IJking en herijking van projecten

Afwegingskader om het risicoprofiel van projecten te bepalen en ijking

13-04-2021
Kenmerk 8687761

Colofon

uitgave

Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
Concerncontrol
Gemeente Utrecht
030 - 286 00 00
info@utrecht.nl

informatie

Inhoud

1. Inleiding 4

2. IJking nieuwe projecten 5

3. Herijking en rapportage 7

4. De ijking van lopende projecten 9

Bijlage 1. Vragenlijst 11

Bijlage 2. Scoring van projecten 13

1. Inleiding

1.1. Projecten onder de Regeling

In 2021 treedt de Regeling Risicovolle Projecten (RRP) in werking. Als hulpmiddel om te bepalen of een project een zodanig risicoprofiel heeft dat deze onder de Regeling zou moeten vallen, is een lijst met criteria opgesteld. In de RRP staat deze beoordeling beschreven als de ijking van projecten. Ook is opgenomen dat wordt nagegaan of risicovolle projecten onder de Regeling moeten blijven vallen. Hoe deze ijking en herijking in zijn werk gaat, is opgenomen in hoofdstuk 2 en 3 van dit afwegingskader.

Bij het maken van de RRP, is een eerste ijking uitgevoerd van lopende projecten van de gemeente Utrecht aan de hand van dit afwegingskader. De daaruit voortkomende lijst van projecten is opgenomen in hoofdstuk 4 van deze rapportage.

1.2. Bestuurlijke verantwoordelijkheden

Alle portefeuillehouders die projecten uitvoeren kunnen te maken krijgen met het ijken van projecten en het herijken ervan. Dit betekent dat ook vele organisatieonderdelen met de RRP te maken kunnen krijgen. De verantwoordelijkheden van de portefeuillehouder control, worden ambtelijk voorbereid door de afdeling Concerncontrol. In paragraaf 2.3 worden de verantwoordelijkheden van de ambtelijke betrokkenen verder toegelicht.

Het collegelid in wiens portefeuille het betreffende risicovolle project valt is verantwoordelijk voor:
- de eerste ijking van de projecten
- de herijking ervan.

De portefeuillehouder control is namens het college verantwoordelijk voor:
- de organisatie van de ijking en herijking van risicovolle projecten.

2. IJking nieuwe projecten

2.1. Samenvatting

Wat	Wie	Wanneer
Onderkennen welke nieuw te starten projecten zodanige risico's hebben dat zij mogelijk onder de Regeling moeten vallen	Portefeuillehouders in het college, uitvoerende organisatieonderdelen en eenheden businesscontrol	Voorafgaand aan het moment dat het college met een eerste financieel of inhoudelijk kader naar de gemeenteraad gaat
Bepalen welke risico's zich in een project voordoen met behulp van de vragenlijst in bijlage 1	Uitvoerende organisatieonderdelen en Concerncontrol	Voorafgaand aan het moment dat het college met een eerste financieel of inhoudelijk kader naar de gemeenteraad gaat
Het toekennen van risicopunten aan verschillende aspecten van het project zoals opgenomen in bijlage 2	Control in overleg met project	
Collegebesluit over de vraag of het project aan de raad wordt voorgedragen om onder de Regeling te vallen	College, voorbereiding door uitvoerende organisatieonderdelen en Concerncontrol	Voorafgaand aan het moment dat het college met een eerste financieel of inhoudelijk kader naar de gemeenteraad gaat

2.2. IJking: onderkennen risicovolle projecten

Uitvoerende organisatieonderdelen: Het onderkennen welke projecten onder de RRP kunnen vallen, is primair een verantwoordelijkheid van de portefeuillehouder in het college en de organisatieonderdelen die projecten uitvoeren. Zij maken de inschatting of hun project dermate omvangrijk, complex, innovatief of betekenisvol is voor de stad dat hierop het bijzondere informatieregime van toepassing zou moeten zijn zoals dat is vastgelegd in de RRP. Hierbij is ook een rol weggelegd voor de eenheden businesscontrol van de organisatieonderdelen. Bij de start van nieuwe projecten, bij faseovergangen in projecten of andere wijzigingen in of rond lopende projecten is de vraag of het project wel of niet (meer) onder de RRP zou moeten vallen, een punt van aandacht.

Voor de portefeuillehouder en de organisatieonderdelen is het eerste moment om af te wegen of het project onder de RRP zou moeten vallen, het eerste moment dat een financieel en inhoudelijk kader ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Het kan hierbij gaan bij besluitvorming over een programma van eisen, een functioneel ontwerp of een ander document waarin een initiatief voor het eerst in de gemeenteraad wordt besproken.

Projecten kunnen een zeer lange looptijd hebben. Het is niet vanzelfsprekend dat de projecten, als zij eenmaal onder de regeling vallen, daar permanent onder blijven vallen. Immers, als projecten naar een andere fase gaan, kunnen de uitvoeringsrisico's weer anders ingeschat worden.

Concerncontrol: Het is de taak van Concerncontrol om het bestaan en verdere gebruik van de RRP onder de aandacht te brengen van de belanghebbenden bij de organisatieonderdelen en speciaal bij de eenheden businesscontrol. Er heeft bij het opstellen van de regeling een eerste ijking van projecten plaatsgevonden; het al dan niet toevoegen van projecten onder het regime is een continu aandachtspunt voor zowel de organisatieonderdelen als voor Concerncontrol.

2.3. Beoordeling project aan de hand van criteria

Uitvoerende organisatieonderdelen: Aan de hand van tien criteria kan worden bepaald of een project zodanige kenmerken heeft dat de RRP van toepassing is. Deze criteria zijn opgenomen in bijlage 2. Op basis van deze criteria is een vragenlijst opgesteld om een afweging te maken of een project aan de criteria voldoet. Deze vragenlijst is opgenomen in bijlage 1.
De beoordeling van de vragenlijst en de weging van de criteria door het uitvoerend organisatieonderdeel en concerncontrol zal worden voorgelegd aan de voor het project verantwoordelijke portefeuillehouder om het betreffende project wel of niet onder de RRP te brengen. Hierover wordt gerapporteerd in het overzicht van (her-)ijkingen

.

2.4. Bestuurlijke besluitvorming

De uitvoerende organisatieonderdelen en concerncontrol leggen gezamenlijk de bevindingen uit de ijking voor aan het college. De portefeuillehouders van de projecten in het college zijn verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de informatie.

3. Herijking en rapportage

3.1. Samenvatting

Wat	Wie	Wanneer
Nagaan of lopende projecten onder de Regeling vallen	Portefeuillehouders, uitvoerende organisatieonderdelen en businesscontrol	De komende jaren is er sprake van een overgangsperiode waarin ook lopende projecten onder de Regeling gebracht kunnen worden. Dit kan op alle momenten .
Nagaan of een risicovol project onder de Regeling moet blijven vallen	Concerncontrol in samenwerking met de uitvoerende organisatieonderdelen	Bij fase-overgang
Besluitvorming over het voorstel tot het beëindigen dat projecten onder de Regeling vallen of dat nieuwe projecten onder de Regeling zullen vallen	College	Bij start (nieuwe projecten) en fase-overgang
Rapportage over de uitgevoerde ijkingen en herijkingen in de Voorjaarsnota bij de Bestuursrapportage	Concerncontrol	Vanaf de Bestuursrapportage bij de Voorjaarsnota 2022

3.2. Herijking

Herijking van de projecten die zijn opgenomen onder de Regeling gebeurt door opnieuw na te gaan of de risico's in het project, zoals onderkend bij een eerdere ijking, nog actueel zijn. Dit gebeurt aan de hand van de vragenlijst die is opgenomen in bijlage 1 en de scoring die is opgenomen in bijlage 2.

Bij de gemeente zijn er tal van lopende projecten die in 2021 of eerder gestart zijn. Deze projecten zijn bij de start niet geijkt volgens de methode die beschreven is in hoofdstuk 2. Daarom is het mogelijk dat er risicovolle projecten lopen. In de beginjaren dat de Regeling van kracht is, zal ook bij lopende projecten een ijking uitgevoerd kunnen worden. Portefeuillehouders, eenheden businesscontrol en uitvoerende eenheden zullen zich daarvan bewust moeten zijn. Het is de taak van Concerncontrol om het bewustzijn hiervoor te vergroten of te behouden.

3.3. Besluitvorming en informatievoorziening

Het College neemt een besluit over de uitgevoerde ijking en bepaalt of het betreffende project aan de gemeenteraad voorgesteld zal worden om onder de RRP te vallen.

Het college rapporteert jaarlijks in de Bestuursrapportage bij de Voorjaarsnota over de in het afgelopen jaar uitgevoerde ijkingen en herijkingen. Namens de portefeuillehouder control bundelt Concerncontrol deze informatie en voert hierop een toets uit. De portefeuillehouders in het college en de uitvoerende eenheden zijn verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de informatie.

Deze informatie wordt aangeboden aan de gemeenteraad. De raad besluit welke projecten onder de RRP vallen.

4. De ijking van lopende projecten

4.1. Onderzoeksmethode

De RRP is ook van toepassing op lopende risicovolle projecten van de gemeente Utrecht. Om na te gaan welke grote projecten er bij de gemeente Utrecht in uitvoering zijn, hebben we stappen gezet, die hieronder zijn opgenomen. Omdat het voor het overgrote deel gaat om lopende projecten, is het onvermijdelijk dat zich wijzigingen voordoen in bijvoorbeeld de financiële gegevens of de beoogde afrondingsdatum. Om na te gaan welke lopende projecten onder de RRP zouden kunnen vallen, zijn de volgende stappen gezet:

1. Inventarisatie investeringsprojecten. Hieruit zijn de projecten met een financieel belang van € 10 miljoen of meer geselecteerd.
2. Van deze projecten is nagegaan of de beoogde afronding voor 2023 ligt in verband met de overgangsbepaling in de RRP dat de looptijd nog tenminste 2 jaar zou moeten zijn, te rekenen vanaf 2021.
3. Op verzoek van de raadsleden in de werkgroep is ook nagegaan of Het Zandpad en WiGo4It toegevoegd zouden kunnen worden aan de risicovolle projecten. Vanuit het programma Energie is daarna nog het project Overvecht Noord Aardgasvrij aangemeld als potentieel risicovol.
4. Voor de potentieel risicovolle projecten is een vragenlijst ingevuld door de projectmanagers.
5. Na het gezamenlijk beoordelen aan de hand van dit afwegingskader, wordt voorgesteld om initieel vijf projecten onder de RRP te brengen.

4.2. Puntentoekenning

In het onderstaande overzicht is de puntentoekenning opgenomen. Dit overzicht laat zien dat er op dit moment vijf projecten lopen die onder de RRP vallen als we de grens bij een puntentotaal van 30 aanhouden om een project wel of niet onder de regeling te laten vallen.

*Overzicht puntentoekenning per project**

	Noordelijk Randweg Utrecht	Restauratie Domtoren	Programma Wervenge-bied	Berlijnplein	Overvecht Noord Aardgasvrij
Bestuurlijk complex	5	5	5	5	5
Organisatorisch complex	3	5	5	5	3
Bevoegdheden	5	5	3	3	3
Innovatief	0	3	3	5	3
Complexiteit bij uitvoering	3	3	5	3	5
Impact samenleving	5	5	5	3	5
Impact bedrijfsvoering	3	3	3	3	0
Budget	5	5	5	5	3
Risico's	5	3	5	5	0
Doorlooptijd	5	5	5	5	5
Totaal	**39**	**42**	**44**	**42**	**32**

4.3. Niet onder de RRP

Bij de afweging van het project transitie van WiGo4It en WSB is geen puntentotaal van 30 of meer gehaald. Voor het Nieuwe Zandpad geldt dat de doorlooptijd vanaf ingaan van de regeling nog minder dan 2 jaar is, en valt daarmee onder de overgangsbepaling in de RRP.

4.4 Vervolg met de projecten

Als besloten wordt over de invoering van de RRP, zal voor de vijf projecten die thans onder de regeling vallen, een startdocument worden opgesteld. In overleg met de projecten zal hiervoor een planning worden gemaakt.

Bijlage 1. Vragenlijst

1. Bestuurlijke complexiteit:

a. Hoeveel externe organisaties (bedrijven of andere overheden) zijn betrokken bij het project? Welke?
b. Hoeveel organisatieonderdelen van de gemeente Utrecht zijn betrokken bij dit project? Welke?
c. Zijn de externe organisaties overheden of private organisaties?

2. Organisatorische complexiteit:

a. Welke rol spelen deze externe organisaties in het project?
b. Is hun rol cruciaal bij de uitvoering van het project?

3. Substantiële gemeentelijke bevoegdheden:

a. Wie kan besluiten nemen over het project?
b. Zijn er ook andere bestuursorganen die besluiten moeten nemen?
c. Zijn er aspecten waarmee andere organisaties moeten instemmen?
d. Over welke aspecten in het project wordt door de gemeente Utrecht afgestemd met andere partijen?

4. Innovatief:

a. Zijn er innovaties in het project?
b. Welke rol spelen die in het project?
c. Zijn dit technische of financiële innovaties?
d. Wordt de toepassing van de innovaties in de loop van het project steeds meer routine?

5. Complexe uitvoering:

a. Hoeveel raakvlakprojecten heb je geïdentificeerd?
b. Wordt het project uitgevoerd in de binnenstad?
c. Zijn er ondergrondse werkzaamheden?
d. Wordt gewerkt aan of in de nabijheid van het cultureel erfgoed van de stad?
e. Zijn er andere aspecten die de uitvoering van het project compliceren?

6. Impact op de samenleving:

a. Heeft de uitvoering van het project te maken met een van de strategische uitgangspunten van het college?
b. Heeft het project impact op de samenleving, en in het bijzonder voor kwetsbare groepen?
c. Ligt de uitvoering van het project gevoelig bij de inwoners?

7. Impact op gemeentelijke bedrijfsvoering:

a. Zijn er bedrijfsvoeringsonderdelen van de gemeente Utrecht betrokken bij het project?
b. Welke?
c. Wat is hun rol in het project?
d. Is de uitvoering van het project belastend voor de bedrijfsvoering van de gemeente?

8. BUDGETTAIR BESLAG:

a. Wat gaat de uitvoering van het project in totaliteit kosten?
b. In welke fase van het project zullen de meeste kosten gemaakt worden?
c. Wat zijn de kosten per fase, per onderdeel en per jaar?

9. GROTE FINANCIËLE RISICO'S:

a. Is er een risicoanalyse gemaakt en zijn de risico's gekwantificeerd?
b. Zijn er financiële risico's voorzien bij de uitvoering van het project?

10. WAT IS DE TOTALE DOORLOOPTIJD VAN HET PROJECT, INCLUSIEF PLANFASE?

VIND JIJ DAT JOUW PROJECT ONDER DE REGELING RISICOVOLLE PROJECTEN ZOU MOETEN VALLEN?

Bijlage 2. Scoring van projecten

Overzicht operationalisering van de criteria voor risicovolle projecten

Criterium	Hoog (5 punten)	Middel (3 punten)	Laag (0 punten)
1.Bestuurlijk complex	Tenminste drie overheden of private organisaties spelen een belangrijke rol in het project	Een of twee andere overheden of private organisaties spelen een belangrijke rol in het project	Er zijn geen andere organisaties betrokken of hun rol is gering
2. Organisatorisch complex	Bij de uitvoering zijn tenminste drie organisaties of organisatieonderdelen betrokken. Hieronder kunnen ook aannemers en contractpartners vallen.	Bij de uitvoering zijn twee organisaties of organisatieonderdelen betrokken.	Uitvoering ligt volledig bij een organisatieonderdeel.
3. Substantiële gemeentelijke bevoegdheden als samengewerkt wordt met meerdere partijen	Besluitvorming is verdeeld over meerdere overheden	Andere organisaties hebben instemmingsrecht	Er is afstemming met andere partijen maar Utrecht beslist
4. Innovatief in technisch opzicht of contractvorm	Er wordt een nieuwe techniek ingezet en in het hele project blijft vernieuwing een rol spelen. Of er wordt een contractvorm ingezet waarmee de gemeente weinig ervaring heeft.	In de beginfase speelt vernieuwing een rol, in de uitvoering wordt hiermee routine opgedaan	Een aspect is vernieuwend, overwegend routinematige werkzaamheden
5. Complexiteit bij uitvoering	Uitvoering met veel raakvlakprojecten, in de binnenstad, ondergronds of aan cultureel erfgoed	Alleen raakvlakprojecten of contractvorm worden als risicovol gezien	Eenvoudige uitvoering en contractvorm
6. Impact op samenleving/ omgeving/ bewoners	Grote impact, hoort bij opgaven van het college, ligt gevoelig in de samenleving of heeft impact op kwetsbare groepen	Grote impact, hoort bij opgaven van het college, niet gevoelig in de samenleving	Lage impact
7. Impact op gemeentelijke bedrijfsvoering	Hoge belasting van tenminste drie bedrijfsvoeringstaken	Hoge belasting van twee bedrijfsvoeringstaken	Hoge belasting van een bedrijfsvoeringstaak
8. Budgettair beslag	Hoger dan € 10 miljoen	Tussen € 2 en € 10 miljoen	Minder dan € 2 miljoen
9. Financieel beslag risico's	De (financiële) risico's zijn ≥ 20% van het projectbudget, of meer dan € 5 miljoen of de financiële risico's zijn niet in kaart gebracht	(Financiële) risico's liggen onder de 20% van het projectbudget of minder dan € 5 miljoen	Er zijn nauwelijks (financiële) risico's
10. Doorlooptijd	Langer dan 5 jaar	2 tot 5 jaar	Minder dan 2 jaar

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2255
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	5.1
Omschrijving	Rekenkamerbrief Raadsbrief Regeling Risicovolle Projecten
ID	2425
Behandelend ambtenaar	Gerth Molenaar
Telefoon	030 - 286 1391
E-mail	g.molenaar@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Financiën
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Jochim Schueler/Cie Veiligheid, Bestuur en Financiën/06-42238564
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	18 november 2021
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	**16 december 2021**

Voorgesteld besluit

REKEN KAMER UTRECHT

Aan de gemeenteraad en het college van
Burgemeester en Wethouders van de gemeente Utrecht

Behandeld door	Gerth Molenaar	**Datum**	8 november 2021
Doorkiesnummer	030 – 286 1391	**Ons kenmerk**	9433318
E-mail	g.molenaar@utrecht.nl	**Onderwerp**	Rekenkamerbrief Raadsbrief Regeling Risicovolle Projecten
Bijlagen			

Geachte leden van de raad en het college,

Op 17 september 2021 ontving u over de Regeling risicovolle projecten (verder RRP) een raadsvoorstel en raadsbrief met diverse startdocumenten en voortgangsrapportages. Deze documenten volgen op de besluitvorming over de RRP in de raad van 17 juni 2021. Wij geven onze zienswijze en richten ons daarbij op de algemene toepassing van de RRP en niet op specifieke inhoudelijke aspecten van de desbetreffende projecten.

De voorliggende documenten zien wij als een forse stap in de goede richting, waarbij verdere verbeteringen mogelijk zijn. Onze aanbevelingen over de RRP in de rekenkamerbrief van 11 mei 2021 zijn gedeeltelijk overgenomen door enkele aanpassingen in de bepalingen en/of toelichting bij de RRP.

ENKELE ONDERWERPEN BLIJVEN ONDERBELICHT IN DE RRP

Enkele onderwerpen voor de inhoud van een startdocument zijn volgens ons in de RRP onderbelicht gebleven: een verplichte probleemanalyse, een kosten-batenafweging en de koppeling van een project met de begroting. Een probleemanalyse bestaat uit het signaleren van een probleem, het opsporen van de oorzaken, het scheiden van de hoofd- en bijzaken en verbanden leggen tussen verschillende problemen. Bij de afweging van kosten en baten wordt gekeken naar wat een project kost, maar ook wat het oplevert. Voor deze afweging zijn al naar gelang de aard van het project verschillende methoden ontwikkeld. Wij vinden het belangrijk dat bij het begin van het project naast de kosten-batenafweging ook de financiële gevolgen voor de gemeentelijke begroting van zowel de investering als exploitatie duidelijk worden.

Aanbeveling:

1. Besteed aandacht aan de onderwerpen probleemanalyse, afweging van kosten en baten en de koppeling van een project met de begroting. Overweeg deze onderwerpen na een eerste evaluatiemoment alsnog in de RRP op te nemen.

TOETSING DOOR CONCERNCONTROL BELANGRIJK

We zijn positief over de rol van concerncontrol bij het toezicht op en advies over de werking van de RRP. Behalve wat hierover staat in de *Handleiding projectbeheersing*, hebben wij geen inzicht in hoe het controlregime in opzet is vormgegeven. De beoogde goede werking van de RRP in de praktijk zal nog moeten blijken. Het gaat er nu om dat de RRP eenduidig wordt toegepast, dat wordt geleerd van de ervaringen met risicovolle projecten, en dat dit de beheersing van risicovolle projecten bevordert. Het 'verzwaard controlregime' van de RRP zou de informatievoorziening aan de raad, en daarmee ook de kaderstellende en controlerende taak van de raad moeten versterken.

Aanbeveling:

2. Verzoek om informatie over de invulling van de rol van concerncontrol en de control-organisatie bij het verzwaard controlregime voor RRP-projecten.

SYSTEMATISCHER RAPPORTEREN OVER RISICO'S

Het inzicht in risico's over het geheel van de projecten kan verder worden verbeterd. Wat opvalt is dat in de documenten op een uiteenlopende manier over risico's wordt gerapporteerd. Het nut en de kracht van de RRP staat of valt bij de inbedding in het bredere geheel van risicomanagement. Van belang is dat de RRP, de Handleiding projectbeheersing en het beleid voor risicomanagement goed op elkaar aansluiten. Wij pleiten ervoor om op basis van een systematisch overzicht van risico's (risicomatrix e.d.) te rapporteren en niet alleen over de belangrijkste risico's of over een top-5 van risico's.

Aanbeveling:

3. Besteed bij het beoordelen van startdocumenten en voortgangsrapportages aandacht aan de wijze waarop over risico's wordt gerapporteerd. Standaardiseer de wijze van risicobeoordeling en rapporteer over álle risico's.

UNIFORMITEIT VAN DOCUMENTEN BEVORDERT VERGELIJKBAARHEID

Met de voorliggende documenten zet het college een eerste stap bij het toepassen van de RRP op verschillende concrete projecten. Dit leidt tot een verbetering van de informatievoorziening aan de raad over risicovolle projecten. Inhoudelijk wordt in de documenten ingegaan op de onderwerpen die in de RRP zijn benoemd, waarbij de

aangegeven structuur wordt gevolgd. Dit is bevorderlijk voor de navolgbaarheid. Het spreekt voor zich dat de documenten van elkaar verschillen in omvang, detaillering en mate van diepgang al naar gelang de aard van het project en de fase waarin het project zich bevindt. Wat wel opvalt is dat de documenten qua vorm, redactie en vormgeving op onderdelen van elkaar verschillen. Dit doet afbreuk aan de vergelijkbaarheid. Een verdere uniformering helpt hierbij.

Aanbevelingen:

4. Vraag om een verdere doorontwikkeling en uniformering van de wijze van rapporteren in de startdocumenten en voortgangsrapportages.

ACTUEEL OVERZICHT VAN GETOETSTE PROJECTEN GEWENST

Bij raadsbehandeling op 17 juni 2021 maakte een raadsbrief met daarin onder meer een overzicht van alle getoetste projecten deel uit van de bespreekstukken. Wij vinden het raadzaam om dat overzicht actueel te houden en mee te blijven sturen op rapportage-momenten. Immers, de raad is volgens de RRP bevoegd om ook zelf voorstellen te doen om projecten onder de RRP te brengen. In dat geval is het logisch als de raad kan motiveren waarom een project onder de RRP gebracht zou moeten worden.

Aanbevelingen:

5. Voeg steeds een actueel overzicht van alle getoetste projecten toe aan de rapportagemomenten in het kader van de Regeling risicovolle projecten.

AFWEGINGSKADER PROJECTSELECTIE MOGELIJK ONEVENWICHTIG

Eerder plaatsten wij kanttekeningen bij het afwegingskader. Doordat selectiecriteria overlappen, krijgen samenwerkingsprojecten sneller een hoger puntenaantal dan projecten die de gemeente zelfstandig in één domein uitvoert (zoals ICT-projecten). Hierdoor wegen de criteria budget, financiële risico's en impact op de samenleving minder zwaar mee. Dat kan ertoe leiden dat bepaalde projecten niet voor de RRP worden geselecteerd, terwijl de risico's daartoe wel aanleiding kunnen geven. Wij vinden dat het ingeschatte risicoprofiel (met onder andere een risicoanalyse in termen van kans x impact) (mede)bepalend moeten zijn voor de keuze om een project onder de RRP te brengen.

Aanbevelingen:

6. Beoordeel of de toepassing van het afwegingskader leidt tot de gewenste selectie van projecten voor de RRP. Betrek het risicoprofiel bij het afwegingskader voor de RRP.

TEN SLOTTE

We verwachten dat de toepassing van de RRP zal bijdragen aan versterking van de projectbeheersing en aan verbetering van de informatiepositie van de Raad. De rekenkamer blijft de werking van de RRP in de praktijk volgen.

Met vriendelijke groet,

Drs. P.W.D. Venhoeven
Voorzitter Rekenkamer Utrecht

Stadhuisbrug 1 Utrecht
Postbus 16200, 3500CE Utrecht
030-286 13 91 | utrecht.nl/rekenkamer

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2280
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	5.2
Omschrijving	Reactie op Rekenkamerbrief Regeling risicovolle projecten
ID	2450
Behandelend ambtenaar	A.J. Scholte
Telefoon	030 2861735
E-mail	agnes.scholte@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Financiën
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Jochim Schueler/Cie Veiligheid, Bestuur en Financiën/06-42238564
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	18 november 2021
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	**16 december 2021**

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	A.J.A. Scholte	**Datum**	16 november 2021
Doorkiesnummer	030 - 28 61735	**Kenmerk**	9468388
E-mail	agnes.scholte@utrecht.nl	**Onderwerp**	Reactie op Rekenkamerbrief Regeling risicovolle projecten d.d. 8 november
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

Hiermee ontvangt u onze reactie op de Rekenkamerbrief Regeling risicovolle projecten d.d. 8 november 2021, ten behoeve van het gesprek in de commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën op 18 november. Wij zijn blij dat de rekenkamer met ons deelt dat de eerste stappen in implementatie in de goede richting gaan. De rekenkamer noemt ook een aantal aandachtspunten waarop wij graag reageren.

De rekenkamer geeft aan dat zij een verplichte probleemanalyse, een kostenbaten afweging en een koppeling van een project met de begroting onderbelicht vindt in de Regeling risicovolle projecten (RRP). De startdocumenten in het kader van de RRP bevatten een bundeling van de reeds vastgestelde kaders en vormen de basis voor de controle op de risicovolle projecten door de raad. Dat betekent dat de gemeenteraad, voorafgaand aan de toepassing van de RRP, een afweging heeft gemaakt om tot de uitvoering van een project over te gaan, waarbij een probleemanalyse en een kostenbatenafweging op hun plek zijn. Wij achten het startdocument in het kader van de RRP daartoe dus niet het juiste instrument. Wel delen wel dat bij het vaststellen van de kaders de gevolgen voor de begroting, zowel qua investering als voor de exploitatie in beeld dienen te zijn en zoals ook is vastgelegd in de toelichting op artikel 7 van de RRP.

De rekenkamer vraagt daarnaast naar de invulling van het verzwaarde controlregime voor de RRP-projecten. Voor de risicovolle projecten geldt boven op de reguliere control via businesscontrol een expliciete invulling van de rol van projectcontroller, als kritisch adviseur van de opdrachtgever en projectmanager, met als escalatielijn de business controller en concerncontroller. Daarnaast is de concerncontroller aangehaakt bij de stuurgroepen voor deze projecten. Concerncontrol ziet toe op de invulling van projectcontrol en daarmee de beheersing en het risicomanagement binnen deze projecten.

Naast de rol met betrekking tot de projecten heeft concerncontol ook de rol om toe te zien op de (her)ijking van projecten, en op de werking van het geheel: de oplevering van de startdocumenten en voortgangsrapportages en het beeld wat die rapportages geven.

Wij zijn het met de rekenkamer eens dat de wijze waarop aandacht wordt besteed aan risico's van groot belang is voor de effectiviteit van de werking van de RRP. We werken aan een professionaliseringsslag op het gebied van risicomanagement in de organisatie en daarin past dat we in het vervolg meer uniformiteit brengen in het presenteren van de risico's en maatregelen. Ook streven we ernaar om vanuit de risico's van de projecten een overkoepelend beeld te geven van de risico's en uitdagingen waar de projecten gemeente breed voor staan. Wij geven daarbij inzicht in de strategische risico's en maatregelen die we treffen. Dit gebeurt op hoofdlijnen.

We horen graag de wensen van de raad over de uniforme aanbieding van de projectdocumenten, waar nu inderdaad verschillen bestaan in diepgang, aard van de voortgangsinformatie en vormgeving. De dialoog met de raad geeft ons richting om de volgende voorgangsrapportage vorm te geven. Bij de volgende aanbieding van voorgangsrapportages zullen wij, conform artikel 8 van de RRP, inzicht bieden in geijkte projecten en de resultaten daarvan.

We kijken uit naar een goede bespreking in de commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën op 18 november aanstaande.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2232
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	6
Omschrijving	Raadsvoorstel Verordening Onroerende-zaakbelasting 2022
ID	2402
Behandelend ambtenaar	Jasper Woeltjes
Telefoon	030 2862137
E-mail	j.woeltjes@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Bestuur en ondersteuning
Portefeuillehouder	Wethouder Klein
Beleidsveld	Financiën
Referendabel	Nee
Reden niet referendabel	Sub e: Raadsvoorstel over de vaststelling van gemeentelijke tarieven en belastingen.
Raadsadviseur (lijst)	Jochim Schueler/Cie Veiligheid, Bestuur en Financiën/06-42238564
Behandelvoorstel	Jaarlijks wordt de verordening onroerende-zaakbelastingen geactualiseerd. In de tarieven is de besluitvorming van de voorjaarsnota en de waardeontwikkeling verwerkt. Met dit voorstel wordt de raad voorgesteld om de tarieven voor 2022 vast te stellen. De nieuwe tarieven gaan in per 1 januari 2022. De volgende elementen worden in het tarief verwerkt: - een aanpassing van het tarief met 15,4% - de verwachte waardeontwikkeling 2021: voor woningen 10,5% en voor niet-woningen 0,3% - de bijstelling waardeontwikkeling 2020: voor woningen -0,6%. Voor niet-woningen is de verwachte waardeontwikkeling gelijk aan de werkelijke waardeontwikkeling, te weten 1,2%, waardoor geen aanpassing plaats vindt.

Behandelvoorstel:

Agenderen voor de Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Tijd: 15 minuten

Resultaat commissiebehandeling

Resultaat raadsbehandeling

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	18 november 2021
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	**16 december 2021**

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Verordening onroerende-zaakbelastingen 2022

Beleidsveld	Financiën
Organisatieonderdeel	Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
Opsteller	Jasper Woeltjes
Kenmerk	9389526
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De verordening onroerende-zaakbelastingen 2022 vast te stellen, waarmee
   a. de tarieven worden aangepast conform de voorjaarsnota en aan de waardeontwikkeling
   b. artikel 2 van de verordening wordt aangepast aan de modelverordening van de VNG

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting
Jaarlijks wordt de verordening onroerende-zaakbelastingen geactualiseerd. In de tarieven is de besluitvorming van de voorjaarsnota en de waardeontwikkeling verwerkt. Met dit voorstel wordt de raad voorgesteld om de tarieven voor 2022 vast te stellen. De nieuwe tarieven gaan in per 1 januari 2022.

Context
Aanleiding
Conform de beleidslijn die is ingezet bij de behandeling van de verordening onroerende zaakbelastingen 2013 (2013/139) berekenen we de tarieven onroerendezaakbelastingen op een later moment in het jaar dan de tarieven van de overige heffingen. Hierdoor kunnen tarieven worden voorgesteld waarin de meest recente gegevens met betrekking tot de verwachte waardeontwikkeling voor woningen en niet-woningen zijn meegenomen.

Met ingang van belastingjaar 2015 worden de tarieven tevens bijgesteld voor het verschil tussen de verwachte waardeontwikkeling en de werkelijke waardeontwikkeling van het jaar ervoor.

Hiertoe worden de volgende elementen in het tarief verwerkt:
- een aanpassing van het tarief met 15,4%
- de verwachte waardeontwikkeling 2021: voor woningen 10,5% en voor niet-woningen 0,3%
- de bijstelling waardeontwikkeling 2020: voor woningen -0,6%. Voor niet-woningen is de verwachte waardeontwikkeling gelijk aan de werkelijke waardeontwikkeling, te weten 1,2%, waardoor geen aanpassing plaats vindt.

Juridische context
De onroerende-zaakbelastingen worden geheven op grond van de artikelen 220 tot en met 220h Gemeentewet.

Beoogd effect
De verordening onroerende-zaakbelasting vormt de juridische basis voor de belastingaanslagen van het komend jaar.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Nota lokale heffingen en Voorjaarsnota 2021.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De verordening onroerende-zaakbelastingen 2022 vast te stellen, waarmee a. de tarieven worden aangepast conform de voorjaarsnota en aan de waardeontwikkeling b. artikel 2 van de verordening wordt aangepast aan de modelverordening van de VNG
Argumenten	
1.1	Hiermee worden de tarieven geactualiseerd
	Bij de berekening van de tarieven OZB is conform de Voorjaarsnota rekening gehouden met een aanpassing van het tarief met 15,4%. Bij de berekening van het OZB-tarief voor eigenaren van woningen is tevens rekening gehouden met een waardeontwikkeling in de periode tussen de waardepeildatum van de aanslagen OZB 2021 (1 januari 2020) en die van de aanslagen OZB 2022 (1 januari 2021) van 10,5%. Daarnaast kunnen we tarieven ook bijstellen voor waardeontwikkeling van het vorige jaar, omdat de definitieve waardestijging over dat jaar nu bekend is. Deze bijstelling bedraagt -0,6%. De ingeschatte waardeontwikkeling bedroeg 9,1%, de

	werkelijke waardeontwikkeling is 8,5%. Het tarief voor eigenaren van woningen komt dan op 0,0762% (2021: 0,0725%). Bij de berekening van de OZB-tarieven voor eigenaren en gebruikers van niet- woningen is tevens rekening gehouden met een waardeontwikkeling in de periode tussen de waardepeildatum van de aanslagen OZB 2021 en de aanslagen OZB 2022 van 0,3%. De ingeschatte waardeontwikkeling voor het vorige jaar, 1,2% is gelijk aan de werkelijke waardeontwikkeling over dat jaar, waardoor er geen correctie plaatsvindt. Het tarief voor eigenaren van niet-woningen komt dan op 0,3599% (2020: 0,3128%), dat voor gebruikers van niet woningen op 0,2907% (2020: 0,2527%).
1.2	Hiermee wordt de verordening verduidelijkt
	In artikel 2 van de verordening wordt het voorwerp van de belasting omschreven. In de huidige verordening bestaat het artikel uit twee leden waarin de onroerende zaak wordt beschreven. Daarbij wordt verwezen naar de definitie uit de Wet waardering onroerende zaken. Aan dit artikel is een nieuw eerste lid toegevoegd, onder vernummering van de bestaande leden. In dit nieuwe artikellid wordt de onroerende zaak expliciet als voorwerp van de belasting aangemerkt. Daarmee sluit dit artikel aan bij de modelverordening van de VNG. Het toevoegen van het eerste lid verandert de werking van het artikel niet. De titel van dit artikel is eveneens aangepast.

Financiën
De uitvoering van de onroerende-zaakbelastingen vindt door de Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) plaats. De gemeente betaalt een jaarlijkse vergoeding aan de BghU voor deze dienstverlening. De opbrengsten van de onroerendezaakbelastingen zijn onderdeel van onze algemene middelen. In de paragraaf lokale heffingen gaan wij in op deze heffing en onze voornemens voor 2022.

Vervolg
Nadat de raad de verordening heeft vastgesteld wordt deze gepubliceerd. De nieuwe tarieven worden met ingang van 1 januari 2022 geheven.

Niet-Referendabel
Het besluit van de raad op dit voorstel is niet-referendabel. Het betreft een raadsvoorstel over de vaststelling van gemeentelijke tarieven en belastingen (artikel 3 lid 2 onder e Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Verordening op de heffing en invordering onroerende-zaakbelastingen 2022

Bijlagen informatief
-

Verordening op de heffing en invordering van onroerende-zaakbelastingen 2022 gemeente Utrecht

(raadsbesluit van)
De raad van de gemeente Utrecht;
gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van met kenmerk 9389526
gelet op de artikelen 220 tot en met 220h van de Gemeentewet;
gezien het advies van de commissie Mens en Samenleving van;
besluit vast te stellen de Verordening op de heffing en invordering van onroerende-zaakbelastingen 2022 gemeente Utrecht

Artikel 1 Belastingplicht

1. Onder de naam 'onroerende-zaakbelastingen' worden voor binnen de gemeente gelegen onroerende zaken twee directe belastingen geheven:
    a. een belasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht, gebruikt, verder te noemen: gebruikersbelasting;
    b. een belasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, verder te noemen: eigenarenbelasting.
2. Bij de gebruikersbelasting wordt:
    a. gebruik door degene aan wie een deel van een onroerende zaak in gebruik is gegeven, aangemerkt als gebruik door degene die dat deel in gebruik heeft gegeven; degene die het deel in gebruik heeft gegeven is bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene aan wie dat deel in gebruik is gegeven.
    b. het ter beschikking stellen van een onroerende zaak voor volgtijdig gebruik aangemerkt als gebruik door degene die die onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld; degene die de onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld is bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene aan wie die zaak ter beschikking is gesteld.

3. Met betrekking tot de eigenarenbelasting wordt als genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht aangemerkt degene die bij het begin van het kalenderjaar als zodanig in de basisregistratie kadaster is vermeld, tenzij blijkt dat hij op dat tijdstip geen genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht is.

Artikel 2 Voorwerp van de belasting

1. Voorwerp van de belasting is een onroerende zaak.
2. Als onroerende zaak wordt aangemerkt de onroerende zaak, bedoeld in hoofdstuk III van de Wet waardering onroerende zaken.
3. Een onroerende zaak dient in hoofdzaak tot woning indien de waarde die op grond van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken is vastgesteld voor die onroerende zaak in hoofdzaak kan worden toegerekend aan delen van die onroerende zaak die dienen tot woning dan wel volledig dienstbaar zijn aan woondoeleinden.

Artikel 3 Maatstaf van heffing

1. De heffingsmaatstaf is de op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken voor de onroerende zaak vastgestelde waarde voor het kalenderjaar bedoeld in artikel 1.
2. Indien met betrekking tot een onroerende zaak geen waarde is vastgesteld op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken wordt de heffingsmaatstaf van die onroerende zaak bepaald met overeenkomstige toepassing van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 17, 18 en 20, tweede lid, van de Wet waardering onroerende zaken.

Artikel 4 Vrijstellingen

1. In afwijking in zoverre van artikel 3 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf buiten aanmerking gelaten, voor zover dit niet reeds is geschied bij de bepaling van de in dat artikel bedoelde waarde, de waarde van:
    a. ten behoeve van de land- of bosbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgrond, daaronder mede begrepen de open grond, alsmede de ondergrond van glasopstanden, die bedrijfsmatig aangewend wordt voor de kweek of teelt van gewassen, zonder daarbij de ondergrond als voedingsbodem te gebruiken;
    b. glasopstanden, die bedrijfsmatig worden aangewend voor de kweek of teelt van gewassen, voor zover de ondergrond daarvan bestaat uit de in onderdeel a bedoelde grond;
    c. onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst of voor het houden van openbare bezinningssamenkomsten van

levensbeschouwelijke aard, een en ander met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;

d. één of meer onroerende zaken die deel uitmaken van een op de voet van de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoed dat voldoet aan de voorwaarden genoemd in artikel 8 van het Rangschikkingsbesluit Natuurschoonwet 1928, met uitzondering van de daarop voorkomende gebouwde eigendommen;
e. natuurterreinen, waaronder mede worden verstaan duinen, heidevelden, zandverstuivingen, moerassen en plassen, die door rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid welke zich uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het behoud van natuurschoon ten doel stellen, beheerd worden;
f. openbare land- en waterwegen en banen voor openbaar vervoer per rail, een en ander met inbegrip van kunstwerken;
g. waterverdedigings- en waterbeheersingswerken die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
h. werken die zijn bestemd voor de zuivering van riool- en ander afvalwater en die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
i. werktuigen die van een onroerende zaak kunnen worden afgescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als gebouwde eigendommen zijn aan te merken;
j. straatmeubilair, waaronder begrepen alle zodanige gebouwde eigendommen - niet zijnde gebouwen - welke zijn geplaatst ten gerieve of in het belang van het publiek, ten dienste van het verkeer of ter verfraaiing van de gemeente, zoals lichtmasten, verkeersinstallaties, standbeelden, monumenten, fonteinen, banken, abri's, hekken en palen;
k. plantsoenen, parken en waterpartijen, die bij de gemeente in beheer zijn of waarvan de gemeente het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
l. begraafplaatsen, urnentuinen en crematoria, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;

2. In afwijking in zoverre van artikel 3 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf voor de gebruikersbelasting buiten aanmerking gelaten de waarde van gedeelten van de onroerende zaak die in hoofdzaak tot woning dienen dan wel in hoofdzaak dienstbaar zijn aan woondoeleinden.

Artikel 5 Belastingtarieven

1. Het tarief van de belasting bedraagt een percentage van de heffingsmaatstaf. Het percentage bedraagt voor:
    a. de gebruikersbelasting: 0,2907%
    b. de eigenarenbelasting:
        i. voor onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen 0,0762%
        ii. voor onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen 0,3599%

Artikel 6 Wijze van heffing

De belastingen worden bij wege van aanslag geheven.

Artikel 7 Termijnen van betaling

1. In afwijking van artikel 9, eerste lid, van de Invorderingswet 1990 moeten de aanslagen worden betaald in twee gelijke termijnen waarvan de eerste vervalt op de laatste dag van de maand volgend op de maand die in de dagtekening van het aanslagbiljet is vermeld en de tweede twee maanden later.
2. In afwijking van het eerste lid moeten de aanslagen, zolang de verschuldigde bedragen door middel van automatische betalingsincasso kunnen worden afgeschreven, worden betaald in maximaal tien gelijke termijnen. De eerste termijn vervalt één maand na de dagtekening van het aanslagbiljet en elk van de volgende termijnen telkens één maand later.
3. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 8 Nadere regels met betrekking tot heffing en invordering

Het bestuur van de Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht kan nadere regels geven met betrekking tot de heffing en de invordering van de onroerende-zaakbelastingen.

Artikel 9 Inwerkingtreding en citeertitel

1. De 'Verordening onroerende-zaakbelastingen 2021' vastgesteld bij raadsbesluit van 17 december 2020 (Gemeenteblad van Utrecht 2020, nr. 342122), wordt

ingetrokken met ingang van de in artikel 9, tweede lid, genoemde datum van ingang van de heffing, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.

2. Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2022.
3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2022.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: 'Verordening onroerende-zaakbelastingen 2022'.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van .

De griffier,
Merel van Hall

De burgemeester,
Sharon A.M. Dijksma

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2116
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	7
Omschrijving	Raadsvoorstel Nota 'Grenzen stellen, perspectief bieden': tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit
ID	2280
Behandelend ambtenaar	Elske Hamelink
Telefoon	14030
E-mail	elske.hamelink@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Veiligheid
Portefeuillehouder	Burgemeester Dijksma
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Referendabel	Ja
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Jochim Schueler/Cie Veiligheid, Bestuur en Financiën/06-42238564
Behandelvoorstel	Agenderen voor een Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën.

Op 16 november vindt er een RIB met experts en meepraters plaats over het raadsvoorstel. Utrecht speelt een centrale rol in de (inter)nationale cocaïnehandel. Hier gaan enorme bedragen in om en drugshandel is onlosmakelijk verbonden met excessief geweld (zoals liquidaties en beschietingen) en andere vormen van criminaliteit. De ernst en omvang van de ontwrichtende effecten van drugs gerelateerde criminaliteit in Utrecht, vragen om een verstevigde aanpak. Gezien aard en omvang van het raadsvoorstel wordt een behandeltijd van 150 minuten voorgesteld.

Het college verzoekt de gemeenteraad de nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ vast te stellen, met als belangrijkste doel het tegengaan van de

ontwrichtende effecten van drugs gerelateerde criminaliteit in Utrecht, door een verstevigde meerjarige programmatische aanpak met als belangrijke pijlers het doorbreken van criminele carrières en het doorbreken van criminele geldstromen.

Resultaat commissiebehandeling

Resultaat raadsbehandeling

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsinformatiebijeenkomst	16 november 2021
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	18 november 2021
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	**16 december 2021**

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’: tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit

Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Organisatieonderdeel	Openbare Orde en Veiligheid
Opsteller	Kaat Smulders
Kenmerk	9242073
Vergaderdatum Raad	volgt
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ vast te stellen, met als belangrijkste doel het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht, door een verstevigde meerjarige programmatische aanpak met als belangrijke pijlers:

    A. Het doorbreken van criminele carrières en het versterken van de weerbaarheid van jongeren en jongvolwassen mensen met crimineel gedrag
        i. vanuit een focus op jonge aanwas, potentiële doorgroeiers en criminele families.
        ii. met een **integrale persoonsgerichte aanpak** waarbij alle partners een gelijktijdige focus hebben op deze groep. Waarbij het enerzijds gaat om het stellen van grenzen en anderzijds op inzetten op motivatie om een ander perspectief te bieden. Via het optimaliseren van bestaande aanpakken, het implementeren van (elders) erkende interventies en het verkennen van (nieuwe) interventies. Onderdeel van deze persoonsgerichte aanpak:
            1. Het opbouwen van een netwerk van mensen “tussen straat en staat” (credible messengers)
            2. Een aantal initiatieven in samenwerking met het ministerie van J&V waarmee we bijvoorbeeld de regelgeving rondom de zogenaamde Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) beter bekend maken en de drempels voor het verkrijgen van een baan verlagen.
            3. De inzet van jobcoaches die in staat zijn personen met crimineel gedrag te motiveren, intensief te begeleiden en te verbinden aan werkgevers en de realisatie van opleidingsplekken met ‘status’ die bij positieve afronding resulteren in een baan.

    B. Het doorbreken van (criminele) geldstromen die drugscriminaliteit faciliteren en in stand houden door onder meer:
        i. in samenwerking met o.a. het Rijk en de Rabobank verdiepend onderzoek te doen naar criminele verdienmodellen en in kaart te brengen waar crimineel geld neerslaat.
        ii. versterkte, gerichte en verfijnde inzet van het bestuurlijke instrumentarium, onder meer door: te handhaven op basis van vergunningen, door sluitingsbevoegdheid (Opiumwet, APV) in te zetten, door controles op het digitaal opkoopregister, door het opleggen van gebiedsverboden en door controles op de basisregistratie personen.

iii. focus op twee voor ondermijning kwetsbare gebieden, namelijk de Amsterdamsestraatweg en bedrijventerrein Nieuw Overvecht.
iv. weerbaarheid te vergroten bijvoorbeeld door trainingen te geven over herkennen van signalen van ondermijning, maar ook over de risico's en gevolgen van ondermijning.

2. Vooruitlopend op een meerjarig uitvoeringsprogramma, de aanpak zoals beschreven in de nota 'Grenzen stellen, perspectief bieden' te starten, voor zover passend binnen bestaande programma's en middelen.

Samenvatting

Het college verzoekt de gemeenteraad de nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ vast te stellen, met als belangrijkste doel het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht, door een verstevigde meerjarige programmatische aanpak met als belangrijke pijlers het doorbreken van criminele carrières en het doorbreken van criminele geldstromen.

Context

Aanleiding

Utrecht speelt een centrale rol in de (inter)nationale cocaïnehandel. Hier gaan enorme bedragen in om en drugshandel is onlosmakelijk verbonden met excessief geweld (zoals liquidaties en beschietingen) en andere vormen van criminaliteit. Steeds jongere mensen worden de wereld van de drugscriminaliteit in gezogen.

De ernst en omvang van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht, vragen om een verstevigde aanpak. De nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ beschrijft een meerjarige brede aanpak die nodig is om de veiligheid en leefbaarheid in onze stad te vergroten. Het voorstel is in nauwe samenwerking partners in het zorg- en veiligheidsdomein, het Rijk en private partners tot stand gekomen. Ook bewoners en ondernemers zaten aan tafel.

We kiezen voor een aanpak die past bij de kracht van de stad. We stellen waar nodig grenzen en bieden perspectief door in te zetten op een effectief vangnet. Veiligheidspartners, zorgpartners, ondernemers, bondgenoten en ouders zijn in brede allianties betrokken bij de aanpak die de focus legt op twee pijlers: het doorbreken van criminele carrières en het doorbreken van criminele geldstromen.

Doorbreken criminele carrières

Op de rekrutering van jongeren in de criminaliteit blijven we vol inzetten met preventie, bijvoorbeeld via voorlichting in het basisonderwijs en de inzet van jongerenwerk. Daarnaast focussen we op de groep ‘doorgroeiers’: jongeren/jongvolwassenen die al met één been in de criminaliteit staan en waarbij het risico groot is dat ze verder doorgroeien. We brengen deze personen in kaart, houden ze vast en laten ze niet los. Een zelfde gefocuste aanpak zetten we in op een aantal criminele families. We ontwikkelen nieuwe interventies om de aanpak te versterken. Zo faciliteren we een netwerk van credible messengers die de taal van de straat spreken en onderzoeken we samen met het Ministerie van V&J hoe we de drempels voor het vinden van een baan kunnen verlagen.

Doorbreken criminele geldstromen

We onderzoeken samen met partners zoals het Rijk en de RABO bank welke branches kwetsbaar zijn voor witwassen. We werken samen met private partijen en brengen informatie uit zoveel mogelijk bronnen bij elkaar om inzichtelijk te krijgen waar crimineel geld neerslaat. We zijn versterkt aanwezig daar waar de problemen het grootste zijn, zoals in delen van Noordwest en Overvecht. We bieden handvatten aan ondernemers en bewoners om de weerbaarheid te versterken bijvoorbeeld door ‘knock&talk’ gesprekken te voeren. We zetten het bestuurlijk instrumentarium gericht en verfijnd in, met toezicht en controles.

Een lange adem is noodzakelijk. In de komende tijd werken we samen met partners de nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ uit tot een meerjarig programma. Waar mogelijk starten we de aanpak al vanuit bestaande programma’s en incidentele middelen.

Beoogd effect

Het belangrijkste beoogd effect van een meerjarige verstevigde programmatische aanpak gericht op het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht is het verhogen van de veiligheid en leefbaarheid van de stad, via een aanpak die past bij de stad, gericht op:

- Het doorbreken van de criminele carrières van doorgroeiers en van personen die deel uitmaken van criminele families
- Het doorbreken van (criminele) geldstromen die drugscriminaliteit faciliteren, aantrekkelijk maken en in stand houden.

Juridische context
De ontwrichtende effecten van drugscriminaliteit en de aanpak, zoals beschreven in de nota 'Grenzen stellen, perspectief bieden' raken niet alleen het veiligheidsdomein, maar uiteenlopende portefeuilles in de breedte van het college. In het verlengde legt het college dit voorstel voor aan de gemeenteraad, gelet op de kader stellende bevoegdheid van de raad (ex artikel 108 gemeentewet).

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
- Het Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2019-2022, met als één van de ambities de aanpak van ondermijning, is op 14 maart 2019 door de Raad vastgesteld
- Op 14 april 2021 is de raad bij brief geïnformeerd over de voortgang van dit IVP.
- Op 1 juni 2021 heeft de politie tijdens een technische RIB de raad geïnformeerd over de actuele stand van zaken voor wat betreft het ondermijningsbeeld in Utrecht.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De nota 'Grenzen stellen, perspectief bieden' vast te stellen met als belangrijkste doel het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht, door een verstevigde meerjarige programmatische aanpak met als belangrijke pijlers: A. Het doorbreken van criminele carrières en het versterken van de weerbaarheid van jongeren en jongvolwassen mensen met crimineel gedrag i. vanuit een focus op jonge aanwas, potentiële doorgroeiers en criminele families. ii. met een **integrale persoonsgerichte aanpak** waarbij alle partners een gelijktijdige focus hebben op deze groep. Waarbij het enerzijds gaat om het stellen van grenzen en anderzijds op inzetten op motivatie om een ander perspectief te bieden. Via het optimaliseren van bestaande aanpakken, het implementeren van (elders) erkende interventies en het verkennen van (nieuwe) interventies. Onderdeel van deze persoonsgerichte aanpak: 1. Het opbouwen van een netwerk van mensen "tussen straat en staat" (credible messengers) 2. Een aantal initiatieven in samenwerking met het ministerie van J&V waarmee we bijvoorbeeld de regelgeving rondom de zogenaamde Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) beter bekend maken en de drempels voor het verkrijgen van een baan verlagen. 3. De inzet van jobcoaches die in staat zijn personen met crimineel gedrag te motiveren, intensief te begeleiden en te verbinden aan werkgevers en de realisatie van opleidingsplekken met 'status' die bij positieve afronding resulteren in een baan. B. Het doorbreken van (criminele) geldstromen die drugscriminaliteit faciliteren en in stand houden door onder meer: i. in samenwerking met o.a. het Rijk en de Rabobank verdiepend onderzoek te doen naar criminele verdienmodellen en in kaart te brengen waar crimineel geld neerslaat. ii. versterkte, gerichte en verfijnde inzet van het bestuurlijke instrumentarium, onder meer door: te handhaven op basis van vergunningen, door sluitingsbevoegdheid (Opiumwet, APV) in te zetten, door controles op het digitaal opkoopregister, door het opleggen van gebiedsverboden en door controles op de

	basisregistratie personen. iii. focus op twee voor ondermijning kwetsbare gebieden, namelijk de Amsterdamsestraatweg en bedrijventerrein Nieuw Overvecht. iv. weerbaarheid te vergroten bijvoorbeeld door trainingen te geven over herkennen van signalen van ondermijning, maar ook over de risico's en gevolgen van ondermijning.
Argumenten	
1.1	Uit analyse blijken de ernst en omvang van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht
	Gemeente en politie hebben het actuele beeld van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht kwantitatief en kwalitatief onderzocht, met betrokkenheid van vele partners. Uit dit beeld komt naar voren dat de impact van deze problemen groot is en dat de bestaande aanpakken versteviging en vernieuwing behoeven. De bestaande inzet blijft achter bij ernst en omvang van de problemen.
1.2	De drugsgerelateerde problematiek vraagt meer gelijktijdige, gezamenlijke en daarmee gefocuste aandacht op de groep van (potentiële) doorgroeiers en criminele families
	Hoewel er stedelijk en regionaal sprake is van forse inzet, blijken de problemen die gerelateerd kunnen worden aan deze twee specifieke groepen van personen groeiend en een verstevigde inzet te rechtvaardigen c.q. noodzakelijk te maken.
1.3	De problemen vragen om een meerjarige programmatische aanpak
	Gegeven de aard, de omvang en de complexiteit van de problematiek is een meerjarige programmatische aanpak nodig om de beoogde effecten te sorteren. Een lange adem, stevige regie, een risicogestuurde focus en aansluiting op de leefwereld en bestaande aanpakken horen bij deze meerjarige programmatische aanpak.
1.4	Een aanpak gericht op 'grenzen stellen' en 'perspectief bieden' koppelt op Utrechtse wijze wortel en stok
	De kern van de geschetste aanpak is: streng zijn en grenzen stellen waar nodig, maar altijd met een sociaal hart en dus gericht op perspectief.
1.5	De nota geeft invulling aan de Utrechtse aanpak, passend bij de stad, gericht op samenwerking in een brede coalitie.
	Bij de totstandkoming en uitwerking van de nota werken we in publiek-private allianties samen met veiligheids- en zorgpartners, ondernemers, bewoners, regionale samenwerkingsverbanden en het Rijk
1.6	De aanpak biedt kansen voor de kwetsbare gebieden die extra focus krijgen
	Door aandacht, focus en gerichte inzet te koppelen aan twee specifieke gebieden – de Amsterdamsestraatweg en bedrijventerrein Overvecht Noord - waar de problemen groot zijn, krijgen juist deze kwetsbare gebieden een impuls die veiligheid en leefbaarheid versterkt.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	Focus en het maken van keuzes betekent dat we niet alles (kunnen) aanpakken
	De nota 'Grenzen stellen, perspectief bieden' stelt expliciete keuzes voor gericht op het doorbreken van criminele carrières en van criminele geldstromen. Daarbij hoort de keuze voor een focus op jonge aanwas, potentiële doorgroeiers en criminele families en een focus op een tweetal gebieden. De succesvolle interventies in Overvecht en

	Noordwest kunnen in een later stadium weer worden toegepast op andere kwetsbare plekken.
1.2	Het werken met ‘gezaghebbende personen’ (credible messengers) op straat brengt mogelijk risico’s met zich mee.
	We willen namelijk ook ervaringsdeskundigen inzetten, omdat het waardevol is mensen die zich aan een ingewikkelde situatie hebben ontworsteld, mee te laten helpen. Het is belangrijk om uit te werken onder welke voorwaarden we deze mensen inzetten.
1.3	Schaarste is ketenbreed aan de orde, te beginnen met politie- en justitie capaciteit.
	Overal is versterking nodig, willen we in staat zijn een gezamenlijke vuist te maken en de komende jaren patronen te doorbreken.
Beslispunt	
2	De aanpak zoals beschreven in de nota ‘Grenzen stellen, perspectieven bieden’ te starten voor zover passend binnen bestaande programma’s en middelen vooruitlopend op een meerjarig uitvoeringsprogramma.
	Argumenten
2.1	De ernst en omvang van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht – en helaas ook landelijk - laat geen uitstel toe.
	De problematiek zoals in de analyse zichtbaar gemaakt, vereist dat we met alle beschikbare middelen, vanuit bestaande programma’s en via prioritering en optimalisaties aan de slag gaan op de voorgestelde koers. We moeten het nu doen met de middelen die we hebben en de tijdelijke impulsen die we vanuit de gemeentelijke begroting hebben plus de gelden die tijdelijk zijn toegekend aan de regio.
2.2	De nota kwam tot stand in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen binnen en buiten GU.
	Met de uitwerking van de nota kunnen we de benodigde regie en sturing vanuit de integraliteit programmatisch kaderen zodat ieder (gemeentelijke opdrachtgevers, zorgaanbieders etc) vanuit de eigen rol maximaal bijdraagt.
	Kanttekeningen/Risico’s
2.1	Start van de uitvoering zonder zicht op middelen voor een stevig meerjarig programma kan leiden tot gestagneerde inzet.
	De ernst en omvang van de problemen rechtvaardigen een zo spoedig mogelijke start terwijl nog niet zeker is dat we de lange adem krijgen die we nodig hebben. De beschikbare budgetten zijn het kader waarbinnen de uitvoering plaatsvindt.

Financiën

De nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ schetst een beeld van de drugsgerelateerde criminaliteit in onze stad en de noodzaak om de ontwrichtende effecten daarvan met een veelheid aan partners aan te pakken. Dat willen we doen met een stadsbreed offensief op het doorbreken van criminele

carrières en criminele geldstromen via een meerjarig programma in samenhang met de inzet vanuit de regio en Rijk.

We optimaliseren allereerst het bestaande. Daar zit deels al de vernieuwing en versteviging. Verder is het mogelijk – vanuit bestaande middelen en tijdelijke financiële impulsen onder meer vanuit het Rijk - een gedegen start te maken met de verstevigde (nieuwe) aanpak. Welke partner welke bijdrage daarvoor gaat leveren en wat dit betekent voor eventuele fasering, wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

Bestaande financiële middelen
Aan optimalisatie van bestaande aanpakken werken we vol continu. Om daarnaast ook een gedegen aanvang te kunnen maken met de geschetste verstevigde aanpak, zetten we voor de korte termijn middelen in vanuit bestaande programma's en maken we gebruik van aanvullende tijdelijke middelen die gelabeld zijn aan de problematiek. Voorbeelden uit de aanpak waarmee we met behulp van deze middelen al aan de slag kunnen:

- We onderzoeken samen met partners hoe we invulling kunnen geven aan vernieuwende interventies en zorgen dat deze ontwikkeld worden. Zo zijn we met het Rijk, de Rabobank, de reclassering al in gesprek over pilots op het gebied van het doorbreken van criminele geldstromen en criminele carrières. De ontwikkeling van deze pilots van papier naar werkwijze en uitvoering vergt capaciteit.
- We bouwen een netwerk op van 'credible messengers'. Daarbij wordt samengewerkt met steden die hier al ervaring mee hebben in relatie tot drugscriminaliteit zoals Amsterdam.
- We vergroten de gemeentelijke PGA capaciteit waardoor er meer coördinatie is op casusniveau
- We zetten specialisten in die handen en voeten kunnen geven aan een arbeidsmarktoffensief gericht op jonge aanwas en doorgroeiers.

Los van deze concrete voorbeelden, staat het onderwerp 'drugsgerelateerde criminaliteit' op alle betrokken (landelijke) agenda's en wordt – waar mogelijk – al focus aangebracht in bestaande inzet. In het najaar zal de aanpak besproken worden met verschillende groepen bewoners en ondernemers, bijvoorbeeld in Noordwest en Overvecht, die vanuit de 'brede allianties' in de wijken een belangrijke rol zullen hebben in de aanpak van problemen.

Hieronder een toelichting op de beschikbare middelen en een tabel met een overzicht van de incidentele middelen die we kunnen inzetten.

Gemeente

- Verschillende organisatieonderdelen (Publiekszaken, VTH, Jeugd en Veiligheid, Werk en Inkomen) dragen bij aan het programma Veiligheid.
- Binnen de reguliere programmabegroting Veiligheid zijn middelen beschikbaar voor de aanpak van ondermijning (inclusief 1 miljoen structureel opgenomen in de programmabegroting 2021 t.b.v. uitvoeringscapaciteit breed in de gemeente).
- Op advies van de Taskforce Maatschappelijke Effecten Corona 2021 is er via de VJN 2021 incidenteel (nood)budget toegekend voor versterking van Bibob capaciteit en PGA expertise hoog risico personen. Hiermee kon tijdelijke capaciteit gefinancierd worden op kritische plekken, zoals de aanpak van ondermijning en PGA kwetsbare jongeren. Dit maatregelpakket is tijdelijk en bedoeld als noodoplossing voor de korte termijn.
- Voor de gebiedsgerichte aanpak Samen voor Overvecht is binnen de gemeentelijke begroting ook geld gereserveerd voor de aanpak van criminaliteit/overlast/ondermijning.

Rijk-regio

- Vanuit de regiodeal (samenwerking Rijk, provincie en gemeenten Utrecht, Nieuwegein en Zeist) is in totaal 450.000 euro per jaar over vier jaar beschikbaar gesteld voor problematiek in Overvecht. Een deel hiervan wordt besteed aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit
- Vanuit het ministerie van J&V is tot en met 2022 een tijdelijke financiële impuls toegekend, de BOTOC (Bestuurlijk Offensief Tegen Ondermijnende Criminaliteit) middelen. Deze is in het bijzonder gelabeld aan de preventieve aanpak tegen ondermijnende criminaliteit voor de aanpak Utrecht Zuid.

- Tijdelijke rijksmiddelen (de zogenaamde Grapperhausgelden, in de jaren 2021 en 2022 in totaal 3 miljoen per jaar) zijn toegekend aan de regio Midden – Nederland en komen deels ten goede aan de stad Utrecht.
- De afgelopen maanden is het gelukt, na gezamenlijke lobby met het RIEC, om een extra tijdelijke financiële impuls vanuit ministerie J&V van 1,7 miljoen euro voor de regio MN toe te voegen tbv persoonsgerichte aanpakken en weerbaarheidstrainingen. De komende tijd werken we uit welk deel daarvan we kunnen aanwenden voor de verstevigde aanpak in de stad Utrecht.

Overzicht huidige incidentele middelen	2021	2022	2023	2024
Regiodeal (aandeel OOV)	450.000	450.000	450.000	450.000
Botoc (ministerie J&V)	815.000	815.000		
Taskforce VJN 2021: versterking op Bibob en PGA hoog risico personen)	380.000	450.000		

Uitvoeringsprogramma voor de langere termijn
Voor de middel(lange) termijn is een meer solide (structurele) financiering nodig om de ambities waar te kunnen maken en de stad leefbaar en veilig te houden. Een stevige winstwaarschuwing is hier dan ook op zijn plaats. Zonder capacitaire versterking binnen vrijwel alle betrokken organisaties zal de gezamenlijke uitvoering van de strijd tegen de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht de komende jaren niet mogelijk zijn. De capaciteit bij politie, OM, reclassering en alle andere betrokken organisaties in het veiligheids- en sociaal domein staat bijvoorbeeld al onder forse druk zónder de intensivering van de aanpak. Hoewel iedereen de noodzaak ziet van een stevige impuls, is er ook een breed besef dat we daar alleen maar met lange adem invulling aan kunnen geven als in de breedte van de keten versterking komt.

Samen met (veiligheids)partners zit Utrecht - in de rol van centrumgemeente, als onderdeel van de G4 en in regionaal verband - aan tafel met het Rijk om de mogelijkheden te onderzoeken van structurele middelen in plaats van tijdelijke impulsen en van een ketenbrede versterking van capaciteit. In de komende maanden werken we samen met betrokken partners aan een uitvoeringsprogramma dat zo volledig mogelijk inzichtelijk maakt wat nodig is voor deze meerjarige aanpak. De gezamenlijke inzet is versterking van de hele keten, van jongerenwerk tot justitie. Waarbij uitgangspunt is dat de overheid in de bestrijding van effecten van (georganiseerde) criminaliteit wendbaar moet zijn, al is het alleen maar omdat criminelen dat ook zijn.

Vervolg
Na vaststelling van de nota wordt de nota verder uitgewerkt tot een concreet uitvoeringsprogramma

Participatie
Totstandkoming nota Grenzen stellen, perspectief bieden
- Aan de analyse ten behoeve van de nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ gingen verschillende gesprekken vooraf die het College van B&W in september 2020 heeft gevoerd in de Utrechtse wijken met onder andere bondgenoten, jongeren, ouders, wijkagenten en jongerenwerkers. Deze gesprekken volgden op de ongeregeldheden die daar plaatsvonden in augustus 2020. De resultaten van deze gesprekken zijn meegenomen in de analyse.
- Aan de kwalitatieve rondetafelgesprekken in april 2021, die mede de basis vormden voor de nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ hebben Utrechtse bewoners en bondgenoten deelgenomen.

- Aan de kwantitatieve en kwalitatieve analyse die ten grondslag ligt aan de nota ‘Grenzen stellen, perspectieven bieden, hebben tientallen partners van de gemeente meegewerkt. Een overzicht is opgenomen in de nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’.

Participatie vervolg
Participatie is een belangrijk onderdeel van de voorgestelde Utrechtse aanpak. Het doorbreken van criminele carrières en criminele geldstromen pakken we aan vanuit een brede coalitie van professionals en bewoners en ondernemers. Drugsgerelateerde criminaliteit raakt veel groepen in onze wijken, niet alleen bewoners en ondernemers in algemene zin maar in het bijzonder bijvoorbeeld ook ouders, broertjes, zusjes, buren en schoolgemeenschappen.
De uitwerking van de nota ‘Grenzen stellen, perspectieven bieden’ tot een concreet programma in de komende maanden zal tot stand komen in nauwe afstemming met partners en met bewoners.

Communicatie
De gemeente maakt via diverse kanalen de inhoud van het voorstel bekend. Na bekendmaking zal de komende jaren structureel aandacht worden geschonken aan de diverse onderdelen rondom doorgroeiers en criminele geldstromen die in de nota naar voren komen.

Bijlagen
- Nota ‘Grenzen stellen, Perspectief bieden’
- Geïntegreerd beeld 2.0; Drugscriminaliteit in Utrecht 2021
- Raadsbrief

Grenzen stellen, perspectief bieden

Een veilige en leefbare stad door het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit

14 september 2021

Gemeente Utrecht

Voorwoord

Net als velen van u ben ik als burgemeester trots op Utrecht, een prachtige stad met ambities op vele terreinen die we samen met bewoners, ondernemers en vrijwilligers vormgeven. Dit geldt ook voor het veilig en leefbaar houden van de stad, dat doen we samen. Met de groei die de stad nog gaat doormaken, is dit alleen nog maar belangrijker geworden. De ondernemende kant van onze stad, zien we namelijk ook terug in termen van criminaliteit. Utrecht speelt een centrale rol in de (inter)nationale cocaïnehandel. Geweld wordt niet geschuwd, beschietingen en (pogingen) liquidaties vinden ook in onze stad plaats, soms op klaarlichte dag. Het is onvoorstelbaar hoeveel geld er in deze wereld omgaat en met hoeveel manipulatie dit gepaard kan gaan. Als stad moeten we weerbaarder worden tegen deze druk. Dit geldt specifiek voor (kwetsbare) jongeren die worden geronseld voor de drugsgerelateerde criminaliteit of er verder in doorgroeien. Ik maak me over deze ontwikkelingen grote zorgen.

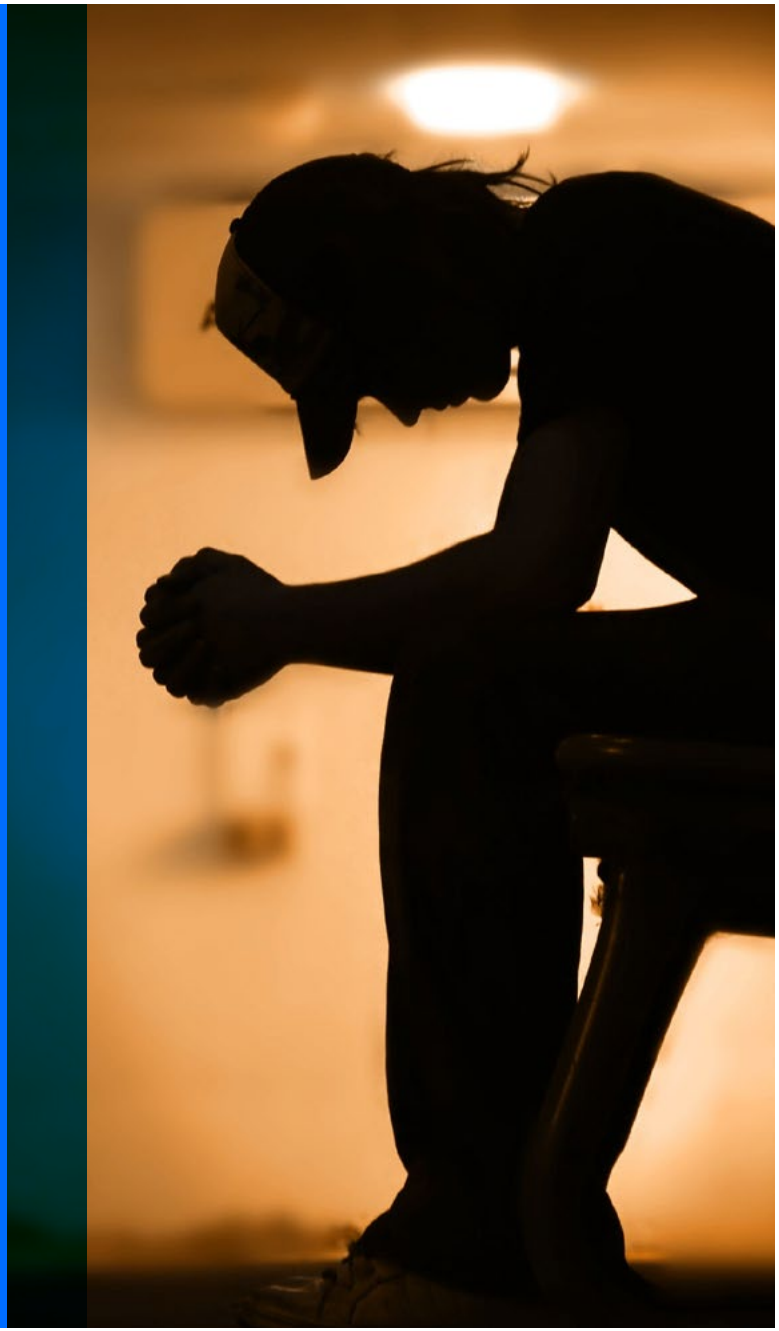
Ondermijning lijkt misschien een veiligheidsprobleem, maar het is allang geen exclusieve taak meer van alleen de veiligheidspartners. Het is een breed maatschappelijk probleem waarvan de aanpak een brede coalitie van partners, bedrijven en bewoners vraagt. Utrecht kan dit, want het sociale karakter dat de stad zo kenmerkt, is cruciaal bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Bijvoorbeeld bij het dempen van de kweekvijver van criminele organisaties. Er zijn op het juiste moment maakt het verschil als we willen voorkomen dat mensen kiezen voor de criminaliteit of kiezen om er te stappen. De ervaring leert dat de drempel om de criminaliteit definitief achter je te laten, hoog is. Het verliezen van alle sociale contacten, het verdwijnen van status, geen volle portemonnee meer; het zijn omstandigheden die de eerste periode van een nieuw leven zwaar maken.

We moeten op bepalende momenten klaarstaan, in de hele keten, van jongerenwerk tot het gevangeniswezen. Een brede coalitie van zorg- en veiligheidsprofessionals die samen met bondgenoten uit de wijk en samenleving (ondernemers, ouders, ervaringsdeskundigen) de aanpak vorm weten te geven die de criminele carrière daadwerkelijk doorbreekt of in de kiem smoort. Zacht waar het kan, hard waar het moet. Aan de ene kant betrokkenheid en begeleiding bij het zoeken van een baan, het aflossen van schulden, en de invulling van vrije tijd. Aan de andere kant betekent het duidelijkheid en grenzen stellen als de verleiding van het oude leven om de hoek komt kijken. De kracht van ‘streng liefhebben’ is te werken met een scala aan professionals die bij jonge aanwas of doorgroeiers continue de juiste snaar raken.

We werken natuurlijk al langere tijd samen met politie, OM en Belastingdienst (binnen het RIEC) en partners binnen Zorg- en Veiligheidshuis. Dit zetten we voort en intensiveren we voor Utrecht. We doen goede ervaringen op in de aanpakken Samen voor Overvecht en Utrecht-Zuid. Maatschappelijke organisaties zijn goed geworteld en verankerd in wijken. Lokale netwerken weten vaak het beste wat er speelt. Samen met hen vergroten we de weerbaarheid van de stad en haar inwoners.

De opgave vraagt van ons allen om groot te denken, maar ook om kleinschalig te experimenteren. Dit gaat met vallen en opstaan, maar is de enige manier om fundamenteel verandering te weeg te brengen.

Sharon Dijksma
Burgemeester

Inhoud

1	**Samenvatting**	**4**
1.1	Aanleiding	5
1.2	Verstevigde aanpak	6
1.3	Doelstelling	9
1.4	Uitgangspunten	11
2	**Drugsgerelateerde problematiek**	**14**
2.1	Regisserende rol in drugshandel	15
2.2	Excessief geweld	16
2.3	Criminele geldstromen	16
2.4	Onlinewereld en social media	18
2.5	Jonge personen en families in de (drugs)criminaliteit	18
2.6	Problemen in de wijken	20
3	**Doorbreken criminele carrières**	**23**
3.1	Bestaande aanpak: voorkomen jonge aanwas en potentiële doorgroeiers	24
3.2	Extra impuls op voorkomen doorgroei in drugsgerelateerde criminaliteit	26
3.3	Nadere invulling van de persoonsgerichte aanpak	31
3.4	Vergroten weerbaarheid	35
4	**Doorbreken criminele geldstromen**	**36**
4.1	Inleiding	37
4.2	Bestaande aanpak	37
4.3	Extra impuls: focus op gebieden	39
4.4	Meer inzicht nodig criminele verdienmodel	41
4.5	Nieuwe allianties smeden	43
Bijlage Financiën		44
Bijlage partners		48
Colofon		51

1 Samenvatting

1.1 Aanleiding

Bij georganiseerde en ondermijnende criminaliteit vormt drugshandel de kern. Utrecht speelt een centrale rol in de (inter)nationale drugshandel, in Utrecht vooral aan cocaïne te relateren. Er zijn veel zorgen over de gevolgen van deze (zware) criminaliteit in de stad. De handel in drugs is zeer lucratief, er gaan enorme bedragen in om en het is onlosmakelijk verbonden met excessief geweld (zoals liquidaties en beschietingen) en andere vormen van criminaliteit. De impact in de stad is niet meer te negeren, de zichtbaarheid in het 'gewone' leven neemt toe. Er wordt geweld gebruikt, soms op klaarlichte dag. De woning van de buurman wordt gebruikt als opslag- of versnijdplaats van cocaïne. In een park worden automatische wapens gevonden. Ondernemingen worden gebruikt als dekmantel voor het witwassen van geld. Er blijkt een grote groep jonge mannen in Utrecht te wonen die zich status en geld verschaft in de drugswereld door ram- en plofkraken te plegen, vaak met enorme schade tot gevolg. Rekrutering van jongeren gebeurt subtiel, gewoon in eigen buurt of via school. Uit de praktijk horen we dat jongeren op straat worden beïnvloed om het beeld te krijgen dat drugsdealers in feite gewoon handelaren zijn die klanten een plezier doen ('kwestie van vraag en aanbod'). Het is zorgelijk wanneer het beeld ontstaat dat criminaliteit normaal is.

De impact in de stad is niet meer te negeren, de zichtbaarheid in het 'gewone' leven neemt toe.

De criminele geldstromen die samenhangen met de (inter)nationale drugshandel zorgen voor een schaduweconomie. En daar waar kapitalen worden verdiend, is kans op corruptie groot en daarmee de verwevenheid tussen boven- en onderwereld. Er wordt niet geschuwd om bonafide mensen of ondernemers onder druk te zetten of te verleiden een rol te spelen in de logistieke operatie van drugshandel en het witwassen van het daarmee verdiende geld. De coronacrisis heeft het risico op een aantal plekken nog verder vergroot. Waar bijvoorbeeld een toename aan faillissementen wordt verwacht, is het aannemelijk dat de verkeerde mensen met groot geld klaar staan om te 'helpen'.

Er bezwijken (kwetsbare) jonge mensen voor de verleidingen van het snelle drugsgeld. Wanneer zij ook nog geen startkwalificatie hebben, geconfronteerd worden met arbeidsmarktdiscriminatie, geen VOG (Verklaring Omtrent Gedrag) krijgen, met schulden kampen of een licht verstandelijke beperking hebben, zijn zij een extra aantrekkelijk doelwit. Er zijn Utrechtse jongeren die honderden euro's verdienen aan een relatief klein klusje zoals een pakketje vervoeren. Vaak gaat het om jonge mensen die zich niet realiseren dat ze op deze manier in een wereld worden gezogen waar je moeilijk nog uitkomt, zelfs niet als je hebt besloten dat je dat wilt. Deze risico's zijn niet uitsluitend voorbehouden aan kwetsbare jongeren of kwetsbare wijken, hoewel de kans op het binnensluipen van drugsgeld in huishoudens in wijken waar een stapeling is van sociaal-economische problematiek wel degelijk groter is.

1.2 Verstevigde aanpak

De ernst en omvang van dit probleem vraagt om een verstevigde aanpak waarin we niet alleen als één overheid duidelijke grenzen stellen en ingrijpen waar nodig, maar juist ook perspectief bieden, bijvoorbeeld aan hen die uit deze wereld willen stappen. Op deze manier vergroten we de veiligheid en leefbaarheid van onze stad. We sluiten hiermee aan bij de doelstellingen van de gemeentebrede opgave Gezond Stedelijk Leven voor iedereen. Utrecht wil een gezonde, maar ook veilige en leefbare stad zijn voor haar huidige en toekomstige inwoners. Voorkomen dat mensen in de criminaliteit stappen of er verder in doorgroeien, is de kern van de aanpak.

We beginnen uiteraard niet bij nul in de aanpak van (de gevolgen van) ondermijnende criminaliteit. De afgelopen jaren hebben we als stad samen met de regio al stappen gezet, onder meer door de extra toegekende gelden die vanuit de minister incidenteel aan ons RIEC – samenwerkingsverband zijn toegekend.[1] Er is recent een geïntegreerd beeld van gemeente en politie rondom drugscriminaliteit[2] opgeleverd waaruit onder meer blijkt, dat de stad Utrecht er uitspringt qua criminele samenwerkingsverbanden.[3] We maken ons zorgen over deze situatie in de stad en samen met onze veiligheidspartners en partners in zorg en sociaal domein en andere maatschappelijke instanties willen we de komende jaren de bestaande aanpak een extra impuls geven. Daarbij vergeten we niet om deze aanpak samen met de inwoners en ondernemers van de stad te maken, cruciale partners om bijvoorbeeld te helpen signalen te herkennen of weerbaarder te worden tegen criminaliteit.

Deze nota beschrijft de lijnen waarlangs we de komende periode het stadsbrede offensief tegen ondermijnende drugsgerelateerde criminaliteit met een veelheid aan partners willen vormgeven: het doorbreken van criminele carrières en het doorbreken van criminele geldstromen. De inhoud werken we in de komende maanden verder uit tot een uitvoeringsprogramma. We maken zo concreet mogelijk waar we aansluiten bij het bestaande beleid en waar de extra impuls uit bestaat. Waar wordt gesproken over ‘we’, wordt het college van B&W bedoeld. Tegelijkertijd is het offensief tegen ondermijning geenszins een plan van de gemeente alleen. Dit doen we natuurlijk met de veiligheidsdriehoek en andere veiligheidspartners zoals de reclassering en het gevangeniswezen. Verder met zorgpartners, sociaal domein en ook met private partijen als banken. Alle inspanningen van deze organisaties liggen weliswaar buiten de scope van de gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar zijn cruciaal om de problematiek het hoofd te bieden. Hierbij is een grote winstwaarschuwing op zijn plek kijkend naar de reeds bestaande druk bij partners, de capaciteit is schaars. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de partners van de aanpak die we er nu bij hebben betrokken, uiteraard verschilt de intensiteit van de betrokkenheid en inzet van de organisaties. Bovendien is hier het bedrijfsleven in brede zin nog niet aan toegevoegd, maar er zijn al verschillende die hebben aangegeven hier ook een verantwoordelijkheid in te voelen.

1 Het RIEC staat voor Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC). Het is een regionaal samenwerkingsverband (39 gemeentes, OM, politie, belastingdienst) dat zich richt op de aanpak van ondermijnende criminaliteit met o.a. actieplan “Wie praat die gaat”. De gelden uit het Ondermijningsfonds zijn met name gericht op de uitvoering van dit regionale actieplan.
2 Drugscriminaliteit Utrecht 2021 – Een geïntegreerd beeld van de gemeente Utrecht en politie Midden-Nederland, Bureau Broekhuizen, Amersfoort, juni 2021.
3 Een CSV bestaat uit min. 2 personen, er is sprake van structurele samenwerking en verdachten plegen delicten die 4 of meer jaren straf opleveren en die gericht zijn op financieel gewin.

Doorbreken criminele carrières

Een belangrijke pijler van de aanpak is het doorbreken van criminele carrières en het versterken van de weerbaarheid van jonge mensen. Naast het voorkomen van jonge aanwas in de drugsgerelateerde criminaliteit focussen we op (potentiële) doorgroeiers in criminaliteit en op criminele families. Jongeren/jongvolwassenen die een groot risico lopen verder door te groeien in (drugs) criminaliteit en waar nu te weinig gelijktijdige gezamenlijke aandacht voor is. Ook focussen we op een aantal criminele families (samenwerkingsverbanden) waarbij het leven van criminaliteit een vanzelfsprekendheid is geworden en van generatie tot generatie wordt doorgegeven.

Recidive voorkomen en mensen motiveren uit de criminaliteit te stappen, klinkt makkelijker dan het is. Het gaat hierbij om stevig grenzen stellen (boete doen voor gemaakte fouten), maar ook perspectief bieden aan degene die de hulp van overheid wil accepteren. Hierbij leggen we een verband met het recent gestarte programma Detentie en Terugkeer (re-integratie ex-gedetineerden). Het gaat immers voor een deel om dezelfde personen. Een periode van detentie is een hinderlijke onderbreking van iemands leven en soms een abrupte onderbreking van de zorg die iemand kreeg of de opleiding die hij volgde. En is natuurlijk ook een moment om boete te doen voor gemaakte fouten. Het is in ieder geval een uitgelezen kans om te werken aan motivatie om andere keuzes te maken voor de periode na de detentie. We werken samen met de DJI en reclassering uit hoe we hier al tijdens detentie vanaf dag één invulling aan kunnen geven. Specifiek aandachtspunt is het tegengaan van het voortzetten van crimineel handelen tijdens detentie. Onder meer kwetsbare gedetineerden worden hierbij misbruikt om ‘zaakjes’ te regelen met alle gevolgen van dien. Dit risico moet worden betrokken bij de screening om ronselen tijdens detentietijd van kwetsbare personen te voorkomen.

Een integrale aanpak vraagt gelijktijdige focus van alle organisaties op dezelfde groep mensen, het vraagt maatwerkoplossingen op persoonsniveau, het vraagt vasthoudendheid, het vraagt creativiteit en lef.

Hierbij zijn motiveren, vasthouden en niet loslaten belangrijke kernwoorden.

We implementeren erkende – en elders bewezen – interventies in Utrecht gericht op doorgroeiers en verkennen – op langere termijn – de mogelijkheden voor nieuwe interventies, denk hierbij aan:

- Een netwerk van 'credible messengers' die (figuurlijk) de taal spreken en mensen op de juiste manier kunnen motiveren een ander pad te bewandelen.
- Een werkgelegenheidsoffensief (bijvoorbeeld motiveren en begeleiden naar banen 'met status').
- Slimme gecombineerde inzet van strafrechtelijke, civielrechtelijke, fiscale en bestuursrechtelijke maatregelen en daarbij het verkennen van interventies zoals meidenaanpak, wijkrechtspraak en een online schuldenrechter.
- In samenwerking met de drie reclasseringsorganisaties (3RO): opzetten van pilots op het terrein van toezicht voor specifieke doelgroepen.

Doorbreken criminele geldstromen

De tweede belangrijke pijler van de aanpak is het doorbreken van criminele geldstromen. Dit is ongelooflijk complex en vraagt net als bij doorbreken criminele carrières om een lange adem. Een greep uit de (nieuwe of intensivering van bestaande) interventies:

- Pilot met Rabobank om meer inzicht te krijgen in kwetsbare branches voor witwassen.
- Onderzoek met partners om meer zicht te krijgen op waar het criminele geld neerslaat.
- Vergroten weerbaarheid van inwoners, ondernemers, professionals en de overheid.
- Zichtbaar en gericht bestuurlijk optreden: handhaving op basis van vergunningen, inzet van de sluitingsbevoegdheid (Opiumwet, APV), controles op het digitaal opkoopregister, opleggen van gebiedsverboden, controles op de basisregistratie personen.
- Gefocuste inzet in twee kwetsbare gebieden: bedrijventerrein Nieuw Overvecht en Amsterdamsestraatweg.
- Lobby om contante betalingen te verlagen tot 1000 euro, aansluitend op wetsvoorstel om meldingsplicht contante betalingen boven de 10.000 euro al in te voeren bij 3000 euro.

Het vergroten van de weerbaarheid **van inwoners, ondernemers, professionals en de overheid** is een belangrijk onderdeel. Dit doen we onder andere door het geven van trainingen en zogeheten 'Knock and Talk' gesprekken, waar we samen met onze partners letterlijk aan de deur in gesprek gaan over de risico's en gevolgen van ondermijning. Hierdoor is de verwachting dat signalen van ondermijning sneller worden herkend, gemeld en vervolgens waar mogelijk aangepakt. Onze partners in het sociaal domein gaan hier ook een belangrijke rol in spelen. Gezamenlijk trekken we op om professionals en vrijwilligers basiskennis en handelingsperspectief te geven in het signaleren van en omgaan met (beginnend) crimineel gedrag.

Een belangrijke stap bij het doorbreken van criminele geldstromen is allereerst om meer inzicht verkrijgen in criminele verdienmodellen en waar het criminele geld neerslaat in de stad. We doen dit niet alleen, maar juist met private partijen zoals de Rabobank. We gaan gezamenlijk informatie (met inachtneming van de privacyregels) bij elkaar leggen om zo meer zicht te krijgen op risico's en witwasgevoelige branches waar veel contant geld in omgaat (dit doen we via zogenaamde fenomeen- en trendanalyses).

Vervolgens kunnen we ons (bestuurlijk) instrumentarium met meer focus inzetten. Natuurlijk gaan we met meer private partijen allianties aan (van vastgoedorganisaties tot individuele ondernemers). Een aantal gebieden geven we nu al een extra impuls, omdat die nu reeds in het geïntegreerd beeld rondom drugscriminaliteit naar voren komen als (kwetsbaar voor) criminele inmenging: de Amsterdamsestraatweg en bedrijventerrein Nieuw Overvecht. In die gebieden gaan we informatie- en risicogestuurd het bestuurlijk instrumentarium inzetten om barrières op te werpen voor criminele inmenging en het daarmee aantrekkelijker te maken voor bonafide ondernemers. Voorbeelden: intensivering van de integrale handhavingsacties en de inzet van het ondermijningsartikel in de APV (het gericht aanwijzen voor een vergunningsplicht van panden, gebieden en/of branches waar de openbare orde onder druk staat).

1.3 Doelstelling

De nadruk van de verstevigde (ondermijnings)aanpak leggen we - gezien de feiten, cijfers en risico's - op drugsgerelateerde criminaliteit. Het stoppen van de drugshandel is geen realistisch doel, maar het gezamenlijk bestrijden van de effecten in de wijken en het verstoren van de criminele samenwerkings-verbanden en verdienmodellen wel. Al vergt dit een lange adem.

Daarmee definiëren we als **doel** van de verstevigde aanpak: 'Het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid van de stad door het tegengaan van ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrechtse wijken'. Dit doen we door grenzen te stellen én perspectief te bieden.

Grenzen stellen, perspectief bieden

Meerjarige aanpak tegen de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit.

Aanpak
- Focus op jonge aanwas, doorgroeiers en criminele families
- Personen in kaart brengen
- Intensieve persoonsgerichte aanpak, vasthouden en niet loslaten

Interventies
- Netwerk van credible messengers
- Banen met status
- Pilot Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)
- Multidisciplinair Toezichtteam met o.a. reclassering (3RO)
- Verkennen wijkrechtspraak en een online schuldenrechter

Aanpak
- Onderzoek naar criminele verdienmodellen
- Gefocuste inzet kwetsbare gebieden
- Nieuwe allianties aangaan
- Zichtbaar en gericht bestuurlijk optreden

Interventies
- Pilot Rabobank
- Onderzoek verdachte transacties
- Knock and Talk gesprekken
- Voorlichting en training weerbaarheid en meldingsbereidheid
- Controles en handhaving bij probleempanden en bedrijven

1.4 Uitgangspunten

Een effectieve aanpak vraagt om een lange adem van zeker 5-10 jaar, een veelheid aan partners, innovatie, maatwerk en lef. Waarbij we blijvend rekening houden met de wendbaarheid en creativiteit van criminelen en hun methoden en verdienmodellen en passen, indien nodig, onze aanpak daar op aan.

We gaan gezamenlijk aan de slag aan de hand van een aantal uitgangspunten:

Focus aanbrengen op basis van informatie- en risicogestuurd werken
Hoewel de geschetste problemen stadsbreed aanwezig zijn, is het niet mogelijk tegelijkertijd op alle plekken en personen in de hele stad even intensief in te zetten. We houden in heel de stad de basis op orde, maar focus en keuzes zijn nodig voor de extra impuls op de reeds bestaande aanpak. Op basis van informatie, duiding en met erkende risicotaxatie instrumenten van partners zetten we interventies gezamenlijk en gericht in. Met personen, families en gebieden kiezen we daar waar het risico op doorgroeien of verslechterd straatbeeld en daarmee aantasting van veiligheid en leefbaarheid het grootst is.

Op deze plaats moet gezegd dat in het verbinden van straf-zorg en sociaal domein er verschillende wettelijke beperkingen zijn. Alle puzzelstukjes rondom een casus of opgave vinden zich verspreid onder partners en dat is niet zomaar bij elkaar te brengen, zeker niet als het persoonsgegevens betreft. Het streven om te komen tot een gezamenlijk informatiebeeld kan alleen maar binnen de grenzen van de wet, dit vraagt een doorlopend gesprek ook met onze landelijke partners.

Opgavegericht werken en regie
De problematiek manifesteert zich wellicht als veiligheidsprobleem, maar is misschien nog wel meer een sociaal maatschappelijk probleem. Daarmee is er een veelheid aan partners die allemaal een rol hebben in de aanpak en in feite allen een stukje van de puzzel (de opgave) hebben. Een stukje waar ze uiteraard zelf over gaan. Maar alleen als we als eén overheid optreden, kunnen er dingen veranderen. Op die totale puzzel moet een vorm van coördinatie plaatsvinden, zonder ieders eigen bevoegdheden teniet te doen. De burgemeester kan als voorzitter driehoek, voorzitter College, maar juist ook als burgemeester van alle partijen in de stad verbinden en sturen op resultaat op de gezamenlijke opgave die centraal staat.

Maar alleen als we als eén overheid optreden, kunnen er dingen veranderen.

‘Motivatie’ als nieuw leefdomein
Er wordt vaak gesproken over de vijf leefgebieden (dagbesteding, zorg, huisvesting, identiteitsbewijs, inkomen) als belangrijkste basisvoorwaarden voor het op orde krijgen van iemands leven (bijvoorbeeld na detentie). Voor deze aanpak en dan met name voor de groep ‘doorgroeiers’ voegen we daar in feite een zesde factor aan toe: motivatie. Als mensen niet intrinsiek gemotiveerd zijn, wordt verandering nooit duurzaam. De rol van de overheid is daar wellicht beperkt, maar niet nihil. Ook hier kunnen ervaringsdeskundigen voor worden ingezet. Om mensen te bewegen naar een ander leven, is nu eenmaal meer nodig dan alleen het creëren van aanbod (wat er in de stad al is). Het is nodig om iemand te motiveren daar gebruik van te maken.

Het blijft voor velen van ons onvoorstelbaar hoeveel geld er in de wereld van drugscriminaliteit omgaat en met hoeveel manipulatie en druk dit gepaard gaat. Mensen willen (en kunnen) hier vaak niet zomaar uitstappen. Om daar als overheid daadwerkelijk iets tegenover te kunnen stellen, moeten we daarom op zoek naar personen die de ervaring en de geloofwaardigheid hebben om deze jonge personen met *gezag* een spiegel voor te houden en ze te helpen door een eervolle uitweg uit de criminaliteit te bieden met een ander perspectief. Dat kan ook iemand zijn die zichzelf heeft ontworsteld aan het criminele milieu.

De meest duurzame aanpak is 1 op 1 samen met de betreffende persoon inzetten op het aanzwengelen van zijn intrinsieke motivatie waar de benodigde discipline uit gaat voortvloeien om een ander pad te bewandelen. Helaas ontbreekt deze motivatie met enige regelmaat bij personen die zich niet verbonden voelen met de samenleving, crimineel succes ervaren, hulpverleningsmoe zijn of niet durven te kiezen voor een leven zonder criminaliteit. Zij hebben externe prikkels nodig, aandacht van mensen die ze niet alleen letterlijk maar ook figuurlijk bereiken. Via deze personen en daarnaast via straf-, bestuurs- en civielrechtelijke maatregelen (en andere creatieve interventies) zijn er kansen om een criminele kansenstructuur onaantrekkelijk te maken.

Zacht als het kan, hard als het moet.

Nooit meer achterom kijken

Vincent staarde voor zich uit, met zijn mobieltje in z'n hand. Het was stil in zijn woonkamer, je hoorde de klok tikken. Twee maanden had ie het al volgehouden. Het vaarwel van zijn oude leven in drugshandel. Weg vrienden, weg een deel van zijn familie, weg houvast. Geen snel geld meer. Hij keek naar zijn broek, een dure. Een van de weinige dingen die hem herinnerde aan hoe het was. Hij scrollde door zijn nieuwe telefoon, een gare, goedkope. Geen whatsappjes, zijn scherm was vrijwel leeg. Een paar mensen hadden zijn nieuwe nummer. Vincent was moe, leeg van het leven dat ie er al op had zitten, terwijl hij nog zo jong was. Hij wilde net als zijn neef zijn, alles ging hem makkelijk af, hij hoefde geen moeilijke dingen te doen en van het geld dat hij had verdiend, had hij nu een huis in Spanje gekocht.

Hij had het geprobeerd, maar was nu leeg. Leeg van de stress, van nachten doorhalen, van de achterdocht en het wantrouwen, van bekenden die het leven lieten, van het vastzitten. Het schreeuwen door de telefoon heen, als ie 's nachts opnam, want hij moest snel bezorgen. Zo niet, kwamen ze langs om klappen te geven. Vincent wreef met z'n hand over zijn gezicht. Hij dacht aan het gevoel van de koude stoep, toen ie daar lag in het holst van de nacht, bebloed, in pijn en alleen, doordat die ander hem te pakken had. Hij keek naar beneden, naar zijn benen, hij was altijd aan het rennen. Op de vlucht. Voor anderen, voor de politie. Hij dacht aan de stress van de cel, die nooit veilig voelde. Had zijn neef dit ook gehad, maar nooit verteld?

Toch zat ie nu blij te wezen, in zijn kleine woonkamer. Hij glimlachte en dacht aan zijn nieuwe kans. Hij was blij met zijn ankers; Ben en Mirya, mensen die hem hielpen dingen inzien. De laatste keer dat hij vastzat en dacht ‘ik wil dit niet meer, ik kan dit niet meer’, waren zij er ineens. Ze snapten hem, ze zeiden de juiste dingen. Niet allemaal aardig, maar tenminste wel straight. Soms kwam het verlangen naar het oude en het gemakkelijke weer om de hoek kijken. Maar dan trokken zij hem erdoor, al die weken al. Vincent kon altijd met ze bellen. Dat is fijn en belangrijk, want hij voelde zich alleen en eenzaam. Zoveel vrienden bleek hij toch niet te hebben in de wereld. Ze hielpen hem aan een baantje. Een vet baantje, dat eerlijk geld opleverde. Na veel gedoe, door die verdomde VOG. Maar het was gelukt. Hij had gister voor het eerst een loonstrook gehad, vandaag stonden er legale knaken op zijn rekening. Ben en Mirya lieten hem kennis maken met sport, een uitlaatklep. Hij was er een paar keer per week, keek uit naar die momenten. Knoopte zo nu en dan voorzichtig een praatje aan, maar vond het eng. Want altijd die achterdocht.

Vincent had om de hoek een koffietent, waar hij soms jonge moeders of vaders met een kind zag binnenkomen. Ooit wilde hij dat ook; na zijn schulden, na zijn palmboom. Een kind. Maar eerst zijn schulden afbetalen. Hij had een begin gemaakt en zou over drie jaar klaar zijn. Hij kroop door de tunnel, richting het licht. Hij droomde over het buitenland. Hij kon eindelijk weer dromen. Dat kon hij niet, vroeger zat zijn hoofd te vol met stress. Hij had op zijn muur een foto opgehangen van een palmboom. Hij wilde een palmboom zien.
Het maakte eigenlijk niet uit waar die boom stond.

Vincent voelde zich opgelucht, zijn leven was nu overzichtelijk. Hij werkte overdag en sliep in de nacht. Hij was dankbaar voor de ongecompliceerdheid. Terwijl hij zich goed realiseerde hoe gecompliceerd dit was, een netwerkje van mensen hield zich met hem bezig. Zijn vangnet. Hij had beloofd hier ook wat voor terug te doen. Want hij had iets, wat weinig andere mensen hebben. Ervaring in een wereld die voor veel mensen onbegrijpelijk en ondoordringbaar is. Hij ging mensen behoeden voor die wereld en helpen om net als hij ook weer te leren dromen.

2 Drugsgerelateerde problematiek

2.1 Regisserende rol in drugshandel

Als input voor deze nota is er specifiek voor stad Utrecht een geïntegreerd beeld van gemeente en politie Midden-Nederland van drugscriminaliteit opgesteld. Om te komen tot dit beeld is gebruikt gemaakt van verschillende (kwalitatieve) analyses, rondetafel- en groepsgesprekken met professionals en burgers, verschillende onderzoeken en beleidsnota's. Dit geeft een gezamenlijk en actueel beeld voor onze stad. De belangrijkste bevindingen worden in dit hoofdstuk geschetst.

Utrecht speelt een regisserende rol in de (inter)nationale drugshandel. In totaal zijn zo'n 150 criminele samenwerkingsverbanden actief in Midden-Nederland[4] waarvan 50 in de stad Utrecht. Het gaat hierbij naar schatting in totaal om enkele honderden personen die vaak onderling een relatie hebben. Ongeveer de helft van de criminele clusters in de stad Utrecht houdt zich bezig met de handel in cocaïne.[5] Door Utrechtse wijkagenten worden verschillende criminele samenwerkingsverbanden genoemd met familierelaties, waarbij vooral broers en neven strafbare feiten plegen en in contact staan met andere personen met crimineel gedrag.[6] Utrecht heeft met 38% van alle regionale politieregistraties het grootste aandeel in de politieregio Midden-Nederland met betrekking tot de handel in cocaïne (met name import en export). Er is ook in het aantal geregistreerde misdrijven 'handel in harddrugs' een stijging te zien tussen 2016 en 2020: van 49 naar 73. Het aantal verdachten van handel is harddrugs uit Utrecht is tussen 2016 en 2020 eveneens sterk toegenomen. Zo waren er in 2016 in totaal 61 verdachten en 130 in 2020.

4 Het betreft hier de politieregio die een gebied van 39 gemeenten beslaat (Gooi & Vechtstreek, Flevoland en Utrecht).

5, 6 Drugscriminaliteit Utrecht 2021 – Een geïntegreerd beeld van de gemeente Utrecht en politie Midden-Nederland, Bureau Broekhuizen, Amersfoort, juni 2021.

2.2 Excessief geweld

Uit politie informatie blijkt dat drugs de rode draad is in de georganiseerde criminaliteit.[7] Zo zijn liquidaties (excessief geweld) vaak het gevolg van conflicten binnen de cocaïnehandel, en zijn er Utrechtse gewelds-groeperingen die zich specifiek verhuren voor liquidaties. Vanaf 2019 zijn er in Utrecht (voor zover bij ons bekend) 13 beschietingen geweest van panden (eind 2020 (be)trof er één een advocatenkantoor in Oudwijk), 4 schiet-incidenten richting personen en 6 handgranaatleggingen. In de periode van 2019 tot maart 2021 is daarnaast een aantal opslagplekken van wapens, onderdelen van explosieven gevonden en waren er andere incidenten. De locaties varieerden van woningen, garageboxen en park Transwijk waar een partij wapens en munitie ingegraven was. Uit politie-informatie blijkt dat in 2018 ook al delen van wapens en munitie zijn aangetroffen in Park Transwijk.

Er zijn verder signalen dat plofkraken worden gepleegd om je in te kopen in de drugswereld. In onze stad is in 2020 een 'plofkraakschool' ontdekt waar jonge jongens werden opgeleid voor het plegen van plofkraken in binnen- en buitenland. Veel van de internationaal actieve plofkrakers zijn woonachtig in Utrecht, zo komen 30 van de 77 in het land aangehouden plofkrakers in 2019 uit Utrecht, veelal uit Overvecht, Kanaleneiland en Hoograven.[8]

2.3 Criminele geldstromen

Criminele geldstromen zijn nauw verweven met de wereld van drugscriminaliteit.[9] Wijkagenten zien dat bij bepaalde criminele samenwerkingsverbanden met familierelaties dat jeugdige familieleden vooral op straat strafbare feiten plegen, terwijl de oudere familieleden zich eerder richten op het witwassen van het crimineel verkregen geld.

Van alle criminele samenwerkingsverbanden maakt 50% voor het witwassen gebruik van één of meer bedrijven, op eigen naam of op naam van een ander. Ook 'kleinere' criminelen maken gebruik van dergelijke witwasmethoden. Facilitators in het witwassen bedienen vaak meerdere criminele samenwerkingsverbanden.[10] Witwasgevoelige branches zijn onder andere, koeriersdiensten, horeca, kappers, schoonheidssalons, zorgbedrijven, verhuur van vastgoed, slotenmakers en autobedrijven. In 2020 zijn er 50 registraties van witwassen in Utrecht.[11] Dit betreft een sterke toename vanaf 2016, toen er nog maar 2 van dergelijke registraties waren.

Uit een gemaakte analyse van verdachte transacties tussen 2019 en eind maart 2021 komt naar voren dat in die periode 1669 transacties verdacht zijn verklaard, waarmee ruim 128 miljoen euro is gemoeid. Bij deze transacties zijn 42 rechts- en 238 natuurlijke personen betrokken.[12] Van de 42 rechtspersonen die betrokken zijn bij de verdachte transacties betreft het voor het overgrote deel eenmanszaken.

7 - 12 Drugscriminaliteit Utrecht 2021 – Een geïntegreerd beeld van de gemeente Utrecht en politie Midden-Nederland, Bureau Broekhuizen, Amersfoort, juni 2021.

In Utrecht bestaat de top 3 branches met meeste verdachte transacties (meldingen van de Financial Intelligence Unit (FIU)) uit: de autobranche, koeriersdiensten en verhuur van onroerend goed. Sommige bedrijven binnen de autobranche zijn betrokken bij drugscriminaliteit. Het gaat om verschillende soorten activiteiten waaronder bijvoorbeeld het inbouwen van verborgen ruimtes in voertuigen voor het vervoer van geld of drugs en witwassen. Bedrijventerrein Nieuw Overvecht bevat relatief veel autobedrijven, waar verschillende vormen van deze criminaliteit geconstateerd zijn.

De hoeveelheid bedrijven in Utrecht die (tevens) koeriersdiensten aanbieden is opvallend hoog. Er zijn niet alleen relatief veel verdachte transacties in de vastgoedsector in Utrecht, ook professionals geven aan dat het witwassen van crimineel vermogen in Utrecht door aan- en verkoop van vastgoed plaatsvindt. Zij geven tevens aan dat er nog geen goed zicht is op bemiddelaars in dit vastgoed.

Er wordt tegenwoordig voornamelijk geld witgewassen door middel van underground banking (internationale geldhandel zonder tussenkomst van banken). In Utrecht vindt veelvuldig overdracht van crimineel geld plaats middels underground banking, met name naar het buitenland.[13] Ook worden (kwetsbare) mensen geworven als geldezel of om geld wit te wassen wat verkregen is met drugscriminaliteit. Overigens wordt een deel van de criminele opbrengsten ook via legale geldwisselkantoren naar het buitenland verzonden.

13 Drugscriminaliteit Utrecht 2021 – Een geïntegreerd beeld van de gemeente Utrecht en politie Midden-Nederland, Bureau Broekhuizen, Amersfoort, juni 2021.

2.4 Onlinewereld en social media

In de rondetafelgesprekken met professionals en burgers komt de rol van online platforms en social media in de drugscriminaliteit naar voren. Zij geven aan dat het handelen en het aanschaffen van drugs sterk wordt vergemakkelijkt door online platforms en het dark web. Digitale criminaliteit heeft een laag opsporingspercentage, terwijl we wel een stijging van het aantal aangiften en meldingen zien (cybercrime:[14] van 86 in 2019 naar 166 in 2020). Het is voor jongeren door social media en smartphones vrij gemakkelijk om een handeltje op te zetten. Dit beeld wordt bevestigd door de al eerder aangestipte onderzoeken van Straatwaarde(n)[15] in Utrecht en Utrecht-Zuid. Afspraken voor drugsdeals worden volgens professionals onder meer via WhatsApp, Snapchat en Telegram gemaakt. Ook gebruiken ze WhatsApp groepen om door te geven waar de politie rijdt. Social media kunnen hiernaast ondersteunend zijn aan het rekruteringsproces van jonge aanwas, omdat zij een platform bieden waar influencers te zien zijn met grote sommen geld. “Daar zijn pakken geld te zien, het is een promotiekanaal.”

Ten opzichte van andere steden valt in Utrecht vooral op dat er veel familierelaties zijn.

2.5 Jonge personen en families in de (drugs)criminaliteit

In Utrecht zien we wat we in heel Midden-Nederland zien, namelijk een explosieve bevolkingsgroei. In de periode 2012-2021 is de Utrechtse bevolking het hardst gegroeid van de G4. Volgens de prognoses zal Utrecht ook het hardst blijven groeien van de G4, namelijk 22,9% ten opzichte van 6,6% landelijke groei (bijna 3,5x zoveel). De groep jongeren en jongvolwassen onder de 30 jaar is in de periode 2012-2021 ook veel harder gegroeid in Utrecht dan in de rest van de G4 en Nederland gemiddeld. Dit is vaak de leeftijd waarop je door ‘de grote jongens’ de drugswereld in wordt verleid.

Het absolute aantal van drugsmisdrijven verdachte jongeren onder de 18 jaar is sterk toegenomen tussen 2016 en 2020, van 7 naar 30.[16] Ook breder (dus kijkend naar alle misdrijven) is er in Utrecht een opvallende toename van het relatieve aantal minderjarige verdachten van 18 naar 25 per 1.000 inwoners, dit is na Amsterdam (32 per 1.000 inwoners) het hoogste van de G4. Hiernaast valt Utrecht op met een stijging van 11% van jongvolwassen daders tussen 2015-2020, de sterkst van de 25 grootste gemeente in Nederland (Van der Laan, Beerthuizen en Boot, 2021).

In de rapportage van bureau Broekhuizen komt naar voren dat er verschillende criminele samenwerkingsverbanden met familierelaties in Utrecht zijn. Ten opzichte van andere steden valt in Utrecht vooral op dat er veel familierelaties zijn. Die families hebben de kernmerken van een ‘crimineel systeem’.

14 Cybercrime betreft criminaliteit die gepleegd wordt met een ICT-middel (een computer, smartphone, smartwatch of tablet), gericht op een ander ICT-middel (https://www.vraaghetdepolitie.nl/misdaad-en-geweld/oplichting/wat-is-cybercrime.html). Van de verschillende categorieën cybercrime wordt fraude met bankgegevens/internetbankieren het meest geregistreerd.
15 Onderzoek Straatwaarde(n), Adjiembaks e.a., 2019.
16 Het gaat hier niet perse om unieke verdachten. Het is mogelijk dat één jongere als verdachte bij verschillende misdrijven meetelt.

Utrecht heeft van de G4 steden relatief de meeste verdachten van handel in harddrugs door jongeren en jongvolwassenen.[17] In Utrecht worden van dit delict met name 18 tot 25 jarigen verdacht (46%) gevolgd door 25 tot 35 jarigen (25%).[18] Terwijl bij de andere G4-gemeenten met name wat oudere inwoners van de handel in harddrugs verdacht worden. De 18 tot 25 jarigen nemen in die gemeenten slechts 22-30% van de handel in harddrugs 'voor hun rekening'.

Bij bezit harddrugs en bezit softdrugs zijn relatief de meeste verdachten 18 t/m 24 jaar (gevolgd door 25 tot 35 jaar). En bij handel in softdrugs en het vervaardigen van softdrugs zijn relatief de meeste verdachten 25 tot 35 jaar (gevolgd door 18 tot 25 jaar). Dit is vergelijkbaar met andere gemeenten.

Uit een recente analyse van politie blijkt dat jongeren uit jeugdgroepen contact hebben met mensen die zich bezighouden met plofkraken, drugshandel en excessief geweld.[19] In Utrecht zijn er bij de politie 12 jeugdgroepen bekend bestaande uit in totaal zo'n 125 personen. Bij 6 van deze jeugdgroepen zijn duidelijke linken met zwaardere criminelen te zien. Kenmerkend is dat het gaat om fluïde netwerken, die continu veranderen in samenstelling, omvang en onderlinge samenhang.

Uit landelijk onderzoek van de politie blijkt, dat hoe jonger de leeftijd bij het plegen van een eerste delict, hoe groter het risico op meer misdrijven in de toekomst en een lange criminele carrière.[20] Deze jonge personen die starten met relatief kleine delicten, lopen het risico om uiteindelijk door te groeien als grotere speler in de georganiseerde (drugs)criminaliteit. Het lukt nu nog onvoldoende om te zien wanneer en hoe deze jongeren en jongvolwassenen doorgroeien naar de zwaardere vormen van (drugs) criminaliteit benadrukken Weijers, Ferwerda & Roks *(Verharding van de jeugdcriminaliteit. Het probleem van de potentiële doorgroeier, 2021)*. Vanuit zorgen om verharding van de jeugdcriminaliteit beschouwen zij deze potentiële doorgroeiers als de meest zorgelijke.

17 - 19 Drugscriminaliteit Utrecht 2021 – Een geïntegreerd beeld van de gemeente Utrecht en politie Midden-Nederland, Bureau Broekhuizen, Amersfoort, juni 2021.
20 Landelijk onderzoek jeugdcriminaliteit door politie (periode 2015 – 2019).

2.6 Problemen in de wijken

Ondermijnende criminaliteit speelt in heel de stad. Over een periode van een aantal jaar komen duizenden meldingen over verschillen criminele activiteiten naar voren.[21] Uit de jaarlijkse rapportages van Meld Misdaad Anoniem (MMA) blijkt dat het grootste deel van de meldingen gaan over drugs. Het aantal MMA-meldingen drugsmisdrijven is gestegen van 75 in 2016 naar 179 in 2020.

Op bepaalde plekken in de stad zien we terug dat de voedingsbodem voor drugsgerelateerde criminaliteit groter is. Dit is bijvoorbeeld het geval in Overvecht, Noordwest en Zuidwest. Dit hangt samen met stapeling van problematiek als schulden, gezondheidsproblemen, verslaving, kansenongelijkheid. Dit kan leiden tot het ontbreken van (het zien van) perspectief en daardoor het risico van de aantrekkingskracht van de drugsgerelateerde criminaliteit. Ook is er een aantal plekken die aantrekkelijk zijn voor criminele activiteiten. Er zijn partners in de bovenwereld nodig om criminele activiteiten te verhullen en te faciliteren. De coronacrisis heeft grote (financiële) impact op ondernemers en hun bedrijven en dat kan hen kwetsbaar maken voor criminele inmenging. Verschillende partijen, waaronder het Strategisch Beraad Ondermijning (SBO) en de NCTV waarschuwen voor mogelijke infiltratie van crimineel geld na corona, bijvoorbeeld via overnames in de horecabranche.

Het aantal MMA-meldingen drugsmisdrijven is gestegen van 75 in 2016 naar 179 in 2020.

In de rapportage van Bureau Broekhuizen wordt ingegaan op zes wijken die opvallen als het gaat om drugs(gerelateerde)criminaliteit. Zo komt Overvecht o.a. naar voren als pleegplaats van het vervaardigen van softdrugs en zien we een grotere voedingsbodem, voor met name jongeren, om open te staan voor een carrière in de drugscriminaliteit. Specifiek op het bedrijventerrein Nieuw Overvecht zien we een oververtegenwoordiging van ondernemers en ondernemingen in relatie tot criminele activiteiten en strafrechtelijke onderzoeken. Er zijn specifieke tekenen die wijzen op een criminogene autobranche en er zijn bedrijven die criminaliteit faciliteren terwijl bonafide ondernemers worden benadeeld.[22]

Zuid valt op vanwege het hoge aantal verdachten van handel in harddrugs (43 in 2020). Ook is er een criminele jeugdgroep actief. Ook Noordwest heeft relatief een hoog aantal verdachten van handel in harddrugs (39) en daar is relatief een hoog aantal meldingen van drugsmisdrijven bij Meld Misdaad Anoniem. Ook hier geldt dat er een relatief groot risico is voor met name jongeren om terecht te komen in de (drugs)criminaliteit.

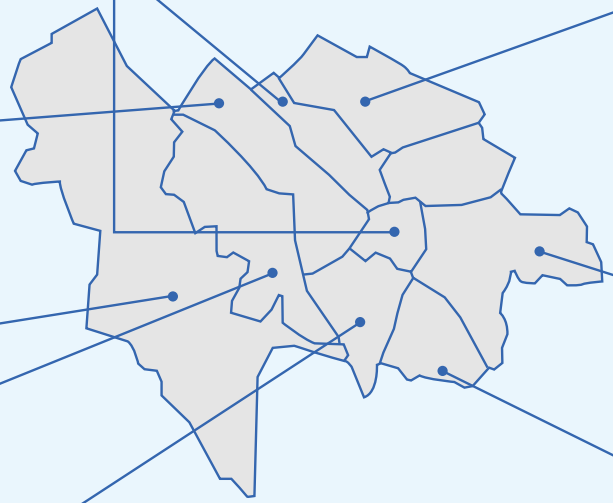
21 - 22 Drugscriminaliteit Utrecht 2021 – Een geïntegreerd beeld van de gemeente Utrecht en politie Midden – Nederland, Bureau Broekhuizen, Amersfoort, juni 2021.

Over de Amsterdamsestraatweg is onlangs een rapport verschenen *(“De Amsterdamsestraatweg – Rapportage over overlast en ondermijning”)* waaruit blijkt dat er sprake is van zowel een schaduweconomie als drugsgerelateerde criminaliteit in het gebied. Op de Amsterdamsestraatweg zijn er vanaf juli 2014 tot mei 2021 in totaal 30 panden (van de in totaal 200 panden in de hele stad) gesloten door de burgemeester vanwege een gevaar voor de openbare orde o.a. vanwege illegaal gokken, faciliteren van criminele activiteiten en witwassen/underground banking.[23] Ook blijkt uit het rapport dat er van verschillende bewoners en professionals signalen zijn dat er verschillende bedrijven zijn die, los van corona, te weinig klanten lijken te hebben om te kunnen blijven bestaan. Hoewel voorzichtigheid geboden is om, zeker op brancheniveau, aan te nemen dat er sprake is van witwassen bij deze bedrijven, blijft overeind staan dat voor een aantal zaken vestiging op Amsterdamsestraatweg relevanter lijkt dan het terugverdienen van de bedrijfskosten.[24] Tot slot zijn er ook in dit gebied meerdere signalen van drugshandel op straat.

23 Drugscriminaliteit Utrecht 2021 – Een geïntegreerd beeld van de gemeente Utrecht en politie Midden – Nederland, Bureau Broekhuizen, Amersfoort, juni 2021.
24 Rapport Amsterdamsestraatweg, Lokale Zaken/ Gemeente Utrecht, 2021.

Gebieden

Noordwest

Criminele geldstromen
Witwassen, underground banking.

Excessief geweld
Handgranaatleggingen, schietpartij.

Criminele families
Woonachtig in de wijk.

Criminele jeugd
Jongeren hebben contact met criminelen rondom plofkraken/drugs/excessief geweld.

West

Criminele geldstromen
Witwassen.

Excessief geweld
Beschieting van pand, opslagplek van wapens.

Vleuten - De Meern

Criminele geldstromen
Witwassen.

Leidsche Rijn

Criminele geldstromen
Underground banking.

Excessief geweld
Handgranaatlegging.

Criminele families
Woonachtig in de wijk.

Centrum

Drugs
Relatief veel verdachten bezit soft/harddrugs.

Excessief geweld
Pleegplaats meeste verdachte wapengerelateerd geweld.

Criminele geldstromen
Witwassen – faciliterende branches (horeca).

Zuidwest

Criminele geldstromen
Witwassen.

Excessief geweld
Schietpartijen.

Plofkraken
Plofkrakers afkomstig uit de wijk.

Criminele families
Woonachtig in de wijk.

Criminele jeugd
Woonachtig in de wijk en in bepaalde mate georganiseerd crimineel, zwaardere criminelen ronselen jongeren voor klusjes.

Overvecht

Criminele geldstromen
Witwassen.

Excessief geweld
Handgranaatleggingen, beschieting van pand, opslagplek van wapens.

Plofkraken
Plofkrakers afkomstig uit de wijk en loodsen/garageboxen voor opslag van materialen/auto's, faciliterende autobedrijven en trainingslocatie.

Mensenhandel
Mogelijk criminele uitbuiting van kwetsbare bewoners.

Criminele families
Woonachtig in de wijk.

Criminele jeugd
Zwaardere criminelen ronselen jongeren voor klusjes, jongeren hebben contact met criminelen rondom plofkraken/drugs/excessief geweld.

Oost

Criminele geldstromen
Underground banking, spookbewoning.

Excessief geweld
Beschieting kantoorpand.

Zuid

Excessief geweld
Handgranaatleggingen, beschieting van pand.

Plofkraken
Plofkrakers afkomstig uit de wijk.

Criminele jeugd
Woonachtig in de wijk en in bepaalde mate georganiseerd crimineel.

3 Doorbreken criminele carrières

Sommige jongeren en jongvolwassenen kiezen bewust voor het snelle geld en een criminele carrière, anderen worden misleid en gemanipuleerd en als ze eenmaal in de wereld zitten, is het lastig er weer uit te komen. Jonge personen met een licht verstandelijke beperking zijn extra kwetsbaar om geronseld te worden. Jonge personen die starten met relatief kleine delicten, lopen het risico om uiteindelijk door te groeien als grotere speler in de georganiseerde (drugs)criminaliteit.

3.1 Bestaande aanpak: voorkomen jonge aanwas en potentiële doorgroeiers

Het voorkomen van jonge aanwas in de drugsgerelateerde criminaliteit is een speerpunt binnen de regionale aanpak “Wie praat die gaat” in Midden-Nederland, waar Utrecht onderdeel van uit maakt. Voorkomen dat iemand (verder) het criminele pad op gaat, is natuurlijk veruit het beste. Dus we blijven vol inzetten op het beter in beeld krijgen en houden van de jonge aanwas en op preventie via voorlichting in het basisonderwijs (Kapot Sterk), jongerenwerk, sportprogramma’s, buurtteams, moedernetwerken etc.

Wanneer iemand vaker in beeld is gekomen bij politie en justitie en er zorgen bestaan, is het mogelijk om iemand lokaal op te nemen in een persoonsgerichte aanpak. Daarvoor zijn er lokale PGA experts die hulp en begeleiding op maat bieden. Dit blijven we doen. Dat geldt ook voor de mogelijkheid om criminele jongeren met multiproblematiek te koppelen aan een regisseur van het (regionale) zorg- en veiligheidshuis. Hierbij gaat het om Top X jongeren, die vaker en hardnekkiger met politie en justitie in beeld komen. Hierbij gaat het altijd om 1 op 1 aandacht en focus van alle partners waarbij via een combinatie van repressieve en preventieve maatregelen wordt getracht recidive te doen voorkomen en een beter perspectief te bieden. In totaal zijn er in Utrecht rond de 100 (risico) jongeren in een dergelijke aanpak. Door de criteria die eerder gezamenlijk zijn vastgesteld en de beschikbare capaciteit bij partners, betekent dit dat nu alleen ruimte is voor jongeren tot 23 jaar en er wordt niet specifiek gekeken naar drugscriminaliteit.[25]

25 Criteria van de TopX, vastgesteld in het regionaal partneroverleg.

Onderwijsprogramma Kapot Sterk in groepen 8

Met het programma maken gemeente, politie en OM bij de jonge jeugd een begin met het bouwen aan weerbaarheid tegen de invloed van drugsgerelateerde criminaliteit. In de lessen komt aan bod wat de consequenties van een criminele loopbaan zijn, hoe kinderen groepsdruk kunnen weerstaan en hoe ze subtiele rondselpraktijken kunnen herkennen. Misschien nog wel belangrijker komt aan bod waar kinderen zelf van dromen en wat ervoor nodig is om die dromen waar te maken. De lessen worden gegeven door 'hoofdrolspelers', mensen die ervaring hebben met de verschillende kanten van drugsgerelateerde criminaliteit zoals de officier van justitie, wijkagent, jongerenwerkers, HALT-medewerkers en positieve rolmodellen uit de wijk.

Persoonsgerichte aanpakken 'top Zuid'

Vanuit het regionale programma 'Straatwaarde(n)' is er extra versterking op persoonsniveau, specifiek voor mensen die in beeld komen voor drugscriminaliteit. Want daar komt het vaak op neer: 1 op 1 persoonlijke aandacht en dat een regisseur (met inachtneming van de privacyregels) een totaaloverzicht heeft van wat er allemaal speelt in het leven van deze personen. Alleen dan kan je het verschil helpen maken. In de wijk Zuid (Kanaleneiland, Hoograven, Rivierenwijk) krijgen tien jongeren vanuit het programma Straatwaarden 'extra aandacht' vanuit verschillende instanties. Er is op dit moment onvoldoende capaciteit om meer dan 10 jongens deze intensieve aanpak te geven, de overall regie wordt gevoerd vanuit het zorg- en veiligheidshuis. Doen wat nodig is: soms inzetten op opsporing om iemand aan te houden, soms inzetten op motivatie om iemand te bewegen naar een ander leven, soms verschillende instanties aan elkaar verbinden om beter samen te werken (om het repressieve net te sluiten of de preventieve kanten te verbinden).

3.2 Extra impuls op voorkomen doorgroei in drugsgerelateerde criminaliteit

Naast de bestaande inzet op de jonge aanwas en potentiële doorgroeiers wordt vanuit de veiligheidspartners OM, Politie, reclassering en DJI uiteraard ook vol ingezet op de aanpak van ‘de zware jongens’ in de georganiseerde criminaliteit (beroepscriminelen).

De groep waar op dit moment te weinig gezamenlijke gefocuste aandacht naar uit gaat, is de groep die er in feite tussen zit, de doorgroeiers in drugsgerelateerde criminaliteit: personen met crimineel gedrag, maar nog niet de zwaarste categorie. Het gaat veelal om jongeren/jongvolwassenen (leeftijdsindicatie 16-27 jaar). Een belangrijke groep om op casusniveau oog voor te hebben, om te voorkomen dat een nieuwe generatie te ver doorgroeit in de criminaliteit met alle maatschappelijke gevolgen van dien. Ook voor deze groep gaat het om repressie én preventie, grenzen stellen én perspectief bieden. Het aanbod (en begeleiding) is vaak anders of specifieker voor deze groep (bijvoorbeeld ‘banen met status’). Vooral inzetten op motivatie zal hierbij cruciaal zijn en soms lange adem vragen. Het begint natuurlijk allereerst met deze groep nader in beeld brengen. De interventies die hieronder zijn genoemd die persoonsgericht worden ingezet, kunnen dan ook pas daadwerkelijk starten op het moment dat we de groep in kaart hebben gebracht, dat vraagt veel analysewerk en een voortdurend gesprek over wat wel en niet wettelijk deelbaar is aan informatie tussen partners.

Vooral inzetten op motivatie zal hierbij cruciaal zijn en soms lange adem vragen.

Versterken preventie

De voorlichtingsprogramma’s van Kapot Sterk gaan we doorontwikkelen en daarmee niet alleen inzetten in het basisonderwijs maar ook in het VO, MBO en Speciaal en Bijzonder Onderwijs. We gaan ook een aantal nieuwe interventies verkennen samen met onder meer Jongerenwerk, Buurtteams, Onderwijs en HALT, waaronder inzet van een jongerenrechtbank en de zogenaamde meidenaanpak.

Verkenning ‘Jongerenrechtbank’

In samenwerking met Halt, onderwijs, politie, OM en rechtbank verkennen we de mogelijkheid van een pilot met een zogeheten jongerenrechtbank in de wijken. Dit houdt in dat jongeren die een bepaalde afspraak of norm hebben geschonden de kans krijgen om zich te verantwoorden voor een ‘rechtbank’ van leeftijdsgenoten en hierbij kan (in specifieke gevallen) voorkomen worden dat ze meteen in het strafrechtelijke systeem belanden. Hierbij wordt het perspectief van de dader, slachtoffer en de omgeving bij elkaar gebracht.
De jongerenrechtbank is een privaat initiatief dat in samenwerking met het OM, politie, rechtbank, lokale advocatuur en scholen is vormgegeven en op meerdere plekken in het land inmiddels draait, waaronder in Eindhoven en Rotterdam.[26] We benadrukken dat dit aanvullend is op het strafrecht en niet in de plaats komt van.

26 www.jongerenrechtbanken.nl

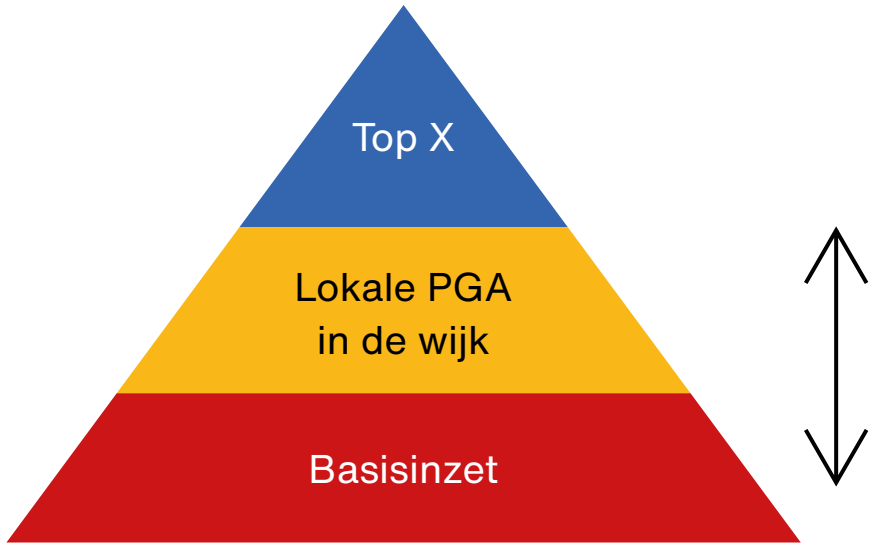
Meiden aanpak, training en begeleiding voor vrouwen in de aanpak van drugsgerelateerde criminaliteit – in samenwerking met programma Straatwaarde(n)

In onze huidige aanpakken en door de vele gesprekken met lokale professionals horen en zien we, dat (veelal minderjarige) meisjes soms een grotere rol hebben in de drugsgerelateerde criminaliteit dan gedacht. Deze rol is nog niet tot in de diepte onderzocht, toch zien we dat de rol bestaat en dat er voorbeelden zijn van meiden die (on)bewust en of onder druk faciliteren in de drugshandel. Dit doen zij door bijvoorbeeld auto's op hun naam te zetten of door pinpassen uit te lenen voor het witwassen van drugsgeld (geldezels). In een van onze recente onderzoeken werd een kwetsbaar meisje, dat in begeleid wonen was ondergebracht, aangehouden als faciliteerder omdat zij haar kamer beschikbaar stelde voor het afwegen en verpakken van drugs.

Hoe moeilijk ook, het is essentieel om het netwerk rondom deze meisjes te betrekken. We richten ons op moeders die wel zien dat hun kind in de drugshandel gezogen wordt, maar geen handelings-perspectief zien. We zetten trainingen op waarbij we moeders allereerst helpen signalen te herkennen.

Meer zicht op en integrale aanpak van doorgroeiers

De huidige persoonsgerichte aanpakken willen we - in samenhang met programma Straatwaarde(n) en in de pilot Jouw Uitweg - verbreden door ook de jongeren van circa 23-27 jaar in de aanpak op te nemen. Daarbij maken we steeds onderscheid tussen de lokale PGA (waar de gemeente zelf beter op kan sturen en regie op heeft) en de casuïstiek die zodanig complex is dat deze richting het zorg- en veiligheidshuis gaat voor regie (waarbij meer partners zijn betrokken, dat vraagt voortdurende afweging op beschikbare capaciteit). In de praktijk werkt dit volgens een escalatiemodel waarbij voor de meest complexe casuïstiek wordt geëscaleerd naar het zorg- en veiligheidshuis voor specifieke expertise en specifieke partners in het zorg- en veiligheidsdomein.

We willen - gezien het huidige tijdsgewricht en de grote risico's van toename excessief geweld - meer gezamenlijke, gelijktijdige en gefocuste aandacht hebben voor deze groep doorgroeiers in (drugs)criminaliteit die verschillende organisaties nu (noodgedwongen) los van elkaar tegenkomen in hun werk. Ze worden gelieerd aan drugscriminaliteit (of hieraan gerelateerd excessief geweld), hebben een netwerk binnen de drugswereld en er is sprake van multiproblematiek. Dit beoordelingskader werken we samen met onze partners in de strafketen, sociaal domein, zorg (GGZ en verstandelijk gehandicaptenzorg/VGZ), forensische zorg en met het RIEC en ZVHRU nader uit. Op basis daarvan brengen we de groep in beeld waarbij het bij eerste schattingen op basis van de huidige cijfers om enkele honderden gaat in de stad Utrecht. Naast informatie uit het zorg en veiligheidsdomein, willen we ook een 'ronde in de wijk' doen om informatie op te halen bij professionals (en bewoners/ondernemers).

Met alle partners langere tijd durven te focussen op deze groep is cruciaal. Niet de aanpak of organisaties staan centraal, maar de persoon en diens gezin/sociale netwerk, problematiek en mogelijkheden. Ook dit klinkt makkelijker dan het is: voor het motiveren zijn dedicated mensen nodig die deze jongeren/jongvolwassenen, die veelal niets met de overheid te maken willen hebben, een spiegel kunnen voorhouden en in beweging kunnen krijgen. Voor het hulpaanbod kijken we of voor deze groep specifieker hulp nodig is.

Tegelijkertijd staat de capaciteit bij alle partners onder druk dus de wijze waarop dit vorm gegeven gaat worden, werken we gezamenlijk uit.
Om een gedegen integrale persoonsgerichte aanpak voor een grote groep te kunnen neerzetten, is meer capaciteit nodig bij alle partners waaronder gespecialiseerde PGA experts lokaal en procesregisseurs in het ZVHRU.[27]

Met de inzet van een proces- en casusregisseur rondom deze jongeren/jongvolwassenen die 'vasthoudt en niet loslaat', creëren we – net als bij andere PGA's - een sluitend vangnet met alle partners.[28] Dit betekent dat de casusregisseur ervoor zorgt dat alle partners de neuzen dezelfde kant op hebben en interveniëren vanuit een gezamenlijk plan, ziet waar de gaten vallen en waar nodig de persoon aan de hand meeneemt. Het plan is altijd maatwerk: de omstandigheden, problemen en talenten van de personen waar het om gaat zijn tenslotte ook uniek. Dit vraagt verbinding en flexibele inzet vanuit GGZ, zorg- en veiligheidsdomein en de bestuurlijk juridische, civiele- en strafrechtelijke keten. De PGA expert van de gemeente houdt, zo lang als nodig, de regie op de persoon, ongeacht of deze in detentie raakt, verder afglijdt of juist op de goede weg begint te raken.[29] Daarbij is het van belang om tijdig op- én af te schalen tussen de lokale aanpak en het ZVHRU.

Er zijn meer mensen nodig en soms ook andere: om met deze (soms manipulatieve) groep om te kunnen gaan vraagt bepaalde competenties.
Als de jonge aanwas bijvoorbeeld niet ziet dat er grenzen worden gesteld aan hun voorbeelden (de doorgroeiers) heeft preventie ook minder effect.
Je moet stevig in je schoenen staan en veel ervaring hebben met de doelgroep. Het kunnen aangeven van grenzen, het praten van de taal van de straat (en vooral laveren tussen de straat en de staat).

27 Procesregisseurs in het ZVHRU coördineren de domeinoverstijgende samenwerking in dit netwerkverband en zitten de casusoverleggen voor; PGA experts vanuit de gemeente vervullen de rol van casusregisseur.
28 Inzichtelijk wordt gemaakt hoeveel capaciteit hiervoor nodig is.
29 Deze personen blijven minstens een jaar na het plegen van hun laatste delict in de aanpak en dus onder regie

Het vraagt tot slot ook binnen de gemeente om gezamenlijke focus en bepalen wat nodig is vanuit de verschillende organisatieonderdelen om deze groep te motiveren naar een ander leven met een ander perspectief. Er is inhoudelijk passend aanbod nodig op het gebied van onderwijs, werk, dagbesteding, (forensische) zorg etc. Hierbij is specifiek aandacht nodig voor passende begeleiding en aanbod voor jongeren met een licht verstandelijke beperking (LVB).

Jouw Uitweg

Het doel van de interventie 'Jouw Uitweg', een nieuw op te zetten pilot (gezamenlijk met Straatwaarde(n)), is jongeren een handreiking te bieden om voortijdig uit de drugswereld te stappen zonder gezichtsverlies en hun leven weer op de rit te krijgen. Deze jongvolwassenen hebben vaak LVB problematiek en kunnen de gevolgen van hun daden niet overzien, maar zijn wel streetwise dus wekken vaak een andere indruk. En juist omdat ze volwassen zijn en bepaalde toezichten ontbreken die bij minderjarigen wel mogelijk zijn, maakt dit ze extra kwetsbaar.

Het feit dat een dergelijke familie tegelijkertijd in beeld is bij verschillende instanties in plaats van ongecoördineerd dan wel niet volgtijdelijk, maakt al enorm veel verschil.

Focus op en integrale aanpak van criminele families

Om de patronen van intergenerationele criminaliteit te doorbreken, stevig op te treden waar het moet en waar het kan gezinsleden een ander perspectief te bieden, is nodig dat we met zorg- en veiligheidspartners gezamenlijk focussen op een aantal families. Ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheden, maar wel met een gezamenlijk gesteld doel. Dat gebeurt nu niet.

Er is soms zorg of jeugdbescherming in deze families, soms woonoverlast, het kan zijn dat leerplicht de familie in beeld heeft. Maar de RIEC-partners hebben dezelfde familie ook in beeld. Binnen de huidige wettelijke kaders van de samenwerking binnen en tussen het RIEC en de Zorg- en Veiligheidshuizen gaan we op zoek naar ruimte en betere afstemming in de systeemgerichte aanpak van (ernstig overlastgevende[30] en) criminele families.

30 Voor zover er sprake is van overlap en/of ondermijnende drugscriminaliteit.

We richten ons samen met de partners binnen het RIEC en ZVHRU op het opstellen van integrale (risico)analyses en het beter gebruik maken van elkaars interventiemogelijkheden.

Ook hier geldt focus: we kunnen met de betrokken instanties niet op alle families intensief inzetten. Er moeten (informatie- en risicogestuurd) keuzes worden gemaakt om vervolgens onder eenduidige regie (en met inachtneming van ieders bevoegdheden) alle partijen samen te brengen die nodig zijn om grenzen te stellen (de zicht- en voelbare effecten in de wijk te doen stoppen) en perspectief te bieden (voor individuele leden van deze families). We doen dit samen met onze veiligheidspartners, sociaal domein, zorg (GGZ en verstandelijk gehandicaptenzorg/VGZ), forensische zorg en met het RIEC en/of het Zorg- en Veiligheidshuis. Het is lastig op voorhand te zeggen wat er precies gaat wordt ingezet aan interventies, maar het feit dat een dergelijke familie tegelijkertijd in beeld is bij verschillende instanties in plaats van ongecoördineerd dan wel niet volgtijdelijk, maakt al enorm veel verschil.

Intergenerationele criminaliteit

Een van de redenen voor het zogenoemde Dalton-effect (zie Beke e.a.) is het op jonge leeftijd internaliseren van crimineel gedrag. In families waarin één of beide ouders zich schuldig maken aan criminaliteit, zullen de kinderen dit steeds normaler gaan vinden als beide ouders dat veelvuldig en voor het kind merkbaar (denk aan detentie) doen (Farrington et al., 2001; Van de Rakt et al., 2006). Criminele kennis en kunde kunnen in gezins- en familieverband gemakkelijk en veilig worden uitgewisseld (Ferwerda, 2016).

Wat is een crimineel systeem? Als wij het hebben over een crimineel systeem dan denken wij aan een netwerk waarin meerdere leden zich schuldig maken aan crimineel gedrag en/of het netwerk profiteert mee van de criminele opbrengsten. Binnen deze gesloten systemen is sprake van het plegen van ernstige vormen van ondermijnende criminaliteit (voornamelijk drugs gerelateerde criminaliteit), binnen de laatste vijf jaar. Er is in het kader van een familie sprake van intergenerationele overdracht én er groeien minderjarige kinderen op binnen deze familie. Zij wanen zich onaantastbaar in de wijk, en dragen daardoor met hun houding en gedrag negatief bij aan het veiligheidsgevoel van de overige bewoners. Er kunnen andere aspecten zijn, die hierboven niet beschreven zijn, die toch aanleiding geven om een crimineel systeem aan te pakken. Maatwerk is hierin de sleutel. Niet iedere crimineel systeem heeft dezelfde verschijningsvormen en heeft éénzelfde aanpak of interventie nodig.

3.3 Nadere invulling van de persoonsgerichte aanpak

Een integrale aanpak op een specifieke zorgelijke groep doorgroeiers waarbij grenzen stellen en perspectief bieden wordt gecombineerd, krijgt vorm via verschillende interventies waarvan een aantal hiervoor al zijn genoemd. In deze paragraaf werken we nog enkele andere onderdelen van de persoonsgerichte aanpak uit, om - vooruitlopend op het uitvoeringsprogramma - nog meer beeld te krijgen bij de aanpak die we willen vormgeven met verschillende partners.

Nieuw te ontwikkelen interventies zijn bijvoorbeeld:

1. Motivatie en contact: Inzet op een netwerk van credible messengers

Om vat te krijgen op moeilijk bereikbare jongeren en jongvolwassenen, op straat dan wel in detentie, gaat Utrecht experimenteren met de ontwikkeling van een netwerk van wat sommige 'verbindingsofficieren'[31] noemen en anderen 'credible messengers' (letterlijk vertaald 'geloofwaardige boodschappers').[32] Deze bij de problematiek van de stad betrokken rolmodellen spreken de taal van de straat, hoeven niet van de gemeente te zijn, hebben geen 9 tot 5 mentaliteit, hebben vaak een achtergrond waaraan de doelgroep zich kan spiegelen en hebben de levenservaring (al dan niet doordat ze zichzelf ontworsteld hebben uit een ingewikkelde situatie dan wel criminaliteit) en daarmee geloofwaardig om te kunnen aanspreken en motiveren. Ze laveren in feite tussen de straat en de staat.

Door reclassering/3RO[33] wordt samen met de gemeente naar mogelijkheden gekeken om een aanpak te ontwikkelen waarbij vrijwilligers en of rolmodellen bijvoorbeeld uit eigen kring van de betreffende persoon worden ingezet om deze personen te ondersteunen en te motiveren.

Buddynetwerk; een andere kijk op de wereld

Ook wordt gedacht aan het opzetten van een netwerk van buddy's vanuit het bedrijfsleven en de overheid (en op alle niveaus, juist ook directeuren en bestuurders) die zich willen verbinden aan één van deze jongens en/of meiden. Dat zal eerder het geval zijn bij de jonge aanwas dan bij de groep doorgroeiers, maar ook daar zou het op bepaalde momenten ingezet kunnen worden. Het werkt twee kanten op en aandacht loont altijd. Het geeft zowel deze jonge mensen als de betreffende buddy de mogelijkheid om een kant van het leven te zien die ze vaak niet kennen. Of het nu gaat om werk, sport of vrijetijdsbesteding.

2. Werkgelegenheidsoffensief

De ervaring leert dat veel van deze personen om verschillende redenen nog niet 'job ready' zijn. Ze hebben een plek nodig die zicht geeft op een loopbaan en perspectief en ze hebben vaak vooral veel begeleiding en inzet op motivatie nodig. Daarnaast is er veel onduidelijkheid over voor welke banen wel of niet een VOG nodig is en wordt de VOG als een belemmering ervaren om aan het werk te kunnen.

31 Publicatie "betekenis van een verbindingsofficier" in 2016, Jeroen van den Broek en Jan Dirk de Jong, Partner in Crime
32 Bij de aanpak van drugscriminaliteit is de gemeente Amsterdam een project hierop gestart waar we willen leren van de bevindingen en die meenemen in onze aanpak.
33 Reclassering werkt al met de inzet van vrijwilligers binnen de interventie Cirkels van Ondersteuning, Samenwerking en Aanspraakbaarheid (COSA). Het betreft een intensief begeleidingstraject bij re-integratie van specifieke daders. Samen met reclassering willen we verkennen of dit mogelijk is bij de aanpak van doorgroeiers.

Samen met het RIEC, ministerie van J&V bekijken we hoe we jongeren en professionals kunnen voorlichten over de (on)mogelijkheden rondom de VOG. Zo wordt er een webinar voor jongeren en professionals georganiseerd en een toolkit ontwikkeld voor professionals zodat zij jongeren goed kunnen voorlichten. We zijn met het ministerie van J&V in gesprek over de mogelijkheden om een pilot te starten waarbij drempels voor het verkrijgen van een baan worden weggenomen.

VOG

We willen samen met het ministerie van J&V en het RIEC de mogelijkheid verkennen om voor jongeren die uit de criminaliteit willen stappen te helpen met het vinden van een baan. Het idee is dat jongeren met een justitieel verleden, die uit de criminaliteit willen stappen, te ondersteunen bij het vinden en doorlopen van een stage, het doen van vrijwilligerswerk, het doorlopen van een coaching traject en/of het opdoen van werk-ervaring en indien nodig te helpen bij het aanvragen van een VOG. Daar kan ons op te zetten buddy-netwerk ook bij ondersteunen.

In samenwerking met verschillende organisatieonderdelen binnen de gemeente en de uitzendbranche (waar een netwerk van betrokken directeuren al verschillende sessies hebben gehad), worden gemotiveerde jongeren tussen de 16-23 jaar begeleid in het vinden van een geschikte baan. Ook zal hierbij worden aangesloten bij de regionale aanpak van jeugdwerkloosheid. Dit zal ook gaan om de wat lichtere groep.

Pop up BusinessClub

De Pop Up BusinessClub is een project, waarbij jongeren in een individueel traject vanuit samenwerking tussen jongeren-professionals en de uitzendbranche worden begeleid en zodoende een ander toekomstperspectief kan worden geboden. De doelgroep zijn jongeren in de leeftijdscategorie 16-23 jaar (die een intrinsieke motivatie hebben om deel te nemen in het vinden van een baan). Deze samenwerking (tussen publieke en private partijen) wordt vormgegeven in de aanpak in Utrecht Zuid.

De ervaring leert namelijk dat bij de wat zwaardere groep die al heeft ervaren wat voor status criminaliteit met zich mee kan brengen, meer nodig is dan alleen aanbod van banen. Kleinschalige projecten en hele goeie begeleiding is voor die groep nodig. Daar gaan we een project ‘banen met status’ voor starten.

Banen met status

We verkennen de inzet van jobcoaches (buiten en in detentie) die in staat zijn jongeren jongvolwassenen die gemotiveerd zijn te begeleiden en te verbinden aan werkgevers. Ook spant de gemeente zich in om een tiental stage/opleidingsplekken ‘met status’ te realiseren waarbij bij positieve afronding en geen recidive ook een baan aangeboden wordt. Belangrijk is dat deze plekken en banen een aansprekende uitstraling hebben en als reëel alternatief worden gezien voor het verdienen van geld met drugsgerelateerde criminaliteit. Er zijn succesvolle voorbeelden in het land van bijvoorbeeld opleidingen en banen zoals Barista, Werken op Hoogte en professioneel duiker. Cruciaal is goeie begeleiding, mensen die met deze doelgroep om kunnen gaan. En door het zeer kleinschalig te houden, is de kans op succes bij deze weerbarstige doelgroep groter.

Crew 030
In samenwerking met gerenommeerde filmmakers zijn we in gesprek om te kijken of we samen met een aantal jongeren uit de doelgroep een film/documentaire kunnen maken. Het geeft jongeren de kans te proeven aan deze wereld en te werken aan een concreet product. Tegelijkertijd biedt het een kans (tijdelijk) werkgelegenheid te bieden aan een deel van deze jongeren.

3. Opleiding, sport en dagbesteding: aansluiten bij leefwereld en talenten

We zetten interventies in waarmee we aansluiten bij de leefwereld en talenten van deze jonge mensen. Deels bestaand, deels nieuw en toegespitst op deze specifieke doelgroep. Het gaat om opleiding, sport en dagbesteding. We gaan (deels ondersteund door tijdelijke middelen vanuit het ministerie van J&V) een tiental sport- en dagbestedingstrajecten starten bij o.a. 'The Colosseum' (een gespecialiseerde sportacademie waar boksen wordt gecombineerd met opleiding in samenwerking met MBO scholen) en 'Alleen jij bepaalt wie je bent' (een combinatie van sport en gedragsontwikkeling met als doel het voorkomen van de ontwikkeling van delinquent gedrag bij kwetsbare jongere).

4. Zorg- en strafketen beter verbinden: online spreekuur, rechtspraak en pilot bestuurlijk toezicht

Wij zien dat er voorbeelden in het land zijn waar strafrechtelijke, civielrechtelijke en bestuursrechtelijke maatregelen steeds meer in samenhang worden ingezet. Daar leren we van en willen we ook in de Utrechtse context toepassen bijvoorbeeld door samen met de rechtbank de haalbaarheid te onderzoeken van een online spreekuur bijvoorbeeld in de

wijk waarin mensen met schulden, samen met een bewindvoerder en schuldhulpverlener, op een laagdrempelige, snelle en informele manier beschermingsbewind bij de rechter kunnen aanvragen.

Hoe de uitvoering van strafrechtelijke interventies (nog) beter aansluiting vindt op het zorg- en hulpaanbod en gemeentelijke interventies, is een gezamenlijke zoektocht die we zowel op lokaal/casusniveau als in regionaal verband (met ZVHRU en BRvS) oppakken. Dan kunnen we bijvoorbeeld ook uitspraken doen over de inzet van forensisch zorgaanbod waarvan de inzet in Utrecht in vergelijking met andere steden relatief laag is. In ons onderzoek betrekken we de behoefte aan forensisch zorgaanbod op casusniveau.

Initiatieven in Utrecht samen met partners
Wij zijn met de reclassering en het ministerie van Justitie en Veiligheid in gesprek gegaan over de problematiek in de stad. Dit heeft geleid tot een voorstel voor initiatieven in Utrecht die we de komende tijd nader uitwerken.

‘Multidisciplinair Toezichtsteam’ – uitvoering motie Tweede Kamer (nov 2020) en Pilot ‘Bestuurlijk Toezicht’ met reclassering/ 3RO

In overleg met het ministerie van J&V is besproken om in Utrecht een pilot te verkennen waarbij al in een vroeger stadium dan nu binnen het strafrecht gebruikelijk is, intensiever reclasseringstoezicht toe te passen. Doel is om doorgroei van jonge aanwas in de drugs-gerelateerde criminaliteit te voorkomen. Dit vraagt om een bundeling van krachten van politie, justitie, DJI, reclassering, gemeente en jongerenwerk in een multidisciplinair toezichtsteam dat bekijkt bij welke jongeren met crimineel gedrag dit zinvol zou zijn. De pilot moet ook inzicht geven of en, zo ja, op welke wijze een multidisciplinair toezichtsteam van meerwaarde kan zijn, waardoor vaker en/of intensiever reclasseringstoezicht kan worden opgelegd door de rechter. Er wordt verkend welke mogelijkheden er zijn om eerder te kunnen interveniëren om criminele doorgroei te voorkomen door de inzet van een multidisciplinair toezichtteam.

Omgevingsadvies Reclassering

De reclassering wil de mogelijkheden verkennen om te experimenteren met zogenaamde omgevingsadviezen. Hiervoor is nauwe samen-werking met gemeente (en met een regisseur van een persoon) cruciaal.

Bij een omgevingsadvies wordt een breder onderzoek gedaan waar informatie uit het informele ‘systeem’ rondom de persoon zoals de school, voetbaltrainer, zorgverlener’ ook wordt betrokken.

Bestuurlijk Toezicht

Hier gaat het om het gezamenlijk vormgeven van nieuwe vormen van toezicht, bijvoorbeeld bij een bestuursrechtelijke maatregel.
Hierbij wordt de kennis en expertise van de reclassering ingezet bij de uitvoering en het toezicht op bestuursrechtelijke interventies en benut om te begeleiden naar passende hulp en begeleiding.

Wijkrechtspraak in Utrecht

We onderzoeken samen met de rechtbank de mogelijkheid van tijdige rechtspraak voor jongeren/jong volwassenen die voor de rechter komen, bijvoorbeeld door de inzet van supersnelrecht. We gaan met de rechtbank, politie en OM verkennen of wijkrechtspraak in de gemeente Utrecht kan worden ingezet. Verschillende pilots rondom wijkrechtspraak worden eind dit jaar landelijk geëvalueerd. Afhankelijk van de resultaten (waaronder bijdrage aan het terugdringen van (de effecten van) (drugs)criminaliteit) en de prioriteiten in de strafrechtketen, zal worden gekeken of een dergelijk initiatief in de gemeente Utrecht ingezet kan worden. Bij wijkrechtspraak kijkt één rechter integraal naar de verschillende rechtszaken van een gezin of persoon. Door actief regie te voeren en beslissingen in samenhang met elkaar te nemen is het de bedoeling dat problemen van mensen (schulden, dagbesteding/werk, leerplicht, psychische problematiek of LVB etc) effectief kunnen worden aangepakt.

3.4 Vergroten weerbaarheid

Door deze hele nota heen, wordt duidelijk dat er niet één oplossing is voor dit complexe probleem van de effecten van drugscriminaliteit. Daarom stellen we ook verschillende interventies voor, maar wel “met focus”: niet alle criminele jongeren of jongvolwassenen, niet alle gebieden en niet alle families. Wat we als rode draad door de hele aanpak laten lopen, is het versterken van de weerbaarheid. Weerbaarheid van de jongeren zelf, van hun ouders. Weerbaarheid van de overheid tegen corruptie, weerbaarheid van ondernemers tegen criminele invloeden, etcetera. We halen er op deze plek twee voorbeelden uit: voorlichting en training, maar ook de digitale weerbaarheid.

Voorlichting en training

Door te investeren in de weerbaarheid van jonge personen, ouders/ familie zetten we in op het voorkomen dat jonge personen in de criminaliteit stappen (en doorgroeien). Het gaat hier o.a. om het herkennen van de signalen en om het bieden van handvatten hoe hier weerstand tegen geboden kan worden. We gaan daarom investeren in de contacten en samenwerking met (VMBO/ ROC) scholen, jongerenwerk en HALT als het gaat om het geven van voorlichting door o.a. ervaringsdeskundigen en individuele begeleidingstrajecten.

We zetten extra in op de weerbaarheid van LVB-ers (licht verstandelijk beperkt) die soms geconcentreerd wonen in woonvoorzieningen in kwetsbare gebieden. Zij vormen een gemakkelijk doelwit voor ronselaars en drugscriminelen. Verder is - vanwege de verharding en verzwaring van de doelgroep - ook aandacht voor de weerbaarheid en veiligheid van zorgprofessionals nodig. Hoe we dit vormgeven en wat ervoor nodig is, werken we in gezamenlijkheid met deze partners uit.

Sterkere online positie

De digitale wereld is niet meer weg te denken. Ook als het gaat om drugsgerelateerde criminaliteit. Waar voorheen vooral werd gehandeld en gerekruteerd op de hoek van de straat, gebeurt dit tegenwoordig ook via social media. De coronacrisis heeft deze trend versterkt. We willen voorkomen dat jongeren slachtoffer en/of dader worden van ondermijnende drugsgerelateerde criminaliteit of verschillende vormen van criminaliteit. Dit najaar worden voor en door ketenpartners (zoals jongerenwerk, politie, OM) workshops en georganiseerd om de kennis op dit thema bij professionals te verbreden en de aanpak vervolgens aan te scherpen.

Om de (digitale) weerbaarheid van jongeren te vergroten kan daarnaast gebruik worden gemaakt van het spel Cyber 24, dat vanaf september 2021 door de gemeente beschikbaar wordt gesteld. In het spel staan zowel het daderschap als ook het slachtofferschap van digitale criminaliteit centraal en maakt deelnemers bewust van hun keuzes. Onderwerpen zijn: sextortion, ID-fraude, geldezels, Veilig On Social media, online fraude en oplichting, hacken. Het spel kan worden ingezet op scholen of bij activiteiten van Jongerenwerk Utrecht. Jongerenwerkers van JoU en medewerkers van HALT zijn en worden getraind om het spel te begeleiden.

We zetten extra in op de weerbaarheid van LVB-ers (licht verstandelijk beperkt) die soms geconcentreerd wonen in woonvoorzieningen in kwetsbare gebieden.

4 Doorbreken criminele geldstromen

4.1 Inleiding

Drugshandel is het dominante criminele verdienmodel in Utrecht. Drugscriminelen zijn goed georganiseerd, werken grensoverschrijdend en slaan ook digitaal hun slag. Ze maken daarbij op een slimme manier gebruik van de legale economische, logistieke en digitale structuren. Er zijn partners in de bovenwereld nodig om hun activiteiten te verhullen en te faciliteren en daardoor kan men zich verschuilen achter een onderneming of andere juridische entiteit. Denk aan horecabedrijven en belwinkels (om geld wit te wassen), transport en logistiek (om drugs en crimineel verkregen geld te vervoeren), maar ook aan vastgoed (o.a. als opslagplaats van drugs en wapens en als investering om het crimineel verdiende geld wit te wassen). Hierbij wordt ook samengewerkt met zogenoemde 'faciliteerders' als belastingadviseurs, woningbemiddelaars en notarissen. Tot slot zijn er plekken waar criminelen veel samenkomen (ontmoetingsplekken).

Het verkrijgen van meer inzicht in het criminele verdienmodel, en het verstoren en doorbreken van criminele geldstromen in Utrecht, is een belangrijk element om de ondermijnende effecten van drugs(gerelateerde) criminaliteit, tegen te gaan. We hebben niet de illusie dat we de (inter) nationale drugseconomie kunnen doorbreken. Wel willen we met onze partners barrières opwerpen om lokaal de schaduweconomie te verstoren en daarmee de aantrekkingskracht die de drugshandel als verdienmodel heeft op inwoners van onze stad ter verkleinen. Ook hier is het vergroten van de weerbaarheid, signalen kunnen herkennen, vergroten meldingen en daarmee vergroten pakkans, een belangrijk onderdeel van de aanpak.

4.2 Bestaande aanpak

Drugsgerelateerde criminaliteit zien we door de hele stad heen. Het verstoren van malafide ondernemers en facilitators in die drugsgerelateerde criminaliteit in onze stad is een speerpunt in de gezamenlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit met partners als OM, politie en Belastingdienst. Het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid binnen die gebieden onder inwoners, ondernemers en professionals heeft een belangrijke rol. Dus blijven we vol inzetten op het verstoren van malafide ondernemers en facilitators via (integrale) controles, sprintweken en bewustwordingstrainingen etc.
Daar maakt de weerbaarheid van de overheid (tegengaan corruptie en tegengaan vermenging onder- en bovenwereld) vanzelfsprekend onderdeel vanuit. Daarnaast intensiveren we deze aanpak en zetten we nieuwe interventies in. Waarbij wordt opgemerkt dat meer inzicht verkrijgen in het criminele verdienmodel en waar het geld neerslaat in de stad, de eerste stap is.

Verstevigde inzet van bestuurlijk instrumentarium
We zetten maximaal in op het toepassen van het bestuurlijk instrumentarium. Denk hierbij aan handhaving op basis van vergunningen, inzet van de sluitingsbevoegdheid (Opiumwet, APV), controles op het digitaal opkoopregister, opleggen van gebiedsverboden, controles op de basisregistratie personen. Ook intensiveren we de inzet van het instrument Bibob op de thema's horeca en vastgoed. We trekken hier samen op met politie en OM die o.a. een belangrijke informatiepositie hebben en kunnen zorgdragen voor de daarvoor noodzakelijke bestuurlijke rapportages.

Scanauto's
Voertuigen worden ingezet om (drugs)criminaliteit te plegen en om geld mee te vervoeren. Vaak wordt hierbij gebruik gemaakt van auto's waarmee de anonimiteit is gewaarborgd: huurauto's, gestolen auto's en/ of auto's met valse kentekenplaten. De gemeente zet al scanauto's in om te controleren op het parkeerbeleid. We starten in 2022 met een pilot waarbij de scanauto's ook worden gebruikt om gestolen voertuigen te traceren. Samen met ketenpartners politie, RDW, VNG, Landelijk informatiecentrum Voertuigcriminaliteit worden nadere afspraken omtrent de inzet van scanauto's gemaakt. Uiteraard met in achtneming van geldende privacyregelgeving.

Uit de rapportage van Bureau Broekhuizen komt naar voren dat er zes wijken (en enkele specifieke locaties binnen deze wijken) opvallen als het gaat om drugs- en hieraan gerelateerde criminaliteit; Overvecht, Noordwest, Zuidwest, Zuid, Vleuten de Meern en West. In een aantal van deze wijken (Overvecht, Zuidwest, Noordwest) zien we terug dat de **voedingsbodem** om in de drugs(gerelateerde) criminaliteit terecht te komen groter is, dit hangt samen met een opeenstapeling van problematiek (zoals schulden, gezondheid, verslaving). Het gaat naast de pushfactoren (opleiding, inkomen, schoolverzuim) ook over pullfactoren zoals de nabijheid van criminele organisaties die jongeren vragen klusjes te doen. De extra inzet hierop staat beschreven in hoofdstuk 3 (personen en families).

Er is een aantal plekken die extra aantrekkelijk zijn voor criminele activiteiten, bijvoorbeeld door de (vele) aanwezigheid van bepaalde branches (zoals horeca) die als kwetsbaar worden gezien voor **criminele inmenging** middels **malafide geldstromen**. Vier van deze kwetsbare wijken - Amsterdamsestraatweg, Kop van Lombok, Overvecht en Utrecht Zuid - zijn niet onbekend. Ze werden eerder al genoemd in het lokale Ondermijningsbeeld.[34] Hier zijn gecoördineerde gebiedsgerichte interventies en maximale inzet vanuit het beschikbare bestuurlijke instrumentarium nodig om het gebied te versterken en een aantrekkelijker vestigingsklimaat te laten zijn voor ondernemers.

In een aantal van bovengenoemde wijken lopen al specifieke aanpakken die o.a. gericht zijn op het verkleinen van deze voedingsbodem zoals Samen voor Overvecht en de Aanpak Utrecht Zuid (meer gericht dus op de personen die crimineel gedrag vertonen). We zien aanleiding vanuit het geïntegreerd beeld rondom drugscriminaliteit en het recent gedane onderzoek op de Amsterdamsestraatweg om deze gebieden vanuit de ondermijningsaanpak een extra impuls te geven: bedrijventerrein Nieuw Overvecht en de Amsterdamsestraatweg.

Er is een aantal plekken die extra aantrekkelijk zijn voor criminele activiteiten.

34 Factsheet ondermijningsbeeld, RIEC, 2017.

4.3 Extra impuls: focus op gebieden

Recent gemeentelijk onderzoek op de Amsterdamsestraatweg, onderzoek naar bedrijventerrein Nieuw Overvecht en het opgestelde beeld door gemeente en politie geven aanleiding de aanpak juist in deze gebieden te verstevigen met name omdat zij hoog scoren als het gaat om criminele inmenging. Dit vergt tijd en een lange adem. Bovendien gaat het capaciteit van partners vragen die nu op korte termijn niet direct beschikbaar is. We werken de komende maanden dus eerst uit wat nu al kan zonder extra capaciteit (maar puur door gezamenlijke focus en samenwerking) en wat vanaf 2022 extra kan.

Zo zijn op bedrijventerrein **Nieuw Overvecht** verschillende vormen van criminaliteit geconstateerd: omkatten (het voorzien van een gestolen auto van een nieuwe identiteit) van auto's, verhuur van auto's voor criminele activiteiten, het inbouwen van verborgen ruimtes in voertuigen voor het vervoer van geld of drugs, handel in auto's en auto-onderdelen. Het bedrijventerrein komt ook beduidend meer voor in strafrechtelijke onderzoeken (o.a. gerelateerd aan drugshandel). In 2019 hebben hier meerdere schietpartijen plaatsgevonden en is er een handgranaat aangetroffen. In 2020 heeft er een explosie plaatsgevonden bij een bedrijfspand waarbij een persoon om het leven is gekomen. Hij werd verdacht van het testen van explosieven op pinautomaten.

Inzet ondermijningsartikel APV

Op dit moment onderzoekt de gemeente of de autoverhuur/ autobedrijf branche op bedrijventerrein Nieuw Overvecht aangewezen kan/dient te worden voor een vergunningplicht op basis van het zogenaamde ondermijningsartikel (artikel 2:47 APV).
Dit artikel geeft de burgemeester de mogelijkheid om nog gerichter op te treden tegen ondermijnende criminaliteit omdat zij specifiek gebouwen, gebieden of bedrijfsmatige activiteiten kan aanwijzen die vergunning plichtig worden gesteld. Indien sprake van een vergunningsplicht zullen aanvragen in dit kader ook worden onderworpen aan een onderzoek op basis van de Wet Bibob.

Op de **Amsterdamsestraatweg** zijn er in de periode juli 2014 tot april 2021 in totaal 30 panden gesloten vanwege gevaar voor de openbare orde met name in verband met illegaal gokken en illegale seksinrichtingen. Uit recent onderzoek door de gemeente[35] blijkt dat politierespondenten wijzen op een aantal criminele samenwerkingsverbanden die verschillende zaken gebruiken voor hun activiteiten. In hetzelfde rapport wijzen respondenten op bedrijven op de Amsterdamsestraatweg die los van corona (veel) te weinig klanten lijken te hebben om te kunnen renderen (zogenaamde windhappers). Dit kan een indicatie voor witwassen zijn. Ook wordt in het rapport gewezen op drugshandel op straat. De Amsterdamsestraatweg telt ongeveer vijftien vaste straatdealers, met daarnaast enkele tientallen jonge dealers. In het afgelopen jaar is het aantal jonge dealers toegenomen. Tot slot wordt in het rapport benoemd dat er stromanconstructies worden waargenomen of vermoed.

35 Rapport Amsterdamsestraatweg, Lokale Zaken/Gemeente Utrecht, 2021.

In deze gebieden willen we enerzijds de weerbaarheid van het gebied vergroten en anderzijds de criminele inmenging, criminele geldstromen en gelegenheidsstructuren doorbreken. Dit is ongelooflijk complex, maar wel nodig. Door middel van deze extra impuls willen we de bestaande programma's en inzet in deze gebieden versterken. Ook hier stellen we weer grenzen stellen en bieden we perspectief. Dit doen we o.a. door zichtbaar aanwezig te zijn, gerichte (integrale) controles en handhavingsacties te organiseren en met lokale partijen en bewoners periodiek in gesprek te zijn over wat nodig is, juist ook over de korte termijn maatregelen.

De gemeente kan de weerbaarheid van het gebied tevens vergroten door planologisch te sturen op ruimtelijke invulling en door te sturen vanuit vastgoedposities. Op de Amsterdamsestraatweg is de "Wijk Ontwikkel Maatschappij" (WOM) actief (evenals op de Kanaalstraat). Deze kan positie nemen, transformeren en privaatrechtelijk sturen op de invulling van het pand. Met instrumenten als de WOM (maar ook door strategisch aankoop-beleid vanuit UVO) kunnen we positie nemen en sterker sturen op functies het soort partij dat huurt. We zijn in gesprek met investeerders die de slagkracht van de WOM kunnen vergroten.

Controles probleempanden en bedrijven BUIT

We voeren risico gestuurd, gerichte handhavingscontroles uit in genoemde gebieden bij probleempanden en bedrijven (waar concrete signalen van misstanden zijn). Dit gebeurt door het Bestuurlijk Utrechts Interventie Team (BUIT), een gemeentelijk handhavingsteam dat zich richt op de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Ook zal dit team onderdeel uitmaken van integrale handhavingsacties waarbij we gezamenlijk met partners als politie, OM, Belastingdienst, ISZW optrekken.

Vergroten van weerbaarheid en meldingsbereidheid: voorlichting en training

In de geprioriteerde gebieden werken we aan het versterken van de weerbaarheid van ondernemers en professionals door middel van het geven van voorlichting en trainingen en het bieden van een concreet handelingsperspectief. Zo wordt er samen met de politie een training georganiseerd voor medewerkers van woningcorporaties over ondermijning (herkennen van signalen en wat ze daarmee kunnen doen). Ook voeren gemeente en politie zogenaamde 'Knock and Talk' gesprekken waarbij we bij ondernemers aankloppen en het gesprek aangaan. Op deze manier en door zichtbaar te laten zien wat we doen, hopen we tevens de meldingsbereidheid te vergroten.
Ook zijn we in gesprek met KHN over hoe we de weerbaarheid van horecaondernemers kunnen vergroten.

4.4 Meer inzicht nodig criminele verdienmodel

Om criminele geldstromen te kunnen doorbreken, is allereerst nog beter zicht nodig op de locaties en branches in Utrecht die een rol spelen in het criminele verdienmodel. Van belang is ook om beter zicht te hebben op waar dit geld neerslaat en welke personen/samenwerkingsverbanden/criminele families daarin een rol spelen. Ook willen we meer zicht krijgen op relevante indicatoren die wijzen op drugsgerelateerde criminaliteit. Meer inzicht gaat helpen bij een gerichtere en effectievere aanpak. Denk hierbij aan inzicht in branches met grote contante geldstromen, de money transfer kantoren, detailhandel en kleine dienstverlenende ondernemingen met dubieuze verdienmodellen, maar ook aan misbruik van vastgoedconstructies.

Met betrokken partners (w.o. RIEC-partners) onderzoeken we hoe kwetsbare branches, locaties en beroepsgroepen (trends en ontwikkelingen in de stad) kunnen worden geïdentificeerd. Hierdoor kan er door de partners gericht worden ingezet. Niet alleen in de vorm van controles en (integrale) acties, maar ook door onze communicatie te richten naar specifieke locaties en/of doelgroepen en kan samen met partners worden gekeken naar het preventief inzetten om verdere kwetsbaarheid (van branches, locaties, beroepsgroepen) tegen te gaan.

Meer inzicht gaat helpen bij een gerichtere en effectievere aanpak.

Onderzoek verdachte transacties

In samenwerking met het programma ‘Criminele geldstromen’ (onderdeel van het regionale plan ‘Wie praat die gaat’) gaan we een onderzoek doen om kwetsbare gebieden (branches en specifieke locaties) in kaart te brengen door informatie van verschillende bronnen, zoals de Financial Intelligence Unit, Meld Misdaad Anoniem, wijkagenten/BOA’s, bij elkaar te brengen. Aan de hand van deze beelden kunnen gerichte controles en (integrale) acties worden gedaan. Deze ‘kaarten’ kunnen ook richting geven aan het effectief inzetten van het bestuurlijk instrumentarium (denk aan inzet van het Bibob-instrument en de vergunningsplicht van artikel 2:47 APV) en beleidsmatige keuzes.

Ook het gericht informatie delen tussen publieke en private partijen is een belangrijke sleutel tot een succesvolle integrale aanpak. Gemeenten zijn tot op heden (zeer) beperkt betrokken bij het delen van informatie met instellingen uit het stelsel van de Wet voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Het voorkomen en bestrijden van witwassen en financieren van terrorisme is een belangrijk thema binnen gemeenten en de gehele financiële sector. Banken en hun klanten worden regelmatig met fraude geconfronteerd. Daarom is de bancaire sector een cruciale partner in de bestrijding van ondermijning. Kennisdeling met financiële partners is bittere noodzaak in deze aanpak en tevens ook een kosten efficiënte manier om georganiseerde misdaad beter aan te pakken.

Pilot Rabobank en gemeente Utrecht

We starten een pilot waarbij we binnen de gestelde wettelijke kaders informatie delen en analyses maken over trends en fenomenen die kunnen duiden op ondermijningsrisico's zoals witwasgevoelige branches. Hierdoor wordt het zicht op de modus operandi van ondermijning in de stad Utrecht verscherpt. Hierbij willen we o.a. meer inzicht krijgen in sectoren waar veel met contant geld wordt betaald of branches waar frequent sprake is van bijzonder internationaal betalingsverkeer.

Met behulp van deze analyse willen we - zowel de gemeente als de bank - slagvaardiger worden in de aanpak van ondermijning door middel van het gerichter inzetten van ons (bestuurlijk) instrumentarium. Mocht een bepaalde branche of gebied sterk naar voren komen, kan dit bijvoorbeeld aanleiding voor de gemeente zijn om deze vergunning plichtig te maken. Voor de bank kan dit aanleiding zijn een verdiepende analyse uit te voeren of om een thematisch onderzoek op te starten naar klanten die actief zijn in de betreffende branche. Op deze manier voorkomen we steeds meer dat crimineel verkregen gelden via het legale bancaire systeem worden benut.

De gemeente trekt al samen met de politieregio Midden-Nederland, de G4 en Tilburg op richting het Rijk voor aanpassing van de wetgeving rondom bestrijding witwassen om gegevensdeling tussen banken, de Financial Intelligence Unit (FIU) en gemeenten op (rechts)personen mogelijk te maken. We pleiten verder in samenwerking met andere gemeenten erbij het Rijk voor om de limiet voor contante betalingen te verlagen tot €1000,-. In Nederland geldt een meldingsplicht voor cashbetalingen boven de €10.000,- euro (dat is veel hoger dan elders in Europa). In een wetsvoorstel wordt voorgesteld om dit bedrag te verlagen naar €3000,-. Dit bedrag geeft nog steeds gelegenheid om (drugs) geld wit te wassen en biedt nauwelijks belemmering om (luxe)goederen af te rekenen.

We pleiten verder in samenwerking met andere gemeenten erbij het Rijk voor om de limiet voor contante betalingen te verlagen tot €1000,-.

4.5 Nieuwe allianties smeden

Om criminele inmenging in onze stad succesvol te kunnen weren en het bestuurlijk instrumentarium nog effectiever in te kunnen zetten, verkennen we (samen met onze partners en op basis van ervaringen van andere RIEC's en gemeenten in het land) met welke private partijen zoals vastgoedorganisaties, banken, brancheverenigingen, ondernemers we (meer) kunnen samenwerken en bondgenootschappen mee kunnen creëren. De meerwaarde van een dergelijke samenwerking is o.a. gezamenlijk investeren in bewustwording, het nog meer stapelen van informatie en een breder maatschappelijk front vormen tegen de ontwrichtende effecten van de drugsgerelateerde criminaliteit. Hierbij besteden we specifiek aandacht aan hoe we verbinding kunnen leggen met sectoren/branches waar uit onderzoek blijkt dat er mogelijk sprake is van drugs(gerelateerde) criminaliteit of die aantrekkelijk zijn als manier om geld te verplaatsen zoals transportsector, autobranches, koeriersdiensten, horeca, vastgoed. Om juist samen met hen te onderzoeken wat kan bijdragen om de bonafide ondernemers te ondersteunen. Samen met het MKB onderzoekt de gemeente of het mogelijk is om door middel van publieke private samenwerking de informatiepositie en daarmee het zicht op ondermijnende criminaliteit en de daarbij behorende geldstromen in de stad te vergroten, dit doen we in lijn met een in de tweede Kamer aangenomen motie.

Samenwerking VNO-NCW en MKB-Nederland
De gemeente, VNO-NCW en MKB-Nederland gaan samen met het ministerie verkennen of op het gebied van informatiedeling tussen ondernemers onderling een pilot mogelijk is. Zodat als ondernemers slachtoffers worden van crimineel gedrag, zij door het delen van informatie preventief kunnen handelen zodat collega-ondernemers niet ook slachtoffer worden. Deze (wetenschappelijke) pilot kan worden gestart in een bepaald criminogeen gebied of ten aanzien van een aantal specifieke (criminogene) branches.

Om juist samen met hen te onderzoeken wat kan bijdragen om de bonafide ondernemers te ondersteunen.

Bijlage Financiën

De nota ‘Grenzen stellen, perspectief bieden’ schetst een beeld van de drugsgerelateerde criminaliteit in onze stad en de noodzaak om de ontwrichtende effecten daarvan met een veelheid aan partners aan te pakken. Dat willen we doen met een stadsbreed offensief op het doorbreken van criminele carrières en criminele geldstromen via een meerjarig programma in samenhang met de inzet vanuit de regio en Rijk.

We optimaliseren allereerst het bestaande. Daar zit deels al de vernieuwing en versteviging. Verder is het mogelijk – vanuit bestaande middelen en tijdelijke financiële impulsen onder meer vanuit het Rijk - een gedegen start te maken met de verstevigde (nieuwe) aanpak. Welke partner welke bijdrage daarvoor gaat leveren en wat dit betekent voor eventuele fasering, wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

Bestaande financiële middelen

Aan optimalisatie van bestaande aanpakken werken we vol continu. Om daarnaast ook een gedegen aanvang te kunnen maken met de geschetste verstevigde aanpak, zetten we voor de korte termijn middelen in vanuit bestaande programma’s en maken we gebruik van aanvullende tijdelijke middelen die gelabeld zijn aan de problematiek. Voorbeelden uit de aanpak waarmee we met behulp van deze middelen al aan de slag kunnen:

- We onderzoeken samen met partners hoe we invulling kunnen geven aan vernieuwende interventies en zorgen dat deze ontwikkeld worden. Zo zijn we met het Rijk, de Rabobank, de reclassering al in gesprek over pilots op het gebied van het doorbreken van criminele geldstromen en criminele carrières. De ontwikkeling van deze pilots van papier naar werkwijze en uitvoering vergt capaciteit.
- We bouwen een netwerk op van ‘credible messengers’. Daarbij wordt samengewerkt met steden die hier al ervaring mee hebben in relatie tot drugscriminaliteit zoals Amsterdam.
- We vergroten de gemeentelijke PGA capaciteit waardoor er meer coördinatie is op casusniveau
- We zetten specialisten in die handen en voeten kunnen geven aan een arbeidsmarktoffensief gericht op jonge aanwas en doorgroeiers.

Los van deze concrete voorbeelden, staat het onderwerp ‘drugsgerelateerde criminaliteit’ op alle betrokken (landelijke) agenda’s en wordt – waar mogelijk – al focus aangebracht in bestaande inzet. In het najaar zal de aanpak besproken worden met verschillende groepen bewoners en ondernemers, bijvoorbeeld in Noordwest en Overvecht, die vanuit de ‘brede allianties’ in de wijken een belangrijke rol zullen hebben in de aanpak van problemen.

Hieronder een toelichting op de beschikbare middelen en een tabel met een overzicht van de incidentele middelen die we kunnen inzetten.

Gemeente

- Verschillende organisatieonderdelen (Publiekszaken, VTH, Jeugd en Veiligheid, Werk en Inkomen) dragen bij aan het programma Veiligheid.
- Binnen de reguliere programmabegroting Veiligheid zijn middelen beschikbaar voor de aanpak van ondermijning (inclusief 1 miljoen structureel opgenomen in de programmabegroting 2021 t.b.v. uitvoeringscapaciteit breed in de gemeente).
- Op advies van de Taskforce Maatschappelijke Effecten Corona 2021 is er via de VJN 2021 incidenteel (nood)budget toegekend voor versterking van Bibob capaciteit en PGA expertise hoog risico personen. Hiermee kon tijdelijke capaciteit gefinancierd worden op kritische plekken, zoals de aanpak van ondermijning en PGA kwetsbare jongeren. Dit maatregelpakket is tijdelijk en bedoeld als noodoplossing voor de korte termijn.
- Voor de gebiedsgerichte aanpak Samen voor Overvecht is binnen de gemeentelijke begroting ook geld gereserveerd voor de aanpak van criminaliteit/overlast/ondermijning.

Rijk-regio

- Vanuit de regiodeal (samenwerking Rijk, provincie en gemeenten Utrecht, Nieuwegein en Zeist) is in totaal 450.000 euro per jaar over vier jaar beschikbaar gesteld voor problematiek in Overvecht. Een deel hiervan wordt besteed aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit
- Vanuit het ministerie van J&V is tot en met 2022 een tijdelijke financiële impuls toegekend, de BOTOC (Bestuurlijk Offensief Tegen Ondermijnende Criminaliteit) middelen. Deze is in het bijzonder gelabeld aan de preventieve aanpak tegen ondermijnende criminaliteit voor de aanpak Utrecht Zuid.
- Tijdelijke rijksmiddelen (de zogenaamde Grapperhausgelden, in de jaren 2021 en 2022 in totaal 3 miljoen per jaar) zijn toegekend aan de regio Midden – Nederland en komen deels ten goede aan de stad Utrecht.
- De afgelopen maanden is het gelukt, na gezamenlijke lobby met het RIEC, om een extra tijdelijke financiële impuls vanuit ministerie J&V van 1,7 miljoen euro voor de regio MN toe te voegen tbv persoonsgerichte aanpakken en weerbaarheidstrainingen. De komende tijd werken we uit welk deel daarvan we kunnen aanwenden voor de verstevigde aanpak in de stad Utrecht.

Overzicht huidige incidentele middelen	2021	2022	2023	2024
Regiodeal (aandeel OOV)	450.000	450.000	450.000	450.000
Botoc (ministerie J&V)	815.000	815.000		
Taskforce VJN 2021: versterking op Bibob en PGA hoog risico personen)	380.000	450.000		

Uitvoeringsprogramma voor de langere termijn
Voor de middel(lange) termijn is een meer solide (structurele) financiering nodig om de ambities waar te kunnen maken en de stad leefbaar en veilig te houden. Een stevige winstwaarschuwing is hier dan ook op zijn plaats. Zonder capacitaire versterking binnen vrijwel alle betrokken organisaties zal de gezamenlijke uitvoering van de strijd tegen de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in Utrecht de komende jaren niet mogelijk zijn. De capaciteit bij politie, OM, reclassering en alle andere betrokken organisaties in het veiligheids- en sociaal domein staat bijvoorbeeld al onder forse druk zónder de intensivering van de aanpak. Hoewel iedereen de noodzaak ziet van een stevige impuls, is er ook een breed besef dat we daar alleen maar met lange adem invulling aan kunnen geven als in de breedte van de keten versterking komt.

Samen met (veiligheids)partners zit Utrecht - in de rol van centrumgemeente, als onderdeel van de G4 en in regionaal verband - aan tafel met het Rijk om de mogelijkheden te onderzoeken van structurele middelen in plaats van tijdelijke impulsen en van een ketenbrede versterking van capaciteit. In de komende maanden werken we samen met betrokken partners aan een uitvoeringsprogramma dat zo volledig mogelijk inzichtelijk maakt wat nodig is voor deze meerjarige aanpak. De gezamenlijke inzet is versterking van de hele keten, van jongerenwerk tot justitie. Waarbij uitgangspunt is dat de overheid in de bestrijding van effecten van drugsgerelateerde criminaliteit wendbaar moet zijn, al is het alleen maar omdat criminelen dat ook zijn.

Bijlage partners

Voor de totstandkoming van deze nota hebben verschillende bijeenkomsten met partners plaatsgevonden en zijn vele gesprekken gevoerd. Hieronder treft u een lijst van deze organisaties. Partners die hebben aangegeven onderdeel te willen uitmaken van deze verstevigde aanpak, omdat ook zij zich zorgen maken en tegelijkertijd mogelijkheden zien samen een vuist te maken. De komende maanden worden hun verschillende bijdrages nog verder geconcretiseerd zodat uiteindelijk een overzicht (op hoofdlijnen) ontstaat van de inzet van iedere organisatie.

Betrokken organisatieonderdelen binnen de gemeente Utrecht

- Openbare Orde en Veiligheid
- Vergunningen, Toezicht & Handhaving
- Werk & Inkomen
- Maatschappelijke Ontwikkeling
- Wijken
- Volksgezondheid
- Publiekszaken
- Ontwikkelorganisatie Ruimte
- Vastgoedorganisatie Utrecht

Partners

- Openbaar Ministerie
- Politie Midden-Nederland
- 3RO (Reclassering Nederland, Leger des Heils, Verslavingsreclassering)
- Dienst Justitiële Inrichtingen
- Belastingdienst
- Samenwerkingsverband RIEC en Bureau Regionale Veiligheidsstrategie (RVS)
- Zorg- en Veiligheidshuis Regio Utrecht
- De Rechtbank Midden Nederland
- HALT
- Raad voor de Kinderbescherming
- Ministerie van J&V
- JoU, Jongerenwerk
- Lokalis/Buurtteams
- GGD Utrecht
- Woningcorporaties (vertegenwoordiging door Portaal, BO-EX, Mitros)
- Altrecht
- SMVN Veilig Thuis en Jeugdbescherming
- Inforsa
- De Waag forensische zorg
- Lister
- Financial Intelligence Unit (FIU)
- MKB VNO-NCW
- Rabobank

Reclassering
“Meer systeemgericht kijken, naar het gezin en de omgeving, niet geïsoleerd naar onze cliënt, is een belangrijke ontwikkeling. Onze mensen hebben verstand van op- en afbouw van criminele carrières, kennen het werkveld en zijn gewend om met deze bijzondere doelgroep om te gaan”.

Jongerenwerk Utrecht (JoU)
“JoU is één van de partners in de uitvoering van deze aanpak. Jongerenwerkers kunnen helpen bij het vinden van een stageplek, een baan, ontwikkelen van talent en ondersteunen bij het aanpakken van problemen zoals schulden.
Het jongerenwerk weet de balans te vinden tussen de vertrouwenspositie enerzijds en de signalerende rol richting ouders en veiligheidspartners anderzijds”.

Inforsa
“Samenwerking met alle betrokken partners is wat Inforsa betreft het sleutelwoord. Inforsa levert een bijdrage aan de geschetste aanpak door het bieden van diagnostiek, reclassering, ambulante zorg aan forensische cliënten en cliënten met ontwrichtend gedrag”.

Ministerie van Justitie en Veiligheid
“Het ministerie zet samen met de gemeente Utrecht in op preventie met gezag; dat betekent een brede aanpak, met stevige sociale interventies en handhaving. Het ministerie spant zich ervoor in om de samenwerking en uitwisseling van kennis en expertise te verbeteren, pilots mogelijk te maken en regelgeving zo min mogelijk een barrière te laten zijn voor het bestrijden van problematiek”.

Colofon

14 september, 2021

www.utrecht.nl

Fotografie: Cover GU beeldbank (Wessel Spoelder) | Pag 3. 123rf (kwest19) | Pag 4. GU beeldbank (Joni Israeli) | Pag 7. GU beeldbank (Joni Israeli) | Pag 9. GU beeldbank (Peter Hulshof) | Pag 14. ANP (Niels Wenstedt) | Pag 15. ANP (Robin Utrecht) | Pag 17. ANP (Venema Media) | Pag 19. ANP (Phil Nijhuis) | Pag 21. ANP (Sijmen Hendriks)1 | Pag 23. ANP (Robin Utrecht) | Pag 25. ANP (Maarten Brante) | Pag 29. ANP (Werry Crone) | Pag 30. ANP (Erik van 't Woud) | Pag 33. GU beeldbank (Joni Israeli) | Pag 36. ANP (David Rozing) | Pag 41. ANP (Jan Boeve) | Pag 44. ANP (Jeroen Jumelet) | Pag 48. GU beeldbank (Peter Hulshof).

Concept, lay out en beeldredactie: Kris Kras context, content and design.

Gemeente Utrecht

bureaubroekhuizen

Drugscriminaliteit Utrecht 2021

Een geïntegreerd beeld van de gemeente Utrecht en politie Midden-Nederland

Jolijn Broekhuizen,
Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies

Amersfoort, juni 2021

Inhoud

Samenvatting **2**
Inleiding 2
Fenomenen 2
Personen 3
Voedingsbodem 3
Gebieden 4
Inhoudelijke aanbevelingen 5

1 Inleiding **6**
1.1 Aanleiding 6
1.2 Datatriangulatie 6
1.3 Leeswijzer 7

2 Fenomenen **8**
2.1 Geregistreerde drugscriminaliteit 8
2.2 Softdrugs 10
2.3 Harddrugs 10
2.4 Aan drugscriminaliteit gerelateerde criminaliteit 12
2.5 Effect drugscriminaliteit op wijken 18

3 Personen **21**
3.1 Voedingsbodem: meervoudig 21
3.2 Jongeren in drugscriminaliteit 23
3.3 Criminele families 28
3.3 OMG's 30

4 Gebieden **31**
4.1 Anonieme locaties 31
4.2 Wijken 32
4.3 Branches 39
4.4 Rol online platforms en social media 40

5 Inhoudelijke aanbevelingen voor de toekomst **42**
5.1 Hou rekening met verwevenheid van ondermijnende criminaliteit 42
5.2 Prioriteer de aanpak van jeugd 42
5.4 Voorkom doorgroei 43
5.4 Zorg voor zicht op huidige blinde vlekken 43
5.5 Vergroot maatschappelijke betrokkenheid en weerbaarheid 44
5.6 Maak de overheid meer zichtbaar en weerbaar 44
5.7 Zorg middels monitoring voor een actueel beeld 44

Bijlage 1 Bronnen geïntegreerd beeld **45**
Bijlage 2 Wijkinformatie **49**
Literatuur **53**

Samenvatting

Inleiding

De gemeente Utrecht wil, samen met partners, een aanpak ontwikkelen, gericht op het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit in de Utrechtse wijken en buurten. De contouren van een Utrechtse aanpak op drugscriminaliteit worden beschreven in een nota onder de titel *Grenzen stellen, Perspectief bieden.* Aan de basis van deze nota liggen verschillende onderzoeken door gemeente, politie en partners. De gemeente Utrecht heeft Bureau Broekhuizen gevraagd deze onderzoeken bij elkaar te brengen in één geïntegreerd beeld – de onderhavige rapportage. In deze samenvatting worden de grote lijnen van dit beeld beschreven[1].

Fenomenen

Drugscriminaliteit in Utrecht
Van de verschillende vormen van drugscriminaliteit zijn handel en bezit van harddrugs in 2020 in Utrecht het vaakst bij de politie geregistreerd. Het aantal geregistreerde misdrijven en verdachten van handel in harddrugs is tussen 2016 en 2020 toegenomen[2] en datzelfde geldt voor het aantal meldingen van drugsmisdrijven bij Meld Misdaad Anoniem.

Cocaïne betreft de grootste drugsmarkt in Utrecht[3]. Van de 50 criminele samenwerkingsverbanden (CSV's) in Utrecht, houdt ongeveer de helft zich bezig met cocaïne. Utrecht speelt een rol in de import en export en handel van cocaïne en betreft daarmee een belangrijk logistiek knooppunt. Uithalen, opslag, bewerking en verpakking van cocaïne komen ook in Utrecht voor, maar in mindere mate. Hoewel er sprake is van een afname van het aantal politieregistraties van hennepteelt in Utrecht, betreft 'hasj' de tweede grootste drugsmarkt in Utrecht. Van de 150 criminele clusters in Midden-Nederland houdt een kwart zich bezig met hennep - en 7% met de import of export hiervan. De derde grootste drugsmarkt in Utrecht betreft synthetische drugs. Van de 150 criminele clusters in Midden-Nederland houdt ongeveer 15% zich bezig met synthetische drugs, waarvan 5% met import en export. Crystal meth speelt nog een kleine rol, maar er lijkt sprake van een snelle groei.

Vormen van criminaliteit gerelateerd aan drugscriminaliteit in Utrecht
Verschillende misdrijven zijn in Utrecht gerelateerd aan de aanwezigheid van drugscriminaliteit: plofkraken, criminele geldstromen, mensenhandel en excessief geweld.

Plofkraken worden onder andere gebruikt als investering in de drugsindustrie. Van de plofkrakers uit Midden-Nederland heeft 30% ook een registratie vanwege betrokkenheid bij cocaïne en/of hennep. Tussen 2018 en 2020 zijn er ongeveer 200 subjecten uit Midden-Nederland bij plofkraken betrokken geweest. Van de 77 aangehouden Nederlandse plofkrakers in 2019 komen er 30 uit Utrecht. In Utrecht vinden plofkraaktrainingen plaats en worden materialen voor plofkraken opgeslagen. Het merendeel van de plofkraken vindt echter niet in Utrecht, maar in Duitsland plaats (vanwege aangescherpte maatregelen in Nederland). Hoewel plofkraken nog wel in Utrecht uitgevoerd worden, zo laat bijvoorbeeld de plofkraak begin maart 2021 op een juwelier in de Utrechtse binnenstad zien.

Eveneens aan drugscriminaliteit gerelateerd zijn *criminele geldstromen*. Tussen januari 2019 en eind maart 2021 zijn 1.669 transacties in Utrecht door de FIU (Financial Intelligence Unit) als verdacht aangemerkt (met een totale waarde van 128 miljoen euro). Er is in Utrecht een toename van registraties van witwassen: van 2 in 2016 naar 50 in 2020. Witwassen vindt in Utrecht op traditionele wijze plaats via bedrijven en rechtspersonen. Maar deze modus operandi verliest steeds meer terrein ten opzichte van underground banking (geldhandel zonder tussenkomst van banken) en virtuele valuta.

Excessief geweld in Utrecht wordt vaak in verband gebracht met conflicten binnen de drugscriminaliteit. Vanaf 2019 hebben er in Utrecht vier schietincidenten richting personen plaatsgevonden, zes handgranaatleggingen bij panden en elf beschietingen van panden.

1. Voor de onderliggende bronnen van de bevindingen verwijzen we door naar de hoofdtekst.
2. Voor deze en andere registratiegegevens in de samenvatting is het goed om op te merken dat een stijging meerdere redenen kan hebben. Een toename van de problematiek, maar ook meer focus en inzet of een wijziging in de registratiewijze.
3. In deze samenvatting wordt – vergelijkbaar met in het gehele geïntegreerde beeld – naast informatie over de Stad Utrecht ook informatie over de regio Midden-Nederland beschreven, wanneer er geen Utrecht-specifieke informatie beschikbaar is.

In de afgelopen jaren zijn in Utrecht verschillende opslagplekken van wapens en munitie gevonden: in een woning in Lombok, garageboxen in Overvecht en in park Transwijk.

Tot slot is er ook een relatie tussen *mensenhandel* en drugscriminaliteit in Utrecht. Zo zijn er verschillende voorbeelden van criminele uitbuiting. Het gaat om kwetsbare (bijvoorbeeld verslaafde) personen die actief geronseld en bedreigd worden door criminelen om klusjes voor hen uit te voeren, zoals het laten gebruiken van hun woning. Hiernaast zijn er verschillende signalen van seksuele uitbuiting in relatie tot drugscriminaliteit. Zo worden meiden gebruikt om in natura te betalen en worden drugsrunners – die bijvoorbeeld een schuld hebben uitstaan – zelf ook misbruikt.

Negatieve gevolgen van drugscriminaliteit op de Utrechtse wijken
De aanwezigheid van drugscriminaliteit heeft verschillende negatieve effecten op de Utrechtse wijken. Zo trekt de drugscriminaliteit (jonge) jongeren aan. Wijk- en zorgprofessionals ervaren soms onveiligheid bij hun werkzaamheden (met sommige jongeren) in de wijken en bewoners ervaren gevoelens van onveiligheid, angst en overlast. De veiligheid is in de Utrechtse wijken soms ook feitelijk in het geding, namelijk wanneer aan drugscriminaliteit gerelateerd geweld in de openbare ruimte plaatsvindt. Tot slot is er sprake van een lage meldingsbereidheid van drugscriminaliteit, van zowel burgers als professionals. Dit komt aan de ene kant door angst voor de gevolgen van een melding, maar aan de andere kant is er ook sprake van onverschilligheid over de drugsmarkt in Utrecht.

Personen

Voedingsbodem
De voedingsbodem voor betrokkenheid van personen bij drugscriminaliteit is meervoudig. De centrale ligging van Utrecht betreft een fysieke risicofactor. Hiernaast vormen kwetsbare wijken, waar jongeren met relatief weinig toekomstperspectief en met negatieve rolmodellen en criminele familieleden opgroeien een risicofactor voor het betrokken raken bij drugscriminaliteit. Risicofactor betreft ook de acceptatie en normalisatie van drugsgebruik en -dealen. Het ontbreken van ouderlijk toezicht kan ervoor zorgen dat betrokkenheid bij drugscriminaliteit niet tijdig gesignaleerd en gestopt wordt. En jongeren met een LVB (licht verstandelijke beperking) kunnen meer beïnvloedbaar zijn – hetgeen een rol van hoger opgeleide jongeren in de drugscriminaliteit zeker niet uitsluit. Tot slot is het van belang de financiële kwetsbaarheid van (horeca)ondernemers door de coronacrisis te benoemen.

Jonger, meer berekenend en professioneel
In 2020 werden 30 Utrechtse jongeren onder de 18 jaar verdacht van drugsmisdrijven. Dit betreft een toename vanaf 2016, toen er nog maar zeven minderjarige jongeren van drugsmisdrijven verdacht werden. Dit kan duiden op een verjonging van daders in de drugscriminaliteit in Utrecht. In Utrecht-Zuid[4] zijn er op dit moment[5] 73 subjecten tussen de 8 en 24 jaar die minimaal van twee opiumdelicten verdacht worden. Van deze subjecten zijn er 24 betrokken bij cocaïnegerelateerde delicten: dealen (12), bewerken/snijden (7), bezit (2) en transport (2)[6].

Opvallend is het hoge aandeel 18-25-jarigen dat de handel in harddrugs in Utrecht voor hun rekening neemt: 46%. Dit aandeel ligt bij de andere G4-gemeenten en Arnhem tussen de 22% en 30%. Criminele Utrechtse jongeren blijken steeds meer berekenend en professioneel georganiseerd te werk te gaan. Over de breedte lijkt er geen sprake van verharding. Al kunnen de in Utrecht voorkomende excessen rondom een kleine groep jongeren – die bijvoorbeeld betrokken zijn bij cocaïnehandel en daaraan gerelateerd geweld – een ander beeld geven.

Geleidelijke instroom, doorgroei vanuit een criminele jeugdgroep
Aangaande het instroomproces in de drugscriminaliteit blijkt dat Utrechtse jeugd veelal via bestaande sociale netwerken en familierelaties betrokken raakt. In mindere mate vindt gerichte werving of rekrutering plaats. Hoewel dat laatste wel voorkomt, met name bij opleidingen (zorg, automotive, chemie, VMBO's) of op straat.

Leden van Utrechtse criminele jeugdgroepen blijken een gerede kans te hebben om door te groeien naar de zware criminaliteit. Voornamelijk in de wijken Overvecht en Zuilen hebben jongeren uit jeugdgroepen contact met criminelen die zich bezighouden met plofkraken, drugshandel en excessief geweld.

4. Het gebied Zuid zoals afgebakend onder het HHK 'Utrecht Zuid'. Dit betreft een deel van de wijken Zuid en Zuidwest: de buurten Kanaleneiland, Hoograven en Rivierenwijk.

5. Zo blijkt uit analyses die over de periode 2020-2021 zijn uitgevoerd.

6. Dit telt niet op tot 24 omdat enkelen onder de categorie 'overig cocaïne' vallen.

Criminele families
Een substantieel deel van de criminele kopstukken uit de Eenheid Midden-Nederland is afkomstig uit criminele netwerken waarin familierelaties een rol spelen. Het vermoeden is dat Utrechtse 'criminele families'[7] zich bezighouden met verschillende vormen van criminaliteit: handel en productie van hennep en handel in cocaïne, plegen plofkraken, fraude, illegaal gokken en excessief geweld. Opgroeien in een criminele familie kan zorgen voor een intergenerationele overdracht van crimineel gedrag. Ondanks de belangrijke rol van criminele families in de drugscriminaliteit is er op dit moment (nog) niet goed zicht op (het aantal) criminele families in Utrecht.

OMG's en brotherhoods
Hoewel OMG's (Outlaw Motorcycle Gangs) in Utrecht mede door civiele verboden minder zichtbaar zijn in de publieke ruimte, zijn er aanwijzingen dat sommige leden van deze clubs zich onder andere bezighouden met de handel in harddrugs en het vervaardigen van softdrugs. Daarnaast lijken de nieuwe fluïde en op OMG-lijkende brotherhoods aantrekkelijk voor jongeren om zich bij aan te sluiten. Deze relatief nieuwe groeperingen houden zich vermoedelijk ook in groepsverband bezig met criminele activiteiten. Hier is echter nog weinig zicht op.

Gebieden

Drugscriminaliteit vindt overal in Utrecht plaats. Het gaat met name om anonieme locaties, uit het zicht, zoals parkeerplaatsen, garageboxen, tankstations, online en industrie- en bedrijventerreinen. De Utrechtse binnenhavens zijn een anonieme locatie die ook vanuit een logistiek oogpunt interessant zijn. Professionals vermoeden dat de havens een rol spelen in im- en export, maar in hoeverre dit plaatsvindt, is nog onbekend. Hiernaast betreffen de 34 woonwagenlocaties in Utrecht vaak een gesloten wereld, waarbij er vermoedens zijn van illegale handel, hennepteelt en misbruik van uitkeringen.

Zes wijken komen uit gesprekken, bronnen en politieregistraties als opvallend naar voren als het gaat om drugscriminaliteit in Utrecht:

In Overvecht vindt veel drugscriminaliteit plaats. Er zijn faciliterende branches gevestigd, onder andere op bedrijventerrein Nieuw Overvecht. Verschillende vormen van excessief geweld zijn in de afgelopen jaren geconstateerd, zoals handgranaatleggingen, de beschieting van een pand, de opslagplek van wapens en wapengerelateerd geweld. Er woont in Overvecht relatief veel kwetsbare jeugd en er zijn zwaardere criminelen aanwezig die jeugd ronselen.

In Zuidwest is ook veel sprake van drugscriminaliteit. Met name in Kanaleneiland zijn criminele families hierin actief. In Zuidwest wonen veel kwetsbare jongeren en zijn zwaardere criminelen aanwezig die jongeren ronselen. In Kanaleneiland en Rivierenwijk is een crimineel jeugdnetwerk betrokken bij cocaïnehandel[8].

Zuid kenmerkt zich door een relatief hoog aantal verdachten van handel in harddrugs. Drugshandel vindt met name plaats in Hoograven en Lunetten. In Zuid hebben in de afgelopen jaren handgranaatleggingen en een beschieting van een pand plaatsgevonden. In Hoograven is een crimineel jeugdnetwerk betrokken bij cocaïnehandel[9].

Vleuten-de Meern valt op door het relatief hoge aantal verdachten van het vervaardigen van soft- en harddrugs. Het betreft de pleegplaats van veel verdachten van wapengerelateerd geweld.

In Noordwest vindt relatief veel drugscriminaliteit plaats. Deze wijk betreft de pleegplaats van veel verdachten van wapengerelateerd geweld. Er woont veel kwetsbare jeugd en jeugd is - met name in Zuilen - in contact met criminelen rondom plofkraken, drugscriminaliteit en excessief geweld. Op de Amsterdamsestraatweg zijn er vermoedens van witwassen (waaronder underground banking) en drugscriminaliteit - onder andere van criminele families. Criminele (familie)netwerken bezitten een groot aantal zaken. Tot slot heeft op deze straat in de afgelopen jaren een handgranaatlegging en een beschieting plaatsgevonden.

7. We hanteren voor het leesgemak de term criminele families. Hiermee doelen we op criminele netwerken met familierelaties.

8. Het netwerk komt uit Kanaleneiland en Rivierenwijk (Zuidwest) en Hoograven (Zuid).

9. Zoals hiervoor benoemd, komt dit netwerk uit Kanaleneiland en Rivierenwijk (Zuidwest) en Hoograven (Zuid).

Tot slot de wijk West, waarbij met name Lombok als opvallend naar voren komt. Op de Kop van Lombok worden ondernemingen verdacht van het faciliteren van drugscriminaliteit. In Lombok heeft in de afgelopen jaren een beschieting van een pand plaatsgevonden en er is een opslag van wapens gevonden. Hiernaast vindt witwassen plaats.

Verschillende branches komen in Utrecht naar voren waar mogelijk sprake is van drugscriminaliteit en hieraan gerelateerde criminaliteit (zoals witwassen of andere faciliterende werkzaamheden). Het gaat om de transportsector, vastgoed, autobranche, bezorgdiensten, horeca, koeriersdiensten en de zorgsector.

Tot slot: er is sprake van een grote en mogelijk ook steeds grotere rol van online platforms (zoals Telegram en Darkweb) en social media (Whatsapp, Snapchat) in de drugscriminaliteit. Deze lijken met name geschikt voor de handel in drugs.

Inhoudelijke aanbevelingen

Tot slot komen er vanuit (de bronnen voor) dit geïntegreerde beeld enkele aanbevelingen naar voren voor het toekomstige beleid om drugscriminaliteit in Utrecht tegen te gaan:

Houd rekening met de verwevenheid van ondermijnende criminaliteit.

Prioriteer de aanpak van jeugd.

Besteed aandacht aan vroegsignalering en preventie.

Voorkom doorgroei.

Zorg voor zicht op en aanpak van huidige blinde vlekken in Utrecht: criminele families, branches, criminele processen en verwevenheid van spelers.

Vergroot de maatschappelijk betrokkenheid en weerbaarheid.

Maak de overheid meer zichtbaar en weerbaar.

Zorg middels monitoring voor een actueel beeld.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Utrecht wil, samen met partners, een aanpak ontwikkelen, gericht op het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugs gerelateerde criminaliteit in de Utrechtse wijken en buurten. De gemeente voelt deze urgentie vanwege de door hen waargenomen – ontwikkeling van – verschillende problematiek in Utrecht, zoals een sterke toename van witwassen, de rol van Utrechtenaren bij plofkraken, de stijging van zware mishandelingen, de acceptatie en normalisatie van drugscriminaliteit en de rol van criminele families.

De contouren van een aanpak op drugscriminaliteit worden beschreven in een nota onder de titel *Grenzen stellen, Perspectief bieden, Een veilige en leefbare stad door het tegengaan van de ontwrichtende effecten van drugsgerelateerde criminaliteit* - die naar verwachting voor het zomerreces van 2021 wordt vrijgegeven. Aan de basis van deze nota liggen verschillende onderzoeken door gemeente, politie en partners. De gemeente Utrecht heeft Bureau Broekhuizen gevraagd deze onderzoeken bij elkaar te brengen in één rapportage.

Ten eerste maken we gebruik van de door de gemeente verzamelde gegevens:

- Kwantitatieve analyse door de gemeente uitgevoerd van gemeentelijke en politie-informatie (focus analyse 2016-2020).
- Twee groepsgesprekken over fenomenen en twee werksessies over personen (focus: huidige situatie en toekomst).
- Vier rondetafelgesprekken: burgers (waaronder burgers die Bondgenoot zijn)[10], wijkprofessionals, zorg- en veiligheidsprofessionals, DIS[11], uitgevoerd door Bureau Broekhuizen[12] (focus: huidige situatie en toekomst).
- Verschillende onderzoeken, beelden en beleidsnota's die in de afgelopen jaren in (delen van) Utrecht zijn geschreven over drugs- en ondermijnende criminaliteit (periode 2017-2021)[13].

Ten tweede is informatie verwerkt uit een overkoepelende analyse[14] van de politie Midden-Nederland over ondermijnende criminaliteit in de gemeente Utrecht in de periode 2019-maart 2021. Informatie die uit deze overkoepelende analyse afkomstig is noemen we in het onderhavige geïntegreerde beeld 'politie-informatie' of we hanteren als bronverwijzing Politie Midden-Nederland.

Meer informatie over deze bronnen wordt in bijlage 1 (Bronnen geïntegreerd beeld) gegeven.

1.2 Datatriangulatie

Voor dit geïntegreerde beeld maken we gebruik van meer dan één dataverzamelingsmethode: datatriangulatie. Dit zorgt ervoor dat het geschetste beeld betrouwbaarder wordt. Bij het gebruik van zowel kwalitatieve als kwantitatieve bronnen voor analyses zijn naast voordelen namelijk ook enkele kanttekeningen te plaatsen. Zo is het bij kwalitatieve methoden van onderzoek niet goed mogelijk om een volledig representatief beeld te schetsen, hiertoe zou een heel groot aantal personen geïnterviewd moeten worden, hetgeen te tijdsintensief en omvangrijk zou zijn. Bij kwantitatieve methoden, zoals het analyseren van incidentenregistraties, spelen facetten als melding– en aangiftebereidheid en de focus en inzet van politie en andere handhavers een rol.

10. Een Bondgenotennetwerk betreft een samenwerking tussen een persoon van de politie, een persoon van de gemeente en burgers 'die in de haarvaten van hun gemeenschap zitten. Voor meer informatie zie: Politie-interventie Bondgenoten investeert in vredestijd | Kennisplatform Integratie & Samenleving (kis.nl) In dit beeld worden burgers die eveneens Bondgenoot zijn wel onder de bredere term burgers geschaard.
11. Districtelijke integrale stuurploeg.
12. In samenwerking met Bureau Bervoets en KA Research.
13. Soms betreffen het onderzoeken naar de regio Midden-Nederland en niet naar Utrecht specifiek. Dit wordt dan in de tekst benoemd.
14. Verschillende bronnen zijn door de Politie Midden-Nederland in samenhang geanalyseerd.

Elke bron die voor dit geïntegreerde beeld geraadpleegd is, heeft specifieke kwaliteiten. Zo kunnen burgers een goed beeld schetsen van de sfeer en dynamiek in de wijk en de politie heeft relatief veel zicht op de zogenaamde onderwereld. Er is daarom geen sprake van weging van de input van verschillende bronnen. We trekken echter geen conclusies die slechts op de ervaring van één respondent of cijfermatige bron gebaseerd zijn. Hoewel we bij wijze van illustratie soms beschrijven wat een enkele respondent heeft gesteld, baseren we onze conclusies op informatie vanuit verschillende bronnen.

1.3 Leeswijzer

2 Hoofdstuk twee beschrijft de verschillende fenomenen die in Utrecht met name plaatsvinden: vormen van drugscriminaliteit en criminaliteit die gerelateerd zijn aan drugscriminaliteit (zoals plofkraken en excessief geweld). Ook wordt er ingegaan op de effecten van drugscriminaliteit op de Utrechtse wijken.

3 Hoofdstuk drie gaat in op personen. Op de voedingsbodem voor drugscriminaliteit en de rol van jongeren in de drugscriminaliteit. En er wordt ingegaan op de rol van OMG's en criminele families.

4 In hoofdstuk vier staan gebieden centraal: wijken waarin drugscriminaliteit het meeste plaatsvindt. Maar ook verschillende typen locaties: anonieme locaties (woonwagenlocaties en binnenhavens) en risicovolle branches.

5 Hoofdstuk vijf sluit dit geïntegreerde beeld af met enkele inhoudelijke handelingsperspectieven voor de betrokken partners.

2 Fenomenen

In dit hoofdstuk gaan we eerst in op de geregistreerde drugscriminaliteit in Utrecht (2.1). Daarna staan we in 2.2 kort stil bij de rol van Utrecht in de softdrugsmarkt. Waarna we uitgebreider ingaan op de rol van Utrecht in de harddrugsmarkt in paragraaf 2.3. We bespreken vervolgens de criminaliteit die in Utrecht voorkomt die aan drugscriminaliteit gelieerd is (2.4). We sluiten het hoofdstuk af met het effect van de drugscriminaliteit op de Utrechtse wijken (2.5).

Waar dit mogelijk is, gebruiken we in dit hoofdstuk informatie over Utrecht-Stad. Waar deze informatie niet beschikbaar is, gebruiken we kennis over de regio Midden-Nederland - in de wetenschap dat Utrecht, als grootste stad in de regio, een belangrijke rol speelt in deze regio.

2.1 Geregistreerde drugscriminaliteit

Onderstaand gaan we in op de registratie van verschillende drugsmisdrijven[15] – in 2020 en tussen 2016 en 2020 – als indicatie van de aanwezigheid en ontwikkeling van drugscriminaliteit in Utrecht. Het is hierbij goed om (zoals in hoofdstuk 1 al aangestipt) in beschouwing te nemen dat meer registraties niet per definitie betekent dat een misdrijf ook vaker voorkomt. Dat er meer politieregistraties zijn (gekomen) kan ook te maken hebben met (een toename van) de aandacht voor een bepaald misdrijf vanuit de politie. Of door veranderingen in registratiewijzen.

Geregistreerde drugscriminaliteit in Utrecht anno 2020

Als we kijken naar het aantal drugsmisdrijven dat in 2020 in Utrecht gepleegd is, dan zien we dat handel in harddrugs het meest geregistreerd is, gevolgd door bezit van harddrugs. Op verre afstand worden zij gevolgd door het vervaardigen en bezit van softdrugs. Het minst zijn handel in softdrugs en het vervaardigen van harddrugs als misdrijf geregistreerd.

Tabel 2.1 Aantal drugsmisdrijven en aantal drugsmisdrijven per 10.000 inwoners, Utrecht 2020

	Bezit hard-drugs	Bezit soft-drugs	Handel e.d. harddrugs	Handel e.d. softdrugs	Vervaar-digen hard-drugs	Vervaar-digen soft-drugs
aantal misdrijven	51	28	73	12	5	32
aantal misdrijven per 10.000 inwoners	1,4	0,8	2,0	0,3	0,1	0,9

Bron: Politie

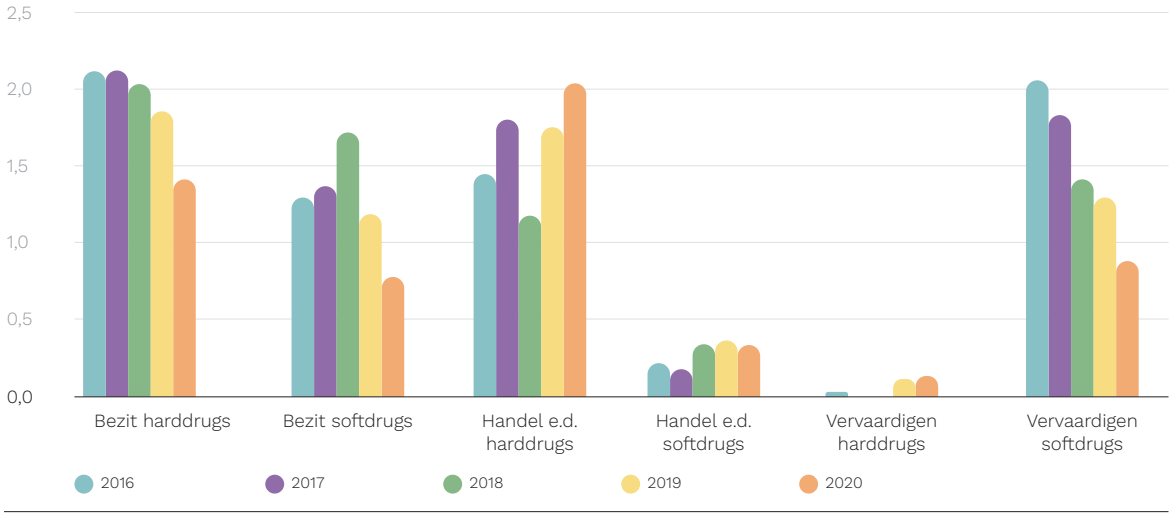
Ontwikkeling geregistreerde drugscriminaliteit 2016-2020

Figuur 2.2 laat de ontwikkeling zien van de registratie van verschillende drugsmisdrijven in Utrecht tussen 2016 en 2020. Er is een afname van geregistreerde misdrijven van het bezit van harddrugs en softdrugs en het vervaardigen van softdrugs tussen 2016 en 2020[16]. Het aantal geregistreerde misdrijven aangaande handel in harddrugs is na enige fluctuaties hoger in 2020 dan in 2016. De registratie van handel in softdrugs lijkt iets toegenomen en datzelfde geldt voor het vervaardigen van harddrugs, maar de aantallen en verschillen zijn klein.

15. We leggen in dit hoofdstuk over fenomenen de nadruk op de in Utrecht gepleegde criminaliteit en niet de door Utrechtenaren gepleegde criminaliteit (welke meer van toepassing is in het hoofdstuk personen). Overigens laten analyses op politiedata zien dat van de verdachten die drugsdelicten (handel, vervaardigen en bezit van zowel harddrugs als softdrugs) plegen in Utrecht tussen 2012-2018 68% uit Utrecht komt. De woonplaats die op grote afstand hierop naar voren komen zijn Amsterdam (2%) en Nieuwegein (2%).

16. Dit beeld komt overeen met de afname van hennepindicaties (het aantreffen van hennep bij een actie van politie of de afdeling VTH van de gemeente Utrecht) tussen 2016 en 2020 (van 50 indicaties naar 14 indicaties, bron: politie, gemeente, bewerking VTH).

Figuur 2.2 Ontwikkeling aantal geregistreerde drugsmisdrijven per 10.000 inwoners, Utrecht 2016-2020

Bron: Politie

Tabel 2.3 laat zien dat er een sterke stijging is geweest van meldingen over drugsmisdrijven in Utrecht bij Meld Misdaad Anoniem (MMA)[17]. De toename is het sterkst bij de categorieën harddrugs (27 in 2016 naar 108 in 2020), straathandel (6 in 2016 naar 42 in 2020) en de categorie softdrugs (8 in 2016 naar 67 in 2020).

Tabel 2.3 Aantal MMA-meldingen drugsmisdrijven, Utrecht 2016-2020

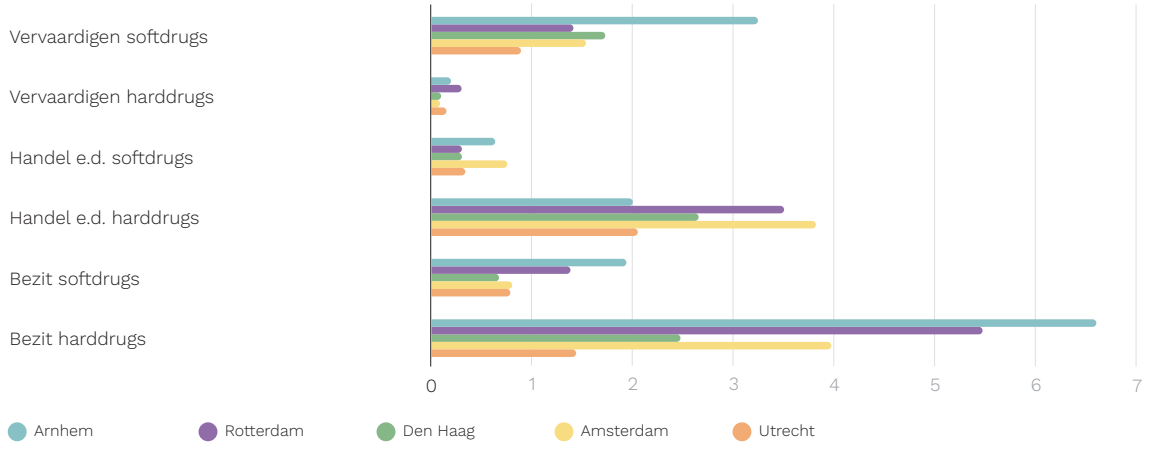
Jaar	MMA-meldingen drugsmisdrijven Utrecht
2016	75
2017	158
2018	148
2019	183
2020	179

Bron: NL Confidential

Geregistreerde drugscriminaliteit: Utrecht in vergelijking tot andere steden

In vergelijking tot de G4 en Arnhem is in Utrecht in 2020[18] het aantal geregistreerde misdrijven per 10.000 inwoners het laagst als het gaat om vervaardigen van softdrugs en het bezit van harddrugs (zie figuur 2.4). En bij de handel van soft- en harddrugs en het bezit van softdrugs zit de gemeente Utrecht bij de drie gemeenten (van de hier weergegeven vijf gemeenten) die relatief gezien het laagste aantal geregistreerde drugsmisdrijven per 10.000 inwoners hebben.

Figuur 2.4 Aantal geregistreerde drugsmisdrijven per 10.000 inwoners, Utrecht i.v.t andere steden, 2020

Bron: Politie

17. NL Confidential (die het platform Meld Misdaad Anoniem (MMA) ontwikkelde en in beheer heeft) hanteert de volgende (overlappende) categorieën: Afvalstoffen drugs, drugslab, grondstoffen drugs, harddrugs, hennepkwekerij (met specificatie bedrijfspand, buiten), internationale drugshandel, internationale drugssmokkel, laboratorium XTC/GHB, softdrugs, straathandel.

18. Om uit te sluiten dat Covid-19 van invloed is op deze verschillen tussen gemeenten is zijn deze cijfers ook voor 2018 bekeken. Hieruit komt een vergelijkbaar beeld naar voren.

Pandsluiting vanwege drugs(handel)
De afgelopen drie jaar zijn er elk jaar rond de 30 panden gesloten in verband met het aantreffen van drugs(handel) middels artikel 13b van de Opiumwet (ook wel de Wet Damocles genoemd).

Tabel 2.5 Pandsluiting n.a.v. artikel 13b Opiumwet, Utrecht, 2016-2020

Jaar	Aantal
2016	4
2017	22
2018	33
2019	32
2020	28

Bron: Vergunning, toezicht & handhaving van de gemeente

In 2020 valt het relatief hoge aantal sluitingen in Vleuten-De Meern (11) en Overvecht (7) op. In 2018 en 2019 was er alleen in Overvecht een relatief hoog aantal sluitingen (respectievelijk 12 en 9).

2.2 Softdrugs

Hoewel er sprake is van een afname van het aantal politieregistraties van het vervaardigen van softdrugs in Utrecht, blijkt een kwart van de 150 criminele clusters in Midden-Nederland zich bezig te houden met hennep (en 7% met import of export hiervan). Er is hierbij geregeld sprake van 'rippen[19]' of 'gerript' worden (Politie Midden-Nederland).

Het belangrijkste importland van hennep is Spanje. De belangrijkste exportlanden zijn Duitsland en Engeland. Voor het opzetten van de hennepkwekerijen worden vaak kwetsbare personen benaderd (Politie Midden-Nederland), waarover meer bij criminele uitbuiting in paragraaf 2.4.

2.3 Harddrugs

In deze paragraaf zoomen we in op de criminaliteit rondom harddrugs in Utrecht, omdat deze drugsmarkt uit verschillende bronnen (gesprekken, cijfers, documentatie) als opvallend naar voren is gekomen. We starten met enkele cijfers over handel in harddrugs, waarna we uitgebreid stil staan bij de rol van Utrecht in de (internationale) cocaïnehandel. We sluiten af met de rol van Utrecht in de synthetische drugs.

Registraties handel harddrugs
Handel in harddrugs valt op in de cijfermatige gegevens gezien de stijging van het aantal geregistreerde misdrijven tussen 2016 en 2020: van 49 naar 73[20] (zie tabel 2.6). Deze toename is vergelijkbaar met die van Arnhem van 22 naar 32. In Den Haag en Rotterdam is de toename relatief gezien kleiner en in Amsterdam is er juist een afname geconstateerd. Het aantal verdachten van handel in harddrugs uit Utrecht is tussen 2016 en 2020 eveneens sterk toegenomen (zie tabel 2.6).

Tabel 2.6 Aantal geregistreerde misdrijven en verdachten handel harddrugs, Utrecht 2016-2020

Jaar	Aantal geregistreerde misdrijven handel harddrugs	Aantal verdachten van handel harddrugs
2016	49	61
2017	62	89
2018	41	68
2019	62	101
2020	73	130

Bron: Politie

Meest zichtbaar voor burgers, wijkprofessionals en gemeentelijke professionals is dealen uit de auto en op straat. Uit gesprekken komt veelvuldig het statement naar voren dat 'drugshandel op straat veel voorkomt'. De zichtbaarheid op drugshandel was volgens deelnemers aan de gesprekken de afgelopen periode wel minder ten gevolge van de avondklok.

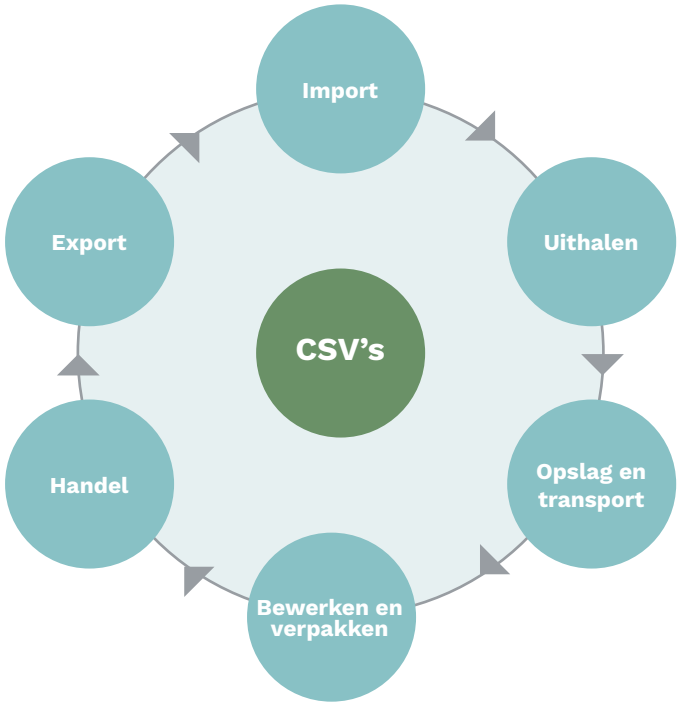
19. Beroving.

20. Het is goed om hierbij nogmaals te benoemen dat een toename van registraties niet per se ook een toename van problematiek betreft. Een toename van registraties kan ook komen door een toename van aandacht van de politie voor een bepaald type misdrijf of een verandering in registratiewijze.

De rol van Utrecht in de (internationale) cocaïnemarkt

Cocaïne is de grootste drugsmarkt in Utrecht, gevolgd door hasj en synthetische drugs (Politie Midden-Nederland). Voor het nader omschrijven van de rol van Utrecht in de cocaïnehandel maken we gebruik van een zogenaamd 'crime script'[21] (zie figuur 2.7).

Figuur 2.7 Crime script cocaïnehandel

Import en export

Utrecht is één van de logistieke knooppunten van de cocaïnehandel (Adjiembaks, Hendriksen & Heusden, 2019[22]). Utrecht valt met name op in haar rol bij de import en export van cocaïne. Ongeveer een kwart van de 150 CSV's[23] in Midden-Nederland houdt zich hiermee bezig (Politie Midden-Nederland). Bij deze import en export speelt de transportsector een rol. Zo zijn er vorig jaar meerdere personen uit Utrecht en omgeving veroordeeld voor het organiseren van transporten naar Scandinavië[24]. Deze transporteurs vervoerden vaak meerdere soorten harddrugs tegelijk. In Midden-Nederland zijn 9 criminele transporteurs actief (Politie Midden-Nederland).[25]

Uithalen

Hoewel Utrechtenaren bij het proces van 'uithalen'[26] betrokken zijn, staat Utrecht hier niet specifiek om bekend. Wel is het uithalen van cocaïne in Midden-Nederland beschreven als *crime as a service*[27] (Politie Midden-Nederland).

Opslag en transportlocaties

Zicht op opslag en transportlocaties lijkt er weinig te zijn. Als mogelijke reden hiervoor wordt aangedragen dat de verplaatsing van cocaïne relatief snel tussen verschillende locaties plaatsvindt. Mogelijke betrokken opslaglocaties zijn bedrijventerreinen, woningen en de Utrechtse binnenhavens (Adjiembaks e.a., 2019), waarover bij paragraaf 4.1 meer.

Bewerken en verpakken

Bewerken en verpakken gebeurt ook wel in Utrecht, maar daar zijn minder signalen van dan van andere schakels in het zogenaamde cocaïne crime script in Utrecht, zoals import- en export en handel. De versnijdings/-verpakkingslocaties van cocaïne blijken een blinde vlek. Wel zijn er signalen van het proces van bewerken en verpakken in Utrechtse woningen, bedrijventerreinen, vakantie- en recreatieparken als ook garage- en opslagboxen en scheepswerven (Adjiembaks, e.a., 2019). Ook in een sociale netwerkanalyse van jongeren in de cocaïnehandel in Utrecht-Zuid (Kanaleneiland, Hoograven en Rivierenwijk) komt het bewerken en versnijden van cocaïne een aantal keer voor (Hendriksen, Rije en Boot, 2021).

21. Crime script analysis is (vergelijkbaar met 'situational crime prevention') een wetenschappelijk methodiek waarbij gekeken wordt naar de verschillende fases in het criminele proces en de spelers die daarbij betrokken zijn (Cornish, 1994; Cornish & Clarke, 2002; Bullock, Clarke & Tilley, 2010).
22. Aldus 21 professionals die aanwezig waren bij de zogenaamde 'coke sessies' van het programma Straatwaarde(n) van het RIEC: gemeente (2), politie (11), Veiligheidshuis (1), jongerenwerk (1), Belastingdienst (1), RIEC (6).
23. Een verband dat bestaat uit minimaal 2 personen, waarbinnen sprake is van structurele samenwerking, en waarbij de verdachten delicten plegen die 4 of meer jaren straf opleveren en die gericht zijn op financieel gewin: criminele winst, wederrechtelijk verkregen voordeel of vermogen (bron: Politie Midden-Nederland).
24. Crimesite (2020, 27 februari). Tot acht jaar cel voor exporteren harddrugs naar Scandinavië. Geraadpleegd op 22-05-2021.
25. Het 'European Drug Report 2021' benoemt dat uit de recordhoeveelheid van 213 ton in beslag genomen cocaïne in 2019 blijkt dat de aanvoer in de Europese Unie toeneemt (pagina 18). In 2019 is in Nederland 44 ton cocaïne in beslag genomen (van de 213 ton in Europa totaal (EMCDDA, 2021).
26. Cocaïne wordt bijvoorbeeld uit een loods of container gehaald, om vervolgens naar een (andere) opslagplek te vervoeren.
27. Criminelen die hun kennis en expertise via koop of huur ter beschikking aan anderen stellen.

Handel van cocaïne

Vergelijkbaar met import en export blijkt Utrecht een belangrijke rol te spelen in de handel van cocaïne. Zo benoemt het actieplan 'Wie praat die gaat' (Veiligheidscoalitie Midden Nederland, 2018) de regisserende rol van de regio Midden-Nederland in de (inter)nationale cocaïnehandel: *"Uit het Eenheidsondermijningsbeeld en het Nationaal Inlichtingenbeeld Ondermijning (NIBO) blijkt dat een aantal van de grootste internationale drugscriminelen uit deze regio komt en dat er honderden miljoenen euro's worden omgezet."* (Veiligheidscoalitie Midden Nederland, 2018, pagina 3).

Recherchechef Johan van Hartskamp geeft in lijn hiermee aan dat de regio Utrecht internationaal dominant en leidend is als het gaat om de handel in cocaïne. Daarbij verwijst hij onder meer naar drugscriminelen Redouan Taghi en Saïd Razzouki, die afkomstig zijn uit Vianen en Utrecht. *"Zij die de handel in cocaïne beheren, komen uit deze regio. Ze zijn hier opgegroeid en hebben hier hun netwerk. En de effecten daarvan zijn ook hier te zien. De regie op de cocaïne zit in de regio Utrecht en de oorlogen worden hier en in Amsterdam uitgevochten"* (Tieleman & Franck, 2018).

De beschikbare cijfermatige gegevens laten zien dat in de periode 2015-juni 2019 in de regio Midden-Nederland 573 politieregistraties gerelateerd waren aan cocaïne. Het ging met name om handel. Van deze registraties komt 38% uit Utrecht. Volgens professionals zijn de meeste dealers van cocaïne tussen de 18 en 24 jaar, al zijn ze ook wel eens onder de 18 jaar (Adjiembaks e.a. 2019). Dat jeugdigen zich met de handel van cocaïne bezighouden blijkt ook uit de eerder benoemde sociale netwerkanalyse Utrecht-Zuid (Kanaleneiland, Hoograven en Rivierenwijk; Hendriksen e.a., 2021).

Spelers

In Midden-Nederland zijn er 150 criminele samenwerkingsverbanden (CSV's) en 50 hiervan komen uit Utrecht Stad. Aangaande de bij cocaïne betrokken spelers, blijkt uit politie-informatie dat van deze 50 CSV's ongeveer de helft zich bezighoudt met cocaïne. Veel CSV's zijn geclusterd langs sociaal-culturele lijnen, maar werken wel onderling samen. In Midden-Nederland zijn er met name clusters met een Marokkaanse, Nederlandse, Turkse, Surinaamse en Antilliaanse achtergrond (Politie Midden-Nederland).

Synthetische drugs

Van de 150 criminele clusters in Midden-Nederland houdt ongeveer 15% zich bezig met synthetische drugs, waarvan 5% met import en export. De clusters houden zich onder andere bezig met (internationale) handel van MDMA, ketamine, XTC, crystal meth en LSD. De import van synthetische drugs komt vaak uit China (via Polen, Bulgarije, Portugal en Spanje). Afvaldumping van synthetische drugs betreft binnen Midden-Nederland 'crime as a service' (Politie Midden-Nederland).

De crystal meth markt is in verhouding tot andere markten nog vrij klein. Op dit moment zijn er vier clusters die zich hiermee bezig lijken te houden. Er lijkt echter wel sprake van een snelle groei. De productie die in Nederland plaatsvindt is vooral voor export bedoeld. De expertise van Mexicanen lijkt gebruikt te worden voor het productieproces (Politie Midden-Nederland).

2.4 Aan drugscriminaliteit gerelateerde criminaliteit

Uit verschillende bronnen (gesprekken, cijfers en het beeld van de politie) komen aan drugscriminaliteit gerelateerde misdrijven in Utrecht naar voren. In onderstaande gaan we in op de misdrijven die het meest met drugscriminaliteit vervlochten zijn: plofkraken, criminele geldstromen, mensenhandel en geweldsmisdrijven (wapens en excessief geweld).

Plofkraken

Een plofkraak is een vorm van diefstal waarbij criminelen met behulp van gas of een explosief toegang verkrijgen tot een geldautomaat, een bedrijfspand, een instelling of een winkel met als doel geld en/of goederen te ontvreemden.

Betreffende de relatie tussen drugscriminaliteit en plofkraken is bekend dat sommige plofkrakers de opbrengsten van hun criminele activiteiten als investering gebruiken om zich in de wereld van drugshandel in te kopen. Van de plofkrakers uit Midden-Nederland die tussen 2018 en 2020 bij de politie bekend zijn, heeft 30% ook een registratie vanwege betrokkenheid bij cocaïne en/of hennep.

Ook van de leiders van Utrechtse plofkraakgroepen (vaak mannen, dertigers) is bekend dat zij betrokken zijn bij drugshandel en witwassen (Politie Midden- Nederland).

Tussen 2018 en 2020 zijn er ongeveer 200 subjecten uit Midden-Nederland bij plofkraken betrokken geweest (Politie Midden-Nederland). Politie-informatie laat zien dat van de 77 aangehouden Nederlandse plofkrakers in 2019 er 30 uit Utrecht komen. Utrecht wordt daarom ook wel 'hofleverancier van plofkrakers' genoemd. Utrechtse plofkrakers blijken voornamelijk actief te zijn in de Duitse deelstaten Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen. Ze voeren echter ook plofkraken uit op geldautomaten op andere plekken in Duitsland en in België en Luxemburg.

Omdat in Nederland steeds meer preventieve maatregelen genomen worden tegen plofkraken (en dit minder het geval is in buurlanden), neemt het aantal plofkraken door Nederlandse daders over de grens toe[28]. Van de laatste negen (pogingen tot) plofkraken op geldautomaten die wel in Utrecht plaatsvonden, zijn er drie in Oost gepleegd, drie in Zuid, een in West, een in Noordoost en een in Overvecht[29]. In maart 2021 is er bovendien een plofkraak geweest op een juwelier in het centrum van Utrecht. Juweliers zijn mogelijk een nieuw doelwit van plofkrakers, gezien de beveiligingsmaatregelen die banken hebben genomen bij hun geldautomaten.

In Utrecht vinden voornamelijk voorbereidende handelingen voor plofkraken plaats. Zo diende een autohandel in de wijk Overvecht als locatie voor plofkraaktrainingen. Het hoofd van deze groep plofkrakers kocht via zijn autohandel pinautomaten in Duitsland, waarmee hij anderen kon leren hoe deze opengemaakt kunnen worden. Voor de zogenaamde verkenning (voorafgaand aan de plofkraak) zijn autoverhuurbedrijven gebruikt van een autoboulevard in de wijk Overvecht. Tot slot worden Utrechtse panden gebruikt om materialen voor een plofkraak in op te slaan.

Politie-informatie laat zien dat Utrechtse plofkrakers vaak een Marokkaanse en soms een Nederlandse sociaal-culturele achtergrond hebben en hun wortels[30] in de wijken Overvecht, Kanaleneiland en Hoograven hebben. Wijkagenten benoemen dat binnen de plofkraakscene familieverbanden een rol spelen. Dit is vooral in Utrecht West te zien.

Criminele geldstromen

Aangaande criminele geldstromen die benodigd zijn om criminele verdiensten (bijvoorbeeld uit de drugscriminaliteit) te verplaatsen en legaal te besteden bespreken we in onderstaande paragraaf: verdachte transacties, politieregistraties van witwassen en witwassen middels ondernemingen, underground banking en virtuele valuta.

Verdachte transacties

Transacties die bij de FIU (Financial Intelligence Unit) als verdacht zijn aangemerkt kunnen inzicht geven in mogelijk criminele geldstromen, zoals witwassen en fraude. In de periode 1 januari 2019 tot en met 31 maart 2021 heeft de FIU 1.669 transacties als verdacht verklaard in Utrecht. Hiermee is ruim 128 miljoen euro gemoeid. Ruim driekwart van deze verdachte transacties betreft girale overboekingen of money transfers vanuit en naar Nederland. Vanuit Utrecht gingen deze transacties vooral naar Marokko, Colombia en Turkije. Er zijn in de eerdergenoemde periode 238 natuurlijke personen en 42 rechtspersonen uit Utrecht betrokken bij de 1.669 transacties. Van de 42 rechtspersonen die een of meerdere verdachte transacties hebben gepleegd betreft een overgroot deel zogenoemde eenmanszaken. Daarvan is een relatief groot deel actief in de autobranche, koeriersdiensten en verhuur van onroerend goed. Daarnaast zijn er culturele- en religieuze organisaties die eveneens een of meerdere verdachte transacties hebben verricht.

Registraties van witwassen

In 2020 zijn er 50 registraties van witwassen in Utrecht (tabel 2.8). Dit betreft een sterke toename vanaf 2016, waar er nog maar 2 van dergelijke registraties waren. De politie geeft aan dat deze toename waarschijnlijk op het conto van een toename van aandacht voor dit fenomeen geschreven kan worden. Met name bij een dergelijk 'haaldelict'[31] wordt het aantal registraties namelijk sterk beïnvloed door de aandacht en tijd die de politie eraan besteedt.

28. De Duitse recherche legt een direct verband tussen de stijging van 349 plofkraken in 2019 naar 390 plofkraken in 2020 en de maatregelen genomen in Nederland, zo laat politie-informatie zien.

29. In 2019 en 2020 gepleegd.

30. Zijn er opgegroeid/woonachtig, waardoor ze er ook veel zijn (en velen uit de wijk kennen).

31. 'Haaldelict' is een strafbaar feit zonder een (direct aanwijsbaar) slachtoffer dat hoofdzakelijk ambtshalve wordt geregistreerd. Dit in tegenstelling tot een 'brengdelict' waarbij wel een (direct aanwijsbaar) slachtoffer is, dat na aangifte, of bij uitzondering ambtshalve, wordt geregistreerd (definitie CBS).

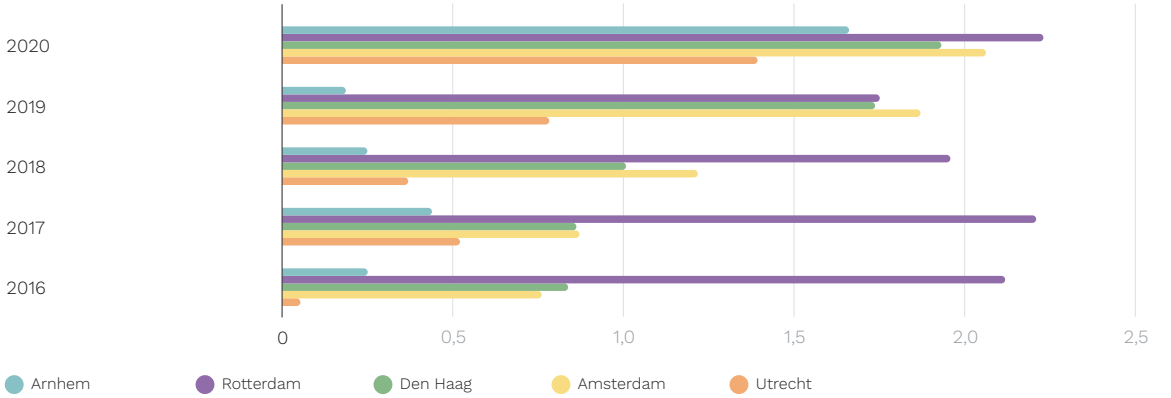
Tabel 2.8 Aantal geregistreerde misdrijven witwassen, Utrecht 2016-2020

Jaar	Aantal registraties witwassen
2016	2
2017	18
2018	13
2019	28
2020	50

Bron: Vergunning, toezicht & handhaving van de gemeente

Eenzelfde toename van registraties van witwassen is overigens ook in de andere G4-steden en Arnhem zichtbaar, zie figuur 2.9. In verhouding tot deze andere gemeenten is het aantal registraties van witwassen per 10.000 inwoners in 2020 in Utrecht het laagst. Het verschil is echter wel kleiner geworden. Hetgeen veroorzaakt wordt door een sterkere toename in Utrecht van het aantal witwasregistraties.

Figuur 2.9 Aantal registraties witwassen per 10.000 inwoners, Utrecht i.v.t andere steden, 2016-2020

Bron: Politie

Witwassen via ondernemingen

Dat witwassen in Utrecht wordt gebruikt om geld verdiend met criminele activiteiten in de bovenwereld te kunnen gebruiken komt ook uit de gesprekken met wijk- en gemeentelijke professionals naar voren. Zij beschrijven het witwassen via ondernemingen, bijvoorbeeld door een onderneming met 'fout geld' te financieren of door extra omzet te fingeren. Signalen van witwassen via ondernemingen is het gebruiken van een schijnconstructie, waarbij een ander dan de daadwerkelijke (vaak als crimineel geregistreerde) eigenaar op de vergunning en bij de KvK (Kamer van Koophandel) ingeschreven staat. Een ander signaal betreft het snel wisselen van ondernemingen op één pand of veel verschillende ondernemingen bij 1 persoon of 1 KvK-inschrijving. Van alle clusters maakt 50% voor het witwassen gebruik van één of meer bedrijven, op eigen naam of op naam van een ander (Politie Midden-Nederland).

Politie-informatie laat zien dat deze meer 'traditionele' witwasmethode (via bedrijven en rechtspersonen) nog wel voorkomt, maar afneemt (ten faveure van andere methoden, zoals underground banking, waarover zo direct meer). Met name om te kunnen voorzien in dagelijkse behoeftes, zoals wonen en vervoer, worden op deze manier relatief kleine bedragen witgewassen. Ook 'kleinere' criminelen maken gebruik van dergelijke witwasmethoden. Kwetsbare branches zijn onder andere de horeca, kappers, schoonheidssalons, zorgbedrijven, slotenmakers en autobedrijven. Naast de Amsterdamsestraatweg worden ook de wijken Kanaleneiland, Overvecht, Lombok en Vleuten-De Meern genoemd als gebieden die in relatie tot witwassen in beeld zijn (waarin specifiek de rol van autobedrijven wordt genoemd).

Underground banking

Uit politie-informatie blijkt dat de overdracht van crimineel geld (met name naar het buitenland) middels underground banking (geldhandel zonder de tussenkomst van banken) veelvuldig binnen Utrecht plaatsvindt, in ieder geval in de wijken Leidsche Rijn en Oost. Ook enkele ondernemingen

aan de Amsterdamsestraatweg worden gelinkt aan personen die zich bezighouden met underground banking. Bij deze witwasmethode lijken in Utrecht, net als in heel Nederland, voornamelijk personen met een Marokkaanse, Chinese, Pakistaanse en Afghaanse sociaal-culturele achtergrond betrokken. Deze facilitators in het witwassen bedienen vaak meerdere CSV's. Politie-informatie laat zien dat underground banking toeneemt in Utrecht. Overigens wordt een deel van de criminele opbrengsten ook via legale geldwisselkantoren naar het buitenland verzonden.

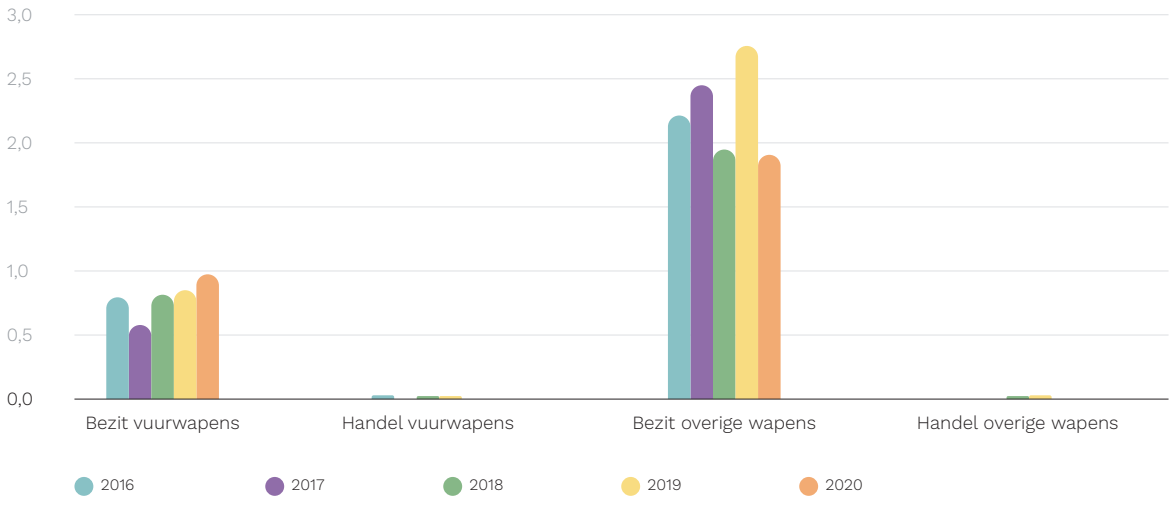
Virtuele valuta
In Utrecht komt ook witwassen via virtuele valuta's voor, zo laat politie-informatie zien. In de stad zijn bitcoinwisselaars actief die in ruil voor een hoge commissie contant geld omzetten in bitcoins, zonder te vragen naar de herkomst van het geld. Er lijken verbanden te bestaan tussen de bitcoinwisselaars en de 'scene' van het underground banking.

Tot slot is Trade Based Money Laundering mogelijk opkomend als witwasmethodiek: het gebruiken dan wel opzetten van handelsstructuren om crimineel geld wit te wassen (Politie Midden-Nederland).

Geweldsmisdrijven
In deze paragraaf gaan we in op het fenomeen geweld in Utrecht. We kijken eerst kort naar wapengerelateerde misdrijven, waarna we langer stil staan bij excessief geweld. Het is van belang bij deze paragraaf op te merken dat niet alle geweldsmisdrijven te relateren zijn aan drugscriminaliteit. Zo is er bijvoorbeeld ook sprake van ernstige vormen van huiselijk geweld. Desalniettemin blijkt dat een groot deel van wapengerelateerde misdrijven en excessief geweld wel aan drugscriminaliteit te relateren zijn. Zo zijn liquidaties vaak het gevolg van conflicten binnen de cocaïnehandel (Politie Midden-Nederland). En het Actieplan 'Wie praat die gaat' (Veiligheidscoalitie 2018) stelt dat CSV's excessief geweld of dreiging als instrument gebruiken om hun criminele imperium in stand te houden of uit te breiden.

Wapens
Figuur 2.10 laat zien dat tussen 2016-2020 er in Utrecht met name politieregistraties zijn van bezit van overige wapens, op enige afstand gevolgd door het bezit van vuurwapens. Het aantal registraties van handel van overige wapens of vuurwapens in Utrecht is klein. Er is geen duidelijke ontwikkeling in de wapengerelateerde registraties. Het aantal politieregistraties van wapenbezit per 10.000 inwoners fluctueert licht tussen 2016-2020 (zie figuur 2.10).

Figuur 2.10 Aantal geregistreerde wapengerelateerde misdrijven per 10.000 inwoners, Utrecht 2016-2020

Bron: Politie

Sluitingen n.a.v. gevaar openbare orde, veiligheid, gezondheid of zedelijkheid
Er zijn in de afgelopen jaren op basis van artikel 2:46 van de APV[32] meerdere panden in Utrecht gesloten omdat er een gevaar was voor de openbare orde, veiligheid, gezondheid of zedelijkheid (waaronder het aantreffen van wapens). In 2019 zijn 14 panden met dit APV-artikel gesloten.

32. Het wetsartikel (2:46 APV) stelt: "De volgende criminele activiteiten zullen in ieder geval worden aangemerkt als een gevaar voor de openbare orde, veiligheid, gezondheid of zedelijkheid, wanneer zij in of vanuit een voor publiek openstaand gebouw en/of daarbij behorend erf plaatsvinden: heling; witwassen; zedendelicten; geweldsincidenten; aantreffen vuurwapens; handel in vuurwapens; arbeidsuitbuiting; (de aanwezigheid van slachtoffers van) mensenhandel; illegale gokactiviteiten; het faciliteren van criminele activiteiten."

Tabel 2.11 Pandsluiting n.a.v. 2:46 APV, Utrecht, 2016-2020

Jaar	Aantal
2017	6
2018	3
2019	14
2020	4

Bron: Vergunning, toezicht & handhaving van de gemeente

Excessief geweld
Excessief geweld wordt door de politie gedefinieerd als: 'Instrumenteel extreem geweld, toegepast tegen personen en goederen alsmede de bedreiging daarmee. Gepleegd met een zwaar geweldsmiddel door een persoon uit een crimineel netwerk. Dit kennelijk met als oogmerk winstbejag en/of het in stand houden of verwerven van een machtspositie'.

Vaak wordt excessief geweld in verband gebracht met conflicten binnen drugscriminaliteit. Zo zijn liquidaties vaak het gevolg van conflicten binnen cocaïnehandel. Binnen de regio Midden-Nederland zijn vooral in Utrecht geweldsgroeperingen die zich verhuren voor liquidaties: "crime as a service"[33] (Politie Midden-Nederland). En uit politie-informatie rijst het vermoeden dat meerdere Utrechtse CSV's de afgelopen jaren betrokken zijn geweest bij liquidaties, ontvoeringen, granaatleggingen en beschietingen.

Geweld tegen personen
Politie-informatie laat zien dat vanaf 2019 in Utrecht vier schietincidenten richting personen hebben plaatsgevonden: twee in 2019 en twee in 2020[34]. Twee schietincidenten vonden plaats in Kanaleneiland, één in Ondiep en één op een bedrijventerrein in Zuilen. Hiernaast is er in Utrecht vanaf 2019 tweemaal een incident geweest waarbij de politie vermoedde dat het ging om een (poging tot) ontvoering, gelinkt aan georganiseerde criminaliteit (Politie Midden-Nederland).

In het kader van regioprogramma Straatwaarde(n) van RIEC Midden-Nederland is een onderzoek uitgevoerd naar de achtergrond van 26 uitvoerders van liquidaties gerelateerd aan cocaïnehandel in Utrecht: lokkers, spotters en schutters (Straatwaarden, 2020[35]). Uit dit onderzoek komt naar voren dat de uitvoerders mannen zijn en de leeftijd van 26-30 jaar hebben ten tijde van de liquidatie. De uitvoerders zijn geboren in Nederland en hebben veelal een Marokkaans/Nederlandse achtergrond. Gemiddeld is de leeftijd 30 jaar bij de eerste liquidatie. De uitvoerders zijn voor de liquidatie al in beeld bij de politie. De criminele carrière voor de eerste liquidatie kent gemiddeld 22 delicten. Onder deze delicten bevinden zich geweldsdelicten. De gemiddelde leeftijd waarop de criminele carrière start is 16 jaar.

Geweld tegen objecten
Excessief geweld tegen objecten wordt in het criminele milieu voornamelijk gebruikt als afpersingsmiddel. Zo worden explosieven geplaatst of panden beschoten als dreigmiddel richting concurrenten of om bedrijven onder druk te zetten. Acute sluiting is namelijk een reële dreiging voor een onderneming waar bijvoorbeeld een handgranaat voor de deur gevonden is. Incidenten met handgranaten en beschietingen komen geregeld voort uit conflicten binnen het drugscircuit.

Politie-informatie laat zien dat ook in Utrecht het uitschakelen van concurrentie een bekend motief is voor het leggen van een handgranaat. Zo is er het vermoeden dat een handgranaatlegging te maken had met wraak voor iets wat in het verleden had gespeeld. En er is bekend dat handgranaatleggingen zijn gedaan bij Utrechtse panden om de druk op te voeren binnen een cocaïneconflict.

Uit politie-informatie blijkt dat in Utrecht tussen januari 2019 en januari 2020 - zover bekend - 6 handgranaatleggingen bij en 11 beschietingen van panden hebben plaatsgevonden[36]. Driemaal werd dezelfde juwelier op de Amsterdamsestraatweg beschoten en tweemaal dezelfde slagerij in Zuilen, waarbij eenmaal ook een handgranaat werd aangetroffen. Ook een shishalounge op het Smaragdplein was het doelwit van een beschieting. Daarnaast is er op een ander moment een rookgranaat in de buurt van deze lounge gevonden. Daarnaast zijn er (onderdelen van) handgranaten aangetroffen bij een kledingwinkel in Leidsche Rijn, bij een coffeeshop in Zuilen en bij twee bedrijven waarvan in ieder geval een in Overvecht. Ook zijn een woning in Lunetten, een restaurant en viswinkel in Lombok

33. Ook OMG-leden laten zich hiervoor inhuren.
34. De politie geeft aan dat hierbij niemand is overleden.
35. Het rapport Kruitsporen in de cocaïnehandel. En de podcast Straatwaarden Onderzoek Kruitsporen in de cocaïnehandel.
36. Bij één situatie was er sprake van én een handgraat én een beschieting. In totaal gaat het dus om 16 incidenten.

en een autoverhuurbedrijf in Overvecht beschoten. Recenter nog, eind 2020, werd bovendien een advocatenkantoor in Oudwijk beschoten.

Het aantal handgranaatleggingen is na een piek in 2019 weer afgenomen. Bij beschietingen op objecten is geen duidelijke ontwikkeling zichtbaar[37].

Tot slot is het aangaande excessief geweld goed om te benoemen dat er in de afgelopen jaren in Utrecht verschillende opslagplekken van wapens en munitie zijn gevonden in Utrecht: in een woning in Lombok, in garageboxen in Overvecht en in park Transwijk.

Mensenhandel

Mensenhandel betreft situaties waarin mensen worden gedwongen om dingen te doen waarvoor ze niet zelf kiezen en waarvan andere mensen profiteren. Dit kan gepaard gaan met dwang, geweld, chantage en misleiding. De meest voorkomende vormen zijn seksuele uitbuiting, criminele uitbuiting en arbeidsuitbuiting.

Uit politie-informatie blijkt dat in de periode van juni 2019 tot maart 2021 er bij de politie 168 signalen van mensenhandel in Utrecht zijn binnengekomen.[38] Hiervan betreffen 155 signalen seksuele uitbuiting: veelal gaat het om illegale en/of gedwongen prostitutie. Criminele uitbuiting en arbeidsuitbuiting worden minder gemeld.

Na een stijging van MMA-meldingen[39] over illegale en/of gedwongen prostitutie tussen 2016 en 2019, is het aantal meldingen in Utrecht in 2020 enigszins gedaald. Uit politie-informatie blijkt echter dat ook in 2020 deze aan mensenhandel gerelateerde problematiek nog altijd groot is. Comensha (het landelijk Coördinatiecentrum tegen Mensenhandel) geeft in lijn hiermee aan dat zij vermoeden dat mensenhandel niet is afgenomen, maar door Covid-19 alleen minder zichtbaar is geworden.

Criminele uitbuiting

Bij criminele uitbuiting gaat het in de meeste gevallen om personen die gedwongen worden om druggerelateerde delicten te plegen[40]. Ter illustratie: een recent landelijk onderzoek van het Centrum Kinderhandel Mensenhandel laat zien dat veel middelbare scholen en MBO-instellingen in Nederland zich zorgen maken over leerlingen die gedwongen worden om drugs te verhandelen (Noteboom, Landers, Ceuleers en Van Bemmel, 2020). En eveneens een landelijk onderzoek laat zien dat er sprake is van criminele uitbuiting van jongeren in zorginstellingen (Khadraoui, Rijken en De Jong, 2020)[41].

In de periode van januari 2019 tot maart 2021 zijn er bij de politie 11 signalen van criminele uitbuiting in Utrecht binnengekomen. Het betreft veelal personen die onder dwang zijn aangezet om winkeldiefstallen te plegen. In twee gevallen was er sprake van een minderjarige die gedwongen werd om te stelen. Dit aantal geregistreerde signalen van criminele uitbuiting is beperkt en niet of nauwelijks gerelateerd aan drugscriminaliteit. Dit kan te maken hebben met de beperkte aangiftebereidheid[42]. Dat criminele uitbuiting in Utrecht wel plaatsvindt blijkt namelijk uit verschillende andere bronnen. Zo blijkt uit het onderzoek Coke & Jonge aanwas van Adjiembaks en Boer (2020) dat Utrechtse woningen van kwetsbare personen, zoals verslaafden, gebruikt worden door drugscriminelen. Er zijn voorbeelden van gebruikers die hun woning beschikbaar stellen en deel uitmaken van het productieproces.

> *"Versnijden: cocaïnehandelaren gebruiken huizen van junkies als dekmantel. Daarnaast gebruiken ze junkies als testers voor hun versneden cocaïne. Ook zetten ze mensen onder druk om hun woning te gebruiken voor versnijden en verhandelen."*
>
> -- Politie (Adjiembaks en Boer 2020: pagina 4)

Ook in de eerder benoemde sociale netwerkanalyse van jongeren in de cocaïnehandel in Utrecht-Zuid[43] (Hendriksen e.a., 2021) komen enkele voorbeelden van verslaafden naar voren van wie de woning wordt gebruikt om drugs te versnijden of te verpakken.

Wijkagenten vermoeden dat in Overvecht kwetsbare en verwarde personen actief geronseld en bedreigd worden door criminelen om klusjes voor hen uit te voeren. Het gaat dan bijvoorbeeld om het

37. Het is goed om op te merken aangaande de beschreven ontwikkeling van handgranaten en schietincidenten dat er geen precieze onderliggende cijfers beschikbaar zijn. Deze incidenten worden op verschillende manieren en onder verschillende incidentcodes in het systeem ingevoerd. Dit is o.a. afhankelijk van de omstandigheden en feiten rondom het gepleegde delict. Dit zorgt ervoor dat er (onder andere) voor dat er geen vergelijking met andere gemeenten mogelijk is.

38. Een signaal betreft startinformatie uit een interne of externe bron waarin één of meerdere signalen van mensenhandel naar voren komen. Er is dan veelal nog geen sprake van een concrete verdenking of verdachte.

39. Meldingen bij Meld Misdaad Anoniem die naar de gemeente zijn doorgezet i.v.m. hun wettelijk taak.

40. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2020).

41. Op het proces van actieve rekrutering, die tot criminele uitbuiting kan leiden, gaan we in hoofdstuk 3 nader in (paragraaf 3.2).

42. Een professional van Straatwaarde(n) benoemt daarbij ook dat slachtoffers van criminele uitbuiting al gauw doorschieten naar daderschap. Ze komen ook veel al te laat in beeld bij instanties, waardoor ze al daders zijn. Je ziet dit ook in het carrièreverloop van liquidatie-uitvoerders: vaak zijn ze eerder slachtoffer geweest.

43. Kanaleneiland, Hoograven en Rivierenwijk.

beschikbaar stellen van de woning voor een hennepkwekerij, of om als katvanger te fungeren. In 2019 werden daarnaast meermaals personen met een Aziatische achtergrond aangetroffen bij het oprollen van hennepkwekerijen, waarvan een betrokken wijkagent vermoedde dat deze daar niet vrijwillig werkten.

Seksuele uitbuiting
Er zijn veel signalen van seksuele uitbuiting in relatie tot drugshandel bekend bij professionals van Straatwaarde(n) en de politie. Om die reden wordt er op dit moment vanuit Straatwaarde(n) ook aan een meiden-specifieke aanpak gewerkt. Zo blijkt het betalen in natura (meiden) in de drugs/cocaïnehandel uit zowel observaties van politie als meerdere aanhoudingen. Aangehouden subjecten benoemen dat ze met meisjes naar een hotelkamer mochten als betaalmiddel. Het gaat daarbij vooral om drugsrunners. De link naar cocaïnehandel is daarbij duidelijk te leggen. Ook de drugsrunners zelf worden misbruikt, doordat ze bijvoorbeeld nog een bepaalde schuld hebben uitstaan of dingen hebben toegezegd.

Overkoepelend stelt de politie dat de relatie tussen mensenhandel en georganiseerde drugscriminaliteit toeneemt, maar minder sterk is dan voor andere verschijningsvormen (zoals bijvoorbeeld excessief geweld of plofkraken, hiervoor besproken).

2.5 Effect drugscriminaliteit op wijken

In deze paragraaf gaan we in op het effect van drugscriminaliteit op het wonen of werken in Utrechtse wijken. Achtereenvolgens beschrijven we:

- De aantrekkingskracht drugscriminaliteit op (jonge) jongeren.
- Het onveiligheid(gevoel) van wijk- en zorgprofessionals.
- De angst, onveiligheidsgevoelens en overlastmeldingen van buurtbewoners.
- De negatieve invloed op veiligheid en leefbaarheid.

We sluiten af met een diepere beschouwing op meldingsbereidheid. De inhoud van dit hoofdstuk komt uit de (rondetafel)gesprekken met burgers en wijk- en zorg en veiligheidsprofessionals (uitgezonderd de cijfermatige gegevens over overlastmeldingen).

Aantrekkingskracht op (jonge) jongeren
De aanwezigheid van drugscriminaliteit in Utrecht zorgt er allereerst voor dat criminaliteit wordt verheerlijkt, er ontstaan negatieve rolmodellen. Jongeren kijken op tegen de rijke (vaak wat oudere) jongens die ze bijvoorbeeld in de buurt tegenkomen. Het zogenaamde snelle geld is aantrekkelijk voor jeugd. Waarbij de deelnemers uit de gesprekken de nadruk leggen op de beïnvloedbaarheid van kwetsbare bewoners en jongeren, zoals met een licht verstandelijke beperking (LVB)[44]. Zoals een deelnemer het verwoordt:

> *"Wat we merken is dat jonge jongens opkijken tegen stoere gasten, patsers in een dikke auto. Dure kleren. Met een baantje bij de Albert Heijn kun je dat niet bereiken, dus ze kiezen voor het snelle en grote geld".*
>
> -- Jongerenwerker

Onveiligheid(sgevoel) wijk- en zorgprofessionals
Door de ervaren verharding van de drugswereld benoemen professionals die met jongeren werken ook dat een onveilige situatie voor hen kan ontstaan. Zo kunnen zij betrokken raken bij de gewelddadigheden die spelen in de drugswereld. Het volgende citaat illustreert de gevoelens van onveiligheid van professionals:

> *"En ik ben ook bang voor mijn medewerkers, worden zij straks niet ook een keer betrokken bij een afrekening. Wat betekent dat als je er dichtbij bent?"*
>
> -- Jeugdbescherming

44. Waarover meer in hoofdstuk 4 (voedingsbodem en proces).

Professionals moeten inschatten hoe ver de jongere waarmee zij (gaan) werken al in het drugscircuit zit en vervolgens hun werkwijze hierop aanpassen, zowel de te geven straf als de omgangswijze (bijvoorbeeld op kantoor of op het politiebureau afspreken).

Angst, onveiligheidgevoelens en overlastmeldingen buurtbewoners
Voor buurtbewoners kan het aanwezig zijn van een criminele groep in de buurt of het waarnemen van drugsdealen of andere vormen van (gerelateerde) criminaliteit angst en onveiligheidsgevoel veroorzaken. Het volgende citaat van een bewoner die jarenlang overlast heeft ervaren van een criminele groep is hiervan een illustratie:

> *"We hebben met een bewoner of 15 veel gesprekken gevoerd. Ik heb hele bestanden bijgehouden en het is te veel om hier op te noemen. Mensen slapen slecht, hartkloppingen en dat komt door die drugscriminaliteit. Dat trok een groep jongeren aan en de grote jongens deelden de rotzooi uit maar die hele groep bezorgde zoveel overlast naar bewoners en kinderen. Daar kwam zwaardere criminaliteit en loverboyproblematiek bij. Dat leverde de bewoners stress op. Kinderen die naar school moest langs een auto waar iemand werd afgewerkt door een van de meisjes. Kinderen moesten in therapie ook omdat ze bang waren om naar school te gaan."*
>
> -- Burger Leidsche Rijn

De gevoelens van angst en onveiligheid[45] kunnen ook tot vermijdingsgedag leiden. Mensen laten hun kinderen niet meer alleen buiten spelen of vermijden hun eigen winkelcentrum. Bewoners benoemen dat dit voor psychische klachten kan zorgen en dat mensen hierdoor zich soms gedwongen voelen te verhuizen.

Dat drugsgebruik en -criminaliteit voor woonoverlast kan zorgen blijkt ook uit geregistreerde meldingen bij U-centraal[46] in 2020: 7 meldingen van criminaliteit, 7 van dealen en 4 van drugsoverlast[47].

Negatieve invloed veiligheid en leefbaarheid
Deelnemers aan de rondetafelgesprekken benoemen verschillende wijzen waarop drugscriminaliteit de leefbaarheid en veiligheid in wijken negatief beïnvloedt. Zo stellen ze dat er onveilige situaties in de wijken (kunnen) ontstaan door (onderling) geweld, beschietingen en liquidaties. Zoals onderstaande illustratie weergeeft:

> *"Je merkt dat de onderlinge strijd groter wordt. Daar kunnen we geen vinger achter krijgen maar we merken wel dat er spanningen zijn. Je ziet dat in de mate van geweld, de afrekeningen. Maar daarvoor zie je dat niet aankomen. Ze zijn uit beeld en dan komt het op eens naar voren."*
>
> -- Wijkagent

In lijn hiermee benoemt de politie dat excessief geweld een reëel gevaar voor de omgeving betreft. In uitzonderlijke gevallen krijgt een burger direct met excessief geweld te maken, bijvoorbeeld wanneer de verkeerde persoon wordt gedood (vergismoord) of als omstanders worden geraakt.

Aangaande plofkraken geeft de politie aan dat mensen die in de buurt van een geldautomaat wonen, zich zeer onveilig voelen door de constante dreiging van een plofkraak. Breder dan alleen plofkraken stelt de politie dat alle spelers en verschijningsvormen van ondermijnende criminaliteit grote invloed hebben op de veiligheid en leefbaarheid van Utrecht. Hoewel een groot deel van de criminaliteit buiten het zicht en weten van de burger afspeelt, komen de gevolgen van georganiseerde ondermijnende criminaliteit wel dichtbij. Bijvoorbeeld wanneer een persoon op straat onder vuur genomen wordt door twee mannen op een scooter. Of wanneer na een brand in een wijk tientallen kilo's cocaïne in het pand worden aangetroffen.

Meer op het gebied van leefbaarheid noemen deelnemers aan gesprekken twee facetten die met name aan drugsgebruik te relateren zijn: verkeersveiligheid ('te hard en onbezonnen rijden onder

45. Uit de inwonersenquête van de gemeente Utrecht blijkt overigens dat over geheel Utrecht gezien de onveiligheidsgevoelens van inwoners tussen 2017 en 2019 nagenoeg gelijk zijn gebleven. Zo voelde respectievelijk 30%, 29% en 30% zich in 2017, 2018 en 2019 wel eens onveilig in de eigen buurt.

46. U-centraal is een stichting die zich inzet om inwoners te voorzien van informatie en ondersteuning. Zij zijn dus ook een verzamelpunt voor meldingen over woonoverlast..

47. U-centraal stelt dat er waarschijnlijk geen overlap in categorieën is, dus drugsoverlast betreft waarschijnlijk niet overlast door dealen, maar een andere vorm van drugsoverlast.

invloed') en zwerfafval (van drugsgebruikers in openbare ruimte). De verkeersveiligheid lijkt ook in het geding bij plofkraken. Uit politie-informatie blijkt dat plofkrakers extreem roekeloos rijgedrag vertonen tijdens vluchtpogingen.

Ook geven sommige deelnemers aan dat drugscriminaliteit het imago van wijken en straten negatief kan beïnvloeden, zoals het volgende citaat weergeeft:

> *"Slecht imago, dus op social media zie je dat het niet gewenst is op bepaalde tijden in de buurt te zijn. Straat Coke Boulevard wordt genoemd"*
>
> -- Mentimeter[48]

Lage meldingsbereidheid

Tot slot zoomen we in dit hoofdstuk in op de bereidheid van bewoners (maar ook wel professionals) om melding te maken van drugscriminaliteit.

Cijfers van NL Confidential (waar Meld Misdaad Anoniem onder valt) wijzen uit dat het aantal meldingen per 10.000 inwoners in 2020 in Midden-Nederland het laagst is van alle regio's: 11,1. In Rotterdam betreft dit aantal bijvoorbeeld 14,5 en in Den Haag 11,9 per 10.000 inwoners (Meld Misdaad Anoniem, 2021).

Uit de rondetafelgesprekken blijkt dat er in Utrecht aan de ene kant sprake van angst is, waardoor mensen geen melding durven te maken als ze (drugs)criminaliteit waarnemen ('angstcultuur om naar buiten toe te treden'). Dat komt door zichtbare represailles, zoals intimidatie, eieren of stenen tegen of door de ramen. Maar ook de media spelen hierin een rol, zoals de aandacht voor de gewelddadigheden tijdens het Marengo-proces. Tijdens de gesprekken komt ook aan de orde dat er intimidatie op straat plaatsvindt, waardoor mensen niet durven te zeggen wat ze zien en horen.

Aan de andere kant lijken mensen ook te wennen aan drugscriminaliteit, geven deelnemers aan de rondetafelgesprekken aan, en worden hier onverschillig over. Als het achter gesloten deuren gebeurt of het veroorzaakt geen directe overlast, dan zijn mensen ook niet snel bereid om te melden. Soms is het voor bewoners ook moeilijk om drugscriminaliteit te herkennen[49].

Wat ook een rol speelt volgens deelnemers, is dat drugscriminaliteit een 'positief' effect kan hebben op de ouders of straatgenoten van de plegers, omdat zij financieel geholpen worden vanuit de opbrengst van deze criminaliteit. De arme moeder kan opeens op vakantie of de sportclub wordt gesponsord[50]. Zoals een deelnemer verwoordt:

> *"Het lijkt geaccepteerd en soort van opgehemeld te worden door omwonenden."*
>
> -- Mentimeter[51]

De vraag die deelnemers aan de gesprekken tot slot naar voren brengen is of er voldoende laagdrempelige mogelijkheden zijn om te melden over ondermijning of over zorgen over een jongere die mogelijk in de drugscriminaliteit betrokken raakt. En of burgers – indien deze mogelijkheden er zijn – hiervan op de hoogte zijn.

48 De gehanteerde Mentimeter tijdens de rondetafelgesprekken was anoniem. De bron van dit antwoord is ons dus niet bekend.

49. Dat deze factoren van belang zijn in de meldingsbereidheid van ondermijnende (drugs) criminaliteit blijkt ook uit twee grootschalige onderzoeken in Brabant-Zeeland (Broekhuizen, Meulenkamp, Stoutjesdijk en Boutellier, 2018) en Zaanstad (Mehlbaum & Broekhuizen, 2020).

50. Een mechanisme dat ook in landelijk onderzoek van Bruinsma, Ceulen en Spapens (2018) is aangetoond.

51. De gehanteerde Mentimeter tijdens de rondetafelgesprekken was anoniem. De bron van dit antwoord is ons dus niet bekend.

3 Personen

In dit hoofdstuk focussen we ons op de personen die in Utrecht betrokken zijn bij drugscriminaliteit. In paragraaf 3.1 gaan we in op de voedingsbodem voor drugscriminaliteit in Utrecht. Paragraaf 3.2 legt de focus op de rol van jongeren in de drugscriminaliteit. Vervolgens gaan we in op de rol van criminele families (3.3) en OMG's (3.4) in Utrecht.

3.1 Voedingsbodem: meervoudig

In deze paragraaf gaan we in op de voedingsbodem voor drugscriminaliteit in de stad Utrecht: de omstandigheden en factoren die – specifiek voor deze stad – in beeld komen als verklaringsbasis voor deze criminaliteit of deze (soms wat meer indirect) in de hand werken. Deze factoren zijn uit de rondetafelgesprekken naar voren gekomen. Er blijkt sprake van een meervoudige voedingsbodem, die we onderstaand op hoofdlijnen doorlopen. Goed om op te merken is dat twee van de factoren binnen deze voedingsbodem (centrale ligging en acceptatie en normalisatie) jong en oud betreffen, één factor alleen oud (kwetsbaarheid ondernemers) en twee alleen jong (kwetsbare wijken en thuis en persoonlijk).

Centrale ligging

De fysieke voedingsbodem voor drugscriminaliteit manifesteert zich vooral door de centrale ligging van Utrecht. Die maakt de stad interessant voor de logistieke kant van de Nederlandse drugsmarkt, zo stelt een respondent:

> *"Utrecht zou volgens de krant een nodaal knooppunt kunnen zijn en dat herken ik dan weer wel. We hebben een prominente rol in de internationale cokehandel"*
>
> -- DIS-tafel[52]

Ook de aanwezigheid van centraal in Nederland gelegen bedrijventerreinen met criminogene branches (waarover later meer) die (ook onbedoeld) ondermijnende drugscriminaliteit kunnen faciliteren speelt volgens de deelnemers een voorname rol bij de ontwrichtende criminaliteit in Utrecht.

Kwetsbare wijken – weinig toekomstperspectief en negatieve rolmodellen

De sociale voedingsbodem is op zichzelf ook meervoudig. Op het niveau van buurten stellen de deelnemers vast dat Utrecht 'sinds jaar en dag' wijken en buurten kent met kwetsbare groepen, waaronder veel kwetsbare jeugd. Genoemd worden Overvecht, Hoograven, Lombok en Kanaleneiland. Armoede[53], weinig perspectief en een verpauperde buurt met een lage of juist soms een hele hoge sociale controle – denk aan Sterrenwijk - worden genoemd als voedingsbodem voor drugscriminaliteit.

Sociale kwetsbaarheid draagt eraan bij dat er genoeg potentiële nieuwe instroom is voor CSV's in de drugshandel. Een deel van de jongeren ervaart weinig perspectief in het 'normale' leven en dat biedt de drugscriminaliteit ze wel. Vaak hebben ze geen baantje op de reguliere arbeidsmarkt. In de drugseconomie kan veel gemakkelijker geld worden verdiend dan bij een supermarkt.

Vaak kijken jongeren uit kwetsbare doelgroepen op tegen andere jongeren die veel geld verdienen met drugsverkoop. Deze voor (georganiseerde) criminaliteit kwetsbare jongeren komen op straat, op school en tijdens het sporten met elkaar in aanraking. Volgens deelnemers delen ze geregeld kennis met elkaar: van de een leren ze hoe ze moeten inbreken en van de ander hoe ze drugs moeten dealen.

Overigens valt het hoge aandeel 0-30-jarigen in Utrecht op. Maar liefst 44% van alle inwoners uit Utrecht is op 1-1-2020 tussen de 0 en 30 jaar. Dit aandeel ligt in de andere G4-steden en Arnhem iets lager (35%-38%).

52. Dit citaat komt uit het rondetafelgesprek met DIS-deelnemers. De specifieke organisatie is niet in het verslag opgenomen.

53. 4.300 Utrechtse kinderen groeien in 2019 op in een gezin dat moet rondkomen van een inkomen op bijstandsniveau (101% WSM, 6,3% van de kinderen). Voor 1.700 van deze kinderen betreft het een situatie die al 4 jaar of langer duurt (2,6% van de Utrechtse kinderen). Dit betreft een stijging vanaf 2014 (1,9%).

Acceptatie en normalisatie drugsdealen en -gebruik
Nog los van het zijn van een 'visvijver' voor criminele samenwerkingsverbanden (CSV's), kenmerken sommige wijken zich door acceptatie en normalisatie van drugscriminaliteit bij burgers. Heel soms omdat zij meeprofiteren van de handel. Maar veel vaker omdat ze menen er weinig aan te kunnen doen en er weinig directe last van (zeggen te) ondervinden. Zij halen hun schouders op wanneer ze personen zien dealen. Bijvoorbeeld een moeder die er niet eens meer van opkijkt als haar zoon vertelt dat er op school gedeald wordt. En een ander voorbeeld: een zorgprofessional die geen actie onderneemt als hij dealen op straat waarneemt. De acceptatie en normalisatie van drugscriminaliteit hangt volgens deelnemers aan de groepsgesprekken samen met de groeiende acceptatie en normalisatie van drugsgebruik[54].

Aangaande drugsgebruik blijkt uit rioolwatermetingen[55] in 74 Europese steden dat Utrecht de 21e plaats inneemt als het gaat om cocaïnegebruik[56]. Deze analyses suggereren tevens dat het gebruik van cocaïne is toegenomen in 2019, in elk geval in de drie grote steden Amsterdam, Utrecht en Eindhoven (Van Laar e.a., 2021). Het kan gaan om een toename van het aantal gebruikers of dat gebruikers meer zijn gebruiken.

Het valt op dat de landelijke cijfers uit de Gezondheidsenquête niet op een toename wijzen in de algemene bevolking, mogelijk komt de toename door een verandering bij specifieke groepen, zoals uitgaanspubliek of is er sprake van een lokale stijging die niet landelijk terug te zien is (Van Dijk et al., 2020, Korf, Nabben, et al., 2019).

Qua drugsgebruik vallen dakloze volwassenen op. Uit een onderzoek onder 31 daklozen in Utrecht (Van Everdingen, 2016) kwamen er aanwijzingen voor een verslaving aan alcohol of drugs bij 64% van de mensen in de nachtopvang en 13% van de mensen in de crisisopvang. In 'het afgelopen jaar' had 13% van de mensen in de nachtopvang snuifcocaïne of crack gebruikt.

Thuis en persoonlijk: ouderlijk toezicht en niet alleen LVB
De thuissituatie en persoonlijke factoren betreffen de volgende factoren die – volgens deelnemers aan de rondetafelgesprekken – een rol spelen in de voedingsbodem voor betrokkenheid bij drugscriminaliteit.

Ouders hebben soms te weinig inzicht in en zicht op wat hun kind bezighoudt en weten bijvoorbeeld niet hoe hun kind aan dure spullen komt. Betreffende dit ontbrekende ouderlijk toezicht geven deelnemers aan de rondetafelgesprekken aan dat het cruciaal is om het verschil te maken tussen ouders die vanuit onwil gebrekkig ouderlijk toezicht uitoefenen en ouders die niet kunnen, al zouden ze wel willen. Sommige ouders komen hier wegens omstandigheden (bijvoorbeeld dag en nacht werken voor het gezinsinkomen) namelijk niet aan toe.

Deelnemers aan de rondetafelgesprekken benoemen aangaande persoonlijke risicofactoren dat jongeren die licht verstandelijk beperkt zijn (LVB) meer kwetsbaar zijn voor het betrokken raken bij drugscriminaliteit[57]. Voor dergelijke 'LVB jeugd' zou meer aandacht moeten komen. Dit mag volgens hen echter niet afleiden van de – eveneens kwetsbare – jeugd met een (boven)gemiddelde intelligentie. Er zijn onder criminele jongeren genoeg jongeren die veel potentie hebben, die bijvoorbeeld intelligent zijn, maar die het volgens deelnemers niet lukt om aansluiting te vinden bij onderwijs en werk (bijvoorbeeld doordat ze vanuit huis te weinig gestimuleerd worden). Mooi verwoord:

> *"De jonge aanwas zit lang niet meer alleen op de kansarme jongeren, maar ook de kansrijke jongeren die komen in die netwerken terecht. Dat soort ontwikkelingen baren me zorgen in de stad".*
>
> -- Wijkagent

Financiële kwetsbaarheid (horeca)ondernemers
Tot slot benoemen we op het gebied van de voedingsbodem voor drugscriminaliteit de financiële kwetsbaarheid van (horeca)ondernemers. Door de gevolgen van de Covid-19-maatregelen verkeren veel Utrechtse ondernemers zich in financiële problemen. Zij zijn daardoor kwetsbaar voor criminele inmenging: financiering of een lening met middels (drugs)criminaliteit verkregen middelen.

54. Hierbij maken zij geen onderscheid tussen soft- en harddrugs.

55. Een grootschalige Europese studie van het Europese netwerk SCORE waarbij monsters zijn genomen uit rioolwaterzuiveringsinstallaties. Daaruit is vervolgens de gemiddelde cocaïne 'load' per dag bepaald (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2019).

56. Lozingen vanwege de productie van cocaïne worden niet in de metingen opgenomen. Ze worden door de onderzoekers opgemerkt en de meting wordt dan verwijderd. Effect van andere gemeenten op de Utrechtse metingen is er (ook) niet, aangezien metingen in Utrecht het vierkant van Overvecht naar Lunetten en van de A2 naar de A27 betreffen (uitgezonderd Leidsche Rijn, die een aparte zuivering heeft). Bron: persoonlijke communicatie met een onderzoeker van het KWR.

57. Dit blijkt ook uit landelijk onderzoek. In reguliere detentie behoort ongeveer 30-45% van de gedetineerden tot de verstandelijk beperkten. Bij jongeren lijken de prevalentiecijfers hoger dan bij volwassenen (Drost et al. 2016). Hiernaast wijst onderzoek van Teeuwen e.a. (2020) uit dat van de groep met een licht verstandelijke beperking 68% recidiveert.

3.2 Jongeren in drugscriminaliteit

Van drugscriminaliteit verdachte jongeren

Aangaande drugsdelicten werden minderjarige jongeren (<18 jaar) in 2020 met name verdacht van het bezit van softdrugs (11 maal) en handel in harddrugs (7 maal). Zie tabel 3.1 voor het gehele overzicht van drugsmisdrijven waar minderjarige jongeren in 2020 van verdacht werden.

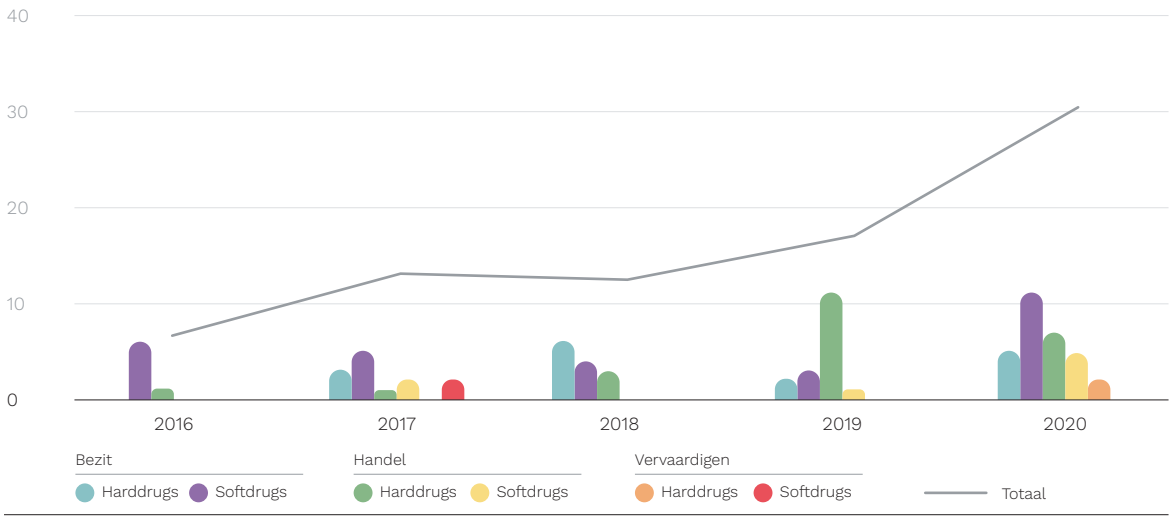
Tabel 3.1 Van drugsmisdrijven verdachte minderjarige jongeren, Utrecht 2020

	2020
Bezit harddrugs	5
Bezit softdrugs	11
Handel harddrugs	7
Handel softdrugs	5
Vervaardigen harddrugs	2
Vervaardigen softdrugs	0

Bron: Politie

Figuur 3.2 laat zien dat het aantal van drugsmisdrijven verdachte minderjarige jongeren (<18 jaar) sterk is toegenomen tussen 2016 en 2020[58] (van zeven naar dertig)[59]. De toename komt op het conto van een toename in verschillende vormen van drugscriminaliteit: bezit harddrugs (van 0 naar 5), bezit softdrugs (van 6 naar 11), handel harddrugs (van 1 naar 7) en handel in softdrugs (van 0 naar 5).

Figuur 3.2 Van drugscriminaliteit verdachte minderjarige jongeren (<18 jaar), Utrecht, 2016-2020

Bron: Politie

Leeftijdsverdeling verdachten drugsmisdrijven

Als we kijken naar de leeftijdsverdeling van verdachten van verschillende vormen van drugscriminaliteit (bron: Zicht op ondermijning), dan zien we dat deze verdeling bij de meeste drugsdelicten weinig verschilt tussen verschillende gemeenten. Bij bezit van harddrugs en softdrugs zijn relatief de meeste verdachten 18 tot 25 jaar (gevolgd door 25 tot 35 jaar). En bij handel en het vervaardigen van softdrugs zijn relatief de meeste verdachten 25 tot 35 jaar (gevolgd door 18 tot 25 jaar)[60].

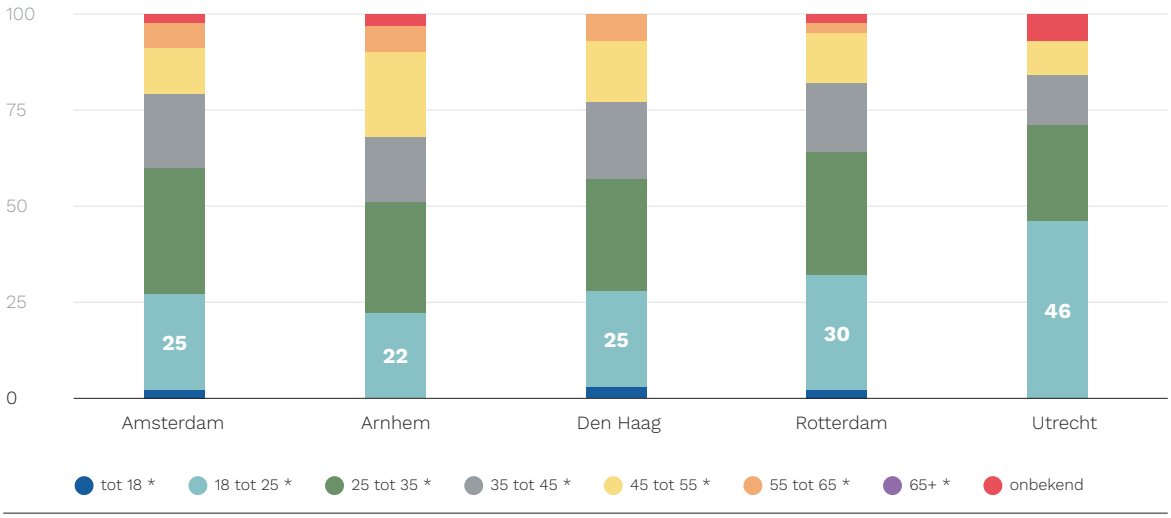
Bij handel in harddrugs komt er echter wel een verschil naar voren (zie figuur 3.3). In Utrecht worden van dit delict met name 18-25-jarigen verdacht (46%) gevolgd door 25-35-jarigen (25%). Terwijl bij de andere G4-gemeenten en Arnhem met name wat oudere inwoners van de handel in harddrugs verdacht worden (zie figuur 3.3). De 18-25-jarigen nemen in deze gemeenten maar 22-30% van de handel in harddrugs voor hun rekening.

58. Het gaat hier niet om unieke verdachten. Het is mogelijk dat één jongere als verdachte bij verschillende misdrijven meetelt.

59. Ook breder (dus kijkende naar alle misdrijven) is er in Utrecht een opvallende toename van het aantal minderjarige verdachten: van 18 naar 25 per 1.000 inwoners. Utrecht heeft na Amsterdam in 2019 de meeste minderjarige verdachten: Amsterdam 32 per 1.000 inwoners. Hiernaast valt Utrecht op met een stijging van 11% van jongvolwassen daders tussen 2015-2020, de sterkste toename van de 25 grootste gemeenten in Nederland (Van der Laan, Beerthuizen en Boot, 2021).

60. Voor deze analyse is een filtering gemaakt op unieke verdachten in de periode 2012-2018. Als een verdachte meerdere keren voor hetzelfde drugsfeit in dezelfde stad staat geregistreerd, worden de kenmerken gebruikt van het meest recente delict.

Figuur 3.3 Leeftijdsverdeling verdachten van de handel in harddrugs, Utrecht, 2015-2018[61]

Bron: Zicht op ondermijning (City Deal Ondermijning) * jaar (%)

Proces: geleidelijk instroom en doelbewuste rekrutering

Voor beleid en interventies is van belang te weten hoe personen betrokken raken bij drugscriminaliteit in Utrecht.

Geleidelijke instroom

Het dominante beeld is volgens deelnemers aan de rondetafelgesprekken dat jeugd veelal via bestaande sociale netwerken en familierelaties betrokken raakt bij druggerelateerde criminaliteit. In mindere mate vindt volgens hen gerichte werving of rekrutering plaats. In lijn hiermee blijkt uit onderzoek van Politie A&O Amsterdam en Midden-Nederland (2021) dat de instroom van jonge aanwas vaak via bekenden van school, de buurt of hun familie gaat. Vaak beginnen jongeren met kleine klusjes en rollen er langzaam in.

De reputatie van criminele families in de wijk kan een aanzuigende werking hebben op jongeren. Hiernaast spelen negatieve rolmodellen (met door criminaliteit verweven aanzien en status) een rol. Er zijn twee soorten negatieve rolmodellen (nero's). Ten eerste een zichtbare laag 30-minners: jongens die met geld en dure spullen zichtbaar 'showen'. Ten tweede een meer 'onzichtbare laag' richting de 30 jaar of ouder: jongens die als 'de grote jongens worden gezien'. Geïnspireerd door deze rolmodellen sluiten jongeren zich bij de criminelen aan (Adjiembaks e.a. 2019). In lijn met dit beeld laten analyses van de politie naar Utrechtse jeugdgroepen in 2019 zien dat jongeren soms zelf actief aansluiting zoeken bij een groep plofkrakers om zo hun criminele status te vergroten.

Gerichte en actieve rekrutering

Hoewel de instroom geregeld geleidelijk verloopt of op eigen initiatief, komen er uit verschillende bronnen signalen van gerichte en actieve rekruteringsprocessen in Utrecht[62]. Zo noemen deelnemers aan de rondetafelgesprekken ronselen bij opleidingen. Dat gebeurt dan door medeleerlingen, met name onder jongeren die een bepaalde opleiding doen, zoals een automotive, chemie of een zorgopleiding. Maar ook op VMBO's komt ronselen voor, aldus professionals. Op de scholen en opleidingen lopen jongens rond die uitzoeken welke jongeren geschikt zijn voor het werk in zorgfraude, prostitutie, ram/plofkraken en/of drugs (zoals drugsrunnen). Ter illustratie:

> *"Ik heb dit ook gehoord van allerlei mensen uit de wijk. Het is misschien net waar je zelf actief bent. We zagen een aantal jaar geleden dat de jongens een bepaalde opleiding zijn gaan doen. De opleiding Automotive in Nieuwegein en dat is handig voor als je ram- en plofkraken wil doen. En nu zien we dit richting zorgopleidingen. Die studenten kunnen dan op malafide zorgkantoren een stage lopen, maar ook gaan werken zonder diploma. Dat gebeurt wel."*
>
> -- OOV gemeente Utrecht

61. In totaal gaat het om 280 Utrechtse verdachten van harddrugshandel in de periode 2015-2018 op basis waarvan deze leeftijdsverdeling is gebaseerd (Amsterdam: 2560, Arnhem 140, Den Haag 800, Rotterdam: 1350). Het betreffen hier getallen afgerond op tientallen om herleiding tegen te gaan.

62. Gerelateerd aan deze actieve rekrutering spraken we in hoofdstuk 2 (paragraaf 2.4) reeds over criminele uitbuiting.

Er zijn ook voorbeelden dat er gerekruteerd wordt op basisscholen (Adjiembaks e.a. 2019).

Het onderzoek van Politie A&O Amsterdam en Midden-Nederland (2021) wijst aangaande gerichte rekrutering uit dat jongeren in Utrechtse wijken actief door zware criminelen geronseld worden om voor hen te werken. De jongeren worden bijvoorbeeld ingezet als koerier om hennep te vervoeren of bij de bouw van kwekerijen. Het is niet toevallig dat zwaardere criminelen bij deze jongeren uitkomen; vaak ronselen ze jongens die ze al kennen. En tot slot laten ook de door de politie uitgevoerde analyses naar Utrechtse jeugdgroepen in 2019 zien dat jongeren door oudere criminelen actief benaderd worden om bijvoorbeeld drugs te dealen of een rol te vervullen in een gewelddadig conflict.

Jeugdgroep als kraamkamer

Uit politie-informatie blijkt dat leden van Utrechtse criminele jeugdgroepen een gerede kans hebben om door te groeien naar de zware criminaliteit[63]. Jeugdgroepen worden wel als kraamkamer voor georganiseerde misdaad gezien. Uit een analyse van politie uit december 2020 kwam naar voren dat er op dat moment twaalf problematische jeugdgroepen[64] in beeld waren[65]. Bij zes van deze jeugdgroepen zijn verbindingen gezien met samenwerkingsverbanden die actief zijn in de georganiseerde criminaliteit. Dit is voornamelijk het geval bij jeugdgroepen uit Overvecht en Zuilen. Zij hebben contact met criminelen die zich bezighouden met plofkraken, drugshandel en excessief geweld. Het risico op daadwerkelijk doorgroeien is zodoende substantieel aanwezig. Jongeren uit deze wijken hebben via verzamelplaatsen zoals cafés, shishalounges, snackbars en theehuizen ontmoetingen met zwaardere criminelen. Daarnaast viel in de analyse ook de hechte familierelaties op. Niet alleen komen jongeren via deze relaties in contact met de zware georganiseerde criminaliteit, maar het vergroot ook het risico op doorgroei.

Kwetsbaarheid voor doorgroei

Om een beeld te krijgen van de omvang van de jongeren die kwetsbaar zijn om door te groeien in de criminaliteit, kijken we naar het aantal jongeren op de zogenaamde Bluelist van de politie. Elk jaar in april en oktober draait de politie een Bluelist uit, waarop jongeren staan die voldoen aan een aantal criteria die gebaseerd zijn op de instroomcriteria van de TopX aanpak. Deze lijst wordt gebruikt om de jongeren te identificeren die in aanmerking komen voor een persoonsgerichte aanpak (PGA). Bij elke uitdraai gaat het om ongeveer 150 jongeren[66] die voldoen aan de criteria[67], waarvan een groot deel in de wijken Zuid, Zuidwest en Overvecht woonachtig is. De gemeente geeft aan dat van de 150 jongeren op de Bluelist eenderde in een PGA[68] zit of komt. Eenderde zit al in een ander begeleidingstraject, dus krijgt geen PGA. De laatste derde – dus ongeveer 50 jongeren – komt niet in de PGA. Zij hebben geen prioriteit gekregen bij de selectie die gemaakt moest worden vanwege beperkte capaciteit.

Dat jongeren naar zware criminaliteit kunnen doorgroeien vanuit een reeds rijk crimineel verleden, blijkt uit het eerder (bij paragraaf 2.4: excessief geweld) aangehaalde onderzoek naar de achtergrond van 26 uitvoerders van liquidaties gerelateerd aan cocaïnehandel in Utrecht (Straatwaarden, 2020). De criminele carrière voor de eerste liquidatie blijkt gemiddeld 22 delicten te kennen. Opmerkelijk is dat deze uitvoerders niet in beeld zijn bij een PGA-aanpak. Mogelijk vallen zij buiten de criteria voor de Utrechtse PGA-aanpak.

Meer berekend-professioneel

Deelnemers aan de rondetafelgesprekken benoemen dat criminele jongeren meer berekenend worden en minder openstaan voor hulp. Zij willen geen hulp en zeggen: ‘laat mij mijn tijd maar uitzitten’. Zij verkiezen het snelle geld boven hulp. Het hebben van een enkelband is stoer. Sommige jongeren eten van twee walletjes, geven deelnemers aan. Zij willen hulp, maar gaan ook door met het plegen van criminaliteit.

> *“Als er twee van de tien jongens van de Top Zuid aanpak mee willen werken dan ben je al heel erg ver.”*
>
> -- Zorg en Veiligheidshuis Regio Utrecht

Naast een grotere mate van berekenend zijn, bleek uit de analyse van een aantal jeugdgroepen in de wijken Hoograven en Rivierenwijk van de politie dat er sprake was van een bepaalde mate van georganiseerdheid en professionalisering. Zo maakten de jongeren gebruik van huurauto’s, pleegden zij misdrijven op berekenende wijze en op structurele basis en hielden zij rekening met het afschermen van hun activiteiten voor de politie. Deze vorm van georganiseerdheid en professionaliteit is alarmerend omdat het eerste tekenen kunnen zijn dat deze jongeren aan het doorgroeien zijn naar de zware criminaliteit.

63 In lijn hiermee werd in een onderzoek van Bureau Beke uit 2013 criminele jeugdgroepen ook wel ‘de kraamkamer voor de onderwereld’ genoemd. Leden van jeugdgroepen kunnen op latere leeftijd deel gaan uitmaken van de zware criminaliteit (Ferwerda, Beke en Bervoets, 2013).

64 Jeugdgroep waarvan de jeugdigen problematisch groepsgedrag vertonen, daaronder vallen ook fluïde jeugdnetwerken en ‘los – vaste’ groepen. In een jeugdoverleg in de wijk (met Politie, gemeente (veiligheid, toezicht en handhaving) en jongerenwerk wordt beoordeeld of een integrale aanpak meerwaarde heeft (met behulp van een checklist). Gezamenlijk bepalen deze betrokkenen ook welke jongeren bij de groep horen.

65 Het is goed om bij dit aantal op te merken dat het een momentopname betreft, aangezien jeugdgroepen zeer dynamisch zijn.

66. Dit aantal ligt meestal rond dit aantal, hierin is dus geen ontwikkeling.

67. Leeftijd 12 t/m 22 jaar. Minderjarige: afgelopen jaar aangehouden als verdacht voor 1 drugs-, geweld-, HIC - of zedenmisdrijf OF 3 maal als verdachte van een misdrijf geregistreerd waarvan minimaal 1 keer afgelopen jaar. Meerderjarige t/m 22 jaar: afgelopen jaar aangehouden voor 1 zedenmisdrijf, 2 geweld- en/of HIC-misdrijven of 3 drugsmisdrijven. Bij zwaar geweldsmisdrijf is 1 misdrijf voldoende voor instroom OF 10 maal als verdachte van een misdrijf staat geregistreerd waarvan minimaal 1 keer afgelopen jaar. Kopstuk in een jeugdgroep, volgens de inschatting van professionals (jeugdoverleg in de wijken, met gmv, politie, JoU en buurtteam).

68. In Utrecht zijn er op het gebied van PGA (persoonsgerichte aanpak) een TopX-aanpak (waaronder de Top-Zuid valt) en lokale PGA-aanpakken. In totaal zitten er op dit moment 90 jongeren/jongvolwassenen (12-23 jaar) in de TopX-aanpak (waaronder 12 jongeren/jongvolwassenen in de Top-Zuid). Hiernaast zitten er 30 jongeren/jongvolwassenen in de lokale PGA-aanpak (bron: gemeente Utrecht).

Verjonging

Eerder in deze paragraaf kwam het al aan de orde. Jongeren onder de 18 jaar worden steeds vaker van verschillende vormen van drugscriminaliteit verdacht (zie figuur 3.2). Dat er sprake is van een verjonging, komt ook uit de gesprekken met burgers en professionals aan de orde. Zij stellen dat jongeren van 10 of 11 jaar 'veel meer weten dan dat eigenlijk zou moeten' en jongeren van 18 of 19 jaar de leiders van de groepen op straat zijn. De doelgroep van het jongerenwerk was voorheen nog 14 t/m 16 jaar, maar dat is nu 10 t/m 14 jaar geworden. Aangaande verjonging stelt een deelnemer:

> *"Wat we zien hier buiten met de groep die zich vormde, daar werden zelfs kinderen van 8 naartoe getrokken. Overvallen van kinderen op andere kinderen. Kinderen die met laptops of ipads werken en kinderen van 11 of 12 die anderen met messen bedreigen. Voor mij was dat nieuw."*
>
> -- Burger Leidsche Rijn

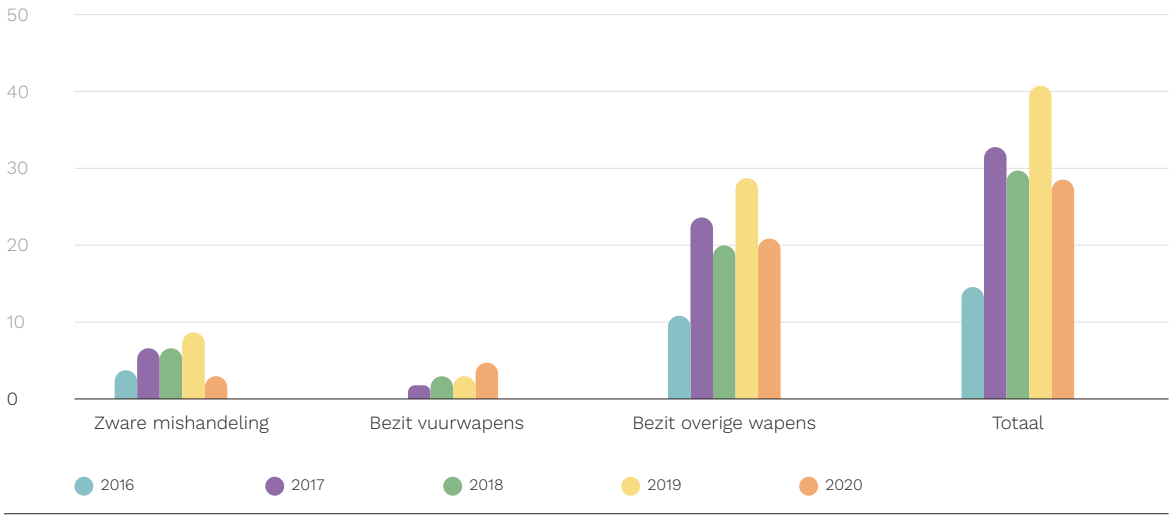
Deze verjonging komt ook naar voren uit onderzoek van Adjiembaks en Boer (2020) in Utrecht-Zuid. De bevraagde professionals stellen dat vooral jongens veelal op straat worden gezien, waarbij een startleeftijd van rond de 12 of 13 jaar voorkomt. Het begint dan met kleinere delicten volgens de professionals (inbraak of diefstal). Drugs komt veelal in beeld wanneer de jongens 15 tot 17 jaar oud zijn, waarbij jongens zichzelf ook 'inkopen' met opbrengsten uit vermogensdelicten in de cocaïnehandel[69].

Selecte verharding

Hoewel het beeld aangaande verjonging van de drugscriminaliteit in Utrecht helder en eenduidig is, is dit niet het geval aangaande een verharding van (drugs)criminaliteit door jongeren. Zo laten aan de ene kant recente landelijke cijfers van het OM zien dat het aantal minderjarigen dat verdacht wordt van een ernstig geweldsdelict tussen 2019 en 2020 met 17% is toegenomen: van 1.633 verdachten in 2019 naar 1.904 in 2020. Deze minderjarigen worden verdacht van zware mishandeling, diefstal met geweld, afpersing of ernstige bedreiging, al dan niet in groepsverband[70]. En blijkt uit Utrechts onderzoek dat jonge Utrechtse jongens de wereld van de cocaïnehandel en het daaraan gerelateerde geweld instappen (Adjiembaks e.a. 2019). De onderzoekers halen hierbij de woorden aan van een officier van justitie: *"Het ronselen van jongeren om liquidaties te plegen is aan de orde van de dag 'Wij noemen het de kraamkamer van de liquidatiescene"*[71].

Aan de andere kant komt er geen verharding uit de beschikbare politiegegevens naar voren, zie figuur 3.4 die de geregistreerde geweldscriminaliteit van 18-minners in Utrecht laat zien[72].

Figuur 3.4 Van geweldscriminaliteit verdachte jongeren <18 jaar, Utrecht, 2016-2020[73]

Bron: Politie

En over de stelling dat 'het instapdelict van jongeren zwaarder wordt' (eveneens een mogelijk signaal van verharding) blijkt geen overeenstemming bij de deelnemers uit de rondetafelgesprekken.

69. Dit carrièreverloop komt overeen met de analyse van City Deal, Zicht op Ondermijning waaruit blijkt dat verdachten van harddrugshandel in meer dan de helft van de gevallen eerder verdacht waren van 'inbraak en diefstal'. Dit geldt ook voor jongeren onder de 18 jaar. (www.zichtopondermijning.nl thema drugscriminaliteit, tijdlijn verdenkingen, geraadpleegd 28-5-21)

70. Jonge geweldplegers zorgelijke trend in jaarbeeld OM over 2020 | Nieuwsbericht | Openbaar Ministerie, geraadpleegd 28-5-2021.

71. Officier van Justitie Karola van Nie (bron: Algemeen Dagblad, 27 oktober 2018).

72. Overigens zijn handel vuurwapens en handel overige wapens wel in de analyse meegenomen, maar niet in het figuur, omdat deze bij alle jaren niet geregistreerd zijn. Over steekincidenten onder jongeren in Utrecht ontbreken op dit moment actuele politiecijfers.

73. De afname van zware mishandeling door minderjarige verdachten komt niet overeen met de bredere stedelijke ontwikkeling (over alle leeftijden). In Utrecht is het aantal misdrijven 'zware mishandeling' namelijk gestegen tussen 2019 en 2020 (van 93 naar 123) en datzelfde beeld zien we in Amsterdam, Rotterdam en Arnhem. Alleen in Den Haag is er sprake van een kleine afname tussen 2019 en 2020 (van 254 naar 239). Wellicht is er wel een afname bij minderjarigen, doordat jeugdig geweld vaker aan horecabezoek gerelateerd is (uitgaansgeweld) en de horeca in 2020 op bepaalde momenten door Covid-19 maatregelen beperkt geopend was.

Ook het WODC trekt in een recent rapport geen eenduidige conclusie naar aanleiding van enkele geconstateerde ontwikkelingen in registraties (Van der Laan, Beerthuizen en Boot, 2021). Zo stellen zij dat landelijk het aandeel verdachten van een (vuur)wapenmisdrijf tussen 2018 en 2021 is toegenomen, maar dat dit kan komen door een andere registratiewijze bij de politie. Zij registreren vanaf 2019 drugs- en wapenmisdrijven niet meer als één misdrijf, maar als twee apart misdrijven. Het WODC benoemt een (lichte) toename van betrokkenheid van jeugdige verdachten bij steekincidenten tussen 2017 en half 2020. Maar geeft daarbij de kanttekening dat steekincidenten niet altijd op dezelfde wijze geregistreerd worden en dat de toename ook het gevolg kan zijn van toegenomen aandacht voor dergelijke incidenten (vanwege de maatschappelijke impact). Hiernaast geeft het WODC aan dat het aantal minderjarige daders van doodslag tussen 2016 en 2019 is toegenomen van 29 naar 45 personen. Maar voegt hier vervolgens aan toe dat dit aantal daders in 2019 niet veel hoger ligt dan in 2015 het geval was (40 daders), dat dit aantal 'historisch gezien op één van de laagste punten' ligt en dat het maar om een klein deel van alle minderjarige strafrechtelijke daders gaat (Van der Laan e.a. 2021, pagina 96). Ook hier dus ook geen onomstotelijk bewijs van een bredere verharding van de jeugdcriminaliteit in Nederland.

Dat de beelden en meningen over het al dan niet verharden van de jeugdige (drugs)criminaliteit diffuus zijn, komt waarschijnlijk doordat de werkelijkheid ook diffuus is. Zo schetsen Weijers, Ferwerda en Roks (2021) recent in een artikel over verharding van de jeugdcriminaliteit dat over het algemeen geen sprake is van meer geweldsdelicten – zoals bovenstaand ook beschreven. Ook het instapdelict wordt landelijk niet zwaarder. Tegelijkertijd lopen volgens deze onderzoekers veel jongeren ('met een vals gevoel van veiligheid') met een mes op zak, is er een groep routineus gewelddadige criminelen die op jonge leeftijd 'heftig' in de (meestal druggerelateerde) criminaliteit terecht zijn gekomen en lijkt er sprake van 14-15 jarige doorgroeiers die tussen wal en schip vallen: tussen wijkagent en recherche in (2021: pagina 7).

Er lijkt dus sprake van een selecte verharding: een kleine groep jongeren die steeds meer excessief geweld gebruikt. Zij bepalen het beeld, maar betreffen maar een kleine groep, waardoor over de breedte geen verharding te constateren valt.

Jongeren in drugscriminaliteit Zuid

Vanuit het project Straatwaarden[74] zijn verschillende verdiepende analyses naar jongeren en coke in Utrecht-Zuid (een deel van de wijken Zuid en Zuidwest[75]) uitgevoerd – waarvan bevindingen in de rapportage tot dusverre al een paar keer aan de orde zijn gekomen. In onderstaande beschrijven we de bevindingen uit twee van deze onderzoeken: een sociale netwerkanalyse (Hendriksen, e.a., 2021)[76] en informatie uit 21 interviews met professionals[77] (Adjiembaks en Boer, 2020).

Criminele jeugdnetwerk Utrecht-Zuid

De sociale netwerkanalyse[78] van Utrecht-Zuid (Kanaleneiland, Hoograven en Rivierenwijk) laat zien dat er op dit moment in Utrecht-Zuid 73 subjecten tussen de 8 en 24 jaar zijn die minimaal van twee opiumdelicten verdacht worden (2020-2021). Zij onderhouden met elkaar criminele relaties (worden gezamenlijk van een misdrijf verdacht), zakelijke relaties (hebben dezelfde werkgever in hetzelfde jaar) of sociale relaties (zijn familie[79] of zijn gezamenlijk geregistreerd, zonder dat er sprake was van een misdrijf). Van deze subjecten zijn er 24 betrokken bij cocaïne gerelateerde delicten: dealen (12), bewerken/snijden (7), bezit (2) en transport (2)[80]. De zogenaamde habitat van het netwerk is breed: personen die van een cocaïnedelict zijn verdacht, worden op 370 verschillende locaties gemuteerd. Op 28 locaties zijn criminele gedragingen rondom cocaïne geconstateerd.

Coke en jonge aanwas Utrecht-Zuid

Uit de interviews met 21 professionals over de verschijningsvormen van drugscriminaliteit in Utrecht-Zuid blijkt dat drugshandel vooral zichtbaar is in de wijk door het af- en aanrijden van scooters en auto's. Deze drugshandel vindt vooral plaats op (anonieme) locaties, zoals parkeerplekken, winkelcentra, kappers, shishalounges, gokhallen en verschillende pleinen. Het versnijden van drugs vindt onder meer in woningen van verslaafden of andere kwetsbare personen plaats, zoals jongeren die een stap verder willen zetten in hun criminele carrière.

74. In het regioprogramma 'Wie praat, die gaat', is de aanpak van cocaïnehandel geprioriteerd, met tijdelijke versterking vanuit het programma Straatwaarde(n). De focus ligt op het voorkomen van (de doorgroei van) jonge aanwas (Wat doet Straatwaarde(n) - Veiligheidscoalitie)

75. Kanaleneiland, Hoograven en Rivierenwijk.

76. De onderzoeksperiode is 2018-sept 2020.

77. Twee wijkteam ambtenaren een jongerenwerker en middels twee groepsinterview respectievelijk vijf politie professionals en 13 jongerenwerkers

78. Bronnen: politiedata (mutaties art. 8 BVH), gemeentelijke data (BRP voor familierelaties, BAG/WOZ/Kadaster voor eigendom), Belastingdienst voor werkgevers.

79. 51 van de 73 subjecten hebben een familierelatie binnen het netwerk – veelal gaat het om broers.

80. Dit telt niet op tot 24 omdat enkelen onder de categorie 'overig cocaïne' vallen.

Zoals het volgende citaat illustreert:

> *"Het probleem is: die jongens willen allemaal voor zichzelf beginnen. Dus als ze tien, twintig gram coke halen, dan willen ze versnijden en willen ze met winst verkopen. En met die winst willen ze weer dertig gram coke kopen. Iedereen wil voor zichzelf zijn eigen nummer hebben. Dat speelt bij de jongens heel erg."*
>
> -- Politie (Adjiembaks en Boer 2020: pagina 4)

3.3 Criminele families

In onderstaande gaan we in op de rol van zogenaamde criminele families in Utrecht. Wanneer we in dit beeld de term 'criminele families' hanteren, doelen we op het fenomeen: criminele netwerken met familierelaties.

Weinig (over)zicht op (aantal) criminele families
Eind 2019/begin 2020 is er regionaal een 'HHK Criminele netwerken met familierelaties' gestart. De aanpak blijkt na de start van het HHK mondjesmaat opgestart: één familie is in de aanpak opgenomen, waar diverse acties op hebben plaatsgevonden. Dat er niet meer criminele families in de aanpak zijn opgenomen komt volgens betrokkenen door een niet praktisch toepasbare definitie van criminele families. Hiernaast bleek het niet realistisch om een arbeidsintensieve systeemaanpak voor alle criminele families uit te voeren. In het geactualiseerde projectplan van de aanpak van criminele families in Utrecht (2021) wordt ingezet op een schaalbare aanpak. Door dit (vertraagde) proces is er op dit moment geen zicht op en overzicht van het aantal criminele families in Utrecht - en hun samenstelling en activiteiten.

Rol criminele familie in drugscriminaliteit Utrecht
Hoewel het aantal criminele families op dit moment onbekend is, zijn er wel duidelijke aanwijzingen van het belang van familiebanden in de drugscriminaliteit in Utrecht.

Zo blijkt een substantieel deel van de criminele kopstukken uit de Eenheid Midden Nederland afkomstig te zijn uit criminele netwerken waarin familierelaties een rol spelen. Familiebanden zijn sterk en familieleden loyaal. In een criminele wereld met veel verraad vormen loyale familieleden van jong tot oud een stabiele basis voor jarenlange criminele activiteiten. Professionals van de gemeente en politie geven aan dat binnen Midden-Nederland een aantal criminele netwerken met familierelaties een prominente rol spelen in de lokale, regionale en zelfs (inter)nationale drugshandel. Over deze criminele netwerken met familierelaties bestaan al jaren signalen van ondermijnende criminaliteit (Signaalformulier HHK criminele families, 2019).

Enkele wijkagenten vermoeden dat de Utrechtse criminele families zich bezighouden met verschillende vormen van criminaliteit: handel en productie van hennep en cocaïnehandel. Van enkele Utrechtse criminele families zijn meerdere broers aan te wijzen die gedetineerd zijn voor het plegen van plofkraken. Daarnaast worden er families in verband gebracht met fraude, illegaal gokken en excessief geweld.

Uit politie-informatie blijkt dat vooral broers en neven strafbare feiten plegen en in contact staan met elkaar en andere criminelen. Hoewel het aannemelijk is dat ook andere familieleden, zoals ouders en zussen, meeprofiteren van de buit, heeft de politie er niet altijd goed zicht op of zij ook een rol spelen in de criminele activiteiten. Het belang van familiebanden komt ook naar voren uit de sociale netwerkanalyse die in Utrecht-Zuid is uitgevoerd naar een netwerk van jongeren dat betrokken is bij cocaïnehandel (Hendriksen e.a., 2021). Van de 73 subjecten uit dit netwerk hebben 51 een familierelatie binnen het netwerk. Het gaat in de meeste gevallen om broers.

Wijkagenten zien dat jeugdige familieleden vooral op straat strafbare feiten plegen, terwijl de oudere familieleden zich eerder richten op het witwassen van het crimineel verkregen geld. Familieleden zonder strafblad worden daarnaast soms door criminele familieleden gebruikt bijvoorbeeld om een horecavergunning te verkrijgen. Criminele families zijn volgens wijkagenten in meerdere wijken actief. De meeste wonen echter in Overvecht, rondom de Amsterdamsestraatweg en in Kanaleneiland en in Leidsche Rijn. Daarnaast zijn enkele families in verband te brengen met diverse woonwagenkampen verdeeld over de stad.

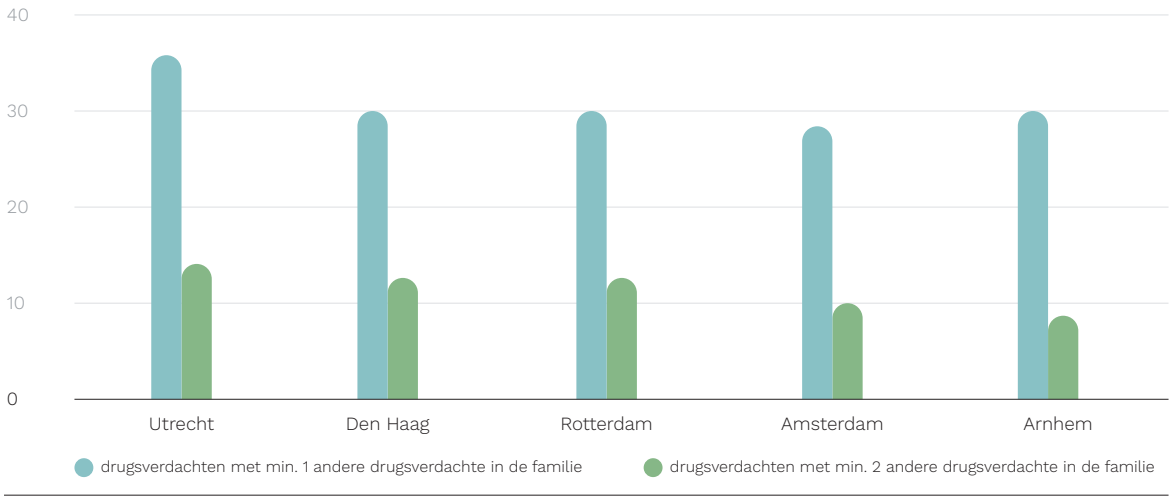
In de stad heeft volgens wijkprofessionals een aantal bekende criminele families een stevige greep op de buurt/omgeving. Verschillende deelnemers aan de rondetafelgesprekken geven aan dat er jongeren zijn die opgroeien in gezinnen die betrokken zijn bij (drugs)criminaliteit en daardoor zelf ook in de criminaliteit terecht komen. Over de rol van criminele families zegt een respondent:

> *"Dat ronselen kan gebeuren binnen de familie, want van je ouders of oudere familieleden leer je en op die manier pakken de jongeren hun rol. Ook hebben deze families een bepaalde status in de wijk, waardoor er ook meelopers mee gaan doen. Het begint met even boodschappen halen voor iemand en dat breidt zich uit"*
>
> -- Woonconsulent Mitros

Het opgroeien in een criminele familie kan dus zorgen voor een intergenerationele overdracht van crimineel gedrag, zoals in 3.2 reeds aan de orde gesteld. Soms hebben familieleden geen actieve rol in de criminele activiteiten, maar profiteren ze wel mee van het verdiende geld.

Tot slot laat figuur 3.5 aangaande de rol van familiebanden in drugscriminaliteit[81] zien dat in Utrecht in de periode 2015-2018 34% van de verdachten van een drugsdelict[82] minimaal 1 ander van drugscriminaliteit verdacht persoon in de familie heeft. Vaak gaat het om 1 andere verdachte. Als we kijken naar minimaal 2 andere verdachten neemt het aandeel af naar 13%. In vergelijking tot de andere G4-gemeenten en Arnhem zijn er in Utrecht een fractie meer drugsverdachten met andere van drugscriminaliteit verdachte personen in de familie[83].

Figuur 3.5 Drugsverdachten met andere van drugscriminaliteit verdachte personen in de familie, Utrecht i.v.t. andere gemeenten, 2015-2018

Bron: Zicht op ondermijning (City Deal Ondermijning)

81. Hetgeen niet hetzelfde is als de rol van een criminele familie.

82. Vervaardiging van softdrugs en/of harddrugs of handel in harddrugs.

83. In Brabant is het aantal familierelaties in de drugscriminaliteit hoger. In Helmond heeft bijvoorbeeld 48% van de drugsverdachten een familielid die ook van een drugsfeit verdacht is. Ook in een aantal andere regiogemeenten ligt dit percentage hoger, zoals Stichtse Vecht (41%), Utrechtse Heuvelrug (42%) en Almere (41%).

3.3 OMG's

Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's) zijn sterk hiërarchisch georganiseerde motorclubs die door hun leden worden gebruikt voor (de afscherming van) criminele activiteiten zoals drugshandel, witwassen, intimidatie en bedreiging van het lokale bestuur[84]. Onderzoek naar de criminele carrières van Nederlandse OMG-leden laat zien dat 82% van hen ooit is veroordeeld voor ernstige strafbare feiten (Blokland, Soudijn en Teng, 2014). Hoewel enkele OMG's civielrechtelijk verboden zijn, zijn betrokkenen niet direct gestopt met het plegen van criminaliteit.

Uit politie-informatie blijkt dat het in vergelijking met andere grote steden in Utrecht relatief rustig is met betrekking tot OMG's en hun activiteiten in het publiek domein. Waar in andere grote steden vooral rondom horecagelegenheden veel overlast is van OMG's is daar in Utrecht geen sprake van. Desalniettemin zijn er negen bevestigde clubs die zich in Utrecht concentreren. De samenstelling van de Utrechtse OMG's is per club verschillend. Naast dat sommige clubs langs etnische lijnen zijn samengesteld, zijn er ook clubs die voornamelijk aanhang hebben in de voetbalwereld, sportwereld en woonwagenkampen.

De landelijke trends zijn ook in Utrecht waarneembaar. Onder andere door strengere handhaving en de civiele verboden is ook in Utrecht het zicht op OMG's en hun activiteiten in de afgelopen jaren minder geworden. De Utrechtse chapters van Bandidos en Caloh Wagoh zijn opgeheven. De sluiting van clubhuizen zorgt voor een verplaatsing van activiteiten.

Uit politie-informatie blijkt dat in Utrecht leden van OMG's zich bezighouden met verschillende vormen van criminaliteit. Leden van sommige OMG's zijn in verband gebracht met de handel en smokkel van harddrugs, terwijl leden van andere clubs in verband worden gebracht met hennepteelt.

In het verleden was het niet mogelijk om na een 'bad standing' (verbanning uit een club) aansluiting te vinden bij een andere OMG. Dit is echter aan het veranderen. In Utrecht ontstaan er (motor) clubs in nieuwe vormen en samenstellingen. Oud-leden van andere OMG's beginnen nieuwe clubs omdat zij verbannen zijn of om minder op te vallen. De opkomst van brotherhoods in Utrecht is hier een voorbeeld van. Brotherhoods zijn clubs met de structuur en kenmerken van een OMG maar dan zonder motoren. Deze nieuwe groepen hebben relatief veel jongvolwassen leden en lijken zich evenals de meer traditionele OMG's in groepsverband bezig te houden met soortgelijke criminele activiteiten (maar hier is nog weinig zicht op). Hiermee lijkt ook in Utrecht sprake te zijn van een verwevenheid tussen de wereld van OMG's enerzijds en jongvolwassenen anderzijds.

Het is nog onduidelijk met welke vormen van criminaliteit de leden van de brotherhoods in Utrecht zich bezighouden. Duidelijk is wel dat leden van deze groepen er veelal een luxueuze levensstijl op na houden die niet altijd verklaarbaar is. Het vermoeden bestaat dat ook deze leden zich bezighouden met criminele activiteiten. Ten slotte zijn er enkele, losse signalen dat ook leden van enkele Utrechtse OMG's in verband te brengen zijn met andere vormen van zware criminaliteit en (illegale) prostitutie.

84. Criminele motorbendes | Ondermijnende criminaliteit | RIEC-LIEC Informatie- en Expertisecentrum en Ministerie van Justitie en Veiligheid (2020).

4 Gebieden

In dit hoofdstuk gaan we in op gebieden waar in Utrecht met name drugscriminaliteit en hieraan gerelateerde criminaliteit plaatsvindt. We starten met de rol van anonieme locaties in Utrecht (4.1), waarna we zes opvallende wijken[85] beschrijven (4.2). Vervolgens gaan we in op criminogene branches in Utrecht (4.3). We sluiten af met een korte weergave van de rol van online platforms en social media (4.4).

4.1 Anonieme locaties

Veel professionals en burgers geven in de rondetafelgesprekken aan dat drugscriminaliteit overal in Utrecht plaatsvindt. En dat criminelen hierbij zoeken naar anonieme locaties: uit het zicht. Zij benoemen hierbij verschillende type locaties: op straat, parkeerplaatsen, garageboxen, winkelcentra, achter de voordeur, tankstations, online en in shisha lounges. Shishalounges en lunchrooms worden als ontmoetingsplaats voor criminelen gezien.

Hiernaast worden industrie- en bedrijventerreinen genoemd als locatie waar drugscriminaliteit plaatsvindt. Zoals een deelnemer aan de rondetafelgesprekken treffend verwoordt:

> *"Ondermijning op bedrijventerreinen, daar heeft drugs ook heel veel mee te maken. Signalen zijn de geslotenheid van het bedrijventerrein. Moeilijk in contact komen, weinig klanten en louche zaken of dure huurpanden die het lang vol kunnen houden. Bij sommigen is er veel aanloop."*
>
> -- Wijkagent

Bedrijventerrein Nieuw Overvecht vormt een voorbeeld van een bedrijventerrein waar ondermijnende activiteiten plaatsvinden (waarover meer bij paragraaf 4.2).

Binnenhavens

De Utrechtse binnenhavens worden ook wel aangeduid als anonieme locatie die een rol kunnen spelen in de drugscriminaliteit. De haven in Utrecht is namelijk één van de drie grote multifunctionele binnenhavens van Nederland, naast Nijmegen en Oss[86]. In de Utrechtse havens passeren per jaar ongeveer 125.000 boten en worden 30-50.000 containers overgeslagen. Havens zijn logistiek gezien interessant voor het transport van drugs. De binnenvaartschepen ontvangen hun lading via zeeschepen. Hierop zit weinig controle. Professionals vermoeden dat de havens een interessante schakel zouden kunnen zijn voor drugscriminaliteit middels im- en exportbedrijven (Adjiembaks e.a. 2019). Bij de politie zijn er op dit moment geen signalen over criminaliteiten op of rondom deze havens. Dit gebied vraagt volgens verschillende professionals om een verdiepende analyse (met name havens in de havenbekken Lage Weide, zie figuur 4.1) omdat er nu weinig bekend is over de risico's en het al dan niet plaatsvinden van criminele activiteiten. Het havengebied Lage Weide is overigens gecombineerd met een bedrijventerrein, waar begin 2019 zowel drugs als munitie zijn aangetroffen in een loods[87].

Figuur 4.1: Havens in havenbekken Lage Weide

85. Voor een het gehele overzicht van wijken: zie bijlage 2.

86. Zie: MHB-Monitor.

87. Algemeen Dagblad. Zwaar beveiligd politieonderzoek na vondst drugs en munitie in loods Lage Weide | Utrecht | AD.nl, 4 februari 2019, geraadpleegd 6-6-21.

Woonwagenlocaties
In de factsheet over het Ondermijningsbeeld Utrecht 2017 werd benoemd dat woonwagenlocaties in Utrecht vermoedelijk met elkaar actief zijn in hennepteelt. Dat dit een gesloten wereld betreft, waar veelal onderlinge hulp plaatsvindt. En dat er signalen zijn van afpersing, illegale handel, hennepteelt en misbruik van uitkeringen (RIEC Midden-Nederland 2017).

4.2 Wijken

In het hiernavolgende gaan we in op zes wijken (en enkele specifieke locaties binnen deze wijken) die uit gesprekken, bronnen en politieregistraties als opvallend naar voren komen als het gaat om drugscriminaliteit en hieraan gerelateerde criminaliteit. Drugscriminaliteit komt overal in Utrecht voor. Maar onderstaand beschreven wijken komen relatief veel als problematisch uit de geraadpleegde bronnen naar voren[88]. Hierbij is het goed om op te merken dat (zeker als het politieregistraties en -informatie betreft) wijken niet naar voren kunnen komen doordat er geen problematiek is, maar ook doordat de problematiek (voor de politie) nog niet zichtbaar is (en informatie dus nog niet beschikbaar is).

Overvecht

Drugscriminaliteit
Overvecht valt als pleegplaats op in de politieregistraties omdat er in 2020 relatief veel verdachten zijn geregistreerd van het vervaardigen van softdrugs (13)[89]. In totaal zijn er in 2020 37 verdachten geregistreerd (zie tabel 4.2).

Tabel 4.2 Verdachten van drugsmisdrijven in Overvecht, 2020, pleegplaats

	2020
Bezit harddrugs	6
Bezit softdrugs	6
Handel e.d. harddrugs	7
Handel e.d. softdrugs	4
Vervaardigen harddrugs	1
Vervaardigen softdrugs	13
Totaal	37

Bron: Politie

Hiernaast valt het hoge aantal MMA-meldingen aangaande drugs op: 26 in 2020 en 128 over de periode 2016-2020[90]. De meldingen betreffen met name de categorieën: harddrugs (58), hennepkwekerij (50) en softdrugs (33) over de periode 2016-2020[91].

Verschillende bronnen[92] benoemen in aansluiting hierop dat in Overvecht veel drugscriminaliteit plaatsvindt. In Overvecht woonachtige families met een Marokkaanse migratieachtergrond en woonwagenbewoners worden als belangrijke spelers in de drugshandel gezien. Daarnaast zijn er zorgen over kwetsbare jongeren die als loopjongens worden ingezet, en over bewoners die drugs verkopen. Branches die de criminaliteit faciliteren vanuit Overvecht zijn horeca, zorgaanbieders en de autobranche (zoals garagebedrijven). Aangaande de autobranche wordt specifiek bedrijventerrein Nieuw Overvecht genoemd (waarover later meer).

Excessief geweld en andere aan drugscriminaliteit gerelateerde misdrijven
Relatief veel personen worden verdacht van het plegen van wapengerelateerde misdrijven in Overvecht in 2020, namelijk 20: 8 bezit vuurwapens en 12 bezit overige wapens. En uit politie-informatie komen aangaande Overvecht in de afgelopen jaren verschillende excessief geweld incidenten naar voren: handgranaatleggingen, beschieting van een pand en een opslagplek van wapens.

Politie-informatie laat zien dat in Overvecht criminaliteit voorkomt, die (mogelijk) aan drugscriminaliteit gerelateerd is, zoals witwassen, mensenhandel (mogelijke criminele uitbuiting van kwetsbare bewoners) en plofkraken. Plofkrakers zijn afkomstig uit de wijk en loodsen/garageboxen voor opslag materialen/auto's, faciliterende autobedrijven en trainingslocatie bevinden zich eveneens in Overvecht.

88. Deze paragraaf is deels gebaseerd op wat er in de wijken plaatsvindt qua problematiek: hoeveel drugs- en aan drugscriminaliteit gerelateerde criminaliteit vindt er plaats (uitgangspunt is de zogenaamde pleegplaats). Terwijl het bij push- en pullfactoren gaat om de personen die in de wijken woonachtig zijn (uitgangspunt is de zogenaamde woonplaats).

89. Omdat er gekeken wordt naar pleegplaats en niet naar woonplaats is het niet nodig (en logisch) om deze gegevens om te rekenen naar een aantal per 10.000 inwoners en hanteren we de onbewerkte absolute aantallen.

90. Zie tabel 2 in bijlage 2.

91. Het aantal meldingen per subcategorie telt niet op tot het totale aantal meldingen, omdat in sommige meldingen verschillende subcategorieën voorkomen (bijvoorbeeld soft- en harddrugs). Een melding over drugs betreft dus een melding waarin één of meerdere vormen van drugs zijn genoemd.

92. Ondermijningsbeeld Utrecht (RIEC, 2017) en het Jaarplan 2021 Utrecht Stad (DTO/DIS, 2021).

Aangaande witwassen benoemen respondenten van het ondermijningsbeeld Overvecht (2017) dat diverse branches gevoelig zijn voor het witwassen van geld. Ze noemen een bakkerij waar men nooit iets lijkt te verkopen, groenteboeren, kapperszaken en zonnestudio's.

> *"Zonnestudio A. Staat zo'n meisje de hele dag met haar telefoon te spelen, er komt nooit iemand. Af en toe komt haar broer langs met nog een ander gozer. De studio is een speeltje van deze broer om geld wit te wassen."*
>
> -- Ondermijningsbeeld Overvecht 2017

Push- en pullfactoren jongeren
Het combineren van verschillende demografische gegevens[93] laat zien dat er in Overvecht een relatief groot risico is - voor met name jongeren - om open te staan voor een carrière in de (drugs) criminaliteit. In Overvecht is veel sprake van armoede: 36% van de kinderen groeide in 2018 op in een huishouden met een inkomen tot 125% van het sociaal minimum en 13% van de inwoners stelt in een inwonersenquête uit 2019 dat ze niet rondkomen. Er is vaak sprake van een laag opleidingsniveau, relatief veel voortijdig schoolverlaters en relatief verzuim. Tot slot is de risico-index die laat zien waar er een verhoogd risico is dat een jongere door de politie verdacht te worden van een drugsdelict – berekend door Zicht op Ondermijning – hoog in Overvecht (het hoogste van de hele stad).

Politie-informatie laat zien dat er naast bovenstaand doorlopen demografische 'pushfactoren' voor een carrière in de drugscriminaliteit in Overvecht (risicofactoren) er ook zogenaamde pullfactoren in deze wijk aanwezig zijn: factoren die jongeren als het ware de drugscriminaliteit intrekken. Zo ronselen zwaardere criminelen in Overvecht jongeren voor klusjes. Jongeren hebben in deze wijk contact met criminelen rondom plofkraken, drugscriminaliteit en excessief geweld.

Instroom kwetsbare personen
Het ondermijningsbeeld Overvecht uit begin 2017 benoemt dat er in de wijk een instroom is van kwetsbare personen: personen met psychische of sociale problemen, ex-gedetineerden, ex-TBS patiënten en (ex)verslaafden. Deze mix aan bewoners zorgt voor een verhoogd risico voor het betrokken raken bij drugscriminaliteit, zo schetst het beeld. Zo zijn (ex)-verslaafden zowel interessant voor drugscriminelen omdat zij mogelijke afnemers zijn, als dat zij door hen misbruikt kunnen worden. Zij leven regelmatig op een sociaal minimum en zijn in mindere mate weerbaar, waardoor zij meer beïnvloedbaar zijn voor criminelen die hen in willen zetten voor criminele activiteiten, zo schetst het ondermijningsbeeld. Hiernaast bestaat het risico dat met name ex-gedetineerden die nog crimineel actief zijn 'criminaliteit de wijk inbrengen'. Hetgeen mogelijk een negatieve invloed (aantrekkingskracht) heeft op kwetsbare personen met bijvoorbeeld psychische en sociale problemen.

Nieuw Overvecht
Bedrijventerrein Nieuw Overvecht bevat relatief veel autobedrijven (een risicobranche, zie ook 4.3). Er heeft een vertrek vanA-merken plaatsgevonden, hetgeen leidde tot een negatieve spiraal van verloedering en leegstand. Hierbij was onvoldoende aandacht voor toezicht en handhaving (Ferwerda en Bervoets, 2019, Politie Midden-Nederland). Deze omstandigheden hebben bijgedragen aan de kwetsbaarheid van het bedrijventerrein voor ondermijnende criminaliteit. Verschillende vormen van deze criminaliteit zijn ook geconstateerd: omkatten van auto's, fraude met APK-keuringen, verhuur van auto's aan criminelen, het inbouwen van verborgen ruimtes in voertuigen voor het vervoer van geld of drugs, handel in auto's en auto-onderdelen die van diefstal afkomstig zijn (Ferwerda en Bervoets, 2019 en plan van aanpak Nieuw Overvecht 2018).

Bedrijfslocaties op bedrijventerrein Nieuw Overvecht komen ook beduidend meer voor in strafrechtelijke onderzoeken dan andere bedrijventerreinen in Utrecht. In meerdere strafrechtelijke onderzoeken is een autobedrijf van bedrijventerrein Nieuw Overvecht betrokken: zware en/ of georganiseerde criminaliteit, zoals excessief geweld, ram- en plofkraken, witwassen en/of georganiseerde drugshandel (Politie Midden-Nederland).

Aanwijzingen voor illegale dan wel ondermijnende activiteiten rondom de autobranche in Nieuw Overvecht werden ook al eerder in december 2018 gevonden tijdens een integrale inval bij 17 bedrijven. Er werden tijdens deze actiedag onder meer gestolen auto-onderdelen, valse kentekenplaten en verdovende middelen in beslag genomen (Ferwerda en Bervoets, 2019). In 2019 zijn bovendien vier autobedrijven gesloten geweest wegens het faciliteren van criminele activiteiten.

93. Zie tabel 7 in bijlage 2.

Aanleiding voor de sluitingen was een schietpartij op deze adressen (Crimesite 2019, 15 januari). Daarnaast werd in april 2019 een handgranaat in een van de panden aangetroffen (Unen, 2020). In 2020 vond er een explosie plaats in een bedrijfspand, waarbij een persoon om het leven kwam en een ander gewond raakte. Uit onderzoek van de politie blijkt dat het zeer aannemelijk is dat de ruimte gebruikt werd als oefenlocatie voor het opblazen van pinautomaten. In het bedrijfspand was volgens omliggende ondernemers een autobedrijf gevestigd (Politie Midden-Nederland).

Noordwest

Drugscriminaliteit
Na Zuid ligt het aantal verdachten van handel in harddrugs het hoogste in de wijk Noordwest: 20 in 2020. In totaal zijn er 39 verdachten van drugsmisdrijven in Noordwest geregistreerd in 2020.

Tabel 4.3 Verdachten van drugsmisdrijven Noordwest, 2020, pleegplaats

	2020
Bezit harddrugs	7
Bezit softdrugs	2
Handel e.d. harddrugs	20
Handel e.d. softdrugs	7
Vervaardigen harddrugs	0
Vervaardigen softdrugs	3
Totaal	39

Bron: Politie

Noordwest heeft een relatief hoog aantal meldingen bij MMA van drugsmisdrijven: 129 over 2016-2020 en 27 in 2020 (beide het hoogste wijkaantal in Utrecht). Tussen 2016 en 2020 gaat het om meldingen over harddrugs (67), een hennepkwekerij (52) of softdrugs (31)[94].

Professionals noemen met name dat er in Zuilen (een wijk in Noordwest) veel drugshandel plaatsvindt.

Excessief geweld en andere aan drugscriminaliteit gerelateerde misdrijven
Relatief veel personen worden verdacht van het plegen van wapengerelateerde misdrijven in Noordwest, namelijk 19: bezit overige wapens (10) en bezit vuurwapens (9). Politie-informatie laat zien dat er in de afgelopen jaren handgranaatleggingen zijn geweest (Amsterdamsestraatweg en Zuilen) en een schietpartij (in Ondiep).

Andere mogelijk aan drugscriminaliteit geassocieerde misdrijven die in Noordwest worden benoemd zijn: witwassen, underground banking en criminogene branches (alle op de Amsterdamsestraatweg – waarover later meer).

Push- en pullfactoren jongeren
Als we kijken naar verschillende demografische gegevens zien dat er in Noordwest (vergelijkbaar met Overvecht en Zuidwest) een relatief groot risico is - voor met name jongeren – om terecht te komen in de (drugs)criminaliteit. Met name de sociaaleconomisch zwakkere status valt op: relatief veel kinderen groeien op in een huishouden met een inkomen tot 125% van het sociaal minimum en er is geregeld sprake van een laag opleidingsniveau. Het aandeel vroegtijdig schoolverlaters en verzuim ligt iets boven gemiddeld. Tot slot is de risicoscore van Zicht op ondermijning (waarbij een groot aantal kenmerken in beschouwing is genomen) hoog in Noordwest.

Politie-informatie laat zien dat jongeren uit Noordwest contact hebben met criminelen rondom plofkraken, drugscriminaliteit en excessief geweld, met name in de wijk Zuilen. Hiernaast zijn er criminele families (een mogelijke instroomwijze voor jongeren) woonachtig in de wijk (met name op de Amsterdamsestraatweg).

94. Het aantal meldingen per subcategorie telt niet op tot het totale aantal meldingen, omdat in sommige meldingen verschillende subcategorieën voorkomen (bijvoorbeeld soft- en harddrugs). Een melding over drugs betreft dus een melding waarin één of meerdere vormen van drugs zijn genoemd.

Amsterdamsestraatweg

Een recente rapportage over overlast en ondermijning op de Amsterdamsestraatweg[95] (gemeente Utrecht, 2021[96]) laat zien dat op de Amsterdamsestraatweg vanaf het centrum (Daalsesingel) tot aan de Marnixlaan vanaf juli 2014 tot april 2021 dertig keer een bestuurlijke sluiting is opgelegd. Met name voor illegale seksinrichting (7) en illegaal gokken (10), maar ook voor bijvoorbeeld faciliteren criminele activiteiten (3), wapens/geweld (2), hennepteelt (1), drugs (1) en witwassen/underground banking (1). Het gaat om sluitingen bij diverse bedrijven: vooral massagesalons en horecagelegenheden (bars, eethuizen, cafés), maar ook een stichting, een reisbureau, een smartshop en een belhuis.

De gebeurtenissen en omstandigheden op de Amsterdamsestraatweg die in de media worden beschreven, wijzen op de aanwezigheid en invloed van criminelen uit (internationaal actieve) netwerken, inclusief netwerken die tot het topsegment in de stad en in de Randstad kunnen worden gerekend. Het rapport (gemeente Utrecht, 2021) benoemt aangaande de Amsterdamsestraatweg onder andere[97] mediaberichten over een juwelier die tot drie keer toe is beschoten[98] en berichten gerelateerd aan drugshandel/-bezit:

> Drugsdealers aangehouden met lading drugs (Algemeen Dagblad 'Utrechters op Amsterdamsestraatweg gepakt met grote hoeveelheid drugs', 2 september 2019).

> Man aangehouden met 55 bolletjes op zak (Algemeen Dagblad, 'Politie pakt dealer op Amsterdamsestraatweg met 55 bolletjes op zak', 25 augustus 2020).

> Twee dealers aangehouden: één man met veel contant geld en meer dan vijftig bolletjes (Duic, 'Drugsdealers aangehouden bij speciale actie op Amsterdamsestraatweg', 22 september 2020).

Politie-informatie laat zien dat er sinds 2019 één handgranaatlegging is geweest op de Amsterdamsestraatweg en dat witwassen en underground banking voorkomen. Wijkagenten benoemen dat criminele families op de Amsterdamsestraatweg woonachtig zijn. Families hebben rondom de Amsterdamsestraatweg een leidende rol in drugscriminaliteit (productie en handel), al houden ze zich ook bezig met andere criminaliteit (RIEC, 2017). Criminele (familie) netwerken beschikken, via stromannen en tussenpersonen, over panden en ondernemingen op de Amsterdamsestraatweg.

In het eerdergenoemde recente rapport over de Amsterdamsestraatweg (gemeente Utrecht, 2021) wijzen politierespondenten op twee criminele netwerken die bij elkaar opgeteld minstens elf zaken op de Amsterdamstraatweg gebruiken voor hun activiteiten: horeca, detailhandel en dienstverlening. De contacten en activiteiten van deze netwerken strekken zich uit: over wijken rondom de Amsterdamsestraatweg en elders over Utrecht, over de regio en over de Randstad (onder meer Rotterdam, Den Haag en Amsterdam).

In hetzelfde rapport wijzen respondenten op bedrijven op de Amsterdamsestraatweg die, los van corona, (veel) te weinig klanten lijken te hebben om te kunnen renderen (zogenaamde windhappers): telecom, meubel- en interieurzaken, horeca, beautysector en kappers. Dit lijkt een indicatie voor witwassen, maar voorzichtigheid is geboden, zeker op brancheniveau. Er is een regionale analyse gemaakt bij kapperszaken (Bureau Regionale Veiligheidstrategie, RVS, 2019), met de Amsterdamsestraatweg als één van de twee pilotgebieden, maar dat leidde niet tot concrete aanwijzingen omtrent criminaliteitsvormen, zoals witwassen of arbeidsuitbuiting. Wat overeind blijft, is dat het voor een categorie zaken – niet per se kappers – belangrijker lijkt om gevestigd te zijn op de Amsterdamsestraatweg dan om de bedrijfskosten terug te verdienen.

Hiernaast laat het rapport van de gemeente Utrecht (2021) zien dat de Amsterdamsestraatweg aantrekkelijk is voor drugshandel, bijvoorbeeld qua locatie (vlakbij het centrum en de snelweg). Er vindt drugshandel plaats op straat. De Amsterdamsestraatweg telt ongeveer vijftien vaste (oudere) straatdealers, met daarnaast enkele tientallen jonge dealers. In het afgelopen jaar is het aantal jonge dealers toegenomen. Ook op parkeerplaatsen rondom de Amsterdamsestraatweg wordt drugs verkocht.

Tot slot benoemt het rapport dat er stromanconstructies waargenomen of vermoed worden en dat er spotters worden ingezet. Zij houden de gang van zaken op straat in de gaten, zoals de aanwezigheid en handelingen van handhavers.

95. De Amsterdamsestraatweg, Rapportage over overlast en ondermijning (Gemeente Utrecht, 2021).

96. Gebaseerd op informatie van professionals (groepsgesprek met 15 professionals werkzaam bij gemeente, politie en RIEC) en van burgers (groepsgesprekken met 24 bewoners, 4 ondernemers en 10 vastgoedeigenaren en 36 zienswijzen ingediend door burgers (35) en de ondernemersvereniging #ASW030.

97. We benoemen een selectie van berichten waarvan de inhoud aanvullende informatie biedt én relevant is voor drugscriminaliteit en (mogelijk) aan drugscriminaliteit verwante problematiek.

98. Zoals benoemd bij de paragraaf over geweld tegen objecten.

Zuidwest (waaronder Kanaleneiland)

Drugscriminaliteit
De wijk Zuidwest is in 2020 34 keer als pleegplaats geregistreerd van verdachten van drugsmisdrijven. Het gaat met name om handel in harddrugs (16) en bezit harddrugs (9).

Tabel 4.4 Verdachten van drugsmisdrijven in Zuidwest, 2020, pleegplaats

	2020
Bezit harddrugs	9
Bezit softdrugs	1
Handel e.d. harddrugs	16
Handel e.d. softdrugs	2
Vervaardigen harddrugs	2
Vervaardigen softdrugs	4
Totaal	34

Bron: Politie

In Zuidwest zijn er ook vrij veel meldingen bij MMA van drugsmisstanden: 78 unieke meldingen in de periode 2016-2020 en 18 in 2020. Het meest betroffen deze meldingen: harddrugs (40), gevolgd door hennepkwekerij (32), softdrugs (14) en straathandel (10)[99].

In bronnen en gesprekken komt vooral de wijk Kanaleneiland (gelegen in Zuidwest) naar voren. Er zijn in de wijk Kanaleneiland signalen over (toegenomen) drugshandel. Een aantal criminele families is betrokken bij drugsactiviteiten in de wijk.

Excessief geweld en andere aan drugscriminaliteit gerelateerde misdrijven
Politie-informatie geeft weer dat er in de afgelopen jaren (drugsgerelateerde) schietpartijen hebben plaatsgevonden tussen rivalen (in Kanaleneiland) en dat er een opslagplek van wapens is gevonden (in Transwijk).

Zuidwest heeft in 2020 het hoogste aantal verdachten van witwassen: 13. Dit vindt met name plaats in Kanaleneiland. Hiernaast zijn plofkrakers woonachtig in Zuidwest, eveneens in Kanaleneiland.

Push- en pullfactoren jongeren
Vergelijkbaar met Overvecht laten verschillende demografische gegevens zien dat er in Zuidwest een relatief groot risico is - voor met name jongeren – om terecht te komen in de (drugs)criminaliteit. In Zuidwest is sprake van armoede: 24% van de kinderen groeide in 2018 op in een huishouden met een inkomen tot 125% van het sociaal minimum en 9% van de in 2019 geënquêteerde bewoners (inwonersenquête Utrecht) geeft aan dat ze niet kunnen rondkomen. Er is geregeld sprake van een laag opleidingsniveau, relatief veel voortijdig schoolverlaters en relatief verzuim. En er woont een hoog aandeel 10-29-jarigen (35% van de bevolking). Tot slot is de risico-index die laat zien waar er een verhoogd risico is dat een jongere door de politie verdacht wordt van een drugsdelict (berekend door Zicht op Ondermijning) relatief hoog in Zuidwest.

Gesprekken laten zien dat met name Kanaleneiland ‘een goede wervingsmarkt voor criminaliteit’ betreft. Zwaardere criminelen ronselen hier dan ook jongeren voor klusjes. Er is veel armoede in de wijk en jongeren in ‘grote auto’s’ maken indruk op de jonge jeugd. Kanaleneiland staat bij de professionals bekend om de oorspronkelijk gesloten cultuur en de aanwezigheid van jeugdgroepen. De jongeren worden in verband gebracht met drugshandel en vermogensdelicten (waaronder de ramkraken in Duitsland). Eerder (paragraaf 3.2) kwam reeds het criminele jeugdnetwerk Utrecht-Zuid aan de orde. Dit netwerk komt deels uit de wijk Zuidwest. De wijk Rivierenwijk wordt door de politie benoemd in relatie tot jongeren die crimineel georganiseerd zijn.

99. Het aantal meldingen per subcategorie telt niet op tot het totale aantal meldingen, omdat in sommige meldingen verschillende subcategorieën voorkomen (bijvoorbeeld soft- en harddrugs). Een melding over drugs betreft dus een melding waarin één of meerdere vormen van drugs zijn genoemd.

Zuid

Drugscriminaliteit
Zuid valt op vanwege het hoge aantal verdachten dat in deze wijk geregistreerd is voor handel in harddrugs (43 in 2020). In totaal zijn er in 2020 53 verdachten van drugsmisdrijven in Zuid geregistreerd. Deelnemers van rondetafelgesprekken noemen specifiek de wijken Hoograven en Lunetten en de 't Goylaan in Zuid als plekken waar drugshandel plaatsvindt.

Tabel 4.5 Verdachten van drugsmisdrijven in Zuid, 2020, pleegplaats

	2020
Bezit harddrugs	3
Bezit softdrugs	5
Handel e.d. harddrugs	43
Handel e.d. softdrugs	0
Vervaardigen harddrugs	0
Vervaardigen softdrugs	2
Totaal	53

Bron: Politie

Excessief geweld en andere aan drugscriminaliteit gerelateerde misdrijven
Uit politie-informatie komen handgranaatleggingen naar voren op het Smaragdplein en een beschieting van een pand in Lunetten. Hiernaast zijn plofkrakers afkomstig uit de wijk Hoograven.

Jongeren
Eerder kwam reeds het criminele jeugdnetwerk Utrecht-Zuid aan de orde (Hendriksen e.a., 2021). Dit netwerk komt deels uit de wijk Zuid. De politie geeft aangaande jeugd aan dat deze woonachtig is in de wijk en in bepaalde mate georganiseerd is (met name in Hoograven).

Vleuten-De Meern

Drugscriminaliteit
Vleuten-De Meern valt als pleegplaats op vanwege het hoge aantal verdachten van vervaardigen van softdrugs (16) en harddrugs (14). In totaal zijn er in 2020 42 verdachten van drugsmisdrijven geregistreerd. In lijn met het hoge aantal verdachten van vervaardigen softdrugs zijn er in Vleuten-De Meern ook relatief veel zogenaamde hennepindicaties geregistreerd door de gemeente en politie (vermoedens en daadwerkelijke vondsten): 5 (tegenover 0-3 in andere Utrechtse wijken[100]).

Tabel 4.6 Verdachten van drugsmisdrijven Vleuten-De Meern, 2020, pleegplaats

	2020
Bezit harddrugs	4
Bezit softdrugs	0
Handel e.d. harddrugs	7
Handel e.d. softdrugs	1
Vervaardigen harddrugs	14
Vervaardigen softdrugs	16
Totaal	42

Bron: Politie

Excessief geweld en andere aan drugscriminaliteit gerelateerde misdrijven
Hiernaast valt op dat relatief veel personen worden verdacht van het plegen van wapengerelateerde misdrijven in Vleuten-de Meern in 2020, namelijk 23: bezit overige wapens (16), bezit vuurwapens (6) en handel in vuurwapens (1).

Hoewel het aantal geregistreerde witwasmisdrijven niet relatief hoog is in Vleuten-de Meern, komt uit politie-informatie wel naar voren dat een bedrijventerrein in de Meern een risicolocatie voor witwassen is.

100. Bron: Vergunningen, Toezicht en Handhaving.

West (Lombok)

(De Kop van) Lombok
Op de Kop van Lombok (in West) zijn er veel ondernemingen. Het vermoeden bestaat dat een aantal van de ondernemingen drugshandel faciliteert. Regelmatig zijn er ondernemingen gesloten, bijvoorbeeld vanwege het aantreffen van drugs, witwassen, heling door juweliers.

Politie-informatie laat zien dat er in de afgelopen jaren in Lombok een beschieting van een pand was en een opslag van wapens. Hiernaast benoemt de politie dat witwassen plaatsvindt.

Samengevat

Tabel 4.7 vat de wijkbevindingen puntsgewijs samen.

Tabel 4.7: Utrechtse wijken met relatief veel drugs- en aanverwante problematiek

Overvecht	Zuidwest	Zuid
Veel drugscriminaliteit (belangrijke spelers drugshandel)	Veel verdachten van drugsmisdrijven (met name handel harddrugs) en hoog aantal MMA-meldingen drugs	Veel verdachten handel harddrugs
Veel verdachten van drugsmisdrijven (met name vervaardigen softdrugs) en hoog aantal MMA-meldingen drugs	Kanaleneiland: criminele families, actief in drugscriminaliteit. Toegenomen drugshandel	Drugshandel Hoograven en Lunetten
Faciliterende branches (horeca, zorg en auto)	Relatief hoog aantal verdachten witwassen (Kanaleneiland)	Handgranaatlegging en beschieting pand
Witwassen, criminele uitbuiting, plofkrakers	Plofkrakers woonachtig (Kanaleneiland)	Plofkrakers woonachtig
Handgranaatleggingen, beschieting pand, opslagplek wapens	Cumulatie problematiek: kwetsbare jeugd	Crimineel jeugdnetwerk (cocaïne) Utrecht-Zuid (Kanaleneiland, Hoograven en Rivierenwijk)
Pleegplaats van veel verdachten van wapengerelateerd geweld	Zwaardere criminelen ronselen jeugd	Hoograven: crimineel georganiseerde jongeren
Cumulatie problematiek: kwetsbare jeugd	Gesloten cultuur, aanwezigheid jeugdgroepen	
Zwaardere criminelen ronselen jeugd	Crimineel jeugdnetwerk (cocaïne) Utrecht-Zuid (Kanaleneiland, Hoograven en Rievierenwijk)	
Bedrijventerrein Nieuw Overvecht: ondermijnende criminaliteit autobranche	Rivierenwijk: crimineel georganiseerde jongeren	
Vleuten-de Meern	**Noordwest**	**West (Lombok)**
Veel verdachten van vervaardigen softdrugs en harddrugs	Veel verdachten handel harddrugs en hoog aantal MMA-meldingen drugs	Kop van Lombok: ondernemingen verdacht van faciliteren drugscriminaliteit
Pleegplaats van veel verdachten van wapengerelateerd geweld	Pleegplaats van veel verdachten van wapengerelateerd geweld	Witwassen
Bedrijventerrein risico witwassen	Cumulatie problematiek: kwetsbare jeugd	Beschieting pand, opslag wapens
	Jongeren in contact met criminelen rondom plofkraken, drugscriminaliteit en excessief geweld (Zuilen)	Regelmatig ondernemingen gesloten (aantreffen drugs, witwassen, heling juweliers)
	Amsterdamsestraatweg: drugshandel, vermoedens witwassen (w.o. underground banking), criminele families, handgranaatlegging, beschieting	

4.3 Branches

Uit politie-informatie, literatuur (zoals eerder uitgevoerde onderzoeken), de gesprekken met burgers en professionals en uit de cijfers (gegevens over bijvoorbeeld een oververtegenwoordiging van een bepaald type onderneming) komen verschillende branches in Utrecht naar voren waar mogelijk sprake is van drugscriminaliteit en hieraan gerelateerde criminaliteit, zoals witwassen of andere faciliterende werkzaamheden. We bespreken in onderstaande de branches die bij bovenstaand genoemde bronnen het sterkste naar voren kwamen: transportsector, vastgoed, autobranche, bezorgdiensten, horeca, koeriersdiensten en de zorgsector.

Transportsector
Utrechtse transportbedrijven zijn betrokken bij de export van drugs naar de rest van Europa. In 2021 zijn meerdere personen uit Utrecht en omgeving veroordeeld voor het organiseren van transporten naar Scandinavië met meerdere soorten harddrugs. In Midden-Nederland zijn 9 criminele transporteurs actief (Politie-Midden Nederland). Dat de transportsector kwetsbaar is komt ook uit het landelijke onderzoek van Bervoets, Corsel, Fortuin, Kaal en van de Ven (2021) naar voren. Zij benoemen dat arbeidsvoorwaarden en concurrentiedruk het beroepsgoederenvervoer over de weg kwetsbaar maken voor crimineel misbruik.

Vastgoed
De vastgoedbranche wordt allereerst genoemd in het kader van witwassen in Utrecht. Zo zijn er relatief veel verdachte transacties in de vastgoedsector in Utrecht (zo laten FIU-registraties zien). Professionals noemen in de (rondetafel)gesprekken in lijn hiermee dat het witwassen van crimineel vermogen in Utrecht door aan- en verkoop van vastgoed plaatsvindt. Zij geven aan dat crimineel geld geregeld in vastgoed wordt geïnvesteerd en dat er geen goed zicht is op bemiddelaars in dit vastgoed.

Hiernaast laat politie-informatie zien dat criminelen in Utrecht geld investeren in het huren van woningen, als onderduikadres of om geld en drugs op te slaan. Hier speelt spookbewoning een rol bij, zo geven wijkagenten aan. Bij spookbewoning wordt een woning gehuurd onder een valse naam of door iemand zonder inschrijving in het BRP (Basisregistratie personen). Dit is aantrekkelijk voor criminelen omdat zij deze kunnen gebruiken als opslaglocatie (voor geld, gestolen goederen of drugs) als locaties voor drugsproductie of om onder te duiken. Het is een fenomeen dat op meerdere locaties in de gehele stad plaatsvindt volgens de Utrechtse wijkagenten. Vaak gaat het om dure vrijesector huurwoningen.

Professionals stellen in de gesprekken ook deze vorm van woonfraude aan de orde. Zij schetsen dat doorverhuur aan criminelen plaatsvindt, zonder dat de huurder dat weet. En het gebruik van (huur) woningen voor criminele activiteiten zoals illegale prostitutie of hennepteelt.

Autobranche
In het actieplan ‘Wie praat, die gaat’ uit 2018 werd beschreven dat in Utrecht de autobranche betrokken is bij drugscriminaliteit (Veiligheidscoalitie Midden-Nederland, 2018). Het gaat onder andere om het verhuren van auto’s aan criminelen, het omkatten van auto’s en het inbouwen van verborgen ruimtes. Hiernaast zijn er autobedrijven in beeld die mogelijk in verband kunnen worden gebracht met witwassen. De autobranche bevindt zich (naast de koeriersdiensten en verhuur van onroerend goed) in Utrecht in de top-3 branches van het hoogste aantal FIU-meldingen van verdachte transacties. Bandentransporteurs komen specifiek aan de orde tijdens de rondetafelgesprekken. Zij zouden tussen banden ook andere spullen meenemen.

In Utrecht zijn er vooral veel autobedrijven in Overvecht en West[101]. Met name op het bedrijventerrein in Nieuw Overvecht bevinden zich relatief veel autohandelaren, zoals eerder bij de wijkomschrijving van Overvecht reeds benoemd. En zoals eveneens reeds aan de orde gekomen, vinden er op dit bedrijventerrein, met name bij de autobranche ondermijnende faciliterende activiteiten plaats.

Tot slot komen uit de eerdergenoemde sociale netwerkanalyse van Utrecht-Zuid 44 autoverhuurbedrijven naar voren, veelal van buiten de regio. Het criminele jeugdnetwerk maakt veelvuldig gebruik van huurauto’s, maar het is nog niet duidelijk wat de rol van deze verhuurbedrijven precies is (Hendriksen e.a., 2021).

101. In verhouding tot gemiddeld in Nederland of Rotterdam en Den Haag heeft Utrecht relatief weinig autobedrijven per 10.000 inwoners (Zicht op ondermijning, City Deal).

Bezorgdiensten
Bezorgdiensten komen in gesprekken met professionals aan de orde omdat bezorgers (van pakketjes of een pizza) volgens de respondenten vrij gemakkelijk geld kunnen verdienen door een 'fout' pakketje weg te brengen. Zij benoemen dat deze branche niet vergunningsplichtig is en er dus geen toetsing en controle plaats kan vinden. In de hiervoor genoemde sociale netwerkanalyse van jongeren betrokken bij cocaïne (Utrecht-Zuid) kwamen ook een aantal horecabedrijven met bezorgservice naar voren, waarvan nog wordt onderzocht wat hun rol precies is (Hendriksen e.a., 2021).

Horeca
De horecabranche betreft een sector die kwetsbaar is voor criminele inmenging, met name het witwassen van crimineel verkregen gelden. In verschillende gesprekken en nieuwsberichten[102] wordt benoemd dat de coronacrisis voor een verhoogde mate van kwetsbaarheid van (onder andere) deze branche zorgt. De verslechterde financiële situatie van ondernemingen kan er voor zorgen dat zij eerder open staan voor contante lening en giften. Het is op dit moment niet bekend of en hoe dit in Utrecht vorm krijgt. Utrecht kent qua concentratie van horecazaken geen afwijkend patroon, zo laten de cijfers zien. Het aantal vestigingen per 10.000 inwoners ligt iets boven het gemiddelde in Nederland – en naar verwachting – bevinden de meeste horecaondernemingen zich in de Binnenstad.

Koeriersdiensten
Koeriersdiensten[103] bevindt zich als branche (naast de autobranche en verhuur van onroerend goed) in Utrecht in de top3 branches van het hoogste aantal FIU-meldingen van verdachte transacties.

Uit de data van City Deal blijkt hiernaast dat Utrecht (in 2018) 220 koeriersdiensten heeft: 6,2 vestigingen per 10.000 inwoners, waarmee Utrecht ver boven het gemiddelde in Nederland zit (3,0). Ook in vergelijking met de G4-steden is de concentratie in Utrecht beduidend hoger (tussen de 3,7 en 5,6). Ook de brancheomzet per inwoner in 2018 (€161) is hoger in Utrecht dan gemiddeld in Nederland (€124)[104]. De concentratie van koeriersdiensten en de hoge brancheomzet is interessant vanuit het oogpunt dat Utrecht als logistiek knooppunt voor de cocaïnehandel wordt gezien.

Zorgsector
Tot slot stippen we kort de zorgsector aan. De politie benoemt dat er signalen zijn dat (drugs)criminelen vaker gebruik maken van de zorgsector om geld wit te wassen en belasting- en zorgfraude te plegen. In de eerder benoemde sociale netwerkanalyse in Utrecht-Zuid (Hendriksen e.a., 2021) is er een link tussen verdachten van cocaïne & en zorginstellingen naar voren gekomen in een zorgfraudeonderzoek. Op dit moment wordt er een zorgfraudescan uitgevoerd waarmee mogelijk meer duidelijk zal worden wat de rol van de zorgsector in het Utrechtse drugscircuit is.

4.4 Rol online platforms en social media

In de rondetafelgesprekken met professionals en burgers komt de rol van online platforms en social media in de drugscriminaliteit naar voren. Zij geven aan dat het handelen en het aanschaffen van drugs sterk wordt vergemakkelijkt door online platforms, zoals AliExpress en het Darkweb. En dat het voor jongeren door social media en smartphones vrij gemakkelijk is om een handeltje op te zetten. Zoals een deelnemer stelt:

> *"Door social media en telefoons zijn jongeren meer uitgerust om er aan te beginnen. ik heb ergens gewerkt waar groepen kwamen die binnen kwamen als groep om te dealen en nu ben je een bedrijf met je telefoon. Dat kinderen jonger beginnen en er dieper in gaan dat geloof ik wel door meerdere mogelijkheden door de apparatuur die ze hebben."*
>
> -- Burger Overvecht

Dit beeld wordt bevestigd door de al eerder aangestipte onderzoeken van Straatwaarden in Utrecht (Adjiembaks e.a., 2019) en Utrecht-Zuid (Adjiembaks e.a., 2020). Afspraken voor drugsdeals worden volgens professionals onder meer via Whatsapp, Snapchat en Telegram gemaakt.

102. https://ccv-secondant.nl/platform/article/criminele-inmenging-in-de-coronacrisis en https://hetccv.nl/nieuws/pas-op-voor-criminele-investeerders-in-de-horeca/

103. Deze klasse omvat: vervoer van informatiedragers, pakketten en andere kleine stukgoederen waarbij het accent ligt op snelheid, leveringsbetrouwbaarheid (persoonlijke begeleiding) en vervoer van deur tot deur.

104. In Utrecht zelf is de concentratie van koeriersdiensten het hoogst in Overvecht (18,7 per 10.000 inwoners) en Zuidwest (10,8). De brancheomzet per inwoner is in 2018 echter het hoogst in Vleuten-De Meern (€614) en West (€319). In Vleuten-Den Meern is de tussen 2015 en 2018 hierin een sterke stijging te zien (van €26 naar €614).

Ook gebruiken ze whatsappgroepen om door te geven waar de politie rijdt. Social media kan hiernaast ondersteunend zijn aan het rekruteringsproces van jonge aanwas, omdat zij een platform bieden waar negatieve rolmodellen te zien zijn met grote sommen geld. *"Daar zijn pakken geld te zien, het is een promotiekanaal."* (politie). (Adjiembaks e.a. 2019, pag. 13)

In een analyse van Lokale Zaken over de rellen in augustus 2020 (Van der Torre en Jongepier, 2020) komt ook de rol van social media naar voren. Vanwege corona brengen jongeren nog meer tijd dan normaal door op online platforms. Hierdoor is het bereik van deze platforms toegenomen.

De toenemende rol van de online wereld bij drugscriminaliteit is ook in lijn met de toename van (signalen van) cybercrime. Zo waren er in Utrecht in 2020 166 aangiften en meldingen van cybercrime[105] ten opzichte van 86 in 2019 (Politie Midden-Nederland).

In de eerdergenoemde nota *Grenzen stellen, perspectief bieden"*[106] staat beschreven dat de jongeren met drugsdelicten in de Utrechtse TopX-aanpak van het Zorg en Veiligheidshuis[107] geregeld ook andere delicten plegen. Digitale criminaliteit wordt hierbij expliciet genoemd, naast geweld en plof- en autokraken.

105. Cybercrime betreft criminaliteit die gepleegd wordt met een ICT-middel (een computer, smartphone, smartwatch of tablet), gericht op een ander ICT-middel (https://www.vraaghetdepolitie.nl/misdaad-en-geweld/oplichting/wat-is-cybercrime.html). Van de verschillende categorieën cybercrime wordt fraude met bankgegevens/internetbankieren het meest geregistreerd.

106. Die naar verwachting voor het zomerreces door de gemeente Utrecht wordt vrijgegeven.

107. 60% van alle jongeren (12-25 jaar) uit de TopX-aanpak.

5 Inhoudelijke aanbevelingen voor de toekomst

In dit hoofdstuk gaan we tot slot in op de handelingsperspectieven die uit gesprekken met professionals en burgers en uit de overkoepelende analyse naar voren zijn gekomen om de aanpak van drugscriminaliteit in Utrecht te versterken.

5.1 Hou rekening met verwevenheid van ondermijnende criminaliteit

Het bestrijden van ondermijnende criminaliteit vereist een nauwe samenwerking en doelgerichte aanpak van alle partners in de veiligheidsketen. Bij het formuleren van een bestuursrechtelijke en strafrechtelijke aanpak dient, behalve met de omvang en ernst van de gerelateerde problematiek, ook rekening gehouden te worden met de mate van verwevenheid tussen spelers en verschijningsvormen. Als spelers of vormen van ondermijnende criminaliteit sterk met elkaar verband houden, zorgt de aanpak van de ene speler of de ene verschijningsvorm immers tegelijkertijd voor de aanpak van de spelers en verschijningsvormen waarmee ze verweven zijn. Het zicht op deze verwevenheid is echter nog wel beperkt.

5.2 Prioriteer de aanpak van jeugd

Criminele jeugd laat een sterke verwevenheid zien met andere spelers en verschijningsvormen van ondermijnende (drugs)criminaliteit. Een geprioriteerde aanpak op jeugd in de gemeente Utrecht zal daardoor naar verwachting ook deels effect hebben op deze andere spelers en verschijningsvormen. De zorgen over doorgroeimogelijkheden - van onder meer het plegen van plofkraken naar drugshandel - maken de aanpak van criminele jeugd zo mogelijk nog belangrijker. Dit gegeven maakt ook de aanpak van plofkraken onontbeerlijk, temeer omdat Utrecht hét centrum van de Nederlandse plofkraakscene is. Hiernaast vragen de opkomende brotherhoods om aandacht, omdat deze op OMG-lijkende groepen voor jongeren aantrekkelijk en laagdrempelig zijn om zich bij aan te sluiten.

5.3 Besteed aandacht aan vroegsignalering en preventie

Om jongeren (die kwetsbaar zijn) te behoeden van betrokkenheid bij drugscriminaliteit, is een brede preventieve aanpak nodig:

- Voorlichting en bewustzijn voor ouders en leerkrachten.
- Opvoedondersteuning voor ouders.
- Zorgen dat jongeren op school blijven of een passende leerwerkplek krijgen: investeren in kansen, jongeren helpen bij het krijgen van een stage of baan.
- Zorgen voor een ‘gestructureerd’ vrijetijdsaanbod.
- De inzet van ervaringsdeskundigen en positieve rolmodellen, zoals ‘credible messengers’.

Volgens met name de uitvoerende professionals is er aandacht nodig voor (een meldpunt voor) vroegsignalering van probleemgedrag van jongeren door onderwijs, ouders, professionals en bewoners. Om daarmee jongeren weerbaar te maken en weg te houden bij (georganiseerde) criminaliteit, voordat ze (verder) afglijden.

5.4 Voorkom doorgroei

In het kader van het voorkomen van doorgroei geven deelnemers aan de rondetafelgesprekken aan dat er wat hen betreft meer werk zou moeten worden gemaakt van een zogenaamde dealerindicatie. Wat inhoudt: meer inzetten op het vaststellen van dealen dan alleen op drugsbezit. Met een dergelijke indicatie is er een betere uitgangspositie om een jongere (in een meer gedwongen kader) aan te pakken, dan wel te helpen. Hiermee kan doorgroei van een jongere die al een eerste stap in de drugscriminaliteit heeft gezet mogelijk voorkomen worden. Dat het voorkomen van doorgroei van belang is kwam reeds eerder in dit beeld naar voren (bij excessief geweld), waar is beschreven dat bij liquidatie betrokken personen voor dit delict gemiddeld al middels 22 delicten bij de politie bekend waren.

5.4 Zorg voor zicht op huidige blinde vlekken

Tijdens het schrijven van dit geïntegreerde beeld kwamen er een aantal thema's naar voren waarover betrokkenen bij de aanpak van drugscriminaliteit in Utrecht opmerken dat er op dit moment te weinig zicht op is; dat het een blinde vlek betreft. Het is van meer zicht op deze blinde vlekken te krijgen, zodat de aanpak van drugscriminaliteit verstevigd kan worden. We lopen onderstaand vier thema's langs: criminele families, branches, het criminele proces en de verwevenheid tussen spelers.

Criminele families
In dit geïntegreerde beeld kwam het reeds ter sprake. Er is op dit moment geen volledig beeld over het aantal criminele netwerken met familierelaties in Utrecht en over hun betrokkenheid bij drugscriminaliteit. Terwijl wel bekend is dat deze familierelaties een belangrijke rol spelen in de Utrechtse criminaliteit. Om de betrokkenheid van deze zogenaamde 'criminele families' tegen te gaan, is dus meer zicht nodig. Om dit zicht te kunnen genereren (en tot een aanpak over te kunnen gaan), is het van belang eerst tot een goede uitwerking van het begrip 'criminele families' te komen.

Branches
In het vorige hoofdstuk is een aantal branches aan de orde gesteld waar mogelijk sprake is van (faciliterende) activiteiten in de drugscriminaliteit. Het gaat hierbij veel over vermoedens en signalen. Om deze branches aan te pakken, dan wel meer weerbaar te maken (bijvoorbeeld door meer bewustzijn of aanscherping van regels) is het van belang meer zicht te krijgen op de rol die zij spelen in de drugscriminaliteit in Utrecht.

Criminele processen binnen Utrecht (waaronder criminele geldstromen)
Verschillende professionals geven aan dat om de drugseconomie echt een slag toe te brengen, het van belang is om meer zicht te krijgen op criminele processen[108] in Utrecht, waarna deze doelgericht verstoord kunnen worden. Meer specifiek komt de vraag om geprioriteerde aandacht voor de aanpak van criminele geldstromen naar voren. Bij alle spelers en in alle verschijningsvormen van ondermijnende criminaliteit speelt geld een cruciale rol. Als criminele geldstromen effectief verstoord en afgepakt worden, wordt voorkomen dat misdaad loont en dat criminele activiteiten voortgezet worden. Hierbij is het aan te bevelen te investeren in alternatieve interventiestrategieën, aangezien de financiële opsporingscapaciteit (bij FIOD, OM en politie) beperkt blijkt.

Verwevenheid spelers
Bovenstaand kwam het al kort aan de orde. Er is (hoogstwaarschijnlijk) een relatie tussen verschillende betrokkenen bij de drugscriminaliteit. Bijvoorbeeld jongeren die op een woonwagenlocatie wonen. Of een criminele familie die betrokken is bij een OMG. Op dit moment is deze verwevenheid niet in zicht, terwijl dit wel van belang is voor inzicht in de mate en de beste aanpak van de betrokken spelers.

108. Het zogenaamde Utrechtse crime script voor (verschillende vormen van) drugscriminaliteit.

5.5 Vergroot maatschappelijke betrokkenheid en weerbaarheid

Het is van belang de maatschappelijke weerbaarheid te vergroten. Ten eerste het verhogen van de meldingsbereidheid van burgers. Ten tweede het creëren van bewustzijn bij zowel burgers als professionals (overheid, semioverheid en privaat) van de ernst van de Utrechtse drugsproblematiek. Ten derde het creëren van inzicht bij de samenleving over de gevolgen van drugsgebruik, waarmee de normalisering van drugsgebruik (en de hiermee gepaard gaande criminaliteit) tegengegaan kan worden.

5.6 Maak de overheid meer zichtbaar en weerbaar

Verschillende professionals geven aan dat de overheid – zoals wijkagenten en gebiedsmanagers – meer zichtbaar op straat moeten zijn. Dat ze daar contacten leggen met burgers en jongeren. En dat er 'outreachend' contact wordt gelegd met jongeren die hulp nodig hebben. De weerbaarheid van de overheid vraagt ook om aandacht stellen professionals: het zorgen voor interne integriteit, intern bewustzijn van de problematiek en professionele afstemming tussen partners en binnen de gemeente en het tegengaan van de 'eigen zwakke plekken'. Verschillende professionals benoemen dat de aanpak van drugscriminaliteit in Utrecht versterkt kan worden door de APV en het Bibob-instrumentarium vaker of breder toe te passen.

5.7 Zorg middels monitoring voor een actueel beeld

Tot slot strekt het de aanbeveling - in het kader van monitoring - dat dit geïntegreerde beeld niet slechts eenmalig wordt opgesteld, maar periodiek (bijvoorbeeld jaarlijks of tweejaarlijks). Hiernaast is het raadzaam te verkennen of het mogelijk is een zogenaamd dynamisch[109] beeld te ontwikkelen dat continu van up-to-date informatie wordt voorzien. Bijvoorbeeld door het actueel houden van kwantitatieve gegevens, zoals demografische en politiecijfers. Denkbaar is ook om in een dergelijk dynamisch beeld aandacht te besteden aan kwalitatieve informatie over actuele ontwikkelingen in de drugscriminaliteit in Utrecht.

109. Dynamisch duidt op het 'in beweging zijn', zoals de werkelijkheid ook continu in beweging is.

Bijlage 1
Bronnen geïntegreerd beeld

Twee groepsgesprekken fenomenen
Voor de gesprekken over fenomenen zijn de politie en het OM gevraagd zelf personen aan te dragen. Er is gevraagd om deelnemers uit te nodigen die een goed beeld van de drugscriminaliteit hebben en mee kunnen denken over de toekomst van de aanpak. Vanuit de gemeente zijn medewerkers uitgenodigd die vanuit verschillende achtergronden betrokken zijn bij de aanpak van drugscriminaliteit in Utrecht. Vanuit de wetenschap is TNO gevraagd aan te sluiten.

Gemeentelijke sessie I fenomenen (15 deelnemers) op donderdag 8 april, 11.00-15.00
TNO
Gebiedsmanager West
Senior adviseur cluster ondermijning
Gebiedsmanager Overvecht
Gebiedsmanager Zuidwest
Gebiedsmanager Zuidwest
Bibob onderzoeker
Bibob onderzoeker
Adviseur veiligheid Cluster zorg en veiligheid
Analist VTH (Vergunningen Toezicht en Handhaving)
Kwartiermaker VLS (Veilige Leefbare Stad)
Strategisch adviseur OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Senior adviseur OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Voorzitter
Projectleider Ondermijning

Gemeentelijke sessie II fenomenen (15 deelnemers) op donderdag 15 april, 9.00-12.30
Programmaleider ondermijning VTH (Vergunningen Toezicht en Handhaving)
Jurist VTH (Vergunningen Toezicht en Handhaving)
Informatieanalist gemeente
Gebiedsmanager Noordoost
Gebiedsmanager Leidsche Rijn
Belastingdienst
Informatie officier OM
Operationeel specialist Politie
Gebiedsmanager Zuid
TNO
Kwartiermaker VLS (Veilige Leefbare Stad)
Strategisch adviseur OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Senior adviseur OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Voorzitter
Projectleider Ondermijning

Twee werksessies over personen
Met verschillende medewerkers van de gemeente hebben twee interne werksessies plaatsgevonden waar (naar aanleiding van een eerder strategische sessie met de burgemeester) de focus op jeugd is komen te liggen. Deelnemers waren afkomstig vanuit Zorg en Veiligheid, Ondermijning en Wijken. Zij zijn voor deze sessies gevraagd omdat zij vanuit hun werkveld met (risico)jeugd aan de slag zijn.

Gemeentelijke sessie I personen (7 deelnemers): 12 maart, 11.00-14.00
MT lid
Kwartiermaker VLS (Veilige Leefbare Stad)
Adviseur Zorg & Veiligheid OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Adviseur Zorg & Veiligheid OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Adviseur Zorg & Veiligheid OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
MT lid
Adviseur OOV (Openbare Orde en Veiligheid)

Gemeentelijke sessie II personen (8 personen): 23 maart, 10.00-11.30, 12.30-14.00
MT lid
Kwartiermaker VLS (Veilige Leefbare Stad)
Adviseur Zorg & Veiligheid OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Adviseur Zorg & Veiligheid OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
MT lid
Adviseur OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Gebiedsmanager OOV (Openbare Orde en Veiligheid)
Gebiedsmanager OOV (Openbare Orde en Veiligheid)

Deze twee werksessies gingen deels over het bestaan van problematische fenomenen en personen, maar waren grotendeels gericht op de toekomst, het ophalen van input voor de drugsnota. Hierdoor komen er relatief weinig bevindingen (zeker in verhouding tot de rondetafelgesprekken) uit deze sessies in dit beeld naar voren.

Onderzoeken en beleidsstukken
De volgende onderzoeken en beleidsstukken zijn voor dit geïntegreerde beeld gebruikt[110]:

Utrechtse onderzoeken en beleidsstukken 2017-2021
Infographic ondermijningsbeeld Utrecht (RIEC Midden-Nederland, 2017).
Ondermijningsbeeld Overvecht 2017 (RIEC, 2017).
Plan van aanpak. Versterken Weerbaarheid Bedrijven terrein Nieuw Overvecht (Gemeente Utrecht, 2018).
Wie praat, die gaat. Actieplan tegen ondermijnende drugscriminaliteit in Midden-Nederland. (Veiligheidscoalitie Midden Nederland, 2018).
Nieuw Overvecht: voorbij de cijfers. Een streetwise onderzoek en gefundeerd advies voor de veiligheidsaanpak van een bedrijventerrein in Utrecht (Ferwerda en Bervoets, 2019).
Wastewater analysis and drugs — a European multi-city study (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. 2019).
Highlights sfeerbeelden (Straatwaarde(n), 2019).
Signaalformulier handhavingsknelpunt criminele netwerken met familierelaties (RIEC Midden-Nederland, 2019).
Coke & Jonge aanwas. Districtelijk Sfeerbeeld Utrecht-Stad (Adjiembaks, Hendriksen en Heusden, 2019).
Coke & Jonge aanwas. Samenvatting Onderzoekslijn 1, Kennis & Analyse (Adjiembaks en Boer, 2020).
Infographic Coke en jonge aanwas Utrecht-Zuid RIEC Midden-Nederland, 2020).
Signaalformulier handhavingsknelpunt Amsterdamsestraatweg (RIEC Midden-Nederland, 2020).
Jaarplan 2021 Utrecht Stad. De rijen gesloten. (DIS, 2021).
De Amsterdamsestraatweg, Rapportage over overlast en ondermijning (Gemeente Utrecht, 2021).

110. Veelal vertrouwelijk, op chronologische volgorde (per jaartal). De gehele bronverwijzing staat in de bijlage literatuur.

Bronnen kwantitatieve analyse gemeente
In onderstaande tabel staan de cijfermatige gegevens en daarbij behorende bronnen die door de gemeente voor het geïntegreerde beeld zijn verzameld en geanalyseerd.

Cijfermatig gegevens	Bronnen
Aantallen aangehouden verdachten & delicten: drugs, excessief geweld, plofkrakers, wapengerelateerde misdrijven en witwassen	Politieregistraties, aantal misdrijven en verdachten, artikel 8 info, BVH
MMA-meldingen	NL Confidential en Jaarverslag Meld Misdaad Anoniem 2020 (2021)
Pandsluitingen	Vergunningen, Toezicht & Handhaving, SquitXO
Hennepindicaties	Meldingen bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving + Hennep Informatie Berichten Politie
Bevindingen uit sociale netwerkanalyse Utrecht Zuid	Programma Straatwaarde(n), RIEC Midden-Nederland
Meldingen woonoverlast (criminaliteit, dealen drugsoverlast)	Stichting U-Centraal
Mensenhandel	Kwalitatieve/duidingsinformatie van Comensha, aantallen van politie
Demografische gegevens voor Voedingsbodem per wijk: leeftijd inwoners, armoedecijfers, laag opleidingsniveau, schoolverlaters	Database Utrecht in cijfers/CBS
Tijdlijn verdenkingen, familienetwerken, brancheanalyses, drugsproblematiek: delicten en verdachten en drugsproblematiek: Jonge aanwas	City Deal. Zicht op Ondermijning
Bluelist & PGA-gegevens	PGA: OOV Utrecht, team Zorg en Veiligheid(shuis) en Bluelist: politie
Schoolverzuim	Gemeente Utrecht, Leerlingenzaken
Schoolverlaters	DUO
% dat zich onveilig voelt in de buurt en % dat moeilijk rond kan komen	Onderzoek & Advies, gemeente Utrecht, Inwonersenquête

Rondetafelgesprekken
Het doel van de groepsgesprekken betreft het kleuring geven aan de cijfermatige bevindingen over (het ontwrichtende effect van) drugscriminaliteit in Utrecht. Het streven is aan de ‘hardere’ systeeminformatie ‘zachtere’ straatkennis toe te voegen. Om vervolgens met de aanwezigen te komen tot een eerste richting voor handelingsperspectieven voor de toekomst: input voor de visie voor de aanpak in Utrecht. In de eerste twee weken van april hebben er online vier rondetafelgesprekken plaatsgevonden. Hierbij is ingezet op een aantal van 6-8 deelnemers per gesprek.

Voor de rondetafel met Bondgenoten en burgers hebben de gebiedsmanagers veiligheid van de 10 wijken namen aangedragen. Daarna is contact gelegd met deze personen en gestuurd op enige spreiding tussen de gebieden (waarbij beschikbaarheid leidend was, gezien de korte termijn.) Dit heeft tot een sessie met de volgende 8 personen geleid:

Bondgenoten en burgers (8 deelnemers) op maandag 12 april, 19.30-22.00
Burger Leidsche Rijn
Burger en Bondgenoot Vleuten
Burger en Bondgenoot Zuidwest
Burger en Bondgenoot Zuid
Burger West
Burger Overvecht
Burger Zuidwest
Burger Zuidwest

Voor het rondetafelgesprek met professionals uit de wijken is hetzelfde proces doorlopen als bij de burgers en Bondgenoten. De gebiedsmanagers veiligheid van de 10 wijken hebben namen aangedragen. Daarna is contact gelegd met deze personen en gestuurd op spreiding tussen de gebieden (waarbij beschikbaarheid leidend was, gezien de korte termijn). Dit heeft tot de volgende zes deelnemers geleid:

Professionals uit wijken (6 deelnemers) op woensdag 14 april, 9.30-12.30
PGA, gemeente Utrecht
JoU Jongerenwerk Utrecht
JoU Jongerenwerk Utrecht
Mitros
Wijkagent
Gebiedsmanager Zuid

Voor de Zorg en Veiligheid tafel zijn door adviseurs zorg en veiligheid van de afdeling OOV (gemeente Utrecht) personen aangedragen die als belangrijk contactpersoon t.a.v. zorg & veiligheid (ZVHRU) of jeugd (Regiegroep jeugd) worden gezien. Dit leidde tot het volgende zestal deelnemers:

Zorg en Veiligheidshuisprofessionals (zes deelnemers) op donderdag 15 april, 9.30-12.00
JoU Jongerenwerk Utrecht
Zorg en Veiligheidshuis Regio Utrecht
Politie
OM
Raad voor de Kinderbescherming
Jeugdbescherming/SAVE

Voor het laatste rondetafelgesprek zijn personen uitgenodigd die in de stuur- en weegploeg zitten van de aanpak van ondermijning in het district Utrecht, de zogenaamde DIS. Dit leidde tot de volgende zes deelnemers:

Districtelijke integrale stuurploeg (DIS; zes deelnemers), donderdag 15 april, 13.00-16.00
OOV, gemeente Utrecht
Politie
OM
RIEC
RIEC
VTH, gemeente Utrecht

De sessies zijn geleid door een senior onderzoeker en genotuleerd door een junior onderzoeker. Hierbij is gebruik gemaakt van een semigestructureerde topiclijst en een Mentimeter bij de sessies met wijkprofessionals en burgers en Bondgenoten. Bij de DIS en Zorg en Veiligheidssessie is eveneens een semigestructureerde topiclijst gehanteerd en is de Mentimeter niet ingezet.

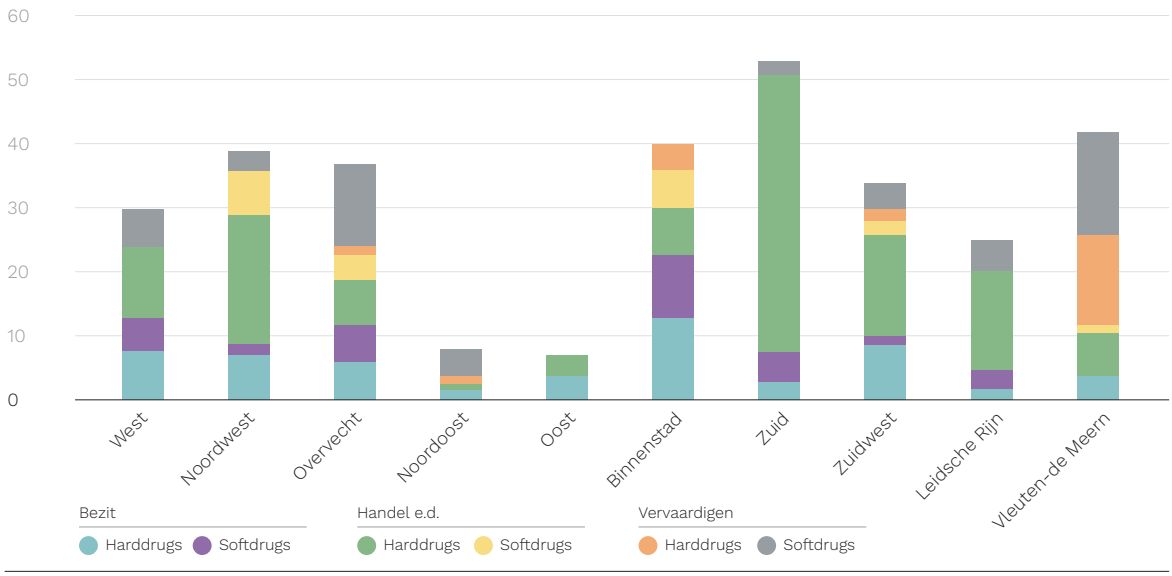
Overkoepelende analyse ondermijnende criminaliteit in Utrecht
De overkoepelende analyse van ondermijnende criminaliteit in Utrecht is uitgevoerd door de afdeling DRIO Analyse en Onderzoek van de politie. Het gaat om een analyse van informatie en gesprekken. De focus lag hierbij op de periode 2019-maart 2021.

Bijlage 2
Wijkinformatie

Geregistreerde verdachten van drugsmisdrijven

In 2020 is het aantal verdachten van drugsmisdrijven het hoogst in de wijk Zuid (zie figuur 1). Dit komt met name doordat een hoog aantal personen ervan wordt verdacht in Zuid 'handel harddrugs' te hebben gepleegd. Op afstand wordt de wijk Zuid gevolgd door Noordwest (relatief veel handel harddrugs), Overvecht (relatief veel vervaardigen softdrugs), Binnenstad (relatief veel bezit soft- en harddrugs) en Vleuten-de Meern (relatief veel productie hard- en softdrugs).

Figuur 1 Verdachten van drugmisdrijven in Utrecht, naar wijk 2020, pleegplaats

Bron: Politie

Opmerkelijk is dat qua meldingen bij MMA (Meld Misdaad Anoniem) Zuid niet sterk naar voren komt. Het aantal meldingen[111] over drugs ligt namelijk het hoogste in Noordwest en Overvecht – op afstand gevolgd door Zuidwest, zie tabel 2.

Tabel 2 Meldingen over drugs, naar wijk, MMA

	Meldingen drugs[112] MMA	
	2020	**2016-2020**
West	16	58
Noordwest	27	129
Overvecht	26	128
Noordoost	3	28
Oost	6	27
Binnenstad	10	30
Zuid	17	54
Zuidwest	18	78
Leidsche Rijn	12	51
Vleuten-de Meern	13	49

Bron: NL Confidential

111. Dit betreffen de meldingen waarbij NL Confidential een woonwijk heeft geregistreerd.

112. Afvalstoffen drugs, drugslab, grondstoffen drugs, harddrugs, hennepkwekerij (met specificatie bedrijfspand, buiten), internationale drugshandel, internationale drugssmokkel, laboratorium XTC/GHB, softdrugs, straathandel. Overigens tellen deze aantallen meldingen niet op tot het totaal benoemd in tabel 2.3 in de hoofdtekst, omdat er ook meldingen zijn waar geen (duidelijke) wijk in benoemd zijn.

Wel vergelijkbaar met de politieregistraties (zie figuur 1) komt Vleuten-de Meern naar voren als locatie waar vaak hennepteelt plaatsvindt bij de zogenaamde hennepindicaties (bijgehouden door gemeente en politie).

Tabel 3 Hennepindicaties, naar wijk, 2020

	Hennepindicaties[113]
West	2
Noordwest	3
Overvecht	2
Noordoost	0
Oost	0
Binnenstad	1
Zuid	0
Zuidwest	1
Leidsche Rijn	0
Vleuten-de Meern	5

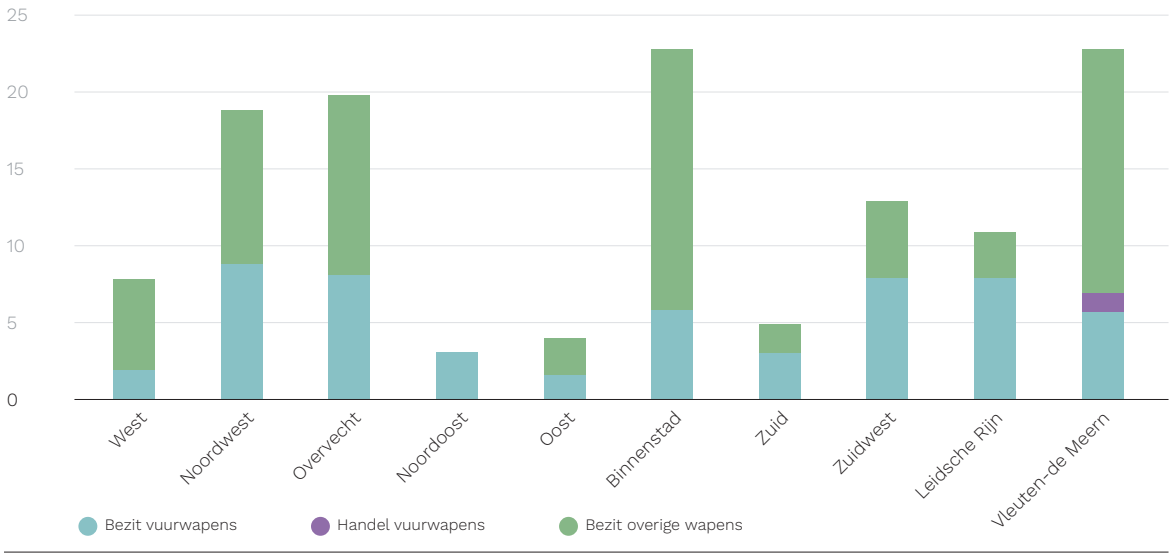
Bron: Politie, Gemeente, bewerking VTH

Deelnemers noemen Hoograven en Lunetten (Zuid), Overvecht en Zuilen (Noordwest), Kanaleneiland (Zuidwest), de (Kop van) Lombok (West) en Leidsche Rijn als plekken waar drugscriminaliteit veel voorkomt. In het bijzonder worden de volgende locaties door deelnemers genoemd waar drugscriminaliteit plaatsvindt: 't Goylaan, (zijstraten van de) Kanaalstraat, Van Sijpesteijnkade, Vleutenseweg, Damstraat, Molenpark, de halve maan (bij de schouwburg) en de Amsterdamsestraatweg.

Wapengerelateerde misdrijven

In de Binnenstad en Vleuten-de Meern zijn in 2020 de meeste verdachten van wapengerelateerde in 2020 geregistreerd (zie figuur 4). Hetgeen inhoudt dat verdachten de meeste wapengerelateerde delicten in de Binnenstad en in Vleuten-de Meern hebben gepleegd[114]. Zij worden op de voet gevolgd door Noordwest en Overvecht.

Figuur 4 Verdachten van wapengerelateerde misdrijven in Utrecht, naar wijk 2020, pleegplaats

Bron: Politie

113. Hennepteelt, zowel vermoedens als daadwerkelijke vondsten, gebaseerd op gemeentelijke en politie-informatie.

114. Omdat er gekeken wordt naar pleegplaats en niet naar woonplaats is het niet nodig (en logisch) om deze gegevens om te rekenen naar een aantal per 10.000 inwoners en hanteren we de onbewerkte absolute aantallen.

Tabel 5 zien dat met name in Zuidwest en Zuid in 2020 verdachten van witwassen zijn geregistreerd: 13 en 9.

Tabel 5 Verdachten van witwassen in Utrecht, naar wijk 2020, pleegplaats

	Witwassen
West	5
Noordwest	2
Overvecht	7
Noordoost	3
Oost	4
Binnenstad	6
Zuid	9
Zuidwest	13
Leidsche Rijn	3
Vleuten-de Meern	3

Bron: Politie

Excessief geweld en andere gerelateerde misdrijven

Tabel 6 Excessief geweld en andere gerelateerde misdrijven, per wijk

	Criminele geldstromen	Excessief geweld	Criminele families	Plofkraken	Jeugd	Overige
West	Witwassen (Lombok)	Beschieting van pand. (Lombok). Opslagplek van wapens (Lombok)	-	-	-	Bestuurlijke sluitingen
Noordwest	Witwassen (ASW¶) Underground banking (ASW¶)	Handgranaatleggingen (ASW¶ en Zuilen). Schietpartij (Ondiep)	Woonachtig in de wijk (ASW¶)	-	Jongeren hebben contact met criminelen rondom plofkraken/drugs/excessief geweld (Zuilen)	Criminogene branches (ASW¶)
Overvecht	Witwassen	Handgranaatleggingen. Beschieting van pand. Opslagplek van wapens	Woonachtig in de wijk	Plofkrakers afkomstig uit de wijk en loodsen/garageboxen voor opslag materialen/auto's, faciliterende autobedrijven en trainingslocatie	Zwaardere criminelen ronselen jongeren voor klusjes, Jongeren hebben contact met criminelen rondom plofkraken/drugs/excessief geweld	Mensenhandel. Mogelijke criminele uitbuiting van kwetsbare bewoners
Oost	Underground banking en spookbewoning (Galgenwaard)	Beschieting van advocatenkantoor (Oudwijk)	-	-	-	-
Zuid	-	Handgranaatleggingen (Smaragdplein), Beschieting van pand (Lunetten)		Plofkrakers afkomstig uit de wijk (Hoograven)	Woonachtig in de wijk en in bepaalde mate georganiseerd crimineel (Hoograven)	-
Zuidwest	Witwassen (Kanaleneiland)	Schietpartijen (Kanaleneiland). Opslagplek van wapens (Transwijk)	Woonachtig in de wijk (Kanaleneiland)	Plofkrakers afkomstig uit de wijk (Kanaleneiland)	Woonachtig in de wijk en in bepaalde mate georganiseerd (Rivierenwijk), Zwaardere criminelen ronselen jongeren voor klusjes (Kanaleneiland	-
Leidsche Rijn	Underground banking	Handgranaatlegging	Woonachtig in de wijk	-	-	-
Vleuten-de Meern	Witwassen	-	-	-	-	-

¶ ASW = Amsterdamsestraatweg
* Noordoost en Binnenstad staan niet in de tabel omdat ze bij geen enkel onderwerp naar voren kwamen.

Voedingsbodem (pushfactoren) betrokkenheid drugscriminaliteit

In hoofdstuk 3 is ingegaan op de voedingsbodem voor (jonge) personen om betrokken te raken in de drugscriminaliteit. Op basis hiervan is voor een zestal risicofactoren[115] gekeken hoe de verschillende wijken er voor staan. Hieraan is de (nog wat bredere) risicoscore van de database Zicht op Ondermijning toegevoegd (zie tabel 7). In deze tabel is de kleur rood toegekend aan de drie hoogste scores en de kleur groen aan de drie laagste scores. Tussenliggende scores zijn oranje gekleurd[116].

Het beeld is vrij eenduidig: de grootste risico voor - met name jongeren - om open te staan voor een carrière in de (drugs)criminaliteit is er in de wijken Noordwest, Overvecht en Zuidwest. Deze wijken worden gevolgd door Zuid en West.

Tabel 7 Voedingsbodem jonge aanwas, naar wijk

	% kinderen (tot 18) in hh met inkomen tot 125% van het sociaal minimum 2018	% laag oplei-dingsniveau 2019	% dat niet rondkomt 2019	% vroegtijdig schoolverlaters 2019[117]	% relatief verzuim 2019	%10-29 jaar 2021	risicoscore zicht op onder-mijning[118]
West	9,1	14	7	3,0	2,2	32%	0.14
Noordwest	18,4	23	7	3,1	2,5	33%	0.16
Overvecht	36,2	38	13	3,8	4,8	28%	0.19
Noordoost	3,7	10	5	1,3	0,9	32%	0.12
Oost	3,8	8	7	1,7	0,6	46%	0.13
Binnenstad	6,9	10	5	2,9	0,7	41%	0.14
Zuid	13,6	19	8	3,2	2,5	31%	0.15
Zuidwest	24,1	25	9	3,8	3,2	35%	0.17
Leidsche Rijn	6,4	21	5	1,9	2,8	25%	0.15
Vleuten-de Meern	4,3	23	3	1,3	2,5	24%	0.15

Bronnen:
- Utrecht in Cijfers: sociaal minimum, opleidingsniveau, VSV en 10-29 jarigen
- Gemeente Utrecht, Leerlingenzaken: relatief verzuim
- Zicht op Ondermijning (City Deal): risicoscore
- Onderzoek & Advies, gemeente Utrecht, Inwonersenquête: % dat niet rondkomt

115. Deze zes factoren zijn gekozen uit een groter aantal mogelijke factoren op basis van mate van onderscheid. Zo is er bijvoorbeeld vanuit meerdere armoedefactoren één factor gekozen.

116. Uitgezonderd bij de risicoscore, waarbij vanwege een gelijk aantal 0.15 bij drie wijken er een extra wijk oranje is gekleurd. Uitgezonderd ook het % dat niet rondkomt (2019), vanwege drie keer een gelijk aandeel van 5%, die elke een groene kleur hebben gekregen.

117. Er is sprake van relatief verzuim als een leerplichtige jongere wel in een school staat ingeschreven, maar zonder geldige reden les- of praktijktijd verzuimt. Aantal i.v.t. inwoners <30 jaar.

118. In deze analyse is een risicomodel samengesteld dat voor jongeren tussen de 8 en 23 jaar bepaalt wie een verhoogd risico loopt om door de politie verdacht te worden van een drugsdelict. Het model is gemaakt op basis van risicofactoren die vanuit wetenschappelijke literatuur en kennis van domeinexperts zijn bepaald. De volgende kenmerken zijn meegenomen: geslacht, leeftijd, schuldsanering (ouders), Sociaaleconomische categorie (ouders), wanbetaler van zorgverzekering (aantal jaren) zelf en familie, aantal haltdelicten, opleidingsniveau (ouders), Voortijdig schoolverlaten, speciaal onderwijs, leeftijd vader en moeder, thuiswonend kind in eenoudergezin, percentage verdachte familieleden.

Literatuur

Adjiembaks, S., Hendriksen, K., & Heusden, M. van (2019). *Coke & Jonge aanwas. Districtelijk Sfeerbeeld Utrecht-Stad (vertrouwelijk).* Utrecht: RIEC Midden-Nederland. Regioprogramma Straatwaarde(n).

Adjiembaks, S. & Boer, A. (2020). *Coke & Jonge aanwas. Gemeente Utrecht (vertrouwelijk)*. Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

Bervoets, E., Corsel, M., Fortuin, G., Kaal, K. en Van der Ven, M. (2021). *Doorbraak verzocht. Onderzoek naar kwetsbaarheden voor crimineel misbruik en (publiek-private)* maatregelen in het beroepsgoederenvervoer over de weg. Van de Ven: Management, Training en Advies.

Blokland, A., Soudijn, M. & Teng, E. (2014). '"Wij zijn geen padvinders". Een verkennend onderzoek naar de criminele carrières van leden van 1%-motorclubs. *Tijdschrift voor Criminologie 56 (3) 3-28.*

Broekhuizen, J., Meulenkamp T., Stoutjesdijk F en Boutellier H. (2018). *Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers. Een pilotonderzoek in drie buurten in Brabant-Zeeland.* Amersfoort: Bureau Broekhuizen.

Bruinsma, M. Ceulen R. en Spapens T. (2018). *Ondermijning door criminele 'weldoeners'. Inventariserend onderzoek*. Tilburg University/Bureau Bruinsma. Politiekunde 93.

Bullock, K., Clarke, R.V.G. & Tilley, N. (Eds) (2010). *Situational prevention of organised crimes.* Taylor & Francis.

Bureau Regionale Veiligheidstrategie. (2019). *Witwassen...of toch haren wassen? Evaluatie project kappersbranche (vertrouwelijk).* RVS.

Cornish, D. (1994). The procedural analysis of offending and its relevance for situational prevention. Clarke RV (ed.) *Crime Prevention Studies, Vol. 3.* Monsey, NY: Criminal Justice Press pp. 151-196.

Cornish, D. & Clarke, R.V. (2002). *Analyzing Organised Crimes, Alexis Piquero & Stephen Tibbetts (eds). Rational Choice and Criminal Behaviour.* London: Routledge.

Crimesite. (2019, 15 januari). *Schietpartij op bedrijventerrein Utrecht-Overvecht.* https://www.crimesite.nl/schietpartij-op-bedrijventerrein-utrecht-overvecht/ en Tieleman, Y. (2019, 15 januari). Autoverhuurbedrijf Deluxe in Overvecht met automatisch vuurwapen beschoten. AD. https://www.ad.nl/utrecht/autoverhuurbedrijf-deluxe-in-overvecht-met-automatisch-vuurwapen-beschoten~abe41875/

Crimesite. (2020, 27 februari). *Tot acht jaar cel voor exporteren harddrugs naar Scandinavië.* Geraadpleegd op 22-05-2021 via https://www.crimesite.nl/tot-acht-jaar-cel-voor-exporteren-hard-drugs-naar-scandinavie/

Drost, V., Haaren, P. van & Jongebreur, W. (2016). *Mensen met een licht verstandelijke beperking in het justitiële domein. Een verkenning naar de huidige uitvoeringspraktijk; notitie met bevindingen.* Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2019). *Wastewater analysis and drugs — a European multi-city study.* Lissabon: EMCCDA.

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2021). *European Drug Report 2021.* Lissabon: EMCCDA.

Ferwerda, H., Beke, B. & Bervoets, E. (2013). *Jeugdgroepen van toen een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw.* Politiekunde 59.

Ferwerda, H. & Bervoets, E. (2019). *Nieuw Overvecht voorbij de cijfers. Een streetwise onderzoek en gefundeerd advies voor de veiligheidsaanpak van een bedrijventerrein in Utrecht (vertrouwelijk).* Arnhem: Beke.

Gemeente Utrecht. (2018). *Plan van aanpak. Versterken Weerbaarheid Bedrijven terrein Nieuw Overvecht.* 2018. Utrecht: gemeente Utrecht.

Gemeente Utrecht. (2021). *De Amsterdamsestraatweg. Rapportage over overlast en ondermijning (vertrouwelijk).* Utrecht: gemeente Utrecht.

Hendriksen, K., Rije, van, G. & Boot, A. (2021). *Sociale Netwerk Analyse Utrecht Zuid (vertrouwelijk).* Utrecht: Straatwaarde(n), RIEC Midden-Nederland

Khadraoui, L., Rijken, C. & De Jong, H. (2020). *Signalering en registratie*: *Slachtoffers mensenhandel in de jeugdhulpverlening. Conclusies en aanbevelingen.* Amersfoort: Comensha.

Korf, D. J., Nabben, T., & Benschop, A. (2019). *Antenne 2018 Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers.* Rozenberg Publishers.

Mehlbaum, S. & Broekhuizen J. (2020). *Vreemde geuren. Nulmeting meldingsbereidheid drugsproductielocaties in Zaanstad.* Halfweg: Mehlbaum onderzoek.

Meld Misdaad Anoniem. (2021). *Regionale jaarcijfers 2020 Meld Misdaad Anoniem. Overzichten per eenheid.* NL Confidential.

Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2020). *Kamerbrief Voortgangsrapportage Outlaw Motorcycle Gangs 2019.* Kenmerk: 2941046.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. (2020). *Slachtoffermonitor mensenhandel 2015-2019.* Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Noteboom, F., Landers, S., Ceuleers, S., en Van Bemmel, S. (2020). *Dader of slachtoffer? Criminele uitbuiting; verkenning onder Nederlandse scholen.* Capelle aan den IJssel: Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel.

Politie A&O Amsterdam en Midden Nederland. (2021). J*onge aanwas in de drugscriminaliteit. Een kwalitatief onderzoek naar hoe minderjarigen terechtkomen in de drugscriminaliteit en hoe dit mogelijk voorkomen kan worden.* Confidentieel

RIEC Midden-Nederland. (2017). *Ondermijningsbeeld Utrecht-Overvecht. Georganiseerde ondermijnende criminaliteit in Utrecht-Overvecht.* Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

RIEC Midden-Nederland. (2017). *Infographic Ondermijningsbeeld Utrecht (vertrouwelijk).* Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

RIEC Midden-Nederland. (2017). *Ondermijningsbeeld Utrecht (vertrouwelijk).* Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

RIEC Midden-Nederland, Programma Straatwaarde(n) (2019). *Highlights Sfeerbeelden cokesessies (vertrouwelijk).* Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

RIEC Midden-Nederland, Programma Straatwaarde(n) (2019) *Sfeerbeelden cokesessies (vertrouwelijk).* Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

RIEC Midden-Nederland. (2019). *Signaalformulier handhavingsknelpunt Amsterdamsestraatweg (vertrouwelijk).* Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

RIEC Midden-Nederland. (2020). *Infographic Coke en jonge aanwas Utrecht-Zuid (vertrouwelijk).* Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

RIEC Midden-Nederland. (2020). Signaalformulier handhavingsknelpunt criminele netwerken met familierelaties (vertrouwelijk). Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

Straatwaarden. (2020). *Kruitsporen in de cocaïnehandel.* [Brochure]. Utrecht: RIEC Midden-Nederland.

Teeuwen, M., Bruggeman, M., Dirkse, M., en Malsch, M. (2020). *Levenslange obstakels. Een levensloopstudie naar licht verstandelijke & beperkten in het strafrecht en in de zorg.* Den Haag: NSCR

Tieleman, Y., & Franck, R. (2018, 27 oktober). *Niet Amsterdam of Brabant, maar Utrecht is spil in cokehandel. Algemeen Dagblad. Geraadpleegd op 20-05-2021 via* https://www.ad.nl/binnenland/niet-amsterdam-of-brabant-maar-utrecht-is-spil-cokehandel~a87214f1/

Unen, B. van (2019, 21 april). G*arage waar explosief gevonden is in Overvecht Utrecht was al eerder doelwit.* Algemeen Dagblad. https://www.ad.nl/utrecht/garage-waar-explosief-gevonden-is-in-overvecht-utrecht-was-al-eerder-doelwit~a0c1ecde/

Van der Laan, A.M., Beerthuizen, M.G.C.J. en Boot, N.C. (2021). *Monitor jeugdcriminaliteit 2020. Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit in de eerste twee decennia van deze eeuw.* Den Haag: WODC.

Van der Torre E., & Jongepier T. (2020). *Meerdaagse ongeregeldheden in Utrecht. Met het oog op bewoners, mobiliserende informatie en interventies.* Rotterdam: Lokale Zaken.

Van Dijk, A., Van der Meer, R., Gerrits, N., Hastan, P., Bloema, F., & Kronenburg, L. (2020). *HUO 2019/2020 Een onderzoek naar uitgaansgedrag van jongeren uit Den Haag.* Den Haag: GGD Haaglanden.

Van Everdingen, C. (2016). *De Utrechtse nachtopvang en crisisopvang in beeld. Eindrapport van beeldvormend onderzoek in opdracht van de gemeente Utrecht.* Sittard: Van Everdingen ZorgConsult.

Van Laar, M.W., Beenakkers, E. M. T., Cruts, A. A. N., Ketelaars, A. P. M., Kuin, M. C., Meijer, R. F., Van Miltenburg, C. J. A., Mujcic, A., & Strada, L. (2021). *Nationale Drug Monitor Jaarbericht 2020.* Trimbos-instituut/WODC.

Veiligheidscoalitie Midden Nederland (2018) Wie praat, die gaat. *Actieplan tegen ondermijnende drugscriminaliteit in Midden-Nederland.* Utrecht: Veiligheidscoalitie Midden Nederland.

Weijers I., Ferwerda H. en Roks R (2021). Verharding van de jeugdcriminaliteit. Het probleem van de potentiële doorgroeiers. *Nederlands juristenblad- 8-1-2101-afl* 1: 3-20.

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Utrecht

Auteur
Drs. Jolijn Broekhuizen

Met medewerking van
Geerte van Rije, Eleonora Oussoren, Eric Bervoets en Kyra van den Akker

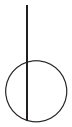
Opmaak
Linnox

Uitgave
Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies
Rogaarplein 9
3815 MD Amerfoort
info@bureaubroekhuizen.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website: www.bureaubroekhuizen.nl

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Bureau Broekhuizen. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

© Bureau Broekhuizen, Amersfoort 2021

bureaubroekhuizen

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Bureau Broekhuizen. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

© Bureau Broekhuizen www.bureaubroekhuizen.nl, Amersfoort 2021

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E. Hamelink	**Datum**	15 september 2021
E-mail	elske.hamelink@utrecht.nl	**Kenmerk**	9242073
		Onderwerp	Toelichting raadsvoorstel nota “Grenzen stellen, perspectief bieden”
		Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Utrecht is een stad om trots en zuinig op te zijn. Mensen wonen, werken en verblijven graag in onze ondernemende stad. We zijn zuinig op wat Utrechters in bijna 900 jaar hebben opgebouwd en dat geldt ook voor de veiligheid en leefbaarheid van de stad. We werken daar als gemeente met onze partners iedere dag hard aan.

Onze stad kent helaas ook een keerzijde: we zijn ook een draaischijf in de (inter)nationale cocaïnehandel. In Utrecht zijn zo’n 50 criminele samenwerkingsverbanden actief van de in totaal 150 in de politieregio Midden-Nederland. De toegenomen drugsgerelateerde criminaliteit zorgt voor ontwrichtende effecten in de stad en daar maken we ons als college grote zorgen over. Drugshandel gaat om enorme bedragen en is onlosmakelijk verbonden met excessief geweld (zoals liquidaties en beschietingen) en andere vormen van criminaliteit. Zo bleek er hier een ‘hogeschool’ voor ram- en plofkraken te zijn om te leren met explosieven een geldautomaat op te blazen. Jonge (kwetsbare) mensen worden de wereld van de drugscriminaliteit in gezogen en realiseren zich daarbij niet dat een ogenschijnlijk onschuldig klusje grote gevolgen kan hebben. We hebben voorbeelden van het witwassen van deze criminele geldstromen en het risico op een toename van de verwevenheid van onder- en bovenwereld is groot. De noodzaak om ons daar tegen te weren, is de afgelopen periode groter geworden.

Utrechtse aanpak: Grenzen stellen en perspectief bieden
De nota “Grenzen stellen, perspectief bieden” beschrijft een meerjarige aanpak die naar onze mening hard nodig is om de veiligheid en leefbaarheid in onze stad te vergroten. U heeft hierover een raadsvoorstel ontvangen. De aanpak is opgesteld in nauwe samenwerking met partners in het zorg- en veiligheidsdomein, het Rijk en private partners. Voor deze nota is gebruik gemaakt van het rapport van Bureau Broekhuizen (zie bijlage) waarin actuele cijfers, analyses en onderzoek naar drugscriminaliteit van gemeente, politie en partners is samengebracht.

Uitgangspunt voor de aanpak is dat grenzen stellen en perspectief bieden hand in hand gaan. Zonder preventie geen duurzame oplossing en zonder stevige grenzen heeft preventieve inzet op bepaalde personen, families of gebieden geen nut. Gemeente en partners hebben elkaar nodig, versterken elkaar en zetten zich gezamenlijk aan deze lange adem aanpak.

De menselijke maat is vaak bepalend voor succes: aandacht loont. Het sociale karakter dat onze stad kenmerkt, is dan ook cruciaal bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Bijvoorbeeld door mensen die een uitweg zoeken uit de criminaliteit perspectief te bieden door het begeleiden bij het zoeken naar werk of een opleiding. We zetten in op een effectief vangnet vanuit professionals uit het zorg- en veiligheidsdomein én vanuit de kracht van de samenleving met inzet en betrokkenheid van ondernemers, bondgenoten en ouders. We kiezen hiermee voor een aanpak die past bij de kracht van de stad: zacht waar het kan, streng waar het moet. Dit doen we in gezamenlijkheid met partners met wie we optreden als Eén Overheid zowel vanuit zowel bestuurlijk als strafrechtelijk oogpunt.

Twee pijlers

Ons college stelt voor om te focussen op twee pijlers: het doorbreken van de criminele carrières en het doorbreken van criminele geldstromen.

Doorbreken criminele carrières

Rekrutering van jongeren voor een criminele organisatie gebeurt subtiel, in eigen buurt of via school. Wanneer jongeren ook nog eens geen startkwalificatie hebben, met schulden kampen of een licht verstandelijke beperking hebben, zijn zij een extra aantrekkelijk doelwit. Voorkomen dat iemand het criminele pad op gaat, is natuurlijk veruit het beste. Dus we blijven vol inzetten op die preventie, via voorlichting in het basisonderwijs (Kapot Sterk [1]), de inzet van jongerenwerk, buurtteams en andere activiteiten.

Daarnaast focussen we samen met onze partners op de groep ‘doorgroeiers’ jongeren/ jongvolwassenen die al met één been in de criminaliteit staan en waarbij het risico groot is dat ze verder doorgroeien. We brengen deze personen in kaart, houden ze vast en laten ze niet los. Niet de aanpak of organisaties staan centraal, maar de persoon en zijn gezin/sociale netwerk, zijn problematiek, mogelijkheden en levensloop. We starten daarnaast met een aanpak op een aantal criminele families. Ook hier willen we met de partners (gelijktijdige focus) vol inzetten op motivatie om ze uit de criminaliteit te halen en houden waarbij we de menselijke maat niet uit het oog verliezen.

We implementeren erkende interventies in Utrecht en verkennen de mogelijkheden voor nieuwe interventies, zoals:

- Een netwerk van ‘credible messengers’ die mensen met crimineel gedrag op de juiste manier kunnen motiveren een ander pad te bewandelen. Dit vraagt om specifieke competentie en ervaringsdeskundigheid.
- We verkennen de inzet van jobcoaches (buiten en in detentie) die in staat zijn criminele personen te motiveren, intensief te begeleiden en te verbinden aan werkgevers. Daarnaast spannen we ons in om stage/ opleidingsplekken met ‘status’ te realiseren waarbij bij positieve afronding en geen recidive ook een baan aangeboden wordt. Denk hierbij aan de opleidingen en banen zoals het werken als een barista, het werken op Hoogte en professioneel duiker.
- Er is onduidelijkheid over voor welke banen een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) nodig is en de VOG wordt als belemmering ervaren om aan het werk te kunnen. Samen met het RIEC en het ministerie van J&V bekijken we hoe we jongeren en professionals kunnen voorlichten over de (on)mogelijkheden rondom de VOG. Daarnaast zijn we met het ministerie van J&V in

[1] Onderwijsprogramma om jonge jeugd bewust te maken van de minder aantrekkelijke kanten van een criminele loopbaan

gesprek over de mogelijkheid om een pilot te starten waarbij drempels voor het verkrijgen van een baan worden weggenomen, dit als vervolg op de raadsbrief van 10 maart 2020.
- We bieden opleiding, sport en dagbesteding aan die aansluiten bij de leefwereld en talenten van deze jonge mensen. We gaan een tiental sport- en dagbestedingstrajecten starten bij o.a. “The Colosseum” (een gespecialiseerde sportacademie waar boksen wordt gecombineerd met opleiding in samenwerking met MBO scholen) en “Alleen jij bepaalt wie je bent” (een combinatie van sport en gedragsontwikkeling met als doel het voorkomen van de ontwikkeling van delinquent gedrag bij kwetsbare jongere).
- In samenwerking met o.a. de reclasseringsorganisaties (3RO) verkennen we interventies zoals wijkrechtspraak en een online schuldenrechter, een Multidisciplinair Toezichtteam en inzet van vrijwilligers uit de eigen omgeving van de persoon.

Doorbreken criminele geldstromen
De tweede belangrijke pijler van de aanpak is het doorbreken van criminele geldstromen. Het is ongelooflijk complex te achterhalen waar deze grote sommen geld neerslaan. We werken waar nodig en mogelijk samen met private partijen en brengen binnen de wettelijke (privacy)kaders informatie uit zoveel mogelijk bronnen bij elkaar om dit meer inzichtelijk te krijgen. We zijn versterkt aanwezig daar waar de problemen het grootste zijn en bieden handvatten aan ondernemers en bewoners om de weerbaarheid te versterken. Een greep uit de nieuwe of intensivering van bestaande interventies:

- We starten een pilot met de Rabobank om meer inzicht te krijgen in kwetsbare branches voor witwassen.
- We zetten in op het vergroten van weerbaarheid in brede zin door het voeren van o.a. ‘Knock and Talk’ gesprekken met ondernemers en het organiseren van trainingen voor ondernemers en professionals.
- Zichtbare en gerichte inzet van het bestuurlijk instrumentarium: handhaving op basis van vergunningen, inzet van de sluitingsbevoegdheid (Opiumwet, APV), controles op het digitaal opkoopregister, opleggen van gebiedsverboden, controles op de basisregistratie personen.
- Gefocuste inzet in twee kwetsbare gebieden: bedrijventerrein Nieuw Overvecht en de Amsterdamsestraatweg. Deze gebieden geven we een extra impuls omdat deze uit analyse naar voren komen als kwetsbaar voor criminele inmenging. In die gebieden gaan we informatie- en risicogestuurd (en daarmee gerichter) ons bestuurlijk instrumentarium inzetten om barrières op te werpen voor criminele inmenging en het daarmee aantrekkelijker te maken voor bonafide ondernemers. De lessen die we daar leren, benutten we vervolgens voor de hele stad.

Vervolg
We hopen de urgentie van de problematiek voldoende te hebben geschetst. De rol die Utrecht speelt, heeft helaas ook landelijke impact. We halen de banden met het Rijk dan ook extra aan om gezamenlijk een vuist te maken. We realiseren ons ook dat we de ambities uit dit meerjarige offensief niet kunnen waarmaken met de huidige financiële middelen. Dat geldt ook voor onze partners. De capaciteit bij partners in de strafrechtketen staat (juist deels als gevolg van de beschreven problematiek) al onder forse druk zónder de intensivering van de aanpak. Tegelijkertijd ziet iedereen de problematiek en daarmee de noodzaak van een stevige impuls om de veiligheid en leefbaarheid in de stad op peil te kunnen houden.

In de komende periode werken we samen met betrokken partners meer in detail uit wat van iedere partner nodig. De aanpak verder vormgeven doen we uiteraard ook samen met de inwoners en ondernemers van de stad, dit zijn uiteindelijk de meest cruciale partners die we hebben. We kijken uit

naar de bespreking van de nota in uw raad en zijn graag bereid om in voorbereiding daarop een verdiepende bijeenkomst te organiseren.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2242
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	8
Omschrijving	Raadsbrief Stand van zaken aanpak straatintimidatie
ID	2412
Behandelend ambtenaar	F. Kamalizadeh
Telefoon	14 030
E-mail	Farzaneh.Kamalizadeh@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Burgemeester Dijksma
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Jochim Schueler/Cie Veiligheid, Bestuur en Financiën/06-42238564
Behandelvoorstel	Afzender: Bert van Steeg, (CDA), Myrthe van Mil, (S&S), Hester Assen, (PvdA), Tess Meerding (VVD), Cees Bos, (SBU)

Naar aanleiding van de Raadsinformatiebijeenkomst willen genoemde fracties in debat over de aanpak van straatintimidatie in Utrecht. Zij willen spreken over de huidige stand van zaken en hoe het beleid kan worden aangescherpt. Daarnaast willen zij ideeën en richting meegeven voor het aangekondigde plan van aanpak straatintimidatie. Naar aanleiding van de raadsinformatiebijeenkomst willen de fracties spreken over de manier waarop gedrag effectief kan worden beïnvloed en effectief omgegaan kan worden gegaan met meldingen. Als laatste wensen genoemde fracties stil te staan bij de onveilige plekken in de stad als het gaat om straatintimidatie en hoe deze plekken veiliger kunnen worden gemaakt.

Agenderen voor de commissie Openbare Orde en Veiligheid. Voorgesteld wordt een behandeltijd van 90 minuten. De aanpak straatintimidatie is een actueel politiek onderwerp waar eerder schriftelijke vragen over gesteld zijn en een RIB over heeft plaatsgevonden. Tevens kent het onderwerp de nodige media-aandacht.

Resultaat commissiebehandeling

Resultaat raadsbehandeling

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	18 november 2021
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	**16 december 2021**
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	31 december 2021

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	F. Kamalizadeh	**Datum**	30 juni 2021
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	8947482
E-mail	farzaneh.kamalizadeh@utrecht.nl	**Onderwerp**	Stand van zaken aanpak straatintimidatie
Bijlage(n)	2	**Beleidsveld**	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Voor zowel het college als de raad is de aanpak van straatintimidatie belangrijk omdat iedereen in de openbare ruimte zich veilig moet voelen, zonder geïntimideerd te worden. In het Utrechtse coalitieakkoord wordt de aanpak van straatintimidatie genoemd als speerpunt. Voorts is de aanpak van straatintimidatie onderdeel van de brede anti-discriminatie agenda. In 2020 is een onderzoek uitgevoerd naar de aard en omvang van straatintimidatie in onze stad. U bent over de resultaten van dit onderzoek op 20 juli 2020 per raadsbrief geïnformeerd . Het onderzoek heeft ons niet alleen geholpen bij het krijgen van een beter beeld van de aard en omvang van straatintimidatie, maar heeft ook handvaten gegeven voor een concrete aanpak. In deze brief wordt u geïnformeerd over de acties die zijn uitgevoerd, de reeds behaalde resultaten en een aantal acties die nog lopen.

Straatintimidatie in relatie tot aanverwante onderwerpen
Utrecht is een stad waarin iedereen erbij hoort en zich ook veilig moet kunnen voelen. Grensoverschrijdend gedrag wordt niet getolereerd. Hoewel deze brief zich primair richt op de aanpak van straatintimidatie, kan dit onderwerp niet los worden gezien van de zorgwekkende signalen van ongewenst seksueel gedrag, zoals recentelijk in de raad besproken naar aanleiding van mondelinge vragen over de verkrachting onder Nederlandse studenten. Naast de toezegging om te kijken naar een grotere bekendheid van het Centrum voor Seksueel Geweld en doorgeleiding naar hulpverlening, zijn er veel initiatieven in de preventieve sfeer. Veel projecten en initiatieven richten zich op het uitgangs- en studentenleven, via het onderwijs, studentenverenigingen, op SOA-spreekuren en tijdens introductiedagen. Signalering van grensoverschrijdend gedrag, het bespreekbaar maken van het onderwerp, en weerbaarheid zijn daarbij sleutelbegrip. Dat doen we ook bij jonge kinderen op het basisonderwijs en in de wijk via de Vreedzame aanpak. Meer dan 70% van de basisscholen in Utrecht werkt met Vreedzame school[1], dus veel kinderen groeien hier mee op en leren zo over omgangvormen en grensoverschrijdend gedrag. Ten grondslag aan de initiatieven ligt het uitgangspunt dat gezond stedelijk leven gebaseerd dient te zijn op omgangsvormen en gedrag waarbij geen plaats is voor grensoverschrijdend gedrag, intimidatie of geweld.

De Utrechtse aanpak van straatintimidatie
De omschrijving van straatintimidatie in Utrecht is ongewenst gedrag (verbaal, non-verbaal en fysiek, al dan niet seksueel) gericht tegen individuen en/of groepen in de openbare ruimte, door een veroorzaker die op

[1] Impuls kinderrechtenstad, 20 november 2020, kenmerk: 79858223.

een ongewenste manier de openbare ruimte opeist of ideeën en normen oplegt aan een ander, waardoor de persoon die ermee te maken krijgt zich angstig/onveilig voelt en beperkt wordt in vrijheid/doen en laten.

Het doel van de aanpak is het terugdringen van straatintimidatie in Utrecht onder alle bewoners, waaronder meisjes, vrouwen en LHBTI+, door middel van:

- Inzicht in de aard en omvang van straatintimidatie in Utrecht en de trends en ontwikkelingen die zich hierin voordoen in de komende jaren (2019 – 2022);
- Inzicht in de huidige aanpak van de gemeente en haar partners die bijdraagt aan de aanpak van straatintimidatie, witte vlekken hierin, en benodigde aanvullingen en nieuwe maatregelen voor een effectieve aanpak;
- Borging van de Utrechtse aanpak van straatintimidatie in bestaande programma's en plannen.

De Utrechtse werkwijze kent een lange traditie waarin partners met elkaar samenwerken aan een veilige openbare ruimte en een vreedzame leefomgeving. Dit is terug te zien in tal van fysieke en sociale (beleids)maatregelen en –initiatieven die zich (in)direct richten op ondersteuning en verbetering van de veiligheid in de openbare ruimte. Het gaat daarbij om fysieke maatregelen die zorgen voor een veilige inrichting van de openbare ruimte en om een scala aan educatieve en sociale maatregelen die zich meer richten op sociale veiligheid.

Aanvullende maatregelen
We nemen maatregelen om de veiligheid in de openbare ruimte te verbeteren. Ook is, wordt en blijft ingezet worden om de veiligheidsbeleving van slachtoffers te verbeteren, hen te stimuleren om zich te melden en daders bewust te maken dat hun gedrag onwenselijk is. Bij de aanpak richten we ons op de doelgroepen vrouwen, meiden, mannen en LHBTIQ'ers. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande programma's en samengewerkt met een groot netwerk. Zoals u onderstaand zult lezen, zijn inmiddels de nodige stappen gezet. We hadden gehoopt al verder te zijn, maar door de coronacrisis hebben we een pas op de plaats moeten maken.

Platform
In 2019 werd een platform opgericht met interne en externe partners van de gemeente met als doel kennis uitwisselen over straatintimidatie. In dit platform zitten onder andere politie, Art 1 Midden Nederland en Pretty Woman. Dit platform is afgelopen jaar twee keer bij elkaar gekomen:

- Na oplevering van het onderzoek zijn de resultaten via een (digitale) bijeenkomst besproken en is van gedachten gewisseld over een campagne en een meldpunt.
- Op 12 mei jl. heeft wederom een overleg plaatsgevonden over de stand van zaken in de aanpak en hierover van gedachten te wisselen.

Orange the World
De Verenigde Naties hebben 25 november benoemd als de Internationale Dag tegen Geweld tegen Vrouwen. De Orange the World-campagne van UN Women, waar meer dan honderd landen aan meedoen, trapte af op deze dag en eindigde op 10 december. Utrecht was in 2019 de gastheer voor de landelijke kick-off van deze campagne. In 2020 heeft Utrecht weer haar steun betuigd aan Orange the World door het stadhuis oranje uit te lichten en via verschillende kanalen aandacht te generen.

Meldpunt
In het onderzoek naar straatintimidatie is aan de respondenten de stelling voorgelegd of zij incidenten zouden melden als er een meldpunt voor straatintimidatie zou bestaan. Bijna twee derde (66%) van de respondenten geeft aan dat zij het hier (helemaal) mee eens zijn.

Inmiddels is, met dank aan de input en samenwerking met verschillende partijen, een meldpunt ingericht. Sinds 10 juni 2021 kunnen bewoners via Slim Melden (website en app) straatintimidatie melden via de nieuwe categorie 'Straatintimidatie'. Via een filmpje, nieuwsberichtjes op social media, in wijknieuwsbrieven en via de partners wordt dit meldpunt bekend gemaakt. Op de Utrechtsite staat ook de pagina www.utrecht.nl/straatintimidatie met meer informatie en een directe link naar het meldpunt.

Elke melding wordt per wijk opgepakt en met elke melder die gegevens achterlaat wordt zo snel mogelijk en in ieder geval binnen vijf werkdagen contact opgenomen om te bespreken of, hoe en door wie de melder

verder geholpen wil worden (bijvoorbeeld gesprekken met een hulpverlener). Voorts bieden de meldingen waardevolle informatie, bijvoorbeeld over de locaties waar in Utrecht straatintimidatie plaatsvindt, Deze informatie kan reden zijn om op specifieke locaties aanvullende maatregelen in de openbare ruimte te treffen. U kunt hierbij denken aan bijvoorbeeld dit inzet van (extra) toezicht.

Campagne
Samen met externe partners zijn de mogelijkheden verkend voor een bewustwordingscampagne. Naar alle waarschijnlijkheid zal de campagne komend najaar worden gelanceerd via verschillende kanalen en middelen, en op die manier aandacht vragen voor:

- wat straatintimidatie is;
- de norm dat straatintimidatie ongewenst gedrag is;
- dat straatintimidatie gemeld kan worden.

Op deze manier wordt het bewustzijn voor straatintimidatie vergroot en bijgedragen aan het terugdringen van straatintimidatie onder alle bewoners, waaronder meisjes, vrouwen en LHBTIQ.

Wet- en regelgeving
In mei 2020 heeft minister Grapperhaus het voorontwerp van het wetsvoorstel Seksuele misdrijven opengesteld voor consultatie. In dit brede wetsvoorstel waren twee artikelen opgenomen over seksuele straatintimidatie. Utrecht heeft samen met Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Tilburg een reactie gegeven op deze twee artikelen (bijlage I). Inmiddels is het definitieve wetsvoorstel Seksuele misdrijven ter consultatie aangeboden en is ons gevraagd opnieuw een reactie te geven. De G4 inclusief Tilburg heeft wederom een bestuurlijke reactie gegeven (bijlage II).

In de tussentijd volgen wij de ontwikkelingen bij andere gemeenten op de voet. Indien er (juridische) mogelijkheden zijn, om vooruitlopend op landelijke wetgeving een lokaal verbod op te nemen zal het college deze mogelijkheid onderzoeken en indien mogelijk en wenselijk een voorstel aan uw raad doen toekomen.

Vervolg
Hoewel, zoals u heeft gelezen in de deze brief, een aantal concrete en belangrijke stappen zijn gezet, zijn we nog niet klaar. De aanpak van straatintimidatie is en blijft een belangrijk onderwerp voor het college. De komende tijd gaan we verder met het ontwikkelen van de aanpak en concrete acties en resultaten.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Gemeente Rotterdam
Burgemeester

ing. A. Aboutaleb
Burgemeester

Bezoekadres: Stadhuis Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Website: www.rotterdam.nl
E-mail: informatiebeheer@rotterdam.nl
Inlichtingen: L. Oldekamp
Telefoon: 0639116530

Portefeuillehouder: burgemeester
Cluster: Directie Veiligheid
Ons kenmerk: 3851835
Uw kenmerk: -

Datum: 1 juni 2021

Betreft: Reactie wetsvoorstel seksuele misdrijven, artikel met betrekking op seksuele straatintimidatie

Zijne Excellentie, de minister van Justitie en Veiligheid
De heer mr. F.B.J. Grapperhaus
Directoraat Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Geachte heer Grapperhaus,

Met deze brief willen wij vanuit de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam en Tilburg onze reactie geven op de consultatie over het Wetsvoorstel seksuele misdrijven. Specifiek gaan wij hierbij in op het voorgestelde artikel 429ter (Seksuele intimidatie).

Algemeen
In juli 2020 hebben wij een gezamenlijke reactie gegeven op uw voorontwerp voor dit wetsvoorstel. We zijn blij te lezen dat de door ons aangedragen aandachtspunten zijn verwerkt in het voorliggende wetsvoorstel.

Afgrenzing
In onze eerdere consultatiebrief vroegen wij u de grens tussen aanranding en fysieke seksuele intimidatie duidelijker af te bakenen. In de memorie van toelichting bij voorliggend wetsartikel is dit verschil verder geoperationaliseerd.

Niet indringend, maar intimiderend
We plaatsen vraagtekens bij de keuze in het wetsartikel voor de term ‘indringend’ seksueel benaderd, in plaats van ‘intimiderend’. Met het begrip ‘indringend’ wordt de drempel van strafbaar gedrag verhoogd en vallen ‘lichtere’ intimiderende uitingen buiten het bereik van het wetsartikel. Ook is de grens met het niet strafbare flirten hiermee erg groot. Ook de woorden ‘opdringerig’ en ‘ongewenst’ ontbreken in de strafbepaling. De term ‘opdringerig’ geeft aan dat iemand bewust contact zoekt waar de benaderde niet van gediend is. Daarnaast blijkt vaak uit de lichaamstaal dat iemand de toenadering als ongewenst ervaart – te denken valt aan wegkijken, opschuiven, het hoofd afwenden, angstig kijken et cetera. Juist dit soort reacties van slachtoffers is voor opsporingsambtenaren waarneembaar en een indicatie van seksuele intimidatie.

Met het oog op bovenstaande doen wij het volgende tekstvoorstel voor de strafbepaling:
“Hij[1] die in het openbaar een ander intimiderend seksueel benadert door middel van opmerkingen, gebaren, geluiden of aanrakingen op een wijze die vreesaanjagend, vernederend,

[1] In het wetsvoorstel wordt gesproken over ‘*hij*’; we geven in overweging om voor zowel daders als slachtoffers een genderneutrale formulering te gebruiken, zoals ‘*eenieder*’.

kwetsend, **ongewenst, opdringerig** of onterend is te achten, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de derde categorie."

In de memorie van toelichting worden de termen 'indringend' en 'intimiderend' afwisselend gebruikt. Ook wordt geen eenduidige keuze gemaakt tussen 'indringend en intimiderend' enerzijds en 'indringend' en 'intimiderend' als losse begrippen anderzijds. Onduidelijk is of 'indringend' zwaarder wordt geclassificeerd dan 'intimiderend, of dat deze termen onderling uitwisselbaar zijn. Wij verzoeken u hier een duidelijk onderscheid in te maken en dit helder in de memorie van toelichting op te nemen.

Openbaar of openbare ruimte
In de memorie van toelichting wordt het begrip 'openbaar' toegelicht met "andere openbare fysieke plaatsen die onder de reikwijdte van het begrip openbaar vallen zijn voor het publiek toegankelijke gebouwen, zoals winkels of uitgaansgelegenheden en in het openbaar vervoer." Deze toelichting is onzes inziens niet voldoende om de reikwijdte van het begrip 'openbaar' af te bakenen. Om de onduidelijkheid over de reikwijdte van het begrip 'openbaar' weg te nemen zien wij de opsomming in de memorie van toelichting graag uitgebreid om ook intimidatie bij de publiek toegankelijke delen van woningen en ruimtes die bij woningen horen aan te kunnen pakken. Met het oog op bovenstaande doen wij het volgende tekstvoorstel voor de memorie van toelichting:

"Andere openbare fysieke plaatsen die onder de reikwijdte van het begrip openbaar vallen zijn voor het publiek toegankelijke gebouwen, zoals winkels of uitgaansgelegenheden en in het openbaar vervoer, alsmede voor het publiek toegankelijke stoepen, trappen, portieken, gangen, passages, arcades en galerijen, die uitsluitend tot voor bewoning in gebruik zijnde ruimten toegang geven en niet afsluitbaar zijn."

Online als openbare ruimte
We zijn blij te lezen dat het begrip 'in het openbaar' tevens de online wereld omvat. Wel vragen wij hierbij aandacht voor de ambiguïteit en veranderlijkheid in het typeren van een groep, webpagina of medium als publiek toegankelijk. In de online wereld is de scheidslijn tussen wat publiek toegankelijk is en wat als besloten getypeerd kan worden minder duidelijk dan in de fysieke wereld, ook voor gebruikers zelf. Voorbeelden hiervan zijn afgeschermde Instagram- en Facebookgroepen met duizenden volgers en het medium Clubhouse.
Naast dit aandachtspunt wijzen wij erop dat de wijze waarop effectief gehandhaafd kan worden in de online wereld verdere verkenning verdient, waaronder de eventuele rol van gemeenten, gemeentelijke toezichthouders of buitengewoon opsporingsambtenaren. Hierbij moeten bovendien niet alleen seksuele intimidatie, maar ook andere gedragingen worden meegenomen.

Handhaving
Ook zijn we positief over het betrekken van de context waarin de uiting plaatsvindt bij de beoordeling van de strafbaarstelling van de seksuele benadering, naast inhoud en aard van de uiting. Het verzoek de criteria voor opzet van de dader aan te scherpen, zien wij uitgewerkt in de toelichting: strafbaarheid is niet afhankelijk van de bedoeling van de dader of beleving van de benaderde, maar een objectieve constatering door een opsporingsambtenaar volstaat.

Een andere belangrijke aanpassing is dat overtreding van het wetsartikel niet wordt gezien als een misdrijf, maar als een overtreding tegen de openbare orde. We zijn blij met deze aanpassing, omdat die onzes inziens de handhaafbaarheid van het wetsartikel vergroot. Op deze wijze is seksuele intimidatie immers niet langer afhankelijk van uitsluitend de beleving van het slachtoffer, maar kan dit ook meer objectief geconstateerd worden door opsporingsambtenaren. De handhaafbaarheid wordt verder vergroot, doordat de uitbreiding van het wetsartikel naar geluiden als sissen, klakken en fluiten kan leiden tot een grotere pakkans.

Desondanks is een winstwaarschuwing op zijn plaats omdat het op heterdaad betrappen lastig zal zijn. Het is de vraag of men dit gedrag zal vertonen in de nabijheid van een geüniformeerde handhaver. Om meer constateringen te kunnen doen is handhaven in burger een mogelijkheid, maar ook dan verwachten we geen noemenswaardige verhoging van de pakkans en dat betekent waarschijnlijk ook een onevenredige inzet van handhavingscapaciteit.

Uit de memorie van toelichting wordt niet duidelijk welke functionarissen belast gaan worden met de handhaving en/of opsporing van seksuele intimidatie. Politie en/of buitengewoon opsporingsambtenaren zouden het strafbare feit seksuele intimidatie op heterdaad kunnen constateren in de openbare ruimte. Indien buitengewoon opsporingsambtenaren een rol krijgen bij de handhaving, dan moeten zij opsporingsbevoegd worden gemaakt via toevoeging van artikel 429ter van het Wetboek van strafrecht aan de Regeling domeinlijsten buitengewoon opsporingsambtenaar. Daarnaast moet de opsporing van seksuele intimidatie ook vallen onder het huidige leefbaarheidscriterium dat de inzet van buitengewoon opsporingsambtenaren bepaalt.
Verder doen we de suggestie om de mogelijkheden te onderzoeken of overtreding van dit artikel toegevoegd kan worden aan de wettelijke lijst met Halt-feiten, zodat jonge *first offenders* vroegtijdig kunnen worden bijgestuurd in hun gedrag.

Indien buitengewoon opsporingsambtenaren opsporingsbevoegd zouden worden voor seksuele intimidatie, moeten gemeenten zelf de vrijheid hebben om - in afstemming binnen de veiligheidsketen - te bepalen wie handhaving en/of opsporing gaat doen: politie, buitengewoon opsporingsambtenaren of beiden. De lokale driehoek dient dan te besluiten welke functionarissen vanuit welke taakverdeling, afstemming en operationele afspraken dan wel aansturing een rol krijgen bij de handhaving en/of opsporing van seksuele intimidatie.

Publieke handhavers als slachtoffer
Publieke handhavers kunnen bij de uitoefening van hun werkzaamheden slachtoffer worden van seksuele intimidatie. Dit is onderdeel van een algemene tendens tot de verruwing van omgangsvormen en afnemend respect van het publiek voor het overheidsgezag en de hen vertegenwoordigende functionarissen. De laatste jaren is hier vanuit het overheidsprogramma Veilige Publieke Taak steeds meer aandacht voor. Voor publieke handhavers die worden geconfronteerd met seksuele intimidatie gelden dezelfde normen als voor andere slachtoffers; het mag niet zo zijn dat zij als handhaver wellicht professioneel meer moeten kunnen incasseren of tolereren. Seksuele intimidatie is voor iedereen ongewenst, ongeacht functie of werkzaamheden.

Implementatie
In paragraaf 7 en 8 van de memorie van toelichting wordt genoemd dat het ministerie van Justitie en Veiligheid een programma opstart waarin de verschillende uitvoeringsorganisaties worden betrokken om de implementatie in de praktijk te begeleiden en faciliteren. Hierbij vragen wij expliciet aandacht om artikel 429ter tijdig daarin mee te nemen ter bevordering van de handhaafbaar- en werkbaarheid voor uitvoeringsorganisaties.

Hoogachtend,

A. Aboutaleb
Burgemeester van Rotterdam

Mede namens,

F. Halsema
Burgemeester van Amsterdam

J.H.C. van Zanen
Burgemeester van Den Haag

Sharon A.M. Dijksma
Burgemeester van Utrecht

T.L.N. Weterings
Burgemeester van Tilburg

Gemeente Rotterdam
Burgemeester

ing. A. Aboutaleb
Burgemeester

Bezoekadres: Stadhuis Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Website: www.rotterdam.nl
E-mail: informatiebeheer@rotterdam.nl
Inlichtingen: L. Oldekamp
Telefoon: 0639116530

Portefeuillehouder: burgemeester
Cluster: Directie Veiligheid
Ons kenmerk: 3657347
Uw kenmerk: -

Datum: 12 augustus 2020

Betreft: Reactie wetsvoorstel seksuele misdrijven, artikelen met betrekking op seksuele straatintimidatie

Zijne Excellentie, de minister van Justitie en Veiligheid
De heer mr. F.B.J. Grapperhaus
Directoraat Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag

Geachte heer Grapperhaus,

Met deze brief willen wij vanuit de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam en Tilburg onze reactie geven op de consultatie over het Wetsvoorstel seksuele misdrijven. Specifiek gaan wij hierbij in op de artikelen 151e ((Non)verbale seksuele intimidatie) en 151f (Fysieke seksuele intimidatie).

Wij ondersteunen het voornemen seksuele straatintimidatie middels landelijke wetgeving strafbaar te stellen. Seksuele straatintimidatie is een probleem waar veel vrouwen en mannen in onze gemeenten mee te maken krijgen. In december 2019 heeft het gerechtshof het Rotterdamse artikel over straatintimidatie in de APV onverbindend verklaard en verwezen naar de wetgever. Deze uitspraak biedt ons geen ruimte om seksuele straatintimidatie op lokaal niveau strafbaar te stellen. We zijn daarom blij dat u voornemens bent seksuele straatintimidatie op te nemen in een formele wet.
Naast de strafbaarstelling van seksuele straatintimidatie zien wij deze wetsartikelen ook als een normstelling, die duidelijk aangeven dat dit gedrag niet meer getolereerd of geaccepteerd wordt in de maatschappij. Wij hopen dat er ook een preventieve werking uitgaat van deze wetsartikelen.

Naast deze positieve aspecten, wijzen wij u ook graag op een aantal vragen en zorgen die de voorgestelde artikelen 151e en 151f bij ons oproepen.

1. **Handhaafbaarheid**

Wij onderstrepen het belang van landelijke wetgeving om straatintimidatie tegen te gaan. De ervaring in Rotterdam leert dat de handhaafbaarheid van een verbod ingewikkeld kan zijn. Wij willen benadrukken dat de handhaafbaarheid van de wetsartikelen voor ons van groot belang is. We willen voorkomen dat rechtszaken geseponeerd worden.
In de artikelen wordt verwezen naar ‘voor een gemiddeld persoon angstwekkend, vernederend of kwetsend gedrag’. Wij begrijpen en herkennen het risico van subjectiviteit bij de

strafbaarstelling van dit gedrag. Door uit te gaan van gedrag dat (objectief) door een gemiddeld persoon angstwekkend, vernederend of kwetsend kan worden beschouwd, wordt

gepoogd dit te ondervangen. Wij willen u er desondanks op wijzen dat het risico van subjectiviteit ook bij deze formulering aanwezig blijft. Gedrag dat door de ene persoon als kwetsend, vernederend en/of intimiderend kan worden ervaren, ziet een andere persoon als neutraal of complimenteus. Het risico van seponeren blijft hiermee aanwezig.
Om de handhaafbaarheid van de artikelen te vergroten, stellen wij voor de objectivering van strafbaar gedrag te verduidelijken door een uitgebreide(re) operationalisering van de aanstootgevende taal, gebaren en geluiden in de Memorie van Toelichting (hierna: MvT) op te nemen. Op dit moment zijn in de MvT enkele voorbeelden opgenomen, ons advies is om deze lijst uit te breiden zodat een volledige overzicht ontstaat. Naast een uitbreiding van de lijst adviseren wij te benoemen dat de lijst niet als limitatief moet worden gezien. Met deze toevoeging kan op toekomstige ontwikkelingen worden ingespeeld. Door deze toevoegingen wordt de subjectiviteit drastisch beperkt.

2. Begrip en bewijslast

In de MvT wordt op p.27 ingegaan op hogere regelgeving. Het nieuwe artikel zou aansluiten bij het begrip ‘seksuele intimidatie’ zoals weergegeven in:

- Art. 2, lid 2 van richtlijn 2002/73/EG;
- Art. 1a Algemene wet gelijke behandeling;
- Art. 7:646 lid 8 Burgerlijk Wetboek;
- Art. 40 Verdrag van Istanbul.

Genoemde hogere regelgeving ziet niet alleen op ‘met als doel’ maar ook op ‘of met als gevolg’. In artikel 151e is echter niet gekozen voor ‘met als doel of met als gevolg’. Uit de MvT wordt niet duidelijk of dit een bewuste keuze is. Heeft dit te maken met het uitgangspunt dat niet bewezen hoeft te worden dat voor het slachtoffer daadwerkelijk de vernederende, kwetsende, schaamtevolle situatie is opgetreden of dat daadwerkelijk de situatie is opgetreden dat vrees is aangejaagd, maar dat dit een geobjectiveerd criterium is? Betekent dit voor de strafrechtelijke vervolging ook dat dit onderdeel van de delictsomschrijving niet vastgesteld hoeft te worden? Wij zien dit punt graag verduidelijkt in het definitieve wetsvoorstel, zodat zaken in de toekomst niet geseponeerd worden omdat niet bewezen kan worden dat het slachtoffer daadwerkelijk bevreesd is geweest, zich vernederd heeft gevoeld, enz. Het is niet wenselijk dat hierdoor een omkering van de bewijslast ontstaat waardoor zaken geseponeerd kunnen worden. We zien daarom graag dat dit punt wordt aangepast.

3. Strafvervolging – opzet bij dader

In zowel artikel 151e als artikel 151f wordt het uitgangspunt geformuleerd dat er bij de dader sprake moet zijn van opzet: het opzettelijk handelen (gebaren en/of opmerkingen maken; seksueel betasten) om een persoon vrees aan te jagen of om een persoon in een vernederende, kwetsende of schaamtevolle situatie te brengen. In de MvT worden op verschillende punten criteria genoemd om deze ‘opzet’ te definiëren. Deze criteria zijn niet eenduidig geformuleerd. We vragen u deze criteria aan te scherpen zodat hierover geen misverstanden kunnen ontstaan.

4. Geluiden

In de MvT bij uw wetsvoorstel geeft u op p.26 een aantal voorbeelden van seksuele opmerkingen of seksuele gebaren dat vrees aanjaagt of een vernederende, kwetsende of

schaamtevolle situatie kan teweegbrengen. Ook geeft u aan dat uitingen als sissen en klakken ‘vaak niet of in mindere mate als (seksueel) intimiderend worden ervaren’. Hierbij verwijst u

naar het onderzoek van de gemeente Amsterdam uit 2018. Graag wijzen wij u erop dat uit onderzoek in andere steden[1] is gebleken dat deze uitingen wel als intimiderend worden ervaren. Daarnaast kan de dader dezelfde seksuele lading en bedoeling hebben bij deze uitingen als bij de genoemde voorbeelden van seksuele opmerkingen – zoals onder ‘2. Begrip en bewijslast’ is benoemd. We vragen u nogmaals naar deze overweging te kijken en naast het onderzoek uit Amsterdam, ook de ervaringen van slachtoffers uit de andere steden mee te nemen.

5. Online intimidatie

Wij vinden het positief dat het artikel ook online gedrag (in publiek toegankelijke omgevingen) omvat. Wel zien wij graag toegelicht wanneer er sprake is van een online publiek toegankelijke omgeving.

6. Aanvullende vragen over artikel 151f – fysieke seksuele intimidatie

In de MvT schrijft u bij dit artikel: “De strafbaarstelling heeft, mede in het licht van het beschermde belang, het oog op fysieke aanraking(en) van het lichaam van een slachtoffer met een beperkte intensiteit en een kortstondig karakter. Bij seksuele betastingen die ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit van een slachtoffer maken ligt strafrechtelijk optreden op grond van een seksueel misdrijf in de rede.”
Wij vragen ons af of de grens tussen een misdrijf tegen de openbare orde en een seksueel misdrijf voldoende duidelijk en afgebakend is. Daarbij vragen wij ons voornamelijk af wat wordt verstaan onder ‘beperkte intensiteit’ en ‘kortstondige aanraking’.
Daarnaast geeft u aan dat aanrakingen die ‘per ongeluk’ plaatsvinden in een drukke mensenmenigte niet onder de reikwijdte van seksueel betasten vallen. Juist in mensenmenigten kan handig misbruik gemaakt worden van de drukte om aanrakingen ‘per ongeluk’ te laten gebeuren. Het is lastig aan te tonen dat dit opzettelijk gebeurt, en de uitsluiting zoals opgenomen in de MvT maakt het nog ingewikkelder. Graag zien wij een nuance van deze uitsluiting, zodat er (meer) mogelijkheden ontstaan om fysieke seksuele intimidatie in mensenmenigten aan te pakken.

7. Initiatiefwetsvoorstel Asscher en Van Toorenburg

Bij de Tweede Kamer is een wetsvoorstel aanhangig van de leden Asscher en Van Toorenburg, waarmee seksuele intimidatie strafbaar wordt gesteld in het Wetboek van Strafrecht. Het voorliggende wetsvoorstel kan, zoals u in de MvT aangeeft, naast het initiatiefwetsvoorstel van kamerleden Asscher en Van Toorenburg bestaan. Een verdere toelichting op het naast elkaar bestaan van artikel 151e van de Wet seksuele misdrijven (vanaf hier: 151e) en het voorgestelde artikel 429 ontbreekt echter.
Overtreding van artikel 151e betreft een misdrijf tegen de openbare orde, terwijl artikel 429 een overtreding betreft. Misdrijf en overtreding kunnen complementair aan elkaar zijn, maar de onderbouwing hiervan ontbreekt. Indien voor opname van beide artikelen in het Wetboek van Strafrecht wordt gekozen, zien wij graag dat u vooraf duidelijk ingaat op de criteria waaronder de verschillende artikelen van toepassing zijn.

[1] Zie bijvoorbeeld Seksuele straatintimidatie in Rotterdam, T. Fischer, N. Sprado, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2017.

Hoogachtend

A. Aboutaleb
Burgemeester van Rotterdam

Mede namens,

S. Kukenheim
Locoburgemeester van Amsterdam

J.H.C van Zaanen
Burgemeester van Den Haag

P. den Oudsten
Burgemeester van Utrecht

T. Weterings
Burgemeester van Tilburg

Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën

Dossiernummer	2390
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 december 2021
Agendapunt	8.1
Omschrijving	Raadsbrief aanpak straatintimidatie
ID	2560
Behandelend ambtenaar	N. Timmermans
Telefoon	14 030
E-mail	nora.timmermans@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Burgemeester Dijksma
Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Jochim Schueler/Cie Veiligheid, Bestuur en Financiën/06-42238564
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën	16 december 2021

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	N. Timmermans	**Datum**	14 december 2021
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	9557243
E-mail	nora.timmermans@utrecht.nl	**Onderwerp**	Aanpak straatintimidatie
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Al meerdere keren hebben wij met elkaar gesproken over het tegengaan van straatintimidatie. We willen immers dat iedereen zich veilig en ongehinderd in de openbare ruimte kan begeven. Voor het zomerreces bent u door ons geïnformeerd over de stand van zaken in onze raadsbrief van 30 juni 2021 en ook hebben we tijdens de raadsinformatiebijeenkomst van 12 oktober jl. gesproken over onze gezamenlijke ambitie voor een stevige aanpak van straatintimidatie. Tijdens deze bijeenkomst is u toegezegd dat u in begin 2022 wordt geïnformeerd over ons actieplan. Aangezien we donderdag 16 december a.s. in de commissievergadering dit onderwerp bespreken, hechten we er aan u te informeren over de contouren van het actieplan.

Contouren aanpak straatintimidatie
Om het ongewenste en grensoverschrijdende gedrag op straat de komende jaren stevig aan te pakken hebben we met verschillende partners binnen onze stad gesproken, die vanuit verschillende invalshoeken met deze problematiek te maken hebben. Een stevige aanpak omvat veel meer dan alleen repressief optreden en is gestoeld op vier pijlers: normstelling en bewustwording, aanpak dader, aanpak op straat en ondersteuning van het slachtoffer. Centrale uitgangspunten zijn dat we lokaal en participatief werken, deskundigheid bevorderen en dat de focus op mannen en jongens ligt.

Om straatintimidatie effectief en duurzaam aan te pakken is het van belang om de legitimatie voor het gedrag weg te nemen en er een sociale positieve norm tegen over te zetten, zowel bij daders als bij omstanders. Om het perspectief te kantelen en nieuwe normen te stellen is bewustwording essentieel. We vragen immers om een verandering van het gedrag. Zoals ook vermeld tijdens de raadsinformatiebijeenkomst van 16 oktober jl. is gebleken dat mannen en jongens disproportioneel vaak de plegers van dit intimiderende en grensoverschrijdend gedrag zijn. Het veranderen van het gedrag van jongens en mannen staat dan ook centraal. We maken ze deel van de oplossing. We hebben de organisaties Fairspace en Emancipator gevraagd hiervoor een voorstel voor te doen (zie bijlage). Op dit moment zijn we met hen en andere partijen in de stad in overleg over hoe en op welke wijze we in gezamenlijkheid vorm kunnen geven aan (onderdelen van) het actieplan. Dit laat onverlet dat er onverminderd aandacht blijft voor de bredere aanpak van straatintimidatie, wetende dat er ook andere

slachtoffers zijn dan vrouwen en meisjes, denk aan LHBTIQ+ en inwoners met een zichtbare geloofsovertuiging.

Tegelijkertijd stellen we grenzen. De ontwikkelingen in de landelijke wetgeving blijven een belangrijke randvoorwaarde om de aanpak te laten slagen. Naast de strafbaarstelling van seksuele straatintimidatie zien wij deze wetsartikelen ook als een normstelling, die duidelijk aangeven dat dit gedrag niet meer getolereerd of geaccepteerd wordt in de maatschappij. Wanneer er (juridische) mogelijkheden zijn, om vooruitlopend op landelijke wetgeving een lokaal verbod op te nemen, zullen wij de mogelijkheid niet onbenut laten om u hiertoe een voorstel te doen. De ontwikkelingen worden op de voet gevolgd.

Waar nodig treffen we gerichte maatregelen op die locaties waar dit gedrag (relatief vaak) voorkomt, bijvoorbeeld door het anders inrichten van de openbare ruimte en het inzetten van toezicht. In Utrecht is al veel aandacht voor de veilige inrichting van de leefomgeving. Op basis van de meldingen kunnen we hier nog gerichter fysieke aanpassingen doen. Er is veel overlap in meldingen van straatintimidatie en meldingen en incidenten in het kader van jongerenoverlast. Daarom wordt in de wijken de aanpak van straatintimidatie en de opvolging van meldingen hierover, geïntegreerd in de al bestaande wijkaanpakken op het gebied van jongeren(overlast), bijvoorbeeld: zichtbare aanwezigheid van handhavers, wijkagenten, toezicht door vrijwilligers, jongerenwerk en/of aanvullende fysieke maatregelen zoals bijvoorbeeld verlichting en snoeien van struiken. Het meldpunt dat we hebben opgericht speelt hierbij een belangrijke rol. Het makkelijk kunnen doen van meldingen en bekend maken van het meldpunt blijft dus van belang.

Uiteraard blijft de ondersteuning van slachtoffers van straatintimidatie een essentieel onderdeel van de aanpak en gaan we ook op dit vlak, waar mogelijk, verdere verbetering aanbrengen. Op basis van persoonlijk contact zal steeds worden bezien welke acties benodigd zijn. Denk hierbij aan het vergroten van het handelingsperspectief, zoals bijvoorbeeld een weerbaarheidstrainingen.

De contouren van de aanpak kunnen er dan als volgt uit zien.

Normstelling en bewustwording	**Aanpak dader**	**Aanpak op straat**	**Ondersteuning slachtoffer**
Omgevingsalertheid (herkennen en ingrijpen)	Steunen landelijke wetgeving gericht op strafbaarstelling	Deskundigheidsbevordering	Contact na melding
Inzet sleutelfiguren/rolmodellen.	Monitoren van ontwikkelingen voor strafbaar stellen in APV en eventuele kansrijke initiatieven overnemen.	Fysieke maatregelen veilige openbare ruimte, inzet flexibel (camera)toezicht, verlichting	Weerbaarheidstraining en
Kennisdeling en netwerkbijeenkomsten, deskundigheidsbevordering professionals	Voorbereiden inwerkingtreding strafbaarstelling	Onderhoud en opvolging meldingen via slim melden	Doorgeleiding naar zorg
Contact met studentenverenigingen		Handelingsperspectief omstanders	
Diverse communicatiemiddelen, campagne, ludieke acties en aandacht voor meldpunt			

Tot slot
Iedereen moet veilig en ongehinderd gebruik kunnen maken van de openbare ruimte. In de bijlage zijn de contouren voor een lange termijn aanpak geschetst. Om deze ambitie te verwezenlijken is verdere uitwerking nodig, gekoppeld aan financiële middelen. Op basis van uw inbreng in de raadscommissie van 16 december a.s. zullen we de uitgangspunten verder uitwerken in een actieplan. Daarbij zullen we ook gebruik maken van de deskundigheid van (bestaande) organisaties in de stad.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Een veilige openbare ruimte in Utrecht

Meerjarenplan om straatintimidatie te voorkomen

2022 - 2026

01

02

Voor u ligt het meerjarenplan om straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag in Utrecht terug te dringen en de openbare ruimte gelijkwaardiger en veiliger te maken voor vrouwen en lhbtqia* personen. In dit meerjarenplan werken we toe naar een stad waarin iedereen, ongeacht wie je bent of hoe je eruit ziet, zich in vrijheid, veiligheid en gelijkheid kan bewegen in de openbare ruimte. Daarvoor doen wij expliciet een beroep op jongens en mannen, omdat zij als deel van het probleem(1) , een belangrijke rol spelen in de oplossing.

Dit meerjarenplan is ontwikkeld door de organisaties Fairspace en Emancipator die hun expertise en ervaring bundelen in een duurzame aanpak van straatintimidatie, grensoverschrijdend gedrag en mannenemancipatie in Utrecht. Voor de uitvoering van het meerjarenplan zijn echter meerdere partners nodig, zowel bestaande partners van de gemeente Utrecht, mogelijke nieuwe partners, en de gemeente zelf. Tijdens de realisatie van het meerjarenplan is tussentijds overleg met de gemeente om waar nodig aanpassingen te kunnen doen noodzakelijk.

Het meerjarenplan is een beknopte en praktische uitwerking gebaseerd op de theorieën, expertise en ervaringen die onze organisaties in de afgelopen jaren hebben ontwikkeld om geweld tegen vrouwen in het algemeen en straatintimidatie in het bijzonder te voorkomen(2).

1. Zie Emancipator Bronnen geweld en veiligheid voor data
2. Meer toelichting is beschikbaar op aanvraag

Emancipator
voor mannen en emancipatie

Gemeente Utrecht

FAIRSPACE

DOEL, RESULTAAT EN BEREIK

03

Na vijf jaar actief, lokaal en breed inzetten op het tegengaan van straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag kan Utrecht zich met recht een Veilige Stad noemen. Als eerste gemeente in Nederland heeft Utrecht een duurzame *top down* én *bottom up* aanpak opgebouwd waarbij inwoners, professionals en beleidsmakers met elkaar een visie hebben ontwikkeld voor een veiligere stad.

Aan het einde van dit meerjarenplan kunnen de organisaties Fairspace en Emancipator een stap achteruit doen want de thematiek leeft in de stad, is bekend bij uiteenlopende doelgroepen en is structureel onderdeel van verschillende programma's en budgetten van de gemeente, zoals jeugd, MO, sport, veiligheid, volksgezondheid, en de sociale basis. Volgens het model van Vreedzaam (zie theoretische basis) werken verschillende partijen in de stad ieder en met elkaar toe naar een veiligere stad waarin veiligheid, het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag en mannenemancipatie bekende en nagestreefde doelen zijn.

In het meerjarenplan bereiken wij samen met partners en de gemeente tussen 2022 en 2026 het merendeel van de inwoners van Utrecht, waaronder 300 (potentiële) *change agents*(3), en 30 organisaties via directe en indirecte activiteiten gericht op kennisdeling, bewustwording, gedragsverandering, deskundigheidsbevordering en capaciteitsopbouw, en mainstreaming in beleid. In de aanpak is de doelstelling om minstens 50% jongens en mannen te bereiken.

3. *Change agents* kunnen onder andere zijn: professionals, vrijwilligers, sleutelpersonen, beleidsmakers, ouders, jongeren en activisten.

- 250,000 inwoners
- 300 change agents
- 30 organisaties

THEORETISCHE BASIS

Het meerjarenplan is een praktische uitwerking van een aantal theorieën en bestaande interventies voor verandering, namelijk:

- Het sociaal-ecologisch model van Bronfenbrenner(4). Om maatschappelijke verandering duurzaam te bewerkstelligen voeren we interventies uit die gezamenlijk en tegelijkertijd plaatsvinden op verschillende niveaus van verandering: op individueel niveau, interpersoonlijk, en op instellings-, gemeenschaps- en beleidsniveau.

- Op elk van deze niveaus van verandering gaan we uit van de Innovatiecurve van Rogers(5). Deze curve houdt in dat we ons in eerste instantie richten op pioniers en early adopters binnen verschillende doelgroepen, zoals bestaande sleutelpersonen in wijken, jongeren, ouders, en professionals binnen organisaties. Deze pioniers, die wij in dit meerjarenplan change agents noemen, zijn de eersten die bewust raken of zijn van de problematiek, hun gedrag aanpassen, en zich actief inzetten om het gedrag van anderen te veranderen. De change agents krijgen tools aangereikt om hun eigen omgeving te stimuleren en te bewegen tot verandering. Dit sneeuwbaleffect leidt tot een exponentiële groei van early adopters binnen verschillende doelgroepen in de stad Utrecht. Het is belangrijk om te realiseren dat deze aanpak tijd nodig heeft. Het meerjarenplan biedt de tijd en ruimte om tot een kritieke massa te komen die nodig is voor een verandering in norm en gedrag.

4. Bronfenbrenner, 1979; CDC, 2015
5. Rogers, E.M. 2003

THEORETISCHE BASIS

- We werken in de aanpak aan drie niveaus van preventie: universeel, primair en secundair(6). In de universele preventie doen we vroegtijdige interventies op het gebied van genderlijkheid en mannenemancipatie. We werken aan primaire preventie, waarbij interventies worden toegepast voor risicovolle groepen en situaties als het gaat om grensoverschrijdend gedrag vertonen en ervaren. Bij secundaire preventie richten interventies zich op de gevolgen van grensoverschrijdend gedrag en het voorkomen van herhaling, bijvoorbeeld door straf, opvang en hulpverlening. Fairspace en Emancipator werken hierin nauw samen met andere partners.

- Tot slot volgen we het model van De Vreedzame Wijk, waarbij organisaties die zich met verschillende thema's of doelgroepen bezighouden, gefaciliteerd en gefaseerd met elkaar kennismaken en vanuit gedeelde belangen een gezamenlijke aanpak van straatintimidatie, het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag en mannenemancipatie aangaan. De werkwijze en bestaande sociale infrastructuur van Vreedzaam vormt een belangrijke basis om de problematiek breed en duurzaam aan te pakken in samenwerking met verschillende partners en organisaties in Utrecht.

6. Gebaseerd op de succesvolle Life Cycle Approach van MÄN, Zweden, 1993.

OVER MANNENEMANCIPATIE

06

Straatintimidatie is onderdeel van groter probleem: geweld tegen vrouwen en lhbtqia* personen en mannelijk geweld. In de cijfers over geweld valt één ding op: in het overgrote merendeel van de gevallen wordt geweld gepleegd door mannen(7). Dit maakt van geweld een mannenprobleem en een mannelijkheidsprobleem. Het is daarom vanzelfsprekend om bij mannen te beginnen om geweld te voorkomen. Hoewel het overgrote deel van de geweldsplegers man is, is het overgrote deel van de mannen geen pleger, en juist het potentieel van deze laatste groep kan en moet worden benut om geweld te voorkomen. Het uitgangspunt van dit meerjarenplan is dan ook dat jongens en mannen betrokken moeten worden bij het voorkomen van geweld tegen meisjes en vrouwen.

Het startpunt van de aanpak is straatintimidatie maar we behouden de ruimte om deze problematiek aan te pakken via gerelateerde thema's door middel van mannenemancipatie. Mannenemancipatie draagt bij aan sociale rechtvaardigheid door traditionele opvattingen en rolpatronen t.a.v. mannelijkheid uit te dagen en te transformeren en zo de keuzevrijheid van jongens en mannen op het gebied van o.a. familie en opvoeding, zorg en arbeid, en relaties en seksualiteit te vergroten. Uiteindelijk leidt dit tot toegenomen veiligheid voor meisjes, vrouwen en lhbtqia* personen.

7. Zie Emancipator Bronnen geweld en veiligheid voor data

Kennis delen

Bewust worden

Gedrag veranderen

Deskundig-heid & capaciteit bevorderen

Mainstream in beleid

STRATEGISCHE AANPAK

Bij de praktische invulling van onze theoretische onderbouwing werken we aan de volgende vijf doelen:

- Kennisdeling: we halen op en delen informatie en kennis over straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag, en de rol van jongens, mannen en mannelijkheid hierin. Deze pijler is gericht op zenden en het bereiken van een grote meerderheid. Hiermee creëren we een basis van waaruit de volgende doelen kunnen ontstaan.
- Bewustwording: we doorbreken traditionele opvattingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid bij jongeren. Verschillende doelgroepen zoals jongeren, studenten, ouders, gebiedsmanagers, de reeds bekende sleutelpersonen, professionals, en beleidsmakers worden zich bewust van de oorzaak, impact, en preventie van straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag.
- Gedragsverandering: omstanders van straatintimidatie en seksueel grensoverschrijdend gedrag leren hoe zij geweld kunnen terugdringen en voorkomen. *Change agents* in de stad zetten zich in hun eigen omgeving in om straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag te voorkomen.
- Deskundigheidsbevordering en capaciteitsopbouw: we delen tools en interventies over veiligheid, grensoverschrijdend gedrag en mannenemancipatie met *change agents*, waarmee zij een grotere impact kunnen maken binnen hun omgeving, achterban, of doelgroepen. Er komt meer capaciteit beschikbaar in de stad om straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag te voorkomen.
- Mainstreaming in beleid: door bovenstaande pijlers ook te richten op beleidsmakers en professionals werken we toe naar de structurele inbedding van het tegengaan van straatintimidatie, grensoverschrijdend gedrag en bevorderen van mannenemancipatie in verschillende programma’s en budgetten van de gemeente, zoals jeugd, MO, sport, veiligheid, volksgezondheid, en de sociale basis.

ACTIVITEITENPLAN

	2022	2023	2024	2025	2026
Stuurgroep					
Kwartiermaken en coördinatie					
Communicatie					
Workshops					
Advies en begeleiding studentenverenigingen					
Expertmeetings en netwerkmomenten					
Talkshow					
Trainingsweekend					
Campagnefonds					
Stedelijke bijeenkomst					
(Inter)nationale bijeenkomst					
Effectmeting					

TOELICHTING ACTIVITEITEN

Het meerjarenplan is opgebouwd uit meerdere activiteiten die in wisselende samenstellingen de basis vormen voor elk jaarplan. De activiteiten zijn:

Stuurgroep
Voor de uitvoering van het meerjarenplan is het belangrijk om een stuurgroep/programmagroep te installeren, waarin zowel Fairspace als Emancipator en de gemeente Utrecht vertegenwoordigd zijn, aangevuld met andere belanghebbenden bij de realisatie van het programma. Vanuit de stuurgroep worden de activiteiten gemonitord en geëvalueerd, en kunnen indien nodig bijgestuurd worden.

Kwartiermaken en coördinatie
Een centraal instrument van een duurzaam meerjarenplan is kwartiermaken. In 2022 gaan de kwartiermakers van Fairspace en Emancipator contacten en het netwerk in Utrecht uitbreiden, aansluiting vinden bij bestaande initiatieven, en beginnen met het identificeren van change agents. Er wordt in kaart gebracht welke problemen en vragen spelen in specifieke wijken en welke doelgroepen betrokken willen/moeten zijn, welke spelers al actief zijn of willen zijn en wat zij nodig hebben om hun rol en het lokale netwerk te versterken. Onderdeel van het kwartiermaken is ook het inventariseren en betrekken van kennis en inspiratie vanuit lokale en (inter)nationale netwerken.

Kwartiermaken is een continu proces omdat je via nieuwe change agents steeds in contact komt met nieuwe doelgroepen. Tegelijkertijd zal de rol van kwartiermaken ook overgaan in de verdere coördinatie van het meerjarenplan.

TOELICHTING ACTIVITEITEN

Communicatie
Fairspace, Emancipator en eventuele andere partners stellen samen met een extern communicatiebureau een communicatiestrategie op. In de communicatiestrategie staan de change agents centraal. Het doel van de communicatiestrategie is bijdragen aan kennisdeling, bewustwording en gedragsverandering. De disseminatie van de campagnestrategie wordt bepaald in samenspraak en in samenwerking met partners en gemeente.

Workshops en trainingen
Een belangrijk onderdeel van het meerjarenplan is het aanbod van bestaande workshops en trainingen en de ontwikkeling van nieuw aanbod waar nodig. Naast de workshops van Fairspace en Emancipator worden ook workshops ingekocht bij partijen die op gerelateerde thema’s actief zijn. Het aantal workshops dat in een jaar uitgevoerd kan worden is afhankelijk van beschikbaar budget en van de vraag vanuit wijken, professionals, scholen en universiteiten.

Zie volgende pagina voor het aanbod workshops

TOELICHTING ACTIVITEITEN

Het aanbod workshops kan bijvoorbeeld bestaan uit, maar is zeker niet exclusief:

- Veilige Stad Utrecht, een nieuw te ontwikkelen basisworkshop door Fairspace en Emancipator. Hiermee delen we kennis, stimuleren bewustwording, dragen bij aan gedragsverandering en activeren we change agents.
- Stand Up, omstanderinterventie bij (seksueel) grensoverschrijdend gedrag door Fairspace. Geschikt voor iedereen met nadruk op jongeren, studenten en professionals uit het jeugdwerk.
- IMAGINE workshops door Emancipator. Gericht op bewustwording van jongeren rond thema's als mannelijkheid en vrouwelijkheid, relaties en seksualiteit, grenzen, en het voorkomen van geweld. Doelgroepen zijn scholieren, leerkrachten, opvoeders, ouders, professionals uit het jeugdwerk en sociale partners.
- Workshops voor nachthoreca personeel en -beveiligers door SexMatters. Gericht op het herkennen van en handelingsperspectief bieden bij intimidatie en discriminatie.
- Voorlichting door Pretty Woman en Best Man voor jongeren over relaties, intimiteit, wensen en grenzen en seksualiteit.
- Ken je grens door Rutgers. Gericht op het voorkomen van herhaling van seksueel grensoverschrijdend gedrag door jongens. Geschikt voor jongens van 12 t/m 18 jaar die (online) seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond.
- Co-creatieve workshops door Fairspace en Emancipator waarin change agents door middel van participatief onderzoek en creatieve werksessies kleinschalige activiteiten, bewustwordingscampagnes en producten ontwikkelen die hun wijk of gemeenschap op een effectieve manier veiliger maken.

TOELICHTING ACTIVITEITEN

Advies en begeleiding studentenverenigingen
Fairspace is sinds 2021 actief in het begeleiden van studentenverenigingen bij het terugdringen en voorkomen van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en geweld. Belangrijke onderdelen van de begeleiding zijn de omstanderinterventie workshops, ontwikkeling van beleid en procedures, advies voor een goede klachtenbehandeling, en bewustwording binnen de vereniging. Via het jaarlijks overleg tussen de gemeente en acht studenten (gezelligheids)verenigingen in de binnenstad betrekt Fairspace de verenigingen bij het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag.

Expertmeetings en netwerkmomenten
Tijdens het kwartiermaken en opbouwen van het meerjarenplan zullen specifieke uitdagingen en thema's naar voren komen waarop deskundigheidsbevordering, kennisuitwisseling en contact gewenst is. Dit krijgt vorm in netwerkmomenten voor betrokkenen en belanghebbenden, zoals jongens en mannen, sleutelpersonen, ouders, buurtbewoners, activisten, professionals en organisaties. Het programma wordt in samenspraak met hen ingevuld. De ambitie is om gedurende de programmaperiode alle wijken in Utrecht te bezoeken. Het doel van de netwerkmomenten is versterking van de lokale structuren en netwerken voor het terugdringen van straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag, en bevorderen van mannenemancipatie.

Talkshows
De expertmeetings en netwerkmomenten krijgen een keer per jaar de vorm van een talkshow. De meerwaarde hiervan is dat talkshows live gestreamd en opgenomen kunnen worden zodat meer mensen bereikt worden en de opnamen gebruikt kunnen worden bij andere activiteiten. Daarbij geven talkshows meer zichtbaarheid aan het meerjarenplan en de activiteiten.

TOELICHTING ACTIVITEITEN

Trainingsweekend
We ontwikkelen in Utrecht een gemeenschap van mannelijke sleutelpersonen, rolmodellen en ambassadeurs die zich actief uitspreken en inzetten om geweld te voorkomen. Daarom organiseren we vanaf jaar 2 jaarlijks een tweedaags trainingsweekend georganiseerd waarin mannen met elkaar in gesprek gaan over gender, mannelijkheid en gendergerelateerd geweld. De centrale vraag tijdens deze bijeenkomst is: wat kun jij doen om gendergerelateerd geweld te voorkomen? Het doel is deskundigheidsbevordering en stimuleren van ideeën om na het trainingsweekend in de eigen omgeving aan de slag te gaan met deze thema's.

Campagnefonds
Het campagnefonds maakt bescheiden financiële middelen beschikbaar aan change agents die door middel van kleinschalige initiatieven straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag willen voorkomen. Door deze bottom-up initiatieven worden specifieke doelgroepen bereikt op een manier die voor hen werkt. Emancipator heeft ervaring met het beheer van campagnefondsen.

Stedelijke bijeenkomst
In het voorjaar van 2025 organiseren Fairspace, Emancipator en gemeente Utrecht een stedelijke bijeenkomst voor alle betrokkenen om op te halen wat in de eerste helft van het programma is gedaan en bereikt. De bijeenkomst wordt ook gebruikt om te bespreken op welke vlakken het meerjarenplan bijgestuurd moet worden en hoe de activiteiten structureel onderdeel kunnen worden van de verschillende programma's en budgetten van de gemeente en uitvoerende partners. De bijeenkomst krijgt de vorm van een Open Space die ervoor zorgt dat grotere groepen op een gelijkwaardige manier met elkaar in gesprek gaan. Deelnemers brengen zelf de onderwerpen aan waar zij in geloven en definiëren er samen acties waar ze de energie voor hebben om er verder mee aan de slag te gaan.

TOELICHTING ACTIVITEITEN

(Inter)nationale bijeenkomst
In het laatste jaar van het meerjarenplan organiseren Fairspace, Emancipator en gemeente Utrechte een bijeenkomst om de unieke en duurzame aanpak van straatintimidatie, grensoverschrijdend gedrag, met daarin een belangrijke rol voor mannenemancipatie, te delen met andere gemeenten in Nederland. Steden in het buitenland die interesse hebben in de Utrechtse aanpak kunnen ook uitgenodigd worden.

Effectmeting
In jaar 1 van de aanpak formuleert de stuurgroep de opdracht voor een effectmeting van het meerjarenplan. De opdracht wordt door gemeente Utrecht uitgezet bij de Universiteit Utrecht of de Hogeschool Utrecht. De effectmeting gaat in vanaf jaar 2 en vindt plaats gedurende het vierjarige programma.

OVER FAIRSPACE

Fairspace is in 2015 opgericht vanuit een passie om door middel van een intersectionele en co-creatieve aanpak te werken aan een veilige openbare ruimte, waarin niet langer ruimte is voor grensoverschrijdend gedrag en geweld, op straat, op de werkvloer en bij het uitgaan. Fairspace heeft een track record opgebouwd van zowel beleidsmatig, educatief als activistisch werken aan een veilige en inclusieve samenleving in Nederland.

Sinds 2016 heeft Fairspace ruim duizenden mensen bereikt met activiteiten zoals evenementen, lezingen, verschillende workshops en training, ons storytelling-platform, campagnes en optredens in lokale en landelijke media. In 2018 is Fairspace gestart met *bystander intervention* workshops om omstanders te betrekken bij het tegengaan van straatintimidatie en grensoverschrijdend gedrag. Sindsdien hebben ruim 2500 mensen in Nederland deze workshop gedaan.

Fairspace's klanten variëren van bedrijven en overheidsinstellingen, onderwijsinstellingen tot maatschappelijke organisaties en internationale non-profitorganisaties. Fairspace is voortgekomen uit het internationale netwerk tegen straatintimidatie Hollaback!. Hollaback! leden zijn actief in 16 landen en 21 steden wereldwijd waarbij expertise, kennis en netwerken onderling uitgewisseld worden.

FAIRSPACE

OVER EMANCIPATOR

Emancipator is de Nederlandse organisatie voor mannen en emancipatie op onder andere de themagebieden arbeid en zorg, geweld en veiligheid, relaties en seksualiteit, en gender en diversiteit. Emancipator verbindt professionals, organisaties en inhoud, draagt bij aan deskundigheidsbevordering, en zorgt voor bewustwording en agendering van mannenemancipatie. Emancipator heeft een groot en groeiend netwerk in Nederland en wereldwijd en kan hieruit putten voor inspiratie, expertise en handelingsperspectieven op genoemde themagebieden en meer, voor alle denkbare doelgroepen.

Emancipator voert sinds 2016 de Nederlandse White Ribbon Campagne om jongens en mannen te betrekken bij het voorkomen van gendergerelateerd geweld. We geven IMAGINE workshops aan jongeren, organiseren jaarlijks een trainingsweekend voor mannen, beheren een campagnefonds voor kleinschalige vernieuwende initiatieven, hebben een menukaart ontwikkeld met interventies gericht op jongens en mannen, bieden een platform aan honderden mannen die zich als ambassadeur of blogger uitspreken voor emancipatie en tegen geweld, werken samen met tientallen Nederlandse organisaties aan het Deltaplan voor het betrekken van jongens en mannen bij het voorkomen van geweld en worden regelmatig bij te dragen aan uiteenlopende evenementen of ons uit te spreken in diverse media.

Emancipator is voortgekomen uit en actief lid van de wereldwijde MenEngage beweging. De MenEngage Alliantie verbindt wereldwijd meer dan 1000 organisaties die jongens en mannen betrekken bij gendergelijkheid, betrokken vaderschap en het voorkomen van geweld. In internationale bijeenkomsten en samenwerkingsprojecten met MenEngage partners wordt regelmatig expertise ontwikkeld en uitgewisseld die we ook lokaal en nationaal weer inzetten en doorontwikkelen.

Bedankt!

Laura Adèr
Fairspace
laura@fairspace.co
www.fairspace.co

Jens van Tricht en Bas Zwiers
Emancipator
info@emancipator.nl
www.emancipator.nl